

Marek Derwich

**Materiały do słownika
historyczno-geograficznego
dóbr i dochodów dziesięcinnych
benedyktyńskiego opactwa św. Krzyża
na Łysej Górze do 1819 r.**

LARHCOR

Wrocław 2000

Recenzent: Prof. dr hab. Krzysztof Ożóg

Projekt okładki: Marek J. Battek

Redakcja i korekta: Maria Derwich

Redakcja techniczna i skład: Marek J. Battek

Opracowanie indeksu: Zofia Smyk

Opracowanie map: Marek J. Battek, Marek Derwich

Na okładce:

Rycina z karty tytułowej druku Jacka Jabłońskiego, *Drzewo Żywota, z Raiu naprzód na Gorze Jerozolimskiej Kalwaryi, złośliwą ręką potem na Gorze Łysiec przez ręce świętego Emeryka...*, Kraków [1737]

Tytuł sponsorowany przez:

Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego

Praca wykonana w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego
częściowo w ramach grantu Komitetu Badań Naukowych nr 1 P108 067 07

© Copyright 2000 by Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych (LARHCOR)

ISBN 83-904219-4-1

Wydawcy:

Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych (LARHCOR)
w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Szewska 49, 50-139 Wrocław
tel. (0-71) 375 29 76, fax (0-71) 343 65 42, e-mail: larhcor@uni.wroc.pl

i

SILESIA s.c., M.J. Battek & J. Szczepankiewicz-Battek
ul. Czarnoleska 9, 51-621 Wrocław, tel./fax (0-71) 348 41 73
e-mail: battek@pwr.wroc.pl

Drukarnia:

STJ Stanisław Juszcak
ul. Broniewskiego 15
Długołęka

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Schemat układu treści	20, 40
Wykaz skrótów i symboli dokumentacyjnych	21
Wykaz skrótów rzeczowych	35
Słownik	39
Indeks nazw geograficznych i terenowych	259
Mapy	na wkładce

WSTĘP

Klasztor średniowieczny i nowożytny, a zwłaszcza opactwo mnisze, był przede wszystkim instytucją religijną, kościelną, miejscem poszukiwania drogi do Boga, a wszystkie jego liczne inne aktywności były zawsze poboczne¹. Jednakże przecież właśnie te „niechciane” aktywności, ciągle i zawsze realizowane przez klasztory i zakonników, nadają ich działalności tak wielkie znaczenie. Jej skalę widać w pełni, gdy badaniami obejmujemy cały mikrokosmos klasztorny, wspólnotę zakonną wraz z jej najbliższym otoczeniem, w jej mikroregionie społeczno-przyrodniczym² oraz w jej *longue durée*³, oznaczającym – w wypadku najstarszych, wielkich opactw mniszych i kanonickich – nawet kilkaset lat funkcjonowania na tym samym miejscu.

Niewątpliwie zatem ważnym zadaniem historiografii polskiej jest rozszerzenie horyzontu chronologicznego badań na całe dzieje danego klasztoru oraz objęcie nimi także całego regionu jego oddziaływań⁴. Postulat ten wiąże się z koniecznością powiększenia dostępnej podstawy źródłowej o ciągle bardzo słabo wykorzystane źródła późnośredniowieczne i nowożytne, a także najnowsze, z XIX–XX w. Te ostatnie będą miały wielką wagę nie tylko dla poznania dziejów i ewolucji klasztorów, które przetrwały oświeceniową i XIX-wieczną burzę sekularyzacyjną, ale także tych, które jej uległy. Bardzo istotne informacje, w tym dokładny opis stanu likwidowanego opactwa, przynoszą materiały kasacyjne. Wiele wiadomości uzyskujemy też z licznych opisów klasztorów pozostawionych przez XIX-wiecznych „zbieraczy starożytności” i zwykłych podróżników-turystów, jak również z dokumentacji dotyczącej prób restauracji w nich życia zakonnego⁵.

¹ Por. np. L. MILIS, *Anielscy mnisi i ziemscy ludzie. Monastycyzm i jego znaczenie w społeczeństwie średniowiecznym*, przekład J. Piątkowska (Dziedzictwo średniowiecza), Kr. 1995 (wydanie oryginalne w 1992 r.); K. KACZMAREK, *Czy w roku 1309 mieszkańcy Moch naprawdę zabili mnichów z klasztoru w Wieleniu?*, [w:] *Klasztor w społeczeństwie średniowiecznym i nowożytnym*, red. M. DERWICH, A. POBÓG-LENARTOWICZ (Opera ad historiam monasticam spectantia, Ser. I., Colloquia, 2), Opole–Wrocław 1996, s. 425–426.

² M. DERWICH, *Monastycyzm w kulturze Polski średniowiecznej. Uwagi problemowe*, [w:] *Klasztor w kulturze średniowiecznej Polski*, red. A. POBÓG-LENARTOWICZ, M. DERWICH (Sympozja 9), Opole 1995, s. 17–28; IDEM, *Monastycyzm w dawnych społeczeństwach europejskich. Zarys problematyki*, [w:] *Klasztor w społeczeństwie...*, s. 43–52.

³ M. DERWICH, *Monastycyzm benedyktyński w średniowiecznej Europie i Polsce. Wybrane problemy* (Acta Universitatis Wratislaviensis, 2019, Historia, 135), Wrocław 1998, s. 28–34.

⁴ Szeroko o tym M. DERWICH, *Stan i potrzeba badań nad wspólnotami monastycznymi w Polsce średniowiecznej*, NP 89, 1998, szczególnie s. 57n.

⁵ Ich znaczenie dobrze pokazały prace nad monografią opactwa świętokrzyskiego, por. *Derwich 1992*.

Dobrze rozpoznane źródła z XI–XIV w. nie pozwalają wyjść poza sferę zagadnień gospodarczych danych klasztorów, a i ją ukazują niesłuchanie jednostronnie, niemal wyłącznie poprzez pryzmat włości ziemskiej. Jednym z ważnych postulatów badawczych jest poznanie jej rzeczywistej wielkości i dochodowości (czynszów, danin, dzierżaw, wyderkałów, dziesięcin czy regaliów)⁶. Wszak sama wielkość włości, mierzona liczbą poddanych czy łańów uprawnych, nie odda jej rzeczywistych walorów gospodarczych, wynikających np. z lokalizacji, gospodarki wodnej, leśnej czy rzemieślniczo-przemysłowej. Ważne jest też poznanie organizacji zarządu domeną oraz relacji zachodzących w ramach danej osady między klasztorem a innymi jej właścicielami.

Realizacja tak szeroko zakrojonego projektu badawczego napotka liczne trudności, z których jedną z ważniejszych będzie stan rozpoznania zasobów źródłowych oraz zasięg kwerend archiwalnych i bibliotecznych, jak również brak materiału porównawczego. Sposobem na choćby częściowe ominięcie tych przeszkód, a tym samym na szybszy postęp badań, jest publikowanie materiałów cząstkowych.

Monograficzne opracowanie wybranego okresu dziejów danego klasztoru wiąże się przecież ze zgromadzeniem bardzo obszernej bazy źródłowej, zazwyczaj wybiegającej daleko poza przyjęte ramy tematyczne i chronologiczne. Opracowywanie „na własny użytek” katalogów posiadłości badanej instytucji jest praktyką powszechną i niezbędną. Przyjmując od początku odpowiednie założenia, można, stosunkowo niewielkim dodatkowym wysiłkiem, doprowadzić do przygotowania słownika posiadłości tego klasztoru.

W wypadku objęcia nim dłuższego okresu chronologicznego oraz także innych podmiotów gospodarujących w danych miejscowościach równolegle (a także przed i po) ze wspólnotą zakonną, będą to raczej materiały do takiego słownika. Zdolają one bowiem uwzględnić pełny (lub prawie pełny) zasób źródeł klasztornych i klasztoru dotyczących, trudno jednakże będzie wykorzystać wszystkie przekazy dotyczące danej osady. Wobec ogromu źródeł pojawiających się już od XV w., a zwłaszcza w czasach nowożytnych, dotarcie do „wszystkich” przekazów źródłowych, zwłaszcza tych pozaklasztornych, jest, szczególnie przy obecnym stanie ich rozpoznania, opracowania i publikacji, prawie niewykonalne. Tym bardziej że nasza kwerenda dotyczy wszak zawsze tylko wybranych miejscowości, a nie całego dużego regionu historycznego. Nie możemy też liczyć na pomoc odpowiednich słowników historyczno-geograficznych, te bowiem są opracowywane bardzo powoli i, na razie, tylko dla niektórych regionów, a na dodatek kończą się na latach 30-tych XVI w. Masowe źródła nowożytne i XIX-wieczne, w tym podatkowe, demograficzne i kościelne, nadal czekają na swoje zbadanie, usystematyzowanie i udostępnienie.

Wydaje się, że w tej sytuacji nie należy dążyć do wyczerpania za wszelką cenę podstawy źródłowej, bowiem dążenie to z definicji będzie nierealne i w efekcie doprowadzi do zarzucenia myśli o wydaniu zebranych materiałów. Tymczasem mogą one mieć, przy spełnieniu podstawowych postulatów rzetelności naukowej, ogromne znaczenie dla dalszych badań, nie tylko zresztą nad klasztorami. Łatwiej jest uzupełnić coś, co istnieje i wytycza pewne kierunki dociekań, niż zaczynać kwerendę od niczego.

To przekonanie legło u podstaw decyzji o opublikowaniu niniejszych *Materiałów*.

⁶ Por. M. DERWICH, *Stan...*, s. 22–27.

Ich opracowanie związane jest z prowadzonymi przeze mnie od wielu lat badaniami nad rozwojem uposażenia i gospodarką opactwa świętokrzyskiego, najpierw w średniowieczu, a następnie w okresie nowożytnym. Bardzo szczupła podstawa źródłowa, zwłaszcza do najstarszych dziejów klasztoru, oraz jej rozproszenie od początku skłaniały do znacznego rozszerzenia kwerendy w celu zestawienia możliwie wszystkich informacji na temat danej miejscowości, zarówno ze źródeł średniowiecznych, jak i nowożytnych⁷.

Szybko okazało się, że dla uzyskania niezbędnego w wielu wypadkach pełnego kontekstu historycznego i osadniczego dociekań wypadnie rozszerzyć dotychczas funkcjonujące w literaturze wzorce podobnych opracowań⁸. Celem stało się zebranie i usystematyzowanie materiału źródłowego, pełnego dla średniowiecza oraz co najmniej reprezentatywnego dla okresu nowożytnego, dotyczącego włości ziemskich i dziesięcinnych opactwa. Zwłaszcza uwzględnienie czasów nowożytnych okazało się – mimo wielkich trudności związanych choćby z ogromem źródeł pojawiających się w tym okresie – bardzo owocne.

W ten oto sposób powoli została zgromadzona pod niniejsze *Materiały*, stanowiące w literaturze przedmiotu – nie tylko polskiej – pierwszą tego typu próbę zebrania podstawowego materiału źródłowego dotyczącego rozwoju i funkcjonowania posiadłości ziemskich i dziesięcinnych danej instytucji kościelnej, w tym wypadku opactwa mniszego, w całym okresie jej istnienia.

Chodziło w nich o opracowanie całych dziejów danej osady, zatem nie tylko w okresie, gdy jej właścicielem był klasztor, i nie tylko tych jej części, które on posiadał, ale także dziejów „przedklasztornych”, „poklasztornych”, a także – gdy włości lub dziesięciny należały równocześnie do innego właściciela – równoległych z „klasztornymi”. Czasami dzieje te były już, przynajmniej w części, opracowane – wówczas tylko uzupełniano brakujące informacje, przede wszystkim w kwestiach dotyczących włości i dziesięcin należących do opactwa. Dotyczy to zwłaszcza osad położonych na Lubelszczyźnie (o czym dalej).

Dzięki takiemu ujęciu tematu, *Materiały* przedstawiają rozwój i funkcjonowanie włości klasztornej w jej relacjach z innymi typami własności w danych osadach. Zaś zebrane w nich przekazy służyć mogą nie tylko historykowi dziejów Kościoła lub życia zakonnego, ale i różnorodnym szczegółowym dociekaniom, w tym zwłaszcza osadniczym i genealogicznym.

Opracowanie tego typu *Materiałów* wydawało się tym potrzebniejsze i użyteczniejsze dla szerokiego grona badaczy, że wydawany aktualnie *Słownik historyczno-geograficzny ziem Polskich w średniowieczu* nie obejmuje i, jak wiadomo, długo jeszcze nie obejmie, dawnego województwa sandomierskiego⁹, na którego terenie znajdowała się większość dóbr Benedyktynów z Łyśca.

⁷ Została ona przeprowadzona w ramach projektu badawczego KBN nr 1 P108 067 07 pt. *Dzieje monastycyzmu benedyktyńskiego na ziemiach polskich. Grupa tyniecka i Śląsk*, a udział w niej wziął także Pan dr Przemysław Wiszewski.

⁸ Zob. np. katalogi posiadłości w pracach R. KOZŁOWSKIEGO, *Rozwój uposażenia klasztoru cysterskiego w Byszewie (Koronowie) do końca XIV w.*, W.–Poznań 1972, s. 191–242, i Z. PERZANOWSKIEGO, *Opactwo benedyktyńskie w Lubiniu. Studia nad fundacją i rozwojem uposażenia w średniowieczu*, W. 1978, s. 111–137.

⁹ *SHGK*, I/1, s. VIIn.

Korzystanie z *Materiałów* ułatwi opublikowana w 1992 r. monografia średniowiecznych dziejów opactwa (do lat 30-tych XVI w.)¹⁰. Mimo że zawiera liczne odniesienia do dziejów gospodarczych i osadniczych w czasach nowożytnych, nie może ona zastąpić nadal brakującej monografii losów opactwa w okresie nowożytnym, do czasu jego supresji w 1819 r.¹¹

*

Układ *Materiałów* w zasadzie odpowiada schematowi obowiązującemu w *Słowniku historyczno-geograficznym ziem polskich w średniowieczu*. Jednakże ze względu na specyfikę materiału (jedna instytucja), zasięgu chronologicznego (obejmuje okres nowożytny) i geograficznego (cała Małopolska) oraz stanu opracowania poszczególnych obszarów i miejscowości (np. Lubelszczyzna) konieczne było wprowadzenie pewnych modyfikacji.

W zakresie rzeczowym *Materiały* obejmują wszystkie miejscowości, które kiedykolwiek oraz w jakikolwiek sposób, choćby częściowo lub nominalnie, stanowiły własność opactwa, a także te, z których w całości lub w części pobierało ono dziesięciny. Nie znalazły się w nim zatem osady posiadane przez Benedyktynów tylko tytułem dzierżawy lub zastawu – o ile te formy nie przekształciły się we własność trwałą. Nie uwzględniono także tych miejscowości, których związek z opactwem polegał wyłącznie na ulokowaniu na nich („na wyderkaft”) sum pieniężnych ofiarowanych Benedyktynom świętokrzyskim. Natomiast uwzględniono takie sumy zapisane na miejscowościach związanych z opactwem majątkowo lub dziesięcinnie.

W osobne hasła nie wyodrębniono również osad, które w sensie własności ziemskiej lub dziesięcinnej należały nie do opactwa, ale do którejś z parafii pod patronatem klasztornym (także inkorporowanej do opactwa jako jego prepozytura). Uposażenie parafii i prepozytur zostało przedstawione w hasłach dotyczących tych parafii i prepozytur.

Gdy zachodziło podejrzenie, że dana nazwa terenowa jest śladem dawniej istniejącej, zanikłej jednostki osadniczej, lub gdy nazwa taka była pierwszym sygnałem później powstałej osady, wyodrębniono ją w oddzielne hasło. W sumie *Materiały* zawierają 191 samodzielnych haseł, w tym 6 terenowych. 41 spośród opisanych osad dziś nie istnieje, a 16 weszło w obręb innych miejscowości. 119 z nich stanowiło w całości lub w części własność opactwa. Wszystkie oprócz jednej (Stradecz) położone były na obszarze Małopolski, w olbrzymiej większości na obszarze dawnego województwa sandomierskiego, z tego w powiecie lubelskim ok. 60, w radomskim – ok. 36, w sandomierskim – ok. 81 (kilkanaście osad leżało na granicy tych powiatów, stąd ich jednoznaczne przyporządkowanie nie jest możliwe), w wiślickim – 5 oraz 3 w innych powiatach, a tylko 4 lub 5 (Kraków, Opatkowice, Pietrzejowice i Przewody, może także Trębaczowice) znajdowało się na obszarze dawnego województwa krakowskiego.

W zakresie chronologicznym *Materiały* obejmują okres od pierwszej znanej wzmianki źródłowej o danej osadzie do kasaty opactwa w 1819 r.¹² Aby lepiej ukazać stan danej osady ok. 1819 r., wykorzystano dane zawarte w *Tabeli miast, wsi, osad Królestwa Polskiego* z 1827 r.

¹⁰ Derwich 1992.

¹¹ Por. M. DERWICH, *Opactwo świętokrzyskie w epoce przedrozbiorowej*, [w:] *Klasztor na Świętym Krzyżu w polskiej kulturze narodowej*, red. D. OLSZEWSKI, Kielce, w druku.

¹² O niej P. GACH, *Opactwo i sanktuarium benedyktynów na Świętym Krzyżu w XVIII i XIX w.*, [w:] *Z przeszłości opactwa łysogórskiego*, Poznań 1995, s. 41–66.

oraz, w niektórych wypadkach, dane z 2 połowy XIX w. zawarte w *Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*.

Podstawę źródłową *Materiałów* stanowiły zasadniczo wszystkie źródła sprzed 1530 r. oraz wybór źródeł drukowanych z okresu po 1530 r. Uwzględniono opublikowane źródła podatkowe, lustracyjne i statystyczne. Spośród źródeł rękopiśmiennych w całości wykorzystano rozproszony w różnych instytucjach rękopiśmienny zasób dawnego archiwum i biblioteki klasztornej¹³. W Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie kwerendą objęto przede wszystkim zbiory dokumentów pergaminowych i papierowych oraz sandomierskie i radomskie rejestry podatkowe¹⁴. Ważnym źródłem informacji okazały się także materiały kasacyjne i pokasacyjne przechowywane w większości w Archiwum Państwowym w Radomiu. Zasoby ksiąg grodzkich i ziemskich przechowywane w Archiwum Miasta i Województwa Krakowskiego wykorzystano tylko fragmentarycznie i tylko poprzez indeksy¹⁵. Głównie według indeksów korzystano także z archiwaliów w Archiwum Kurii Metropolitarnej w Krakowie – wykorzystano tu zwłaszcza wizytacje parafii i prepozytur klasztornych. Wykorzystano także kartotekę Pracowni Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski w Średniowieczu¹⁶ oraz przechowywane w niej materiały do tomu V *Kodeksu dyplomatycznego Małopolski*. Kwerendą objęto zbiory bibliotek: Narodowej, Czartoryskich, Jagiellońskiej, PAN w Krakowie, Ossolińskich. Dużo materiału przyniosły liczne kroniki klasztorne¹⁷, a także literatura przedmiotu, w tym monografia dziejów opactwa świętokrzyskiego autorstwa Józefa Gackiego oraz liczne monografie dekanatów pióra Jana Wiśniewskiego¹⁸. W sumie z pewnością najlepiej udało się opracować okres średniowieczny.

*

Jak zawsze w tego rodzaju publikacjach, ogromne znaczenie miały źródła ukazujące stan posiadłości opactwa w kolejnych przekrojach czasowych. Należą do nich dane zawarte w przywilejach generalnych wydawanych dla opactwa (zestawione w haśle Święty Krzyż, p. 5Ae) oraz wykazy jego dóbr i dochodów (zestawione w haśle Święty Krzyż, p. 5Ag).

Pierwszy znany wykaz posiadłości opactwa świętokrzyskiego pochodzi z przywileju Kazimierza Wielkiego z 1351 r. przenoszącego na prawo średzkie imiennie wymienione osady należące wówczas do klasztoru¹⁹. Dokument ten nie zachował się w oryginale, znane są jednak jego trzy kopie: dwie pełne, w transumptach z 1386 r.²⁰ i z 1535 r.²¹, oraz jedna w ko-

¹³ Por. o nim *Derwich* 1992, s. 47–141.

¹⁴ Kwerendę przeprowadził Pan dr Przemysław Wiszewski w ramach prac nad wspomnianym wyżej projektem badawczym (por. przyp. 7).

¹⁵ Dziękuję w tym miejscu za pomoc Panu drowi Januszowi Kurtyce.

¹⁶ Specjalne podziękowania kieruję pod adresem Pana dra Franciszka Sikory i Pana dra Janusza Kurtyki.

¹⁷ Zob. *Derwich* 1992, s. 115–128.

¹⁸ Por. dalej, *Wykaz skrótów i symboli dokumentacyjnych*.

¹⁹ O nim *Derwich* 1992, s. 276–278.

²⁰ Oryginał: AG, nr 1795. S. KURAŚ (*ZDM* VI, nr 1519, s. 11–12) opublikował tylko dokument transumujący, wystawiony przez Władysława Jagiełłę.

²¹ Oryginał: AG, nr 1891, kopia: *TN* VII, nr 99, s. 442–444.

piarzu miasta Nowa Słupia z 1527 r., pozbawiona fragmentu wyliczającego wsie²². Niestety, jedyne wydanie przywileju z 1351 r. zostało oparte właśnie na tej niepełnej kopii²³. Dopiero J. Gacki w swojej monografii opactwa uzupełnił, na podstawie transumpty z 1535 r., brakujący fragment. Niefortunnie jednak nie podał tekstu oryginalnego, poprzestając na jego tłumaczeniu, a na dodatek przeoczył dwie miejscowości²⁴. Pełny tekst wykazu miejscowości opublikował, w oparciu o transumpty z 1386 r., M. Derwich w monografii opactwa świętokrzyskiego²⁵, do niego też odsyłam czytelnika w *Materialach*.

Kolejny wykaz włości znajduje się w przywileju Władysława Warneńczyka z 1442 r.²⁶ przenoszącym na prawo niemieckie wszystkie wyliczone włości opactwa. Mimo że zachował się jego oryginał²⁷, oba wydania, J. Bartoszewskiego²⁸ i F. Piekosińskiego²⁹, oparte są na dalekich od wierności kopiach, a na dodatek chochlik drukarski spowodował, że w nagłówku tego drugiego znalazła się mylna data 1443 (zamiast 1442).

Następne spisy dóbr Benedyktynów świętokrzyskich znajdują się w – znanym z oryginału – przywileju Zygmunta Augusta z 1553 r.³⁰ oraz w sporządzonych przy supresji opactwa w 1819 r. szczegółowych tzw. aktach okupacji³¹.

Oprócz tych wykazów, które obejmują wszystkie dobra ziemskie opactwa, dysponujemy kilkoma wykazami włości należących do tzw. stołu konwentu (zwanego też wspólnym lub mniszym). Najstarszy z nich pochodzi z 1427 r.³² – został on nieco zmieniony podczas wizytacji opactwa przeprowadzonej w 1447 r. przez kardynała Zbigniewa Oleśnickiego³³. Do niego odwołał się delegat papieski, biskup chełmski Jakub Uchański, regulując ponownie kwestię podziału dóbr klasztornych na stoły opata i konwentu³⁴. Wizytacja opactwa w 1594 r. przez kardynała Jerzego Radziwiłła stała się okazją do powiększenia stołu konwentu o kolejne dwie wsie³⁵, a dalsze zmiany przyniosły decyzje opata Stanisława Sierakowskiego, który

²² *BN akc.* 9797, k. 11–14v.

²³ *Pol.*, nr 105, s. 231–233.

²⁴ *Gacki*, s. 198–199.

²⁵ *Derwich* 1992, s. 278.

²⁶ *Por. ib.*, s. 321.

²⁷ *AG*, nr 1843.

²⁸ *Pol.*, nr 212, s. 418–420, z kopiarza słupskiego (*BN akc.* 9797, k. 6–11).

²⁹ *Mp.* IV, nr 1434, s. 408–410, z kopii Naruszewicza (*TN XVII*, nr 158, s. 563–564).

³⁰ *AG*, nr 1909.

³¹ *AOkup.*, k. 3v–6v. Inne dane w oparciu o inne źródła przytaczają J. BIELIŃSKI, *Królewski Uniwersytet Warszawski 1816–31*, t. 1, W. 1907, s. 389; P.P. GACH, *Mienie polskich zakonów i jego losy w XIX w.*, Rzym 1979, s. 20 oraz *Gacki*, s. 327–328, 253–254, 265, 270.

³² *ZDM II*, nr 390, s. 69–72 z oryginału (por. *AG*, nr 1816).

³³ *ZDKK II*, nr 508, s. 661–663 na podstawie wydania A. HALBANA, *Rozdział majątku klasztornej pomiędzy opata i mnichów w klasztorze św. Krzyża na Łysej Górze w r. 1427*, KH 9, 1895, s. 661–663, oparte go na kopii znajdującej się w rękopisie Lat.I Q c. 38, który spłonął w 1944 r. w Warszawie. O podziałach tych por. *Derwich* 1992, s. 462–464, 510–512.

³⁴ *AG*, nr 1896.

³⁵ *Ib.*, nr 1907.

w latach 1649–1650 odnowił podział dóbr klasztornych dokonany w 1427 r., przy okazji zwiększając nieco stół konwentu³⁶. Niewielkie zmiany wprowadzono do tego podziału w latach 1682–1689³⁷, a następnie w latach 1703–1706³⁸.

Niestety, zachowało się tylko kilka inwentarzy dóbr klasztornych. Pierwszy z nich (znany z oryginału) obejmuje rejestry dziesięcin, czynszów i wyderkałów oraz powinności poddanych i poborów z dóbr i dochodów stołu konwentu świętokrzyskiego z lat 1650–1689; szczegółowe wykazy dotyczą przede wszystkim lat 1651–1652³⁹. Kolejne cztery inwentarze zostały sporządzone w październiku 1780 r. w trakcie przygotowań do nowego podziału dóbr stołu opata na część należącą do opata klaustralnego i komendatoryjnego. Obejmują one cztery klucze dóbr, mianowicie boleszyński⁴⁰ i rzepiński⁴¹ należące do opata klaustralnego oraz starosłupski⁴² i wierzbатовicki⁴³ należące do opata komendatoryjnego. Niestety, znane są tylko z kopii sporządzonych na użytek ojca Pawła Szczanieckiego OSB z oryginałów znajdujących się niegdyś w archiwum opactwa Benedyktynów w Lubiniu, a obecnie zaginionych⁴⁴.

*

Oprócz wykazów, spisów i inwentarzy proveniencji klasztornej podstawowe znaczenie mają również przekazy tego typu dotyczące Małopolski lub też tylko określonej kategorii dóbr i dochodów. Najwcześniejszymi z nich są rejestry dziesięciny papieskiej z lat 1325–1374⁴⁵. Wydaje się, że te wydane pod datami 1350–1351 i 1354–1355 przynajmniej w części rejestrują stan z lat 1334–1336, może z ok. 1336 r.⁴⁶

Istotne dane dla kilku włości Benedyktynów świętokrzyskich przynosi *Registrum ecclesie Lubucensis dyocesis*⁴⁷. Zawarte w nim wiadomości datowano w *Materialach* na lata 1465–1467⁴⁸. I ta kwestia wymaga gruntownego studium – opisy miejscowości należących do klucza opatowskiego są w większości zbieżne z opisami Długosza w jego *Liber beneficiorum*⁴⁹, jednak bez starannej analizy trudno ustalić rodzaj zależności między tymi wykazami.

³⁶ Zob. AG, nr 1913–1915, 1917; Gacki, s. 250–251.

³⁷ AG, nr 1923 i Gacki, s. 251.

³⁸ Jonston, lib. III, cap. 7, k. 149; Gacki, s. 90, 252.

³⁹ AG nab. 936.

⁴⁰ Por. Inw.Bol.

⁴¹ Por. Inw.Rzep.

⁴² Por. Inw.Shup.

⁴³ Por. Inw.Wierzbqt.

⁴⁴ Wszystkie wspomniane inwentarze zamierzam w przyszłości wydać drukiem.

⁴⁵ Por. MV I; MV II; MV IX; Gromnicki. O nich i o ich wartości w zakresie poznania dochodów danej instytucji por. Kowalski, s. 87–88.

⁴⁶ Por. Derwich 1991, s. 42 i J. BIENIAK, *Udział duchowieństwa zakonnego w procesie warszawskim w 1339 r.*, [w:] *Klasztor w kulturze...*, s. 482n.

⁴⁷ Por. Ludat.

⁴⁸ Ludat, przedmowa, datuje je na lata 1462–1467 (por. np. s. XXIX, XXXIX).

⁴⁹ Też *ib.*, s. XXXV.

Z pewnością rejestrują one stan bliski sobie czasowo; niekiedy jednakże w wykazie lubuskim pojawiają się wiadomości, które pochodzić mogą jeszcze z inwentarza dóbr biskupstwa lubuskiego sporządzonego w 1405 r.⁵⁰ Żadnych problemów źródłowych nie przysparzają wykorzystane w *Materialach* inwentarze klucza piórkowskiego dóbr biskupstwa wrocławskiego z lat 1534, 1582, 1598 i 1631⁵¹.

Z pewnością najważniejsze źródło do poznania posiadłości i gospodarki opactwa w drugiej połowie XV w. stanowi *Liber beneficiorum* autorstwa Jana Długosza⁵². Przytoczone w nim dane datowano w *Materialach* na lata 1470–1480. Co prawda w wypadku dóbr opactwa świętokrzyskiego pochodzą one w znacznej części z 1475 r.⁵³, jednakże pojawia się tu także dużo wiadomości nieco wcześniejszych lub nieco późniejszych, na ogół jednak mieszczących się właśnie w przedziale lat 70-tych XV w.

Jak wiadomo, dzieło Długosza zostało wydane przez Ludwika Łętowskiego z późnej, XVII-wiecznej kopii, zamiast z oryginału przechowywanego w Archiwum Kapituły Krakowskiej⁵⁴. Niedostatki dostępnej edycji ukazał Stanisław Kuraś⁵⁵. Dzięki jego badaniom wiemy, że tam, gdzie nie ma podanej konkretnej liczby łąnów, kmieci, zagród, karczem, młynów itp. oraz wysokości świadczeń, zazwyczaj mamy do czynienia z niewypełnionym formularzem, a nie opisem rzeczywistego stanu uposażenia czy powinności. Dlatego też informacje te są w *Materialach* pomijane, chyba że znalazły potwierdzenie w innych opisach tej samej miejscowości dokonanych przez Długosza. Układ rzeczowy *Liber beneficiorum* spowodował bowiem, że często opisy tej samej miejscowości kilkakrotnie się powtarzają. Każdorazowo zaznaczano różnice (nieraz poważne) zachodzące w opisie tej samej miejscowości w różnych częściach *Liber beneficiorum*. Wiele wskazuje na to, że były one spowodowane różnym czasem opracowania poszczególnych ksiąg dzieła, a nawet różnych części tej samej księgi.

Jak się przyjmuje, dobra stołowe biskupstwa krakowskiego (część księgi I) spisane zostały w 1440 r.⁵⁶ lub niedługo po tej dacie⁵⁷. Pozostałe opisy powstały w latach 1470–1480⁵⁸, ale bynajmniej nie jednocześnie. Dobra kapituły i innych (niż krakowskie) biskupstw (pozostała część księgi I) spisano w dużej mierze w latach 1470–1471, a w większości nie później niż w latach 1473–1474⁵⁹. Opisy włości klasztornych (księga III) powstały w zasadniczej części w latach 1474–1476⁶⁰. Najpóźniej, w latach 1474–1480, powstała część poświęcona

⁵⁰ *Ib.*, s. XXVn., XXXIX.

⁵¹ Por. AKH 10; Inw. 1582; Inw. 1598; Inw. 1631.

⁵² Derwich 1992, s. 138–140.

⁵³ Por. dalej.

⁵⁴ Sygn. 194–197.

⁵⁵ *Regestrum Ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber Beneficiorum Jana Długosza*, W. 1966.

⁵⁶ *Ib.*, s. 18.

⁵⁷ M.D. KOWALSKI, *Uposażenie krakowskiej kapituły katedralnej w średniowieczu*, Kr. 2000, s. 62.

⁵⁸ S. KURAŚ, *Regestrum...*, s. 20.

⁵⁹ *Ib.*, s. 24; M.D. KOWALSKI, *Uposażenie krakowskiej kapituły...*, s. 65.

⁶⁰ S. KURAŚ, *Regestrum...*, s. 34.

kościółom parafialnym (księga II)⁶¹. Niestety, wykorzystanie tej datacji – która w wielu wypadkach mogłaby pomóc wyjaśnić pojawiające się różnice, a nawet sprzeczności w opisach tych samych miejscowości – w znacznej mierze uniemożliwia fakt, że wszystkie zapisy były uzupełniane i korygowane aż do śmierci Długosza w 1480 r.⁶²

Znajdujący się w trzecim tomie *Liber beneficiorum* opis uposażenia klasztoru powstał w 1475 r.⁶³ Otwiera go zarys dziejów opactwa pisany przez któregoś z pisarzy⁶⁴. Zestawienie dóbr i dziesięcin napisane zostało w większości osobiście przez Długosza⁶⁵. W jego ramach odrębną całość stanowi spis dochodów kościoła parafialnego w Wąwolnicy, w 1458 r. włączonego do opactwa, a następnie przekształconego w latach 1471–1472 w jego prepozyturę⁶⁶. Porównanie opisów miejscowości powtarzających się w części „klasztornej” i „wąwolnickiej” wskazuje, że spis ten sporządzony został oddzielnie, na podstawie materiałów pochodzących bezpośrednio z Wąwolnicy i wyprzedza (?) chronologicznie część „klasztorną” o kilka lat⁶⁷.

Zestawiając uposażenie klasztoru, opierał się Długosz na niezachowanych inwentarzach klasztornych. Dobrze widoczne jest to przy lekturze wyjątkowo pełnych opisów miejscowości wchodzących w skład kluczy braciejowickiego (Boiska, Braciejowice, Goszcza i Zakrzów) oraz koniemłockiego (Koniemłoty, Święcica i Tuklęcz – opisu parafii Koniemłoty brak w t. II *Liber beneficiorum*), a także w zestawieniu dziesięcin klasztornych. W tym ostatnim pojawiają się np. wsie, które w latach 70-tych XV w. już nie istniały, lub takie, z których dziesięcinę utraciło opactwo znacznie wcześniej⁶⁸.

Inwentarze te oraz informacje zakonników nie zawsze były wystarczająco szczegółowe, co uniemożliwiało wypełnienie całego przygotowanego przez Długosza formularza przy opisie kilkunastu miejscowości (Baszowice, Boleszyn, Bostowska Wola, Koniemłoty, Kraszków, Lenartów Most, Modliborzyce, Pawłów, Prawęcín, Przewody, Rzepín, Święcica i Tuklęcz). Braki dotyczą jednak kwestii stosunkowo mało istotnych: najczęściej karczem, młynów, zagród, rzadziej danin (np. często brak liczby oddawanych serów), w pojedynczych wypadkach wielkości pańszczyzny, poradnego, sepu czy opłaty z kuźnicy. Jak już wiemy, dane z takich niewypełnionych zapisów formularzowych były w *Materiałach* pomijane.

Niekiedy braki powyższe można było uzupełnić dzięki powtórzeniu się opisów tych samych miejscowości w powstałym później od części „klasztornej” drugim tomie *Liber beneficiorum* oraz w chronologicznie najwcześniejszym tomie pierwszym. Jednakże w wypadku posiadłości ziemskich pojawiające się tu opisy są zazwyczaj uboższe od tych w tomie trzecim (wyjątek stanowią np. Boleszyn, Pawłów i Przewody).

⁶¹ *Ib.*, s. 40n.

⁶² *Ib.*, s. 25, 34, 43–45.

⁶³ *DLb.* III, s. 228, 238. Por. *Derwich* 1992, s. 138, 215, 355n., 377n.

⁶⁴ *DLb.* III, s. 227–230 i S. KURAŚ, *Regestrum...*, s. 36.

⁶⁵ *DLb.* III, s. 230–255 i S. KURAŚ, *Regestrum...*, s. 36.

⁶⁶ Por. sub voto Wąwolnica.

⁶⁷ *DLb.* III, s. 255–258.

⁶⁸ *DLb.* III, s. 238–241, 243 oraz np. s. 244, 248–249, 251, 253.

Sprawa komplikuje się w wypadku dóbr dziesięcinnych, ponieważ Długosz korzystał tu często z nowych danych dostarczanych mu przez plebanów, często różniących się od informacji uzyskanych od Benedyktynów. Zdaje się, że w większości wypadków różnice te spowodował upływ czasu między sporządzeniem inwentarza dziesięcin opactwa (jego różne części pochodziły z okresu sprzed 1475 r., a następnie były uzupełniane, nie zawsze konsekwentnie, bieżącymi danymi) a zebraniem przez Długosza danych do tomu drugiego.

Poważnym mankamentem *Liber beneficiorum* jest brak uwzględnienia podziału dóbr opactwa na stół opata oraz stół konwentu, tzw. wspólny. Jak już wiemy, rozdział ten formalnie potwierdzony został w 1427 r.

Niezbyt godne zaufania są wiadomości Długosza na temat sposobu uzyskania lub utraty danej osady przez Benedyktynów. W kilku miejscach fakty przez niego podane kłócą się z informacjami ze znanych nam dokumentów. Jak wiadomo, nie zawsze w oficjalnych aktach przytaczano wszystkie okoliczności transakcji, a czasami nawet podawano z różnych powodów dane fikcyjne, trudno jednak rozstrzygnąć, kiedy z takim akurat wypadkiem – a nie omyłką lub zawodną pamięcią – mamy do czynienia⁶⁹.

Mniejszą od *Liber beneficiorum* wartość przedstawia *Księga dochodów diecezji krakowskiej z 1529 r.*, czyli tzw. *Liber retaxationum*⁷⁰. Mimo wewnątrzkościelnego charakteru oraz podkreślanej przez wydawcę dokładności komisji spisowych jej fiskalny charakter sprawił, że starano się w miarę możliwości pomniejszyć dochodowość swoich posiadłości⁷¹. Tak samo postąpili też przedstawiciele opactwa świętokrzyskiego, kanclerz Stanisław z Koniemłotów reprezentujący opata i przeor Michał reprezentujący konwent. Może z tym wiązać trzeba brak w tym wykazie aż 4 posiadłości ziemskich i ok. 15 wsi dziesięcinnych opactwa. Istotną wartością *Liber retaxationum* jest natomiast uwzględnienie (z pomyłką co do przynależności cła sandomierskiego) podziału dóbr i dochodów opactwa na stoły opata i konwentu⁷², a także zestawienie dochodów trzech ówczesnych prepozytur klasztornych, tzn. w Koniemłotach, Nowej i Starej Słupi oraz Wąwolnicy⁷³, a także dwu kościołów znajdujących się pod patronatem Benedyktynów, w Modliborzycach i Pawłowie⁷⁴.

Ewidentne zanizanie podlegających opodatkowaniu arealów, przez całe dziesięciolecie nieweryfikowanych, stawia pod znakiem zapytania użyteczność spisów poborowych, na do-

⁶⁹ Por. np. transakcje dotyczące: Jagnina, Milejowic i Wierzbątowic (*DLb.* I, s. 394; II, s. 341, 471; III, s. 232, 324 i dokumenty *Mp.* IV, nr 1359; *ZDM* II, nr 554), Janowic [sand.] (*DLb.* II, s. 471; III, s. 232 i dokumenty *ZDM* II, nr 542; *Mp.* IV, nr 1306 oraz *PSB* V, s. 392), Bielowa (*DLb.* II, s. 463, 490; III, s. 233 i dokumenty *Mp.* IV, nr 1403, 1406), Pokrzywianki i Włonic (*DLb.* II, s. 490; III, s. 235, 251 i dokumenty *Mp.* IV, nr 1389, 1402), Pawłowa i Wojsławia (*DLb.* II, s. 484; III, s. 236 i dokumenty *AG*, nr 1860, 1862), Prawęcina (*DLb.* II, s. 477; III, s. 237 i dokumenty *Mp.* IV, nr 1344, 1380; *ZDM* II, nr 561), Dziurówka (*DLb.* I, s. 441; II, s. 484; III, s. 238 i dokumenty *MS* I, nr 1209; *Hube*, nr 16; *Gacki*, s. 217n.).

⁷⁰ Por. *LR* oraz *Derwich* 1992, s. 140. O zasadach i rzetelności liczenia dochodów w trakcie tej taksacji pisał ostatnio Kowalski, s. 88–89.

⁷¹ *LR*, s. XIII.

⁷² *Ib.*, s. 349–352.

⁷³ *Ib.*, s. 171–172, 373–374, 440.

⁷⁴ *Ib.*, s. 361, 366–367.

datek z reguły niekompletnych⁷⁵. W *Materiałach* wykorzystano większość zachowanych rękopiśmiennych XVI-wiecznych spisów poborowych z powiatów sandomierskiego, radomskiego i wiślickiego⁷⁶, a także wszystkie małopolskie spisy podatkowe wydane drukiem.

Wiele ciekawych danych przyniosły spisy pogłównego z lat 1662 i 1673–1674⁷⁷. *Spis ludności diecezji krakowskiej z r. 1787* jest dostępny w dwóch wydaniach: w pierwszych wydawca podał tylko nazwę i przynależność parafialną miejscowości oraz sumaryczną liczbę jej mieszkańców, w drugim znajdziemy liczbę mieszkańców z uwzględnieniem płci oraz dzieci do i od 7 lat. W *Materiałach* cytowano tylko sumaryczną liczbę mieszkańców według wydania drugiego oraz nazwę miejscowości według wydania pierwszego⁷⁸. Jak już wspomniano, uwzględniono także wykazy liczby mieszkańców i ilości domów według spisu z 1827 r.⁷⁹

*

Tytuł hasła stanowi obecna nazwa miejscowości, chyba że dzisiejsza nazwa jest sprzeczna z powszechnie przyjętą nazwą „historyczną”⁸⁰ lub też dana miejscowość nosi obecnie kilka nazw⁸¹ – wówczas hasło umieszczono pod nazwą „historyczną”. Jeśli osada już nie istnieje, tytuł hasła stanowi najpowszechniejsza forma jej nazwy. Inne nazwy miejscowości oraz ich odmiany uwzględniono w odsyłaczach umieszczonych w porządku alfabetycznym.

Po tytule następuje w nawiasie data pierwszej wzmianki z najstarszą formą nazwy oraz możliwie pełne i reprezentatywne zestawienie późniejszych form nazwy z datami. Po średniku zestawiono główną literaturę onomastyczną lub zestawiającą formy nazwy. Po nawiasie następuje geograficzna lokalizacja osady, ze wskazaniem (tylko przy osadach istniejących) odległości w kilometrach od najbliższej ważnej miejscowości, a także od najbliższego ośrodka zarządu dóbr klasztornych i od opactwa, czyli Świętego Krzyża.

W punkcie 1 podano występujące w źródłach wzmianki na temat: charakteru obiektu (oprócz wsi), jej przynależności ziemskiej (gdy pojawia się w źródłach przed powiatową), powiatowej i parafialnej, z rejestracją ich zmian do 1827 r., włącznie z podaniem daty pierwszej wzmianki źródłowej.

W punkcie 2 rejestrowano kwestie graniczne oraz wiadomości o obiektach fizjograficznych nieposiadających własnych haseł (rzeki, jeziora, lasy, zarośla, role itp.) oraz o drogach.

⁷⁵ Por. *Derwich* 1992, s. 140 oraz *RP* 1629, s. 17–24.

⁷⁶ Nie przeprowadzono kwerendy w spisach poborowych innych powiatów, por. też przyp. 14.

⁷⁷ *ASK* I/67.

⁷⁸ W wydaniu drugim jest ona uwspółcześniana.

⁷⁹ Por. *Tabela*.

⁸⁰ Dłatego Grzegorzewice (a nie Grzegorzowice), Ostrów Mały (a nie Mściska), Ostrów Wielki (a nie Ostrów), Stradecz (a nie Stradcz), Ułęż Dolny i Górny (a nie Ułęż), Węgierce (a nie Węgierzec), Zaszczytów (a nie Zastów Polanowski).

⁸¹ Dłatego Chotcza (a nie C. Górna i C. Dolna), Czerników (a nie C. Karski i C. Opatowski), Doły (a nie D. Biskupie i D. Opacie), Michałów (a nie M. Górny i M. Dolny), Niedźwiada (a nie N. Duża i N. Mała), Opatkowice (a nie O. Cysterskie, O. Drewniane, O. Murowane i O. Pojałowskie), Rajec (a nie R. Szlacheczki i R. Poduchowny), Rzepin (a nie R. Pierwszy, R. Drugi, R. Kolonia i R. Dół), Wola Solecka (a nie W.S. Pierwsza i W.S. Druga).

Na początku punktu 3 podano⁸² krótkie określenie typu własności z zaznaczeniem ewentualnych dat nabycia lub zbycia jej przez opactwo. Następnie w porządku chronologicznym zestawiono wszystkie znane informacje na temat właścicieli osady i stosunków gospodarczych (oprócz kwestii uwzględnionych w punkcie 4). W wypadku trwałego podziału własności w obrębie osady, odrębne typy własności opracowano w punktach 3A, 3B itp.

W punkcie 4 zestawiono informacje dotyczące kwestii lokacji i związanych z nią urządzeń na terenie osady. Gdy niemożliwe było wyodrębnienie tych wiadomości z całości dziejów gospodarczych osady, punkty 3 i 4 łączono. Jak wiadomo, przywileje generalne władców przenoszące wszystkie posiadłości opactwa na prawo niemieckie miały charakter formalny i nie zawsze szła za nimi rzeczywista lokacja dokonana przez klasztor. Dlatego też podobne przywileje (np. z lat 1351, 1442, 1553) są zazwyczaj cytowane w punkcie 3.

Punkt 5 rozpoczyna⁸³ krótka informacja o biorcach dziesięciny, rozszerzana w wypadku wsi parafialnych. Dalej zestawiono wiadomości na temat dziejów kościelnych osady. Są to przede wszystkim kwestie dziesięcinne. Tutaj opracowano dzieje parafii i prepozytur klasztornych.

Rzadko pojawiający się punkt 6 zawiera wyszczególnienie osób pochodzących z osady, a także różnych wydarzeń historycznych i klęsk elementarnych niewzmiankowanych wcześniej.

Punkt 7 przynosi zestawienie znanych, ale niewykorzystanych w haśle wzmianek źródłowych oraz podstawową literaturę nt. osady. Punkt ten ma szczególne znaczenie w wypadku osad położonych na Lubelszczyźnie, o czym dalej.

Punkt 8 stanowi zestawienie wiadomości o znaleziskach archeologicznych na obszarze osady.

*

Zakres tematyczny wymienionych punktów został ograniczony w wypadku osad położonych na terenie ziemi lubelskiej, które zostały ostatnio dobrze opracowane w odrębnych słownikach⁸⁴. Aby uniknąć powtórzeń oraz umożliwić sprawne korzystanie z *Materialów*, zastosowano kilka modyfikacji.

Od nowa, zgodnie z przedstawionym schematem, opracowano dzieje włości ziemskich opactwa w kluczu braciejowickim (główne to Boiska, Braciejowice, Głodno, Goszcza, Kępa Gostecka, Niedźwiada i Zakrzów) oraz Opatkowic pod Łęczną.

W pozostałych wypadkach po tytule hasła podano w nawiasie tylko datę pierwszej wzmianki źródłowej, czasami, po średniku, przytaczając inne, pominięte we wcześniejszych publikacjach formy jej nazwy oraz cytując literaturę na ten temat. Bez oddzielnego zaznaczenia punktu podano tylko ogólną informację o przynależności powiatowej i parafialnej osady.

Zrezygnowano z punktu 2.

Bez oddzielnego zaznaczenia punktu 3 podawano informację o typie własności. Jednakże w wypadkach, gdy dana osada była przez pewien czas własnością klasztoru, opracowy-

⁸² Zaniechano tego w wypadkach bardzo krótkich opisów.

⁸³ Zaniechano tego w wypadkach bardzo krótkich opisów.

⁸⁴ Por. *SHGL; Osady; Derwich 1992a*.

wano ten tylko okres w ramach tym razem wyróżnionego w nawiasie kwadratowym punktu [3].

Zrezygnowano z punktów 4 i 6.

Punkt 5 opracowano od nowa, ale tylko w zakresie posiadłości dziesięcinnych danej osady – pomijano zatem dzieje parafii, o ile taka tu istniała. Wyjątek stanowi Wąwolnica, gdzie w punkcie 5 opracowano dzieje tutejszej prepozytury klasztornej (od momentu inkorporacji parafii do opactwa w 1458 r.).

W punkcie 7 zestawiono cały odnaleziony, ale niewykorzystany materiał źródłowy dotyczący danej osady, głównie dotyczący dziejów nowożytnych, oraz literaturę przedmiotu.

Punkt 8 opracowano od nowa.

*

W nawiasach kwadratowych zamieszczano własne uwagi oraz np. daty niezaczerpnięte bezpośrednio z podstawy źródłowej. Kwestie wątpliwe lub budzące szczególne zainteresowania opracowywano w umieszczonych pod hasłem uwagach lub w przypisach. Podwójną rolę odgrywają strzałki (→). Po pierwsze, informują, że dana miejscowość posiada w *Materialach* odrębne hasło – zaznaczano jednak w ten sposób tylko pierwsze wystąpienie tej miejscowości w danym hasle. Ta sama zasada jednokrotności odwołania w danym hasle stosowana była także do osad o odmiennej nazwie historycznej i dzisiejszej. Po drugie, strzałki te odsyłają do określonego hasła po dodatkowe informacje. Ze względu na częste powtarzanie się podobnych zapisów, system odsyłaczy okazał się niezbędny. Starano się jednak ograniczyć go do rozsądnego minimum, a w sytuacjach uzasadnionych (np. pierwsza wzmianka o danej miejscowości czy o jej właścicielu, duże znaczenie danej informacji) decydowano się na powtórzenia. Często w takich wypadkach zamieszczano informację skróconą – zawsze wówczas czytelnik znajdzie odesłanie do hasła, w którym zamieszczono pełną zapiskę.

W konstrukcji *Materialów* starałem się zachować pewną elastyczność, dostosowując schemat haseł do specyfiki materiału.

SCHEMAT UKŁADU TREŚCI W OPISIE MIEJSCOWOŚCI

Nagłówek: współczesna nazwa obiektu, data pierwszej wzmianki, odmiany nazwy pisowni w źródłach, literatura onomastyczna, położenie geograficzne.

1. Charakter miejscowości (z wyjątkiem wsi), przynależność administracyjna i kościelna.
2. Topografia i granice miejscowości, obiekty fizjograficzne i komunikacyjne.
3. Stosunki społeczno-gospodarcze, demograficzne i własnościowe, obciążenia, przywileje ekonomiczne.
4. Lokacja, związane z nią urzędy i osoby.
5. Instytucje kościelne, opiekuńcze, szkoły i ich uposażenia.
6. Zdarzenia historyczne, klęski elementarne, osoby pochodzące z miejscowości.
7. Literatura i niewykorzystane wzmianki źródłowe.
8. Zabytki archeologiczne.

WYKAZ SKRÓTÓW I SYMBOLI DOKUMENTACYJNYCH

ABMK	– „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”.
AC	– <i>Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta</i> , wyd. B. ULANOWSKI, t. II (Mon.MAe., 16), Kr. 1902.
AG	– Archiwum Główne Akt Dawnych w W.; jeśli nie zaznaczono inaczej, cyfra arabska oznacza numer dokumentu ze zbioru dokumentów pergaminowych.
AG nab. 936	– Rejestry dziesięcin, czynszów i wyderkałów, powinności poddanych i poborów z dóbr i dochodów konwentu świętokrzyskiego z lat 1650–1689, AG, nabytki Oddziału I, nr 936.
AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tzw. bernardyńskiego we Lwowie</i> , t. I–XIX, Lwów 1868–1906.
AKH	– <i>Archiwum Komisji Historycznej</i> , poniżej dane bibliograficzne pozycji wydanych w tej serii i wykorzystanych w <i>Materiałach</i> .
AKH 3	– <i>Wyjątki z najstarszej księgi miejskiej lubelskiej</i> , wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1888, s. 45–60.
AKH 3	– <i>Zapiski herbowe z dawnych ksiąg ziemskich przechowywanych w Archiwum radomskim i warszawskim</i> , wyd. K. POTKAŃSKI, Kr. 1883, s. 119–151.
AKH 6	– <i>Acta capitularia Cracoviensis et Plocensis selecta (1438–1525)</i> , wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1891, s. 1–295.
AKH 9	– W. ABRAHAM, <i>Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich w latach 1896/7–1897/8. O materiałach do dziejów polskich w wiekach średnich</i> , Kr. 1902, s. 1–234.
AKH 10	– <i>Inwentarz dóbr i dochodów biskupstwa włocławskiego z r. 1534</i> , wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1916, s. 1–128.
AKP	– <i>Archiwum Komisji Prawniczej</i> , poniżej dane bibliograficzne pozycji wydanych w tej serii i wykorzystanych w <i>Materiałach</i> .
AKP 1	– <i>Liber formularum ad ius Polonicum necnon canonicum spectantium in codice Regimontano asservatarum</i> , wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1895, s. 169–256.
AKP 8	– <i>Zapiski sądowe województwa sandomierskiego 1395–1444</i> , wyd. F. PIEKOŚIŃSKI, Kr. 1907, s. 61–175.
Al.	– <i>Album studiosorum Universitatis Cracoviensis</i> , t. I, wyd. Ż.I. PAULI, B. ULANOWSKI; t. II–III, wyd. A. CHMIEL; t. IV, wyd. J. ZATHEY, przy współpracy H. BARYCZA; t. V, wyd. K. LEWICKI, przy współpracy J. ZATHEYA, Kr. 1887–1956.
AMetr.	– Archiwum Kurii Metropolitalnej w Kr.
AOkup.	– <i>Akta Okupacji klasztoru świętokrzyskiego</i> , 1819 r., ZDP rps 1456.
APK	– Archiwum Państwowe w Kr.
APK.ZR	– Zbiór Rusieckich, dokumenty pergaminowe, zespół w APK.

- AR – *Acta rectoralia almae Universitatis studii Cracoviensis indee ab anno MCCCCLXIX*, t. I, wyd. W. WISŁOCKI; t. II, wyd. S. ESTREICHER, Kr. 1893–1909.
- Articuli – *Articuli reformatorii Coventus monasterii Calvi Montis, 1577*, [w:] *Monumenta historica Dioecesis Wladislaviensis*, t. XIX, Vladislaviae 1900, s. 10–14.
- AS – *Archiwum ksiąg Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie*, wyd. Z.L. RADZIWIŃSKI i B. GORCZAK, t. II (1284–1506); t. V (1513–1547), Lwów 1888, 1897.
- ASK – Archiwum Skarbu Koronnego, dział w AG.
- AV – *Acta Visitationis*, dział w AMetr.
- AVCap. – *Acta Visitationis capituli cracoviensis*, rps w AMetr.
- AZP – Archeologiczne Zdjęcie Polski.
- Baliński – M. BALIŃSKI, T. LIPIŃSKI, *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*, t. II, W. 1844–1845.
- Balzer – O. BALZER, *Studyum o Kadłubku. Pisma pośmiertne Oswalda Balzera*, t. 1, Lwów 1934.
- Bastrzykowski 1939 – A. BASTRZYKOWSKI, *Monografia historyczna Kunowa nad Kamienną i jego okolicy*, Kr. 1939.
- Bastrzykowski 1950 – A. BASTRZYKOWSKI, *Dzieje kościoła farnego św. Elżbiety w Wąchocku*, „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 43, 1950, s. 72–83, 128–134, 184–191, 235–241, 310–318.
- BCz. – Biblioteka Czartoryskich w Kr.
- BCz. rps 329 – Biblioteka Czartoryskich w Kr. Księga poborowa województwa krakowskiego z 1595 r., rps w BCz.
- Bielenin 1959 – K. BIELENIN, M. RADWAN, *Badania nad starożytnym hutnictwem żelaza w rejonie Gór Świętokrzyskich w l. 1956 i 1957*, MA 1, 1959, s. 279–323.
- Bielenin 1960 – K. BIELENIN, *Badania nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim w 1959 r.*, MA 2, 1960, s. 237–269.
- Bielenin 1963 – K. BIELENIN, *Sprawozdanie z badań nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim w l. 1960 i 1961*, MA 4, 1963, s. 353–358.
- Bielenin 1964 – K. BIELENIN, *Sprawozdanie z badań nad starożytnym hutnictwem żelaza w Górach Świętokrzyskich w 1962 r.*, MA 5, 1964, s. 225–229.
- Bielenin 1965 – K. BIELENIN, *Sprawozdanie z badań nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim prowadzonych w 1963 r.*, MA 6, 1965, s. 203–211.
- Bielenin 1966 – K. BIELENIN, *Dziesięciolecie zespołowych badań terenowych nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim*, MA 7, 1966, s. 39–57.
- Bielenin 1967 – K. BIELENIN, *Sprawozdanie z badań nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim prowadzonych w 1965 r.*, MA 8, 1967, s. 241–251.
- Bielenin 1969 – K. BIELENIN, *Starożytne hutnictwo świętokrzyskie i jego aspekty wczesnośredniowieczne*, [w:] *I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, Warszawa 14–18 IX 1965*, t. 2, Wr. 1969, s. 118–120.
- Bielenin 1970 – K. BIELENIN, *Łysogórski rejon starożytnego i wczesnośredniowiecznego hutnictwa świętokrzyskiego*, [w:] *Gąssowscy*, s. 106–117.
- Bielenin 1976 – K. BIELENIN, *Dalsze badania stanowisk dymarskich w rejonie Gór Świętokrzyskich*, MA 16, 1976, s. 43–53.

- Bielenin 1981* – K. BIELENIN, *Dalsze materiały dotyczące chronologii stanowisk dymarskich w Górach Świętokrzyskich*, MA 21, 1981, s. 77–86.
- Bielenin 1992* – K. BIELENIN, *Starożytne górnictwo i hutnictwo żelaza w Górach Świętokrzyskich*, Kielce 1992 [wyd. I w 1974 r.].
- Bienias* – D. BIENIAS, *Środowisko geograficzne nowożytnych hut szkła w województwie kieleckim*, [w:] *Studia z archeologii, historii i geografii historycznej*, red. J. OLCZAK (Archeologia Historica Polona, 6), Toruń 1997, s. 207–270.
- BJ* – Biblioteka Jagiellońska w Kr.
- BJ rps 3544* – *Akta wizytacji kl. ś. Krzyża na Łysej Górze z 7 IX 1593 r.*, s. 154–158, rps w *BJ*.
- BKór.* – Biblioteka Kórnicka PAN w Kórniku.
- BKUL* – Biblioteka KUL w Lublinie, dokumenty pergaminowe.
- BN* – Biblioteka Narodowa w W.
- BN akc. 9797* – kopiarz miasta Nowa Słupia z 1527 r., rps w *BN*.
- BO* – Biblioteka Zakładu im. Ossolińskich we Wr.
- Boniecki* – A. BONIECKI, *Herbarz Polski*, t. II, III, W. 1900; t. XIII, W. 1909.
- Borkiewicz* – S. BORKIEWICZ, *Monografia historyczna i gospodarcza pow. Jędrzejowskiego*, Kielce 1937.
- Borkowska* – M. BORKOWSKA, *Polskie pielgrzymki Jagiellonów*, [w:] *Peregrinationes. Pielgrzymki w kulturze dawnej Europy*, red. H. MANIKOWSKA, H. ZAREMSKA, W. 1995, s. 185–203.
- BP* – *Bullarium Poloniae*, ed. I. SUŁKOWSKA-KURASIOWA, S. KURAŚ, t. I–VI, Rzym 1982–1998.
- BPAN* – Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kr.
- Brückner* – A. BRÜCKNER, *Kazania średniowieczne*, „Rozprawy AU”, „Wydz. filol.” cz. 1, t. 24, Kr. 1895, s. 38–97; cz. 2, *ib.*, s. 317–390; cz. 3, t. 25, Kr. 1897, s. 115–205.
- Buliński* – M. BULIŃSKI, *Monografia miasta Sandomierza*, W. 1879.
- Caro* – J. CARO, *Liber cancellariae Stanislai Ciolek. Ein Formelbuch der polnischen königskanzlei aus der zeit der huzitischen bewegung*, Theil I–II, Wien 1871–1874 (odbitka z „Archiv für österreichische Geschichte” 45, 52).
- CE* – *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*, t. III, wyd. A. LEWICKI (Mon.MAe., 14), Kr. 1894.
- Corpus* – *Corpus inscriptionum Poloniae*, t. I. *Województwo kieleckie*, zesz. 1, *Miasto Kielce i pow. kielecki*, wyd. B. TRELIŃSKA, Kielce 1975.
- CU* – *Codex diplomaticus Universitatis studii generalis Cracoviensis*, wyd. Ż. PAULI, t. I–V, Kr. 1870–1900.
- Czubek* – J. CZUBEK, *Wespazyan z Kochowa Kochowski*, „Rozprawy AU”, „Wydz. filol.” 32, 1901, s. 19–196.
- Dąbrowska* – E. DĄBROWSKA, *Wielkie grody dorzecza górnej Wisły*, Wr. 1973.
- Demetrykiewicz* – W. DEMETRYKIEWICZ, *Groty wykute w skałach Galicji Wschodniej*, Kr. 1903.
- Derwich 1982* – M. DERWICH, *Jeszcze o klasztorze łysogórskim w czasach Jagiellły*, RH 48, 1982, s. 165–180.
- Derwich 1987* – M. DERWICH, *Kl. ś. Krzyża na Łysej Górze a rycerstwo sandomierskie*, [w:] *Genealogia. Studia nad wspólnotami krewniaczymi i terytorialnymi w Pol-*

- sce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. J. WRONISZEWSKI, Toruń 1987, s. 149–171.
- Derwich 1989* – M. DERWICH, „Kazania świętokrzyskie” a benedyktyni łysogórcy, [w:] *Źródłoznawstwo i studia historyczne*, red. K. BOBOWSKI, (Acta Universitatis Wratislaviensis 1112, Historia, 76), Wr. 1989, s. 189–199.
- Derwich 1991* – M. DERWICH, *Ciepła – nieznana prepozytura benedyktyńska*, NP 75, 1991, s. 29–64.
- Derwich 1992* – M. DERWICH, *Benedyktyński kl. ś. Krzyża na Łysej Górze w średniowieczu*, W.–Wr. 1992.
- Derwich 1992a* – M. DERWICH, *Uwagi i uzupełnienia do „Słownika historyczno-geograficznego województwa lubelskiego w średniowieczu”*, [w:] *Studia średniowieczne*, red. Waław KORTA (Acta Universitatis Wratislaviensis, 1386, Historia, 101), Wr. 1992, s. 49–83; skrócona wersja jako *Obraz średniowiecznego osadnictwa województwa lubelskiego. Uzupełnienia do „Słownika historyczno-geograficznego” Stanisława Kurasia*, „Regiony Lubelskie” 5 (7), 1991–1993, Lublin 1996 [1997], s. 161–186.
- Derwich 1994* – M. DERWICH, *Łysiec, Łysa Góra czy Święty Krzyż. O nazwie Łysca i opactwa łysogórcy w średniowieczu*, [w:] *Monastycyzm. Słowiańszczyzna i państwo polskie*, red. K. BOBOWSKI (Prace Historyczne Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, 8), Wr. 1994, s. 113–129.
- Derwich 1996* – M. DERWICH, *Wiarygodność przekazów pisemnych na temat kultu pogańskiego na Łyscu. Archeolog a źródła pisane*, [w:] *Słowiańszczyzna w Europie średniowiecznej*, red. Z. KURNATOWSKA, t. 1, Wr. 1996, s. 97–104.
- Derwich 1997* – M. DERWICH, *Bostowscy herbu Bielina*, [w:] *Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej. Prace ofiarowane Profesorowi Januszowi Bieniakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. A. RADZIWIŃSKI, A. SUPRUNIUK, J. WRONISZEWSKI, Toruń 1997, s. 153–179.
- Derwich 1997a* – M. DERWICH, *Szkoły w dobrach i parafiach opactwa łysogórcy*, [w:] *Nauczanie w dawnych wiekach. Edukacja w średniowieczu i u progu ery nowożytnej. Polska na tle Europy. Materiały konferencji zorganizowanej przez Instytut Historii WSP w Kielcach, Mąchocice-Ameliówka k. Kielc 18–20 maja 1995*, red. W. IWAŃCZAK, K. BRACHA (Prace Instytutu Historii WSP w Kielcach, 3), Kielce 1997, s. 47–66.
- Derwich w dr.* – *Początki Wierzbika na tle rozwoju osadnictwa nad Kamienną. Uwagi na marginesie badań nad opactwem świętokrzyskim*, w druku.
- DH* – *Joannis Długossii seu Longini Canonici Cracoviensis Historiae Polonicae libri XII*, ed. A. PRZEŹDZIECKI, t. I–V (Opera Omnia, 10–14), Kr. 1873–1877.
- DHdz.* – *Jana Długosza Kanonika Krakowskiego Dziejów Polskich ksiąg dwanaście*, przekł. K. MECHERZYŃSKI, t. I–V (Opera Omnia, 2–6), Kr. 1867–1870.
- DHn.* – *Joannis Długossi Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae*, lib. I et II, W. 1964; lib. VII et VIII, W. 1975; lib. IX, W. 1978; lib. X (1370–1405), W. 1985; lib. X et XI (1406–1412), W. 1997 (cyfra rzymska oznacza księgę).
- DHr.* – *Jana Długosza Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. I–II, W. 1975; ks. IX, W. 1975; ks. XI, W. 1985.

- DLb. – *Joannis Długosz seniores canonici Cracoviensis Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, ed. A. PRZEŹDZIECKI, t. I–III (Opera omnia, 7–9), Kr. 1863–1864.
- DSZ – *Dokumenty Sądu Ziemskiego Krakowskiego 1302–1453*, wyd. Z. PERZANOWSKI, Kr. 1971.
- Dunin-Wąsowicz – T. DUNIN-WĄSOWICZ, *Zmiany w topografii osadnictwa wielkich dolin na niżu środkowoeuropejskim w XIII w.*, Wr. 1974.
- Dybczyński – T. DYBCZYŃSKI, *Przewodnik po Górach Świętokrzyskich (Łysogórach)*, W. 1912.
- Dymmel – P. DYMMEL, *Piętnastowieczna dekoracja heraldyczna w krużgankach klasztoru łysogórskiego. Rekonstrukcja, geneza, program*, [w:] *Klasztor w społeczeństwie średniowiecznym*, red. M. DERWICH, P. POBÓG-LENARTOWICZ (Opera ad historiam monasticam spectantia, Ser. I, Colloquia, 2), Wr.–Opole 1996, s. 265–291.
- Elenchus – *Elenchus abbatum monasterii S. Crucis*, [w:] *Lefebvre*, t. VI/4, k. 186v–188.
- Ep. – *Acta Episcopalia Cracoviensia*, dział w *AMetr.*
- Fijałek – J. FIJAŁEK, *Mistrz Jakub z Paradyża i Uniwersytet krakowski w okresie soboru bazylejskiego*, t. 1–2, Kr. 1900.
- Flaga – J. FLAGA, *Bractwa religijne w archidiakonacie lubelskim do końca XVIII w.*, *ABMK* 42, 1981, s. 293–344.
- Hoczyk – S. HOCZYK-SIWKOWA, *Małopolska północno-wschodnia w VI–X wieku. Struktury osadnicze* (Lubelskie Materiały Archeologiczne, 12), Lublin 1999.
- Gacki – J. GACKI, *Benedyktynski klasztor na Łysej Górze*, W. 1873.
- Gacki X – J. GACKI, *Klasztor święto-krzyski księży benedyktynów na Łysej Górze*, cz. 6, „Pamiętnik religijno-moralny”, ser. 2, 10, 1862, s. 492–520.
- Gacki Siec. – J. GACKI, *Benedyktynski klasztor w Sieciechowie*, Radom 1872.
- Gąssowscy – E. i J. GĄSSOWSCY, *Łysa Góra we wczesnym średniowieczu*, Wr. 1970.
- Gąssowski 1960 – J. GĄSSOWSKI, *Materiały do osadnictwa wczesnośredniowiecznego sandomierszczyzny*, „Materiały Wczesnośredniowieczne” 6, 1960, s. 303–473.
- Gąssowski 1960a – J. GĄSSOWSKI, *Ślady ośrodka kultowego na Łysej Górze*, „Acta Archeologica Carpathica” 1, 1960, s. 297–299.
- Gąssowski 1964 – J. GĄSSOWSKI, *Results of archeological research in Sandomierz and Łysiec within the Saint Cross Mountains (Góry Świętokrzyskie)*, „Archeologia Polona” 7, 1964, s. 279–292.
- GK – *Acta castrensia Cracoviensia*, rps w WAP w Kr.
- Górski – K. GÓRSKI, *Ród Odrowążów w wiekach średnich*, *RTH* 8, 1926–1927, s. 1–108.
- Gromnicki – T. GROMNICKI, *Świątopietrze w Polsce*, Kr. 1908.
- Guldon i in. – Z. GULDON, K. KRZYSTANEK, L. STĘPKOWSKI, *Zarys dziejów Wierzbnika do początku XIX w.*, „Studia Kieleckie” 40, 1985, z. 1, s. 45–67.
- Gurba – J. GURBA, *Z problematyki osadnictwa wczesnośredniowiecznego na Wyżynie Lubelskiej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio F., „Nauki filozoficzne i humanistyczne” 20, Lublin 1965, s. 45–58.
- Haldesfeld – A. MAYER VON HALDESFELD, *Karta von Westgalizien*, 1:28800, 1801–1804.

- Hube* – R. HUBE, *Prawo polskie w 14. wieku. Sądy, ich praktyka i stosunki prawne społeczeństwa w Polsce ku schyłkowi 14. wieku ze źródeł współczesnych...*, W. 1886, Dodatek.
- IA* – „Informator Archeologiczny”.
- Inw.Bol.* – *Inwentarz klucza boleszyńskiego...* z 1780 r., kopia w posiadaniu autora.
- Inw.Rzep.* – *Inwentarz klucza rzepińskiego...* z 1780 r., kopia w posiadaniu autora.
- Inw.Słup.* – *Inwentarz klucza słupskiego...* z 1780 r., kopia w posiadaniu autora.
- Inw.Wierzbq.* – *Inwentarz klucza wierzbątowickiego...* z 1780 r., kopia w posiadaniu autora.
- Inw. 1582* – *Inwentarz dóbr stołowych biskupstwa włocławskiego z roku 1582*, wyd. L. ŻYTKOWICZ (Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Fontes, 37), Toruń 1953.
- Inw. 1598* – *Inwentarz dóbr stołowych biskupstwa włocławskiego [1598]*, wyd. L. ŻYTKOWICZ (Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Fontes, 36), Toruń 1950.
- Inw. 1631* – *Inwentarz klucza piórkowskiego 1631*, [w:] *Inwentarze dóbr stołowych biskupstwa włocławskiego z XVII w.*, wyd. L. ŻYTKOWICZ (Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Fontes, 38), Toruń 1957, s. 218–238.
- Jabłoński* – J. JABŁOŃSKI, *Drzewo Żywota z Raiu...*, Kr. [1737].
- Jamka* – R. JAMKA, *Początki głównych miast wczesnośredniowiecznych w Polsce południowej*, t. 2, Kr. 1973.
- Jankowski* – J. JANKOWSKI, *Polskie terytoria plemienne w świetle toponimów obronnych*, (Acta Universitatis Wratislaviensis, 960, Historia, 67), Wr. 1988.
- Janusz 1913* – B. JANUSZ, *Z pradziejów ziemi lwowskiej*, Lwów 1913.
- Janusz 1918* – B. JANUSZ, *Zabytki prehistoryczne Galicji Wschodniej*, Lwów 1918.
- Jastrzębski* – J. JASTRZĘBSKI, *Klasztor świętego Krzyża na Łyscu*, Kielce 1974 [liczne późniejsze wydania].
- Jonston* – J. JONSTON, *Annales Archicoenobii Calvo-Montani...*, t. I–III, [w:] *Lefebvre*, t. II–IV.
- Kaczmarczyk* – Z. KACZMARCZYK, *Immunitet sądowy i jurysdykcja poimmunitetowa w dobrach kościoła w Polsce do końca XIV w.*, Poznań 1936.
- Kam.* – M. KAMIŃSKA, *Nazwy miejscowe dawnego województwa sandomierskiego*, Wr. 1964–1965.
- Kat.arch.* – *Katalog archeologicznych zbiorów pozamuzealnych*, zesz. 1, *Kolekcja Inst. Arch. Uniw. Warszawskiego*, W. 1988.
- KatZab.* – *Katalog zabytków sztuki w Polsce*.
- KH* – „Kwartalnik Historyczny”.
- KHKM* – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”.
- Kiersnowska* – T. KIERSNOWSKA, *Słupy rycerskie w Polsce średniowiecznej*, KHKM 20, 1972, s. 437–450.
- Kiryk 1972* – F. KIRYK, *Z badań nad urbanizacją Lubelszczyzny w dobie Jagiellonów*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Kr.”, „Prace Historyczne” VI (43), Kr. 1972, s. 93–167.
- Kiryk 1983* – F. KIRYK, *Sandomierz w oczach Długosza*, [w:] *Jan Długosz. W pięćsetną rocznicę śmierci*, Olsztyn 1983, s. 9–29.
- Kiryk 1994* – F. KIRYK, *Urbanizacja Małopolski. Województwo sandomierskie XIII–XVI w.* (Sandomiriana), Kielce 1994.

- KK – *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej Ś. Wacława*, t. I–II, wyd. F. PIEKOSIŃSKI (Mon.MAe., 1, 8), Kr. 1874–1883.
- Kl.bernard. – *Klasztory bernardyńskie w Polsce w jej granicach historycznych*, red. H. Wyczawski, Kalwaria Zebrzydowska 1985, wykorzystano: W. MURAWIEC, *Leżajsk*, s. 175–184; K. GRUDZIŃSKI, *Święta Katarzyna*, s. 371–373.
- KMK – *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa*, I–II, wyd. F. PIEKOSIŃSKI (Mon. MAe., 5, 7), Kr. 1879–1882.
- Kop.K – D. KOPERTOWSKA, *Nazwy miejscowe województwa kieleckiego. Nazwy miast i wsi, nazwy części miast i wsi oraz nazwy alei, placów, ulic i osiedli mieszkaniowych*, W.–Kr. 1984.
- Kop.R – D. KOPERTOWSKA, *Nazwy miejscowe województwa radomskiego. Nazwy miast i wsi, nazwy części miast i wsi oraz nazwy osiedli mieszkaniowych, placów, alei i ulic*, Kielce 1994.
- Kosyl – C. KOSYL, *Nazwy miejscowe dawnego województwa lubelskiego*, Wr. 1978.
- Kowalczyk – E. KOWALCZYK, „*Nazwy obronne*” *Stup, Samborza i Zawada a zagadnienie obrony stałej ziem polskich w średniowieczu*, W. 1992.
- Kowalski – W. KOWALSKI, *Uposażenie parafii archidiakonu sandomierskiego w XV–XVIII wieku* (Prace Instytutu Historii WSP w Kielcach, 9), Kielce 1998.
- Kracik – J. KRACIK, *Konsekracje kościołów i ołtarzy w diecezji krakowskiej w XVII–XVIII w.*, NP 61, 1984, s. 111–147.
- Kromer – M. KROMER, *Polska, czyli o położeniu, ludności, obyczajach, urzędach i sprawach publicznych Królestwa Polskiego księgi dwie*, przekład S. KAZIKOWSKI, Olsztyn 1984.
- Krótkie – *Krótkie zebranie z Historyków o przeniesieniu Drzewa Krzyża ś. na Górę Łysą*, Kr. 1631.
- Krzepela – J. KRZEPELA, *Księga rozsiedlenia rodów ziemiańskich w dobie jagiellońskiej*, cz. I, Małopolska, t. 1, Kr. 1915.
- Kunisz – J. KUNISZ, *Znaleziska monet rzymskich w Małopolsce*, Wr. 1985.
- Kwiatkiewicz – M. KWIATKIEWICZ, *Krzyż Święty na Świętej gorze Świętokrzyskiej...*, Kr. 1690.
- Lalik – T. LALIK, *Kaplica królewska i publiczne praktyki religijne rodziny Kazimierza Jagiellończyka*, KH 88, 1981, s. 391–409.
- Lazar – S. LAZAR, *Rozwój przestrzenny Sandomierza X–XIII w.*, RHum. 6, 1958, zesz. 5, s. 5–85.
- Lefebvre – G. LEFEBVRE, *Spicilegium sive Collectio veterum aliquot scriptorum qui in Poloniae bibliothecis delituerant...*, t. I–VII, Rajhrad 1802, rps Brno, Statni Oblastni Archiv, Kloster Rajhrad, E 6, D m 3/3–7 a–b.
- Lelewel – *Joachima Lelewela Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. 2, Wilno 1826.
- Librowski – *Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Dział I: Dokumenty, Seria I: Inwentarz realny*, z. 3, *Oryginalne dokumenty samoistne z pierwszej połowy XV w.*, ABMK 56, 1988, s. 7–94.
- Lites – *Lites ac res gestas inter Polonas Ordinemque Cruciferorum*, t. I, Poznań 1890.
- LK 1564 – *Lustracja województwa krakowskiego 1564*, cz. I–II, wyd. J. MAŁECKI, Wr. 1962–1964.
- LL 1565 – *Lustracja województwa lubelskiego 1565*, wyd. A. WYCZAŃSKI, Wr. 1959.
- LL 1661 – *Lustracja województwa lubelskiego 1661*, wyd. H. OPRAWKO, K. SCHUSTER, Wr. 1962.

- LPod.* – *Lubelska księga podkomorska piętnastego wieku*, wyd. L. BIAŁKOWSKI, Lublin 1934.
- LProm.* – *Statuta nec non Liber promotionum philosophorum ordinis in Universitate Studiorum Jagellonica ab anno 1402 ad an. 1849*, wyd. J. MUCZKOWSKI, Kr. 1849.
- LR* – *Księga dochodów beneficjów diecezji krakowskiej z roku 1529 (tzw. Liber retaxationum)*, wyd. Z. LESZCZYŃSKA-SKRĘTOWA, Wr. 1968.
- LS 1564–5* – *Lustracja województwa sandomierskiego 1564–1565*, wyd. W. OCHMAŃSKI, Wr. 1963.
- LS 1660–4* – *Lustracja województwa sandomierskiego 1660–1664*, wyd. H. OPAWKO, K. SCHUSTER, cz. I–II, Wr. 1971–1977.
- LS 1789* – *Lustracja województwa sandomierskiego 1789*, wyd. H. MADUROWICZ-URBAŃSKA, cz. I–II, Wr. 1965–1967.
- Ludat* – *Das Lebuser Stiftsregister von 1405*, wyd. H. LUDAT, Wiesbaden 1965.
- Łoś, Semkowicz* – *Kazania tzw. świętokrzyskie*, oprac. J. ŁOŚ, W. SEMKOWICZ, Kr. 1934.
- MA* – „Materiały Archeologiczne”.
- Materiały* – *Materiały do Słownika historyczno-geograficznego województwa krakowskiego w dobie Sejmu Czteroletniego (1788–1792)*, oprac. K. BUCZEK i in., Kr.–W. 1931–1960.
- Materiały arch.* – *Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki litewskiej od 1348 do 1607*, wyd. A. PROCHASKA, Lwów 1890.
- Mateszew* – S. MATESZEWSKI, *Zarys dziejów osadnictwa*, [w:] *Mielec. Dzieje miasta i regionu*, t. 1, red. F. KIRYK, Mielec 1984, s. 63–142.
- Matuszewski* – J. MATUSZEWSKI, *Immunitet ekonomiczny w dobrach Kościoła w Polsce do r. 1381*, Poznań 1936.
- MDS* – *Monumenta dioecesis Sandomiriensis*, wyd. J. WIŚNIEWSKI, Series I, [w:] *Wiś. Il.*; Series II, [w:] *Wiś. Rad.*; Series III, [w:] *Wiś. Koz.*
- MI* – *Knigi polskoj koronnoj metryki XV stoletija (1447–1454)*, wyd. A. MYSŁOWSKI, W. GRANICZNY (*Monumenta iuris*, 2), W. 1914.
- Mitkowski* – J. MITKOWSKI, *Początki klasztoru cystersów w Sulejowie*, Poznań 1949.
- MK* – *Metryka Koronna*, rps w *AG*.
- Mog.* – *Zbiór dyplomatów klasztoru mogińskiego*, oprac. E. JANOTA (Monografia opactwa cystersów we wsi Mogile, 2), Kr. 1867.
- Mon.MAe.* – *Monumenta maedii aeui historica res gestas Poloniae illustrantia*.
- Mp.* – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. I–IV, wyd. F. PIEKOSIŃSKI (*Mon.MAe.*, 3, 9, 10, 17), Kr. 1876–1905. T. V, rps w *Pracowni Słownika historyczno-geograficznego Małopolski w średniowieczu*, Kr.
- MPH* – *Monumenta Poloniae Historica*, t. III–V, Lwów 1878–1888.
- MPHn.* – *Monumenta Poloniae Historica*, series nova.
- MS* – *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. I–V/1, wyd. T. WIERZBOWSKI, W. 1905–1919; t. V/2, wyd. J. PŁOCHA, A. RYBARSKI, I. SUŁKOWSKA, W. 1961.
- MV* – *Monumenta Poloniae Vaticana*, poniżej dane bibliograficzne pozycje wydanych w tej serii i wykorzystanych w *Materiałach*.
- MV I, II* – *Acta camerae apostolicae*, wyd. J. PTAŚNIK, t. I–II, Kr. 1913.

- MV III* – *Analecta Vaticana*, wyd. J. PTAŚNIK, Kr. 1914.
- MV V* – *Alberti Bolognetti nuntii apostolici in Polonia epistolarum et actorum 1581–1583*, wyd. E. KUNTZE, C. NANKE, t. I–II, Kr. 1923–1938.
- MV IX* – *Liber receptorum et expensarum Petri Stephani 1373–1375*, wyd. S. SZCZUR (*Acta camerae apostolicae*, III), Kr. 1994.
- Myśliński* – K. MYŚLIŃSKI, *Z dziejów rozwoju wsi na lubelszczyźnie w XIV i XV w.*, RL 1, 1958, s. 37–56.
- Nalepa* – J. NALEPA, *Opuscula Slavica*, t. 2, Lund 1973.
- Narratio* – *Narratio foundationis monasterii Montis Calvi*, Biblioteka Główna UMK w Toruniu, stare druki.
- Niec.* – F. NIECKUŁA, *Nazwy miejscowe z sufiksem -ov-, -in- na obszarze Wielkopolski i Małopolski*, Wr. 1971.
- Niemcewicz* – J.U. NIEMCEWICZ, *Podróże historyczne po ziemiach polskich od 1811 do 1828 r.*, Petersburg 1895.
- Niwiński 1930* – M. NIWIŃSKI, *Fundacja cystersów w Wąchocku. Fundacja i dzieje uposażenia*, „Rozprawy AU”, „Wydz. hist.-fil.” 68, Kr. 1930, s. 1–164.
- Niwiński 1931* – M. NIWIŃSKI, *Średniowieczni opaci klasztoru wąchockiego*, cz. I, „Przegląd Powszechny” 1931, t. 190, s. 329–343; cz. II, *ib.*, t. 191, s. 117–136.
- Niwiński 1934* – M. NIWIŃSKI, *Benedyktyni na Łysej Górze*, „Ziemia” 24, 1934, s. 283–285.
- NMP* – *Nazwy miejscowe Polski. Historia – pochodzenie – zmiany*, red. K. Rymut, t. I, A–B; t. II, C–D, Kr. 1996–1997.
- Nosek* – S. NOSEK, *Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną międzyrzecza Wisły i Bugu*, „Annales UMCS”, Sectio F, „Nauki filozoficzne i humanistyczne” 6, Lublin 1951.
- NP* – „Nasza Przeszłość”.
- OK* – *Acta officialatus Cracoviensis*, rps w *AMetr.*
- OL* – *Acta officialatus Lublinensis*, wg kartoteki w Pracowni Słownika historyczno-geograficznego Małopolski w średniowieczu, Kr.
- Osad.rad.* – *Osadnictwo i gospodarka powiatu radomskiego w XVI–XVIII w.*, red. Z. GULDON, S. ZIELIŃSKI (Radom i region radomski w dobie szlacheckiej Rzeczypospolitej, 1–2), t. 1–2, Radom 1995.
- Osady* – *Osady zaginione i o zmienionych nazwach historycznego województwa lubelskiego*, oprac. S. WOJCIECHOWSKI, A. SOCHACKA, R. SZCZYGIEL (Dzieje Lubelszczyzny, 4), W. 1986.
- Pałyga* – J. PAŁYGA, *Duchowieństwo parafialne dekanatu kazimierskiego w XVII–XVIII w.*, RHum. 14, 1966, zes. 2, s. 7–57.
- Paprocki* – B. PAPROCKI, *Herby rycerstwa polskiego*, wyd. K.J. TUROWSKI, Kr. 1858.
- Parczewski* – M. PARCZEWSKI, *Początki kultury wczesnosłowiańskiej w Polsce*, Wr. 1988.
- Patkowski* – A. PATKOWSKI, *Stary Sandomierz*, „Ziemia” 27, 1937, s. 85–91.
- Paw.* – A. PAWIŃSKI, *Polska XVI w. pod względem geograficzno-statystycznym. Małopolska*, t. III–IV (Źródła dziejowe, 14–15), W. 1886.
- Pazdur i in.* – A. PAZDUR, F.M. PAZDUR, A. ZASTAWY, *Starożytne hutnictwo żelaza na ziemiach Polski w świetle badań radiowęglowych (pierwsza seria badań)*, MA 21, 1981, s. 87–93.
- Perthées* – K. DE PERTHÉES, *Mapa szczególna województwa lubelskiego*, Paris 1786.

- PH – „Przegląd Historyczny”.
- Piaskowski – K. PIASKOWSKI, *Wczesnosłowiańska technologia żelaza na terenie Małopolski*, „Acta Archeologica Carpatica” 26, 1986, s. 149–176.
- Piekasz – E. PIEKASZ, *Struktura organizacyjna parafii w dekanacie kazimierskim w XVII–XVIII w.*, RHum. 14, 1966, zesz. 2, s. 59–107.
- Pietrusińska – M. PIETRUSIŃSKA, *Katalog i bibliografia zabytków*, [w:] red. M. WALICKI, A. GIEYSZTOR, *Sztuka polska przedromańska i romańska do schyłku XIII w.*, W. 1971, s. 673–839.
- Pol. – *Kodeks dyplomatyczny Polski*, t. III, wyd. J. BARTOSZEWICZ, W. 1858.
- Powieść – *Powieść rzeczy istey o założeniu Klasztora na Łysej Górze i też o tym jako Drzewo świętego Krzyża na tę górę jest przyniesione. Wtóra powieść, jako też drzewo Krzyża świętego wzięto było z tejże góry z innymi świętościami przez Tatary, a jako zasie na swe miejsce przeniesione jest i przywrócone*, wyd. w transkrypcji J. KRZYŻANOWSKI, [w:] IDEM, *Proza polska wczesnego Renesansu 1510–1550*, W. 1954, s. 269–281.
- Powieść Sch. – *Powieść rzeczy istey...*, Kr., wyd. dziedziców Marka Scharffenberga, może z l. 1554–1667, BO stare druki XVI.
- Powieść Ungl. – *Powieść rzeczy istey...*, Kr., wyd. pierwsze Floriana Unglera z ok. 1538 r., BJ stare druki Cim. P.7.
- PSB – *Polski Słownik Biograficzny*.
- PSRL – *Połnoje Sobranije Ruskich Latopisiej*, t. II, Sankt Petersburg 1908; t. XVII, Sankt Petersburg 1907.
- Rachunki – *Rachunki dworu króla Władysława Jagiełły i królowej Jadwigi z l. 1388 do 1420*, wyd. F. PIEKOSIŃSKI (Mon.MAe., 15), Kr. 1896.
- Ratycz – A. RATYCZ, *Dawnoruski archeologiczni pamiatki na teritorii zachidnich oblastiej URSR*, Kijew 1957.
- Rawski – J. RAWSKI, *Wykazy świętopietrza i dziesięciny papieskiej a najstarsze parafie w archidiakonacie sandomierskim*, NP 13, 1961, s. 27–64.
- RH – „Roczniki Historyczne”.
- RHum. – „Roczniki Humanistyczne”.
- RK 1629 – *Rejestr poborowy województwa krakowskiego z r. 1629*, oprac. W. DOMIN, J. KOLASA, E. TRZYNA, S. ŻYGA, Wr. 1956.
- RK 1680 – *Rejestr poborowy województwa krakowskiego z r. 1680*, oprac. E. TRZYNA, S. ŻYGA, Wr. 1959.
- RL 1626 – *Rejestr poborowy województwa lubelskiego (Powiat lubelski i urzędowicki z r. 1626, ziemia łukowska z r. 1620)*, oprac. J. KOLASA, K. SCHUSTER, Wr. 1957.
- RMNK – „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”.
- RMS – „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego”.
- Rocz.Lub. – „Rocznik Lubelski”.
- Rokoszny – J. ROKOSZNY, *Ze starych szpargałów*, „Biblioteka Warszawska” 1902, t. 1, s. 158–166.
- Rolska-Boruch – I. ROLSKA-BORUCH, *Siedziby szlacheckie i magnackie na ziemiach zwanych Lubelszczyzną 1500–1700. Założenia przestrzenne, architektura, funkcje*, Lublin 1999.

- Rospond* – S. ROSPOND, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wr. 1984.
- Rozwalka* – A. ROZWAŁKA, *Sieć osadnicza w archidiakonacie lubelskim w średniowieczu. Studium archeologiczno-historyczne* (Wydział Humanistyczny UMCS, Rozprawy habilitacyjne, 98), Lublin 1999.
- RP* – Rejestry poborowe, wykorzystane za kartoteką *Słownika historyczno-geograficznego Małopolski w średniowieczu*.
- RS 1629* – Z. GULDON, L. STĘPKOWSKI, Z. TRAWICKA, *Rejestr poborowy powiatu sandomierskiego z roku 1629*, „Teki Archiwalne” 21, 1989, s. 17–108.
- RTH* – „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”.
- Ruffin* – W. RUFFIN, *Historia o Drzewie Krzyża Świętego na Górę Łysą przyniesionym...*, Kr. 1604.
- Rym.* – K. RYMUT, *Patronimiczne nazwy miejscowe w Małopolsce*, Wr. 1971.
- Rymut 1967* – K. RYMUT, *Nazwy miejscowe północnej części województwa krakowskiego*, Wr. 1967.
- Rymut 1980* – K. RYMUT, *Nazwy miast Polski*, Wr. 1980.
- Rzewuska-Kurzeja* – B. RZEWUSKA-KURZEJA, *Rozwój sieci parafialnej w prepozyturze kieleckiej w średniowieczu*, NP 59, 1983, s. 69–96.
- Sandomierz* – *Sandomierz*, W. 1959.
- Sarnicki* – S. SARNICKI, *Descriptio Veteris et Novae Poloniae*, Cracoviae 1585.
- Schnur* – S. SCHNUR-PEPŁOWSKI, *Janów po Lwowie*, Lwów 1897.
- Szaniecki 1978* – P. SZANIECKI, *Katalog opatów tynieckich*, NP 49, 1978, s. 5–244.
- Szaniecki 1985* – P. SZANIECKI, *Odnowa potrydencka w opactwie świętokrzyskim. Rządy opata Michała Maliszewskiego 1595–1608*, NP 63, 1985, s. 111–150.
- Semkowicz* – W. SEMKOWICZ, *Nieznane nadania na rzecz opactwa jędrzejowskiego w XII w.*, KH 24, 1910, s. 66–97.
- SG* – *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. W. SULIMIEŃSKI, B. CHLEBOWSKI, W. WALEWSKI, t. I–XV, W. 1880–1902.
- SH* – „Studia Historyczne”.
- SHGK* – *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, red. J. Wiśniewski, F. Sikora, (Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu, V), Wr. i in., Kr. 1980–.
- SHGL* – *Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu*, oprac. S. KURAŚ (Dzieje Lubelszczyzny, 3), W. 1983.
- Sob.* – F.M. SOBIESZCZAŃSKI, *Wycieczka archeologiczna w niektóre strony guberni radomskiej*, cz. 2, „Biblioteka Warszawska” 1852, t. 1, s. 82–118.
- Sochacka* – A. SOCHACKA, *Własność ziemska w województwie lubelskim w średniowieczu*, Lublin 1987.
- SP* – *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, poniżej dane bibliograficzne tomów wykorzystanych w *Materialach*.
- SP I* – A.Z. HELCEL, *Historyczno-krytyczny wywód tak zwanego Wiślickiego prawodawstwa Kazimierza W.*, s. I–CCLXVII; *Ustawodawstwo Kazimierza W.*, wyd. A.Z. HELCEL, s. 1–226, W. 1856.
- SP II* – *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki (wypisy) z ksiąg dawnych sądowych ziemskich i grodzkich ziemi krakowskiej*, wyd. A.Z. HELCEL, Kr. 1870.

- SP VII/2 – *Inscriptiones clenodiales ex libris iudicialibus palatinatibus Cracoviensis. Zapiski herbowe Krakowskie*, wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1884–1886.
- SP VIII – *Antiquissimi libri iudiciales terre Cracoviensis*, wyd. B. ULANOWSKI, Kr. 1884–1886.
- Spis – *Spis ludności diecezji krakowskiej z r. 1787*, cytuję: I – wyd. J. KLECZYŃSKI, AKH, t. 7, Kr. 1894, s. 269–478; II – wyd. B. KUMOR, ABMK, 35–39, 1977–1979 i odbitka.
- SPTK – *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, t. 1–4, W. 1981–1983.
- SSS – *Słownik Starożytności Słowiańskich*.
- Starowolski 1655 – S. STAROWOLSKI, *Monumenta Sarmatorum, Cracoviae 1655*.
- Starowolski 1976 – S. STAROWOLSKI, *Polska albo opisanie położenia Królestwa Polskiego*, przekł. A. PISKADŁO, Kr. 1976.
- Stopniak – E. STOPNIAK, *Materiały do kultu Matki Boskiej Kębielskiej*, ABMK 24, 1972, s. 308–318.
- Studia Sand. – *Studia Sandomierskie. Materiały do dziejów miasta Sandomierza i regionu sandomierskiego*, cz. I, red. T. DUNIN-WĄSOWICZ, Sandomierz 1967; wykorzystano: T. LALIK, *Sandomierskie we wcześniejszym średniowieczu. Prowincja, księstwo, województwo*, s. 39–109; T. WĄSOWICZ, *Sandomierska sieć drożna*, s. 111–132; J. GĄSSOWSKI, *Początki Sandomierza w świetle badań archeologicznych (do XIII w.)*, s. 181–241; H. RUTKOWSKI, *Z dziejów Sandomierza w okresie Odrodzenia*, s. 287–343.
- Stupnicki – H. STUPNICKI, *Galicja pod względem topograficzno-geograficznym*, Lwów 1849.
- Sułowska – M. SUŁOWSKA, *Piotrawin nad Wisłą. Średniowieczny mikroregion osadniczy*, W. 1984.
- Szafran – P. SZAFRAN, *Rozwój średniowiecznej sieci parafialnej w lubelskiem*, Lublin 1958.
- Szepiński – *Notata quedam ex variis libris et manuscriptis per R.P. Bonifacium Szepiński...*, przekład J. GACKI, „Pamiętnik Religijno-Moralny” ser. 2, 7, 1861, s. 136–151, 257–273.
- Szymański – J. SZYMAŃSKI, *Czas powstania kościoła w Wojniczu i benedyktyni tynieccy*, RHum. 11, 1962, zesz. 2, s. 125–145.
- SŻ – „Studia Źródłoznawcze”.
- Tabela – *Tabela miast, wsi, osad Królestwa Polskiego z wyrażeniem ich położenia i ludności, alfabetycznie ułożone w biurze Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji*, t. I–II, W. 1827.
- TI – „Tygodnik Ilustrowany”.
- TN – *Teki Naruszewicza*, rps w BCz.
- TPaw. I – *Liber quintiarum Alexandrii regis ab. a. 1502 ad 1506* (Teki A. Pawińskiego, 1), W. 1897.
- TPaw. II – *Liber quintiarum regis Casimiri ab. a. 1484 ad 1488* (Teki A. Pawińskiego, 2), W. 1897.
- Trajdos – T.M. TRAJDOS, *Benedyktyni na Łyścu za panowania Władysława II Jagiełły*, RH 48, 1982, s. 1–46.
- Tyn. – *Kodeks dyplomatyczny klasztoru tynieckiego*, wyd. W. KĘTRZYŃSKI i S. SMOLKA, Lwów 1875.

- Udziela* – M. UDZIELA, *Janów pod względem historycznym jako latowisko przyszłości*, Lwów 1896.
- Uruski* – S. URUSKI, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. I, V, W. 1904, 1908.
- VMP* – *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae...*, ed. A. THEINER, t. II, Rzym 1861.
- Wadowski* – J.A. WADOWSKI, *Kościół lubelskie*, Kr. 1907.
- Warszewicki* – K. WARSZEWICKI, *De monte et miraculi S. Crucis Historia*, [w:] IDEM, *De cognitione sui ipsius libris tres*, Kr. 1600, k. 103–107.
- Wąsowicz* – T. WĄSOWICZ, *Uwagi w sprawie osadnictwa wczesnośredniowiecznego na lubelszczyźnie*, „Archeologia Polski” 6, 1961, s. 203–253.
- Wiesiołowski* – J. WIESIOŁOWSKI, *Z kórnickiego kodeksu Corpus Ciricianum. Przyczynki do dziejów poezji polsko-lacińskiej*, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” 15, 1979, s. 239–259.
- Wiś.H.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat Hłzecki*, Radom 1909–1911.
- Wiś.Kat.* – J. WIŚNIEWSKI, *Katalog prałatów i kanoników sandomierskich*, Radom 1926.
- Wiś.Kon.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat konecki*, Radom 1913.
- Wiś.Koz.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat kozienicki*, Radom 1913.
- Wiśniowski* – E. WIŚNIEWSKI, *Prepozytura wiślicka do schyłku XVII w.*, Lublin 1976.
- Wiś.Op.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat opatowski*, Radom 1907.
- Wiś.Rad.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat radomski*, Radom 1911.
- Wiś.Sand.* – J. WIŚNIEWSKI, *Dekanat sandomierski*, Radom 1915.
- Wiś.Stop.* – J. WIŚNIEWSKI, *Historyczny opis kościołów... w stopnickim*, Marjówka 1929.
- Wojciechowski 1930* – S. WOJCIECHOWSKI, *Zaginione osady w lubelskiem*, [w:] *Pamiętnik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie*, t. 1, Lublin 1930, s. 116–169.
- Wojciechowski 1963* – S. WOJCIECHOWSKI, *O zaginionej księdze oficjała lubelskiego z XV w.*, Lublin 1963.
- Wp.* – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. I–IV, wyd. I. ZAKRZEWSKI, Poznań 1877–1881; t. V, wyd. F. PIEKOSIŃSKI, Poznań 1908; t. VI, wyd. A. GĄSIOROWSKI, R. WALCZAK, W.–Poznań 1985; t. VII–XI, wyd. A. GĄSIOROWSKI, T. JASIŃSKI, W.–Poznań 1989–1999.
- Wroniszewski* – J. WRONISZEWSKI, *Ród Rawiczów* (Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 85/1, 86/1), [t. 1] *Warszowice i Grotowice*, Toruń 1992, [t. 2] *Współrodowcy Warszowiców i Grotowiców*, Toruń 1994.
- Wyciąg* – *Wyciąg z wizytacji Jerzego Radziwiłła bpa krak. (odbytej w l. 1596–1598)*, [w:] J. BUKOWSKI, *Dzieje Reformacji w Polsce*, t. 1, Kr. 1883, s. 639–688.
- Wykaz* – *Wykaz urzędowych nazw miejscowych w Polsce*, t. 1–3, W. 1980–1982.
- Wypisy I* – *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu. Z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich 1440–1500*, oprac. B. PRZYBYSZEWSKI (Źródła do Dziejów Wawelu, 3), Kr. 1960.
- Wypisy II* – *Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu. Z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich 1501–1515*, oprac. B. PRZYBYSZEWSKI (Źródła do Dziejów Wawelu, 4), Kr. 1965.
- Zathey* – J. ZATHEY, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wr. 1963.
- ZB* – *Acta terrestria Biēcensia*, rps w APK w Kr.

- Zbiory* – M. HORNOWSKA, H. ZDZITOWSKA-JASIEŃSKA, *Zbiory rękopiśmienne w Polsce średniowiecznej*, W. 1947.
- ZDK* – *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, wyd. S. KURAŚ, t. I–II, Lublin 1965–1973.
- ZDM* – *Zbiór dokumentów Małopolskich*, wyd. S. KURAŚ i I. SUŁKOWSKA-KURASIOWA, t. I–VIII, Kr.–Wr. 1962–1975.
- ZDP* – *Zarząd Dóbr Państwowych Guberni Radomskiej*, zbiór rpsów w Archiwum Państwowym w Radomiu, zob. też *AOkup*.
- Zientara* – B. ZIENTARA, *Dzieje małopolskiego hutnictwa żelaznego. XIV–XVIII w.*, W. 1954.
- ZK* – *Acta terrestria Cracoviensia*, rps w *APK* w Kr.
- ZL* – *Acta terrestria Lublinensia*, rps w Archiwum Państwowym w Lublinie.
- ZL 1409* – L. BIAŁKOWSKI, *Najstarsze zapiski ziemskie lubelskie z r. 1409*, „Teki Archiwalne” 7, 1961, s. 11–68.
- Zoll-Adamikowa* – H. ZOLL-ADAMIKOWA, *Wczesnośredniowieczne cmentarzyska ciałopalne na terenie Polski*, t. I–II, Wr. 1975–1979.
- ZPil.* – *Acta terrestria Pilnensia*, rps w *APK* w Kr.
- Z przesz.* – *Z przeszłości opactwa łysogórskiego. Wybrane materiały z sympozjum, które odbyło się w dniach 26–27 maja 1986 r. w klasztorze na Świętym Krzyżu w 50-tą rocznicę przybycia Misjonarzy Oblatów M.N. do pobenedyktyńskiego opactwa na Świętym Krzyżu*, Poznań 1995.
- Żaki* – A. ŻAKI, *Archeologia Małopolski wczesnośredniowiecznej*, Wr. 1974.

Uwaga: Cyfry rzymskie oznaczają tom lub księgę; cyfry arabskie, jeżeli nie zaznaczono inaczej, numery – jeśli takie są, lub stronę – jeśli w wydawnictwie brak podziału na numery.

WYKAZ SKRÓTÓW RZECZOWYCH

A.	– August (Zygmunt)
abp	– arcybiskup
archid.	– archidiakon
Bened., bened.	– Benedyktyn, benedyktyński
Bernard., bernard.	– Bernardyn, bernardyński
bp	– biskup
bpstwo	– biskupstwo
br.	– brat, bracia (z imionami)
burgr.	– burgrabia
c.	– córka (z imieniem)
cc.	– córki (z imionami)
chał.	– chałupnik, -cy
Cyst., cyst.	– Cysters, cysterski
Cz.	– Czarny (Leszek)
cz.	– część
dat.	– datacja, datować, datowany
dok.	– dokument
dr dek.	– doktor dekretów
drewn.	– drewniany
dz.	– dziedzic, dziedzice
dzierż.	– dzierżawa, dzierżawca
diec.	– diecezja
dzies.	– dziesięcina
E	– wschód
fl.	– floren
folw.	– folwark, folwarczny
gnieźn.	– gnieźnieński
gr	– grosz
grz.	– grzywna
h.	– herb, herbu (przy nazwisku)
ha	– hektar
ib.	– <i>ibidem</i> (tamże)
imm.	– immunitet
Jag.	– Jagiełło, Jagiellończyk
jez.	– jezioro

jw.	– jak wyżej
k.	– koło, karta (z cyfrą)
kan.	– kanonik
kaszt.	– kasztelan
kiel.	– kielecki
kl.	– klasztor
klaszt.	– klasztorny
km	– kilometr
kmiec.	– kmiecy
komor.	– komornik (kategoria ludności)
kon.	– konopna (dziesięcina)
konw.	– konwent
kor.	– korzec
koz.	– kozienicki
Kr.	– Kraków
krak.	– krakowski
król.	– królewski
l.	– lata
lit.	– literatura
lub.	– lubelski
lubus.	– lubuski
ł.	– łąn
łkm.	– łąny kmiece
Łok.	– Łokietek (Władysław)
łysog.	– łysogórski
m.	– miasto
m.in.	– między innymi
mkc	– mieszkaniac
mkw	– mieszkańców (z liczbą)
mps	– maszynopis
mur.	– murowany
N	– północ
NN	– nieznany
n.	– następna (strona)
NE	– północny wschód
niem.	– niemieckie (prawo)
NMP	– Najświętsza Maria Panna
np.	– na przykład
nt.	– na temat
NW	– północny zachód
ob.	– obecnie, obecny
OCist.	– Ordinis Cisterciensi
ok.	– około
Olbr.	– Olbracht (Jan)

opat.	– opatowski
opust.	– opustoszały
OR	– okres wpływów rzymskich
OSB	– Ordinis Sancti Benedicti
p.	– punkt
pap.	– papież, papieski
par.	– parafia, parafialny
pdstar.	– podstarosta
pien.	– pieniężna (dziesięcina)
pkom.	– podkomorzy
pleb.	– pleban
pocz.	– początek
poł.	– połowa, pół
por.	– porównaj (też →)
pow.	– powiat
półrol.	– półrolni
pr.	– prawo
prawdop.	– prawdopodobnie
prep.	– prepozyt
przyw.	– przywilej
pw.	– pod wezwaniem
r.	– rok
rad.	– radomski
rps	– rękopis
ryc.	– rycerski
rz.	– rzeka
S	– południe
s.	– syn (z imieniem); strona
SA	– Stolica Apostolska
sand.	– sandomierski
SE	– południowy wschód
sieciech.	– sieciechowski
sier.	– sieradzki
sk.	– skojec
snop.	– snopowa (dziesięcina)
ss.	– synowie (z imionami); strony
st.	– stanowisko (archeologiczne)
St.	– Stary (Zygmunt)
star.	– starosta
SW	– południowy zachód
szl.	– szlachcianka, szlachcic, szlachetny (nobilis)
szlach.	– szlachecki
ś.	– święty
śp.	– świętej pamięci

średz.	– średzkie (prawo)
śś.	– święci
święt.	– świętokrzyski
tyg.	– tygodniowo
tyn.	– tyniecki
tzn.	– to znaczy
tzw.	– tak zwany
U. Kr.	– Uniwersytet Krakowski
ul.	– ulica
ur.	– urodzony dnia (przed datą), kondycja społeczna (przy imieniu)
urzęd.	– urzędowski
uw.	– uwaga; też w <i>SPPP VIII</i> oprócz numerów
v	– verito (karta)
W	– zachód
W.	– Warszawa
Wlk.	– Wielki (Kazimierz)
w.	– wiek
Warn.	– Warneńczyk (Władysław)
wart.	– wartość, wartości
wąch.	– wąchocki
wąwol.	– wąwolnicki
wd.	– wdowa
wiard.	– wiardunek
wiśl.	– wiślicki
własn.	– własność, własny
włocl.	– wrocławski
Wr.	– Wrocław
Wstydl.	– Wstydlivy (Bolesław)
wśr.	– wczesnośredniowieczny, wczesne średniowiecze
ww.	– wyżej wymieniony
wwda	– wojewoda
wwdzina	– wojewodzina
wyd.	– wydawca
wzm.	– wzmianka
z.	– ziemia (terytorium), ziemski (urząd)
zw.	– zwany
zagr.	– zagrodnik
zł.	– złoty
zm.	– zmarły
źr.	– źródła, źródłowe
ż.	– żona
→	– porównaj

Uwaga: Liczbę groszy podaję po ukośnej kresce: $2/3$ zł = 2 zł i 3 gr, $2/3$ grz. = 2 grz. i 3 gr.

Słownik

SCHEMAT UKŁADU TREŚCI W OPISIE MIEJSCOWOŚCI

Nagłówek: współczesna nazwa obiektu, data pierwszej wzmianki, odmiany nazwy pisowni w źródłach, literatura onomastyczna, położenie geograficzne.

1. Charakter miejscowości (z wyjątkiem wsi), przynależność administracyjna i kościelna.
2. Topografia i granice miejscowości, obiekty fizjograficzne i komunikacyjne.
3. Stosunki społeczno-gospodarcze, demograficzne i własnościowe, obciążenia, przywileje ekonomiczne.
4. Lokacja, związane z nią urządzenia i osoby.
5. Instytucje kościelne, opiekuńcze, szkoły i ich uposażenia.
6. Zdarzenia historyczne, klęski elementarne, osoby pochodzące z miejscowości.
7. Literatura i niewykorzystane wzmianki źródłowe.
8. Zabytki archeologiczne.

A

Andrzejów → Kuczków

B

BARTŁOMIEJOWICE (1470–80; *Rym.* 13; *Kosyl* 12, 57; *SHGL* 25; *Derwich* 1992a 60; *NMP* I 89/1) 3 km na NW od → Wąwolnicy nad rz. Bystrą; ok. 88 km na NE od kl., 25 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Włas. król.

5. Dzier. należy do kl. święt. [?], następnie do pleb./prep. wąwol.

1470–80 B. wymienione wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. z dopiskiem: „huius quondam villae decima manipularis pertinere asserebatur ad monasterium Sanctae Crucis Calvi Montis; sed incertum est, quo tempore, aut quomodo alienata est a proprietate monasterii”. Ob. z całej wsi, tzn. z 11,5 łkm., dzies. snop. wart. do 8 lub do 10 grz. dowożą prep. wąwol. (*DLb.* III 248, 255; II 568); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 6 grz. należy do prep. wąwol. (*LR* 400). [Tak też do 1819 r.].

7. *Paw.* 357, 358, 46a; *RL* 1626 124; *LL* 1661 53, 55; *Spis* I 447; II 169; *Tabela* I 12; *Gacki* 279; *SG* XV/1 88; *Szafran* 178; *SHGL* 25; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 60; *Rozwalka* 212.

8. Materiały z VII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 125; *Rozwalka* 151).

Uw. Por. Garbów, Gutanów, Rzeczyca. Dzier. z B. mogła przejść na własn. pleb. po wcieleniu w 1458 r. całej par. do opactwa święt. lub po jej zamianie w 1472 r. na prepozyturę klaszt., por. Wąwolnica.

BARTOSZOWINY (1711 Bartoszow, 1780 z Bartossowinami, 1787n. Bartoszowiny, 1827 Bartoszewiny; *Kop.K* 170, 177; *NMP* I 94) 2,5 km na S od kl.

1. 1787 pow. sand. (*Spis* I 398), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 12); 1711n. par. → Nowa Słupia (*AV* XVII 422).

2. 1780 → Paprocice.

3. Włas. kl. święt.

1787 liczy 68 mkw (*Spis* I 398; II 118); 1792 dzierz. Józef Szachtl (*Lefebvre* V/5 169; *Gacki* 175–6); 1819 wieś z karczmą należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 6v, 52, 58); 1819 jest jedyną wsią czynszową kl. Kmiecie płacą po 50 zł, zagr. po 25 zł czynszu, wszyscy odrabiają po 2 dni pomocnego przy żniwach na folw. → Baszowice (*Gacki* 248, 254); 1827 ma 14 domów i 134 mkw (*Tabela* I 12).

5. XVIII w. dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 1¹); 1819 dzies. pien. wart. 24 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v).

7. *Derwich* 1992 307.

Uw. Wieś założona w l. 1652–1711 na terenach należących do opactwa od czasu fundacji, a od 1594 r. wchodzących w skład uposażenia konw. W tej okolicy w XIV–XV w. znajdowały się obszary zwane → Bussecz i → Senno.

¹ Dopisek XVIII-wieczną ręką do spisu dzies. stołu konw. z 1652 r.

BASZOWICE (1351 Bassouice, 1427 Boszowycze, 1442 Baschouice, 1470–80 Baschowycze, Baszowice, Basszowycze, 1504 Baschuvicze, Bąszzowycze, 1510 Basschovice, 1529 Baschowycze, Basschowycze, 1530–31 Baschowicze, 1532 Bashowycze, 1538 Bassowice, 1553n. Baszowice, [ale: 1569, 1610 Bassowicze, 1571, 1578 Baszowicze, 1577 Bassouicze, 1629 Baszouice, 1673–4 Basowice]; *Kam.* 22; *Rym.* 13; *Kop.K* 232; *NMP* I 99) 2 km na NW od → Nowej Słupi, 2 km na N od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 13); 1470–80n. par. Nowa Słupia (*DLb.* II 490) [ale 1571 i 1674 par. → Stara Słupia (*ASK* I/7 267, 341; I/67 408v)].

2. 1470–80 graniczy z → Bostowem, → Bielowem, Nową Słupią, Zirzyną Wolą [ob. → Ser-

wis] (*DLb.* III 233); 1610, 1780 graniczy z Nową Słupią (*MDS* II 146; *Inw.Shup.* 6).

3. Własn. kl. święt.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. święt., m.in. B., →Mirocice i Wolę Pluskaną [ob. Serwis] (*Derwich* 1992 278); 1427 opat Mikołaj przeznaczą na utrzymanie konw. m.in. B., Wolę k. młyną [ob. Serwis] i Mirocice wraz z należącymi do nich czynszami, stawami, łąkami, młynem, poradnym, sepem i dzies. (*ZDM* II 390); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. święt., w tym B., Mirocice, Bielów i Wolę [ob. Serwis] (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843);

1470–80 własn. kl. święt., folw. klaszt., 7 łkm., 3 zagrody, karczma z rolą. Kmiecie płacą po 16 gr czynszu łącznie z poradnym, dają po 30 jaj, 2 koguty oraz sep: po 1 miarze żyta i 2 miary owsa, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, zagr. płacą po 2 gr czynszu, pracują po 1 dniu tyg. pieszo, wszyscy odrabiają powabę wiosenną i zimową (*DLb.* III 232–3; II 490); 1504, 1506 pobór z 2,5 ł. i od 3 zagr. (*ASK* I/7 35, 102; I/10 22v); 1506 pobór z 2,75 ł. (*RP*); 1510 pobór z 3,75 ł. (*ib.*); 1529 pobór z 3,5 ł., karczmy i młyna o 1 kole (*ib.*);

1529 należy do stołu konw., daje 2/46 grz. czynszu (*LR* 350); 1530 pobór z 2,5 ł., od komornika Stanisława Sołtka i z karczmy (*ASK* I/10 222v); 1531–2 pobór z 2,5 ł. i karczmy (*ib.* 456v, 600); 1538 pobór z 2,5 ł., od 1 komornika i z karczmy (*ib.* I/7 191); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone dobra kl. święt., w tym B., Mirocice, Bielów i Wolę Zerwikaptur [ob. Serwis] (*AG* 1909); 1564–5 własn. kl. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 własn. opata, pobór z 3,5 ł., od 2 zagr. i z karczmy (*ASK* I/7 415v, 267, 341); 1578 własn. konw., pobór od 7 kmieci na 3,5 ł., 2 zagr. z rolą i z karczmy (*ib.* I/10 587, 779; *Paw.* 194); 1629 własn. konw., pobór od 7 kmieci na 3,5 ł. i 2 zagr. z rolą (*RS* 1629 65);

1650 należy do stołu konw. (*AG* 1913–5, 1917); 1650 konw. daje pobór z 20 domów, od 7 kmieci na 3,5 ł., 2 zagr. z rolą i z 1 karczmy bez roli (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., dwór, folw., 6 kmieci, 6 zagr., 8 chał., mły-

narz średni między B. i Serwisem, kowal. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI]: kmiecie po 16,5 gr, półrol., jeśli są, 1/2 tej sumy, zagr. po 4 gr, chał. po 1 gr, młynarz 8 fl., a na ś. Michała [29 IX] następne 8 fl. plebanowi Słupi [Nowej?], kowal 10/2 fl. Kmiecie dają po 30 jaj, 4 kapłony, 6 mat, 4 łokcie przędzy konopnej oraz sep: po 3 kor. żyta i 6 kor. owsa miary sand., z dowozem, odrabiają sprzężajem lub tak, jak każą: po 4 dni tyg. od ś. Wojciecha [23 IV] do ś. Marcina, a od ś. Marcina do ś. Wojciecha po 3 dni tyg., zagr. pracują jak kmiecie, ale pieszo, chał. po 2 dni tyg. Młynarz daje 4 gąsiory, pracuje 4 dni tyg., w razie odejścia wysiewa następcy 2 kor. żyta na zimę. Kowal pracuje dla dworu, przy czym za wyrobienie nowej szyny żelaza płacą mu 3 gr, za starą szynę lub podkowę 1 gr. Wszyscy odrabiają 3 dni pomocnego: po 1 dniu na oziminę, jarzynę i siano (*ib.* 10–10v, 17–7v);

1662 własn. konw., pogłównie od 24 czeladzi folw. i 91 mkw wsi (*ASK* I/67 35); 1673 pogłównie od 79 mkw wsi (*ib.* 238v); 1674 pobór od 18 czeladzi folw. i 69 mkw wsi (*ib.* 408v, 461); 1691–2 kl. skarży Stanisława Paska o zbrojny najazd na łąki i grunty należące do B., Mirocic i Bielowa oraz napad z bronią na poddanych klaszt. i zakonników pracujących przy sianokosach, za co sąd Grodzki sand. skazuje Paska zaocznie na banicję (*Gacki* 243); 1787 liczy 154 mkw (*Spis* I 399; II 118); 1792–3 pisarz prowentowy baszowicki Bazyli Tomaszewski „recte Pasierb” współdziała w kradzieży skarbcza kl. święt. (*Lefebvre* V/5 169n.; *Gacki* 175–6); 1819 folw. B. z pertynencją Marzeczek (→Marzęckie Kopaniny), polami i łąkami dworskimi w →Bartoszowinach oraz wsiami B., Mirocice, Bielów, →Hucisko, Serwis, →Szkłana Huta, Bartoszwiny należy do stołu konw. i jest administrowany przez mnichów. Przeor i prowizor mają w oficynie dwie komnaty, jest tu kuźnica, karczma, stodoły na Trochowinach¹ (*AOkup.* 6–6v, 47–51, 53n., 237); 1827 ma 22 domy i 163 mkw (*Tabela* I 13).

4. 1351, 1442, 1553 →p. 3.

5. Dzies. należy do kl. święt.

1427 →p. 3; 1470–80 dzies. snop. i kon. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt., folw. dzies. nie daje (*DLb.* II 490; III 232, 243); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. (*LR* 352); 1652

dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1819 dzies. snop. z gruntów włościańskich wart. 200 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v).

6. 1442 Mikołaj z Taczowa pkom. sand. wydaje w B. dok. w sprawie rozgraniczenia Bielową i Mirocic od cz. Bostowa (*Mp.* IV 1424); 1691–2, 1792–3 →p. 3; 1819 po supresji znaleziono w B. cz. archiwaliów kl. święt. (*ZDP rps* 10543 1).

7. *ZDP* rpsy 373–4, 5429–39; *Gacki* 13, 15–6, 175–6, 199, 243, 245, 254; *SG* I 116; XV/1 92; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. W B. zarejestrowano ogółem 110 st. żużla, z czego zbadano 3 bardzo zniszczone st. hutnicze, dat. na środkowy i późny OR (*Bielenin* 1965 208–10; 1970 107n.; 1992 235).

¹ Ob. Trochowiny, przysiółek Mirocic.

Berstana Wolnizna → Wolnizna Berstana

BĘTKI (1415; w źr. także Bądk, Bątki, Będk; *Kosyl* 16, 57; *SHGL* 25–6; *Osady* 27–8; *NMP* I 134) dziś północno-zachodnia cz. wsi Maszki nad rz. Bystrą, ok. 5 km na SE od Nałęczowa; ok. 93 km na NE od kl., 31 km na NE od →Braciejowic i 9 km na SE od →Wąwolnicy.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Własn. szlach.

5. 1456 dzies. należy do kl. święt. (*SHGL* 25–6); 1529 dzies. snop. wart. 42 gr należy do bpa krak. (*LR* 35).

7. *DLb.* II 575; *Paw.* 358; *LL* 1565 40; *RL* 1626 118; *Spis* I 454; II 159; *SHGL* 25–6; *Osady* 27–8; *Sochacka* wg indeksu jako Będk; *Derwich* 1992 357, 390, 398; *Rozwółka* 212.

BIAŁOBRZEGI (1428 Byalebrzegi, 1465 Białobrzegi, 1508, 1517, 1519 Białobrzegi, 1510 Bialebrzegi, 1526 Białobrzegi, 1529 Byalebrzegi, 1530 Białobrzeg, 1531 Byalebrzegij, 1538 Bialebrzegi, 1540 Białobrzegi, 1563 Białobrzeg, 1569n. Białobrzegi, 1787n. Białobrzegi; *Kam.* 25; *Kop.R* 34, 122; *NMP* I 151/6) 8 km na NE od →Solca nad Wisłą; ok. 60 km na NE od kl., 5 km na NW od →Braciejowic.

1. 1508n. pow. rad. (*Paw.* 472; *ASK* I/10 44v), 1827 pow. solecki (*Tabela* I 18); 1510 par. So-

lec (*ASK* I/10 44v), 1526n. par. →Chotcza (*ASK* I/8 176v).

2. 1470–80 graniczy z →Boiskami (*DLb.* III 241); 1517, 1519 graniczy z Solcem i Boiskami (→Goszcza); 1592 graniczy z Solcem, Boiskami i →Jarnołowicami (→Boiska); 1660 graniczy z Baranowem i Jarnołowicami (*LS* 1660–4 I 185, 191); 1789 graniczy z Baranowem, Jarnołowicami i →Wolą Solecką (*LS* 1789 II 20, 23, 25).

3. Własn. szlach.

1428 Jaśko z B. (*Mp.* IV 1259); 1465 dz. Mikołaj (*Wiś.H.* 15–6); 1508 Bogdan i Włodek z Krępy płacą ze żrebow w B., Krępie i Lipie (*Paw.* 472); 1526 pobór z 1 ł. (*ASK* I/8 176v); 1530–1, 1538, 1540, 1563 pobór z 2,5 ł. (*ib.* I/10 148, 391, 665v; I/83 11v; *LS* 1564–5 189); 1569 Krzysztof Lyczko pdstar. Solca płaci pobór z 2,5 ł. i od 2 zagr. (*ASK* I/8 584; *Paw.* 323); 1576 staroscina solecka daje pobór z 2/3 ł. i od 2 zagr. z rolą (*ASK* I/8 480); 1577 Michał Chościcki i Mikołaj Radziwiłł dają pobór z 2,5 ł. i od 2 zagr. z rolą (*ib.* 682); 1592 dz. Jan Zieliński (*AG* 6343); 1641, 1652 →p. 5; 1662 pogłównie od 53 mkw (*ASK* I/67 74); 1740 →p. 3; 1787 liczy 156 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 392; II 114); 1789 własn. W. Zapolskiego, daje 1835/11 zł dochodu (*Osad. rad.* II 232); 1827 ma 22 domy i 158 mkw (*Tabela* I 18).

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Chotczy.

1465 z ról 2 dz. i roli zw. Czuch dzies. należy do pleb. Chotczy (*Wiś.H.* 16); 1529 dzies. snop. wart. 0,5 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1595 dzies. snop. niegdyś pleb. Chotczy (*AVCap.* III 81v); 1602 jak w 1465 r.; 1641 dz. Jakub Zieliński obiecuje nie przeszkadzać kl. święt. w pobieraniu dzies. snop. z B. (*Gacki* 282);

1652 Paweł Zieliński płaci konw. święt. za dzies. z B. 20 zł rocznie (*AG nab.* 936 1, 2); 1660 kl. ma zostać wynagrodzony za zatrzymanie należnych mu dzies. snop. z B. (*Gacki* 282); 1721 dzies. od kmieci niegdyś należała do pleb. Chotczy, ob. pobiera ją kl. święt., który dysponuje dokumentami potwierdzającymi jego roszczenia (*AVXX* 756); 1740 Teofil z Wędyk zobowiązuje się odsyłać corocznie kl. święt. za dzies. z B. po 28 zł do Boisk (*Gacki* 282); 1819 za dzies. płacą konw. święt. 100 zł rocznie (*AOkup.* 9v).

7. ZDP rpsy 379, 380, 5497; *Krzepela* 41; *Szafran* 179; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwałka* 212.

BIELNIK polana o powierzchni ok. 8 ha na północnym stoku → Świętego Krzyża, ok. 200 m na N od kl., niegdyś zw. Jałową Łąką (K.S. Dąbrowski OSB, *Kronika ś. Krzyża za lata 1919–1922*, mps w archiwum O. Oblatów na Świętym Krzyżu, 75–6). Dzisiejsza nazwa powstała na przełomie XIX/XX w. i ma pochodzić od bielenia na tej polanie płót na zabudowaniach poklasztornych więzienia (Z. Nosal, *Święty Krzyż*, Łódź 1970, 5).

[Pow. sand.]

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. W trakcie prac wykopaliskowych w l. 1958–9 i 1961 (wyniki nie zostały w całości opublikowane) odkryto tu niezorganizowane piecowisko liczące 6 kotlinek, dat. pierwotnie na ten sam okres co podobne piecowiska na st. → Łysa Góra 9 i → Łazy 3, czyli na VII–VIII w. (*Bieleńin* 1970 116). Jednakże wyniki analizy ¹⁴C datują st. Łysa Góra na 100 r. n.e., z tego też okresu pochodzi piecowisko na B. (*Bieleńin* 1976 46–7, 51–3; 1981 82; 1992 229–31; *Pazdur i in.* 88–9). Z nim też trzeba wiązać ułamki ceramiki o strukturze nietypowej dla wśr. odkryte w 1958 r.

Uw. Ob. polana B. w części wschodniej i środkowej jest polem uprawnym, a w cz. zachodniej łąką, nad którą znajduje się staw i źródło. Wg jednej z hipotez, pozbawionej jednak podstaw źródłowych, polana B. stanowiła pierwotne miejsce fundacji opactwa Bened., przeniesionego następnie na szczyt Łyśca (L. Kowalska, *Łysa Góra i słowiański Olimp*, „Ziemia Kielecka”, 2–3, 1957, 11; M. Sulimierska-Laube, *Łysa Góra, woj. kieleckie. Kościół i kl. Bened. pw. ś. Krzyża*, W. 1958/9, mps, 65).

BIELÓW (1369 Bellow, 1390, 1444 Below, 1414, 1433 Byelow, 1437, 1439, 1440, 1441, 1442 Byelow, Byelyow, 1442, 1449 Bielów, 1446 Byelowska, 1450 Byelyow, Byelyowiensem, Byelowiensem, 1470–80 Byelow, Byelyow, Wye-low, 1495 Vilewo, Vylewo [!], 1504 Byelyow, Bi-

jelow, 1510 Býelow, 1529, 1530, 1531 Byelow, 1532 Býeloff, 1540 Byelyow, 1553n. Bielów, 1564–5 Bylyow, 1569, 1571 Bieliow, 1577 Bielów, 1578 Biellow, 1629n. Bielów, 1650, 1651 Bielów, w Bielowie, Bielowanie, 1789 Bilow, 1819 Bielów, 1827 Bilów; *Niec.* 26; *Kop.K* 79; *NMP* I 180/1) dziś cz. wsi → Mirocice.

1. 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1819n. pow. opat. (*Gacki* 254; *Tabela* I 23); 1470–80n. par. → Nowa Słupia (*DLb.* II 463, 490).

2. 1437 do B. włączona zostaje cz. → Bostowa, mianowicie cała w Dębnicę, z zaroślami, lasami, łąkami (*ZDM* II 496), a także dąbrowa (merica) z rolą w Bostowie, od granic kl. św. do rzeczki Dębnicy¹ (*Mp.* IV 1329; *AG* 1822); 1439 granica z należącymi do kl. Mirocicami prowadzi od narożnicy między Bostowem, B. i Mirocicami wzdłuż rzeczki Pokrzywianki (Koprzywianka), omijając staw Bartłomieja z B. brzegiem do starego kopca granicznego przy drodze z Mirocic do młyna Bartłomieja z B. naprzeciw grobli ww. stawu. Dalej wzdłuż potoku „Zaszronin” przez drogę ze → Słupi [Nowej] do Bodzentyna, do końca łąk należących do Mirocic w kierunku B., omijając mały staw położony k. dworu Bartłomieja, do ścieżki z B. na → Święty Krzyż, a stąd do wielkiego lasu k. góry [Łyśca] i dalej strumieniem do kopca granicznego między → Huciskiem i B., następnie do dąbrowy (merica) → Rudka należącej do kl., gdzie koniec rozgraniczenia (*Mp.* IV 1351); 1442 granica między wsiami kl. św. B. i Mirocice a cz. Bostowa należącą do Jana [z Bostowa] wiedzie w dużej odległości od granic posiadłości Niemierzy z Bostowa i jego braci oraz ich potomstwa, nie narusza granic włości klaszt. Prowadzi do narożnicy, czyli wjezdnic, wzdłuż znaków „alias pasmukem” do lasu, czyli łągu, a stąd przez łąg do potoku Dębica (*ib.* 1424); 1446 do B. włączone zostają łąki leżące między potokiem Dębica płynącym z wsi Jeziorko a dziedzictwem „Bielowska” (*ZDM* III 746); 1450 do B. włączone zostają zarośla należące do Jarosława z Bostowa, leżące k. stawu bielowsko-mirocickiego, ciągnące się od wiązu, który rozdziela działki Jana, br. stryjecznego Jarosława, i śp. Niemierzy, jego br. rodzonego, dalej od strony wiązu (wyanz) i w górę do dębu, a następnie w dół do stawu (*ib.*

855); 1470–80 graniczy z Jeziorkiem, Bostowem, →Baszowicami, Słupią [Nową] (*DLb.* III 233); 1696 Michał Tymiński z Bostowa wyprocesował od kl. święt. grunty przy drodze bostowskiej za wiazem, aż do grobli stawu bielowskiego (*Gac-ki* 241); 1801 graniczy z Jeziorkiem (*Lefebvre* VI/6 173v).

3. Własn. szlach., od 1441 r. [w całości?] kl. święt.

1369 Piotr z B. wymieniony wśród rodziny Stefana opata święt. (*Mp.* III 830); 1390 br. Jan, Pietrasz i Marcin, ss. Cedra, sprzedają Paszkowi z Bostowa swoją cz. B. za 40 grz. (*ib.* IV 1006; *Hube* 13; *AG* 1799); 1414 Piotr z B. h. Ostoja (*AKP* 8 626); 1433 Jan z B. (*AKH* 3 13 s. 52);

1404 Jachna wd. po Paszku z Bostowa z dziećmi Katarzyną, Elżbietą, Mikołajem i Paszkiem odstępują Bartłomiejowi s. Jachny całą cz. w B. z młynem i stawem oraz sołectwo w Krzyżu (*ZDM* I 260); 1404–50 Bartłomiej Bostowski z B. i Bostowa h. Bielawa² (*AKH* 3 68; *ZL* X 279; *SHGL* 223; *DLb.* II 463; III 233; *Mp.* IV 1351, 1389, 1392, 1060, 1510; *ZDM* III 854); 1414 sąd z. sand. stwierdza na podstawie wpisu do księgi sądowej, że Bartłomiej z B. kupił od Heleny wd. po Macieju z Nieczmirza [?] jej cz. matczyną w B. za 20 grz. (*Mp.* IV 1147; *Hube* 22; *AG* 1807); 1437 Bartłomiej z B. kupił od Jana z Bostowa cz. Bostowa zw. Dębica za 40 grz. (*ZDM* III 496; →p. 2) oraz od tegoż za tę samą sumę dąbrowę z rolą w Bostowie (*Mp.* IV 1329; *AG* 1822; →p. 2), a od Elżbiety ż. Piotra z Iłży cz. B. za 20 grz. (*Mp.* IV 1337); 1439 Bartłomiej z B. zobowiązuje się zwrócić kl. święt. 37 grz. do najbliższego Bożego Narodzenia [25 XII] (*ib.* 1355); 1440 tenże kupuje za 100 grz. od swego bratanka Niemierzy z Bostowa cz. B., którą za taką samą sumę nabył kiedyś od Jana s. Wawrzyńca z B. Mikołaj, ojciec Niemierzy (*ib.* 1376); 1441 →Mirocice; 1441 Bartłomiej z B. kwituje z należnych im z tytułu dziedziczenia cz. B. swoje cc.: Jachnę, ż. Mikołaja z Łazisk (*ib.* 1390), Katarzynę, ż. Mikołaja Kazuskiego (*ib.* 1059; *AG* 1834) i Małgorzatę, ż. Tomasza z Kochowa (*Mp.* IV 1410);

1441 Bartłomiej z B. z ż. Heleną sprzedaje za 700 grz. kl. święt. wieś B. wraz z tym, co kupił od swego bratanka Jana z Bostowa; transakcję

zatwierdził król (*ib.* 1403, 1406; *DLb.* II 463; III 233); 1441 Jan z Bostowa rezygnuje na rzecz kl. ze swych praw w B. (*Mp.* IV 1423); 1441 Anna, ż. Andrzeja z Warszowa [ob. Warszówek], c. Bartłomieja z B., rezygnuje za odszkodowaniem ze swych praw w B. na rzecz kl. (*AG* 1841); 1442 →Baszowice; 1444 szl. Mikołaj z B. (*OK* VI 733); 1446 Niemierza z Bostowa w 1/2 darowuje, w 1/2 sprzedaje za 23 grz. kl. święt. łąki między potokiem Dębica i dziedzictwem bielowskim (*ZDM* III 746; →p. 2); 1450 Jarosław z Bostowa w 1/2 darowuje, w 1/2 sprzedaje za 12 grz. kl. święt. zarośla k. stawu bielowsko-mirocickiego (*ib.* 855; →p. 2);

1470–80 własn. kl. święt., który otrzymał go z nadania bezdzietnego Bartłomieja Bostowskiego h. Bielawa lub Bielów³; 5 łkm., 1 zagroda z rolą, 4 stawy: „Nalanszny”, „Orzeszny”, „Forstkoniś”⁴ oraz młyn klaszt. ze stawem i rolą. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty oraz sep: po 2 kor. żyta i 3 kor. owsa, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, odrabiają powabę wiosenną i zimową. Młynarz płaci z roli 4 grz. czynszu oraz mienie zboże klaszt. (*DLb.* III 233; II 463, 490); 1495 Jakub Drozdowski z Wilewa odstępował Janowi s. Abrahama cz. Wilewa, którą otrzymał od Katarzyny, c. Pawła Pachnickiego z Wilewa (*AG* 1883, in dorso „in Bielów”)⁵; 1504 pobór z 2,5 ł. i od 1 zagr. (*ASK* I/7 10v, 33v, 100v); 1506, 1510 pobór z 2 ł. (*ib.* 128v; I/10 20v);

1529 należy do stołu konw., daje 1 grz. czynszu (*LR* 350); 1529 własn. kl. święt., pobór z 2,5 ł. i karczmy (*RP*); 1530–2 pobór z 2 ł. i karczmy (*ASK* I/10 216v, 218v, 461v, 463, 598); 1553 →Baszowice; 1564–5 własn. kl. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 własn. opata, pobór z 2,5 ł. i od 1 zagr. z ogrodem, karczma nie płaci (*ASK* I/7 265, 339, 410v); 1577 własn. opata, pobór od 5 kmieci na 2,5 ł., 1 zagr. z ogrodem, karczma opust. (*ib.* 583v, 587v); 1578 własn. konw., pobór od 5 kmieci na 2,5 ł. i 1 zagr. z rolą (*ib.* I/10 775v; *Paw.* 192); 1629 własn. konw., pobór od 6 kmieci na 2,5 ł. i 1 zagr. z rolą (*RS* 1629 63);

1650 konw. święt. daje pobór z 8 domów, od 6 kmieci na 2,5 ł. i 1 zagr. z rolą (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., 5 kmieci, 3 zagr., 2 chał., 1 tkacz. Powinności poddanych

tak jak w →Baszowicach. Tkacz płacił 10/2 fl. czynszu, pomocne z innymi, teraz przyjął rolę, z której odrabia 1 dzień tyg. (*ib.* 10, 17–7v); 1662 własn. konw., pogłówne od 59 mkw (*ASK* I/67 32v, 35); 1673 pogłówne od 51 mkw (*ib.* 238v); 1674 pogłówne od 46 mkw (*ib.* 408v, 461); 1691–2 →Baszowice; 1696 →p. 2; 1787 liczy 58 mkw (*Spis* I 399; 118); 1819 należy do stołu konw. (*AOkup.* 6v, 54); 1827 ma 10 domów i 91 mkw (*Tabela* I 23).

4. 1442, 1553 →Baszowice, p. 3.

5. Dzier. należy do pleb. Świętomarży.

1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 5 grz. dowożą pleb. Świętomarży (*DLb.* II 463, 490; III 233); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do pleb. Świętomarży (*LR* 353); 1533 pleb. Świętomarży bezskutecznie domaga się od kl. święt. 4 garnców wina rocznie za dzies. z gruntów młynarskich w B. (*Gacki* 276); 1540 dzies. należy do pleb. Świętomarży (*BPAN rps* 6560 46); 1822 dzies. snop. należy do tegoż (*Wiś.* II. 297).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997.

¹ „Dambnicza” – ob. potok Dębianka.

² W rzeczywistości Bielina, por. *Derwich* 1997 163.

³ Jw.

⁴ Może fundacji benedyktyna święt. Mikołaja Forstka z Teczycy (ok. 1438–ok. 1451)? Por. o nim *Derwich* 1992 471–5.

⁵ Dok. ten, o ile odnosi się do B. – na co wskazuje zapiska dorsalna – dowodzi, wspólnie ze wzmianką z 1444 r., że w 1441 r. jakiś niewielki dział B. nie został przekazany kl. święt. Prawdop. wchłonął go później pobliski, nadal szlachecki, Bostów. Warta uwagi jest forma nazwy (Wilewo), pojawiająca się także w *DLb.*

BOCHOTNICA (1317; w źr. zwana też Małą; *Kosyl* 29, 58; *SHGL* 33; *NMP* I 240/1) 4 km na NE od Kazimierza Dolnego, u ujścia rz. Bystrej do Wisły; ok. 85 km na NE od kl., 22 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz [Dolny].

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Kazimierza [Dolnego].

1470–80 z 12 ł. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. dowożą kl. święt., jemu też oddaje dzies.

karczma z rolą, z zagród i folw. dzies. snop. wart. do 2 grz. pobiera pleb. Kazimierza lub →Klementowic (*DLb.* II 553; III 247); 1529 dzies. snop. z B. i →Rąbłowa wart. 3 grz. należą do stołu konw. święt., od 3 zagr. i z pewnych ról folw. dzies. snop. wart. 2 grz. pobiera pleb. Klementowic (*LR* 351, 431); 1631, 1637–8, 1640 spór konw. święt. z Borkowskimi o dzies. z B. (*ZDP rps* 10543 110v); 1641 wyrok w sporze kl. święt. z Borkowskim i Młotkowskim o dzies. z B. (*ib.*); 1645 uгода konw. święt. z Janem Borkowskim o dzies. z B. (*ib.*);

1652 Jan Borkowski płaci konw. święt. za dzies. z B. 70 zł rocznie (*AG nab.* 936 1, 2); 1659 [?] uгода konw. święt. ze Stanisławem Borkowskim o dzies. z B., →Wierzchoniowa i →Karmanowic (*ZDP rps* 10543 111); 1659–60 proces kl. święt. z Borkowskim i Włoskowskim o dzies. z B. (*ib.*); 1683 list Borkowskiego do przeora święt. w sprawie odebrania przez kl. swoich dzies. z B. (*ib.* 113); 1657–71, 1675–9, 1680–1, 1681–7, 1730–1 →Celejów; 1819 za dzies. gmina płaci konw. święt. 100 zł rocznie (*AOkup.* 10).

7. *Paw.* 357, 22a; *LL* 1565 39; *RL* 1626 123; *Spis* I 446; II 166; *Tabela* I 28; *Gacki* 303; *SG* I 269n.; XV/1 174; *Krzepela* 70–1; *Szafran* 179; *SHGL* 33; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rolska-Boruch* 125 i wg indeksu.

8. Gród wśr. (*Dunin-Wąsowicz* 26); materiały z VII–X w. stwierdzone podczas badań AZP (*Hoczyk* 125); osadnictwo wśr., cmentarzysko z 2 poł. XI i pocz. XII w. oraz związane z nim dwie duże osady (*Rozwałka* 32).

BOCHOTNICA KOŚCIELNA (1350; w źr. B., B. Duża, B. Biskupia, od końca XVIII w. B. Kościelna; *Kosyl* 29, 58; *SHGL* 33; *Osady* 30; *NMP* I 240/2) dziś południowa cz. m. Nałęczów, nad rz. Bystrą; ok. 93 km na NE od kl., 31 km na NE od →Braciejowic, 5 km na E od →Wąwolnicy.

Pow. lub.; par. własna.

Własn. król.

5. Dzier. należy do kl. święt. i miejscowego pleb., następnie do prep. wąwol. i miejscowego pleb.

1470–80 dzies. snop. i kon. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. pobiera

pleb. B.K. (*DLb.* II 556; III 247); 1490 Hieronim pleb. B.K. zrzeka się na rzecz kl. święt. dzies. z ról kmiec. w B.K. do granic Wojciechowa, na S od ról dworskich, od krzaków na granicy wsi → Bętki, z wyjątkiem roli plebańskiej Wieniawa w środku ról Nazapłocie i Zadołami, z 1/2 roli sołtysa k. jego dworu aż do dołów, z ról Borki i Gile, z ról po obu stronach drogi do → Lublina uprawianych przez dwór, zaczynając od wsi B.K. do miejsca zwanego zajazdy we wsi Sadurki, z wyjątkiem roli Goledoty na granicy wsi Bętki, a także zobowiązuje się wypłacić kl. odszkodowanie za koszty i straty – 12 grz. w ratach po 2 kopy gr, poczynsz od święta Oczyszczenia NMP [2 II] w 1491 r. (*AG* 1880); 1529 dzies. snop. z pewnych ról kmiec. wart. 2 grz. należy do prep. wąwol., z cz. folw. i sołectwa wart. 1 grz. do pleb. B.K. (*LR* 440, 437).

7. *Paw.* 357, 368, 7a; *LL* 1565 XII 40; *Wyściąg* 678; *RL* 1626 3, 125; *LL* 1661 55; *Spis* I 444; II 169; *Tabela* I 28; *Gacki* 84; *SG* I 270; *XV/1* 174; *Krzepela* 70; *Szafran* 127–8, 179; *Flaga* 302–3; *SHGL* 33; *Sochacka* wg indeksu; *Osady* 31; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 60; *Rozwalka* 77–8, 151, 212, 178–9, 194, 205; *Rolska-Boruch* 125–6 i wg indeksu.

8. Materiały z IX–X w. stwierdzone podczas badań AZP (*Hoczyk* 125).

Uw. Prawdopodobnie w l. 1490–1529 konw. święt. przekazał dzies. z B.K. prepozyturze wąwol., może w zamian za dzies. z innej wsi, położonej nieco bliżej Braciejowic. Por. Bartłomiejowice, Zawada oraz Buchałowice, Celejów, Karmanowice i Rąblów.

Boguchwałowice → Buchałowice

BOGUSŁAWICE (1673 Bogusławice, 1688, 1747, 1815 Bogusławice, 1780 Bogusławie, Bogusławice, 1787n. Bogusławice) dziś nie istnieją, znajdowały się między →Zawadą a →Rzepinem.

1. 1688 role (*Wiś.H.* 404), 1747n. wieś (*AV* XXXVII 197), 1815 zagroda (*Gacki* 262), 1819 osada (*ib.* 254); 1673n. pow. sand. (*ASK* I/67 236), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 30); 1747n. par. →Pawłów (*AV* XXXVII 149).

2. 1747 leżą k. Zawady (*AV* XXXVII 197); 1780 graniczą tylko z innymi włościami Bened.

święt., w tym z wsią →Dąbrowa (*Inw.Rzep.* 13); 1780 niwa Bogusławiec¹ (*ib.* 4).

3. Własn. kl. święt.

1673 pogłównie od 65 poddanych we włości opata święt. Zawada, razem z →Kuczowem i B. (*ASK* I/67 236); 1688 →p. 5; 1780 należy do kłucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 3 domy, 2 zagr. (Stanisław Korpet, Antoni Sławek), z których pierwszy pracuje 3 dni tyg. pieszo, odrabia 6 łokci oprawy, płaci 3 gr czynszu i 50 zł najmu, a drugi pracuje 2 dni tyg., odrabia 4 łokcie oprawy, płaci 3 gr czynszu i 25 zł najmu. Subsidium charitativum wynosi 12 zł (*Inw.Rzep.* 13, 29–30); 1787 liczy 19 mkw (*Spis* I 414; II 135); 1815 opactwo oddaje zagrodę B. we wsi Rzepin w dożywotnią dzierżawę (*Gacki* 262); 1819 wieś Zawada z osadami B. i →Pisarka należy do stołu opata (*AOkup.* 112–2v); 1827 ma 4 domy i 26 mkw (*Tabela* I 30).

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do prep. →Wierzbnika.

1688 opat święt. nadaje nowo utworzonej prepozyturze w Wierzbniku dzies. z ról wsi Kuczów „alias Bogusławiec” nad rz. Kamienną², które w cz. uprawiają poddani klaszt., w cz. sołtys z Kuczowa, oraz z ról wsi B. (Bogusławiec) k. Zawady (*Wiś.H.* 404); 1747 do pleb. Wierzbnika należy dzies. snop. z ról folw. i od 1 kmiecia w B. (*AV* XXXVII 197); 1780 dzies. snop. z wsi B. oraz z niwy B. w folw. rzepińskim należy do pleb. Wierzbnika (*Inw.Rzep.* 13).

7. *ZDP* rpsy 439a, 5692.

¹ Należąca do folw. w Rzepinie.

² Zapewne chodzi tu o późniejszą niwę folw. rzepińskiego o tej nazwie, →p. 2, 1780.

Bogusławiec →Bogusławice, →Kuczów

BOISKA (1380 Boiszka, 1391n. Boyska, 1454 Bojšzka, 1470–80 Bogyska, Boyska, 1510, 1540, 1569, 1570, 1577 Bojšzka, 1517n. Boyska, 1538, 1553n. Bogiska, 1576 Bojšzka, 1650–1 Boiska, w Boiskach, Boiszczanie, do Boiska, 1660n. Boiska; *Kosyl* 39, 58; *Kam.* 31; *Kop.R* 209; *NMP* I 264/2) 5 km na N od →Solca nad Wisłą, na lewym brzegu Wisły; ok. 60 km na NE od kl., 4 km na W od →Braciejowic.

1. 1380n. pow. rad. (ZDM I 161)¹, 1827 pow. opat. (Tabela I 31); 1470–80n. par. Solec (DLb. II 574).

2. 1380, 1459 → Goszcza; 1470–80 graniczy z → Białobrzegami, → Wolą [Solecką] i Solcem (DLb. III 241); [1491–1501] → Goszcza; 1512, 1517, 1519, 1530, 1554, 1565 graniczy z Solcem, Wolą Solecką i Białobrzegami (→ Goszcza); 1592 Jan Machowski z Machowa pkom. sand. powtarza akt komornika granicznego powiatu radomskiego Jerzego Piaseckiego z tego roku odnawiający granice m. król. Solec oraz wsi: B., należącej do kl. święt., i Białobrzegi Jana Ziełńskiego. Wiodą one od narożnicy między B., Białobrzegami i m. Solec wzdłuż 9 kopców i 4 znaków krzyża na drzewach przez bór „Brins” ponad oranym łęgiem, drogą z B. do → Świesielic, wzdłuż 2 kopców i 3 znaków krzyża do nowo wykarczowanej roli, gdzie usypano nowy kopiec, dalej wzdłuż 9 kopców do drogi publicznej z Solca do → Janowca, gdzie poddani z Białobrzegów oskarżeni zostali o zniszczenie granic klaszt., za nią 4 kopce wiodą do rowu Zimny Dół i do Wisły (Istula), dawniej znanej jako Przeria (PrzŹrŹa), która stanowi granicę między królewską wsią → Jarnołowice należącą do tenuty soleckiej, a wsiami Goszcza, Braciejowice i → Zakrzów kl. święt., tu też umieszczono narożnicę (AG 6343); 1660–4 Wola Solecka graniczy „po jednej stronie od kopanego rowu idąc końcami Baranowa aż do kopców p... [brak], także w koniec boru idą oo. świętokrzyskich do wsi Boisków należących, z drugiej strony schodzą się z borem miasta Solec” do Lipska (LS 1660–4 I 189); z gruntem Grabowiec wsi Jarnołowice [ob. wieś Grabowiec], który „consistit za Wisłą przy lesie jaruntowiczkim, z jednej strony graniczy z lasem oo. świętokrzyskich do B. należącym, w ostatku Wisła z 2 stron oblewa” (ib. 185); graniczy też z łąnem wójtowskim na przedmieściu Solca (ib. 172); 1680, 1780 rozgraniczenie dóbr kl. święt. B., Goszcza, Braciejowice i → Głodno od Solca, Woli Soleckiej, Kamienia i Janiszowa (ZDP rps II 1037 43–69); 1789 graniczy z Wolą Solecką (LS 1789 II 20), zaś → Kępa Boiska graniczy z wsią Kamień (ib. 26).

3. Własn. szlach., od 1459 r. kl. święt.

1380, 1391, 1459 → Goszcza; 1437 Jan z B.

(ZK CL k. 51); 1470–80 własn. kl. święt., 7 łkm., karczma z rolą. Kmiecie płacą po 18 gr czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, 1 serze, nie dają sepu, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, odrabiają obie powaby 2 kosiarzami i 2 kossami, karczmarz płaci 18 gr czynszu, nie pracuje (DLb. III 241; II 574); 1510 pobór z 2,5 ł. (ASK I/10 44v); 1529 należy do stołu konw., daje 10 gr czynszu (LR 350); 1538, 1540 z Goszczy i B. pobór z 3 ł. (ASK I/10 665v; I/83 11v); 1569, 1576 dzierz. Piotr Kowalski², pobór z 1,5 ł. (ib. I/7 422, 584; I/8 517; Paw. 323); 1570 własn. opata, pobór z 1,5 ł. i karczmy (ASK I/7 288, 383); 1577 star. solecki daje pobór z 1,5 ł. (ib. I/8 725);

1650 konw. święt. daje pobór z 17 domów i 1,5 ł. (AG nab. 936 9v); 1651 należy do stołu konw., dwór [?], 6 kmiecie, 6 półrol., 4 zagr., 6 chał., 5 komor., karczma. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 9 gr, półrol. po 4,5 gr, zagr. po 3 gr, chał. po 1 gr, karczmarz 24 fl., oraz za robotę i stróżę dalsze 24 fl. Kmiecie dają po 30 jaj, 3 kapłony, 6 mat, 3 łokcie przędzy konopnej, 2 łokcie zgrzebnej i 1 łokieć poczesnej, 1 kor. chmielu, 2 kor. żołądzi, półrol. po 1 kapłonie, 3 maty, 0,5 kor. chmielu, 1 kor. żołądzi, zagr. po 20 jaj, chał. po 1 kor. żołądzi, a komor. po 0,5 kor. żołądzi. Kmiecie pracują od śródpocia do ś. Marcina po 4 dni tyg., a od ś. Marcina do śródpocia po 3 dni tyg., zagr. po 3 dni tyg. piechotą, zagr. połowni i chał. po 2 dni tyg. pieszo, komor. po 1 dniu tyg. Wszyscy odrabiają 4 dni pomocnego w „lecie i kaczmarce” (ib. 10, 16, 17–7v); 1662 pogłównie od dzierz. Melchiora Bleszczowskiego z żoną oraz 72 czeladzi folw. i poddanych (ib. I/67 102); 1673 pogłównie od zarządcy Młodkowskiego z żoną, 11 czeladzi folw., 73 mkw wsi oraz od Lignawskiego z żoną, matką i 2 osób rodziny (ib. 270); 1674 w B. mieszka prokurator klaszt. (Gacki 282); 1693 → Bronowice, p. 5; 1786 dwór w B. (Perthées); 1787 liczy 245 mkw (Spis I 394; II 114); 1789 własn. kl. święt., daje 9744/2 zł dochodu (Osad.rad. II 249); 1819 wieś B. z folw. należy do stołu konw., liczy 26 domów, jest tu drewn. dwór klaszt. o 4 pokojach, w którym mieszka prokurator kl., i zdezelowana kaplica z ołtarzem (AOkup. 6v, 79–84v, 237); 1819 przebywa tu stale Bernard

Suwalski OSB prowizor, prokurator, plenipotent i sekretarz klaszt. (*Gacki* 334); 1827 ma 42 domy i 300 mkw (*Tabela* I 31).

4. 1553 →Goszcza.

5. Dzierż. należy do bpa krak., okresowo do kl. świet.

1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 6 lub do 4 grz. dowożą bpowi krak. (*DLb.* II 574; III 241); 1529 dzies. snop. wart. 10 gr pobiera bp krak., a wart. 1 grz. należy do stołu konw. świet. (*LR* 27, 352); 1644, 1647, 1674, 1740 dziedzice wsi Białobrzegi, →Lucimia, →Łęka i →Janowiec dostarczają do B. należne z tych wsi opactwu dzies. w naturze lub w pieniądzu (*Gacki* 282–3, 288); 1782 zamiast dotychczasowych 200 zł, kl. świet. ma płacić diakonowi kieleckiemu za dzies. z gruntów dworskich i poddanych w B. 400 zł rocznie (*Lefebvre* V/5 164v; *Gacki* 277); przed 1819 drewn. kaplica ś. Benedykta z ołtarzem tegoż wezwania, który później został przeniesiony do kościoła w Pawłowicach. Przy kaplicy znajdował się dwór klaszt., w którym mieszkał zazwyczaj jakiś zakonnik (*Gacki* 245–6; *Wiś.II.* 236); 1819 →p. 3; po 1819 r. bp sand. podarował sprzęty z kaplicy Badeniemu, dzierż. tych dóbr (*Gacki* 338).

7. ZDP rpsy 5693–5702; SG I 292–3; *Wiś.II.* 217, 230, 236; *Krzepela* 79; *Szafran* 179; *Sułowska* 34, 57, 60, 67; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Ale w l. 1538 i 1540 pow. sand. (*ASK* I/10 665v; I/83 11v).

² Dzierżawił też cz. Braciejowic.

BOLESZYN (1351 Balesszino, 1442, 1496 Boleschin, 1468 Boleszyn, 1470–80 Boleschin, Boleszyn, Boleszin, Bolyeschin, 1504 Bolyeschyn, Bolijeschijn, Bolyeshyn, 1510 Bolieschŷn, 1529 Bolyeschin, 1530 Bolyeschŷn, 1531 Bolyeschin, 1532 Bolŷeschŷn, 1538 Bolyessym abbatis, 1564–5 Boluszyn, 1565 Bolesin, 1569 Boliessin, 1571 Bolieszŷn, 1577 Bolesŷn, 1578 Bolieszŷn, 1629n. Boleszyn; *Kam.* 32; *Niec.* 249; *Kop.K* 171; *NMP* I 271/1) 15 km na W od Ostrowca Świet., nad rz. Pokrzywianką; ok. 10 km na NE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Ta-*

bela I 32); 1470–80n. par. Waśniów (*DLb.* II 473).

2. 1468 graniczy z wsią →Jamy (*ZK* CLII 146); 1470–80 graniczy z Nosowem, Kotarszynem, Pokrzywnicą, Wieloborowicami, →Czażowem, Jamami¹ i Pękośławicami (*DLb.* III 91, 231); 1496 ugoda między Maciejem opatem i konw. kl. świet. a ksienią kl. norbertanek w Busku w sprawie granic między wsiami Nosów i Kotarszyn, należącymi do kl. w Busku, a posiadłościami kl. świet. B. i →Prawęcina. Granice oznaczone są znakami stożkowatymi, tzn. okopanymi kamieniami; prowadzą od należących do Nosowa ról „Modrzewka Pruszyńska” i „Roschowa Gora” oraz należącej do B. łąki zw. „Gieschinczko” wzdłuż starej granicy biegnącej z obu stron drogi publicznej z Waśniowa do Kotarszyna do starych kopców granicznych między B. i Kotarszynem po jej lewej stronie, za nimi do kopca granicznego między B. i wsią Jamy; droga z B. do Prawęcina (*AG* 2661; →Prawęcina);

1780 granica biegnie od narożnicy Czażowa i B., przy Pruszyńowicach, na W do dróżki z B. do →Skał, stąd na S do granicy Wieloborowic, tu na N strugą w lewo, na W do góry Pawełczakowskiej wzdłuż granicy z Pokrzywnicą, do gruszy z trzema kopcami, w prawo przez pagórek „smugiem” w dół mało widoczną granicą do narożnicy Pokrzywnicy i Szelig. Stąd w prawo granicą z Szeligami do narożnicy Kotarszyna, dalej na E granicą z tą wsią do kopca przy łące dworskim w B. zw. „Zarudek”, do drogi z Waśniowa do Kotarszyna i narożnicy z Nosowem. Drogą wzdłuż granicy z Nosowem, następnie do Pruszynowa, stąd drogą do figury murowanej, dalej dróżką wzdłuż granicy Pruszynowa przez łąki do narożnicy Czażowa i B. (*Inw.Bol.* 14–5).

3. Włas. kl. świet.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. świet., w tym B. (*Derwich* 1992 278); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. świet., w tym B. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1468 siostry Małgorzata i Elżbieta z Jam procesują się z opatem świet. o niwy położone przy granicach B., zapisane opactwu przez śp. Jana Jamskiego, ich brata (*ZK* CLII 147);

1470–80 własn. kl. święt. Bardzo dobry folw., 11 łkm., zagrody z rolą, 2 karczmy z rolą, 3 stawy małe i 1 duży z młynem. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu i 4 gr poradlnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują od Bożego Narodzenia [25 XII] do ś. Jana Chrzciciela [24 VI] po 1 dniu tyg., a od ś. Jana Chrzciciela do Bożego Narodzenia po 2 dni tyg. własnym wozem lub pługiem. Karczmarze płacą po 68 gr czynszu, młynarz płaci czynsz (*DLb.* III 231; II 473–4); 1504 pobór z 4 ł., od 2 zagr. i z karczmy (*ASK* I/7 8v, 10v, 34v); 1510 pobór z 4 ł. i 3/4 ł. pustego oraz z karczmy z kwartą roli (*ib.* I/10 23);

1529 należy do stołu opata, płaci 8/22 grz. czynszu (*LR* 349); 1530 pobór z 4 ł., od komor. Stanisława Lychowycza i z karczmy (*ASK* I/10 223); 1531–2 w dziale opata pobór z 4 ł. i karczmy (*ib.* 467, 600v); 1538 własn. opata, pobór z 4 ł., od 1 komor. i z karczmy (*ib.* I/7 191); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone posiadłości kl., w tym B. (*AG* 1909); 1564–5 własn. kl. (*LS* 1564–5 330); 1565 dwór klaszt. w B. obsługiwany bez wymiaru przez młyn w → Michałowie (*AG* 1897); 1569, 1571 własn. opata, pobór z 6 ł., od 4 zagr. bez roli i z karczmy (*ASK* I/7 416, 267v, 342); 1577 własn. kl., pobór od 9 kmieci na 5 ł., 4 zagr. na ogrodach i z karczmy (*ib.* 588); 1578 własn. opata, pobór od 14 kmieci na 7 ł., 4 zagr. z rolą, 3 zagr. z ogrodem, 5 komor. bez bydła, z karczmy z kwartą roli oraz od „Dudy” (*ib.* I/10 779v; *Paw.* 194); 1629 własn. kl., pobór od 14 kmieci na 7 ł., 4 zagr. z rolą, 3 zagr. z ogrodem oraz z roli karczmy (*RS* 1629 66);

1662 własn. opata, pogłównie od Jana Świerczowskiego z żoną i 3 synami, 9 czeladzi folw. oraz 131 mkw wsi (*ASK* I/67 35v); 1673 własn. opata, pogłównie od zarządcy dóbr z żoną oraz 92 mkw wsi i czeladzi folw. (*ib.* 239v); 1674 pogłównie od Skrzypockiego z żoną oraz 88 mkw wsi i czeladzi folw. (*ib.* 410v, 462); 1703 opat święt. pożycza 500 tynfów od Andrzeja Borkowskiego na pomoc dla ubogich poddanych klucza boleszyńskiego, pokrzywdzonych przy wybieraniu hiberny przez przedstawiciela księcia Janusza Wiśniowieckiego (*Gacki* 100n.); 1705 → Małe Jodło; poł. XVIII w.–1774 znajduje się tu rezydencja opata Antoniego Karskiego (*Lefebvre* V/4 162v);

1780 B. stanowi centrum zarządu klucza dóbr stołu należącego do komendatoryjnego opata święt., obejmującego B. z folw., → Doły [ob. Opacie] i Prawęcín oraz wójtostwo Małe Jodło. W B. znajduje się dwór z 8 budynkami, jednopokojowa rezydencja opata, ogród włoski, oficyna, wozownia ze stajnią, piwnica oraz folw. Jest browar, chałupa owczarza z owczarnią i oborą „na Zagaiu” [→ Zagaje] pod lasem, ob. mieszka w niej gajowy pilnujący lasu praweńskiego, 3 zamulone sadzawki. We wsi 24 domy. 9 kmieci (wójt Jan Stępień, Antoni Gąsior, Grzegorz Paciák, Paweł Wanat, Jan Klupa, Stanisław Szurna, Walenty Zakrzowski, Marcin Maciąg, Bartłomiej Nowak), 2 półrol. (Kasper Gracák, Kazimierz Jebut), 6 zagr. (Franciszek Gąsior, Paweł Kaczor, Tomasz Augustyn, Kazimierz Kaczor, Kilian Sapski, Maciej Maciąg), 4 chał. (Bartłomiej Miśkowski, Jan Frankowicz, Franciszek Kłosek i Tomasz Szczygiał – połowy, wolny od obciążeń), 4 komor. (Jakub Szczodrak – połowy, wolny od obciążeń, Adam Nawrot, Janowa Kowalka, Tomaszowa Dudkowa). Kmiecie pracują po 4 dni tyg. sprzężajem w 2 konie i 4 woły, odrabiają po 4 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 2/12 zł czynszu, dają po 3 kor. żyta, 1 gęsi, 3 kapłony, 30 jaj, 36 garści konopi. Półrol. pracują po 3 dni tyg. 2 wołami, odrabiają po 4 dni powaby i 6 łokci oprawy, płacą po 2/6 zł czynszu, dają po 1,5 kor. żyta, 1/2 gęsi, 1,5 kapłona, 18 garści konopi, zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszko, odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, płacą po 12 gr czynszu, chał. pracują po 2 dni tyg. pieszko, odrabiają po 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszko i odrabiają po 1 dniu powaby. Poza tym poddani zobowiązani są do stróży na dworze i w polu, sadzenia kapusty i zbierania owoców, uprawy konopi, wypasu trzody i bydła, strzyżenia owiec. 2070 pustych zagonów. Do folw. należą 3 niwy w B. i 3 niwy „na Zagaiu”², 9 łąk i 2 małe lasy, ogród warzywny i pastewnik. Subsidium charitativum wynosi 537 zł ze wsi i 48 zł z dworu, z całego klucza 891 zł (*Inw.Bol.* passim); 1780–3 proces ze spadkobiercami opata Antoniego Karskiego o zagarnięte przez nich ruchomości znajdujące się w dworze klaszt. w B. (*ib.* 163v, 164v–5; *Gacki* 105); 1787 liczy 188

mkw, w tym 8 Żydów (*Spis* I 445; II 135); 1819 folw. B. z wsiami B., Doły, Prawęcín z pertynencją Zagaje, ob. w dzierżawie, należy do stołu opata. Jest tu drewn. dwór, czyli rezydencja opata, 31 domów, karczma (*AOkup.* 3v, 4, 97–101v, 237); 1827 ma 25 domów i 190 mkw (*Tabela* I 32).

4. 1351, 1442, 1553 →p. 3.

5. Dzier. należy do kl. święt., następnie do prep. →Wierzbnika.

1470–80 ze wsi dzies. snop. i kon. wart. do 10 lub do 15 grz. dowożą kl. święt., a dzies. snop. z folw. składana jest do stodoły i przeznaczana na własny użytek (*DLb.* II 473–4; III 231, 243); 1529 dzies. snop. wart. 6 grz. należy do stołu opata (*LR* 350); 1688 opat nadaje nowo utworzonej prepozyturze klaszt. w Wierzbniku dzies. snop. od poddanych i innych mieszkańców B., za wyjątkiem folwarku, zastrzegając, że nie może być ona wybierana z pól, lecz od poddanych, a dowozić ją mają co roku mkcy Wierzbnika i 1 poddany z B. (*Wiś.* II. 404); 1780 dzies. snop. z ról chłopskich należy do pleb. Wierzbnika (*Inw.Bol.* 9); 1791 za dzies. z B. dwór płaci prep. wierzbnickiemu 200 zł rocznie (*ib.* 396).

7. *ZDP* rpsy 440–1, 5704–17; *SG* I 300; *Gacki* 245–6, 254; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Ślady osady produkcyjnej ze związanym z nią piecowiskiem dat. na ok. 70 r. p.n.e. oraz wśr. osada otwarta na południowym skłonie wzniesienia nad dolinką wyschniętego potoku, jamy mieszkalne, w tym jedna z kamiennym piecowiskiem dat. na VII–XII w. (*Dąbrowska* 92, 196; *Bielenin* 1981 82; *Pazdur i in.* 87; *Piaskowski* 159; *Bielenin* 1992 219).

Uw. Por. Broniewice, uw.

¹ W źr. „Jagnion”.

² Czasami traktowane jako oddzielny folw.

BOSTOWSKA WOLA (1470–80 Wolya Bostowska; *Kam.* 221) dziś nie istnieje, leżała między →Łomnem i →Bostowem.

1. [Pow. sand.]; 1470–80 par. →Nowa Słupia (*DLb.* III 240).

2. 1470–80 graniczy z Łomnem, Grabkowem, Bostowem, Sosnówką (*ib.*); 1686 stara, opust. wieś [bez nazwy] wśród zarośli na granicy roli

Swarowiec należącej do folw. →Stara Słupia, która ob. wchodzi w skład wsi →Pokrzywianka, między →Grzegorzewicami a →Chełmem (*AG* 1923)¹.

3. Włas. kl. święt.

1470–80 należy do kl. święt., 4 role kmiecie. Kmiecie płacą: z pierwszej roli po 10 gr, z drugiej i trzeciej po 1 wiard., z czwartej po 6 gr czynszu, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, odrabiają obie powaby, wysiewając 1 własny kor. żyta i 2 kor. owsa, a następnie je kosząc, zbierając i zwożąc do stodoły kl. (*DLb.* III 240).

5. 1470–80 dzies. snop. i kon. z całej wsi wart. do 1 grz. zwożą do kl. święt. (*ib.* 240, 243).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997.

Uw. *Gacki* 239 identyfikuje ją z wsią →Serwis. Ta jednakże leżała nad rz. Słupianką i już w poł. XV w. znajdował się w niej młyn. Tymczasem opis B.W. w *DLb.* nie tylko nie wspomina młyna, ale zdaje się sugerować (brak podziału na łany), że jest to wieś nowa, niedawno przez kl. założona. Także przytoczone wsie graniczne przemawiają przeciw jej lokalizacji na miejscu późniejszej wsi Serwis. Znajdowała się zapewne B.W. na W od wsi Serwis, na terenie ob. przysiółków wsi →Mirocice (Kępy i Trochowiny), a powstała po 1450 r., na gruntach uzyskanych przez opactwo od dziedziców Bostowa i Łomna, a także nieużytkach Mirocic, →Bielowa i →Baszowic.

¹ Nie wiadomo, czy chodzi tu o ślad po B.W.

BOSTÓW (1339–1439, 1504, 1510n. Bostow [ale: 1437–1508 Bosthow, Bosthov, 1441 Bosców, 1470–80 Boschów, Bosthow, 1504 Basthow, 1506 Baszów, 1529 Busthow, 1532 Bostoff, 1538 Bostowo], 1827 Bostów; *Kam.* 33; *Niec.* 35; *Kop.K* 180; *NMP* I 318) 8 km na SE od Bodzentyna; 6 km na NE od kl.

1. 1508n. pow. sand. (*Paw.* 460), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 39); 1510n. par. Świętomarz (*ASK* I/10 21).

2. 1437, 1439, 1442, 1446, 1450, 1696 →Bielów; 1450 →Mirocice; 1470–80 graniczy z →Baszowicami, Bielowem, Mirocicami i →Bostowską Wolą (*DLb.* III 233, 240).

3A. Włas. szlach.

1339 Rzechna, wd. po Włodzimierzu z B., i ich s. Pełka przegrywają proces z bpem krak. o wieś Jeziorko (*Wp.* II 1191); 1374–przed 1404 Paszko z B. (*Mp.* III 864; IV 1006; *ZDM* I 260); 1386–90 Dziwisz z B., komornik z. (*ZDM* I 181; *Mp.* IV 975, 982, 1006); 1390 → Bielów; 1404 Jachna, wd. po Paszku z B., z dziećmi Katarzyną, Elżbietą, Mikołajem oraz Bartłomiej s. Jachny (*ZDM* I 260; → Bielów);

1404–50 Bartłomiej Bostowski h. Bielawa¹ z B. i Bielowa, s. Jachny, stryj Jarosława i Mikołaja Ćwikły z B. (→ Bielów); 1404–18 Paszko z B. (*ZDM* I 260; *AKP* 8 613; *Mp.* IV 1174); 1404–przed 1450 Niemierza z B. (*SP* II 3006; *Mp.* IV 1376, 1424; *ZDM* III 746, 855; *Boniecki* II 88; → Bielów, p. 3: 1440, 1446); 1433–78 Jan z Bielowa, od 1437 r. z B., bratanek Bartłomieja z Bielowa, br. stryjeczny Jarosława i Niemierzy z B. (*AKH* 3 13 s. 52; *Mp.* IV 1329, 1403, 1423–4, 1500–1; *SP* II 3006, 3020; *ZDM* II 496; III 854–5, 864; *Hube* 16; *Wiś.H.* 373; *AG* 1857–8, 1984, 2247, 1864, 1868 dorso, 2246, 1875; *TN* XX 88; *ZDP rps* 1146 24v; *BO rps* 93 221); 1441 br. Jan i Niemierza z B. (*SP* II 3006, 3020); 1450 Jarosław z B., br. rodzony Niemierzy i Mikołaja Ćwikły z B., stryjeczny Jana z B. (*ZDM* III 854–5); 1450 Mikołaj Ćwikła z B., br. Jarosława (*ib.* 854); 1462 sędzią [w dobrach] klaszt. opactwa św. jest Jan z Bielowa (*GK* XVI s. 300);

1468–1509 duchowny Jan Bostowski, br. Piotra i Pawła Bostowskich, m.in. pleb. → Modliborzyc, kan. krak. (*Wypisy* II 18 przyp. 7 oraz *AG* 1868 dorso, 2024, 5722 dorso; *BKUL* 2; *AGZ* XIX 649; *KMK* I 196; *SP* II 4362; *Tyn.* 291–2; *TPaw.* I 70, 92; *TPaw.* II 48; *Wiś.H.* 373; *Uruski* I 365; *Boniecki* II 89; W. Dworzaczek, *Leliwici Tarnowscy*, W. 1971, 276); 1487 Jan i Paweł Bostowscy, br. niedzielni, w sprawie ścięcia za burdę w Kr. ich br., Piotra (*KMK* I 196); 1485–1505 Jakub Bostowski (*Paw.* 56, 87; *Uruski* I 365; *SP* II 4411, 4447, 4520–1; *ZK* CLIII 237; J. Ptaśnik, *Cracovia Artificum*, Kr. 1917, 1168; *KMK* I 225, 228); 1504 pobór z 3/4 ł. i od 1 zagr. (*ASK* I/7 33v, 100v); 1506 pobór od 2 zagr. (*ib.* 112v);

1508 Paweł Bostowski płaci pobór z Częstkowa i cz. B. (*Paw.* 460); 1510 z cz. Pawła po-

bór z 3/4 ł. i od 1 zagr, cz. Ćwikły opust. (*ASK* I/10 21); 1518–20 Andrzej, niegdyś z B., mąż Jadwigi ze Skrzynna (*MS* IV 11850; *Boniecki* II 89); 1524 Jakub, s. Pawła, student U. Kr. (*Al.* II 225); 1529 dz. Piotr Bostowski, pobór z 3 ł. i karczmy (*RP*); 1529 Jan Bostowski, pleb. → Pawłowa (*LR* 361); 1529 Bostowski ma folw. w Częstkowie (*ib.* 360); 1530 szl. Piotr i Paweł z B. (*AG* 3250); 1530 z cz. należącej do Pawła pobór z 4 kwart, cz. Ćwikły dzierży Piotr Bostowski, pobór od karczmarza „Czygan” (*ASK* I/10 217v); 1531 pobór z 4 kwart cz. Pawła i z cz. Ćwikły (*ib.* 462v); 1532 każda z trzech części, tzn. Ćwikły, ob. należąca do Pawła Bostowskiego, tegoż Pawła oraz Piotra Bostowskiego, daje pobór z 1 kwarty (*ib.* 598); 1538 pobór z 1 ł. cz. „pańskiej” (*ib.* I/7 190); 1547 opat św. z braćmi Bostowskimi przed Janem Tarnowskim, kaszt. krak. (*Acta Poloniae Historica*, Kr. 1878 I 209); 1551 br. Paweł i Piotr Bostowscy, dz. Częstkowa i cz. B., mają cz. pr. patronatu nad kościołem w Kępie (*Wiś.H.* 122, 128–9); 1564–5 pobór z 1 ł. (*LS* 1564–5 330); 1568 Paweł Bostowski pogrzebany w kościele klaszt. na → Świętym Krzyżu (*Paprocki* 378); 1570 Kasper Bostowski (*ZDP rps* 1465 7);

1577 Wojciech Przezwicki daje pobór od 10 kmieci na 2,5 ł., 6 zagr. z ogrodem i z karczmy (*ASK* I/7 583); 1578 tenże daje pobór od 10 kmieci na 2,5 ł., 5 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła i z karczmy z rolą (*ib.* I/10 775; *Paw.* 192); 1629 Marcján Tymiński daje pobór od 10 kmieci na 2,5 ł., 5 zagr. z rolą, 4 komor. bez bydła i z roli karczmy (*RS* 1629 63); 1652 dz. Marcján Tymiński (*AG nab.* 936 2); 1653 dz. Hieronim Tymiński (*Gacki* 314); 1662 pogłównie od dz. Hieronima Tymińskiego z żoną, 3 służebnych, 3 służących i 9 czeladzi dworskiej, a także od 16 czeladzi folw. i 104 mkw wsi (*ASK* I/67 32v); 1673 pogłównie od dz. Katarzyny Tymińskiej i 9 szlachty, 14 czeladzi folw. i 50 mkw wsi (*ib.* 237); 1674 pobór od pani Tymińskiej z córką, 2 służących, 7 czeladzi folw. i 72 mkw wsi, a także od pana Stockiego z żoną i 3 synami oraz jego 4 służących (*ib.* 407); 1674 pogłównie od pani Tymińskiej z córką, 2 szlachty i 7 czeladzi folw., od pana Stockiego z żoną i 3 służącymi, 4 czeladzi folw. i 12 mkw wsi oraz od 20 mkw żrebu So-

snówka (*ib.* 460); 1685–95 dz. Michał Tymiński (*AG nab.* 936 3v, 4, 5v; *Gacki* 241); 1787 liczy 175 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 399; II 118); 1827 ma 22 domy i 129 mkw (*Tabela* I 39).

3B. Cz. włączona do dóbr kl. święt.

1437, 1446, 1450, 1696 →Bielów; 1450 →Mirocice, p. 2; od 1653 na B. zapisana była na wyderkaf na 7% suma 2160 zł za tzw. dzies. chodelskie, z których konw. na ś. Marcina [11 XI] otrzymywał co roku 150 zł (→Kłodnica Kościelna, p. 5: 1653, 1685 [?], 1687, 1689).

5. 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 8 grz. pobiera pleb. Świętomarzy (*LR* 353); 1540 dzies. tegoż (*BPAN rps* 6560 46).

6. 1524, 1529, 1568 →p. 3A.

7. *SG* I 342; *XV*/1 223; *Krzepela* 96; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Dymmel* 279; *Derwich* 1997.

¹ W rzeczywistości Bielina, por. *Derwich* 1997 163.

BRACIEJOWICE (1270, 1286 Braceuouici, 1351 Braczeuouicze, 1374 Braczeuicze, 1427, 1450 Braczeuicze, 1428 Braczeuicze, 1442 Bracieuicze, 1470–80 Braczeuicze, Braczeuovicze, Braczeuowice, 1510 Bracieuovicze, 1512 Braczeuovicze, 1517 Braczeuovicze, 1519 Bracieuovicze, 1529 Braczeuovicze, 1537 Bracieuicze, 1569 Bracieuowicze, 1569n. Bracieuowicze, 1650–2 Bracieuowice, Bracieuowicze, w Bracieuowicach, Bracieuowianie, 1787n. Bracieuowice, 1827 Bracieuowice; *Kam.* 34, *Rym.* 7; *Kosyl* 12, 14, 58; *SHGL* 37; *Derwich* 1992a 60–1; *NMP* I 327¹) 5,5 km na NE od →Solca nad Wisłą, na prawym brzegu Wisły; ok. 64 km na NE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442 pow. lub. (*Mp.* IV 1434), 1510n. pow. rad. (*ASK* I/10 44v), 1787 pow. lub. (*Spis* II 158), 1827 pow. kazimierski (*Tabela* I 40); 1470–80n. par. Solec (*DLb.* II 573), 1787n. par. Piotrawin (*Spis* II 158).

2. 1427 →Goszcza; 1470–80 graniczy z Goszczą, →Jarnołowicami, →Zakrzowem, znajduje się na kępie wiślanej (*DLb.* III 241); 1512, 1517, 1519 →Goszcza; 1537 →Niedźwiada; 1592 →Boiska; 1786 leży na kępie wiślanej (*Perthées*); 1789 graniczy z →Jarętowicami (*LS* 1789 II 25); 1801–4 leży na stałym lądzie, na prawym brzegu Wisły (*Haldesfeld*).

3. Własn. kl. święt.

1270 Bolesław Wstydl. nadaje posiadłościom kl. święt. imm., m.in. zwalniając mkców B., →Głodna, →Ciepłej i →Koniełotów od obowiązku podejmowania bobrowników (*Mp.* II 476; →Ciepła); 1286 Leszek Cz. potwierdza z pewnymi zmianami ww. przyw., m.in. zwalniając mkców B., Głodna i Ciepłej od ww. powinności (*Pol.* 62); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. święt., w tym B., Głodno i Zakrzów (*Derwich* 1992 278); 1374 sąd z. sand. uznaje prawa kl. święt. do wsi B. przeciw opartym na sfałszowanym dok. roszczeniom kan. Mikołaja s. „Hebo-stasii” (*Mp.* I 318); 1427 opat święt. Mikołaj przeznacza na utrzymanie konw. m.in. wsie B., Głodno i Zakrzów oraz jaz (*ZDM* II 390); 1428 dwór opacki w B. (*Mp.* IV 1259); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym B., Głodno i Zakrzów (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1447 na mocy ordynacji bpa krak. opat nie może domagać się od konw. ryb z jazu powstałego na terenach należących do stołu mniszego od 1427 r. (*ZDK* II 508)²; 1450 Piotr OSB, prokurator z B. (*ZL* X 22v);

1470–80 własn. kl. święt., leży na kępie wiślanej. Folw. klaszt., 9 łkm., karczma z rolą i łąką, jez. zasilane przez Wisłę corocznie wydzierż., stada koni, bydła i świń hodowane ze względu na wspaniałe pastwiska. Kmiecie płacą po 8 gr czynszu, dają po 15 jaj, 1 kogucie, pracują piecho po 1 dniu tyg. oraz 15 dni rocznie wozem lub pługiem, nie odrabiają powaby. Karczma płaci 0,5 grz. czynszu (*DLb.* III 240–1; II 573); 1517, 1519 jest ośrodkiem klucza dóbr konw. (*AG* 6279, 6281); 1519 folw. klaszt. (*AG* 6281);

1529 należy do stołu konw., czynsz ze wsi wynosi 40 gr, z karczmy 1/12 grz. (*LR* 350); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone posiadłości kl. święt., w tym B., Głodno i Zakrzów (*AG* 1909); 1569 pobór od dzierż. szl. Piotra Kowalskiego³, od 7 osadników na rolach, 2 zagr. na rolach, z karczmy i młyna o 1 kole (*ASK* I/7 422); 1569 pobór od kmiecia Andrzeja Klonowskiego z 1 ł. z dzies., od 2 zagr. z ogrodem, 2 komor., z karczmy i młyna o 1 kole (*ib.* I/8 579v; *Paw.* 321); 1570 własn. opata święt., pobór z 1 ł.,

od 2 zagr. z ogrodem, 2 komor. i z młyna o 1 kole (ASK I/7 288, 383, 475); 1576 pobór z łąnu Kłonowskiego, od 2 zagr. bez roli, 2 komor. i z karczmy, nie daje młyn o 1 kole zniszczony przez powódź, czopowe wykupił Mateusz Gibała (*ib.* I/8 517); 1577 pobór od star. soleckiego z 1 ł. oraz od 2 zagr. z ogrodem i z karczmy dziedzicznej (*ib.* 725);

1650 należy do stołu konw. (AG 1913–5, 1917); 1650 konw. święt. daje pobór z 43 domów, 1 ł., od 2 zagr. z ogrodem i z roli karczmy (AG *nab.* 936 9v); 1651 należy do stołu konw., 1 kmieć, 18 półrol., 11 zagr., 15 chał., 12 komor., karczma. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 8 gr, półrol. i zagr. po 4 gr, chał. po 1 gr. Kmiecie dają po 30 jaj, 3 kapłony, 6 mat, 3 łokcie przędzy konopnej i 2 łokcie zgrzebnej, 1 kor. chmielu, 2 kor. żółędzi, półrol. po 1 kapłonie, 3 maty, 0,5 kor. chmielu i kor. żółędzi, zagr. po 10 jaj i 1 kor. żółędzi, chał. po 2 kor., a komor. po 0,5 kor. żółędzi. Pańszczyzna i pomocne jak w →Boiskach (*ib.* 10–10v, 17–7v); 1662 pogłównie od 218 czeladzi folw., mkw wsi i młyna (ASK I/67 102); 1673 pogłównie od 205 mkw wsi (*ib.* 270v); 1754–5, 1789 gromada z Jarnońtowic skarży Bened. święt. o włączenie do folw. w B. kawalka należącego do niej pastwiska (LS 1789 II 25); 1787 liczy 401 mkw (*Spis* I 453; II 158); 1789 własn. kl. święt., przynosi 1196/19 zł dochodu (*Osad.rad.* II 244); 1819 wieś B. z folw. należy do stołu konw., liczy 35 domów i jest największą wsią opactwa, we własnej administracji mnichów (AOkup. 6v, 237, 272–5, 287); 1827 ma 54 domy i 379 mkw (*Tabela* I 40).

4. 1351, 1442, 1553 →p. 3.

5. Dzierżawa należy do kl. święt., od 1777 r. [cz.?] do pleb. Solca.

1427 opat Mikołaj przeznacza na utrzymanie konw. m.in. dzies. z osad położonych z prawej strony Wisły i w pow. rad. (ZDM II 390); 1470–80 z 9 łkm. dzies. snop. wart. do 3 grz. dowożą kl., z folw. dzies. przeznacza się na własne potrzeby (DLb. III 240–1, 243); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. (LR 351);

1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (AG *nab.* 936 1, 2v); 1776–7 wyrokiem nuncjatury i SA dzies. ze wsi B. i Goszcza przyznane zostały pleb. Solca (*Gacki* 275); 1819 dzies. snop.

z pół gromady B. wart. do 180 zł należy do stołu konw. święt. (AOkup. 10).

7. ZDP 11037; SG I 345; XV/1 226; *Gacki* 246, 254; *Niwiński* 1934 284; S. Mikucki, *Badanie autentyczności dokumentów w praktyce kancelaryjnej monarchów i sądów polskich w wiekach średnich*, Kr. 1934, 18; *Szafran* 180; *Wąsowicz* 215–6, 250; *SHGL* 37; *Sułowska* 17–8, 32, 34, 43, 46–7, 54, 67, 70, 141; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 60–1; *Rozwalka* 38, 212.

¹ Tu mylnie rozdzielone na dwie wsie.

² Jaz powstał w okolicach B.

³ Dzierżawił też Boiska.

BRACIENINO (1470–80 Braczenyno, Braczeynino; *Derwich* 1992a 62; *NMP* I 327) dziś nie istnieje, lokalizacja niepewna. Umieszczana na prawym brzegu Wisły, naprzeciw Jaroszyna (*Osady* 33–4), raczej jednak leżała na lewym brzegu Wisły w okolicy →Bronowic, →Łęki i Piotrowic.

Par. Jaroszyn [ob. Góra Puławska].

Własn. szlach.

5. 1470–80 wieś opust., jej role i łąki uprawiane są przez mkw niewymienionych z nazw sąsiednich wsi. Z łkm. dzies. snop. wart. do 4 grz. dowożą kl. święt. (DLb. II 563; III 245).

7. *Osady* 33–4; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 62.

BRONIEWICE (1380 Bronewicz, 1393 Bronowicze, Vranowicze, 1406–7, 1414–5 Bronouicze, 1444 Bronincze, 1508 Bromowycze, 1510 BroniowŹce, 1529 Bronyowycze, 1530 Bronijowijce, 1531 Bronyowicze, 1536 Broniowicze, 1538 Broniowice, 1564–5 Bronyowice, 1578 Broniowicze, 1629 Broniouice, 1662n. Broniowice, 1787 Bronowice, 1827, 1854 Broniewice, 1880 Broniewice albo Bronowice; *Kam.* 35; *Rym.* 18; *Kop.K* 234; *NMP* I 348/2) dziś południowo-zachodnia cz. wsi SzeliŹgi, 15 km na W od Ostrowca Święt., nad rz. Pokrzywianką; ok. 13,5 km na NE od kl., graniczy na SW z →Boleszynom.

1. 1508n. pow. sand. (*Paw.* 462), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 42); 1510n. par. →Pawłów (ASK I/10 20).

3. Własn. szlach., od 1393 r. cz. należy do kl. święt., w 1536 r. niedoszła cz. tegoż.

1380 Otto z B. (*Mp.* I 351); 1393 Krzesław z B., zamierzając wstąpić do kl. święt., ofiarowuje mu za zgodą króla 3 żreby: we wsi B., → „Warschnalve” na polu k. Bodzentyna i w → Rajcu k. Radomia (*ib.* IV 1023; *Gacki* 201); 1406–14 Andrzej z B. h. Tarnawa, w 1407 r. wysłannik Anny c. Tomka z → Prawęcina do bpa krak. (*AKP* 8 411, 613; *KK* II 497); 1415 Mikołaj z B. h. Tarnawa (*AKP* 8 678); 1444 Prokop z B. h. Tarnawa (*AKH* 3 86); 1504, 1506 pobór z cz. NN łącznie z → Bukówką, 3 zagr. (*RP*); 1508 Jakub Gospodarz płaci pobór z cz. B. (*Paw.* 462); 1510 z cz. Broniowskiego pobór z 1 kwarty, z cz. Jana Gromadzkiego brak danych (*ASK* I/10 20); 1530 z cz. Broniowskiego pobór z 1 kwarty (*ib.* 214v); 1531 z cz. Broniowskiego pobór z 1 kwarty, z cz. Gromadzkiego pobór z 2 kwart (*ib.* 459v);

1536 w zamian za dobra koniemłockie kl. święt. ma otrzymać m.in. cz. B. (→ Koniemłoty; uw.); 1538 z cz. Broniowskiego pobór z 1/2 ł., z cz. Gromadzkiego od 1 zagr. (*ASK* I/7 189); 1564–5 Gromadzki daje pobór z 1 ł. i od 1 zagr. (*LS* 1564–5 330); 1578 z cz. Marcina Broniowskiego pobór od 4 kmieci na 2 ł., 2 zagr. z rolą i z młyna o 1 kole (*ASK* I/10 772; *Paw.* 190); 1629 Krzysztof Broniowski daje pobór od 4 kmieci na 2 ł., 2 zagr. z rolą i z młyna o 1 kole (*RS* 1629 60); 1662 pogłównie od Mstowskiego i 21 mkw wsi (*ASK* I/67 30); 1673 pogłównie od 33 mkw (*ib.* 236); 1674 pogłównie od 27 mkw (*ib.* 405v, 459); 1787 liczy 53 mkw (*Spis* I 414; II 136); 1789 własn. wd. po Kajetanie Dominiku Baierze, star. kiszewskim, przynosi 1779/15,5 zł dochodu (*Osad.rad.* II 234); 1827 ma 7 domów i 60 mkw (*Tabela* I 42).

5. 1529 dzies. snop. wart. 6 grz. należy do pleb. Pawłowa (*LR* 330); 1747 dzies. pien. tegoż (*AV* XXXVII 144); 1854 dzies. tegoż (*Wiś.II.* 156).

7. *Paprocki* 574–5; *Boniecki* II 139; *Krzepeła* 104; *Corpus* 111; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Żreb nadany kl. w 1393 r. zapewne włączony został do graniczącej z B. wsi klaszt. Boleszyn. Zamiana z 1536 r., na mocy której kl. otrzymać miał → Skąły, → Czałów, Bukówkę, B., → Okręglów, → Wojciechowice i → Jamy, doszła

do skutku na innych warunkach, por. Koniemłoty, p. 3.

BRONOWICE (1457 Brunowycze, 1462 Bronowice, 1470–80 Bronowice, 1508, 1529 Bronowycze, 1510, 1531 Bronowice, 1532 Bronowycze, 1563 Bronyowice, 1569 Bronyowice, 1576n. Broniowice, 1662 Broniowice, 1787 Broniewice, 1827 Bronowiec; *Kam.* 35; *Rym.* 18; *NMP* I 354/3) 4 km na NW od Puław, na lewym brzegu Wisły; ok. 87 km na NE od kl., 31 km na NE od → Braciejowic.

1. 1508n. pow. rad. (*Paw.* 476), 1624–34 na skutek zmiany koryta Wisły B. i → Łęka przeniesione z pow. lub. do pow. rad. (*Gacki* 287), 1787 pow. lub. (*Spis* I 167), 1827 pow. koz. (*Tabela* I 42); 1470–80n. par. Jaroszyn [ob. Góra Puławska] (*DLb.* II 564).

3. Własn. szlach.

1457 dz. Marcin Michowski oraz br. Jan i Wojciech (*ZL* IV 245); 1462 Marcin z B. (*AG* 1984, 1858); 1470–80 dz. Warsz Michowski h. Rawa, 5 łkm., folw. (*DLb.* II 564; III 247); 1508 Andrzej z B., Łęki i Pachnowoli (*Paw.* 476); 1510, 1526 pobór z 4 ł., od 1 zagr. i z karczmy z 1/2 ł. (*RP*; *ASK* I/10 42v); 1531 br. Jan, Stanisław i Andrzej Broniowscy, nowi właściciele Pachnowoli i B. (*Boniecki* II 137); 1531 pobór z 5 ł., karczmy z 3 kwartami roli oraz młyna o 2 kołach (*ASK* I/10 387v); 1548 do 1718 → p. 5; 1563 pobór z 6 ł. (*LS* 1564–6 195); 1569 Jan, Jacek, Jerzy i Bartosz z B. dają pobór z 6,25 ł. oraz od 1 zagr. (*ib.* I/8 578v; *Paw.* 320); 1576 Jacek Broniowski z bratem dają pobór z 5,25 ł., od 1 zagr. z rolą i z młyna o 1 kole (*ASK* I/8 515v); 1577 Grzegorz Broniowski daje pobór z 6,25 ł., od 1 zagr. z rolą oraz z młyna o 1 kole (*ib.* 723); 1662 pogłównie od zarządcy Adama Ciesickiego z żoną, 102 czeladzi dworskiej i mkw wsi oraz od mieszkającego we wsi Piotra Majowskiego z żoną i 3 dziećmi (*ASK* I/67 100); 1787 liczy 242 mkw, w tym 10 Żydów (*Spis* I 445; II 167); 1827 ma 37 domów i 313 mkw (*Tabela* I 42).

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Oleksowa, przejściowo do pleb. Jaroszyzna.

1470–80 dzies. snop. i kon. wart. do 3 grz. lub do 4 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop.

wart. do 2 grz. pobiera pleb. Oleksowa (*DLb.* III 247; II 564); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 1,5 grz. pobiera co drugi rok pleb. Oleksowa (*LR* 351, 441); 1548 Mikołaj Broniowski pozwany przez kl. święt. o dzies. z B. i Łęki (*Gacki* 87, 287);

1624 Krzysztof Firlej dz. B. i Łęki przegrywa proces z kl. święt. o dzies. z tych wsi (*Gacki* 287); 1627 tenże płaci kl. 300 zł odszkodowania za zabierane od 10 lat dzies. z B. i Łęki; oddał zakonnicy święt. mają taksować dzies. z obu wsi i przyjmować od dz. gotówkę. Razem ze swoimi ss. Aleksandrem i Remigiuszem Firlejami Broniowskimi z Dąbrowicy, Krzysztof Firlej zobowiązał się pod karą płacić kl. za dzies. z B. i Łęki 90 zł corocznie na ś. Marcina [11 XI] za pokwitowaniem przeora (*ib.* 288); 1634, 1638, 1641, 1643 spory o dzies. z obu wsi (*ib.*); 1644 Aleksander Broniowski w imieniu swoim i brata daje kl. 1500 zł tytułem rekompensaty za zatrzymane dzies. i zobowiązuje się dożywotnio dostarczać do →Boisk corocznie na ś. Marcina 300 zł za dzies. z ról folw. i od poddanych w Łęce oraz z należących do stołu brata ról poddanych w B. (*ib.*); 1645 po śmierci Aleksandra jego br., Remigiusz Broniowski, potwierdza ten układ (*ib.*); 1647 B. i Łękę kupuje Stanisław Witkowski, kaszt. sand., star. lub. i zwoleński, który w 1650 r. zaakceptuje ww. układ (*ib.*);

1652 Stanisław Witkowski płaci konw. święt. za dzies. z B. i Łęki 300 zł (*AG nab.* 936 1, 2); 1655 tenże z powodu zniszczeń spowodowanych wylewem Wisły obniża tę sumę do 240 zł (*Gacki* 289); 1661 zmarł Stefan Chomentowski, dzierz. B. i Łęki, który był winny zakonnikom święt. należność za dzies. z 12 lat. Dług ten w 1665 r. zwrócił br. Stefana, Stanisław Chomentowski i jego ss. Stefan i Jakub (*ib.*); 1683 dz. Aleksander Polanowski, stolnik koronny, zgadza się płacić kl. za dzies. z B. i Łęki 200 zł rocznie (*ib.*); 1688 proces kl. z synowcem Aleksandra, Michałem Polanowskim, chorążym czernichowskim, który przestał wypłacać należną kl. sumę za dzies. z obu wsi (*ib.*); 1693 tenże każe związać poddanego klaszt. z Boisk, wysłanego w celu policzenia kop zboża w B. i Łęce (*Gacki* X 505); 1710–1 procesy o dzies. z tych wsi przed sąda-

mi świeckimi i duchownymi (*Gacki* 289); 1712 Kazimierz Łubieński bp krak. ekskomunikuje Michała Polanowskiego (*ib.*); 1718 Michał Polanowski reguluje należności wobec kl. oraz pozwala mu pobierać dzies. snop. w B. i Łęce (*ib.*); 1762 dzies. z ról kmiec. włączonych do folw. w B. pobiera pleb. Jaroszyna (*Wiś.Koz.* 29); 1817 pleb. Oleksowa uzyskuje dzies. dworską i wiejską w B. (*ib.* 100); 1819 do stołu konw. święt. należy 100 zł dzies. pien. z B. (*AOkup.* 10).

6. 1655 →p. 5.

7. *SG* I 381; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 160).

BRZozowa GAĆ (1380; *Kosyl* 37, 59; *SHGL* 40; *NMP* I 400) 14 km na E od Puław, nad rz. Kurówką, k. Kurowa; ok. 98 km na NE od kl., 35 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Klementowice, następnie Kurow.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i bpa krak., od 1712 r. cz. należy do pleb. Kurowa.

1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. z 3 ł. starych w B.G. powinna należeć do kl. święt., a z pozostałych łąnów do bpa krak. (*ZDK* II 434); 1470–80 z cz. łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. dowożą bpowi krak., z 2 lub 4 łkm. dowożą ją kl. święt. (*DLb.* II 571; III 254); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351);

1551 dz. Stanisław Zbąski kaszt. lub. bezprawnie zabiera należące do kl. święt. dzies. z wsi B.G., Klementowice i →Płonki, chcąc nimi uposażyć pleb. Klementowic (*Gacki* 295); 1554 pleb. Klementowic skarżony przez kl. święt., oświadcza przed oficjałem lub., że nie przyjął dzies. z ww. wsi (*ib.*); 1610 kl. skarży Abrama Zbąskiego z Kurowa o przywłaszczenie sobie dzies. z ww. wsi od 10 lat (*ib.*); 1621 Abram Zbąski zobowiązuje się płacić kl. za dzies. z tych wsi corocznie na ś. Michała [29 IX] 20 grz. za pokwitowaniem przeora, pod karą 20 grz. (*ib.*); 1635 Jan Zbąski ze Zbąszynia płaci kl. za dzies. z ww. wsi 40 grz. rocznie (*ib.*);

1652 Zbąska z Konar Borkowska płaci konw. święt. za dzies. ze wsi B.G., Klementowice i Płonki 64 zł (*AG nab.* 936 1, 2); 1671 Bogusław Jan Zbąski chorąży lub. i jego ż. Konstancja z Babina Zbąska wydzierżawili dożywotnio od kl. dzies. z ww. wsi za 70 zł rocznie (*Gacki* 295); 1685 kl. pozywa przed sąd oficjała lub. Annę Konstancję Zbąską z Babina, wd. po Janie Bogusławie Zbąskim pkom. lub., o niepłacenie od 10 lat ww. sumy (*ib.* 295–6);

1712 początek procesu, toczzonego przez kl. o dzies. z B.G. i Płonek zagarnięte przez pleb. Kurowa oraz dzies. z Klementowic zagarnięte przez pleb. Klementowic, przed sądami duchownymi w Kielcach i Kr. (*ib.* 296); 1719 Szymon Woliński, pleb. Klementowic, odwołuje się do nuncjatury, a kolejni nuncjusze rozpatrują w l. 1725–41 przez delegatów ten spór, rozstrzygając go na korzyść kl. święt. (*ib.*); 1741 Maria z Kątskich i jej mąż Eustachy Potocki, star. tłumacki i dubieński, uznali wyrok nuncjusza, wypłacili kl. odszkodowanie oraz zgodzili się, aby zakonnicy pobierali z ww. wsi dzies. snop. (*ib.*); 1816 pod naciskiem ministra Stanisława Potockiego kl. rezygnuje na rzecz Wincentego Pieńkowskiego, pleb. Kurowa, z dzies. z 8 ról w B.G., które przy nowym pomiarze zostały zamienione na wspólne pastwisko m. Kurowa (*ib.*); 1819 dzies. z B.G. i Płonek należą do stołu konw., gromada kupuje je za 120 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 26a; *Spis* I 447; II 170; *Gacki* 295–7; *SG* I 425; *XV/1* 249; *Krzepela* 124–5, *Szafran* 180; *SHGL* 40; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 62; *Rozwółka* 73.

8. Osada wśr. z X–XIII w. (*Gurba* 51, 54); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 152, 212).

BUCHAŁOWICE (1380; w źr. Boguchwałowice; *Rym.* 16; *Kosyl* 12, 14, 59; *SHGL* 34; *Osady* 37; *NMP* I 414) 6 km na N od →Wąwolnicy; ok. 95 na NE od kl., 32 km na E od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Włas. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb./prep. wąwol.

Poł. XV w. dzies. należy do kl. święt. (*Wojciechowski* 1963 7); 1470–80 z 8 łkm. dzies.

snop. dowożą kl. święt., wart. do 3, czasami do 5 grz. lub do 7 grz., z folw. dzies. snop. wart. do 1 grz. pobiera prep. wąwol. (*DLb.* III 244, 257). [Następnie?] dzies. snop. z łkm. i folw. wart. do 4 grz. należy do kl. święt. (*ib.* II 570); 1529 dzies. snop. wart. 3/42 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1622, 1640n. →Markuszów;

1652 dzierż. Katarzyna Ondakowska płaci konw. święt. za dzies. z B. 80 zł (*AG nab.* 936 1, 2); 1655 Andrzej Firlej kaszt. lub., br. Stanisława i opiekun jego ss. Jana i Andrzeja, dziedziców B., pokrył straty kl. i zobowiązał się płacić mu za dzies. z wszystkich ról w B. 80 zł rocznie (*Gacki* 293); 1675 dzies. z folw. należy do prep. wąwol. (*AV* X 59); 1819 dzies. należy do stołu konw. święt., była sprzedawana gromadzie po 180 zł rocznie, chociaż wg układu miał on za nią uzyskiwać tylko po 15 zł rocznie (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 358, 46a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 130; *Spis* I 448; II 169; *Tabela* I 50; *Gacki* 292–3; *SG* I 430; *Krzepela* 128; *Wojciechowski* 1930 125; *Nosek* 423; *SHGL* 34; *Osady* 37; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 60; *Rozwółka* 83, 212.

BUDZYN (1564 Budzyn) dziś nie istnieje, leżał k. →Nowej Słupi, zapewne u południowego podnóża Łyśca.

1. 1564–5 pow. sand., par. Nowa Słupia (*LS* 1564–5 329).

3. 1564 należy do kl. święt. (*ib.*).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Więcej w źr. nie występuje. Być może ma jakiś związek z występującą w XIV i XV w. nazwą terenową →Busiecz. Jeśli tak, to lokalizować go trzeba na W od →Paprocic, raczej na obszarze powstałej później wsi →Bartoszewiny niż →Trzcianki. O innych wsiach tej nazwy por. *SG* I 449 i *Kop.K* 137, 143.

BUKÓWKA (1470–80n. Bukowa, 1508 Bukowka, 1510 Bukovka, 1529 Bukowka alias Bukowska, 1530 Bukowka, 1531, 1536 Bucowka, 1532n. Bukowka, 1827 Bukówka; *Kam.* 39; *Kop.K* 63; 457/2) 12 km na SE od Starachowic nad rz. Świśliną; ok. 12 km na NE od kl.

1. 1508n. pow. sand. (*Paw.* 461), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 56); 1510n. par. →Pawłów (*ASK* I/10 20).

2. 1470–80 graniczy z Pawłowem (*DLb.* III 237).

3. Własn. szlach., w 1536 r. niedoszła własn. kl. święt.

1504, 1506 →Broniewice; 1508 Marcin Broniowski dz. Zapniowa, cz. Broniczkowic i B. (*Paw.* 461); 1510 z cz. Broniowskiego pobór z 1 kwarty i od 2 zagr. z rolą (*ASK* I/10 20); 1530–1 z cz. Broniowskiego pobór z 2 kwart (*ib.* 214v, 459v); 1532 z cz. Broniowskiego pobór z 1/2 ł. (*ib.* 597);

1536 w zamian za dobra koniemłockie kl. święt. miał uzyskać m.in. cz. wsi B. (→Broniewice, uw.; →Koniemłoty); 1564–5 własn. szlach., pobór z 3/4 ł. (*LS* 1564–5 330); 1577 Marcin Broniowski daje pobór z 3/4 ł. (*ASK* I/7 580v); 1578 z cz. Marcina Broniowskiego pobór od 5 kmieci na 2,5 ł., 1 zagr. z rolą, 1 zagr. z ogrodem (*ib.* I/10 773; *Paw.* 191); 1629 Krzysztof Broniowski daje pobór od 5 kmieci na 2,5 ł., 1 zagr. z rolą, 1 zagr. z ogrodem (*RS* 1629 61); 1662 pogłównie od Mstowskiego, 3 czeladzi folw. i 31 mkw wsi (*ASK* I/67 30v); 1673 pogłównie od Mstowskiego i 34 mkw wsi (*ib.* 236); 1674 pogłównie od 34 mkw wsi (*ib.* 405v); 1674 pogłównie od 36 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 459);

1763 →Nowa Słupia p. 5B; 1787 liczy 80 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 414; II 135); 1827 ma 14 domów i 52 mkw (*Tabela* I 56).

5. 1529 dzies. snop. należy do pleb. Pawłowa (*LR* 361); 1854 dzies. snop. i pien. należy do pleb. Pawłowa (*Wiś.H.* 156).

7. *SG* I 470; *Krzepela* 136.

BUSSECZ (1374 Bussecz, 1476 silva Buzecz) dziś nie istnieje, znajdował się na S od klasztoru, na SW od →Wólki Milanowskiej i na N od Lechowa, zapewne na północnych stokach Wału Małacentowskiego, na N od przysiółka Poddębie.

[Pow. sand.].

2. 1374 granice →Raszkowic rozciągają się od ścieżki wsi Lechówek do B. (*Mp.* III 864); 1476 granica między posiadłościami bpa krak. i kl. święt. przebiega m.in. od ścieżki zw. Lechowska na S od potoku Grdzonów, a stąd przez las B. na E i tu, w B., na końcu →Senna, znajduje się kopiec graniczny, stąd zaś granica wiedzie do klucza Brokowskiego bpstwa włocł. (*BO rps* 93 221).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Por. Wolnizna Berstana, uw.; Budzyn, uw.

C

Capla →Ciepla

Cąsow →Czażów

CELEJÓW (1326; 1351 Czolis, koniec XV w. Czolis siue Czelejow; *Niec.* 41; *Kosyl* 21, 59; *SHGL* 45; *Derwich* 1992a 62; *NMP* II 10/1) 6 km na E od Kazimierza Dolnego, nad rz. Bystrą; ok. 88 km na NE od kl., 25 km na NE od →Braciejowic i 6,5 km na NW od →Wąwolnicy.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

[3.] Własn. kl. święt., następnie [po 1351 r.] szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wymienione posiadłości kl. święt., w tym C. (*Derwich* 1992 278); 1416–7 Jan Tarło z C. (*SHGL* 45); 1416 pani Borzujowa z C. (*ib.*); 1426 Pakosz z C. (*ib.*); 1448n. własn. Choćteckich h. Nabra (*ib.* – odtąd w rękach szlach.).

[4.] 1351 →p. [3].

5. Dzier. należy do kl. święt. i prep. wąwol.

1326 bp krak. Nankier przysądza opactwu święt. należącą doń od dawna dzies. snop. ze wsi C. przeciw Filipowi archid. lub. (*Mp.* II 592); 1470–80 z 3 łkm. oraz młyna z rolą dzies. snop. wart. do 3 grz. dowożą kl. święt., do którego należy też dzies. snop. „w gonitwę” z karczmy z rolą, z folw. dzies. snop. pobiera prep. wąwol. (*DLb.* III 249)¹; 1529 dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1537 Skowieski kupuje za 3 grz. od kl. święt. dzies. ze wsi C., →Skowieszyn i →Zawada (*Gacki* 303); 1621–9 proces o dzies. ze wsi C., →Karmanowice, →Rąblów, →Stok i →Wierzchoniów, w wyniku którego cz. z nich przyznano kl. święt., a cz., mniejszą, prep. wąwol. (*Gacki* 303; *ZDP rps* 10543 110); 1629 dz. Jan Borkowski wydzierżawia dożywotnio dzies. z ww. wsi, zoboz-

wiązując się płacić za nie corocznie na ś. Marci-na [11 XI] 60 zł kl. święt. i 40 zł prep. wawol., bez względu na wypadki losowe, oraz przyjmując na siebie podatki od tych dzies. (*Gacki* 303); 1629 kl. pozwał przed sąd Grodzki lub. dz. Stanisława Witkowskiego, chorążego łęczyckiego, wielkiego prokuratora zamku krak. i star. krzeszowskiego, o przywłaszczanie od 1612 r. dzies. z ww. wsi (*ib.*); 1631, 1637–8, 1640–1, 1645 kolejne wyroki i ugody w sprawie dzies. z ww. wsi, korzystne dla kl. (*ZDP nr 10543* 110–10v);

1652 Jan Borkowski płaci konw. święt. za dzies. ze wsi C., Karmanowice, Rąblów, Stok i Wierzchoniów 60 zł (*AG nab. 936* 1, 2); 1657–71 proces ze Stanisławem Dunin-Borkowskim, kaszt. połanieckim, o dzies. ze wsi →Bochotnica, C., Karmanowice, Rąblów, Stok i Wierzchoniów, w wyniku którego kl. święt. otrzymał jako odszkodowanie za zabrane dzies. pierścień wart. 1700 zł (*Gacki* 303; *ZDP rps 10543* 111–1v); 1675 dzies. snop. z folw. należy do prep. wawol., ale od 16 lat nieoddawana (*AV X* 59); 1675–9 korespondencja między Stanisławem Borkowskim a przeorem kl. święt. w sprawie dzies. z ww. wsi (*ZDP rps 10543* 111v–2v); 1680–1 ponowne wyroki przysądżające kl. święt. dzies. z ww. wsi, dz. Stanisław Borkowski musi zapłacić kl. za zaległe dzies. 1500 zł (*ib.* 112v); 1681–7 dalsza korespondencja między Stanisławem Borkowskim a przeorem kl. święt. w sprawie dzies. z ww. wsi (*ib.* 112v–3); 1730–1 bp krak. zakazuje pleb. Klementowic naruszania praw kl. święt. do dziesięcin „celejowskich” (*ib.* 113v).

7. *Paw.* 357, 6a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 131; *LL* 1661 55; *Spis* I 448; II 169; *Tabela* I 61; *Gacki* 199, 303; *SG* I 531–2; *XV/1* 294; *Krzepela* 146; *Szafran* 181; *SHGL* 45–6; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 62; *Rozwalka* 74, 83, 212; *Rolska-Boruch* 138–9 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 153).

Uw. Kl. posiadał zapewne tylko cz. C., którą utracił w l. 1351–1416. Przyczyny tej straty nie znano już w końcu XV w. (*AG* 1783 dorso).

¹ W innym miejscu Długosz przypisuje kl. posiadanie całej dzies., por. *DLb.* III 569.

Cepla →Ciepla

CHEŁM (1650n. Chełm) las, wieś, następnie już nieistniejący młyn, położone zapewne k. Góry Chełmowej nad rz. Słupianką.

[Pow. sand.]

3. Włas. kl. święt.

1650 konw. święt. uzyskuje od opata m.in. pr. wolnego wyrębu w lesie C. (*AG* 1913; →Pokrzywianka); 1658, 1686 granice roli Swarowiec należącej do folw. →Stara Słupia rozciągają się od granic Pokrzywianki do lasu, czyli granicy wsi →Grzegorzewice, a stąd w kierunku wsi C. aż do starej opust. wsi [→Bostowska Wola?] (*AG* 1923); 1725 [?] opat i konw. święt. nadają mieszczaninowi słupskiemu Idzikowi przyw. na młyn z zabudowaniami pod C. wraz z gruntem „Nazamiedzu” (*ZDP rps 10543* 44); 1780 do folw. w Starej Słupi należy staw pod „Chełmem Górą”. W okolicy wsi →Paprocice „na Chełmie zaś miejscu zwanym iest kupa Lassu Modrzewiny y Dębiny lecz ieszcze cienkiego” (*Inw.Słup.* 3, 10); 1809 kl. oddaje w dzierż. na 40 lat młyn C. z polami i łąkami (*Gacki* 262).

5. 1780 poddani ze Starej Słupi oddają dzies. m.in. „z Chełmu” prep. szpitalnemu w →Nowej Słupi (*Inw.Słup.* 9).

Uw. Trudno rozstrzygnąć, czy teren ten użył kl. wraz z wsią Pokrzywianka, czy też należał doń już wcześniej.

Chirnicow →Czerników

Chodel →Kłodnica Kościelna

CHOTCZA (1325–55 Choczcz, Chocz, Choczsko, Chotzsko, Chothcza, Hotzha, 1373n. Chotcza [ale: 1417 Cotcza, 1429 Chotecz, 1470–80 Chotcza, Chothcza, Chotecz, Choczya, 1508 Choczcz, 1510 Chodecz (*Pol.* 236), 1510, 1517 Chothcza, 1526 Chotcza, Chothcza, 1529, 1530 Chodecz, 1531 Chotcza, 1532, 1540, 1563 Chothcza, 1569 Chotcza, 1576 Chodecz], 1577n. Chotcza, 1787 Chotcza i Chotcza górna, 1827 Chotcza dolna, Chotcza górna; *Kam.* 43; *Rospond* 55–6; *Kop.R* 285–6; *NMP* II 77) dziś C. Górna i C. Dolna, 12 km na N od →Solca nad Wisłą, u ujścia rz. Iłżanki do Wisły; ok. 65 km na NE od kl., 11 km na NW od →Braciejowic.

1. 1508n. pow. rad. (*Paw.* 472), 1827 pow. solecki (*Tabela* I 68); 1325–7n. par. własna (*MV* I 172n.).

3. Własn. szlach.

1405–27 Jan z C. (*Mp.* IV 1093; *ZL* II 107); 1409–17 dzieci Dzierśława z C. (*ZL* 1409 432; *ZL* X 141); 1420 Katarzyna wd. po Dzierśławie z C. (*ib.* 353); 1417, 1428–9 Mikołaj z C. (*ib.* 131; XII 190, 210, 216, 217, 252); 1448n. Choteccy h. Nabra (*SHGL* wg indeksu); 1465 dz. Jakub (*Wiś.H.* 16); 1470–80 dz. Paweł Chotecki h. Nabra i NN h. Rawa, [6?] łkm., 1 folw. ryc. (*DLb.* II 567; III 253); 1508 Paweł z C. kaszt. połaniecki, dz. C. i Zajączkowa (*Paw.* 472); 1510 pobór z 2 ł., od 4 zagr. z rolą i z karczmy (*ASK* I/10 44v); 1526, 1530–2, 1540 pobór z 2 ł. (*ib.* I/8 176, 200; I/10 148, 391, 665; I/83 11); 1563 pobór z 2 ł. (*LS* 1564–5 189);

1569 Paweł Chotecki daje pobór z 4 ł. z dzies., od 3 zagr. z rolą, 3 zagr. z ogrodem, 1 komor. z bydłem (*ASK* I/8 547v; *Paw.* 305); 1576–7 tenże daje pobór z 4 ł., od 3 zagr. z rolą, 3 zagr. z ogrodem, 1 komor. z bydłem, 3 komor. bez bydła i z karczmy (*ASK* I/8 479v, 682); 1595 dz. Piotr i Jan Choteccy (*AVCap.* III 81v); 1662 pogłównie od Jana Kochanowskiego z żoną, 1 szl. dworzanina, 16 służby dworskiej i 126 mkw wsi (*ASK* I/67 74); 1787 C. liczy 212 mkw, w tym 10 Żydów, C. Górna liczy 269 mkw, w tym 17 Żydów (*Spis* I 392; II 114); 1789 C. Górna z przynależnościami, C. Dolna, Gniazdków i Kępa, dziedziczne wsie Mikołaja Piaskowskiego, w „posesyi tradycyjnej” Józefa Sołtyka, łączny dochód 5555/11 zł (*Osad.rad.* II 232); 1827 C. Dolna ma 17 domów i 180 mkw, C. Górna ma 42 domy i 278 mkw (*Tabela* I 68).

4. 1476 mieszczanie z C. [?] → p. 5.

5. Dzierś. należy do kl. święt. i miejscowego pleb., następnie tylko do pleb.

1325–7 pleb. Wacław (*MV* I 172, 247); 1325–8, 1350–1, 1354–5 par. płaci dzies. pap., taksa 8 grz. (*MV* I 172, 247; *MV* II 373, 385, 432); 1328, 1335, 1346–52, 1373–4 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci najpierw 6, potem 5, wreszcie 3 sk. (*MV* I 308, 377; *MV* II 199, 207, 218, 237, 246, 255; *MV* IX 20, 40; *Gromnicki* 396); 1465 Jan pleb. C. i Jakub dz. C. zawierają układ w sprawie uposażenia kościoła par. w C.

Pleb. posiada: idąc od końca cmentarza do rz. Przerii ogród z dąbrową (merica) zw. Sad (Szad) wraz z rolą „Szapacze”, nowo założonym stawkiem z ogrodem, rolę od tej dąbrowy przy końcu wsi w stronę rz. Chotczy, rolę z lewej strony aż do ról kmiec. z prawem karczunku, 2 źródła, łąkę między rolą Słowikowo a rz. Przerią z prawem karczunku, las zw. Czarne z jez. Nieciecza k. wsi → Szczekarków, a także dzies. z ról dworskich i kmiec. w C., Zajączkowie, Gniazdkowie, z ról kmiec. w Szczekarkowie, obu Trzemkach, Siennie, Starej Wsi od strony Sienna, z ról dworskich w Bratkowie, z ról kmiec. niegdyś dworskich w Kobylanach Mniejszych, w → Lucimi z ról położonych z tej strony rz. i z 2 ról dworskich oraz roli Czuch w → Białobrzegach (*Wiś.H.* 15–6);

1470–80 drewn. kościół par. ś. Trójcy, patronat szlach. Z 2 łkm. dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. pobiera pleb. C., do którego należą też pewne role i łąki w C. (*DLb.* II 567; III 253). Okręg par.: C., → Jarnołowice, Lucimia, niegdyś Sienna z kościołem filialnym (*DLb.* II 567–8); 1476 pleb. Stanisław w sporze z mieszczanami z C. (*Kiryk* 1994 34)¹; 1529 dzies. snop. z C. i Gniazdkowa wart. 6 grz., a także z cz. Sienna i Starej Wsi, z łkm. w Trzemesze i cała w Zajączkowie należą do pleb. C., którego dochód wynosi łącznie 29/22 grz. (*LR* 439); 1563 okręg par.: Białobrzegi, Gniazdków, Zajączków (*LS* 1564–5 189); 1569 okręg par.: C., Gniazdków (*Paw.* 305);

1595 drewn. kościół par. ś. Trójcy, zniszczony, niekonsekrowany, patronat i kollacja należą do dz. wsi, pleb., brak innych duchownych, plebania. Pleb. posiada las z jez. Białym w Szczekarkowie, ob. okupowany przez Łaszczę, dz. Szczekarkowa, 1 ogród w C., pobierał dzies. snop. z C., Gniazdkowa, Zajączkowa, Starej Wsi, Białobrzegów, Trzemchy, cz. Szczekarkowa i dzies. pien. z Sienna, ob. tylko od kmieci z C. Szkoła zniszczona (*AVCap.* III 81–1v; LXV 502–3); 1601 pleb. Piotr Chotecki i wikary Wawrzyniec ze Skrzynna (*AV* IV 175); 1602 potwierdzenie układu z 1465 r. (*Wiś.H.* 15); 1617 pleb. i wikary (*Osad.rad.* II 34); 1662 tylko pleb., 1072 parafian (*ib.*); 1721 drewn. kościół par. ś. Trójcy w formie krzyża, niekonsekrowany, z 2 kapli-

camy (NMP i Anioła Stróża), 3 ołtarzami (ś. Trójcy, Anioła Stróża i NMP), brak dzwonnicy, patronat i kollacja należą do Jerzego Lubomirskiego. Od 1713 r. pleb. jest Wojciech Iworowski, który prowadzi od 1716 r. księgi metrykalne, brak wikarych. Do par. należą dzies. snop. z C., Zajączkowa, Gniazdkowa, Trzemchy, Starej Wsi, Lucimi (z ról z tej strony rzeki), Szczekarkowa, niegdyś z Białobrzegów, z Sienna, Bratkowa i Kobyłan Mniejszych, a także z Grabowca, inaczej Jarontowic [→Jarnołowice], i od 2 kmieci w Kijance. Okręg par.: C., Kępa, Baranów, Białobrzegi, Gniazdków, Jarnołowice, Kijanka, Lucimia, Zajączków, →Zakrzów (AVXX 749–57); 1787 okręg par.: C., C. Górna, Baranów, Białobrzegi, Gniazdków, Grabowiec, Jarnołowice, Jarętowskie Pole, Kępa król., Kępa szlach., Kijanka, Lucimia, Zajączków, Zakrzów (*Spis* I 392–3); 1789 pleb. Hieronim Solray, dochód 1774/7,5 zł, do par. należą wsie Gniazdków, Kępa, Kijanka i Białobrzegi (*Osad.rad.* II 232); 1802 pleb. C. pobiera dzies. z ról zw. Niwy w Lucimi (*Wiś.H.* 12).

6. Studenci U. Kr.: 1402 Stanisław s. Marka (*Al.* I 17); 1429 Maciej s. Dobiesława (*ib.* 71); 1481 Bartłomiej s. Jakuba (*ib.* 249).

7. ZDP rpsy 500, 7269; SG I 637; XV/1 342; *Wiś.H.* 12–24; *Krzepela* 168; *Szafran* 131–2, 181; *Flaga* 304–5; *SHGL* wg indeksu; *Sułowska* 34, 64, 68; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 177, 191, 204, 212.

¹ Identyfikacja miejscowości (Chocze) niepewna, o ile wiadomo, C. nie była miastem, por. *Kiryk* 1994 34.

CHRUSZCZÓW (1415; w źr. także Kruszców; *Niec.* 46; *Kosyl* 21, 59; *SHGL* 51; *Osady* 42) dziś zachodnia cz. Nałęczowa nad rz. Bystrą; ok. 93 km na NE od kl., 30 km na NE od →Braciejowic i 4,5 km od →Wąwolnicy.

Pow. lub.; par. →Bochotnica Kościelna.
Włas. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Bochotnicy Kościelnej.

1470–80 z 12,5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. dowożą kl. sieciech.¹, z 2 karczem z rolą dzies. snop. „w gonitwę” pobiera kl. święt., z folw. dzies. snop. należy do pleb. Bochotnicy

(*DLb.* III 247); 1472, 1490, 1522 spory o dzies. z C. w konsystorzu lub. wygrywa kl. święt. (*Gacki* 301); 1529 dzies. snop. wart. 5 grz. należy do stołu konw. święt., z 1 roli dzies. snop. wart. 0,5 grz. co drugi rok pobiera pleb. Bochotnicy (*LR* 351, 437); 1536, 1554 konsystorz lub. ponownie rozpatruje spory o dzies. z C. (*Gacki* 301); 1558 urodzony Mikołaj Rzepiszewski od 4 lat przywłaszcza sobie dzies. snop. z C. należące do kl. święt. (*ib.*);

1632 Jan Andrzej Próchnicki opat sieciech. pozywa przed sąd z. lub. dz. C. o dzies. z tej wsi (*ib.*); 1637 Stanisław Grochowski, nominat arcbp lwowski, i opat sieciech. skarżą przed sądami świeckimi i duchownymi o dzies. z C., którą pobiera pleb. Bochotnicy (*ib.*); 1638 sąd biskupi przyznaje dzies. z folw. i łkm. pleb. Bochotnicy na mocy jej posiadania (*ib.*); 1639 nuncjusz na podstawie *DLb.* przyznaje kl. sieciech. dzies. z łkm. w C. (*ib.*); 1641 komisja sędziów synodalnych przyznaje dzies. snop. z folw. i od zagrodników pleb. Bochotnicy, a z łkm. zakonnikom sieciech. (*ib.*); [w tym momencie do procesu włączył się kl. święt.] 1646 sąd biskupi na podstawie *LR* oraz akt konsystorza lub. przyznaje dzies. z C. kl. święt. (*ib.*); 1647 opat Stefan Wydźga i kapituła kl. sieciech. upoważniają 2 zakonników do zakończenia sporu o dzies. z C. w jakiegokolwiek sposób, a ci zrzekają się przed konsystorzem lub. praw do dzies. na rzecz kl. święt., uznają za niebyłe tekst *DLb.* i wyrok nuncjatury, w zamian za co kl. święt. wypłaca opactwu sieciech. jako rekompensatę poniesionych kosztów procesu 200 zł, zaś za odzyskaną dzies. otrzymuje po 48 zł rocznie (*ib.* 302); 1650 pleb. Bochotnicy wznowia proces o dzies. z C., który trwa jeszcze w 1688 r., w związku z czym Rostworowski i Firlej, dz. C., odmówili oddawania komukolwiek dzies. (*ib.*);

1652 za dzies. z C. płacą konw. święt.: Wawrzyniec Rostworowski 48 zł, Wojciech Strzelecki 11 zł, Stanisław Firlej z ról 2 kmieci 16 zł (*AG nab.* 936 1v, 2); od 1700 r. kl. święt. pobiera w C. dzies. snop. (*Gacki* 302); 1819 dzies. należącą do stołu konw. święt. kupuje za 20 zł miejscowa gromada (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357, 368, 7a; *RL* 1626 126; *LL* 1661 54; *Spis* I 448; II 169; *Tabela* I 71; *Gacki* 87,

300–2; Id., *Bened. kl. w Sieciechowie*, Radom 1872, 135, 192; *SG* I 649; *Krzepela* 175; *Szafran* 181; *SHGL* 51; *Osady* 42; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 62–3; *Rozwalka* 212.

8. Osada wśr. z VIII–IX w. (*Hoczyk* 113, 125); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 153).

¹ Jest to zapewne pomyłka Długosza lub któregoś z kopistów. C. brak w zamieszczonym w *DLb.* opisie uposażenia kl. sieciech. oraz w późniejszych źr. dotyczących tego opactwa. Wystąpienie kl. sieciech. z pretensjami o tę dzies. w 2 ćwierci XVII w., zresztą nieskuteczne, opierało się prawdop. tylko na wpisie do *DLb.*, a wiązało się z akcją ówczesnego opata sieciech., Jana Próchnickiego, który rozpoczął energiczną walkę o odzyskanie zagrabionych przez dz. świeckich dzies. należących do opactwa (J. Gaciki, *Bened. kl. w Sieciechowie*, Radom 1872, 135).

CIEPLA (1270, 1286, 1326–8, 1348–9, 1352–5, 1419 Cempla, 1328 Capla, 1335–6, 1339, 1342, 1346, 1350–1, 1356–7, 1373–4, 1437, 1441, 1508, 1510 Czepla, 1470–80 Czapla, Czyepla, 1526 Cziepla, 1529 Czyepla, Czyeplya, 1538, 1540 Cziepla, 1563 Czyeplya, 1569 Cziepla, 1576n. Ciepla, *Kam.* 46; *Nalepa* 77; *Kop.R* 36; *NMP* II 136–7) 19 km na SW od Radomia, na prawym brzegu rz. Ciepłej, zw. też Borówką, a ob. Szabasówką; ok. 50 km na N od kl. i 7 km na SE od →Mniszka.

1. 1351 z. rad. (*Derwich* 1992 278), 1508n. pow. rad. (*Paw.* 473), 1827 pow. szydlowiecki (*Tabela I* 76); 1325–74 par. własna (*MV I* 170n.), 1470–80n. par. Wysoka (*DLb.* II 523).

2. 1460 graniczy z Guzowem (*Mp.* V/H 6); 1464 las na granicy C. i Świniarowa (*Wiś.Kon.* 531–2).

3. Włas. kl. święt., następnie [po 1374 r.?] szlach.

1270 Bolesław Wstydl. nadaje posiadłościom kl. święt. imm., m.in. zwalnia mkców →Braciejowic, →Głodna, C. i →Koniemłotów od obowiązku podejmowania bobrowników (*Mp.* II 476)¹; 1286 Leszek Cz. potwierdza z pewnymi zmianami powyższy przyw., m.in. zwalniając mkców Braciejowic, Głodna i C. od ww. powinności (*Pol.* 62); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym C. (*Derwich* 1992 278);

1417 Jakub z C. i Paweł z Tynicy ręczą za Andrzeja z Chomętowa (*Niwiński* 1931 342); 1419 Rafał z C. (*AKP* 8 810, 1941, 1961); 1437 Jakub z C. zadośćuczynił swej siostrze Helenie, ż. Jana z Łazisk, z przypadającej jej po ojcu i matce cz. majątku (*ZDM* II 503); 1441 Jakub z C. odstąpił Andrzejowi z Bąkowa wieś Łaziska w zamian za cz. Andrzeja w C. i 300 grz. (*ib.* 584); 1470–80 dz. Piotr Dzik h. Doliwa oraz Żegota, łkm., 1 folw. ryc. (*DLb.* III 419) [Następnie?] dz. Jan h. Nieczuja, Żegota z Zaborowa h. Golijan, Fryderyk, łkm., 2 folw. ryc. (*ib.* II 523); 1508 Elżbieta z C. płaci pobór z cz. C. (*Paw.* 473); 1510 z cz. Jana pobór z 2 ł. i od 3 zagr., z cz. Dzika pobór raz z 1,5 ł., raz z 2 ł., pobór z młyna o 2 kołach (*ASK I*/10 48v); 1526 pobór z 3,5 ł. i karczmy (*ib.* I/8 182v); 1538, 1540 pobór z 3,5 ł. i młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* I/10 674v; I/83 14);

1563 pobór z 3,5 ł. (*LS* 1564–5 191); 1569 z cz. Stanisława Dzika oraz jego brata pobór z 3 ł. z dzies., z młyna dorocznego o 3 kołach, z cz. wojewodzica wileńskiego [dzierżawca?] Jan Kieszkowski daje pobór z 3 ł., od 1 zagr. z rolą i 1 kowala (*ASK I*/8 555v; *Paw.* 309); 1576 Stanisław i Walenty Dzikowicze dają pobór z 3 ł. i młyna o 3 kołach, z cz. dzierz. Szydłowieckiego pobór z 4 ł., od 4 zagr. i z karczmy (*ASK I*/8 491); 1577 dzierz. Marcin Padniowski daje pobór z 4 ł., od 1 zagr. z rolą i z karczmy, z cz. Walentego Dzika oraz Stanisława i Ludwika Dzików pobór z 3 ł. i młyna o 3 kołach (*ib.* 693v); 1662 pogłównie od 105 mkw wsi i młyna (*ib.* I/67 83); 1673 pogłównie od 93 mkw (*ib.* 287v); 1787 liczy 81 mkw, w tym 14 Żydów (*Spis* I 411; II 128); 1827 ma 16 domów, 111 mkw (*Tabela I* 76).

4. 1351 →p. 3.

5. Do XIV/XV w. wieś par., prepozytura kl. święt., dzies. należała najpierw do kl. święt. [?] i miejscowego pleb., następnie do kl. wach. i pleb. Wysokiej.

1326–7 dzies. pap. płaci mnich święt. (frater) Benedykt, taksa 2 grz. (*MV I* 170); 1327–8 dzies. pap. płaci pleb. Benedykt, taksa jw. (*ib.* 245); 1339 prep. OSB z C. (*Lites* 135); 1350–1, 1354–5 [1334–6²] dzies. pap. płaci mnich święt. (frater) Benedykt, taksa jw. (*MV II* 384, 431, 439); 1328,

1335–6, 1342, 1346, 1348–9, 1352–7, 1373–4 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci po 7 sk., w 1356 r. – 4,5 sk., w 1357 r. – 4 sk. (*MV I* 314, 376, 389; *MV II* 181, 199, 218, 228, 255, 263, 270, 278, 286, 293; *MV IX* 18, 38; *Gromnicki* 394); 1470–80 z łkm. dzies. snop. i kon. dowożą kl. wach., z 1 lub 2 folw. dzies. snop. pobiera pleb. Wysokiej (*DLb.* II 523; III 419); 1529 z łkm. dzies. snop. wart. 1/12 grz. należy do kl. wach., z folw. dzies. należy do wikarych kościoła par. w Wysokiej (*LR* 457, 408); 1598 dzies. snop. od 2 kmieci pobiera prep. → Mniszka, a tamtejszy rektor szkoły z ról 2 szl., ob. nieoddawana (*AVCap.* XIV 22).

6. 1504 Bartłomiej s. Władysława z C.³ student U.Kr. (*Al.* II 91).

7. *SG I* 690; *Derwich* 1991; 1992 wg indeksu; 1997a 50–1.

Uw. W l. 1374–1408 par. w C. została zlikwidowana, a jej okręg par. podzielono zapewne między dawną par. w Wysokiej a nowo utworzoną par. w Mniszku, gdzie także powstała prepozytura kl. święt. Reorganizacja ta związana była chyba z zamianą C. na Mniszek oraz rozwojem kolonizacji na terenie puszczy rad., której postępy zwiększyły rolę Wysokiej i Mniszka (*Derwich* 1991).

¹ *Matuszewski* 233. Bobry w rz. Cieplej wspomniane są już w 1260 r. (*Niwiński* 1930 49, 160).

² Por. *Derwich* 1991 42.

³ W źródle „de Czepel”, identyfikacja miejscowości niepewna.

Cirnicow → Czerników

CITANIKA (1369 Citanica) dziś nie istnieje, zapewne nazwa dąbrowy położonej k. → Senna na S od kl.

[Pow. sand.]

2. 1369 → Senno.

Uw. Wydawcy dok. poprzedzili tę tajemniczą nazwę wyrazem „merica”, którego brak w oryginale (*Mp.* III 830; *AG* 1787). Z kontekstu rzeczywiście wynika, że chodzi tu o nazwę dąbrowy. *Gacki* 255 czytał „Cyranka”.

Clodzie → Kłudzie

Comemloth → Koniełoty

Conemloci → Koniełoty

Connemlothy → Koniełoty

Crascow → Kraszków

Crzessowske → Rajec

Czadow → Czażów

Czapla → Ciepla

Czaszow → Czażów

CZAŻÓW (1362n. Czazow [ale: 1470–80 Czyaszow, 1504 Czazaw, Cezow, 1506 Czaszow, Czasszow, 1508, 1546, 1564–5 Czaszow, 1529 Cąssow, 1532 Czazhoff, 1537 Czazouu, 1787 Czadow], 1827 Czażów; *Kam.* 49; *Niec.* 52; *Kop.K* 181; *NMP* II 202) 7 km na NE od → Nowej Słupi, 9 km na NE od kl., nad rz. Pokrzywianką.

1. 1473n. pow. sand. (*TN XX* 230; *AG* 1879), 1827 pow. opat. (*Tabela I* 83); 1362 C. przeniesiony z par. Waśniów do par. Chybyce (*Mp.* III 752), 1530n. par. Chybyce (*ASK I/10* 221v).

2. 1412 rozgraniczenie C. od Włoch wg starych znaków granicznych (*Mp.* IV 1132); 1470–80 graniczy z → Boleszynem (*DLb.* III 231); 1537 dotychczasowi właściciele mają wyznaczyć granicę C. i → Skał, szczególnie od → Wojciechowie i → Grzegorzewic (*AG* 1893); 1780 → Boleszyn.

3. Włas. szlach., od 1536 r. kl. święt.

1412 dz. Świętochna, wd. po Spytku, z c. Bretką i siostrzenicą Anną (*Mp.* IV 1332); 1473 br. Jan, Piotr, Marcin i ich bratanek Mikołaj, zwani Pszonki, dz. Babina, z siostrą Dorotą i siostrzenicą Katarzyną, ż. Mikołaja Kota Ostrowskiego z Lesznik, sprzedają Janowi Rytwiańskiemu, marszałkowi Królestwa Polskiego, swoją cz. C. w zamian za 1 ł. w Ostrowie w pow. wiśl. i 100 grz. (*TN XX* 230); 1473 Klemens pleb. Olbierzowic i Jan Wilhelm, br. niedzielni z Brzezia, odstępują Janowi Rytwiańskiemu jw. swoją cz. C. w zamian za 1 ł. w Pogwizdowie w pow. wiśl. [z dopłatą?] (*AG* 1879); 1504 pobór z 1 ł. i od

1 zagr. (*ASK I/7 40*); 1504, 1506 pobór z 1,5 ł. (*ib.* 36v, 103v; *RP*); 1508 Piotr Stawiski dz. Wawrowic, Skał i C. (*Paw.* 486); 1529 własn. Marcina Ostrowskiego, pobór z 3 ł. (*RP*); 1530–2 pobór z 1,25 ł. (*ASK I/10 221v, 465, 599v*);

1536 Zygmunt St. zatwierdza zamianę klucza koniemłockiego, należącego do kl. święt., na wsie Hieronima Łaskiego wwdy sier.: Skały, C., → Bukówkę, → Broniewice, → Okręglów, Wojciechowice i 1/2 → Jam (*AG 1892; MS IV 18175; → Koniełoty*); 1537 król potwierdza zamianę należącego do kl. święt. klucza dóbr → Koniełoty na wsie Skały i C., należące do Hieronima Łaskiego wwdy. sier. i jego ż. Anny z Kurozwęk, oraz części w → Dąbrowie i → Zawadzie, zw. Ciołkowskie, które ww. uzyskali od Andrzeja Ciołka z Żelechowa, zobowiązując ich do wypłacenia opactwu dodatkowo 100 fl., wyznaczenia granic Skał i C., szczególnie od Wojciechowic i Grzegorzewic, oraz spłacenia w ciągu roku wszystkich ciążyących na tych dobrach zobowiązań, kl. zaś może natychmiast zająć je ze stadami bydła i świń oraz zasiewami oziminy, uzyskuje też w nich imm. taki, jaki mają inne dobra kościelne (*AG 1893; MS IV 18286; → Koniełoty*); 1538 pobór od 5 zagr. (*ASK I/7 190v*); 1546 król uwalnia uzyskane na mocy zamiany z 1537 r. posiadłości, tzn. Skały, C. i części Dąbrowy i Zawady, od wszelkich powinności zgodnie z dawnymi i obecnymi przywilejami kl. święt. (*AG 1894; MS IV 22389*); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym C. i Skały (*AG 1909*);

1564–5 pobór z 1,25 ł. (*LS 1564–5 330*); 1571 własn. opata święt., pobór z 2 ł. i karczmy (*ASK I/7 266v, 341*); 1577 własn. kl. święt., pobór od 4 kmieci na 2 ł. i z karczmy (*ib.* 585v); 1578 z cz. należącej do opata święt. pobór od 5 kmieci na 2,5 ł. oraz z karczmy z rolą (*ib.* I/10 778; *Paw.* 193); 1620 Bogusław Radoszewski opat i konw. kl. święt. przekazują w dożywotnią dzierż. Stanisławowi Szczuckiemu, s. Marcina Szczuckiego, wsie C. i Skały z obowiązkiem płacenia co roku na ś. Marcina [11XI] 50 fl. do stołu opata (*AG 1923*); 1629 własn. opata święt., pobór od 5 kmieci na 3 ł., 1 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła oraz z roli należącej do karczmy (*RS 1629 64*); 1650 konw. święt. [?] daje pobór od 6 kmieci

na 2,75 ł. (*AG nab. 936 9*); 1673 opat święt. daje pogłówne od 58 mkw wsi (*ASK I/67 238*); 1674 pogłówne od 28 mkw (*ib.* 408v, 461);

1686 Michał Komornicki opat święt., zobowiązany uchwałami synodu prowincjonalnego do łożenia 200 fl. rocznie z dóbr opackich na naukę zakonników, ofiarowuje im znajdujące się od ponad 50 lat w rękach świeckich dzierżawców: małą wieś Skały z folw., na którym znajduje się tylko opust. stodoła i 6 zagr., oraz 2 opust. role kmieci w C., zajęte niegdyś przez Wojciecha Maznika i Macieja Koziołka, zobowiązanych do pracy na folw. w Skałach, a także młyn, przy czym dochód z tych dóbr przeznaczony ma być na naukę zakonników, wynagrodzenia profesorów oraz potrzeby zakrystii (*AG 1923*); 1686 Jan Małachowski bp krak. – wysłuchawszy opinii swych delegatów, Jana Benedykta Kluczewskiego, kan. i oficjała kiel., prep. bodzentyńskiego oraz Jana Sikorskiego dziekana kunowskiego i pleb. Krynek, którzy w księdze przywilejów klaszt. odnaleźli dok. z 1620 r. oraz „puncta postulatoria” podpisane kolejno przez koadiutora Wojciecha Sierakowskiego dziekana chełmskiego w 1652 r., opata elekta Mikołaja Goskiego archid. warszawskiego w 1662 r., koadiutora a potem opata elekta Michała Komornickiego w 1682 i 1683 r., w których zakonnicy domagali się przekazania im tych dóbr – widząc, że wsie C. i Skały od ponad 40 lat znajdują się w rękach Marcina i Stanisława Szczuckich, którzy płacili opatowi tylko po 50 fl. rocznie, wiedząc zaś ze sprawozdania delegatów, że po pewnych zabiegach i inwestycjach dochód z obu wsi może wynieść około 300 fl. rocznie, zatwierdza dok. opata z 1686 r. i włącza je do stołu mniszego (*ib.*); [ok. 1689] własn. konw., pobór od 6 kmieci na 2,75 ł. (*AG nab. 936 9v*); [ok. 1773] wieś opust. (*Jabłoński 207*); 1787 liczy 39 mkw (*Spis I 411; II 135*); 1819 wieś C. z folw. należy do stołu konw. (*AOkup. 6v, 72–74v, 237*); 1827 ma 8 domów i 53 mkw (*Tabela I 83*).

4. 1553 → p. 3.

5. 1362 bp krak. Bodzanta przenosi C. z par. Waśniów do par. Chybice (*Mp. III 752*); 1529 dzies. snop. z folw. wart. 1 grz. pobiera pleb. Chybic (*LR 373*); [po 1741?] spór pleb. Chybic z Bened. święt. o dzies. z C. (*Wiś. II. 27*).

7. *Jonston* III/6 113; *Szepiński* 260; *Gacki* 92, 225, 251, 254; *SG* I 777; *XV/1* 356; *Krzepela* 204; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Czechówka → Lublin

Czegl, Czegil → Szczegło

Czepla → Ciepła

CZERNIKÓW (1206 Cirmicov, 1208 Chirnicov, 1212 Cymichou, 1282 Czirmichow, 1308, 1313 Czernikow, 1328 Czirneckow, 1411 Czinikow, 1412 Cirmichow, 1415, 1427 Czernikow, 1417 Czyrnicow, 1430 Czyrnykow, 1435 CzŹrnykow, 1437–9 Czirmikow, 1440 Czirmicow, Czirnykow, CzŹrnykow, 1465–7 Czirnekow, Czernkow, 1470–80 Czyrnykow, Czyrnykow, Czyrnekow, 1508 Czyrnykow, 1510 Czyrnykowo, 1529 Czernyrow, Czirnychowicze, 1564–5 Czernyrow, 1578n. Czernikow, 1827 Czerników, 1880 C. Karski i Opatowski; *Kam.* 50; *Niec.* 55; *NMP* II 222/3) dziś C. Karski i C. Opatowski, 3 km na SW od Opatowa; ok. 27 km na SW od kl., graniczą od NE z → Jagninem.

1. 1328 z. sand. (*ZDM* IV 907), 1508n. pow. sand. (*Paw.* 458), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 85); 1470–80n. par. Strzyżowice [ob. C. Karski] i par. Opatów [ob. C. Opatowski] (*DLb.* I 318, 636).

3. Włas. szlach. podzielona.

1206, 1208, 1212 Wincenty Kałłubek nadał kl. sulejowskiemu m.in. C.¹.

3A. [ob. C. Karski] Włas. szlach., w 1308 r. cz. uzyskał kl. święt.

1308 Mieczysław s. Floriana z Myszkowa (Miszow), który wcześniej podarował kl. święt. cz. ojcowizny w C., teraz sprzedaje mu za 18 grz. dalszą cz. C., a Władysław Łok. zrównuje w prawach obie cz. C. należące do kl. z pozostałymi posiadłościami opactwa (*Mp.* I 138); 1411 dwu braci Janów z C. h. Wieniawa (*AKP* 8 500; *AKH* 3 27);

1415–40 Jakub z C., w 1440 r. interwent kl. święt. z polecenia króla (*Mp.* IV 1149, 1150, 1322, 1329, 1337, 1342, 1344, 1355, 1359, 1376; *AGZ* V 43; *ZDM* II 423, 496, 501, 511, 554; *OK* V 339v); 1439–67 Jan z C. (*ZB* I 122, 195; *APK* Teutonica III 364; *Boniecki* III 374); 1465–7,

1470–80 1/2 C. należy do synów Wilhelma Gallica (Gallicus) z Okaliny, folw. ryc., 6 kmieci na 6 ł. (*Ludat* 44; *DLb.* I 636); 1470–80 1/2 C. należy do Domarata Kobyleńskiego h. Grzymała, folw. ryc. (*DLb.* I 317);

1504 z cz. Czopka pobór z 1/2 ł. (*RP*); 1506 pobór z 1/2 ł. (*ib.*); 1508 pobór dają dz. C. i Siedleszan (*Paw.* 458); 1510 z cz. Tudorowskiego pobór z 2 ł. i 1 koła korzecznego (*ASK* I/10 16); 1564–5 Czopek daje pobór z 1/2 ł., z cz. dóbr w par. Opatów pobór z 1 ł. (*LS* 1564–5 331); 1578 z cz. Kaspra Sobiekurskiego pobór od 8 kmieci na 3 ł. i 2 komor. bez bydła, z cz. Jagnińskiego pobór od 8 kmieci na 2 ł., 3 zagr. z rolą, 1 komor. z bydłem, 11 komor. bez bydła, 1 rybaka, z młyna o 1 kole i stęp (*ASK* I/10 763; *Paw.* 186); 1629 z cz. Andrzeja Chocimowskiego pobór od 8 kmieci na 2 ł., 4 zagr. z rolą, 12 komor. bez bydła i 1 rybaka, z cz. spodkobierców śp. kaszt. krak. [Jerzego Zbaraskiego] od 6 kmieci na 3 ł. i 1 komor. bez bydła (*RS* 1629 54);

1662 pogłównie z cz. książąt Zasławskich od 17 mkw wsi, z cz. szl. Stanisława Pozoskiego od niego z żoną i jej siostrą, ich służącej oraz od 8 czeladzi folw. i 23 mkw wsi, z cz. szl. Swatowskiego od zarządcy szl. Zaleskiego i 23 mkw wsi (*ASK* I/67 24–4v); 1673 pogłównie z cz. szl. Adama Ożarowskiego od niego z żoną i dziećmi oraz 44 czeladzi folw. i mkw wsi, z cz. szl. Srogonia od niego z żoną i dziećmi oraz 5 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 232); 1674 pogłównie z cz. szl. Czarwskiego od niego z 2 synami i 29 mkw wsi (*ib.* 455v); 1787 liczy 75 mkw, w tym 8 Żydów (*Spis* I 382; II 104, 109); 1827 ma 18 domów i 100 mkw (*Tabela* I 85).

3B. [ob. C. Opatowski] Włas. bpa lubus., od 1514 r. szlach. i miejska.

1282, 1313, 1328 Leszek Cz., a następnie Władysław Łok. nadają imm. posiadłościom bpstwa lubus., w tym C. (*ZDM* IV 881, 907; *AS* V 1); 1465–7, 1470–80 1/2 C. należy do bpa lubus. Łąka, 5 kmieci (Staskow, Peter, Marek, Potyir, Wotzislaw) siedzi na 5 żrebach mających łącznie ponad 12 ł. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu, 1/2 na ś. Marcina [11 XI], 1/2 na ś. Trójcę, 2 gr wieprzowego na Boże Narodzenie [25 XII], 1 gr koźlęcego na Wielkanoc, dają sep jesienny

po 2 kor. pszenicy i wiosenny po 3 kor. owsa, po 2 koguty na Wniebowzięcie NMP [15 VIII], 30 jaj i 2 sery na Wielkanoc, na stację króla, ilekroć przybędzie do Opatowa, płacą po 6 gr z ł., dają po 3 kor. owsa, 10 jaj, 2 koguty (*Ludat* 44–5; *DLb.* I 636–7); 1510 z cz. bpa pobór z 1 ł. i od 1 zagr. (*RP*); 1514 →Kraszków, p. 3A; 1564–5 pobór z 1 ł. (*LS* 1564–5 332); 1787 liczy 81 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 388); 1827 ma 9 domów i 48 mkw (*Tabela* I 85).

5. Dzier. podzielona.

5A. [ob. C. Karski]

1470–80 z łkm. dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 6 grz. dowożą do stodoły archid. sand., z folw. ryc. dzies. snop. pobiera prebendarz z Mokrska (*DLb.* I 317–8, 636–7); 1529 dzies. snop. z łkm. wart. 1 grz. należy do archid. sand. (*LR* 385), z folw. dzies. snop. wart. 30 gr pobiera prebendarz prebendy w kościele par. w Mokrsku lub pleb. Strzyżowic (*ib.* 130, 380).

5B. [ob. C. Opatowski]

1465–7 z cz. bpa lubus. dzies. pełną wart. zawsze 8 grz. zwożą do jego stodoły, następnie dzies. wart. 7 grz. należy do bpa, ale ten sprzedaje ją za 6 grz. (*Ludat* 45, 68); 1470–80 z cz.

bpa lubus. dzies. snop. wart. do 6 grz. oddają temuż (*DLb.* I 318, 636); 1514 →Kraszków, p. 3A; 1529 z łkm. dzies. snop. wart. 6 grz. pobierają wikariusze opat. (*LR* 363).

6. Studenci U. Kr.: 1412 Sieciech (Szethesius) (*Al.* I 31); 1417 Tomasz s. Macieja (*ib.* 41).

7. *Tabela* I 85; *Gacki* 195n.; *SG* I 830; XV/1 372; *Boniecki* II 374; *Wiś.Op.* 291, 425; *Krzepela* 211; R. Grodecki, *Mistrz Wincenty Kadłubek*, Kr. 1923 9n.; S. Kozierowski, *Ród Porajów-Różyców*, RTH 9, 1929, 167n.; *Mitkowski* 203–25, 302–18; *Derwich* 1987 166; 1992 wg indeksu.

Uw. C. brak w wykazie posiadłości kl. święt. z 1351 r. O ile nie zaszedł tu wypadek retraktu lub odsprzedaży (zamiany), co jest mało prawdopodob., przypuścić można, że tereny uzyskane przez kl. włączone zostały do graniczącej z C. starej wsi klaszt. →Jagnin.

¹ Tzn. cz. późniejszej Okaliny, por. *Mitkowski* 203, 302.

Czolis →Celejów

Czyepla →Ciepla

D

DĄBROWA (1333–70 Dombrowa, 1447n. Dambrowa [ale: 1504 Dąmbrowa, 1506 Dambroua, Dambrova, 1508 Dambrowka, 1529 Dambrowa, Dąbrowa, 1537 Dambroua, 1546 Rzepin Dambroua], 1564n. Dąbrowa, 1880 D. Chybicka i D. Chybicka Poduchowna; *Kop.K* 52, 142) dziś Dąbrowa i jej zachodnia cz. D. Poduchowna, 10 km na SE od Starachowic, nad rz. Świśliną; ok. 14 km na NE od kl.

1. 1508n. pow. sand. (*Paw.* 461), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 89); 1470–80n. par. →Pawłów (*DLb.* II 485).

2. 1470–80 graniczy z →Rzepinem, →Rzepinkiem, Pawłowem i →Dziurówem (*DLb.* III 236); 1477 →Dziurów; 1532 →Rzepin; 1546–7 →Wanacja; 1780 cz. klaszt. D. graniczy od E z cz. szlach. D., od S, E i N z innymi dobrami Bened. święt., w tym z →Kuczowem i →Bogusławicami (*Inw.Rzep.* 13, 15, 22).

3. Własn. szlach., od l. 1536–7 r. własn. podzielona.

1333–70 →p. 4; 1401 należy do Jakuba i Sławka dz. Szydłowca (*Górski* 43); 1447 →p. 4; 1470–80 dz. Prandota Koniński h. Rawa i Rafał z Chlewisk h. Odrowąż, 2 folw. ryc., 10 łkm., 1 zagroda z rolą, 2 karczmy z rolą (*DLb.* I 439; II 485); 1477 dz. Rafał i Prandota (*ZDP rps* 1146 24–4v); 1504 Jakub Ebermuth z Pogorzałystawu odstępuje Janowi ze Świrczowa tenentariuszowi Ropczyc m.in. trzecią cz. „mediae alteris” wsi D. i →Zawada (*MS* III 1663); 1504 z cz. Ebermutha pobór z 2 ł. i od 3 zagr., [z innej cz.] pobór z 2 ł. i karczmy (*ASK* I/7 15v–6, 40); 1505 własn. Ewy z Rytwian ż. Mikołaja Kurowskiego (*MS* III 2268); 1506 pobór z 2 ł. i od 1 zagr. oraz [z innej cz.] z 1,5 ł. (*ASK* I/7 128); 1508 z cz. Rafała pobór z 3 ł., z cz. Ebermutha pobór z 2 ł., karczmy i 1 koła korzecznego (*ib.* I/10 20;

Paw. 461); 1528 po śp. Janie Ebermuth cześniku chełmskim król nadaje D. Feliksowi z Zamościa (*MS IV* 5342); 1530–2 z cz. Rafała pobór z 1 ł. i z karczmy, z cz. Ebermutha pobór z 1,5 ł. i młyna o 1 kole (*ASK I/10* 215, 459v, 597).

3A. [ob. D.] Własn. szlach.

1538 z D. Rafała pobór z 1 ł. i karczmy (*ib.* I/7 189v); 1564–5 wieś szlach., pobór z 1,75 ł. w D. i Jabłonnej (*LS 1564–5* 330; p. →3B); 1577 z cz. Mikołaja Dąbrowskiego pobór z 1/2 kwartry i od 2 zagr. z ogrodem oraz z 1/3 cz. kuźnicy zw. „Stijchow” o 1 kole i z 2 czeladnikami (*ASK I/7* 580); 1578 z cz. Jakuba Chlewickiego pobór od 2 kmieci na 1 ł., 2 zagr. z rolą, 1 kowala, z cz. Jana Kochanowskiego pobór od 1 kmiecia na 1/8 ł. i 4 zagr. z ogrodem, z cz. Mikołaja Dąbrowskiego pobór od 2 kmieci na 1/2 ł., 4 zagr. z rolą i z karczmy (*ib.* I/10 772v–3; *Paw.* 191); 1629 z cz. Stanisława Dąbrowskiego pobór od 2 kmieci na 1/2 ł. i 4 zagr. z rolą, z cz. Piotra Świerczowskiego pobór od 1 kmiecia na 1/2 kwarty roli, 4 zagr. z ogrodem (*RS 1629* 61);

1662 pogłównie z cz. szl. Dąbrowskiego od niego z żoną, szl. Kamodzińskiej z córką, szl. Dębińskiego z córką oraz 8 czeladzi dworskiej i 13 mkw wsi, z cz. szl. Świerczowskich od Dąbrowskiej i Świerczowskiej, ubogiego szl. Wojtowskiego z żoną, 3 czeladzi folw. i 33 mkw wsi (*ASK I/67* 30v); 1673 pogłównie z cz. Świerczowskiej i Dąbrowskiej od nich i 34 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 236v); 1674 pogłównie z cz. Dąbrowskiego od niego z żoną oraz 15 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 236v); 1674 pogłównie z cz. szl. Wirskiego od niego z żoną i niezamężną córką oraz 8 czeladzi folw. i 58 mkw wsi, z cz. Dąbrowskiej od niej, szl. Świerczowskiej i Wojtowskiej, od 3 służby i 27 mkw wsi, z cz. Dąbrowskiego od niego i od 11 mkw wsi (*ib.* 406, 459–9v); 1787, 1827 →p. 3B; 1880 D. Chybicka ma 30 domów, 248 mkw, 404 morgi dworskie i 209 mórg włościańskich (*SG I* 922).

3B. [ob. D. Poduchowna] Własn. kl. święt.

1537 w zamian za klucz koniemłocki opactwo święt. otrzymuje od Hieronima Łaskiego wwdy sier. i jego ż. Anny z Kurozwęk m.in. części wsi D. i Zawada, zw. Ciołkowskie, które ww. uzyskali od Andrzeja Ciołka z Żelechowa (*AG* 1893; *MS IV* 18286; →Czażów; →Koniełoty);

1538 z cz. opata święt. pobór z 1,5 ł. i młyna (*ASK I/7* 189v); 1538 młyn daje kl. święt. 2 grz. czynszu (*ib.* 210); 1546 otrzymuje takie wolności jak inne włości kl. święt. (*AG* 1894; *MS IV* 22389); 1546 dwór klaszt. w Rzepinie Dąbrowie (dambrowa) obsługiwany bez wymiaru przez młyn w →Michałowie (*AG* 1895); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym D. (*AG* 1909); 1564–5 z cz. Ebermutha w D. i Zawadzie pobór z 1,75 ł. (*LS 1564–5* 330; →p. 3A); 1565 dwór klaszt. w D. obsługiwany bez wymiaru przez młyn w Michałowie (*AG* 1897); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 2 ł., karczmy i młyna o 1 kole (*ASK I/7* 408v, 264v, 339); 1577 z cz. opata święt. pobór od 8 kmieci na 2 ł., z karczmy i młyna o 1 kole (*ib.* 580); 1578 z cz. opata święt. pobór od 8 kmieci na 2 ł., 3 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła, z karczmy z 1/2 ł. i młyna dziedzicznego o 1 kole z 1/2 ł. (*ib.* I/10 772v–3; *Paw.* 191); 1629 z cz. opata święt. pobór od 8 kmieci na 4 ł., 3 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła, z 1 kwarty roli należącej do karczmy, młyna dziedzicznego o 1 kole z 1/2 ł. (*RS 1629* 61);

1662 opat święt. daje pogłównie od 10 czeladzi folw. i 57 mkw wsi (*ASK I/67* 30v); 1673 z D. i Dziurowa opata święt. pogłównie od dzierz. szl. Stanisława Wolskiego, 102 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 236); 1674 pogłównie od Wolskiego z żoną i niezamężną córką, 6 czeladzi folw. i 58 mkw wsi (*ib.* 459–9v);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 13 dymów. Zlikwidowane zabudowania folw., po których pozostał plac i chałupa. Do folw. należą 3 niwy. We wsi 3 kmieci (Tomasz Lasek, Marcin Krzak, Leonard Pocheć), 9 zagr. (Józef Pełka, Walenty Różycki, Jan Paź, Józef Więcek – gajowy, zwolniony od powinności, Jan Tracz, Franciszek Smalec, Jan Jop – gajowy, też zwolniony, Wincenty Nalepa, Jan Czaja), 2 komor. (wd. Pochećowa, wd. Przemowska), 470 zagonów pustych. Kmiecie pracują tylko po 2 dni tyg., ponieważ mają jedynie po 1 parze dworskiego sprzężaju, odrabiają po 4 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 24 gr czynszu, dają po 1 kor. żyta, 1 kapłonie i 20 jaj, 7 zagr. pracuje po 3 dni tyg. pieszo, odrabia po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, płaci po 6 gr czyn-

szu, 2 zagr. pracuje po 2 dni tyg., odrabia po 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy oraz płaci po 3 gr czynszu, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Wszyscy dają stróżę nocną tylko do browaru w Rzepinie, nie pasą trzody, inne powinności jak w →Rzepinie. Subsidium charitativum wynosi 185 zł (*Inw.Rzep.* 14, 29–30); 1787 cała wieś liczy 203 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 414; II 135); 1816 kl. oddaje w 40-letnią dzierż. grunt i mieszkanie w D. (*Gacki* 262); 1819 cz. wsi D. z karczmą należy do stołu opata (*AOkup.* 3v, 108v, 113n.); 1827 cała wieś ma 36 domów i 253 mkw (*Tabela* I 89); 1880 D. Chybicka Poduchowna ma 5 domów, 40 mórg włościańskich (*SG* I 922).

4. 1333–70 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. wsie Jakuba, Mikołaja i Piotra z Chlewisk, w tym D., Dziurów i →Most (*Paprocki* 516; *Górski* 41); 1447 Kazimierz Jag. przenosi na pr. średz. wsie Prandoty z Zajączkowic, w tym D., Dziurów i Zawadę (*MS* I 9; *MI* 25); 1553 →p. 3B.

5. Dzier. należy do prep. kiel., pleb. w Szydłowcu i pleb. w Chlewiskach.

1401 Jakub i Sławek dz. Szydłowca nadają kościołowi par. ś. Zygmunta w Szydłowcu wolne dzies. ze swoich wsi, w tym z D. (*Górski* 43); 1470–80 z folw. Prandoty dzies. wart. 60 gr pobiera pleb. Szydłowca, z folw. Rafała dzies. wart. do 1 grz. pobiera pleb. w Chlewiskach, z pozostałej cz. wsi dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 8 lub do 10 grz. dowożą do stodoły prep. kiel. (*DLb.* I 439; II 485); 1529 dzies. snop. z łkm. wart. 3 grz. należy do prep. kiel., z pewnych ról folw. dzies. snop. wart. 1,5 grz. pobiera pleb. Szydłowca (*LR* 374, 412); 1780 dzies. snop. z gruntów chłopskich należy do prep. kiel., z niw dworskich nie dają dzies., co kwestionuje pleb. Szydłowca (*Inw.Rzep.* 14–5).

6. Studenci U. Kr.: 1461 Sędziwój s. Jana (*Al.* I 165)¹; 1519 Jakub s. Rafała (*ib.* II 193).

7. *Gacki* 254, 262; *SG* I 922; XV/1 393; *Krzepela* 224; *Wiś.II.* 156; *Górski* 41–3; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*.

Uw. Może w l. 1536–7 kl. święt. otrzymał cz. zw. Ebermuth, obejmującą cz. D. i Zawady, wymienioną jeszcze (mylnie) jako samodzielną w spisie poborowym z l. 1564–5?

Dąbrowa Poduchowna →Dąbrowa

DŁUGIE (1351 Długe; *Kosyl* 60; *SHGL* 65; *Derwich* 1992a 63) 5 km na NE od →Lublina, nad rz. Bystrzycą; ok. 120 km na NE od kl., 60 km na E od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Bystrzyca.

[3.] Własn. kl. święt., następnie [po 1351 r.] szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym D. (*Derwich* 1992 278); 1402n. dz. Jan Kuropatwa h. Śrzeniawa, kaszt. zawichojski (*SHGL* 65) – odtąd w rękach szlach.

4. 1351 →p. [3].

5. 1433 i poł. XV w. dzies. należy do pleb. Bystrzycy (*Wojciechowski* 1963 7, 17); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 3 grz. należy do tegoż (*LR* 442).

7. *Paw.* 302, 12a; *RL* 1626 150; *LL* 1661 11; *Spis* I 443; II 156; *Tabela* I 99; *Gacki* 199; *SG* II 36; *Wadowski* 96, 222, 231; *Szafran* 183; *SHGL* 65; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 63; *Rozwalka* 74, 212.

DOBRE (1409; w źr. także D. Małe i Duże; *Kosyl* 41, 60; *SHGL* 65) 6 km na SW od Kazimierza Dolnego, nad rz. Chodelką; ok. 75 km na NE od kl., 13 km na N od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Wilków.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt., następnie do bpa krak. i pleb. Wilkowa.

1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. ze wsi D., jako założonej na surowym korzeniu, winien pobierać bp krak., a nie opat święt. (*ZDK* II 434); 1470–80 z łkm. wsi D. Małe i Duże dzies. snop. i kon. dowożono opactwu święt. do 1442 r., gdy wyrokiem sądu polubownego przyznano je w całości bpowi krak. (*DLb.* II 555; III 250–1); 1529 z pewnych ról we wsiach D., →Stok i →Zaszczytów dzies. snop. wart. 6,5 grz. pobiera bp krak., z folw. dzies. snop. wart. 3 wiard. należy do pleb. Wilkowa (*LR* 33, 441).

7. *Al.* II 72; *Paw.* 357, 368, 48a; *LL* 1565 39; *RL* 1626 105; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* I 102; *SG* II 69; XV/1 417; *Krzepela* 251; *Szafran* 183;

¹ Identyfikacja miejscowości niepewna.

SHGL 65–6; *Derwich 1992* wg indeksu; *1992a* 63; *Rozwółka* 72, 212.

8. Cmentarzysko i osada wielokulturowa, w tym wśr. z VII–X w. (*Dąbrowska* 202; *Żaki* 522; IA. Badania 1980, W. 1981, 104); materiały z VI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 118; *Rozwółka* 154, 160, 212).

Uw. Jak dowodzą badania archeologiczne oraz pojawiające się od 1409 r. wzmianki o dziedzicach wsi, istniała ona długo przed 1442 r. Kl. świet. dysponował dzies. z łkm. w starej wsi, zniszczonej może jeszcze w XIV w., stąd jego roszczenia do dzies. z łkm. we wsi nowo lokowanej przed 1442 r. na gruntach dawnej osady. Niejasna jest sprawa istnienia dwu wsi: D. Małe i Duże, o których wspomina *DŁb*. Zdaje się, że po niepomyślnym wyroku z 1442 r. kl. próbował odzyskać dzies. z tej, a także kilku innych okolicznych wsi, zagrożonych roszczeniami bpa i pleb. Wilkowa. Dobre oparcie stanowiła uzyskana przez opata Macieja bulla soboru bazylejskiego z 1442 r., na mocy której do obrony praw, dóbr i dochodów opactwa wyznaczeni zostali na okres 10 lat specjaliści komisarzy, w tym archid. lub. (*AG* 1846). Na podjęcie takich prób w wypadku dzies. z D. wskazuje zapiska dorsalna z XVIII w. „Decima in Podgorze, Rogow, Męcimierz i Dobre” na odwrocie oryginału wyroku Klemensa archid. lub. z 1443 r. w sprawie dzies. z wsi → *Podgórz* (*ib.*).

DOLY (1401 Doli, 1407n. Doly, 1485 Doli, 1506 Dolij, 1510 dol alias Tworkow, 1529 Doly, Doli, Doly Tworkove, 1530 Dolj alias Tworkow, 1532 Dol alias Thworkoff, 1553/1592 Doli medietas, 1564–5 Doly Tworkonis, 1569 Doli albo Tworkow, 1571 Dolij seu Tworkow, 1577 Doly seu Tworkow, 1578 Dol seu tworkow, 1586 Doly, 1629, 1662, 1672 Doly seu Tworkow, 1674 Doły, 1758 Doly seu Tworkow, 1787 Doły Biskupie i D. Opacie, 1827 D. i D. Biskupie; *Kam.* 56; *Kop.K* 81, 142) dziś D. Biskupie na lewym brzegu rz. Świśliny i D. Opacie, cz. wsi D. Biskupie, na prawym brzegu tej rz., 12 km na W od Ostrowca Święty; ok. 17 km na NE od kl.

1. 1485 z. sand. (*AG* 6316), 1506n. pow. sand. (*ASK* I/7 129v), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 104); 1470–80n. par. Kunów (*DŁb.* II 476).

2. 1362 graniczy z → *Prawęcinem* (*KK* I 228); 1407 graniczy z *Prawęcinem*, a przez rz. Świślinę (*Swyslina*) z cz. D. należącą do bpa krak. (*KK* II 497); 1470–80, 1485, 1780 → *Prawęc.*

3. Własn. podzielona.

3A. [ob. D. Opacie] Własn. szlach., od l. 1479/85 kl. świet.

1401, 1479 → *Prawęc.*; 1485 Kazimierz Jag. zezwala Janowi, opatowi świet., wykupić z rąk Rafała Michowskiego wieś D., jednocześnie zrównując ją w prawach i wolnościach z innymi wsiami opactwa (*AG* 6316); 1506 pobór z połowy 1/3 ł. (*ASK* I/7 129v); 1529 pobór z 2 ł. i młyna o 2 kołach (*RP*); 1529 należy do stołu opata świet., wieś płaci 3 grz. czynszu, młyn – 2 grz. (*LR* 349, 350); 1530 z cz. opata świet. pobór z 1 ł., od Grzegorza komor. i z młyna o 1 kole (*ASK* I/10 220v–1); 1532 z cz. opata pobór z 1 ł. i młyna o 1 kole (*ib.* 599); 1538 młyn Doły we wsi Tworków daje kl. świet. 2 grz. czynszu (*ib.* I/7 210);

1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone włości kl. świet., w tym 1/2 wsi D. (*AG* 1909); 1569, 1571 z cz. opata świet. pobór z 2 ł. i młyna dziedzicznego o 1 kole (*ASK* I/7 413, 266); 1577 z cz. opata świet. pobór od 4 kmieci na 2 ł. i z młyna dziedzicznego o 1 kole (*ib.* 585v); 1578 z cz. klaszt. pobór od 4 kmieci na 2 ł. i z młyna dziedzicznego o 1 kole (*ib.* I/10 777v; *Paw.* 193); 1586 bp krak. zgadza się przenieść swój młyn w D. w dół Świśliny (*Swislina*), ponieważ ten, stojąc zbyt blisko młyna należącego do opactwa świet., zatapiał go (*AG* 1904); 1629 z cz. opata świet. pobór od 4 kmieci na 2 ł. (*RS* 1629 64);

1662 z działu opata świet. pogłównie od 5 czeladzi z folw. w → *Zagajach* oraz od 29 mkw wsi D. (*ASK* I/67 33v); 1673 pogłównie od 5 mkw wsi (*ib.* 238); 1674 pogłównie od 11 mkw wsi (*ib.* 408, 460v); 1780 należy do klucza boleszyńskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 4 domy. 3 zagr. (Mateusz Klupa, Jan Anyz, Wojciech Sekuła) i 1 chał. (Wojciech Gąsior). Zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszo, odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, płacą po 12 gr czynszu, chał. pracuje 2 dni tyg. pieszo, odrabia 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy. Subsidium charitativum wynosi 56 zł (*Inw.Bol.* 6, 17, 27); 1787 liczy 27

mkw (*Spis* I 413; II 132); 1819 wieś należy do stołu opata (*AOkup.* 3v, 103n.); 1828 ma 7 domów i 43 mkw (*Tabela* I 104).

3B. [ob. D. Biskupie] Własn. bpa krak.

1407 →p. 2; 1470–80 należy do bpa krak., 9 łkm. (*DLb.* II 476); 1510 pobór z 3 ł. (*ASK* I/10 22); 1529 pobór z 8 ł. (*RP*); 1530 z cz. bpa krak. pobór z 2,5 ł., od karczmarza Mikołaja „Paszh” i młynarza Maczka (*ASK* I/10 220v–1); 1532, 1564–5 pobór z 2,5 ł. (*ib.* 599; *LS* 1564–5 329); 1569, 1571 z cz. bpa krak. pobór z 4,5 ł. i karczmy (*ASK* I/7 266, 413); 1577 z cz. bpa krak. pobór od 9 kmieci na 4,5 ł. i z karczmy (*ib.* 585v); 1578 z cz. bpa krak. pobór od 9 kmieci na 4,5 ł., 1 komor. z bydłem, 5 komor. bez bydła, 2 smolarzy, 1 rybaka i z karczmy (*ib.* I/10 777v; *Paw.* 193); 1586 →p. 3A; 1629 z cz. bpa krak. pobór od 4 kmieci na 4,5 ł., 2 komor. bez bydła i z młyń dorocznego o 1 kole (*RS* 1629 64);

1662 z cz. bpa krak. pogłównie od 85 mkw wsi i 12 czeladzi folw. w Gębicach (*ASK* I/67 33v); 1674 pogłównie od 79 mkw wsi (*ib.* 460v); 1787 liczy 117 mkw, w tym 3 Żydów (*Spis* I 413; II 132); 1827 ma 20 domów i 136 mkw (*Tabela* I 104).

4. 1553 →p. 3A.

5. Dzier. należy do bpa krak. i do pleb. Kunowa.

1470–80 z 9 łkm. należących do bpa dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. dowożą bpowi krak. (*DLb.* II 476); 1529 z cz. bpa dzies. snop. wart. 3 grz. należy do niego, z łkm. opactwa św. w D. i Prawęcinnie dzies. snop. wart. 7 grz. należy do pleb. Kunowa (*LR* 32, 374); 1780 →Prawęc.

7. *ZDP* rpsy 555, 6365–82; *Gacki* 84, 219n., 254; *SG* II 109; *XV*/1 427; *XV*/2 670, 734; *Krzepela* 255; *Bastrzykowski* 1939 311, 408, 438–9; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Doły Biskupie →Doły

Doły Opacie →Doły

DZIERSŁAW (1470–80 Dzersław; *SHGL* 69) wieś zaginiona, lokalizacja nieznana. Leżała w z. lub. lub we wschodniej, nadwiślańskiej cz. pow. rad.

5. 1470–80 wieś D. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. św. (*DLb.* III 251).

7. *Derwich* 1992 398; *Rozwółka* 215.

DZIURÓW (1333–70 Dziurov, 1444 Dzurow, 1447 Dzurowo, 1470–80 Dzurow, Dzyurow, Dzurow alias Zaborzyn, 1474 dżywrow, 1475 dzwrow, 1491n. Dzyvrow, 1546 Dżywrov, dżyrow, 1553 Dziurov, 1569 Dzieroff, 1571n. Dziurov, 1780n. Dziurów; *Kam.* 60; *Niec.* 66) 6 km na SE od Starachowic, na lewym brzegu rz. Kamiennej; ok. 18 km na N od kl.

1. 1474n. pow. rad. (*MS* I 1209), 1553 cz. w z. sand., cz. w pow. rad. (*AG* 1909), 1569 pow. rad. (*ASK* I/7 423), 1571 cz. w pow. sand., cz. w pow. rad. (*ib.* 267v, 342), 1662n. pow. rad. (*ib.* I/67 31), 1827 pow. solecki (*Tabela* I 115); 1470–80n. par. →Pawłów (*DLb.* II 484); 1827 par. →Wierzbik (*Tabela* I 115).

2. 1444 graniczy z wsią Lipie (*ZDM* III 598); 1470–80 graniczy z →Dąbrową, Warszówkiem, →Rzepinem, →Rzepinkiem, →Lenartowym Mostem i Krzyżową Wołą (*DLb.* III 238, 414); 1477 granica z dobrami Prandoty, dz. →Zawady i Dąbrowy, biegnie od granic włości Rafała z Dąbrowy na E w stronę dóbr łysogórskich przez środek lasu „Kumijowa” starymi znakami granicznymi poręby. Uzgodniono wolne pastwisko dla poddanych Prandoty oraz opactwa z Rzepina i D. (*ZDP* rps 1146 24–4v); 1532 →Rzepin; 1565 do sołectwa w →Michałowie należą m.in. niektóre role w D., tzn. niwka oleksińska (olexinska) licząca 2 staje k. roli Szymona poddanego klaszt. z D., 1 ł. między łanami Stanisława Macha i Szymona Dziurowca (dziurowiecz) z łąką k. lasu w rejonie roli „Gomolka” (*AG* 1897); 1662, 1729 →Wierzbik; 1780 graniczy od E ze Stykowem, od S z →Kuczowem, od W z Michałowem, od N z Wierzbikiem (*Inw.Rzep.* 21).

3. Własn. szlach., od 1474 r. kl. św.

1333–70 należy do Jakuba, Mikołaja i Piotra z Chlewisk (*Paprocki* 516); 1447 dz. Prandota z Zajączkowic (*MS* I 9; *MI* 25);

1470–80 wieś należała do br. Stanisława i Mikołaja Szydłowieckich h. Odrowąż, którzy mieli tu folw. oraz 6 łkm. łącznie z karczmą uprawiającą 1 ł. W 1474 r., aby uzyskać brzeg rz. Ka-

miennej (Kamyonna), wieś D. kupił od nich za 130 grz. Michał opat święt., który w następnym roku kazał zbudować tu, na rz. Kamiennej, doskonały, obfitujący w ryby staw, przewyższający wart. całej wsi. 1 folw. klaszt., 6 łkm., w tym 1 ł. należący do [nieistniejącej już?] karczmy, barcie. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu, pracują po 1 dniu tyg. pieszo (*DLb.* I 441; II 484; III 238); 1474 Kazimierz Jag. zezwala braciom Stanisławowi kaszt. żarnowieckiemu i Mikołajowi burgrabi i pdstar. krak., dz. Szydłowca, sprzedać Michałowi opatowi i kl. święt. wieś D. (*MS* I 1209; *Gacki* 217n.); 1475 Mikołaj z Szydłowca burgrabia i pdstar. grodu krak. ofiarowuje opactwu święt. oba brzegi rz. Kamiennej w D. dla zbudowania stawu klaszt. między D. i Rzepinem (*Gacki* 218); 1475 tenże sprzedaje za 180 grz. konw. święt. wieś D., zastrzegając, że w obręb terenów sprzedanych nie wchodzi jez. przeznaczone na staw rybny, które wcześniej podarował opactwu (*Hube* 16; *Gacki* 217n.); 1491 Kazimierz Jag. zwalnia nowo kupioną przez kl. święt. wieś D. od podatku 2 gr (*AG* 1881);

1529 należy do stołu opata, płaci 1/42 grz. czynszu (*LR* 349); 1546 Mikołaj Maniek, sołtys Michałowa, otrzymuje razem z żoną w zamian za 1 lisa rocznie w dożywocie wszystkie pustki we wsi klaszt. D. Poddani z D. lub →Wanacji mają pomagać temuż przy szarwarku przy stawach klaszt. na rz. Kamiennej (*AG* 1895); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone włości kl. święt., w tym D. w z. sand. i D. w pow. rad. (*ib.* 1909¹); 1565 sołectwo w Michałowie posiada pewne, wyliczone role (→p. 2); 1565 poddani z D. lub Wanacji pomagają sołtysowi z Michałowa w szarwarku przy stawach michałowskich. Młynarz w Michałowie przerabia sól z D. bez wymiaru, za 2 solidy (*ib.* 1897); 1569, 1571 opat święt. daje pobór od 3 zagr. bez roli i z 2 karczem (*ASK* I/7 267v, 342, 423);

1662 pogłównie od 3 czeladzi folw. i 43 mkw wsi (*ib.* I/67 31); 1673 →Dąbrowa, p. 3B; 1669 →p. 4; 1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. We wsi 5 dymów. 4 zagr. (Łukasz Jagiełła, Marcin Gołyga, Franciszek Jamski, Antoni Cieluch) i 1 komor. (Józef Gwóźdź). Zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszo, odrabiają po 9 łokci oprawy, 2 razy tyg. dostar-

czają na stół opacki złapane przez siebie raki, łowią ryby i pracują w okresie powodzi w Michałowie. Komor. pracuje 1 dzień tyg. pieszo. Subsidium charitativum wynosi 46 zł (*Inw.Rzep.* 20–1, 29–30; →p. 4); 1787 liczy 75 mkw (*Spis* I 414; II 136); [XVIII w.] każdy mkc D. ma od wiosny do jesieni dostarczać na stół opata po 1 ćwierci raków tyg. (*Gacki* 247); 1818 wraz z całym kluczem wierzbnickim dóbr klaszt. przechodzi na własn. rządu w zamian za folwark i →Nowa i →Stara Huta (*ib.* 244); 1827 ma 19 domów i 159 mkw (*Tabela* I 115).

4. 1333–70 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. wsie Jakuba, Mikołaja i Piotra z Chlewisk, w tym Dąbrowę, D., →Most (*Paprocki* 516); 1447 Kazimierz Jag. przenosi na pr. średz. wsie Prandoty z Zajączkowic, w tym Dąbrowę, D. i Zawadę (*MS* I 9; *MI* 25); 1470–80 brak sołectwa (*DLb.* II 484); 1546, 1553, 1565 →p. 3; 1669 opat i konw. nadają w 30-letnią dzierżawę wójtostwo czyli sołectwo z 2 zagrodami w D., wsi opackiej, szl. Gasparowi Rzańowskiemu i jego ż. Magdalenie Stobieckiej, którzy mają na ś. Marcina [11 XI] płacić czynsz 3 fl. na potrzeby zakrystii (*AG* 1923); 1688 →p. 5; 1742 opat i konw. święt. nadają Zacharskim sołectwo w D. (*Gacki* 132); 1747 →p. 5; 1780 wójtostwo w D. posiada od 1755 r. szl. Wojciech Zagórski, który otrzymał je na 30 lat od opata Józefa Niegolewskiego. Należą do niego 2 dymy, pola orne, łąki oraz 2 zagr. „trzydniowych”. Wójt płaci 3 zł kanonu „pro Fabrica Ecclesiae Sanctae Crucis”, 28 zł podymnego i 44 zł subsidium charitativum do dworu w Rzepinie (*Inw.Rzep.* 20–1, 29–30).

5. Dzier. należy do prep. kiel. i pleb. Szydłowca, z nowizn do kl. święt., następnie do prep. wierzbnickiego.

1470–80 z łkm. dzies. snop. wart. do 2 grz. i kon. z 4 wiązek dowożą do stodoły prep. kiel., z folw. dzies. snop. wart. do 1 grz. należy do pleb. Szydłowca (*DLb.* I 441; II 484; III 238); 1529 z D. i Jabłonnej dzies. snop. wart. 2 grz. należy do prep. kiel. (*LR* 377); 1688 opat święt. nadaje nowo utworzonej prepozyturze klaszt. w Wierzbniku dzies. z pewnych nowych ról kmiec. i sołtysich z D. (*Wiś.H.* 396); 1747 dzies. z ról dworskich i sołectwa w D. należy do prep. Wierzbnika (*AV XXXVII* 197); 1780 dzies. snop. z grun-

tów od wschodu po rz. Złutkę należy do prep. Wierzbnika, a za rz. do prep. kiel. (*Inw.Rzep.* 21); 1791 za dzies. z D. prep. Wierzbnika otrzymuje 24/14 zł (*Wiś.H.* 396).

7. *ZDP* rps 599; *Gacki* 84, 87, 132, 217n., 220n., 224, 247, 257; *SG* II 302; *XV/1* 467; *Krzepela* 280; *Wiś.H.* 156, 396, 404; *Górski* 41n.; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ W dok. wieś D. mylnie wymieniona dwukrotnie.

F

FLORENCJA (1442 Florencja; *Kam.* 61) dziś nie istnieje, leżała k. →Rzepina i →Lenartowego Mostu.

1. 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434).

3. 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. wyliczone włości kl. święt., w tym F. (*AG* 1843).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu; w *dr.*

Uw. *Kam.* 61 mylnie identyfikuje ją z F. w par. Krzyżanowice, 5 km na NE od Iłży, ta bowiem

powstała dopiero w XIX w.: brak jej w *Spisie i Tabeli*, a pojawia się w końcu XIX w. (*SG* II 394). Dokładniejszą lokalizację w pewnej mierze umożliwia tylko kolejność jej wyliczenia w dok. z 1442 r., tzn. po Rzepinie i Lenartowym Moście a przed →Boleszynem. Możliwe, że razem z Lenartowym Mostem należała pierwotnie do Odrowążów i została wraz z nim przekazana (w l. 1433–42, przez Szydłowieckich?) opactwu.

G

Gambyno →Gębino

GARBACZOWA WOLA (1466 Garbaczka, 1487 Garbaczowa Volya) dziś nie istnieje, lokalizacja sporna. Prawdop. cz. wsi Garbacz, na granicy z →Wierzbátowicami.

1. 1487 pow. sand. (*MS* I 1844); [par. Waśniów?].

3. Włas. szlach., od 1487 r. kl. święt.

1466 br. Jan, Andrzej, Zbigniew scholastyk i kan. krak. oraz Jan Feliks, ss. śp. Jana z Oleśnicy, wwdy sand., dokonują podziału dóbr, mocą którego Andrzejowi i Zbigniewowi przypada m.in. wieś Garbaczka pod →Świątym Krzyżem (*AG* 6681); 1487 br. Zbigniew arbp gnieźn. i Andrzej z Oleśnicy kaszt. sądecki, w intencji przodków pochowanych w kl. święt., ofiarowują opactwu zreb G.W., który uzyskali mocą rodzinnego podziału dóbr. Król zatwierdza tę darowiznę i zrównuje G.W. w prawach z innymi posiadłościami kl. (*MK* XIV 185–6; *MS* I 1844); ok. 1786 „dla miłego pokoju” cz. gruntów folw. Wierzbátowice, zwanych Klin, „od niepamiętnych czasów zostających w posiadaniu opatów”, opat

święt. Józef Niegolewski odstępuje do „dóbr Garbacz dziedzicznych Dobrzańskiego” (*Szepiński* 270).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. F. Kiryk, *PSB* XXIII 761 lokalizuje G.W. w z. wiśl., jednakże dok. z l. 1466 i 1487 wyraźnie umieszczają ją w pow. sand. Musiała zatem to być jakaś niewielka cz. wsi Garbacz k. Waśniowa. Co prawda wieś Garbacz należała do bpa lubus. (*ZDM* IV 881, 907; *Ludat* 59, 61, 71), a w źr. brak wzmianki o istnieniu w niej włas. szlach., nie jest to jednak, choćby przez wzgląd na szczupłość źr., argument decydujący, tym bardziej że w okolicy (→Łomno, →Pokrzywianka, Ruszków, Zwola) znajdowały się posiadłości Dębnów. Po 1487 r. grunty G.W. mogły zostać włączone do funkcjonującego wówczas i ciągle rozbudowywanego folw. Wierzbátowice, stąd też przypuszczenie, że jej pozostałością może być ów wspomniany ok. 1786 r. Klin.

GARBÓW (1326; *Niec.* 69; *Kosyl* 21, 61; *SHGL* 72; *Rospond* 86) 20 km na NW od Lublina; ok.

105 km na NE od kl., 42 km na NE od →Braciejowic i 15 km na NE od →Wąwolnicy.

Pow. lub.; par. własna.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. [?], następnie do bpa krak. i miejscowego pleb.

1470–80 wieś G. wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. z dopiskiem „Haec decima dudum, incertum quo tempore, quove modo alienata est a monasterio Sanctae Crucis”, a ob. dzies. należy z całej wsi do pleb. G. „quia forsitan nunquam ad monasterium Sanctae Crucis pertinebat” oprócz pewnych ról, które oddają dzies. bpowi krak. „de quatuor laneis” (*DLb.* III 250); 1470–80 spośród 4 łkm. założonych na gruntach folw. pleb. z G., z których dzies. ma wart. do 1 grz., z 3 oddają dzies. snop. bpowi, a z 1 – pleb. Z 7 karczem z ról zw. Księżyce [ob. wieś Miesiące] i Węgiełłów dzies. snop. należy do pleb. G. (*ib.* II 541); 1529 z pewnych ról w G., Leszczach i Piotrowicach dzies. snop. wart. 4,5 grz. należy do bpa krak., z ról zw. Księżyce i folw. dzies. snop. wart. 7 grz. pobiera pleb. G. (*LR* 33, 444).

7. *Al.* I 176; II 67, 247; *Paw.* 348, 361, 17a; *LL* 1565 36; *Wyciąg* 677; *RL* 1626 3, 12–3, 16; *Spis* I 444; II 168; *Tabela* I 123; *Gacki* 279; *SG* II 484; XV/1 487–8; *Krzepela* 293; *Szafran* 139, 184; *Flaga* 306–7; *SHGL* 72; *Osady* 76, 148; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 63; *Rozwalka* 47, 171, 187, 201, 212; *Rolska-Boruch* 16–1 i wg indeksu.

8. Grodzisko wśr., VIII–IX w., ślady osadnictwa z VIII–IX i X–XII w. (IA. Badania 1987, W. 1988, 141–2); osada z VIII–IX w. (*Hoczyk* 113); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 154).

Uw. Nie ma pewności, czy kl. święt. pobierał przed 1470 r. dzies. z G. Podobne zastrzeżenie wysunął Długosz przy opisie →Rzeczycy, →Wojszyna i →Zaszczytowa – z tego ostatniego kl. prawdopodob. brał dzies. Nie wiadomo też, na czyją rzecz kl. utracił swoje ewentualne dzies. z G. Jeżeli na rzecz pleb., jak sądził *Gacki* 279, to mogło to nastąpić w l. 1418–43 (por. Gutanów, uw.). Biorąc jednak pod uwagę przypuszczenia Długosza oraz fakt, iż opactwo nasze swe dzies. zawsze brało ze starych łkm., a tylko sporadycz-

nie z ról karczemnych i zagród, bardziej prawdopodob. wydaje się, że dzies. klaszt. przeszły na własn. bpa krak. Nastąpić to mogło w trakcie sporów z bpem krak. o dzies. lubelskie w l. 40-tych albo 50-tych XV w. (por. *Zaszczytów*). Byłyby to 4 łkm. włączone do folw. Por. też Bartłomiejowice, Dobrze, Gutanów, Rzeczycza i Zaszczytów.

Geszewo, Geszow →Jeżów

GĘBINO (1470–80 Gambyno; *SHGL* 73) osada zaginiona, lokalizacja nieznana. Leżała w z. lub. lub we wschodniej, nadwiślańskiej cz. pow. rad.

5. 1470–80 wieś G. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. opactwu święt. (*DLb.* III 249).

7. *SHGL* 73; *Derwich* 1992 398; *Rozwalka* 215.

GIEŁCZEW (1326; *Kosyl* 29, 61; *SHGL* 73) 24 km na SE od Lublina, nad rz. Giełczew; ok. 130 km na NE od kl.

Pow. lub.; par. własna, w poł. XV w. przeniesiona do m. Piaski.

Własn. szlach.

[5.] 1470–80, 1512 →Prawęcín.

7. *Flaga* 320–1; *SHGL* 73 n., 176; *Osady* 104; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 63, 74; *Rozwalka* 33–4, 47, 175, 190, 203.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 154).

GŁODNO (1270n. Głodno, 1531n. Głodno; *Kosyl* 43, 61; *Derwich* 1992a 64) 9 km na NW od Opola Lub.; ok. 65 km na NE od kl., 3 km na SE od →Braciejowic.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. lub. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. kazimierski (*Tabela* I 129); 1470–80n. par. Piotrawin (*DLb.* II 562), 1827 par. Gołęb (*Tabela* I 129).

2. 1470–80 graniczy z Kamieniem i Łaziskami (*DLb.* III 242); 1496 pkom. lub. Otto z Pilczy i Kraśnicy ponownie rozgranicza wieś G. od wsi Janiszów. Granica wiedzie od kopca przy dużym potoczku k. drogi z Janiszowa do →Niedźwiady przy granicy z Łaziskami, zarośłami

i bagnami przy Jurkowym Polu (Jurkowe polye), Psią Górą (pszya gora) do małego potoczku, łąkami i polami do drogi z Janiszowa do G., łąkami i polami do granicy wsi Kamień (*LPod.* 121–2); 1496, 1537 → Niedźwiada; 1637–9 rozgraniczenia z Janiszowem (*ZDP rps* 11037 70–82v); 1660 graniczy z wsią Kamień (*LS* 1660–4 I 193); 1680, 1780 → Boiska; 1778 graniczy z dobrami kl. święt. → Kłudzie i wsią Kamień (*ZDP rps* 11037 49); 1780 rozgraniczenie G. i → Maciejowic od Solca (*LS* 1789 II 8; *Wiś.H.* 207); 1789 graniczy z wsią Kamień (*LS* 1789 II 26).

3. Własn. kl. święt.

1270, 1286, 1351, 1427, 1442 → Braciejowice; 1428 Andrzej z Krępy na polecenie opata święt. rozstrzyga w dworze opata w Braciejowicach spór między Goworkiem z Chobrzan a kmieciami z G., oskarżonymi o spowodowanie utonięcia w Wiśle 21 dzikich koni, czyli „swe-rzepicze”, należących do Goworka (*Mp.* IV 1259); 1470–80 należy do kl. święt. 11 lub 15 łkm., 3 karczmy z rolą. Kmiecie płacą po 6 gr czynszu. Pozostałe świadczenia jak w → Braciejowicach. 2 karczmy płacą po 1 wiard., a jedna 18 gr czynszu (*DLb.* III 242; II 562);

1529 należy do stołu konw., czynsz 1,5 grz. (*LR* 350); 1531–3 pobór z 3 ł. (*ASK* I/33 91, 191; *Paw.* 357; *SHGL* 76); 1553 → Braciejowice; 1626 własn. kl. święt., dzierż. Marek Radoszewski¹ płaci pobór z 3 ł. osiadłych i od [3] komornic bez bydła (*RL* 1626 104); 1650 konw. święt. daje pobór z 29 dymów, od 6 kmieci na 3 ł. i 1 komor. bez bydła (*AG nab.* 936 9v); 1651 należy do stołu konw., 4 kmieci, 8 półrol., 9 zagr., 14 chał., 8 komor., karczma. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 6 gr, półrol. po 3 gr, zagr. po 5 gr, chał. po 1 gr, a karczmarz 20 fl. Kmiecie dają po 30 jaj, 2 kapłony, 6 mat, 1 kor. chmielu i 1 kor. żółędzi, zagr. po 10 jaj, chał. po 1 kor., a komor. po 0,5 kor. żółędzi. Pańszczyzna i pomocne jak w → Boiskach (*ib.* 10, 16, 17–7v); 1676 własn. konw., 1 członek rodziny, 87 czeladzi dworskiej i poddanych (*Paw.* 39a); 1787 liczy 160 mkw (*Spis* I 453; II 158); 1789 własn. kl. święt., przynosi 716/25 zł dochodu (*Osad.rad.* II 244); 1819 wieś z folw. należy do stołu konw., we własnej administracji (*AOkup.* 6v, 268n.); 1827 ma 87 domów i 541 mkw (*Tabela* I 129).

4. 1351, 1442, 1553 → Braciejowice, p. 3.

5. Dzierż. należy do kl. święt.

1470–80 z wszystkich ról dzies. snop. i kon. wart. do 2 lub do 6 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* II 242–3; III 562); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)²; 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1v, 2v); 1819 dzies. snop. wart. 72 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10).

6. 1542–3 → p. 5.

7. *ZDP rps* 11037; *SG* II 602; *XV/1* 506; *Niwiński* 1934 284; *Nosek* 203, 291; *SHGL* 76; *Sułowska* 14, 16–8, 20–1, 32–4, 43, 46–7, 52, 64, 67–8, 70, 140–1; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 64; *Wroniszewski*; *Rozwałka* 38, 212.

8. Materiały z VIII–IX i XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 118; *Rozwałka* 155).

¹ Był bratem opata święt. Bogusława Radoszewskiego, por. Milejowice, p. 3B: 1637, 1638–9, 1650.

² W tym czasie wylew Wisły dotknął także inne włości dzies. kl., tzn. oprócz Głodna również Janowice [rad.], Jarnołowice, Kłodnicę, Lucimie, Szczekarków, Wrzelów i Zakrzów.

GŁOGÓW (1651 w Głogowie) dziś nie istnieje, karczma lub osada położona nad Wisłą, między Solcem a → Jarnołowicami, w obrębie klucza boiskiego dóbr kl. święt.

[Pow. rad.?).

3. 1651 w spisie powinności poddanych konw. święt. w kluczu boiskim wymieniony „karczmarz w G.”, który „miasto roboty i Strozey” płacił roczny czynsz 20 fl. (*AG nab.* 936 16).

Uw. Mogła to być niewielka osada powstała w XVII w. na gruntach klaszt. i szybko zniszczona przez Wisłę, podobnie jak → Kępa Boiska i → Maciejowice w XVIII w., ewentualnie tylko karczma, podobnie jak zaznaczona na mapie *Perthéasa* → Karczma Jabrzedzina.

GLUSKO (1387; *Kosyl* 35, 61; *SHGL* 76; *Rospond* 94) 5 km na NE od Opola Lub.; ok. 77 km na NE od kl., 13 km na E od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Opole.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Opola.

1460 dzies. sporne między pleb. Kazimierza [Dolnego] a opactwem święt. (SHGL 76; → Wolica); 1463 układ między kl. święt. a pleb. → Wilkowa o dzies. z G., Wolicy i Końskowoli [?]¹ (ZDP rps 10543 119); 1464 sąd komisaryczny przysądza kl. dzies. z ww. wsi (ib.); 1470–80 z 7 łkm., 1 karczmy z rolą i od 2 zagr. z rolą dzies. snop. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. należy do pleb. Opola (DLb. II 545; III 252–3); 1477 dz. Mikołaj zobowiązuje się oddawać pleb. Opola dzies. snop. wart. 30 gr z nowo wykarczowanych ról folw. (SHGL 76); 1529 dzies. snop. wart. 3 wiard. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera pleb. Opola (LR 351, 437);

1622 Głuscy od 10 lat nie oddają opactwu dzies. z G. i Wolicy (ZDP rps 10543 119); 1622, 1627 → Wilków; 1627 kl. pozywa Adama i Wojciecha Głuskich o nieoddawanie dzies. (ib.); 1637 ugoda kl. z tymiż o dzierżawę dzies. z G. i Wolicy (ib.); 1643 odnowienie umowy dzierżawy ww. dzies. na sumę 150 zł rocznie (ib.); 1644 spór kl. z Zofią Głuską oraz Tomaszem i Stanisławem Głuskimi o ww. dzies. (ib.); 1645 kl. pozywa o dzies. z ww. wsi kolejno Zofię i Adama Głuskich (ib.); 1645 kl. pozywa Józefa Głuskiego o dzies. (ib. 119v);

1652 szl. Wojciechowa Głuska i Jan Głuski płacą konw. święt. za dzies. z wsi G. i Wolica 20 zł (AG nab. 936 1v, 2); 1659 kl. pozywa Głuskich i Myśliszewskiego o dzies. z ww. wsi (ZDP rps 10543 119v); 1660 kl. pozywa Poniatowskiego i Myśliszewskiego o dzies. z ww. wsi (ib.); 1661 ugody między kl. a Zofią i Stanisławem Głuskimi, spadkobiercami Adama Głuskiego, o dzies. z G. i Wolicy, oraz z Markiem Gołazowskim o dzies. z G. (ib.); 1665 kl. skarży Głuskiego o nieoddawanie dzies. z pewnych cz. pól w G. (ib.); 1665 pokwitowanie kl. dla Niedrzyńskiego na sumę 100 zł za dzies. z G. i Wolicy (ib.); 1710–2 spór kl. z Głuskimi i Romaszewiczową o dzies. z G., Wolicy i → Czechówki (ib.); 1744 Dąbrowski wydaje kl. asygnatę na 60 sztuk drzewa (ib. 120); 1750–2 spór i korespondencja kl. z Tomaszem Witkowskim o dzies. z G. i Wolicy (ib.); 1751 spór kl. z Franciszkiem Dąbrowskim

i Andrzejem Głuskim o dzies. z ww. wsi (ib.); 1751–2 korespondencja przeora kl. z Bieleckim, Głuskim i Balińskim o ww. dzies. (ib.); 1819 dzies. z G. i Wolicy należące do stołu konw. kupuje za 54 zł gromada (AOkup. 10v).

7. Al. I 183; Paw. 356, 34a; LL 1565 39; RL 1626 105–6; LL 1661 146; Spis I 453; II 162; Tabela I 130; SG II 616–7; Krzepela 314–5; Szafrań 184; SHGL 76–7; Sochacka wg indeksu jako Głusk; Derwich 1992 wg indeksu; 1992a 64; Rozwółka 212.

8. Osada neolityczna (Nosek 203, 252) i wśr. z końca VI–poł. X w. (Gurba 50–1; Wąsowicz 216; Dunin-Wąsowicz 26). Wał podłużny [?], koniec VI–poł. VIII w. (Dąbrowska 204; E. Kowalczyk, Systemy obronne wałów podłużnych we wczesnym średniowieczu na ziemiach polskich, Wr. 1987, 214); materiały z VIII–X w. stwierdzone w trakcie badań AZP (Hoczyk 118–9).

¹ Zaszła tu ewidentna pomyłka XIX-wiecznego pisarza sporządzającego rotul dokumentów dotyczących Głuska na podstawie klaszt. akt pokasacyjnych. Kl. święt. nigdy nie pobierał dzies. z Końskowoli (SHGL 269), a sama nazwa Końskowola występuje dopiero od XIX w. (Osady 70). Wcześniej wieś tę nazywano Konińską Wolą, a w XV w. też Witowską Wolą (ib.). Może zatem pisarzowi chodziło o Witowice, z których rzeczywiście kl. pobierał dzies. (por. Witowice), a które leżały k. Końskowoli. Nic jednak nie wiadomo o roszczeniach pleb. Wilkowa do dzies. z tej, dość odeń odległej wsi.

GODÓW (1414; Nec. 75; Kosyl 21, 61; SHGL 77) 11 km na SE od Opola Lub.; ok. 79 km na NE od kl., 24 km na SE od → Braciejowic.

Pow. urząd., następnie lub.; par. → Kłodnica Kościelna, następnie Chodel.

Własn. szlach., od 1582 r. Jezuitów.

5. Dzier. należy do kl. święt., bpa krak. i pleb. Kłodnicy.

Poł. XV w. dzies. należy do pleb. Kłodnicy Kościelnej (Wojciechowski 1963 7); 1470–80 z 8 starych łkm. dzies. snop. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt., z 10 nowych łkm. dowożą bpowi krak., z folw. dzies. snop. na zmianę pobierają plebani Roznieszowa [na Mazowszu] i Kłodnicy Kościelnej (DLb. III 253); 1470–80 z 1/2 łkm. dzies. snop. i kon. dowożą kl. święt., a z 1/2 bpo-

wi, z ról 2 szlachty dzies. bierze pleb. Kłodnicy, z folw. zamiennie plebani Kłodnicy i Rozniszowa (*DLb.* II 546); 1492 z 6 łkm.¹ dzies. należy do kl. świet., z pozostałych, wykarczowanych w ciągu ostatnich 40 lat, do bpa krak. (*Gacki* 306; →Kłodnica Kościelna); 1529 z pewnych ról dzies. snop. należy do bpa krak., dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. świet., a z pewnych ról folw. w G. i →Komaszycach wart. 1/12 grz. oraz z folw. w G. wart. 3 grz. co drugi rok pobiera ją pleb. Kłodnicy, do niego też należy dzies. snop. z ról wójta w G. wraz z rolą 1 szl. w Poniatowej wart. 2,5 grz. (*LR* 34, 351, 432); 1528, 1529, 1537, 1538, 1539n. →Kłodnica Kościelna; 1582 bp krak. odstępował swoją dzies. w G. pleb. Chodla, co w l. 1595, 1601 i 1607 potwierdzają kolejni bpi (*Gacki* 307); 1617 do 1689 →Kłodnica Kościelna.

7. Paw. 358, 12a; *LL* 1565 40, 102; *RL* 1626 108; *Spis* I 450; II 158; *Tabela* I 132; *Gacki* 86, 305–14; *SG* II 644–5; XV/1 511; *Szafran* 184; *SHGL* 77; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 64; *Rozwółka* 212; *Rolska-Boruch* 163–4 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 155).

¹ Może raczej z 8 ł., →Kłodnica Kościelna, przyp. 1.

GOSZCZA (1317 Gostcza, 1328 Gostza, 1330 Costcza, 1350–1 Gostcza, 1373–4 Gosrza, 1380 duae Gostrze, 1391 Gostrza, 1418 Godscza, Godzteza, 1427 Gossacza, 1464 Goszcza, 1470–80 Gossacza, Goscheza, 1510, 1512 Goszcza, 1526, 1530 Ghoscza, 1531, 1538 Goszcza, 1540 Goszczja, 1569 Goszcza, 1570 Goszcza, 1576–7 Goszcza, 1650–2 Goszcza, w Gosczy, Goszczanie, Gostecki, 1662, 1673 Goszcza, 1786 chałupa Goszcza; *Kam.* 68; *Nalepa* 83; *Osady* 54–5; *Derwich* 1992a 65; *Kop.* 286) dziś nie istnieje, zniszczona przez Wisłę, jej kontynuatorką jest lokowana w 1789 r. przez Bened. świet. w znacznej mierze na gruntach G. wieś →Kępa Gostecka.

1. 1380n. pow. rad. (*ZDM* I 161); 1328–74 par. własna (*MV* I 309, 386; *MV* IX 20, 40), 1470–80n. par. →Solec (*DLb.* II 573).

2. 1380 graniczy z wsią →Boiska, są dwie wsie G. po obu stronach rz. Przerii (Przerie)

(*ZDMI* 161); 1427 sąd z. sand. wyznacza pkom. celem oznaczenia granic między G. a →Braciejowicami (*Mp.* IV 1243); 1459 wsie G. i Boiska z jednym brzegiem Wisły (Výsla) i wszystkimi brzegami rz. Przerii (Przerja) oraz z jazem (*AG* 5652); 1470–80 graniczy z Braciejowicami, →Jarnołowicami i →Zakrzowem (*DLb.* III 241); [1492–1501] statut Jana Olbr. w sprawie granic m. Solec oraz wsi G. i Boiska (*AG* 6279); 1512 Mikołaj z Dąbrowicy wwdła lub., Marcin z Bogorii kaszt. zawichojski, Jan Bochotnicki kaszt. małogoski, Paweł z →Chotczy kaszt. połaniecki oraz, pod nieobecność Adama z Drzewicy pkom. z. sand., Jan Strzembosz (Strzambosch) z Jabłonicy komornik graniczny, komisarze król., wyznaczają granice między wsią król. Jarnołowice a należącymi do kl. świet. wsiami G. i Zakrzów. Granica prowadzi od rz. Przerii (Przerja), a mianowicie od rowu zw. Zimny Dół, którego oba brzegi należą do G., dalej wzdłuż kopców i znaków krzyża na drzewach przez Rudnik, środkiem rowu tego Rudnika do pola należącego do Zakrzowa, brzegiem jez. Rudnica należącego do Jarnołowic, miedzą albo „wyjazdem” dzielącym te wsie przy gruncie zw. Szyproski przez drogę z Jarnołowic do Zakrzowa, zaroślami, mokradłami zw. Kłoda nad jez. Zapławy Bajorek do jazu należącego wraz z jez. do Zakrzowa, stąd brzegiem ponad mokradłem zw. Kępina k. jez. Krzynka, tak, że ma ono od lewej strony należeć do Jarnołowic, a od prawej do Zakrzowa. Dalej przez las Bobrowiec przy pasiece do granicy z →Wrzelowem na brzegu starej Wisły (antique Visle) (*TN* XXIX 264); 1512 ww. komisarze król. rozgraniczają król. m. Solec od należących do kl. świet. wsi Braciejowice i G. Granica prowadzi od brzegu Nowej Wisły czyli Przerii (nova Výsle seu przeria), gdzie znaki krzyża wyciosano na topoli (Thoplja) i jarzombie (jfabrzand), przez las, grąd zw. „Vachnyesky”, las k. Niecieczy (Nyeczecza) do jez. Gąsiny należącego do dóbr Solec i jego brzegiem do dużego jez. Ostrowie należącego do Braciejowic i G. Stąd grądem przy jez. Gąsiny k. jez. „Dulyove” przez las do brzegu Starej Wisły (antique Vysle) (*AG* 6277); 1517 Zygmunt St. w związku ze sporami granicznymi między tenutariuszem i star. dóbr król. Solec, Abrahamem Jozefowiczem skarbnikiem

Wielkiego Księstwa Litewskiego, a kl. święt. powołuje komisję w składzie: Jan Bochoćnicki z Oleśnicy kaszt. wiśł., Mikołaj Miszopad z Kunina kaszt. czechowski, Zbigniew Podłodowski z Przytyku notariusz z. sand., Stanisław z Nierdzwic komornik graniczny, pod nieobecność Stanisława z Tęczyna pkom. z sand., do rozgraniczenia dóbr m. Solec od Boisk i G., należących do dóbr braciejowickich kl. święt. Wg 6 świadków przedstawionych przez star. Abrahama Jozefowicza i pstar. Pawła Szydłowskiego granica ta przebiegała wzdłuż rz. Przerii czyli Krępianki (Przeria seu Krampjanka) aż do granic wsi szlach. Chotcza. Z kolei wedle prokuratora opata święt. prowadzi ona za rzeką do drogi z Solca do Boisk i dalej aż do granic wsi → Białobrzegi, na dowód czego pokazano komisarzom dok. Kazimierza Jag. z 1459 r. (→p. 3) i statut graniczny Jana Olbr. oraz przedstawiono świadectwo 6 starców z dóbr klaszt. Następnie komisarze odnawiają dawną granicę, przy stałym sprzeciwie star. i pstar. Pierwszy kopiec usytuowano pod wzgórzem k. brzegu Przerii, naprzeciw innych kopców granicznych położonych po drugiej stronie tej rz., rozgraniczającej m. Solec od Braciejowic i G. Dalej granica biegnie rowem przez drogę z Solca do G., między do drogi z Solca do Boisk, wzdłuż niej przez bór zw. „Czysta Dąbrowa”, do Bodzanowego Łęgu (Bodzanow lvg), wzdłuż krzyża na drzewach rozgraniczających Solec i → Wolę Solecką od G. i Boisk do modrzewia (krzypnitum alias modrzewowego) na Oranym Łęgu (orany lvg), tu też zakończono rozgraniczenie, dalej bowiem dobra klaszt. graniczą z wsią Białobrzegi (*ib.* 6279); 1519 ponieważ tenutariusz solecki Abraham Jozefowicz, twierdząc, że pewne role i bór z barciami zostały niesłusznie włączone do dóbr kl. święt., zniszczył usypane w 1512 r. kopce graniczne, Stanisław z Tęczyna pkom. z. sand. w obecności specjalnie delegowanego przez króla Krzysztofa Szydłowieckiego wwdy i star. generalnego krak. oraz kanclerza Królestwa Polskiego ponownie przeprowadza rozgraniczenie między król. dobrami Solec i Wola Świesielska [ob. Wola Solecka] a wsiami Boiska i G. wchodzącymi w skład klucza braciejowickiego posiadłości kl. święt. Wg zeznania starców z Solca i Woli Świe-

sielskiej granica z dobrami klaszt. wiodła od brzegu Nowej Wisły czyli Przerii lub Krępianki (*nove vŷle* alias *przeria* seu *krempjanka*) przez role folw. braciejowickiego do granic wsi Białobrzegi, przy czym tereny od tej linii do rz. Przerii oraz wsi Boiska z dawna należały do króla. Z kolei kl. święt. za pomocą dok. z l. 1391, 1459 (→p. 3) oraz dawnych znaków granicznych, tudzież świadectwa starców udowodnił, że ta biegła i biegnie od wzgórza k. rz. Przerii czyli Krępianki, której oba brzegi należą do Boisk i G., rowem do drogi z Solca do G. i Boisk, za nią między do boru i przez bór wzdłuż 34 kopców granicznych. Jednakże ulegając naleganiom Krzysztofa Szydłowieckiego i nie chcąc utracić łaski królewskiej, opat Piotr oraz przedstawiciele konw. zrezygnowali na rzecz króla z ról na polu aż do rowu, którym prowadzi nowa granica, zachowując jednak brzeg od strony dóbr klaszt., począwszy od kopców po obu stronach rz. Przerii k. wzgórza nad nią aż do jazu klaszt., oraz zastrzegając sobie wolne przejście przez las Kłodzie (Clodzie) [→Kłodzie] do tegoż jazu, a także wolny wyrąb w tym lesie drzew i krzewów na potrzeby jazu. Nowa granica prowadzi od kopca nad brzegiem Nowej Wisły, czyli Przerii lub Krępianki, przy rowie pod wzgórzem leżącym powyżej lasu Kłodzie, z lewej strony idąc z tego lasu do pól nad tym rowem, tymże rowem do pola i drogi z Solca do G. i Boisk. Stąd do kopca usypanego w obniżeniu, czyli „w smugu”, pod wzgórzem leżącym powyżej drogi z młyna soleckiego do G. i Boisk, z lewej strony, drogą przez pola, za nimi borem do drogi zw. Grobelna, za nią przez „czystą dąbrowę” do Bodzanowego Łęgu (Bodzanow lug), a stąd za znakami krzyża na drzewach do Oranego Łęgu (oranyj lug), gdzie granica wsi Białobrzegi (*ib.* 6181); 1530 mieszczanie Solca otrzymują od króla m.in. na własny użytek lasy „Zaprzenskie” i Kłodzie, pastwiska „Łązek”, ogrody, łąki, jeziora-bagienka Bobrowy, Wielka Niwa, „Karaskowskie” i „Trczynne” oraz rz. Wisłę z brzegiem od „Vsczyce” Ostrówek do granic dóbr kl. święt. (*MS IV 5540; LS 1564–5 276; LS 1789 I 7*); 1530, 1565 potwierdzenie granicy między Solcem i Wolą Świesielską a posiadłościami kl. święt. wytyczonej w 1519 r. (*AG 6282; Wiś.II. 217*); 1554 do Solca należą role zw.

„Lusini” od dóbr kl. świet. do granic Krępy (*LS 1660–4 I 172*); 1592 graniczy z Jarnołowicami przez Wisłę, niegdyś znaną jako Przeria (*AG 6343*; →Boiska); 1660–4 graniczy z Jarnołowicami (*LS 1660–4 I 185*); 1680 →Boiska; ok. 1733 po wsi G. „teraz szeroko Wisła płynie” (*Ja-błoński 204*); przed 1766 r. wieś G. z rolami i dobrami została zupełnie zniszczona przez ciągłe wylewy Wisły (*AG 1927, 1929*); 1780 →Boiska; 1786 „chałupa Goszcza” zaznaczona na północnym krańcu kępy wiślanej, na NE od wsi Kępa Gosteka (*Perthées*).

3. Własn. szlach., od 1459 r. kl. świet.

1317, 1330 Władysław Łok. dwukrotnie przenosi na pr. średz. posiadłości br. Dzierżka i Ostasza, w tym G. (*ZDM IV 895*; *Mp. II 602*); 1380 w dziale między synami Eustachego Piotrowi przypadają m.in. dwie wsie G. leżące po obu stronach rz. Przerii oraz wieś Boiska (*ZDM I 161*); 1391 Jan Wiesioło zabezpiecza na G. i Boiskach 500 grz. posagu swojej ż. Katarzyny (*AG 5643*; *Mp. IV 1032* z błędną datą); 1418 Jan z G. (J. Baudouin de Courtenay, *Roty przysięg z archiwum radomskiego*, „Materiały i Prace Komisji Językowej” II, 1906, 21, s. 299); 1427 nowy właściciel G., Goworek z Chobrzan, oraz opat świet. prowadzą spór o granice między G. a Braciejowicami, rozpoczęty przez opata jeszcze za czasów dawnych właścicieli G. (*Mp. IV 1243*); 1459 w zamian za 1/2 wsi Podgrodzie w pow. szydłowskim i 50 grz. Krzesław z Kurozwęk kaszt. lub. nabywa od Marcina ze Zdun wsie G. i Boiska wraz z brzegiem Wisły, obu brzegami rz. Przerii i jazem, co do Wigilii Bożego Narodzenia [24 XII] potwierdzić ma Paweł, br. Marcina. Transakcję tę w 1464 r. potwierdził sąd z. sand. (*AG 5652*);

1459 Kazimierz Jag. potwierdza nadanie przez Krzesława z Kurozwęk kaszt. lub. opactwu świet. wsi G. i Boiska oraz zrównuje je w prawach z innymi wsiami opactwa (*ib. 6279*); 1470–80 własn. kl. świet. Folw. klaszt., 1 pole folwarczne znajduje się za Wisłą, 8 łkm., karczma z rolą i jezioro zasilane przez Wisłę corocznie wydzierżawiane¹, jaz z 7 przegrodami na Wiśle dający wiele ryb. Kmiecie płacą po 0,5 grz. czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, 1 serze, nie dają sepu, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub

plugiem, odrabiają obie powaby 2 kosiarzami i 1 kosą, karczma płaci 0,5 grz. czynszu (*DLb. III 241*; *II 573*); 1526 pobór z 2,5 ł. i karczmy (*ASK I/8 176v*);

1529 należy do stołu konw., płaci 1/16 grz. czynszu (*LR 350*); 1530–1 pobór z 3 ł. i karczmy (*ASK I/10 148v, 391*); 1538, 1540 →Boiska; 1569 opat świet. daje pobór od 10 kmieci na 1,5 ł., 1 zagr. z ogrodem i z karczmy (*ib. I/7 422*); 1569 dzierz. Andrzej Klonowski daje pobór z 1,5 ł., od 2 zagr. z ogrodem i 2 komor. (*ib. I/8 579v*; *Paw. 321*); 1570 opat świet. daje pobór z 1,5 ł., od 2 zagr. z ogrodem i 3 komor. (*ASK I/7 288, 383, 475*); 1576 [dzierz.?] Piotr Kowalski daje pobór 1,5 ł., od 2 zagr. bez roli, 4 komor. i z karczmy (*ib. I/8 517*); 1577 star. solecki daje pobór z 1,5 ł., od 2 zagr. z ogrodem, 2 komor. bez bydła i z karczmy (*ib. 724v*);

1650 należy do stołu konw. (*AG 1913–5, 1917*); 1650 konw. świet. daje pobór z 19 domów, 1,5 ł., od 2 zagr. z ogrodem, 2 komor. oraz z roli karczmy (*AG nab. 936 9v*); 1651 należy do stołu konw., 7 kmieci, 1 półrol., 7 zagr., 2 chał., 6 komor., karczma, Piskorek. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 12 gr, półrol. po 6 gr, zagr. po 3 gr, chał. po 1 gr, karczmarz Jakub Gazda 20 fl. oraz następne 20 fl. zamiast roboty, Piskorek z półrolka 20 fl. oraz następne 20 fl. zamiast roboty. Poddani uiszczają daniny jak w →Głodnie, z tym że dają także przędzę konopną i zgrzebną jak w →Boiskach (*ib. 10, 16, 17–7v*); 1662 pogłównie od 84 poddanych (*ASK I/67 102*); 1673 pogłównie od 83 mkw wsi (*ib. 270*).

4. 1317, 1330 →p. 3; 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone włości kl. świet., w tym G. i Boiska (*AG 1909*).

5. Do XV w. wieś par., dzies. należały zapewne najpierw do miejscowego pleb., następnie do pleb. Solca i kl. świet., od 1777 r. tylko do pleb. Solca.

1328 par. G. wymieniona w spisie świętopietrza (*MV I 309*); 1350–1, 1354–5 prebendarz G. płaci dzies. pap., taksa 2 grz. (*MV II 374, 386*); 1373–4 par. nie zapłacała dzies. pap. (*MV IX 20, 40*);

1470–80 wieś w par. Solec. Z 8 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 4 grz. dowożą kl. świet., z folw. klaszt. dzies. należy do pleb. Solca,

a z 1 pola za Wisłą dzies. na zmianę² otrzymują pleb. Solca i kl. święt. (*DLb.* II 573; III 241, 243); 1529 dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do stołu konw. (*LR* 351); 1542–3 wieś zniszczona przez Wisłę nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1721 dzies. pobiera na zmianę pleb. Solca i kl. święt. (*Wiś.H.* 223); 1776–7 → Braciejowice.

6. 1542–3 → p. 5; ok. 1733 → p. 2.

7. *Gacki* 211, 240, 248, 254, 275; *SG* III 956; *Wiś.H.* 223–4; *Wojciechowski* 1930 150; *Szafran* 141, 187; *SHGL* 37; *Sułowska* 32, 43, 46–7, 64, 67, 70, 118; *Osady* 54–5; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 65–7; *Rozwółka* 77–8, 179, 194, 205, 212.

Uw. W świetle źr. wyraźnie rysują się losy G. Na początku XIV w. leżała na lewym brzegu Wisły. Przesunięcie się głównego koryta rz. sprawiło, że już przed 1380 r. została podzielona na pół przez Przerię, zwaną w l. 1512–19 Nową Wisłą i Krępianką. Odtąd środek wsi przesuwają się na prawą stronę głównego koryta Wisły. Już przed 1427 r. G. graniczy z Braciejowicami, leżąc najpewniej na tej samej co one i Zakrzów kępie wiślanej. Tak jest w l. 1470–80, gdy za Wisłą pozostało już tylko 1 pole folwarczne. Kolejne przesunięcia koryta Wisły oddzieliły G. od Braciejowic, które znalazły się na stałym lądzie na prawym brzegu, pozostawiając ją samotną na znacznie zmniejszonej kępie wiślanej. Może nastąpiło to po 1651 r., gdy G. była jeszcze sporą wsią, a przed ok. 1733 r., gdy, jak pisze *Jabłoński* 204, po jej terenie płynęła Wisła. Zniszczenie nie było jednak od razu kompletne, skoro w 1721 r. brano z niej dzies., o którą w l. 1776–7 prowadzono proces. Na mapie *Perthéesa* umieszczono jeszcze 1 chałupę G., ale brak już G. w *Spisie* z 1787 r. Nowa lokacja Kępy Gosteckiej w 1789 r. objęła tę samą kępę wiślaną, na której znajdowała się owa chałupa. Kępa ta istniała jeszcze w l. 1801–4 (*Haldesfeld*). Dalsze przesunięcia koryta Wisły sprawiły, że Kępa Gosteczka znalazła się na stałym lądzie, na prawym brzegu Wisły, ponownie k. Braciejowic.

¹ Folw., karczma i jezioro mogą być tymi samymi, które opisał Długosz przy → Braciejowicach.

² W innym miejscu Długosz pisze, że pobiera ją tylko pleb. Solca (*DLb.* III 241).

GRZEGORZEWICE (1269 Gregoreuiz, 1346 Gregorevicz, 1347, 1355 Grzegorzewicz, 1349 Gregorzewicz, 1350–1 Grzegorzowicz, 1373–4 Grzegorzowicz, XIII–XIV w. Grzegorzŏvŏycze, Grzegorzewicz (dorso dok. z 1269 r.), 1432 Grzegorzouice, 1464–5 Grzegzovice, Grzegorzoviche, Grzegorzowicze, Grzegorzowŏycze, 1470–80 Grzegorzowicze, Grzegorzowycze, 1485, 1504 Grzegorzowicze, 1506 Grzegorzowice, 1508 Grzegorzowycze, 1510 Grzegorzovice, 1529 Grzegorzowicze, Grzegorzowycze, 1531 Grzegorzowŏycze, Grzegorzowicze, 1537 Grzegorzewicze, 1564n. Grzegorzowice [ale: 1571, 1578, 1588 Grzegorzowicze], 1827 Grzegorzewice; *Kam.* 73; *Rym.* 29; *Kop.K* 238) dziś Grzegorzowice¹, 4 km na NE od → Nowej Słupii; ok. 6,5 km na E od kl.

1. 1508n. pow. sand. (*Paw.* 461, 463), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 154); [1334–36]; 1346n. par. własna (*MV* II 199, 372).

2. 1464 → Stara Słupia; 1465 wytyczenie granicy między G. i Starą Słupią, graniczy z → Pokrzywianką, Włochami, Wałsnowem (*AG* 2247; → Stara Słupia); 1470–80 graniczy ze Starą Słupią (*DLb.* III 231); 1537 brak rozgraniczenia między G. a → Czażowem i → Skałami (*AG* 1893); 1658 rola folwarczna na miejscu zw. Swarowiec między Starą Słupią, Pokrzywianką, → Chelmem [i → Bostowską Wola?], graniczy z lasem, czyli granicą G. (*AG* 1923); 1780 graniczy ze Starą Słupią (*Inw.Słup.* 9).

3. Włas. szlach., chwilowo ok. 1269 r. kl. święt.

1269 Bolesław Wstydl. na prośbę opata Jakuba nadaje liczne swobody wsi G. uzyskanej przez kl. święt. od rycerza Żegoty w zamian za wieś → Wojsław i zezwala opactwu lokować ją na pr. niem., na takich warunkach jak wieś klaszt. Słup [ob. Nowa Słupia] (*APK.ZR* 21; *Mp.* I 78)²;

1464–5 dz. G. jest Katarzyna c. Zakliki, ż. Mikołaja Chrzastowskiego chorążego krak. (*TN* XIX 225; *AG* 2247)³; 1470–80 niegdyś dz. był Nowój z G. h. Topór, fundator kościoła w G.⁴, ob. dz. jest Mikołaj Chrzastowski h. Strzegomia. Folw. ryc., 8,5 łkm., 5 zagr. z rolą, 3 karczmy

z rolą (*DLb.* II 488–9; III 417); 1504, 1506 pobór z 3,5 ł. (*ASK I/7* 34, 122v); 1508 pobór dają Stanisław Mroczek z cz. G. i Wilhelm Skrzantka (Skrathka)⁵ z Kaliszan, cz. G. i Komarowa (*Paw.* 461, 463); 1510 pobór z 4 ł. (*ASK I/10* 15v); 1529 → p. 5; 1530 Jakub Ożarowski z G. (*AG* 3250); 1530 pobór z 2,5 ł. i od komor. Jakuba Sida, opust. młyn i karczma (*ASK I/10* 206); 1531 pobór z 4 ł. (*ib.* 449v); 1532 pobór z 3,5 ł. (*ib.* 591v); 1538 pobór z 3,5 ł., młyna i karczmy (*ib.* I/7 186); 1564–5 pobór z 3,5 ł. (*LS 1564–5* 330); 1577 Stanisław Ożarowski daje pobór od 10 kmieci na 5 ł., 3 zagr. z ogrodem i z karczmy z rolą (*ASK I/7* 566); 1578, 1588 Stanisław Ożarowski daje pobór od 10 kmieci na 5 ł., 4 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła, z karczmy z kwartą roli i młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* I/10 761v, 810; *Paw.* 185);

1629 Jezuici z kolegium sand. dają pobór od 10 kmieci na 4 ł., 4 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła, z karczmy z kwartą roli, młyna dorocznego o 1 kole oraz step (*RS 1629* 53); 1662 pogłówne od zarządcy szl. Siemianowskiego z żoną, 12 czeladzi folw. oraz 68 mkw wsi (*ASK I/67* 23v); 1673 Jezuici z kolegium sand. dają pogłówne od 52 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 232v); 1674 pogłówne od 5 osób czeladzi folw. i 46 mkw wsi [w drugiej racie od 48 mkw] (*ib.* 399, 455); 1787 liczy 103 mkw (*Spis I* 411; II 134); 1827 ma 24 domy i 168 mkw (*Tabela I* 154).

5. Wieś par., dzies. należy do miejscowego pleb. oraz do kl., najpierw w Trzemesznie, a od 1432 r. w Wąchocku.

1346–7, 1349, 1373–4, 1555 par. G. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci 3 sk. (*MV II* 199, 208, 227; *MV IX* 18, 38; *Gromnicki* 350); 1350–1 pleb. G. płaci dzies. pap., brak taksy, wspomniana jako „ecclesia nova”⁶ (*MV II* 372); 1355 pleb. płaci dzies. pap., brak taksy (*ib.* 439); 1420 pleb. Andrzej (*ZL X* 367); 1432 → Jeżów, p. 3; 1470–80 kamienny kościół par. ś. Jana Chrzciciela w formie rotundy, fundowany przez Nawoja z G. h. Topór. Dzies. snop. i kon. z ról kmiec. w G. wart. do 12 grz. dowożą kl. wach. Pleb. G. ma w G. wolne role i łąki, bierze dzies. snop. z folwarków w G. i Sarniej Zwoli wart. po 3 grz., w Piotrowicach oraz kołędę i denar ś. Piotra w G. i Sarniej Zwoli (*DLb.* II 475, 488–9; III

417). Okręg. par.: G., Piotrowice, Sarnia Zwola, Skały (*ib.* 336, 475, 488–8); 1529 wieś. par. w prepozyturze kiel., kościół ś. Jana Ewangelisty, pleb. Stanisław ze Skrzynna, bierze dzies. z folw. w G. wart. 2 grz., w Piotrowicach wart. 3 wiard., w [Sarniej] Zwoli Floriana Kąkolewskiego wart. 2 grz. oraz kołędę z całej par. 18,5 gr, dochód par. wynosi 5/6,5 grz. (*LR* 353). Z łkm. w G. dzies. snop. wart. 10 grz. liczoną łącznie ze Zwolą i Zajączkowicami pobiera kl. wach., z folw. Czarowskich w G. dzies. snop. wart. 0,5 grz. należy do pleb. Bodzentyna (*LR* 458, 360); 1564–5 okręg par.: G., Sarnia Zwola, Skały, Wąsńów (*LS 1564–5* 330); 1578 okręg par. jw. plus Gaj (*Paw.* 185);

1627 do pierwotnej rotundy dobudowano prostokątną nawę i zakrystię (Z. Świechowski, *Budownictwo romańskie w Polsce. Katalog zabytków*, Wr. 1963, 53); 1633 konsekracja kościoła par. ś. Jana Chrzciciela w G. (*Kracik* 130); 1662 okręg par.: Dobruchna, Zagaje (*Paw.* 55a, wykaz częściowy); od 1712 plebanów G. zestawiał *Wiś.Op.* 203; 1787 okręg par.: G., Dobruchna, [Sarnia] Zwola, Skały, Wąsńów, Zagaje, liczy 379 mkw, w tym 14 Żydów (*Spis I* 411–2; II 134).

6. 1485 Jan s. Jana, student U. Kr. (*Al.* I 271)⁷; 1561 Jakub Grzegorzewski w Nowej Słupi (*Rokoszny* 160).

7. *Gacki* 242; *Wiś.Op.* 199–203; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Stanowisko dymarskie z OR (*Bielenin* 1963 357; 1992 236), dat. na podstawie ¹⁴C na ok. 17, ewentualnie 60 i 215 r.n.e., obok inne stanowiska żużla (*Bielenin* 1976 45n., 52; 1981, *passim*; *Pazdur i in.* 88–9). Koło kościoła par. ślady osadnictwa z XIV w., nieliczne wtręty ceramiki wśr. przy braku czystych warstw wśr. (E. Gąssowska, A. Żurowska, G., IA. Badania 1973, W. 1974, 246). Odkryto denar Wespazjana z l. 69–79 (*Kunisz* 71).

¹ W lit. znana pod nazwą Grzegorzewice, tak jeszcze *Kam.* 73. Ostatnio nazwę zmieniono na Grzegorzowice (*Wykaz I* 560). W pow. miechowskim istnieje do dziś inna wieś Grzegorzowice (Grzegorzewice), podobnie jak nasza należąca do Toporczyków (*SHGK I* 114n.), tak też nazywały się ob. Grzegórkzi, dzielnica Kr. (*ib.* 123n.). Poza tym istniały G. na Mazow-

szu, w pow. grójeckim (*Wp.* III 1781; *AKP* 8 s. 24; *SG* II 890).

- ² Treść tego dok., od strony dyplomatycznej niestwarzającego problemów, wzbudziła kontrowersje w związku z dyskusją nad datacją rotundy w G. Niezbyt szczęśliwa stylizacja wtrąconego zdania wyjaśniającego sposób nabycia przez kl. G., sugerująca, że kl. nie nabył, lecz pozbył się G. w zamian za Wojśław, zmyliła cz. badaczy, którzy doszli do wniosku, że w wyniku zamiany kl. otrzymał wieś Wojśław a oddał G., będące do 1269 r. własn. Bened. Jednakże, jak słusznie zwrócono uwagę, cały dok. wydany został na prośbę kl. dla jego wsi G., a wzoru dla lokacji dostarczyła położona tuż obok klaszt. wieś Nowa Słupia. Zresztą dokładna analiza treści aktu usuwa wszelkie wątpliwości i pozwala stwierdzić, że podnoszona przez cz. badaczy sprzeczność jest pozorna: w, lub tuż przed, 1269 r. kl. święt. zamienił za zgodą księcia swoją wieś Wojśław, bardzo odległą, na pobliskie G. (*Derwich* 1992 293–4).

- ³ O nich *Derwich* 1987 165; *Dymmel* 276.

- ⁴ Może identyczny z Nawojem, który razem z Zakliką dzierżył w 1355 r. położoną obok wieś Gaj (*ZDM* IV 948), dzisiejsze Zagaje, cz. Czajęcic, graniczących od NE z G.

- ⁵ Por. Wojśław, p. 3: 1463–4, 1470–80, 1480.

- ⁶ Początki rotundy w G. wzbudziły w lit. ożywioną dyskusję, związaną z próbami jej datowania na XIII, a nawet X–XI w. W rzeczywistości fundował ją dz. G., Nawój h. Topór, tuż przed 1334–6 r. (*Derwich* 1992 294 i przyp. 140).

- ⁷ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Grzegorzowice → Grzegorzewice

GUTANÓW (1380; *Niec.* 86; *Kosyl* 21, 62; *SHGL* 82) 10 km na NE od →Wąwolnicy; ok. 101 km na NE od kl., 38 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Garbów.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. [?], następnie do pleb. Garbowa.

1434 na mocy wyroku Grzegorza pleb. kościoła ś. Pawła w →Sandomierzu dzies. z G. należy do pleb. Garbowa (*SHGL* 82); 1443 dzies. z nowizn przywłaszczył sobie pleb. Garbowa (*ZDK* II 444); poł. XV w. dzies. należy do pleb. Garbowa (*Wojciechowski* 1963 7); 1470–80 wieś G. wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. z dopiskiem „Haec decima olim pertinabat ad Monasterium Sanctae Crucis Calvi Montis, sed ignoratur quo modo aut casu alienata est a monasterio Sanctae Crucis”, ob. z całej wsi, z łkm. i folw., dzies. pobiera pleb. Garbowa (*DLb.* III 246); z łkm., karczmy i zagród dzies. snop. i kon. wart. do 15 grz. należy do pleb. Garbowa, temuż co drugi rok dają dzies. snop. wart. do 10 grz. z folw. (*ib.* II 542); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 10 grz. należy do tegoż (*LR* 444).

7. *Paw.* 347, 19a; *LL* 1565 36; *RL* 1626 18; *Spis* I 444; II 168; *Tabela* I 157; *Gacki* 279; *SG* II 915; *Krzepela* 373–4; *Nosek* 226; *Szafran* 185; *SHGL* 82; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 67; *Rozwalka* 213; *Rolska-Boruch* 168 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 155).

Uw. Kl. święt. mógł utracić tę dzies. na rzecz pleb. w 1434 r. lub nieco wcześniej w związku z fundacją w 1418 r. par. w →Klementowicach i spowodowanymi nią zmianami, m.in. przejściem wsi →Płonki z par. Garbów do par. Klementowice, por. Bartłomiejowice i Garbów.

Gyerzmanice →Wierzbątowice

Gyezow →Jeżów

Gymanska, Gyrzmannowice, Gzimanska →Wierzbątowice

H

Herzmannowice →Wierzbątowice

Hoszycko →Hucisko

Hucisko →Trzcianka

HUCISKO (1439 Hoszycko, 1650 Hucisko, 1651–2 Huciszko, Huciszczanie, 1747 Ucisko, 1781n. Hucisko; *Kop.K* 123, 127) 3 km na NW od →Nowej Słupi, u północnych podnóży Łysca; 1,5 km na N od kl.

1. 1652n. pow. sand. (*AG nab. 936 1*), 1827 pow. opat. (*Tabela I 161*); 1747n. par. Nowa Słupia (*AV XXXVII 20*).

2. 1439 graniczy z →Bielowem, →Mirocicami i →Rutką (*Mp. IV 1351*; →Bielów).

3. Własn. kl. święt.

1650 należy do stołu konw. święt. (*AG 1913–5, 1917*); 1651 własn. konw. 1 kmieć, 3 zagr., 1 chał. [dane mogą dotyczyć →Trzcianki] oraz Smyk. Czynnysz płacą jak w →Baszowicach, ale zagr. po 6 gr, tak jak w →Serwisie. Kmiecie dają po 20 jaj oraz maty i przedzę konopną jak w →Baszowicach, Smyk daje 2 kapłony oraz sep: przez 2 lata po 2 kor. żyta i 4 kor. owsa miary sand., w trzecim roku nie daje nic, ponieważ ma mało roli. Pańszczyzna i pomocne jak w →Baszowicach (*AG nab. 936 10–10v, 17–7v*); 1787 liczy 17 mkw (*Spis I 399; II 118*); 1819 należy do stołu konw. (*AOkup. 6v 59*); 1827 ma 8 domów i 74 mkw (*Tabela I 161*).

5. 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab. 936 1, 2v*); 1819 dzies. pien. należy do stołu konw. (*AOkup. 9v*).

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

8. W H. zarejestrowano 8 st. żużla, z czego zbadano 3, w tym 2 hutnicze i 1 osadniczo-hutnicze. To ostatnie było początkowo dat. na wśr. (*Bielenin 1966 48; Piaskowski 161*), następnie niedat. (*Bielenin 1970 107n.; 1976 51; 1992 220, 236*).

Huta →także Hucisko, Kuźnica, Rudka, Rudki, Trzcianka

Huta Nowa →Nowa Huta

Huta Stara →Stara Huta

Huta Szklana →Szklana Huta

I

Iesouo →Jeżów

Irzmaneczowice →Wierzbátowice

J

Jabrzędzina →Karczma Jabrzędzina

Jaglin →Jagnin

JAGNIN (1351 Jagnyn, 1440 Jagnyn, Jagnin, 1447 Jagnino, 1464 Jagnin, 1470–80 Jagnin, Jagnyn, 1482n. Jagnyn, 1504n. Jagnin [ale: 1506 Jannin, 1531–2, 1538 Jagnyn, 1787 Jaglin]; *Kam. 76; Niec. 267*) 5 km na SW od Opatowa; ok. 27 km na SE od kl., 7,5 km na SE od →Modliborzyc.

1. 1351 z. sand. (*Derwich 1992 278*), 1440n. pow. sand. (*Mp. IV 1359*); 1470–80n. par. Strzyżowice (*DLb. II 341*).

3. Własn. kl. święt. do 1440 r., następnie szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym J. (*Derwich 1992 278*); 1440 za radą Piotra z Wyszmontowa, podsędka z. sand., i Jakuba z →Czernikowa opactwo święt. zamieniło swo-

ją wieś J. z dopłatą 350 grz. na należące do Stanisława Żyrnickiego¹ części wsi →Wierzbátowice i →Milejowice, co zatwierdza Władysław Warn., polegając na opinii ww., których sam ustanowił opiekunami i doradcami opactwa przy transakcjach kupna i zamiany, że układ ten jest korzystny dla kl. (*Mp. IV 1359*); 1440 sąd. z. sand. zaświadcza, że za zgodą króla Stanisław Żyrnicki z Wierzbátowic odstąpił opactwu święt. swoje dziedzictwo Wierzbátowice i Milejowice w zamian za J. i 420 grz., co potwierdził także Piotr, najstarszy syn Stanisława (*ZDM II 554*);

1470–80 w 1442 r. kl. święt. odstąpił J. za Wierzbátowice należące do Żyrnickiego (*DLb. III 232*); dz. Jan Żyrnicki h. Tarnawa (*ib. II 341*); niegdyś własn. kl. święt., ob. dz. Mikołaj Żyrnicki h. Róża, 2 dwory ryc., 8 łkm., których cz. przekształcono na folw., 4 zagr. z rolą (*ib. I 394*); 1473 Jan Żyrnicki z J. (*Mp. V/N 322*); 1488 Wojciech z J. (*ib. V/P 184*);

1504, 1506 pobór z 1/2 ł. (*ASK* I/7 7v, 40v, 107); 1508 Jan Albert Jagniński daje pobór ze zrebłu Michocin w J. (*Paw.* 458); 1510 pobór z 1/2 ł. i od 2 zagr. (*ASK* I/10 16); 1530–2 pobór z 1 ł. (*ib.* 207v, 451v, 592v); 1538 pobór z 1 ł. i od 3 komor. (*ib.* I/7 186v); 1564–5 pobór z 1 ł. (*LS* 1564–5 333); 1577 z cz. Wojciecha Jagnińskiego pobór od 4 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z ogrodem, z cz. wd. Jagnińskiej oraz z cz. Stanisława Jagnińskiego pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 568); 1578 z cz. Wojciecha Jagnińskiego pobór od 4 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła, 1 rybaka, z karczmy z wyszynkiem, z cz. wd. Jagnińskiej pobór od 4 kmieci na 1 ł. i 3 komor. bez bydła (*ib.* I/10 763v; *Paw.* 186); 1629 Piotr Żorawski daje pobór od 8 kmieci na 2 ł. i 5 komor. bez bydła (*RS* 1629 54);

1662 pogłównie od Żorawskiej, 9 czeladzi folw. i 42 mkw wsi (*ASK* I/67 24v); 1674 pogłównie od tejże, 10 czeladzi folw. i 50 mkw wsi (*ib.* 399v, 455v); 1787 liczy 65 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 382; II 104); 1827 ma 17 domów i 106 mkw (*Tabela* I 166).

4. 1351 → p. 3.

5. Dzier. niegdyś należała do kl. święt.², następnie do mansonarzy sand.

1470 kolegium mansonarzy sand. przy kolegiacie w → Sandomierzu otrzymuje przy fundacji m.in. dzies. z J. (*BPAN rps* 3504 65); 1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. zwożą do stodoły mansonarzy sand. (*DLb.* I 394); 1529 dzies. snop. wart. 1/36 grz. należy do mansonarzy sand. (*LR* 392).

6. 1447 Andrzej, student U. Kr. (*Al.* I 117); 1464 Andrzej s. Stanisława z J., pleb. Sieciechowic (*AKH* 6 123 s. 27); 1497 Albert Jagniński kupuje od Anny wd. po Warszu stolniku rawskim wieś Żelichin (*MS* II 686).

7. *SG* III 369; *Uruski* V 321; *Krzepela* 394; *Bastrzykowski* 1939 416; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Por. Czerników, uw.

Jalowa Łąka → Bielnik

JAMY (1405 Jamy, 1470–80 Jagnyn, Janin [!], 1496, 1529 Jamy, 1538 Jamy, 1564–5 Jamny, 1577n. Jamy; *Kam.* 77; *Kop.K* 83) dziś południowo-zachodnia cz. wsi Szeligi, 14 km na W od Ostrowca Święt., nad rz. Pokrzywianką; ok. 13 km na NE od kl.

1. 1536n. pow. sand. (*AG* 1892); 1538n. par. → Pawłów (*ASK* I/7 202).

2. 1468 → Boleszyn; 1470–80, 1496 graniczy z Nosowem i Boleszynem (→ Boleszyn).

3. Włas. szlach., w 1468 r. cz. kl. święt., w 1536 r. niedoszła włas. kl. święt.

1405 Mikołaj z J. h. Tarnawa (*AKP* 8 411); 1468 → Boleszyn; 1475 dz. Jan (*Mp.* V/N 365); 1536 w zamian za dobra koniemiłockie kl. święt. miał uzyskać m.in. 1/2 wsi J. (→ Broniewice, uw.; → Koniemiłoty); 1538 z cz. Andrzeja Seliskiego pobór z 1/2 ł. (*ASK* I/7 202); 1564–5 włas. szlach. (*LS* 1564–5 330); 1577–8 Andrzej Hubliński daje pobór od 2 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła (*ASK* I/7 580v; *Paw.* 191); 1629 Krzysztof Broniowski daje pobór od 2 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z rolą i 2 komor. bez bydła (*RS* 1629 61); 1674 pobór od 23 mkw wsi (*ASK* I/67 405v, 459); 1787 J. i Wymysłów liczą 27 mkw (*Spis* I 414; II 136).

5. 1529 z ról folw. dzies. snop. wart. 2 grz. należy do pleb. Pawłowa (*LR* 361); 1747 dzies. pien. tegoż (*AV* XXXVII 146); 1854 dzies. tegoż (*Wiś.H.* 156).

7. *SG* III 396; *Krzepela* 399; *Derwich* 1992 wg indeksu.

JANOWICE [rad.] (1369 Janouicze, 1412n. Janowicze, Janowycze, Janovice, 1526 Janowicze, 1529 Janowycze, Janowicze, 1530 Janowicze, 1531 Janouicze, 1532 Janowicze, 1540 Janowicze, 1563 Janowycze, 1576n. Janowice; *Kam.* 78; *Rym.* 32) 7 km na W od Kazimierza Dolnego, na lewym brzegu Wisły; ok. 75 km na NE od kl., 15 km na N od → Braciejowic.

1. 1497 z. sand. (*MS* II 1122), 1506n. pow. rad. (*ib.* III 2607); 1470–80n. par. Serokomla [ob. → Janowiec] (*DLb.* II 552).

3. Włas. szlach.

1369 Zaklika z J. (*Mp.* III 820); 1412, 1417

¹ O nim por. Żerniki, przyp. 1.

² Prawdop. dzies. z nadania opactwa przeszła na uposażenie kościoła ś. Wojciecha w Sandomierzu, a następnie z nim razem do mansonarzy (→ Sandomierz, p. 5A: 1470, 1470–80, 1529 i *Derwich* 1992 299).

Zaklika z J. (ZL 1409 572; ZL X 170); 1420–7, 1453 Stanisław z J. (ZL II 98; X 395; OL II 34); 1421 Wit z J. h. Janina (AKH 3 523); 1427, 1447, 1468–9 Mikołaj z J. (ZL II 95; VIII 39083; LPod. 19); 1428 Smarz z J. (ZL II 178); 1450 dz. Katarzyna, c. śp. Stanisława zw. Kot z Kotków, ż. Mikołaja z Plechowa (ZK CCI 338); 1453 Stanisław z J. (OL II 34); 1454 Dorota ż. Grzegorza z J. (*ib.* 51); 1465 Wojciech Janowski (AS II s. 203); 1466 przy podziale rodzinnym Jan Feliks Oleśnicki otrzymuje m.in. tenutę solecką z wsią J. (AG 6681); 1469 Jan i Mikołaj z J. (ZL VIII 86);

1470–80 dz. Mikołaj Janowski h. Syrokomla, 1 folw. ryc., 3 łkm. (DLb. II 553; III 248, 250); 1491 Mikołaj Plechowski i jego ż. Katarzyna z J. odstępują wieś i okoliczne włości Piotrowi Firlejowi, sędziemu z. lub. (ZL IX 641); [Od 1491–7 wchodzi w skład dóbr janowickich, →Janowiec]; 1497 Jan z Gardzienic rezygnuje na rzecz Mikołaja Firleja z Janowca, chorążego krak., m.in. z dóbr we wsi J., które otrzymał po Annie z J. (MS II 1122); 1506 →p. 4; 1508 należą do wwdy lub. (Paw. 478); 1510, 1526 pobór z 1,5 ł. (RP); 1526, 1530–2, 1540 pobór z 1,5 ł. i młyna o 1 kole (ASK I/8 174; I/10 146av, 388, 658v; I/83 10); 1563 pobór z 2 ł. (LS 1564–5 195); 1576–7 Andrzej Firlej daje pobór z 2 ł. i karczmy (ASK I/8 513v, 721); 1662 pogłównie od 92 czeladzi dworskiej i poddanych (*ib.* I/67 98); 1787 liczy 190 mkw, w tym 5 Żydów (Spis I 393; II 114); 1789 własn. Mikołaja Piaskowskiego, w dożywociu u Solarego, dochód 121/28 zł (Osad.rad II 237).

4. 1506 król przenosi na pr. średz. wsie Mikołaja Firleja z Dąbrowicy, chorążego krak. i star. lub., położone między granicami Serokomli i Mszadeł, w tym J. i →Przyłęk (MS III 2607).

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Serokomli.

1470–80 z 3 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 2 grz. zwożą do stodoły postawionej przez kl. święt., z folw. dzies. snop. należy do pleb. Serokomli (DLb. II 552; III 248, 250); 1529 z pewnych ról Serokomli, J. i →Mięćmierza dzies. snop. wart. 1/12 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. i pewnych ról kmiec. dzies. snop. wart. 2,5 grz. pobiera pleb. Serokomli (LR 351, 428); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych

przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (Gacki 280)¹; 1595 dzies. z ról kmiec. należy do opactwa święt. (AV XX 740, 742); 1660 dzies. z folw. należy do pleb. Janowca (MDS III 36); 1612–21 →Janowiec.

6. Studenci U. Kr.²: 1414–5 Wojciech s. Wierzchosława (Al. I 37); 1499 Mikołaj s. Bernarda (*ib.* II 51); 1514 Jan s. Jana (*ib.* 154); 1542–3 →p. 5.

7. LS 1564–5 195; Paw. 319; Gacki 280, 282–6; SG III 427; Wiś.Koz. 57; MDS III 36; Krzepela 407; Szafran 185; Derwich 1992 wg indeksu; 1992a 68.

¹ Por. Głodno przyp. 2.

² Identyfikacja miejscowości we wszystkich wypadkach niepewna.

JANOWICE [sand.] (1433 Janowicze, 1434 Janowycze, 1442 Ianowice, 1460, 1464 Janovicze, 1464–6 Janowicze, 1470–80 Janowicze, Janowycze, 1504 Ianowycze, Janowycz, 1506 Janovicze, 1510 Ianvice, 1529 Janovicze, Janowycze, 1532 janowycze, 1538n. Janowice [ale: 1569, 1571, 1577–8 Janowicze]; Kam. 79; Rym. 31; Kop.K 239) 6 km na S od Waśniowa; ok. 14 km na E od kl.

1. 1434n. pow. sand. (Mp. IV 1306), 1827 pow. opat. (Tabela I 171); 1470–80n. par. Momiina (DLb. II 471).

2. 1449 rozgraniczenie J. i →Wierzbątowic, wsi kl. święt., od Nagorzyc i →Milejowic [cz. szlach.] oraz Roztylic, pozostawiono wspólne pastwisko, wyjąwszy żołędzie i bukiew, które kl. w swoich lasach zachował na własny użytek (Gacki 242); 1470–80 graniczy ze Zwolą, Nieskurzowem, Milejowicami i →Kraszkowem (DLb. III 232, 234); 1780 →Wierzbątowice.

3. Własn. szlach., od 1433 r. kl. święt.

1433 Jan z Żurawicy za zgodą ż. Anny, br. mgra Jakuba i Piotra oraz siostry Anny sprzedaje Mikołajowi opatowi i konw. święt. wieś. J. za 600 grz., z tym że rzeczywista cena wynosi 700 grz., ale Jan siódmą setkę ofiarował opactwu (ZDM II 452); 1440 Władysław Warn. na prośbę opata zatwierdza sprzedaż przez kl. święt. nieodgodnie położonej wsi →Opatkowice w pow. lub. i kupno na jej miejsce od Jana Parkoszowi-

ca za 600 grz. wsi J. (*Mp.* IV 1306); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym Milejowice, Wierzbátowice, J. i Kraszków (*ib.* 1434; *AG* 1843);

1451 spadkobiercy Beaty¹ ż. Jana z Żurawicy, który sprzedał kl. wieś J., pozywają opata Michała o zwrot sumy posażnej Beaty w wysokości 100,5 grz. ciążyącej na J., a z kolei opat skarży spadkobierców i krewnych Jana, na których ciąży obowiązek ewikcji (*CE* III s. 585 przyp. 1); 1460 uгода między opatem święt. Michałem a Bartoszem i jego ż. Śmiechną, dziedzicami Boksic. Opat wykupi od brata Bartosza, Mikołaja Łysego z Boksic, całą cz. Boksic należącą do Bartosza i przekaze ją w zamian za 1 ł. Bartoszowi i Śmiechnie w użytkowanie. Mają oni dzierżyć ją do zakończenia będącej w toku sprawy ze Śmiechną i Janem Motyczką zw. Parkosz o wieś J. oraz przez 3 lata po jej zakończeniu, jednak w tym czasie muszą zwrócić opatowi sumę 37 grz., w przeciwnym razie ww. cz. Boksic przejdzie na własn. kl. Jeżeli opat wygra proces z Janem z Motycz, wówczas całą uzyskaną sumę przekaze Śmiechnie i Bartoszowi, potrącając sobie owe 37 grz. długu oraz koszt sądowe, jeżeli przegra, wówczas Śmiechna i Bartosz nie będą mogli więcej wysuwać roszczeń do J. (*AG* 1857); 1464 opat Michał i konw. pozywają Jana z Motycz zw. Parkosz o to, że sprzedał Mikołajowi opatowi święt. wieś J. z obowiązkiem ewikcji, z którego teraz nie chce się wywiązać, odmawiając zaspokojenia roszczeń wysuniętych jeszcze wobec poprzedniego opata Macieja przez Śmiechną, ż. Bartosza z Boksic, która domaga się zwrotu spadku po jej matce Beacie, tzn. jej posagu obejmującego 100,5 grz., za które kupiono prawie 1/3 cz. J., zw. Frankowskie, oraz żreb zw. Opatlik, warty 30 grz. Sąd z. sand. na skutek niestawienia się Jana na kolejne terminy rozstrzyga sprawę po myśli opata i nakazuje woźnemu Mrzewli wyegzekwować od Jana ww. sumę (*ib.* 1863); 1465 mimo usprawiedliwień Jana Parkoszowica z Motycz, że jego nieobecność spowodowana była chorobą, sąd ponownie zarządza egzekucję ww. sumy przez woźnego Malatkę na dobrach Jana (*TN* XX 1); 1465 pap. Paweł II na prośbę opata poleca sądowi ko-

misarycznemu z Jakubem kustoszem przemyskim rozstrzygnąć spór między kl. święt. a Janem Parkoszowiczem z Czartkowic i Janem ze Sławoszewic (Swaschouicze) o ewikcję sumy posażnej 100,5 grz. Beaty ż. Jana z Żurawicy ciążyącej na wsi J. Sąd rozstrzyga sprawę po myśli opata (*CE* III s. 585 przyp. 1); 1466 sąd z. sand. nakłada wieczne milczenie na Śmiechną ż. Bartosza z Boksic w sprawie posagu jej matki Beaty, tzn. 100,5 grz., za które kupiono 1/3 cz. J., zw. Frankowskie, oraz żreb zw. Opatlik, o które wiodła spór z Maciejem, a następnie Michałem, opatami kl. święt. (*TN* XX 69);

1470–80 należy do kl. święt., kupił ją w 1430 r. [!] Mikołaj Drozdek opat święt. od Parkosza z Żurawicy h. Godzięba. 9 łkm., karczma z rolą. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, karczma płaci 4,5 grz. czynszu (*DLb.* III 232; II 471); 1504 pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 104); 1504 pobór z 1/2 ł. (*ib.* 106); 1506 pobór z 1/2 ł., z 1 ł. i z karczmy (*ib.* 113, 120v); 1510 pobór z cz. klaszt. oraz cz. [karczmarza?] Pełki, gdzie karczma z rolą (*ib.* I/10 18); 1529 należy do stołu opata, czynsz liczony razem z →Pełką, →Szczegłem i →Worowicami wynosi 9 grz. (*LR* 349); 1531 z cz. klaszt. pobór z 2,5 ł., z cz. Pełki pobór z karczmy z rolą (*ASK* I/10 454v–5); 1532 z cz. klaszt. pobór z 2,5 ł. i karczmy (*ib.* I/10 594v); 1538 z J. opata pobór z 2,5 ł., od 2 komor. i z 1 karczmy (*ib.* I/7 187v); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone dobra kl., w tym J. (*AG* 1909); 1564–5 własn. kl. święt. (*LS* 1565–5 331); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 3,5 ł. i karczmy (*ASK* I/7 258v, 332, 403); 1577 opat święt. daje pobór od 10 kmieci na 3,5 ł. i z karczmy z rolą (*ib.* 572); 1578 z cz. opata święt. pobór od 7 kmieci na 3,5 ł., 1 zagr. z rolą, 3 komor. z bydłem, 2 komor. bez bydła, 1 rybaka i z karczmy (*ib.* I/10 767; *Paw.* 188); 1629 opat święt. daje pobór od 7 kmieci na 3,5 ł., 1 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła (*RS* 1629 56);

1662 własn. opata święt., pogłównie od zarządcy szl. Bakanowskiego z żoną i synem, 7 czeladzi folw. i 30 mkw wsi (*ASK* I/67 26v); 1673 opat święt. daje pogłównie od 40 mkw wsi (*ib.* 233v); 1674 pogłównie od 27 mkw wsi (*ib.* 401v, 457); 1780 należy do klucza wierzbátowickiego dóbr

stołu opata klustralnego. 6 kmieci (wójt Antoni Kidoń, Wit Grad, Mikołaj Filip, Grzegorz Kłonica, Józef Slosara, Grzegorz Gora), 1 rola kmieca opust., 2 półrol. (Mikołaj Karcz i Jan Wajszczak), 1 zagr. (Wit Kolanowski), 1 chał. (Walenty Job), 5 komor. (Wojciech Kłonica, Stanisław Tkacz, Mikołaj Karcz, Jakob Kolibaba, wd. Koszrzowa). Kmiecie pracują po 3 dni tyg. sprzężajem dworskim w 2 konie i 2 woły, odrabiają po 4 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 1/18 zł czynszu, dają po 3 kor. żyta, 2 kapłony i 30 jaj, półrol. dają połowę wymiaru, zagr. pracuje 3 dni tyg. pieszo, odrabia 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy, płaci 24 gr czynszu, daje 1 kapłona i 15 jaj, chał. pracuje 2 dni tyg. pieszo, odrabia 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo i odrabiają po 2 dni powaby. Wszyscy dają stróżę, strzygą owce, uprawiają kapustę i konopie. Komor. dostają zasiane zagony dworskie, po 2 żyta i jęczmienia, 1 grochu. Subsidium charitativum wynosi 349 zł (*Inw. Wierzbąt.* 8–10, 18); 1780–2 → Wierzbátowice, p. 3B; 1787 liczy 82 mkw (*Spis* I 414; II 134); 1819 należy do stołu opata, ob. w dzierz. (*AOkup.* 3v); 1827 ma 12 domów i 92 mkw (*Tabela* I 171).

4. 1442, 1553 → p. 3.

5. Dzies. należy do pleb. Mominy, okresowo do kl. święt.

1442 dzies. z nowizn w J. przyznana została pleb. Mominy przeciw roszczeniom opata święt. (*OK* VI 355); 1470–80 dzies. snop. i kon. z 1/2 wsi wart. do 4 grz. należy do pleb. Mominy (*DLb.* II 471; III 332); 1529 z pewnych ról dzies. snop. wart. 2,5 grz. należy do pleb. Mominy (*LR* 460); 1780 dzies. snop. należy do dworu w Wierzbátowicach, oprócz kilku ról, z których pobiera ją pleb. Mominy (*Inw. Wierzbąt.* 10); 1784–6 → Wierzbátowice; 1827 dzies. gromadzka należy do pleb. Bałtowa (*Wiś.H.* 8).

7. *SG* III 427; *XV/1* 637; *Wiś.H.* 6, 8; *Krzepela* 407; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Koło osady z OR, Garbacz st. 1, w północnej cz. J. na W od drogi do Garbacza liczne st. węglarskie z żużlem żelazistym z dymarek, fragmenty ceramiki z OR (*Bielenin* 1964 226; 1992 221). Ślady osadnictwa neolitycznego [?], fragmenty żużla (*Kat.arch.* 33).

Uw. Informacja Długosza o kupnie przez kl. J. w 1430 r. zapewne jest pomyłką. To samo najpewniej dotyczy wzmianki J. Ostrowskiego, że transakcja ta miała miejsce już w 1419 r. – cytowane przez niego źródła wiadomości takiej nie zawierają (*PSB* V 392). Ze względu na liczne występowanie w Małopolsce, w tym w pow. sand., wsi o nazwie J., niemożliwa jest bez szczegółowych badań bliższa identyfikacja występujących w 2 poł. XIV i 1 poł. XV w. osób (szczególnie Janów) piszących się z J.

¹ Być może była pierwszą ż. Jana.

JANOWIEC (1325–8 Srocomhla, 1346–58 Srocomla, Grochomla, Scrocomla, Socrocomla, Sirocomla, Syrocomla, 1352 Srokomlya, 1361 Svrocomla, 1369 Srocomla, 1373–4 Sirocomla, 1389 Z(ir)okomla, 1409 Syrocomla, 1412 Syrokomla, 1415 Srokomla, 1417 Chirokomla, 1422 Syrokomlya, 1456 Sirokomlya, 1457 Schirokomlya, 1461 Szirokola, 1470–80 Srokomla, Srokomlya, Sirokomlya, Syrokomla, 1491 Serokomla, 1497 Sirokomlya, 1506 Svrokomla, 1508 Srokomlya, 1510 Schyrokomla, 1526, 1530 Sirokomlia, 1531 Serokomlija, 1537 Serokomla [...] exnunc [...] Janowiec propter arcem ibidem, 1538 Serokomla, 1563 Szerokomlya, 1569 Janowiecz alias Serokomlia, 1508n. Janowiec, Janoviec, Janowiecz [ale: 1652 Janowiec olim Szerokomla, 1721 Janowiec niegdyś Serokomla]; *Kam.* 79; *Rymut* 1980 91; *Rospond* 118, 343) 3 km na W od Kazimierza Dolnego, na lewym brzegu Wisły; ok. 79 km na NE od kl., 17 km na N od → Braciejowic.

1. 1537n. m. (*MDS* III 18–20); 1497 z. sand. (*MS* II 1122), 1361 pow. rad. (*ZDM* VI 1830b), 1827 pow. koz. (*Tabela* I 171); 1325n. par. własna (*MV* I 172).

2. 1592 droga publiczna z m. → Solec do m. J. (*AG* 6343).

3. Własn. szlach.

1346–61 Jan h. Syrokomla z S., podsędek i sędzia z. krak. (*Urzednicy malopolscy XII–XV w.*, Wr. 1990 311, 376); 1369 Zaklika z S. (*Mp.* III 825); 1422 Mikołaj Zaklika z S. (*ZDM* II 352); 1452 kmieć Piotr Szklec z Grzegorz z S. (*Kiryk* 1994 51); 1461, 1481 mieszczanie rad. zwolnieni od cła mostowego w S. (*ib.* 51);

1470–80 dz. Mikołaj Janowski h. Syrokomla, 7 łkm., 4 karczmy (*DLb.* II 552; III 248); 1491 Mikołaj Plechowski i jego ż. Katarzyna z Janowic [rad.] odstępują Piotrowi Firlejowi sędziemu lub. m.in. S. (*ZL* IX 641); 1497 Jan z Gardzienic rezygnuje na rzecz Mikołaja Firleja z J., chorążego krak., z dóbr we wsiach m.in. Janowice i S., które otrzymał po ż. Annie z Janowic (*MS* II 1122); 1508 pobór z wsi wwdy lub. [Mikołaja Firleja z Dąbrowicy], m.in. z Janowic, S. i →Przyłęku (*Paw.* 478); 1510 pobór z 3 ł. i 3 karczem z półłankami (*RP*; *ASK* I/10 43); 1526, 1530 pobór z 3 ł. (*ASK* I/8 173v; I/10 146a); 1537 →p. 4;

[o właścicielach od 1537 r. por. lit. w p. 7] 1538 S. i Oblasy połączone przez wwdę lub. Piotra z Dąbrowicy w miasto J. (*ib.* I/10 662); 1577 pobór z młynów miejskich mających w sumie 7 kół (*ib.* I/8 721); 1662 pogłównie od młków zamku, tzn. 4 szl., w tym Swirczowskiego i 24 służby, oraz 382 mkw miasta (*ib.* I/67 97v); 1662 liczy 381 mkw, w tym 58 Żydów (*Osad.rad.* I 99, 156); 1673 pogłównie od młków zamku: dworu księżnej z jej synami i urzędnikami, niezamężnymi szlachciankami, 10 osobami ich służby, 6 służby plebejskiej, szl. Zielińskiego z 3 czeladzi, szl. Czapskiego i Bielskiego ze służącym, 66 żołnierzy, w tym hajdamaków, dragonów, kozaków, 2 osób innej służby, szl. Franciszka Olszowskiego z żoną, sługi Raczeńskiego z 4 służącymi plebejskimi, szl. Stankowskiego z żoną, 21 służby zamkowej (*ASK* I/67 271–1v); 1674 w mieście 61 Żydów (*Osad.rad.* I 156); 1676 54 Żydów (*ib.*); 1765 w mieście 341 Żydów (*ib.* II 155); 1787 m. liczy 767 mkw, w tym 150 Żydów i 4 dysydentów (*Spis* I 393; II 114); 1789 dochód z m. razem z Oblasami i Mszadłami 16790/1,5 zł; z wsi J. dochód 2838/5 zł (*Osad.rad.* II 236–7); 1827 ma 30 domów i 209 mkw (*Tabela* I 171).

4. 1361 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. wsie Mszadła i S. (*ZDM* VI 1830b); 1506 →Janowice [rad.]; 1537 wieś S. lokowana na pr. niem., nowe m. otrzymuje nazwę J. (*MDS* III 18–20; *Kiryk* 1994 51). [Dalsze losy J. por. lit. w p. 7].

5. Osada par., dzies. należy do kl. święt. i miejskowego pleb.

1326–8 pleb. Piotr, par. zniszczona, nie płaci dzies. pap. (*MV* I 172, 247); 1350, 1354–5 par.

płaci dzies. pap., taksa 1 grz. (*MV* II 373, 432); 1328, 1346–58, 1373–4 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci po 3 sk. (*MV* I 309; *MV* II 199, 207, 218, 228, 237, 246, 255, 263, 270, 278, 286, 294, 301; *MV* IX 20, 40; *Gromnicki* 398–9); 1389 pleb. Czesław (*ZDK* I 97); 1409 pleb. Czesław (*ZL* 1409 17); 1415–6 pleb. Jan (*ZL* X 30, 133, 165, 170); 1456–7 pleb. Mikołaj (*Szafran* 160; *OL* II 119); 1461 Marcin prokurator Piotra wikarego S. (*Szafran* 168);

1470–80 mur. kościół par. ś. Małgorzaty, patronat Mikołaja Janowskiego h. Syrokomla, fundacja Bodzanty bpa krak. Z 7 łkm. dzies. snop. wart. do 5 grz. dowożą kl. święt. Pleb. ma w S. własne role i łąki, z nadania bpa Bodzanty dzies. snop. z Kijan, wcześniej należąca do stołu bpa, na którą ma przywilej od Bodzanty i kapituły krak., oraz dzies. snop. z folwarków w Janowicach, →Mięćmierzu i Niebrzegowie. Okręg par.: S., Janowice, Mięćmierz, Przyłęk (*DLb.* II 552; III 248, 257); 1482 pleb. Jan (*AG* 1878); 1483 Stanisław z Wojczyc kan. i oficjał sand. jako sędzia komisaryczny Jana bpa krak. potwierdza rezygnację Jana pleb. S. z dzies. snop. z gruntu zw. Patroszyn na rzecz opactwa święt. (*Gacki* 282);

1529 z pewnych ról w S., Janowicach i Mięćmierzu dzies. snop. wart. 1/12 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1529 do Marka pleb. S. należą dzies. z folw. w S. wart. 1/12 grz. oraz z pewnych ról folw., teraz zamienionych na kmieccie, wart. 3 wiard., a także dzies. z całych Oblas wart. 2,5 grz. i z Mięćmierza wart. 3 grz., z folw. w Mszadłach wart. 6 grz. i z Buczkowa wart. 1 grz., z folw. i pewnych ról kmiec. w Janowicach wart. 2,5 grz., z ról kmiec. w Jawidzu wart. 7 grz. i w Kijanach wart. 8 grz., z ról wójta i pewnych ról kmiec. w Rudkach wart. 2 grz., z roli sołtyśiej w Babinie wart. 1,5 grz. i w Łagowie wart. 2 grz., z ról 2 szl. w Niebrzegowie wart. 3 grz., a także kołoda wart. 5,5 grz. oraz czynsze od 1 kmiecia w Oblasach w wysokości 1 wiard. oraz 30 gr od karczmarza w S., łączny dochód par. wynosi 46/42 grz. (*ib.* 428); 1559–99 kościół w S. zamieniony na zbór protestancki (*MDS* III 36); 1563 okręg par.: S., Babin, Janowice, Łagów, Mszadła, Oblasy, Przyłęk, Rudki (*LS* 1564–5 195); 1569 okręg par.: jw. plus Łaguszków i Zamoście (*Paw.* 319); 1595 mur. kościół par.

ś. Małgorzaty, patronat i kollacja należą do Firlejów, zbudowany przez Piotra z Dąbrowicy, w części sprofanowany przez heretyków popieranym przez Andrzeja Firleja. Służba boża odbywa się w niesprofanowanej kaplicy z lewej strony starego chóru, w niej 1 ołtarz. Ob. dz. Stanisław Tarło przygotował materiały do wykończenia budowy kościoła. Pleb. jest Wojciech Żniński, kaznodzieja płocki i prep. kościoła w Kazimierzu [Dolnym], prezentowany w 1594 r. przez Mikołaja Mniszka, opiekuna dziedziców J. Jest wikary, kantor, szkoła, kaplica szpitalna ś. Trójcy, od ponad 30 lat zajęta przez heretyków. Pleb. ma łąki w J. sięgające do Wisły i granic Oblas oraz → Wojszyna, kmieci i zagr. m.in. w Oblasach, 10 młynów, stawy, słodownik, dzies. z Babina, Ławeczki, Rudek, Janowic, utracone przez poprzednich plebanów. Okręg par.: J., Babin, Brzeście, Janowice, Łągów, Łaguszków, Ławeczka, Mięćmierz, Mszadła, Oblasy, Okrężnica, Pająków, Przyłęk, Rudki, Trzcianka, Wólka Łaguszowska, Wólka Przedmosty, Załazy, Zamoście (*AVCap.* III 77–80v; LXV 502–2v; *Wyciąg* 680); 1600–4 ponowna erekcja mur. kościoła ś. Małgorzaty w J., w 1603 r. jeszcze niekonsekwentnego, który otrzymuje wyliczone uposażenie, m.in. dzies. w J. z ról zw. Błonie, ogrodów, folwarków dziedzica i mieszczan (*MDS* III 35–8; *Szafran* 168); 1601 pleb. Wojciech Placentinus, wikarzy Walenty Bartkowicz i Jakub Falkowicz z Radomia (*AVIV* 175); 1602 na prośbę Barbary z Dulskich Tarło, ż. śp. Stanisława Tarły, bp Bernard Maciejewski eryguje kościół w J. (*ib.* XX 741);

1612–21 Jan Karol Tarło nie oddaje kl. święt. dzies. z ról kmiec. we wsiach J., Janowice i → Lucimia (*Gacki* 282–3); 1624 pomimo roszczeń wysuwanych przez pleb. J. Wawrzyńca Beklewskiego, dzies. z ww. wsi wraz z odszkodowaniem przyznane zostają opactwu (*ib.*); 1631–41 dz. ponownie zagarnia dzies. z ww. wsi (*ib.*); 1647 cc. Jana Krzysztofa Tarły Teresa ż. Krzysztofa Baldwina Ossolińskiego i Barbara zobowiązały się, że do czasu podziału dóbr będą przysyłały corocznie na ś. Marcina [11 XI] do → Boisk 200 zł za dzies. należną kl. z wsi J., Janowice, Lucimia, Przyłęk (*ib.*); 1649 Barbara Tarłówna i jej mąż Aleksander z Żurowa Daniłowicz przedłużają ważność ww. układu aż do swojej śmierci (*ib.*);

1652 Aleksander z Żurowa Daniłowicz płaci konw. za dzies. z J., Janowic, Lucimi i Przyłęku 200 zł (*AG nab.* 936 1, 2); 1662 pleb. i wikary, par. liczy 1717 parafian (*Osad.rad.* II 34); 1664 Barbara Tarłówna i jej drugi mąż Jerzy Lubomirski powtarzają układ z kl. z 1649 r. (*Gacki* 283); 1674 okręg par.: J., Baryczka, Brzeście, Ławeczka, Okrężnica, Pająków, Ruda, Trzcianka, Wólka Zamojska, Załazy (*Paw.* 58a – wykaz częściowy); 1701–28 za dzies. z włości janowickiej, tzn. z wsi J., Janowice, Lucimia i Przyłęk, Bened. święt. otrzymują corocznie 22 beczi soli z żup Kunegunda, które odbierają w Puławach (*Gacki* 283–5); 1721 mur. kościół par. śś. Stanisława i Małgorzaty fundowany przez bpa Bodzantę i uposażony dzies. z Kijan, kollacja należy do Jerzego Lubomirskiego pkom. krak., 5 ołtarzy, 2 dzwonnice, brak kaplic. Od 1709 r. pleb. jest Andrzej Zucci, profesor U. Kr., kan. liwski, dziekan solecki, 2 wikarych, organista, kantor, zakrystian, rektor szkoły, szpital z kaplicą ś. Trójcy. Na terenie par. opactwo święt. pobiera dzies. z ról mieszczan w J., kmiecią w Janowicach, całą w Rudkach [!], Mszadłach [!] i w Przyłęku. Okręg par.: J., Babin, Baryczka, Brzeście, Janowice, Łągów, Łaguszków, Ławeczka, Mięćmierz, Mszadła, Oblasy, Okrężnica, Pająków, Przyłęk, Ruda, Rudki, Trzcianka, Wólka Łaguszowska, Wólka Zamojska, Załazy, Zamoście, liczy łącznie 2000 osób (*AVXX* 175);

1728n. mocą nowego porozumienia, gdy żupa solna Kunegunda i dobra janowieckie zmieniły właścicieli, Bened. święt. otrzymują corocznie na ś. Marcina za dzies. z wsi Janowice, Lucimia, Przyłęk i m. J. 613/2 zł (*Gacki* 285); 1784–90 po zmianie właściciela dóbr janowickich mnisi bezskutecznie próbują uzyskać z nich dzies. snop. (*ib.*); 1787 okręg par. jak w 1721 r., bez Rudy (*Spis* I 393); 1787 pleb. Piotr Makarowicz, ma wieś Oblasy, dochód z par. 1883/22,5 zł. Probstwo szpitalne św. Cecylii w m. J., ksiądz Piotr Makarowicz, dochód 1208/7,5 zł (*Osad. rad.* II 237); 1801 Austriacy zezwalają pobierać dzies. snop. wszędzie tam, gdzie zamiana na ryczałt pien. nie została potwierdzona przez bpa, z czego korzystając, kl. święt. ponownie dąży do odzyskania dzies. snop. z ww. wsi. W 1802 r. gromady: Babin, Mszadła, Okrężnica, Przyłęk, Wólka

Zamojska i Załazy kupiły od kl. dzies. ze swych ról, ale dzies. te zagarnęli dziedzice, zainteresowani dalszym płaceniem ryczałtu (*Gacki* 285–6); 1809 Bened. skarżą się, że dwory w J., Brzyściu [ob. Brzeście Stare], Przyłęk, Lucimi i Łagowie same pobierają dzies., a im oddają za nie od 15 lat do depozytu po 613/2 zł (*ib.* 286); 1819 do stołu konw. należy dzies. pien. z całego klucza janowickiego, tylko 613 zł rocznie (*AOkup.* 10).

6. 1412 Stanisław s. Piotra, student U. Kr. (*Al.* I 32).

7. *Gacki* 84, 282–6; *SG* III 429–30; *Wiś.Koz.* 47–58; *MDS* III 18–38; *Szafran* 168–9, 185; A. Wyrobisz, *Polityka Firlejów wobec miast w XVI w. i założenie J. nad Wisłą*, PH LXI, 1970, 585–602; *Flaga* 306–7; *Sochacka* wg indeksu; *Kiryk* 1994 51–2; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwółka* 48, 181, 195, 206, 214; *Rolska-Boruch* 175–6 i wg indeksu.

Uw. Zainteresowanie i wątpliwości budzą informacje przytoczone w p. 5, 1721, 1802 i 1809, z których wynika, że kl. święt. otrzymywał dzies. nie tylko z J., Janowic, Lucimi i Przyłęk, ale także z pewnych ról otaczających Przyłęk wsi Mszadła, Rudki, a także Babin, Łagów, Okrężnica, Wólka Zamojska, Załazy, tudzież z położonej między Janowicami a Lucimi wsi Brzeście. Osady te, niewymienione w *DLb.*, powstały w różnym czasie: Mszadła przed 1361 r. (→p. 4), Babin i Łagów przed 1497 r. (*MS* II 1122; III 2607; *Paw.* 478), Wólka Zamojska przed 1569 r., a Rudki przed 1529 r. (→p. 5), inne w XVII w. W 1529 r. dzies. z Babina, Łagowa, Mszadeł i Rudek brali bp krak. i pleb. J. (*LR* 27, 428). Zwróćmy jednak uwagę, że jednocześnie do bpa należała dzies. z Przyłęku, dowodnie oddającego wcześniej i później dzies. opactwu. Możliwe zatem, że ok. 1529 r. dzies. z Przyłęku i okolicznych wsi powstałych na jego gruntach zostały przez kl. czasowo utracone na rzecz bpa. Ewentualnie, jak w innych wypadkach (→Dobre), dzies. ze starych łkm. w tych wsiach należały do kl., a z nowych do bpa. Ich powinności na rzecz kl. mogły mieć swą genezę w tym, że powstały one w części na obszarze dawnych łkm., oddających dzies. opactwu, a wchodzących pierwotnie w skład Przyłęku, Janowic i Serokomli. Jak

jednakże wytłumaczyć brak tych osad w wykazie dzies. stołu konw. z 1652 r.?

Jarentowskie Pole → Jarnołówce

Jarętowice → Jarnołówce

JARNOŁTOWICE (1466, 1470–80 Jarnolthowicze, Jarnolthowycze, Jarnolthow, 1494 Jarno-
thowycze, 1512 Jarunthowicze, Jarunthowice, 1526 Jarmuthowicze, 1529 Jarmolthowycze, 1531 Jarunthowicze, 1540 Jarmulthowicze, 1564–5 Jarunthowycze, Jaruntowice, 1569 Jarnuthowicze, 1576 Jaruntowicze, 1577 Jarunthowicze, 1592 Jarundowicz, Jaruntowicze, 1652 Jarętowice seu Jarnoltowice, Jarantowice, 1660–4, 1789 Jaruntowice, 1721 Jarontowice, Grabowiec alias Jarontowice, 1786 Jarętowice, Jarętoskie Pole, 1787 Jarętowice, Jarętowskie Pole, 1827 Jaron-
towice, Jarontowskie pole; *Kam.* 79–80; *Rym.* 32; *Osady* 61–2; *Derwich* 1992a 68; *Kop.R* 214, 375, 473) dziś w swej postaci średniowiecznej nie istnieje, niszczona i dzielona przez zmiany koryta Wisły. Już w 1787 r. istniały tu 4 kolonie; dziś na gruntach dawnych J. znajdują się: Jarętowice, Las Dębowy, Grabowiec i Jarętowskie Pole, osady leżące po obu brzegach Wisły; ok. 9 km na N od →Solca nad Wisłą; ok. 65 km na NE od kl., 5 km na N od →Braciejowic.

1. 1526n. pow. rad. (*ASK* I/8 176v), 1827 pow. solecki i kazimierski (*Tabela* I 171); 1470–80n. par. →Chotcza (*DLb.* II 567) [częste zmiany przynależności administracyjnej w zależności od przebiegu głównego koryta Wisły i stopnia podziału wsi (*Osady* 61)].

2. 1470–80 graniczy z Braciejowicami, →Zakrzowem, →Goszczą i →Wrzelowem (*DLb.* III 241); 1512 graniczy z Goszczą, Zakrzowem i Wrzelowem (*AG* 6277; →Goszcza); 1592 graniczy z →Boiskami, Goszczą, Braciejowicami i Zakrzowem przez Wisłę, dawniej znaną jako Przeria (*AG* 6343; →Boiska); 1660–4 graniczy z Zakrzowem, Goszczą, →Białobrzegami, Chotczą (*LS* 1660–4 I 185); 1789 graniczy z Chotczą, Białobrzegami, z drugiej strony Wisły z Chotecką Kępą, Urzędowem, Zaleszowem [tzn. Zakrzowem], Braciejowicami. Składa się z 4 kolonii: Stara Wieś, Grabowiec, lasy i wieś J. (*LS* 1789 II 23, 25).

3. Własn. król., tenuta solecka.

1466 tenutariusz Jan Feliks Oleśnicki (*AG* 6681); 1470–80 należy do króla, folw. król., 4,5 łkm. (*DLb.* II 567–8, 574; III 243); 1494 [własn. król.] w kluczu soleckim (*MS* II 474); 1526 pobór z 3 ł. i karczmy (*ASK* I/8 176v); 1531–2 starostwo Solec, 9 mkw daje stacje dla Radomia oraz po 1,5 kor. owsa, 1 kogucie, 10 jaj, 1 serze, 1/2 miary masła i karczmę seu targowe (*ib.* LVI/1 128, 173v); 1531, 1540 pobór z 3,25 ł., od 5 zagr. i z karczmy (*ib.* I/10 391v; I/83 11v); 1564–5 przynależy do zamku Solec, folw., na którym sięją tylko zboża jare, daje do 6 brogów siana, 7 ł., z których dają jałówkę, 14 kogutów, 21 kor. owsa, jaja, 14 serów, 7 masel, jest 5 karczem, czyli zagród, które dają po 1 kogucie, 10 jaj, 1 serze, 1/2 miary masła (*LS* 1564–5 200, 278); 1569 Jan Cieligowski, służebnik panny starościны soleckiej, daje pobór z 1,5 ł. z dzies., od 1 komor. i rybaków (*ASK* I/8 584; *Paw.* 323); 1576–7 star. solecki daje pobór z 1,5 ł., od 1 komor. bez bydła i rybaków (*ASK* I/8 517v, 725v); 1598 → p. 5;

1660–4 należy do starostwa Solec, wg kwitów poborowych ma 1,5 ł., w rzeczywistości 9 ł. osiadłych i 1 ł. opust., 21 kmieci, 16 zagr., 10 chał., 1 wybraniec, byli 2 karczmarze, rybacy i gajowcy, 4 zagr. na gruncie Grabowiec (*LS* 1660–4 I 184–5); 1787 Jarętowice liczą 203 mkw, w tym 7 Żydów, Jarętowskie Pole – 214, w tym 8 Żydów, Grabowiec – 97, w tym 4 Żydów (*Spis* I 392; 114); 1789 było 12 ł. osiadłych (z których Wisła urwała 1 ł.), 1 ł. wybraniecki, niecałe 1/2 ł. łąki, dobry browar i karczma powstała w 1788 r. (*LS* 1789 II 23–5); 1827 J. mają 13 domów i 77 mkw, J. Pole ma 38 domów i 233 mkw (*Tabela* I 171).

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Solca.

1470–80 z 4,5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 3 grz. doważą kl. święt., z folw. dzies. należy do pleb. Solca (*DLb.* II 567–8, 574; III 243); 1529 z Woli Świesielskiej [ob. → Wola Solecka] i J. dzies. wart. 9 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)¹; 1598 w trwającym od 1593 r. sporze między kl. święt. a Krzysztofem Radziwiłłem, wwdą wileńskim i starostą

soleckim, który odmawia kl. oddawania dzies. ze wsi należących do tego starostwa, sąd z. rad. przysądza kl. święt. dzies. snop. z wszystkich ról kmiecych i folwarcznych we wsiach J. i → Świesielice jako z dawna należących do tego kl. (*AG* Archiwum Radziwiłłów, dz. VIII 235); 1618 Krzysztof Zbaraski, koniuszy koronny, star. krzemieniecki, solecki i wiślicki, wydzierżawił w dożywocie od kl. święt. dzies. z wsi → Świesielice, → Kawęczyn i J., zobowiązując się płacić za nie rocznie 260 zł i 1/2 poboru, gdyby taki został wyznaczony przez sejm (*Gacki* 281–2);

1651 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1721 z J. dzies. należy do kl. święt., a z Grabowca alias J. do pleb. Chotczy (*AVXX* 756); 1721 dzies. pobiera pleb. Solca (*Wiś.H.* 223); 1819 do stołu konw. święt. należy dzies. z J. Pola, prawie corocznie sprzedawana mkcom wsi za 90 zł, oraz dzies. gromadzka z J., za którą wg niezatwierdzonej umowy miał otrzymywać konw. święt. rocznie 80 zł (*AKup.* 9v, 10v); 1839 dzies. należy do pleb. Solca (*Wiś.H.* 234).

7. *Gacki* 280–2; *SG* II 776; III 449; XI 44–6; *Wiś.H.* 13–4, 22–4, 223–4; *Szafran* 185; *Sułowska* 34, 67; *Osady* 79–80; *Sochacka* wg indeksu jako Jarętowice; *Derwich* 1992 wg indeksu; *1992a* 68; *Rozwółka* 213.

¹ Por. Głodno przyp. 2.

JEŻÓW (1145 Iesouo, 1351–2 Jezow, 1378, 1386 Geszow, 1379, 1386 Jeszow, 1380 Geszewo, Geszow, 1386 Geszow, 1387n. Jezow, 1462 Jeszow, Jeszov, ĵeszow, 1464 Jessow, 1467 Jeszow, Jezow, 1470 Jeszow, 1470–80 Jezow, Yeszow, Gyezow, 1504 Yezo, Jezow, 1508, 1510 Jezow, 1529 Jezow, Gyazow, 1531 Jeszow, 1532 Jeshoff, 1538 Jezowo, 1569 Jezoff, 1577 Jezew, 1553n. Jezow, 1780n. Jeżow, 1827 Jeżów; *Kam.* 83; *Niec.* 93; *Kop.K* 185) 4 km na SW od Waśniowa; ok 11,5 km na E od kl.

1. 1351 z. sand. (*ZDM* IV 942), 1462 pow. opat. (*AG* 1985, 1858), 1508n. pow. sand. (*Paw.* 461), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 181); 1470–80n. par. Waśniów (*DLb.* II 472).

2. 1145–7 graniczy z Waśniowem (*Wp.* I 11, 15); 1387, 1391, 1462 graniczy z → Wierzbato-

wicami, Kowalkowicami, Mirogonowicami, Nagorzycami, Wilkocinem i Zwolą (*DLb*. III 232, 237); 1479 rozgraniczenia J. i Wierzbątwic od Sarniej Zwoli należącej do dz. Andrzeja (*Gacki* 241); 1780 → Wierzbątwice.

3. Własni. szlach., następnie kolejno kl. w Trzemesznie i w Wąchocku, od 1462 r. kl. święt. i szlach., po 1662 r. a przed 1780 r. tylko kl. święt.

ok. 1145 komes Mikora nadaje kl. kanoników regularnych w Trzemesznie wieś J. (*Wp*. I 11); 1147 pap. Eugeniusz III zatwierdza w posiadaniu tego kl. targ w Waśniowie z przyległą wsią (*ib.* 15); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. J. i Waśniów, wsie kl. w Trzemesznie (*ZDM* IV 942); 1352 sąd z. sand. przysądza Mirosławowi i Falisławowi dz. J. części J. zwane Poniatowska i Wgroda przeciw Machnie z. Strzeżka z ss. Klemensem, Przecławem i Stanisławem oraz Gosławowi z J. (*Wp*. III 1314; *Mp*. III 698); 1378 Stanisław z Dmosic ręczy Jakubowi rządcy Waśniowa za swoją synowicę Przechnę, która sprzedała cz. J. kl. w Trzemesznie (*Mp*. III 897); 1378 Stanisław z Dmosic z synowcami Piotrem, Leonardem, Marcinem oraz synowicami Przechną i Bronką, dziedzice Dmosic, sprzedają za 80 grz. kl. w Trzemesznie całą swoją cz. w J. (*ib.* 902); 1378 Stanisław z Dmosic ręczy Jakubowi rządcy Waśniowa i konw. trzemeszeńskiemu za swoich synowców i synowice, którzy sprzedali im za 80 grz. cz. J. (*ib.* 903); 1379 Wojsław z ż. Jachną wprowadzeni zostali wyrokiem sądu z. sand. w posiadanie cz. J. wart. 50 grz. (*ib.* I 349); 1380 Dominik z Worowa sprzedaje za 12 grz. Jakubowi prep. kl. w Trzemesznie cz. J. (*Wp*. III 1770; *Mp*. III 915); 1380 Otto z → Broniewic sprzedaje za 30 grz. cz. J. Jakubowi prep. kl. w Trzemesznie (*Mp*. I 352); 1386 br. Krzysztof i Wojsław sprzedają temuż za 100 grz. cz. J. (*ZDM* I 181); 1387 br. Mikołaj i Grzegorz oraz Falisław i Klara, ż. Marcisza, dziedzice J., sprzedają Jakubowi prep. kl. w Trzemesznie 1/2 dziedzictwa „Gymanska” [Wierzbątwice?] w J. (*Mp*. IV 982); 1387 Serszko dz. J., s. Falisława, sprzedaje temuż za 100 grz. swoje cz. ojczyste i macierzyste w J. oraz 1/4 cz. J. zw. „Gzimanska” [Wierzbątwice?] (*ib.* 981); 1388 Stanisław z Dmosic ręczy Jakubowi rządcy Waśniowa za swoją synowicę Rzechnę [Przechną?],

która sprzedała mu cz. J. (*ib.* 996); 1416 Jan i Grzegorz, ss. Grzegorza, niegdyś dz. J., sprzedają Andrzejowi prep. kl. w Trzemesznie swoją cz. ojczystą w J. za 40 grz. (*ib.* 1190);

1432 kl. w Trzemesznie odstąpił Waśniów i J. razem z dzies. z Waśniowa, J., → Grzegorzewic, Sarniej Zwoli, Zajączkowic, Boksic, Pękośławic i Prusinowic kl. Cyst. w Wąchocku w zamian za klucz posiadłości cyst. w z. łączyskiej złożony z Kazimierza, Babic, Prawęcic, Sobienia, Sobieńskiej Woli, Tuszyńa oraz Górek Małych i Dużych (*Wp*. IX 1285–6; *Niwiński* 1930 43, 65, 82);

1462 w zamian za wieś → Mniszek oraz istniejącą tu prepozyturę kl. święt. otrzymał od opata wach. wieś J. z dzies. (*AG* 1985, 1858; → Mniszek, p. 5); 1463, 1464 zamianę tę potwierdzają kolejno król i bp krak. (→ Mniszek, p. 5); 1467 Rudolf bp lewentyński i legat pap. transumuje dok. z 1462 r. dotyczący zamiany Mniszka na J. i stwierdza, że wieś J. z dzies. ma należeć do stołu opata święt., który pod karą ekskomuniki ma z jej dochodów składać corocznie na ś. Michała [29 IX] w westiarium klaszt. 10 grz. na potrzeby swojego konw. (*AG* 1867);

1470–80 wieś należała niegdyś do kl. Cyst. w Wąchocku, ale opat Mikołaj Rzyga zamienił ją z Michałem opatem święt. na Mniszek. Ob. należy do kl. święt., 8 łkm., 2 stawy oraz 1 nowy ł. ryc. Jana Nagórskiego¹. Kmiecie płacą po 0,5 grz. czynszu i 4 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem (*DLb*. III 237, 413; II 472); 1504 pobór z 3,5 ł. (*ASK* I/7 102); 1506 pobór z 3 ł. i od 1 zagr. (*ib.* 130v); 1508 Jan Wolski płaci pobór ze żrebu w Mirogonowicach i J.² (*Paw.* 461); 1510, 1529 pobór z 3 ł. (*ib.* I/10 23; *RP*);

1529 należy do stołu opata, płaci 4/32 grz. czynszu (*LR* 350); 1530 pobór z 3 ł., z cz. Nagórskiej płaci z Roztylicami (*ASK* I/10 223); 1531 z cz. opata pobór z 3 ł., z cz. Nagórskiej z 1 kwarty³ (*ib.* 467); 1532 z cz. opata pobór z 3 ł., z cz. Jakuba Sochy z 1 kwarty⁴, pobór z karczmy (*ib.* 600); 1538 z cz. opata pobór z 3 ł., z cz. Jakuba Sochy od 1 zagr. i 1 komor. (*ib.* I/7 191); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone dobra kl. święt., w tym J. (*AG* 1909); 1564–5 własni. kl. święt. (*LS* 1564–5 330); 1569 opat święt. daje pobór z 4 ł., karczmy i od

1 komor.⁵ (ASK I/7 416); 1571 opat świet. daje pobór z 4 ł. i karczmy (ib. 267, 341); przed 1577 opat Tomasz Polanowski przywrócił konw. świet. wieś J., zabraną przez poprzedniego opata (*Articuli* 14)⁶; 1577 kl. świet. daje pobór od 8 kmieci na 4 ł. i z karczmy (ASK I/7 588); 1578 z cz. opata świet. pobór od 8 kmieci na 4 ł., 1 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła, 1 rybaka, z cz. Mikołaja Sochy pobór od 1 kmiecia na 1/4 ł. i 1 komornicy bez bydła (ib. I/10 779v; Paw. 194); 1629 z cz. opata świet. pobór od 8 kmieci na 4 ł., 1 zagr. z rolą i 2 komor. bez bydła, z cz. szl. Andrzeja Sochy pobór z 1 kwarty roli przez niego uprawianej (*RS* 1629 66);

1658 Stanisław Sierakowski opat świet., zamiast tak, jak to robili nieregularnie jego poprzednicy, wypłacać zakonnikom na sprawienie kożuchów po 10 grz. rocznie z dochodów wsi J., postanawia odstąpić i włączyć do uposażenia konw. dzies. z ról kmiec. w J. (*AG* 1923); 1662 opat świet. daje pogłówne od 61 mkw wsi, z cz. Sochy pogłówne od szl. Gabriela Minostowskiego i 3 czeladzi (ASK I/67 35v); 1673 pogłówne od szl. Kostro z żoną, 57 czeladzi z folw. Wierzbátowice i mkw wsi (ib. 238v); 1674 opat świet. daje pogłówne od 48 mkw wsi (ib. 409v, 461v); 1682, 1686 kolejne potwierdzenia układu z 1658 r. przez opata Mikołaja Goskiego i bpa Jana Małachowskiego (ib.); 1773–4 wieś J. stanowi uposażenie Józefa Niegolewskiego, koadiutora opata świet. (*Lefebvre* V/4 162v);

1780 należy do klucza wierzbátowickiego dóbr stołu opata klaustralnego. 7 kmieci (Stanisław Job, Wojciech Szastał, Maciej Giemza, Wal-kowa Jobowa, Paweł Job, Józef Kowalczyk, Wojciech Słosarz), 1 półrol. (Bartłomiej Kowalczyk), 1/2 roli opust., 1 zagr. (Wojciech Stania) i 1 chał. (Wincenty Kidoń). Kmiecie pracują po 3 lub 4 dni tyg. sprzężajem, odrabiają po 4 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 1/18 zł czynszu, dają po 3 kor. żyta, 2 kapłony i 30 jaj, półrol. daje połowę wymiaru, zagr. pracuje 3 dni tyg. pieszko, odrabia 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, chał. pracuje 2 dni tyg. pieszko, odrabia 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy. 4 kmieci „czterodniowych” dostaje sprzężaj dworski. Inne powinności jak w →Janowicach [sand.]. We wsi jest żreb (sors), tzn. 1 kmieć należący do dz. wsi Nago-

rzyce, który nie należy do gromady i nie daje powinności, oprócz podymnego⁷. Subsidium charitativum wynosi 399 zł (*Inw. Wierzbát. 12–13, 18*); 1780–2 →Wierzbátowice; 1787 liczy 96 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 416; II 135); 1819 należy do stołu opata (*AOkup. 3v*); 1827 ma 12 domów i 99 mkw (*Tabela* I 181).

4. 1351, 1553 →p. 3; 1761, 1785 kolejni władcy potwierdzają dok. z 1351 r. (*ZDM* IV 942 s. 91).

5. Dzies. należy do kolejnych właścicieli duchownych, od 1462 r. do kl. świet.

1432 →p. 3; 1462 dzies. snop. z J., którą z nadania opata wach. dzierży Jan Bostowski [→Bostów], przejdzie na własn. kl. świet. po śmierci jednej z trojga osób: Jana Bostowskiego, aktualnego opata wach. lub Piotra OSB, prep. Mniszka, ewentualnie po dobrowolnej rezygnacji tegoż z prepozytury w Mniszku (*AG* 1985, 1858); 1467 →p. 3;

1470–80 dzies. należała kiedyś do opactwa wach., ale drogą zamiany na Mniszek z dzies. przeszła na własn. kl. świet., któremu z całej wsi doważą dzies. snop. i kon. wart. do 10 lub 12 grz. (*DLb. II* 472; III 237, 413); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. do 6 grz. należy do pleb. →Starej Słupi (*LR* 373); przed 1577, 1658, 1682, 1686 →p. 3; XVII/XVIII w. dzies. należy do stołu konw. (*AG nab. 936* 1, dopisek); 1780 dzies. snop. wytyczna należy do kl. świet. (*Inw. Wierzbát. 13*); 1819 do stołu konw. należy dzies. snop. z gruntów włościańskich w J. wart. 150 fl. (*AOkup. 9v*).

6. 1470/71 Andrzej s. Pawła z J., wsi kl. świet., student U. Kr. (*Al. I* 202)⁸.

7. *Gacki* 104, 229n., 254; *Wiś.Op.* 514–7; *Krzepela* 432n.; *Niwiński* 1930 43, 65, 69, 82, 121, 124, 132; *Derwich* 1991; 1992 wg indeksu.

¹ Nie wiadomo, czy ten ł. ryc., istniejący w okrojonej postaci jeszcze w 1578 r., był pozostałością wcześniejszej własn. ryc. niewykupionej przez kl. w Trzemesznie, czy też pochodzi już z nadania klaszt. W Nagórzycach, graniczących z J., dziedziczył w 1419 r. Pietrasz h. Nieczuja (*AKH* 3 50).

² Zapewne dawna włość Jana Nagórskiego.

³ Jest to pozostałość po 1 ł. ryc. Jana Nagórskiego wspomnianym przez Długosza, 1470–80. Pozostałe 3/4 ł. mogły w wyniku podziałów rodzinnych zostać

wcielone do okolicznych wsi, zwłaszcza do Roztylic lub Nagórzyc.

⁴ Czyli z dawnej cz. Nagórskiego, tzw. Nagórskiej.

⁵ Nie jest jasne, czy karczma i komor. należą do cz. klaszt., czy ryc. w J.

⁶ Chodzi tu, zdaje się, nie o własn. wsi, lecz dzies., por. wzmianki z l. 1467, 1658, 1682, 1686.

⁷ Nie wiadomo, czy jest to pozostałość cz. Nagórskiego.

⁸ Na U. Kr. studiowało dużo osób piszących się z J., jednak bez szczegółowych badań niemożliwe jest określenie, z której z licznych miejscowości tej nazwy. Por.: 1406 Spytek s. Stanisława (*Al.* I 24); 1408 Marcin s. Przybysława (*ib.* 26); 1416 Jakub s. Klemensa (*ib.* 38); 1420/21 Stanisław Pełka s. Pawła (*ib.* 49); 1461 Maciej s. Stefana (*ib.* 165); 1467 Jan s. Mikołaja (*ib.* 187); 1471 Stanisław s. Wojciecha (*ib.* 205); 1472 szl. Stanisław (*AR* I 255); 1473 Stanisław s. Macieja (*Al.* I 210); 1474 Jan s. Andrzeja (*ib.* 215); 1477 Stanisław, promowany na licencjata (*LProm.* 81); 1484 Jakub s. Stanisława (*Al.* I 266); 1488 Jakub Jeżowski, student, służący mgra Piotra s. Świętopełka z Zembrzyc (*AR* I 1151–2, 1180, 1186–8); 1490 Stefan s. Macieja (*Al.* II 4); 1493 Stefan (*AR* I 1558); 1523 Maciej promowany na mgra sztuk, potem kanonik kaliski itp. (*LProm.* 177); 1529

Wawrzyniec promowany na bakałarza sztuk, potem skarbnik królewski (*ib.* 182); 1532–37 Andrzej bakałarz sztuk (*ib.* 187–8; *AR* I 3176–7, 3271; II 37, 47–9, 52, 63–4); 1537–39 Stanisław (*AR* II 69, 166); 1541 Aleksy, promowany na bakałarza sztuk, potem penitencjariusz pułtuski (*LProm.* 199). Z dopiskiem z diecezji krak.: 1548 Stanisław s. Stanisława (*Al.* II 335); 1554 Jakub s. Stanisława (*ib.* III 13); 1557 zabity student Jakub (*Conl.* 297); 1573/4 br. Paweł i Marcin, ss. Marcina Górskiego (*Al.* III 90); 1601 Marcin s. Mateusza Rożka (*ib.* 222); 1627 Stanisław s. Stanisława Jeżowskiego (*ib.* IV 110).

Jirzmanczovice, Jrzmanczovice → Wierzbátowice

JURCZYCE (1470–80 Jurczycze; *SHGL* 93) dziś nie istnieje, lokalizacja nieznana. Leżały w z. lub., ewentualnie we wschodniej, nadwiślańskiej cz. pow. rad.

5. 1470–80 wieś J. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 251).

7. *SHGL* 93; *Derwich* 1992 398.

K

KARCZMA JABRZĘDZINA dziś nie istnieje, na mapie *Perthéesa* (1786) zaznaczona na lewym brzegu Wisły między →Boiskami a →Białobrzegami, na terenach należących (?) do kl. święt.

[Pow. rad.]

Własn. może kl. święt., por. Głogów i Zaborów.

KARMANOWICE (1381; *Rym.* 34; *Kosyl* 13, 61; *SHGL* 95) 5 km na NE od →Wąwolnicy; ok. 90 km na NE od kl., 27 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb./prep. wąwol.

1470–80 niejasna ilość łkm., jest ich 11 (*DLb.* III 256), 11,5 lub 23 (*ib.* 249). Z 1/2 łkm. dzies. snop. dowożą kl. święt., a z 1/2 oraz z folw. wart. do 3 grz. dzies. należy do prep. wąwol. (*ib.* 249,

256). [Następnie?] z całej wsi dzies. snop. wart. do 6 grz. należy do kl. święt. (*ib.* II 568);

1529 dzies. snop. wart. do 7 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1530 Jan z K. obłożony klątwą za zabór dzies. klaszt. (*Gacki* 304); 1621 do 1731 →Celejów; 1675 dzies. snop. z folw. i 1/2 łkm. należy do prep. wąwol., ale od 16 lat nieoddawana (*AVX* 59); 1819 dzies. snop. kupowana przez gromadę za 280 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* k.10).

7. *ZDP* rps 10543; *Al.* I 37; *Paw.* 357, 46a; *LL* 1564 40; *RL* 1626 131; *Spis* I 448; II 169; *Tabela* I 198; *Gacki* 86, 303–4; *SG* III 845; J. Chwalibińska, *Ród Prusów w wiekach średnich*, Toruń 1948, 89; *Szafran* 186; *SHGL* 95; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 68–9; *Rozwółka* 213.

8. Neolityczne osada i cmentarzysko kultury pucharów lejkowatych (J. Nogaj-Chahaj, *Siódmy sezon badań cmentarzyska kultury pucharów lejkowatych w Karmanowicach stan. 35, gm. Wą-*

wolnica, [w:] Sprawozdania z badań terenowych Katedry Archeologii UMCS w 1994, Lublin 1995, s. 7–10; gród i osada wśr., dat. na X–XII w. (*Nosek* 356; *Gurba* 51, 54; *Żaki* 516, 522); ślady osadnictwa z IX–XVII w. (J. Nogaj-Chahaj, *Badania rozpoznawcze na stanowisku 33 w Karmanowicach, gm. Wąwolnica*, [w:] *Sprawozdania...*, s. 22–4; materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 156; *Hoczyk* 126).

KAWĘCZYN (1564–5 Kawęczyny, 1569n. Kawęczyn, Kawęczyn; *Kam.* 87; *Niec.* 270; *Kop.R* 293) dziś nie istnieje, leżał na lewym brzegu rz. Iżanki, naprzeciw →Świesielic.

1. 1569n. pow. rad. (*ASK* I/8 584; *Paw.* 323), 1827 pow. solecki (*Tabela* I 201); 1569n. par. Ciepeliów (*ASK* I/8 584; *Paw.* 323).

2. 1660–4, 1789 →Świesielice; 1660–4 druga cz. wsi Świesielice osadzona po drugiej stronie rz. Chotczy (*LS* 1660–4 I 192).

3. Włas. król., tenuta solecka.

1564–5 przynależy do zamku w →Solcu, włas. król. (*LS* 1564–5 278); 1569 Jan Cieligowski słuźebnik starościny soleckiej płaci pobór od 5 zagr. z rolą (*ASK* I/8 584; *Paw.* 323); 1576–7 pobór od 6 zagr. z rolą (*ASK* I/8 517v, 725v); 1662 pogłównie od 34 poddanych i mkw młyna (*ib.* I/67 72); 1660–4 włas. król., starostwo soleckie, brak kmieci, 3 zagr. na półtrzęciu zagrody płaci czynsz po 13–15 gr, solne, drabskie, pracuje po 3 dni tyg. pieszo, przędzie po 3 łokcie, młyn, stępy, rola Kałków, lasy (*LS* 1660–4 I 192); 1673 pogłównie od 39 mkw wsi, szl. Mikołaja Szalajkowskiego administratora dóbr oraz jego żony, 2 domowników szl. i 6 słuźących, a także od szl. Jakuba Szobieckiego z żoną (*ASK* I/67 277v); 1787 liczy 76 mkw, w tym 2 Żydów (*Spis* I 393; II 115); 1789 ponad 6 ł., młyn z rolą, bór (*LS* 1789 II 21–3, 28, 34, 53, 215); 1827 ma 18 domów i 103 mkw (*Tabela* I 201).

5. 1618 →Jarnołowice; 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 I, 2v); 1819 dzies. pien. 150 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10).

7. *Gacki* 281–2; *SG* II 915, XI 44–6; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 156).

Uw. Por. Świesielice, Wola Solecka.

KĘPA BOISKA (1789 Kępa Boyska) dziś nie istnieje, osada lub wysepka na Wiśle k. →Boisk. [Pow. rad.; par. Solec?]

2. 1789 wieś król. Kamień graniczy „z Kępą Boyską ks. ks. benedyktynów bez kontrowersji” (*LS* 1789 II 26).

Uw. Mogła to być efemeryczna osada lokowana przez Bened. w XVIII w. na gruntach wsi Boiska, na nowo utworzonej kępie wiślanej, podobnie jak →Maciejowice, ewentualnie była to tylko nazwa terenowa. Niewykluczone, że była to pierwotna nazwa wsi →Kępa Gostecka, lokowanej właśnie w 1789 r. na gruntach pobliskiej wsi →Goszcza, na kępie wiślanej, niewymienionej w tej lustracji.

KĘPA GOSTECKA (1789n. Kępa Gostecka; *Kop.R* 40, 471) 12,5 km na NW od Opola Lub., na prawym brzegu Wisły; ok. 62 km na NE od kl., 2 km na SW od →Braciejowic.

1. 1827 pow. solecki; par. →Solec (*Tabela* I 204).

2. 1815 →p. 3; →Goszcza, uw.

3. Włas. kl. święt.

1789 konw. święt. na gruntach zniszczonej przez Wisłę wsi Goszcza lokuje wieś K.G., dając osadnikom 7 lat wolnizny (*Gacki* 240, 248); 1796 po upływie wolnizny Bened. przeprowadzają pomiar wsi K.G. i ustalają powinności poddanych, którzy nie godzą się na oczynszowanie. Z 1 działu obejmującego 3 morgi i 187 prętów pracują po 2 dni tyg. pieszo i 3 dni rocznie pomocnego, po 1 dniu przy sianie, żniwach pszenicy i owsa. Otrzymują drewno tylko na pierwsze zabudowania, później budują własnym kosztem, w związku z czym odchodząc, mogą odsprzedać następcy budynki, a gdyby nie było kupca, otrzymują zwrot kosztów. Wolno im brać na opał drewno leżące, za bydło zatrzymane w szkodzie płacić 2 zł (*ib.* 248); 1815 do kl. należy m.in. mały laszek nad Wisłą i na K.G. (*ib.* 265); 1819 wieś K.G. z folw. należy do stołu konw., w dzierz. (*AOkup.* 6v); 1827 ma 13 domów i 92 mkw (*Tabela* I 204).

5. 1789n. dzies. należy do stołu konw. święt. (*Gacki* 276); 1819 dzies. pien. z ról włościan w K.G. należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v); 1839 z dworu K.G. dzies. należy do pleb. Solca (*Wiś.H.* 224).

7. *Derwich* 1992 380–1.

Uw. Por. Goszcza, uw.; Kępa Boiska, uw.

KLEMENTOWICE (1330 Climonthovithi; w XIV–XVII w. Klimontowice, Klimuntowice; *Kosyl* 12, 14, 64; *SHGL* 101; *Osady* 67–8; *Derwich* 1992a 69) 13 km na NE od Kazimierza Dolnego; ok. 93 km na NE od kl., 30 km na NE od →Braciejowic.

Pow. kurowski, następnie lub.; od 1418 r. par. własna.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt., bpa krak. i miejsceowego pleb.

1418 dzies. z folw. należy do pleb. K. (*ZDM* V 1299); 1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. z K. winna należeć jak uprzednio do bpa krak. i opata święt. (*ZDK* II 434); 1464 Klemens z Przybysławic archid. lub. przyznaje kl. święt. dzies. z wygonów (ex agris expulsonialibus) w K., zawłaszczone przez Jana pleb. K. (*Gacki* 294–5); 1470–80 z 15 łkm. dzies. dowożą kl. święt., a z innych 15 łkm. oddzielonych znakami bpowi krak. (*DLb.* III 254); 1529 dzies. snop. wart. 5 grz. należy do stołu konw. święt., dzies. snop. z folw., ról szlachty Grabionków i ról 2 sołtysów wart. 4 grz. pobiera pleb. K. (*LR* 351, 431); 1551 do 1741 →Brzozowa Gać; 1819 dzies. snop. kupowana przez gromadę za 150 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 359, 372, 26a; *LL* 1565 41; *RL* 1626 122; *Spis* I 446; II 169; *Tabela* I 210; *Gacki* 293–7; *SG* IV 129; *Wojciechowski* 1930 121; *Nosek* 226–7, 236–7; *Szafran* 145–6, 187; *Flaga* 308–9; *SHGL* 101; *Osady* 67–8; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 69; *Rozwalka* 73, 77–8, 183, 197, 207, 213; *Rolska-Boruch* 183–4 i wg indeksu.

8. Materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 157; *Hoczyk* 126).

Klimontowice, Klimuntowice →Klementowice

KŁODNICA (1414; w źr. zw. Mniejszą, Niższą, Nogawczyną, Wyższą; *Kosyl* 33, 64; *SHGL* 103; *Osady* 68–9) 11 km na SE od Kazimierza Dolnego, nad rz. Chodelką; ok. 70 km na NE od kl., 8 km na N od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Wilków.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Wilkowa.

1470–80 z łkm. dzies. snop. dowożą kl. święt., z 3 folw. dzies. snop. bierze pleb. Wilkowa (*DLb.* II 555; III 252); 1529 z K. „Superiori” dzies. snop. wart. 3 wiard. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 0,5 grz. pobiera pleb. Wilkowa (*LR* 351, 441); 1542–3 K. i →Nogawczyna zniszczone przez Wisłę nie dają opactwu dzies. (*Gacki* 280); 1648 Barbara z Leszna Słupecka, wd. po Szczęsnym Słupieckim kaszt. lub., zobowiązuje się płacić kl. za dzies. z wsi K. i Nogawczyna 15 zł rocznie (*ib.* 304);

1652 Barbara Słupecka płaci konw. święt. za dzies. z wsi K. i Nogawczyna 15 zł (*AG nab.* 936 1v, 2); 1659 Jerzy z Konar Słupecki pkom. lub. podnosi ww. sumę do 20 zł rocznie (*Gacki* 304); 1819 dzies. snop. z wsi K. i →Szczekarków kupowana przez gromadę za 54 zł należy do stołu konw. (*ib.* 305).

6. 1542–3 →p. 5.

7. *Paw.* 368, 48a; *RL* 1626 105; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* I 213; *Gacki* 280, 304–5; *SG* IV 183; *Szafran* 18; *SHGL* 103; *Osady* 68–9; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 69; *Rolska-Boruch* 185 i wg indeksu.

8. Osada wśr. z VIII–X w. i gród wśr. z VIII–XII w. (*Dąbrowska* 181, 214; *Żaki* 516, 522; *IA.* Badania 1976, W. 1977, 198–9); osada z VIII–X w. i gród z X w. (*Hoczyk* 114, 119).

Uw. Od przydomka właściciela K. Długosz w *DLb.* zapisał ją jako K. Nogawczynę (*Osady* 68). W XVI–XVII w. obok K. pojawia się oddzielna osada zw. Nogawczyną, z której dzies. też pobierał kl. święt., por. zapisy z l. 1542–3 i 1648, 1652, 1659. W 1529 r. pleb. brał dzies. z K., a kl. z K. „Superiori”, czyli Wyższej. Samodzielna osada o nazwie K. Wyższa pojawia się sporadycznie w innych źr. dopiero począwszy od 1563 r., a już w 2 poł. XVII w. zostaje wchłonięta przez graniczącą z K. od N wieś Żmijowic.

ska (*Osady* 69). Nie wiadomo, czy wzmianka z 1529 r. dotyczy już tej K. Wyższej, czy też jeszcze K. właściwej, którą zakonnicy, dla odróżnienia od dalej i niżej z ich punktu widzenia położonej → K. Kościelnej, także będącej ich wsią dziesięciną, nazywali Wyższą. Niewykluczone wreszcie, że gdy do nowej osady powstałej na N od K. właściwej przylgnęła nazwa K. Wyższej, wówczas K. właściwą zaczęto ponownie, jak w czasach Długosza, nazywać K. Nogawczyną lub krócej Nogawczyną. Jeśli tak, to w XVI–XVII w. istniały równocześnie 2 wsie: K. właściwa, zw. też. K. Nogawczyną i Nogawczyną oraz K. Wyższa. Jednak równie prawdopodobne jest przypuszczenie odwrotne: że Nogawczyna była drugą, alternatywną nazwą dla K. Wyższej. W takim przypadku w XVI–XVII w. istniałyby koło siebie także 2 wsie: K. oraz Nogawczyna, czyli K. Wyższa. Zwróćmy jednak uwagę, że nic nie wiadomo o uprawnieniach kl. w Żmijowiskach, które wszak wchłonęły K. Wyższą.

W świetle dostępnych źr. owe zachodzące w XVI–XVII w. podziały są trudne do uchwycenia i interpretacji. Nie musiały być znaczące, skoro w spisach poborowych z l. 1531, 1626, 1676 w par. Wilków wymieniano stale tylko jedną wieś o nazwie K. (*Paw.* 368, 48a; *RL* 1626 105). Dla nas ważne jest, że kl. święt., a właściwie konw., brał dzies. z łkm. z całego terytorium szeroko rozumianej wsi K. Por. też Janowiec, uw.

KŁODNICA KOŚCIELNA (1325; w źr. zw. K., K. Maciejowskiego, od XIX w. K. Kościelną; *Kosyl* 601; *SHGL* 101; *Osady* 69) dziś cz. m. Chodel, 11 km na SE od Opoła Lub., nad rz. Chodelką; ok. 80 km na NE od kl., 23 km na SE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. własna, od 1541 r. par. Chodel.

Własn. szlach., od 1582 r. kolegium Jezuitów w Lublinie.

5. Dzies. należy do kl. święt. i bpa krak. oraz do pleb., najpierw miejscowego, potem Chodla.

1470–80 z 6 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. bierze pleb. K.K. (*DLb.* II 546; III 252); 1492 Stanisław z Wojczyc kan. i oficjał sand. przyznaje kl. święt. dzies. z 6 łkm. w → Godowie, 6 łkm. w → Komaszycach i 8 łkm.¹ w K.K., zaś bpowi

krak. dzies. z pozostałych łkm., tych, które wykarczowane zostały w ciągu ostatnich 40 lat (*Gacki* 306);

1528 opat święt. skarży w konsystorzu lub. kmieci z K.K., Godowa i Komaszyc o zabranie należnej kl. z ich ról dzies. bez zapłaty (*Gacki* 86); 1529 dzies. snop. wart. 3 wiard. należy do stołu konw. święt., z pewnych ról folw. dzies. snop. wart. 0,5 grz. pobiera pleb. (*LR* 351, 432); 1537 dzies. za ten rok z ww. wsi kupił od kl. za 22 grz. ich dz. (*ib.* 306); 1538 ww. dzies. kupuje za 20 grz. wójt Głogówka (*ib.*); 1539n. najpierw dz. K.K., Godowa i Komaszyc, czyli Maciejowscy h. Ciołek, a następnie pleb. Chodla płacili kl. za dzies. z tych wsi po 20 grz. rocznie (*ib.*); 1541 nowo erygowana parafia w Chodlu uzyskuje m.in. dzies. z K.K. i Komaszyc, należące do tychczas do bpa krak. i pleb. K.K. (*ib.* 307); 1606 dzies. z Godowa, K.K. i Komaszyc dzierżawi od kl. święt. pleb. Chodla Kacper Gemezjusz (*ib.*); 1617 w sporze z pleb. Chodla oficjał lub. przyznaje kl. dzies. ze starych łkm. w K.K., Godowie i Komaszycach; wyrok ten w 1621 r. zatwierdził nuncjusz, a w 1628 r. Kłoczyński, przełożony kl. Bożego Ciała w Kr., delegat SA. Podając się temu wyrokowi, pleb. Chodla zapłacił kl. święt. za nieprawnie zabraną dzies. oraz ponownie wydzierżawił od niego dzies. z Komaszyc, wcześniej jednak zrzekł się swoich praw do spornej dzies. z K.K. i Godowa na rzecz kolegium Jezuitów w Lublinie, kollatora kościoła chodelskiego (*ib.* 307–8);

1628 proces między kl. święt. a kolegium Jezuitów w Lublinie o dzies. z K.K. i Godowa, zakończony wygraną kl., który uzyskał w nich dzies. snop. oraz 500 zł odszkodowania (*ib.* 308); przed 1638 r., zaraz po ww. układzie, gdy zakonnicy święt. po wybraniu snopów dzies. odjechali do kl. na święto Wniebowzięcia NMP [15 VIII], Wojciech Malinowski, pleb. Chodla, oskarżywszy ich przed konsystorzem lub. o przekroczenie granic należnych im gruntów dzies., zagarnął wybrane snopy i zwiózł do swojej stodoły (*ib.*); 1638 korzystny dla kl. święt. wyrok oficjała lub. w tej sprawie, potwierdzony przez nuncjusza (*ib.* 309); 1639 pleb. Chodla oddaje zagarnięte snopy i wynagradza za zużyte oraz zniszczone (*ib.*); 1639–42 dzięki staraniom Jezui-

tów z Lublina popierających pleb. Chodla wznowiono proces o dzies. z K.K., Godowa i Komaszyc, ponownie wygrany przez kl. święt. (*ib.* 309–10); 1643 pleb. Chodla wydał przybyłym mnichom bened. dzies. w naturze za 3 lata z ww. wsi, jednakże, gdy ci kazali je swoim ludziom na miejscu młócić, na rozkaz Jezuitów sporne snopy i ziarno zostały zamknięte w stodołach (*ib.* 310); 1643–52 proces kl. święt. z kolegium Jezuitów w Lublinie o dzies. z K.K., Godowa i Komaszyc (*ib.* 310); 1646 pap. Innocenty X nakazuje Jezuitom oddawać kl. święt. dzies. w takim stanie, w jakim uiszczane były, gdy dobra te nabyli, tzn. pieniężnym ryczałtem, jednak kl. święt. kontynuuje proces, chcąc uzyskać dzies. snopową (*ib.* 310–3); 1651 Sebastian Mogilneź przeor kl. święt. oraz Maciej Szamarzewski rektor kolegium Jezuitów w Lublinie zawierają układ w sprawie dzies. z ww. wsi, na którego mocy anulowano roszczenia kl. o zaległe dzies., sporne dzies. z Godowa, K.K. i Komaszyc oszacowano na 150 zł rocznie, zmieniając tę kwotę na kapitał 2160 zł, który umieszczony na pewnych dochodach miał dawać 7% rocznego dochodu (*ib.* 313); 1652 zatwierdzenie tej umowy przez opata i konw. kl. święt., generała zakonu Jezuitów, pap. Innocentego X i nuncjusza (*ib.* 313–4; *AG* 1916); 1653 przeor kl. święt. umieszcza ww. kapitał na wsi →Bostów należącej do Hieronima Tymińskiego na wyderkaf, wynoszący rocznie 150 zł, który płacono aż do supresji kl. (*ib.* 314); 1685 [?], 1687, 1689 Michał Tymiński, dz. Bostowa i Częstkowa, płaci konw. święt. corocznie na ś. Marcina [11 XI] po 150 zł z sumy 2160 zł znajdującej się na wyderkaf w Bostowie tytułem dzies. chodelskiej (*AG nab.* 936 3v, 4, 5v).

7. Paw. 358, 369; *LL* 1565, 40; *Gacki* 86, 305–14; *SG* IV 183; *Szafran* 146–4, 187; *SHGL* 101–2; *Osady* 69; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 69; *Rozwalka* 47, 73, 175–6, 190, 203, 213.

8. Znaleźnisko monet rzymskich (*Kunisz* 28); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 157).

Kłodnica Wyższa →Kłodnica

KŁUDZIE (1517, 1519 Clodzie, 1530 Klodzye, 1778 Kłudno, 1786 Kłudzie, 1787n. Kłudzie; *Kop.R* 205) 2 km na N od →Solca nad Wisłą; ok. 60 km na NE od kl., 2,5 km na SW od →Braciejowic.

1. Pierwotnie las, potem przedmieście Solca, ob. wieś; 1517n. pow. rad. (*AG* 6279), 1827 pow. solecki (*Tabela* I 214); 1787n. par. Solec (*Spis* II 114).

2. 1517, 1519 las zw. K. na granicy między Solcem a →Goszczą i →Boiskami (*AG* 6279, 6281; →Goszcza); 1530 →Goszcza; 1660–4 przedmieście Solca [bez nazwy] „ku wsi Boiskom” (*LS* 1660–4 I 173); 1778 wieś →Głodno i dobra K. graniczą z wsią Kamień (*ZDP rps* 11037 49); 1786 przedmieście K. między Solcem a Boiskami (*Perthées*); 1787 K., przedmieście Solca (A. Wyrobisz, *Inwentarz m. Solca z 1787*, [w:] *Studia z dziejów rzemiosła i przemysłu* IV Wr. 1964, 168, 216n.).

3. Własn. kl. święt. i króla.

1517 las K. na granicy Solca i Boisk należy w całości do kl. święt. (*AG* 6279, 6281; →Goszcza); 1519 pod naciskiem specjalnego wysłannika króla, Krzysztofa Szydłowieckiego wwdy i star. generalnego krak., nie chcąc utracić łaski król., kl. święt. odstępuje królowi większą cz. lasu K., zastrzegając sobie wolną drogę do jazu klaszt. na rz. Przerii i wolny wyrąb na jego potrzeby (*AG* 6281; →Goszcza); 1530 Zygmunt St. oddaje m.in. las K. na użytek mieszczan Solca (*MS* IV 5540; *LS* 1564–5 276; *LS* 1789 I 7); 1660–4, 1786 →p. 2; przed 1778 w części lasu K. pozostałym w granicach dóbr kl. święt. zakonnicy założyli wieś K. (*Gacki* 240); 1778 do kl. należą dobra K. (*ZDP rps* 11037 49); 1787 liczy 88 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 394; II 114); 1819 wieś Boiska z folw. K. należy do stołu konw. Zagr. z K. zamiast innych powinności muszą „chodzić z listami klaszt.” (*AOkup.* 6v; *Gacki* 254, 247); 1827 ma 7 domów i 30 mkw (*Tabela* I 214).

5. 1819 dzies. pien. wart. 10 fl. z ról włościańskich w K. należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v).

7. *Derwich* 1992 356, 363.

Uw. W 1512 r. na granicy →Jarnońtowic i →Zakrzowa wspomniane zostało mokradło zw.

¹ Tak *Gacki*. Wg *DLb*. kl. brał dzies. z 8 łkm. w Godowie i 6 łkm. w K.K., możliwe zatem, że *Gacki* błędnie streścił dok. z 1492 r., przedstawiając liczbę łanów.

Kłoda (por. Goszcza p. 2). Nie ono jednak, jak się wydaje, dało początek efemerycznej osadzie, a następnie folw. klaszt. K.

KOMASZYCE (1401; *Rym.* 35; *Kosyl* 13, 64; *SHGL* 106) 6 km na SE od Opola Lub., nad rz. Chodelką; ok. 77 km na NE od kl., 21 km na SE od →Braciejowic.

Pow. urzęd., następnie lub.; par. →Kłodnica Kościelna, od 1541 r. Chodel.

Własn. szlach., od 1582 r. kolegium Jezuitów w Lublinie.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Kłodnicy Kościelnej, a następnie Chodla.

1375 dzies. należy do kl. święt. (*ZDP rps* 10543 110); 1470–80 z 6 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. dowożą kl. święt., folw. brak (*DLb.* III 253). Z łkm. dzies. snop. dowożą kl., z folw. dzies. snop. należy do pleb. Kłodnicy Kościelnej (*ib.* II 546); 1492 z 6 łkm. dzies. należy do kl. święt., z pozostałych, wykarczowanych w ciągu ostatnich 40 lat, do bpa krak. (*Gacki* 306); 1494 Stanisław z Wojczyc kan. i oficjał sand. zaświadcza, że Jan pleb. Kłodnicy Kościelnej w zamian za dzies. z ról folwarcznych Chyb, Kąty i „Paszkowskie circa Korab” odstąpił od roszczeń do dzies. snop. i kon. ze starych ról kmiec. w K., m.in. zw. „Czyrsl”, które pobierać ma kl. święt. (*AG* 1882¹); 1529 dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu konw. święt., z pewnych ról folwarcznych w K. i →Godowie wart. 1/12 grz. dzies. snop. pobiera pleb. Kłodnicy Kościelnej (*LR* 351, 432); 1528 do 1689 →Kłodnica Kościelna.

7. *Al.* I 76, 281; *Paw.* 358, 12a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 110; *Spis* I 450; II 158; *Tabela* I 220; *Gacki* 86, 305–14; *SG* IV 308; *Szafran* 187; *SHGL* 106; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 69–70; *Wroniszewski*; *Rozwółka* 73, 213.

8. Kurhan wśr. [?] (*Nosek* 374, 432; *Gurba* 51); materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 157; *Hoczyk* 119).

¹ Dok. interpolowany. Po wyskrobanie cz. tekstu, wśród ról, z których dzies. przyznano kl. święt., dopisano rolę Lemiesz w K., liczącą 5 ł. Interpolacji dokonano zapewne w 1 poł. XVII w., gdy o dzies. m.in.

z K. toczono procesy z pleb. i Jezuitami lub. O dokonaniu interpolacji informuje nieco późniejsza zapiska dorsalna.

KONIEMŁOTY (1246 Comemeloth, 1270 Conemloci, 1326–7, 1344–5, 1347–58 Conemlot, 1327–8 Conemlott, 1328 Concalcost [!], 1335–7, 1348, 1350–1, 1354–5 Conemloth, 1346 Kone-mlot, 1351 Conemloti, 1366, 1399, 1415, 1468 Koniemloty, 1391 Konemloty, Conemloty, 1420 Koniemlotii, 1420–1 Konemlothy, 1421 Conyemloty, Conginuloti, 1424 Conyemlothy, Conemlothy, Konyemlothy, Konamlothy, 1425 Komyenlothy, Coniemlothy, 1427 Conyenlo(ty), Conemlot, 1428 Conemloti, Comenloti, 1429 Koniemlothy, 1433 Konyemolathi, 1435 Conemlothy, 1436 Conyemlothy, 1442 Coniemlothy, 1448 Conyemlethy, 1455 Connemlithi, Conyerulothy, 1458 Conyenlothy, 1459 Comienlathi, Conyemlothy, 1470–80 Konyemlothy, Konyemlothy, 1500 Coniemlothy, 1504 Konyemlothy, 1520 Conyemlothy, 1525, 1530 Konyemlothy, 1529 Conyemlothy, Konyemlothy, 1536 Konyemlothy, 1537 Coniemlothy, 1541n. Koniemloty [ale: 1576 Koniemloty, 1579 Koniemlothy, 1581 Koniemlothy, Koniemlothy, 1589 Koniemlothy, 1591 Koniemlothy], 1787n. Koniemłoty; *Kam.* 95n.) 6 km na SW od Staszowa; ok. 37 km na S od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278); 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1504, 1525n. pow. wiśl. (*RP*; *ASK* I/7 57, 74; I/8 64, 85v; *AG* 1892), 1506, 1510 pow. szydlowiecki (*RP*), 1827 pow. szydlowiecki (*Tabela* I 223); 1325n. par. własna (*MVI* 156n.).

2. 1391 wspomniane: wzgórze k. granic K. i Grzybowia; granica K. i Krzczonowic k. doliny Węgierka i zarośli Olszynki; źródło Koniemłotka (Konomlotka, Conemlotka) [w Krzczonowicach]; drogi: z Krzczonowic do K. przebiegająca k. glinnika, meszna z Krzczonowic do K., z Lenartowic do K., publiczna z Pacanowa do K. (*ZDM* IV 1098); 1470–80 klucz koniemłocki posiadłości kl. święt., tzn. K., →Święcica i →Tuklęcz, graniczy z dobrami rytwiańskimi przez rz. Czarną, której jeden brzeg należy do kl., a drugi do Rytwian; K. graniczą ze Swichowem [ob. Sichów Duży i Mały], Grzybowem, Lenartowicami, Krzczonowicami (*DLb.* III 238–9).

3. Własn. kl. święt. do 1536 r., następnie szlach.

1246 →p. 6; 1270 Bolesław Wstydl. nadaje posiadłościom kl. święt. imm., m.in. zwalniając mkców →Braciejowic, →Głodna, →Ciepłej i K. od obowiązku podejmowania bobrowników (*Mp.* II 476)¹; 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym K. i Święcicę (*Derwich* 1992 278); 1366 →p. 5; 1399 br. Michał i Marcin, karczmarze w K. (*ZDK* I 138); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym K., Święcicę i Tuklęcz (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843);

1470–80 należy do kl. święt. Folw. klaszt., 12 łkm., 1 zagroda z rolą, 2 karczmy z rolą, pasieki w lasach. Kmiecie płacą po kopie gr czynszu, dają po 20 jaj, 2 sery, pracują na folw. po 4 dni tyg., orząc własnym pługiem, a na łąkach klaszt., razem z kmieciami ze Święcicy i Tukłęcza, po 4 dni tyg. koszą, zbierają i zwożą siano do stodoły klaszt. Poza tym przewożą sól z K. do →Słupi [Nowej?] oraz dają 2 garnce miodu z barci leśnych. Zagr. płacą po 1 wiard. czynszu i pracują 1 dzień tyg. pieszko, karczmy płacą po 0,5 grz. czynszu (*DLb.* III 238);

1504 pobór z 2 ł. osiadłych, 3 ł. pustych, karczmy z półankiem i od 1 zagr. (*ASK* I/7 57, 74); 1505 pobór z 2 ł., karczmy z półankiem i od 1 zagr. (*RP*); 1510 pobór z 3 ł. i karczmy (*ib.*); 1525 pobór z 3 ł. (*ASK* I/8 64, 85v); 1529 należy do stołu opata, czynsz 11/12 grz. (*LR* 349); 1530 pobór z 3 ł. i karczmy (*ASK* I/10 261);

1536 Zygmunt St., jako patron opactwa święt., biorąc pod uwagę długo ciągnące się i niekorzystne dla kl. spory graniczne, zatwierdza zamianę wsi K., Święcica i Tuklęcz na wsie należące do Hieronima Łaskiego, wwdy sier.: →Skały, →Czażów, →Bukówkę, →Broniewice, →Określów, →Wojciechowice i 1/2 →Jam jako wynik mediacji Jana z Tarnowa, kaszt. krak. i star. sand., komisarza król. (*AG* 1892; *MS* IV 18175); 1537 Zygmunt St. zatwierdza zamianę należących do kl. święt. wsi K., Święcica i Tuklęcz na włości Hieronima Łaskiego wwdy sier. i jego ż. Anny z Kurozwęk, tzn. Skały i Czażów, oraz uzyskane przez nich od Andrzeja Ciołka z Żelechowa

części wsi →Dąbrowa i →Zawada, przy czym kl. uzyskuje 100 fl. dopłaty oraz zatrzymuje wszystkie prawa do prepozytury klaszt. w K., z całym jej uposażeniem, zaś prep. K. otrzymuje gwarancję swobodnego korzystania przez siebie i następcę z serwitutów, tzn. wolnego pastwiska i wyrębu w lasach (*AG* 1893; *MS* V 18286; →Czażów)²; 1546 Zygmunt A. na prośbę opata święt. uwalnia nowo uzyskane w wyniku zamiany dobra kl. święt. Skały, Czażów oraz części Dąbrowy i Zawady od wszelkich powinności i ciężarów z wyjątkiem poradnego, przenosząc uchylone powinności na dobra nabyte w wyniku tej zamiany przez Hieronima Łaskiego, tzn. K., Święcicę i Tuklęcz, poddając je jurysdykcji zamku i starostwa sand. (*AG* 1894; *MS* IV 22389);

1548 ugoda między Maciejem Zielińskim kan. krak., dz. Goszyc i Ramołtowic, a Andrzejem Ciołkiem z Żelechowa w sprawie dochodów z dóbr K., Święcica, Tuklęcz, Swichów, Swichowiec [ob. Sichów Duży i Mały], Stochów, Szczęka i Ruda (*MS* V/2 4546); 1573 pobór od 6 kmieci na 5 ł. z dzies., 1 zagr. i 1 komor. oraz z karczmy z 1 kwartą roli (*ASK* I/8 609); 1576 pobór z 4 ł., od 2 zagr., 3 komor. i z karczmy z rolą (*ib.* I/9 129); 1577 wwda bełzski daje pobór z 3 ł. i karczmy z 1 kwartą roli (*ib.* 270v); 1581 wwda bełzski daje pobór od 8 kmieci na 4 ł. i 1 zagr. z rolą, a prep. K. od 3 zagr. z ogrodem (*ib.* 575v, 668; *Paw.* 229); 1589, 1591 Jan komes z Tęczyna, kaszt. wojnicki i star. lub., daje pobór od 8 kmieci na 4 ł., 1 zagr. z ogrodem i z roli karczmy, a prep. K. od 3 zagr. z ogrodem (*ASK* I/7 679, 777v); [dalsze losy K., często zmieniających właścicieli, w zarysie przedstawia *Wiś.Stop.* 110n.]; 1787 liczą 368 mkw, w tym 3 Żydów (*Spis* I 370; II 94); 1827 mają 46 domów i 364 mkw (*Tabela* I 223).

4. 1351, 1442 →p. 3.

5. Wieś par., od 1493 r. prepozytura klaszt.; dzies. należy do pleb. i kl. święt., od 1366 r. do pleb. K.

1326–8 pleb. Zygfryd (*MV* I 156, 231); 1325–8, 1350–1, 1354–5 par. płaci dzies. pap., taksa 20 grz. (*MV* I 156, 231; *MV* II 358, 400, 416); 1328, 1335–7, 1344–58, 1551–2 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci do 1348 r. po 20 sk., następnie po 16,5 sk., w l. 1551–2

po 16 sk. (*MV I* 310, 376, 387, 397; *MV II* 186, 190, 197, 206, 226, 235, 245, 253, 262, 269, 277, 285, 292, 299; *Gromnicki* 360–1);

1348 pleb. Jakub Sęk (*Pol.* 100); 1366 opat świet. zrzeka się na rzecz Jakuba pleb. K. i jego następców pretensji do dzies. z ról klaszt. we wsiach K., Święcica, → Trębaczowice i → Wojsław (*ZDK I* 64); 1366 na prośbę plebana bp krak. Bodzanta potwierdza to zrzeczenie (*Wiś.Stop.* 350); 1389 ugoda w sprawie dzies. snop. w Krzczonowicach należącej do pleb. K. (*AV LVI* 239); 1391 Nawój dziekan krak. poleca plebanom i wikarym imiennie wyliczonych kościołów parafialnych wezwać Pawła, pleb. Biechowa, aby w terminie do 15 dni przekazał Konradowi s. Stanisława z Wroniek, plebanowi K.³, dzies. z 97 szczegółowo wyliczonych ról dworskich w Krzczonowicach, których mieszkańcy z dawna obsługiwani byli przez kościół par. w K. (*ZDM IV* 1098);

1399 w 2 dok. spisanych na cmentarzu kościoła NMP w K. przez Mikołaja s. Adama z Czyżowa notariusza publicznego, najpierw Mściśław dz. Siedlca zobowiązał się oddawać kościołowi w K. i jego pleb. Świętosławowi dzies. ze swoich ról w Siedlcu, którą pleb. ma zabierać własnym transportem, a następnie pleb. K. Świętosław s. Falisława z Sichowa zobowiązał się w każdy poniedziałek oraz w wigilię Suchych Dni osobiście lub przez wikarych odprawić 1 mszę śpiewaną za duszę Mściśława z Siedlca, raz do roku 1 mszę bez offertorium za dusze jego rodziny, w zamian za co Mściśław przyrzeka oddawać kościołowi w K. dzies. Układ obowiązywał tylko za życia stron, a przy jego zawarciu obecni byli m.in. wikarzy kościoła w K., Świętosław i Jan (*ZDK I* 137–8); 1401 bp krak. Piotr potwierdza tę umowę (*ib.* I 150); 1415 bp krak. Wojciech rozsądza spór między Świętosławem pleb. K. a Mściśzką dz. Siedlca o dzies. snop. z ról Mściśzka w Siedlcu, przypominając, że na mocy dawnej umowy mają one należeć do pleb. K., ten zaś oraz jego następcy zobowiązani są odprawiać raz tyg. oraz w wigilię Suchych Dni mszę za dusze Mściśzka i jego rodziny, z tym że podczas mszy celebrowanej w wigilię Suchych Dni Mściśzek i jego spadkobiercy mają dawać jako ofiarę 1 gr (*ib.* 209);

1421 wakujący po śmierci Świętosława Fałkowskiego kościół par. w K. o dochodzie 24 grz. otrzymuje z prezenty Marcina, opata-elektę świet., Jan s. Pawła z Kozichbród, kleryk dziec. płockiej, mimo pretensji wysuwanych przez Macieja s. Jakuba z Jemielnicy, kleryka dziec. wrocławskiej (*BP IV* 790, 946); 1424 po śmierci Świętosława z Fałkowa oraz rezygnacji złożonej na ręce bpa krak. przez Macieja s. Jakuba z Jemielnicy na rzecz Jana s. Pawła z Kozichbród, na wypadek nieuzyskania przez Jana święceń lub jego rezygnacji, prowizję na kościół par. w K. o dochodzie 15 grz. otrzymuje Jan s. Sędka z Tudorowic, kleryk dziec. krak. (*ib.* 1340); 1424 wakujący po śmierci Świętosława z Fałkowa oraz rezygnacjach Jana s. Pawła i Macieja s. Jakuba z Jemielnicy kościół par. w K. otrzymuje dr dek. Filip s. Mikołaja z Borzysławic, który może to beneficjum wart. 15 grz. przez 5 lat łączyć z kanonią wrocławską (*ib.* 1355, 1361); 1424 pleb. jest dr dek. Filip s. Mikołaja z Borzysławic, dochód par. wynosi 12 grz. (*ib.* 1408); 1425 ponowna prowizja tegoż na pleb. kościoła par. w K. pod patronatem kl. świet. i o dochodzie 15 grz., o który po śmierci Świętosława z Fałkowa wiódł Filip spór z Janem s. Pawła (który zrezygnował na ręce bpa) oraz z Maciejem s. Jakuba z Jemielnicy przed sądem komisarza pap. dra dek. Mirosława s. Kiełcza (*ib.* 1534);

1426–8 pleb. jest dr dek. Filip s. Mikołaja z Borzysławic, kleryk gnieźnieński, altarysta ś. Wawrzyńca w kościele NMP w Sandomierzu, pleb. Wawrzeńczyc [rezygnacja w 1427 r.], kustosz łączycy i kurzelowski (*ib.* 1795, 1830–1, 1912, 1992, 2124, 2139–40); 1429 Stanisław opat tyn. jako delegat pap. zatwierdza uczynione jeszcze przez bpa krak. Wojciecha [1414 r.] nadanie należących do stołu bpa dzies. z wsi znajdujących się w par. K. i Kurozwęki, a mianowicie z Oględowa i Kotuszowa dla kaplicy zamkowej w Rytwianach, a z obu Sichowów dla ołtarza śś. Wojciecha i Krzysztofa w kościele par. w Beszowej (*Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, opr. J. Fijałek, I, Kr. 1938, 94 oraz 64, 88); 1433 ponieważ ob. pleb. K. Filipowi z Borzysławic minęła 5-letnia dyspensa na komasację beneficjów, prowizję na parafię w K. otrzymuje Reclaw s. Niedziałka z Narusze-

wa, prezbiter diec. plockiej (*BP* V 231); 1436 Filip z Borzysławic dr dek., pleb. K. (*Wp.* V 588); 1442 kościół w K. zyskuje dzies. z Wiązownicy (*Wiś.Stop.* 109);

1448 po śmierci pleb. Filipa z Borzysławic prowizję na par. w K. o dochodzie 20 grz. otrzymuje kleryk z diec. poznańskiej Paweł s. Stanisława z Pałczewa (*BP* VI 147); 1449 pleb. K. Wojciech Rytwiański, archid. sand., kan. gnieźn. i łączycki, wydzierżawił dochody z par. K., oprócz dzies. z Wiązownicy, niejakiemu Jastkowi (*Wiś.Stop.* 109; *Wiś.Kat.* 261; *AV* LVI 239); 1455 za zgodą papieża Wojciech Rytwiański, niegdyś łożny papieski, dotychczasowy pleb. w K., zamienia to beneficjum wart. 8 grz. na dziekanie kiel. (wart. 12 grz.) z Warszem, s. Jana z Ostrowa⁴, niegdyś domownikiem Zbigniewa Oleśnickiego (*BP* VI 907);

1458 dochód par. wynosi 10 grz. Pleb. Warsz z Ostrowa w sporze z Janem z Pniowa o prebendę ś. Wojciecha w →Sandomierzu (*ib.* 1319); 1459 dochód par. wynosi 12 grz. Pleb. Warsz s. Jana z Ostrowa (*ib.* 1370, 1381); 1460 kościół w K. ma otrzymać 8 grz. za zabraną dzies. z →Opatkowic [lub.] (*AV* LVI 239); 1462 Warsz pleb. K. procesuje się z Maciejem i Andrzejem o dzies. z Królewic (*Wiś.Stop.* 109); 1468, 1470 pleb. K. jest Jan Baruchowski h. Doliwa, dr dek., kan. krak. i wiśł., kanclerz bpa krak. (*Tyn.* s. 484; *Łętkowski* II 71; *PSB* II 354; B. Przybyszewski, *Kapituła krak. za kanonikatu Jana Długosza*, [w:] *Długossiana* I, W. 1980, 52); 1469 bractwo rolników przy kościele w K., erygowane przez Jana bpa krak. (*AVCap.* X 12v); 1470–80 drewn. kościół par. Wniebowzięcia NMP pod patronatem opactwa świet. Do pleb. należą dzies. snop. i kon. z całej wsi wart. do 15 grz., a także ze Święcicy wart. do 10 grz., z Tukłeczka wart. do 8 grz., z cz. Gieraszowic i 1/2 Wiązownicy. Okręg par.: Święcica, Tuklęcz (*DLb.* III 238–9; I 395; II 325);

1471 pap. Paweł II na prośbę Michała opata świet. inkorporuje do kl. świet. kościoły par. w K. oraz →Nowej i →Starej Słupi, a w 1472 r. Mikołaj opat kl. w Koprzywnicy jako delegat pap. ogłasza przyłączenie kościołów par. w K. i w Nowej i Starej Słupi do kl. świet. (*Jonston* II/27 45; *Szepiński* 143; *Gacki* 146; *Wiś.Stop.* 109); 1493 Jan z Baruchowa, dr dek., archid. krak. i prep.

hły jako prokurator Stanisława z Wojczyc, dra dek., kan. i oficjała sand., pleb. K., oświadcza, że tenże rezygnuje z tej par. na ręce Fryderyka elekta konfirmowanego bpa krak. Par. zostaje włączona do opactwa, a jej prep. zostaje prezentowany przez opata i konw. mnich świet. Mikołaj Klonowski. Mocą rozporządzenia bpa Fryderyka Stanisław z Wojczyc ma otrzymać od kl. dożywotnio 30 grz. zabezpieczonych na dobrach klaszt. i wypłacanych od ś. Jakuba [25 VII] tego r. Poza tym prep. z braćmi przebywającymi wraz z nim na prepozyturze ma odprawiać 30 mszy rocznie za duszę Stanisława pod karą ekskomuniki i przestrzegać godzin kanonicznych zgodnie z regułą pod karą 100 fl., z których połowę otrzyma wizytator wykrywający niedbałość, połowa zaś pójdzie na naprawę kościoła w K. (*Ep.* IV 100–1);

1494 kleryk Augustyn z Pacanowa, niegdyś przełożony szkoły w K. (*ib.* 116); 1496 prep. Mikołaj Klonowski OSB (*ib.* XVII 186v–7); 1499 Piotr prep. K. prowadzi proces o dzies. z Wiązownicy oraz, z Janem Michalskim burmistrzem Kurozwęk i Mikołajem Szyją z Siedlca, o dzies. z Siedlca (*Wiś.Stop.* 109); 1500 Stanisław z Wojczyc dr dek. i kan. sand. prosi egzekutorów testamentu o dopilnowanie, aby zakonnicy przebywający w K. wieczyste odprawiali jego anniwersarz (*AG* 5706); 1506 pap. Aleksander VI potwierdza przekształcenie probostwa w K. na prepozyturę zakonną Bened. świet. oraz bierze ją pod swoją opiekę, szczególnie dzies. należące do kościoła w K. (*AV* LVI 240; *Gacki* 146; *Wiś.Stop.* 109); 1507 Tatarzy zabijają przebywającego w prepozyturze w K. konwersa świet., alumna Mikołaja (*Lefebvre* I 10v); 1513 prep. Jakub, wikary Błażej i minister [szkoły?] (*Wiś.Stop.* 114; *Wiśniowski* 98); 1520 okręg par.: Swichów [ob. Sichów Duży i Mały] (*Jana Łaskiego Liber Beneficiorum archidiecezji Gnieźnieńskiej*, wyd. J. Łukowski, I, Gnieźno 1880, 620); 1527 klecha prowadzący szkołę (*Wiśniowski* 98); 1528 prep. Jerzy Kanicki reprezentowany przez Stanisława zakrystiana kiel. procesuje się z dz. Janem Lisowskim o dzies. z Krzczonowic (*Wiś.Stop.* 114);

1529 prep. Jerzy Kanicki, mnich z kl. świet. Do prepozytury należą dzies. snop. z K. wart. do

9 grz., ze Święcicy wart. 12 grz., z Tuklęcza wart. 4 grz., z Wojsławia wart. 11 grz., z opust. wsi Trębaczowice wart. 2/36 grz., z Opatkowic [lub.] wart. 2 grz., z Siedlca wart. 4 grz., z Królewic wart. 1 wiard., z folwarków: w Ziemblicach wart. 1,5 grz., w Lenartowicach wart. 1 grz., w Rzędowie wart. 1 grz., w Sichowie wart. 1 grz., w Krzczonowicach razem z dzies. od zagr. wart. 4,5 grz. oraz w Rytwianach od zagr. zw. Tatary wart. 1 grz., z 1/3 Gieraszwic wart. 7 wiard. i z pewnych ról w Wiązownicy wart. 2,5 grz.; poza tym kołoda 1,5 grz. Łączny dochód prepozytury wynosi 61/12 grz. (*LR* 171–2);

1536, 1537 → p. 3; 1545 układ w sprawie dzies. z Trębaczowic, za którą prep. ma otrzymywać dożywotnio półtrzecią grz. (*AV* LVI 240); 1539 minister [szkoły?] (*Wiśniowski* 98); 1546 dz. Sichowa zgadza się na oddawanie dzies. snop. prep. K. (*ib.*); 1546 prep. Marcin OSB (*AG* 1895); 1546 tenże zawiera ugodę z Dorotą Sichowską o dzies. z Sichowa (*Wiś.Stop.* 115); 1547 tenże zawiera ugodę z Marcinem Ziemblickim o dzies. snop. z Ziemblic (*ib.*; *AV* LVI 240); 1552 Jan prep. K. przeciw Marcinowi o dzies. z Ziemblic (*Wiś.Stop.* 115); 1555 prep. Jan OSB (*AG* 1896); 1565, 1572 prep. Walentyń OSB (*ib.* 1897, 1901); 1569 z cz. pleb. pobór od 2 kmieci, 1 zagr. i 3 komor. (*ASK* I/7 496); 1571 z cz. pleb. pobór od 1 zagr. (*ib.* 305v, 324, 361); 1581 z cz. prep. pobór od 3 zagr. z rolą. Okręg par.: K., Grzybów, Krzczonowice, Krzywołęcz, Lenartowice, Rzędów, Sichów [ob. Duży], Sichowiec [ob. Sichów Mały], Siedlec, Święcica, Tuklęcz, Ziemblice (*ib.* I/9 575v, 668; *Paw.* 229; *Wiśniowski* 97);

1581 bp krak. potwierdza zamianę dóbr koniemińskich dokonaną przez kl. święt. z zastrzeżeniem dla opactwa prawa patronatu nad kościołem w K. (*AV* LVI 241); 1581 opat święt. ustępuje na rzecz dziedzica wsi pr. kollacji w K., zastrzegając dla siebie pr. patronatu (*ib.* 230); 1585 dotychczasowy prep. K., Maciej Lesiecki, Cysters, został opatem święt. (*Szczaniecki* 1985 123); 1585–99 prep. Łukasz Janowski OSB (*Wiś.Stop.* 114; *AG* 1910; *Szczaniecki* 1985 123); 1589 z działu prep. pobór od 3 zagr. z ogrodem (*ASK* I/7 777v);

1598 mur. kościół par., konwentalny, Narodzenia NMP, konsekrowany, 4 ołtarze. Prepozy-

tem jest mnich z kl. święt., Łukasz Janowski z Tuchowa, nieobecny podczas wizytacji. Są wikarzy, rektor szkoły z domem, bractwo rolników erygowane w 1469 r. przez bpa krak. Jana dla wspomagania dusz zmarłych i „pro commodo ecclesiae parochialis”. Prepozyt ma pole 3 x ponad 3 staje przyległe do granic Krzczonowic i Grzybowa, 1 folw., 1 kmiecia, 2 zagr. i sadzawki w K., dzies. snop. z K., Święcicy, pozostałe zostały wymienione w *DLb*. Okręg par.: jak w 1581 r. (*AVCap.* X 11–13; *LXV* 196); 1610 rektor szkoły, okręg par. jak w 1581 r. plus Bugaj (*Wiśniowski* 98); 1613 prep. Marcin Jaworski OSB (*Wiś.Stop.* 114); 1617 do prep. należy dzies. pien. z folwarków w Siedlcach, Ziemblicach i Rzędowie (*AVCap.* LVI 36v);

1618 mur. kościół par. Narodzenia NMP, konsekrowany, inkorporowany do opactwa święt., na co jest dok. pergaminowy. Prep. Marcin Jaworski OSB nieobecny podczas wizytacji. Prep. ma utrzymywać 2 wikarych i 1 ministra świeckiego oraz 2 lub 3 zakonników z kl. Wybór i prezenta prep. należy do opata i konw., a jego instytucja do bpa. Cały dochód par. ma pozostać przy niej, zachowana zostaje zwierzchność kościelna nad nią bpa i archid. Prep. z zakonnikami ma odprawiać 30 mszy rocznie za duszę Stanisława z Wojczyc, przestrzegać godzin kanonicznych pod karą 8 fl. węgierskich, z których 1/2 ma należeć do archid., 1/2 na budowę kościoła. Obok kościoła znajdują się cele z salką, gdzie przebywa prep. z braćmi zakonnymi. Jest organista i rektor szkoły z domem. Na uposażenie pleb. składają się 2 ł. roli, 2 kmieci, 1 zagr. z rolą, dzies. snop. z folw. i kmiecia w K., kmiecia ze Święcicy i Tuklęcza, która niegdyś należała do kl. święt., z zagrody zw. Tatary w Rytwianach, dzies. pien. z pewnych ról w Wiązownicy i Królewicach. Okręg par. jak w 1581 r. plus Miasteczko (*AVCap.* XLI 8–9; *Wiśniowski* 97–8);

1635 dom rektora szkoły (*Wiśniowski* 98); 1637 prep. Łukasz Sokołowski OSB (*ZDK* I s. 236; *Wiś.Stop.* 114); 1637n. tenże buduje nowy kościół w K. (*Gacki* 146; *Wiś.Stop.* 110); 1642 nuncjusz jako delegat SA przysądza kościołowi w K. dzies. z Rzędowa i Siedlca (*AV* LVI 240); 1644 prep. K. uzyskuje dzies. snop. w Królewicach (*ib.* 241); 1649 konsekracja kościoła w K.,

prep. Jan Chryzostom Kossowski OSB (*ib.* 227; *Wiś.Stop.* 110, 114; *Wiśniowski* 97); 1650 prep. Gaspar Smiglewski OSB (*AG* 1913); 1660 pleb. Staszowa i prep. K. zawierają ugodę w sprawie dzies. z wsi Tatary i Rytwiany (*AV* LVI 241); 1662 Mikołaj Goski opat świet. wizytuje prepozyturę w K. i zleca prep. Chryzostomowi Kossowskiemu OSB rewindykować dzies. z Siedlca, starać się usunąć znajdujący się tam zbór protestancki i popierać bractwo ś. Anny (*Wiś.Stop.* 116);

1664 mur. kościół par. Narodzenia NMP, patronat opata i konw. świet., prep. Jan Kossowski OSB. Prep. powinien utrzymywać 3 wikarych świeckich i 2 zakonnych, ob. z powodu ubóstwa jest tylko 1 wikary zakonny, Ludwik Antoszewicz OSB. Bractwo ś. Anny. Szpital z 2 domami mieszkalnymi, w nim 5 ubogich. Do komunii wielkanocnej przystąpiło 1407 osób. Uposażenie prep.: 3 role, łąki, ogrody, dzies. z folwarków i od kmieci z K., Święcicy i Tukłęcz, kmiecia w Sichowie, folwarczna i kmiecia w Siedlcu, kmiecia i cz. folwarcznej w Ziemblicach, z pewnych ról w Bugaju, od zagrody Tatary w Rytwianach, od 4 zagr. w Królewicach, z pewnych ról folw. i kmiecych w Wiązownicy, z pewnych ról folw. i kmiecych w Gieraszowicach, kmiecia w Wojsławiu, folw. i od zagrodników w Krzczonowicach, folw. w Lenartowicach i Trębaczowicach. Okręg par. jak w 1610 r. plus młyn na grobli Rytwiańskiej (*AV* VIII 232v–3v; *Wiśniowski* 97–8);

1667 ukończono budowę plebanii, prep. Aleksander Zieleniewicz OSB (*Gacki* 146; *Wiś.Stop.* 110, 114); 1668 zapis 300 fl. na synagodze szydłowskiej dla kościoła w K. (*AV* LVI 241); 1681 kościół Narodzenia NMP, szpital ma 2 domy mieszkalne, do komunii wielkanocnej przystąpiło ok. 1400 osób (*Wiśniowski* 97); 1685, 1688, 1690 prep. Marcin Kwiatkiewicz OSB (*Jonston* III/6 114, 115, 118; *Gacki* 146–7); przed 1688 [?] wikary Sebastian Pietrikowicz OSB (*Lefebvre* VII 22b); 1689 Stanisław Opaliński zapisuje na rzecz kościoła w K. znaczną sumę na kahale w Pińczowie w zamian za codzienną mszę za duszę jego ż. Marianny celebrowaną w kościele w K., a także funduje drewn. ołtarz główny Wniebowzięcia NMP (*Gacki* 146–7; *Jonston* III/6 115);

1689 mur. kościół par. Narodzenia NMP, konsekrowany, 5 ołtarzy, inkorporowany do kl. świet. Prep. Łukasz Sokołowski OSB, organista, szkoła. Na uposażeniu prep. dzies. snop. z K., Święcicy, Tukłęcz, cz. Rytwian i Królewic, z folwarków w Siedlcu, Rzędowie i Ziemblicach, dzies. pien. z Krzczonowic, Lenartowic i od kmieci w Wojsławiu. Okręg par. jak w 1579 r. plus Bugaj i Grobla (*AVCap.* LVI 35v–7; *Wiśniowski* 97); 1699 prep. Odo Marlicki OSB, następca zm. w 1692 r. Marcina Kwiatkiewicza (*Jonston* III/6 114, 115; *Gacki* 324); 1699 Zofia Konka ofiarowała prep. K. Odonowi Marlickiemu zapis 1500 zł na kahale w Szydłowie, z którego procenty wydawano w topionym łoju przeznaczonym na oświetlenie kościoła i kaplicy ś. Krzyża na →Świątym Krzyżu (*Jonston* III/6 115; *Gacki* 324–5); 1699 mur. kościół par. Narodzenia NMP z 4 ołtarzami, w tym ołtarz ś. Benedykta pochodzący ze starego ołtarza wielkiego. Patronat opata i kapituły świet. Prep. Odo Marlicki OSB instytuowany w tym roku, ma utrzymać 2 wikarych świeckich i 1 zakonnego, ale ob. jest tylko ten ostatni. Jest kantor i organista, szpital z 1 domem o 2 izbach, w którym 5 ubogich. Do komunii wielkanocnej przystąpiło ok. 2000 parafian. Prep. ma folw., ogród owocowy, łąkę, staw, 2 sadzawki, wolny wyrąb i pastwisko, propinację, 2 kmieci, 3 zagr. z rolą. Dzierż. snop. z całych K., Święcicy, Tukłęcz, Siedlca, Ziemblic, Bugaju alias Stefanowa, z pewnych ról Sichowca, Wiązownicy, zagrody Tatary w Rytwianach, cz. Rzędowa, dzies. pien. z Lenartowic, Rzemianowic, Wojsławia, Gieraszowic, Królewic, dzies. snop. z Opatkowic [lub.] (*AV* XIV 183v–5v; *Wiśniowski* 97–8);

ok. 1702–32 prep. Ambroży Lipski OSB, który był podobno 30 lat prep. K., zm. w 1732 r., dobrodziej K., koadiutor opata (*Lefebvre* V/1 158v; *Gacki* 151; *Wiś.Stop.* 114, 116); 1711 kościół Wniebowzięcia NMP (*Wiśniowski* 97); 1717 Stanisław Mirecki opat świet. wysła Bened. świet. Wincentego Cedrowicza, profesora teologii, który ma wspomóc obecnego prep. Ambrożego Lipskiego OSB w jego nieskutecznej walce ze zbojem protestanckim w Siedlcu (*Wiś.Stop.* 116); 1732 kaplica ś. Benedykta przy kościele w K. pozostaje niedokończona z powodu

śmierci jej fundatora, prep. Ambrożego Lipskiego (*ib.* 114); 1733 prep. Maciej Kiciński OSB (*ib.* 114, 116); 1742 prep. Kolumban Cieszkowski OSB (*ib.* 114); 1744 bp krak. potwierdza zamianę dzies. snop. z folw. w Siedlcu na dzies. pien. (*AV LVI* 242);

1748 prep. Jacek Jabłoński OSB (*Lefebvre* VII 21d; *Wiś.Stop.* 114); 1748 kościół Wniebowzięcia NMP, ceglany z mur. zakrystią. Bractwo św. Anny. Funkcje nauczyciela sprawuje organista lub kantor, jest kilku uczniów. Drewn. szpital z 4 ubogimi. Do spowiedzi wielkanocnej przystąpiły 1392 osoby. Par. liczy ok. 450 mężczyzn, ok. 460 kobiet, ok. 210 chłopców i ok. 230 dzieci. W ciągu roku ochrzczono 54 osoby, udzielono 19 ślubów, pochowano 42 osoby. Zbór drewn. przy dworze w Siedlcu, w którym kalwin z predykantem. Żydzi w browarach. Okręg par. jak w 1689 r. plus Krzyżanowice, Miasteczko i Stefanów (*Wiśniowski* 97–8); 1751, 1760 prep. Feliks Mirecki OSB (*Wiś.Stop.* 114); 1754 prep. Karol Szandurski OSB (*ib.*); 1757 prep. Placyd Łapajewski OSB (*ib.*); 1761 prep. Ambroży Malczewski OSB (*ib.*); 1764 prep. Paulin Praszkiwicz OSB (*ib.*); 1768 spłonął kościół w K., odbudowany w l. 1769–75 (*Gacki* 102–4); 1768–70 prep. Bernard Miodo OSB, spór między nim a opatem i konw. święt. (*Szepeński* 265; *Lefebvre* V/4 160v; *Gacki* 102–4; *Wiś.Stop.* 110); 1773 prep. Emilian Błazejewski OSB (*Wiś.Stop.* 114); 1775, 1777 prep. Emeryk Gołaszewski OSB (*ib.*); 1781 prep. Fulgenty Strojnowski OSB (*ib.*); 1782 prep. odzyskuje dzies. snop. z Krzczonowic i Lenartowic (*AV LVI* 242); 1782 91 chrztów, 23 śluby, 50 pogrzebów (*Wiśniowski* 97);

1783 mur. kościół par. po pożarze, odbudowany, kryty czerwoną dachówką, 2 kruchty i dzwonnica. Mur. kaplica ś. Benedykta sklepiona razem z kościołem, 4 ołtarze: NMP, ś. Anny, ś. Józefa i ś. Benedykta. Chór muzyczny z pozytywką o 9 głosach. Prawo patronatu należy do opata i konw. święt. Prep. Fulgenty Strojnowski, nieobecny podczas wizytacji, instytucjonowany po rezygnacji poprzedniego prep. Emeryka Gołaszewskiego w 1781 r. Jest 2 wikarych, czyli rezydentów: Joachim Solecki OSB, od 2 lat, i Placyd Michalski OSB, od 3 miesięcy. Organista Wawrzyniec Jędrzejowski, dzwonnik i zakrystian

Wojciech Bednarski. Prep. ma usunąć żyjącego z konkubiną notariusza Piotra Sartari. Nowo zbudowany po pożarze szpital z 2 komnatami, w którym 5 ubogich. Kaplica prywatna w Grzybowie od 1780 r. W par. 2300 katolików, do spowiedzi wielkanocnej przystąpiło 1900 osób. 2 zbory w Siedlcu, luterański, drewn., stary, w którym odprawiane są nabożeństwa, oraz obok nowy kalwiński, mur., niewykończony, budowę rozpoczęto w 1780 r. W par. mieszkają predykant z żoną i czwórką dzieci oraz kalwinki, zakrystianka z dorosłą córką, 94 Żydów „po karczmach i browarach”. Prep. ma folw., 8 poddanych, 2 kmieci w K., dzies. snop. od kmieci w Święcicy, Stefanowie i Siedlcu, w Tuklęczu od kmieci i z młyną Grobelnego, kmiecią i dworską w Ziemblicach, Rzędowie, częściach Sichowa, Rytwian, Wiązownicy, dworską w Krzczonowicach i Lenartowicach, dzies. pien. z Siedlca, Wojsławia, Trębaczowic, Gieraszowic, Królewic. Okręg par. jak w 1748 r. bez Miasteczka, plus Mokre i Wygoda (*AV LVI* 226–54);

1784–90 prep. Michał Lochman OSB (*Lefebvre* V/5 167v; *Gacki* 106; *Wiś.Stop.* 114); 1787 w par. 2470 katolików, 11 dysydentów, 92 Żydów. Okręg par. jak w 1783 r. bez Stefanowa, plus Wymysłów (*Spis* I 370; *Wiśniowski* 97); 1793 prep. Jakub Zajączkowski OSB (*Wiś.Stop.* 115); 1796 prep. Wiktor Berger OSB (*Gacki* 179); 1796–1808 po raz drugi prep. jest Emeryk Gołaszewski (*ib.* 179; *Wiś.Stop.* 113, 115); 1809 prep. Paulin Gosławski OSB (*Wiś.Stop.* 115); 1812 ponownie prep. jest Michał Lochmann (*ib.*); 1816–25 prep. Hugo Jopkiewicz OSB, ostatni Bened. na prepozyturze, pochowany przy wejściu do głównych drzwi, jego wikary, Bernard Smoalicki OSB, pochowany w kl. (*ib.*).

6. 1246 wiec książęcy Bolesława Wstydl. w K. (*Mp.* I 28); 1399 →p. 3; 1421 Paweł s. Miuchała, student U. Kr. (*Al.* I 53); 1435 Jan s. Piotra, student U. Kr. (*ib.* 86); 1507 →p. 5; 1529 Stanisław z K. OSB, kanclerz opata święt. (*LR* 349); 1657 K. spustoszone przez wojska Szwedów i Rakoczego (*Wiś.Stop.* 115, 117); 1687 pożar K. powstały od pieca z konopiami (*ib.* 117); 1714 nieurodzaj i głód (*ib.*).

7. ZDP rpsy 7345–6; *Gacki* 146–7; SG IV 332; XV/2 114; *Wiś.Stop.* 107–17, 350n.; E. Wi-

śniowski, *Rozwój sieci parafialnej w prepozyturze wiślickiej w średniowieczu*, W. 1965, 79n., 133; *Wiśniowski* 96–8 i wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997a 54–6.

¹ Brak K. w przyw. Leszka Cz. z 1286 r. (por. Ciepła, p. 3) wskazuje, że zostały one pozbawione tego zwolnienia (*Pol.* 62; *Matuszewski* 223).

² O okolicznościach tej bardzo niekorzystnej dla kl. i wymuszonej nań zamiany zob. *Derwich* 1992 508–9.

³ „s. Petri in C., actorem” – św. Piotr oznacza tu plebana, zwierzchnika duchownego, a nie wezwanie kościoła.

⁴ Wcześniej starał się o prebendę ś. Wojciecha pod murami Sandomierza, por. Sandomierz, p. 5A.

Kopaniny Marzęckie → Marzęckie Kopaniny

Koprzywianka → Pokrzywianka

Koprzywnica → Pokrzywianka

KOWALA (1359; w źr. także Kowale; *Kosyl* 19, 65; *SHGL* 110) 10 km na N od Opola Lub., 9 km na SW od → Wąwolnicy; ok. 83 km na NE od kl., 20 km na E od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Włas. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Opola.

Poł. XV w. dzies. należy do kl. święt. (*Wojciechowski* 1963 7); 1456 dzies. należy do opactwa święt. (*SHGL* 111); 1470–80 z 21 łkm. dzies. snop. wart. do 9 lub 15 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. bierze pleb. Opola (*DLb.* II 569; III 253); 1482 Stanisław z Wojczyc, kan. i oficjał sand., sędzia komisaryczny z ramienia bpa krak. Jana zaświadcza, że Marcin pleb. Opola zrezygnował na rzecz kl. święt. z pretensji do dzies. snop. i kon. z łkm. w K. i przyległych przymiarek (przymyarki) z dawna kmiecych, zw. Małkowska, Trzekowskie, Smoszyńskie, które ciągną się od K. do granic Niezabitowa oraz roli zw. Tomaszowskie położonej wzdłuż granicy Pankraczowic [ob. Kraczevice], zaczynającej się na S od „lasecznego Dołu”, a kończącej się na N przy granicy Niezabitowa (*AG* 1877);

1529 dzies. snop. wart. 12 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera co drugi rok pleb. Opola (*LR* 351, 437);

1622 Barbara z Leszna Słupecka, wd. po Szczęsnym Słupeckim, kaszt. lub., zobowiązała się płacić kl. święt. 60 zł rocznie za dzies. z wsi K., → Wola Kowalska, → Wolica [?], → Wrzelów i → Szczekarków (*Gacki* 304); 1652 Barbara Słupecka płaci konw. święt. za dzies. z wsi K., Wola Kowalska, Wrzelów i Szczekarków 60 zł (*AG nab.* 936 1v 2); 1819 dzies. snop. z K. kupowana przez gromadę za 90 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357, 47a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 129; *Spis* I 447; II 169; *Tabela* I 233; *Gacki* 304–5; *SG* IV 503; *Wojciechowski* 1930 124; *Szafran* 188; *SHGL* 110–1; *Sochacka* wg indeksu jako Kowale; *Derwich* 1992a 70; *Wroniszewski*; *Rozwalka* 213.

8. Materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 158; *Hoczyk* 119).

Kowalska Wola → Wola Kowalska

KRAKÓW (*Rymut* 1980 119; *Rospond* 166–8) m. nad Wisłą; ok. 115 km na SW od kl.

3. Do kl. święt. należały niektóre grunty i kamienice w K.

3A. Zagroda k. kościoła ś. Mikołaja.

1344 Bartłomiej opat kl. święt. zamienia zagrodę klaszt. położoną k. kościoła ś. Michała przed m. K. na dom przy kl. k. kościoła ś. Krzyża, czyli k. szpitala [ob. ul. Szpitalna], należący do rajcy krak. Hanka zw. Romanek (*KK* I 576);

3B. Kamienica Oleśnickich.

1433 Dobiesław z Oleśnicy kaszt. lub. kupuje za 150 grz. od Jana Strasza z Kościelnik kamienicę na ul. naprzeciwko kl. ś. Andrzeja w K. [ob. ul. Grodzka] (*Mp.* IV 1295); 1446 Jan z Oleśnicy wwda sand. oraz Jan pkom. przemyski i Piotr łowczy sand. nadają opatowi święt. całą kamienicę położoną na ul. ś. Andrzeja [ob. ul. Grodzka nr 71, tzw. kamienica Dębno?], między kamienicami należącymi do opata jędrzejowskiego i do Pieniążka (*ib.* 1476); 1452 Jan Eglot w domu Michała opata i konw. święt. położonym przy ul. Grodzkiej za (retro) kl. ś. Andrzeja wydaje wyrok w sporze między kl. święt. a pleb. → Modliborzyc (*AG* 3246); 1459 Elżbieta ż. Mikołaja z Woli Wrzeszowskiej pozywa opata święt. z → Pietrzejowic o dom wart. 300 grz. w

K., położony k. kościoła klaszt. ś. Andrzeja, który dziedziczy po ojcu Straszku i jego matce, a opat dzierży z nieznanych jej przyczyn. Z kolei opat i konw. wzywają jako świadków Jana Oleśnickiego wwdę sand. i Jana z Sienna kaszt. lwowskiego i star. oleśnickiego (ZK CXLVII 314–5); 1466 Elżbieta ż. Mikołaja z Woli chorążego sand. domaga się od opata i konw. świet., aby w ww. sprawie stanęli jako świadkowie najbliżsi krewni już nieżyjących Jana wwdy sand. oraz Jana z Sienna kaszt. lwowskiego i star. oleśnickiego. Na co opat przedstawia Mikołaja, archid. sand., br. rodzzonego i niedzielnego śp. Jana z Sienna, oraz Zbigniewa kan. krak. i Jana Feliksa ss. śp. Jana wwdy sand. Prokurator Elżbiety kwestionuje świadectwo Mikołaja archid. sand. jako tylko br. Jana Sieneńskiego, przed żyjącymi synami tegoż (*ib.* 392); 1468 Mikołaj Zakrzowski i Stanisław z Białaczowa alias z Kościelnik, występujący w imieniu swoim oraz swoich br. Mikołaja i Abrahama, oraz Mikołaj Dunin z Krajkowa chorąży sand., występujący w imieniu swojej ż. Elżbiety, siostry Mikołaja Abrahama, z korzyścią odstepują od roszczeń do kamienicy położonej naprzeciwko kl. ś. Andrzeja, k. domu Pieniążka, na rzecz opata świet. (*ib.* XIII 149).

3C. 1443 Marta beginka (Begymia alias Monacha) z K. ofiarowuje opatowi i konw. świet. swój dom w Kazimierzu na ul. tkaczy k. „Rymar” (OK VI 556v).

3D. 1414 Władysław Jag. sprzedaje za 2618 grz. kuśnierzowi Mikołajowi zw. Długi kamienicę narożną w Rynku Kr., odebraną za długi żupnikowi Mikołajowi Bochnerowi, położoną między kamienicą krawca Staszka a kamienicą Marty Kulandyny na ul. prowadzącej do szkoły ś. Marii [ob. ul. Sienna] (*Mp.* IV 1143; *Gacki* 203–4, wg którego kopista tego dok. zanotował na boku „ś. Krzyża kamienica w Krakowie”).

7. S. Tomkiewicz, *Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów*, Kr. 1926, 45 przyp. 6, 71, 113, 117; *Derwich* 1992 wg indeksu.

KRASZKÓW (1282 Crascaw, 1328, 1351 Crascow, 1442 Craskow, 1465–7 Crastow, 1467 Kraszkow, 1470–80 Kraszkow, Krasszkow, Craszkow, 1504 Kraszkow, 1506, 1531, 1569 Craskow, 1510 Kraslow, 1529, 1531 Crascow, 1532 Kras-

skoff, 1564n. Kraszkow [ale: 1577 Krasszkow, 1629], 1780 Kraszkow, 1827 Kraszków, 1883 Kraszków i K. Opatowski; *Kam.* 103; *Niec.* 110; *Kop.K* 188) 12 km na NW od Opatowa; ok. 16 km na E od kl.

1. 1328n. z. sand. (ZDM IV 907), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 241); 1470–80n. par. Momina (*DLb.* II 470).

2. 1467 rozgraniczenie części klaszt. w → Milejowicach i K., cz. szlach. w Milejowicach oraz Nieskurzowa należącego do bpa włocł., końcowa cz. granicy biegnie od narożnicy między K. [cz. klaszt.], Milejowicami [cz. szlach.?] i Nieskurzowem wzdłuż starych, teraz odnowionych znaków granicznych między Nieskurzowem i K. należącym do opata i konw. świet., prowadzących przez zarośla do drogi zw. „Praskolka” dzielącej obie te wsie (*TN* XX 68); 1470–80 graniczy z → Janowicami [sand.], Milejowicami, Truskolasami i Piórkowem oraz wsiami doń przyległymi (*DLb.* III 234); 1780 → Wierzbátowice.

3. Włas. podzielona.

3A. Włas. bpa lubus., następnie szlach.

1282, 1328 Leszek Cz., a następnie Władysław Łok. nadają imm. posiadłościom bpa lubus., m.in. K. z dużym gajem (ZDM IV 881, 907); 1465–7, 1470–80 cz. należy do bpa lubus., jest tu 1 ł. z dawna kmiecy, na którym siedzą Marek i Czepan, 1 zagroda, sad bpa, duży las. Kmiecie płacą po 1/2,5 grz. czynszu, 6 gr za stację króla, dają po 2 koguty, 2 sery, sep: po 2 kor. pszenicy i 3 kor. owsa, za stację po 3 kor. owsa i 2 koguty (*Ludat* 50; *DLb.* I 640);

1514 bp lubus. Teodoryk sprzedaje dobra opatowskie Krzysztofowi Szydłowieckiemu, kaszt. sand. (F. Kiryk, *Opatow XIII–XVI w.*, SH 37, 1984 182n., tam dalsi właściciele); 1531 z cz. wwdy krak. w K. i Worowicach pobór z 2 ł. (*ASK* I/10 454v); 1532 jw. pobór z 1,5 ł. (*ib.* 594); 1564–5 wieś służebna (*LS* 1564–5 331); 1787, 1827 → p. 3B; 1883 osada leśna, 1 dom, 4 mkw, 1 morga (*SG* IV 649).

3B. Włas. kl. świet.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym K. (*Derwich* 1992 278); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym Milejowice, Wierzbátowice.

wice, Janowice i K. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1470–80 większa cz. wsi należy do opactwa świet. Dobry folw. klaszt., 8,5 łkm., 1 lub 2 karczmy z rolą. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu i 4 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 2 dni tyg. własnym wozem lub pługiem, karczmarz płaci 2 grz. czynszu (*DLb.* III 234; II 470);

1504 pobór z 4 ł. i 2 karczem (*ASK* I/7 101v, 130); 1510 pobór z 4 ł. i karczmy z 1/2 ł. (*ib.* I/10 17v); 1531 z cz. kl. świet. w K. i Worowicach pobór z 4 ł. i karczmy (*ib.* 454); 1532 jw. z 3,5 ł. i karczmy (*ib.* 594, 625); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone dobra kl. świet., w tym K. (*AG* 1909); 1569, 1571 opat świet. daje pobór z 4,5 ł. i karczmy (*ASK* I/7 258v, 332, 403); 1573 opat i konw. świet., ponieważ karczmarz Jan Stypuła, który za zasługi przy odnowieniu karczmy w K., w zamian za 60 grz., otrzymał tę karczmę w dzierż. aż do trzeciego pokolenia i zm. w kilka tygodni po uzyskaniu tego przyw., pozostawiając ż. Barbarę i 3 córki, biorąc pod uwagę wkład Barbary, od ponad 20 lat żyjącej pobożnie z mężem i zajmującej się gospodarką, zmieniają wspomniany przyw. i nadają tejże Barbarze w dożywotnią dzierż. karczmę z pożytkami, zastrzegając dla siebie pr. opieki nad córkami zm. (*AG* 5658);

1577 opat świet. daje pobór od 9 kmieci na 4,5 ł. oraz z karczmy (*ASK* I/7 571v); 1578 jw. z 4,5 ł., od 4 komor. bez bydła, 1 rybaka i z karczmy (*ib.* I/10 766v; *Paw.* 187); 1580 nowi dzierż. części klaszt. w Szczegle i Worowicach otrzymują na 4 lata pr. wolnego wyrębu lasu i zarośli w K. na potrzeby budowlane, które to prawo teraz posiada Andrzej Stranski, dzierż. folw. Wierzbátowice i wsi doń przyległych (*AG* 1899); 1594 nowi dzierż. części klaszt. w Szczegle i Worowicach otrzymują pr. wolnego wyrębu w K. (*ib.* 1905); 1629 opat świet. daje pobór od 11 kmieci na 4,5 ł. i 2 komor. bez bydła (*RS* 1629 56); 1662 opat świet. daje pogłówne od 66 mkw wsi (*ASK* I/67 26); 1673 jw. od 52 mkw (*ib.* 233v); 1674 jw. od 40 mkw (*ib.* 456v);

1780 należy do klucza wierzbátowickiego dóbr stołu opata kluatralnego. 8 kmieci, w tym 3 pełnorolnych (wójt Marcin Machuła, Michał Makosz, Józef Kosarz) i 5 niepełnorolnych (Ka-

rol Piątek, Wawrzeniec Warych, Wawrzeniec Banaczek, Kasper Job, Marcin Wujcik), 1 rola opust., 1 półrol. (Piotr Zięba), 1 chał. (Szymon Wołowiec), który jako polowy jest wolny od powinności, 7 komor. (Stanisławowa Nawrotowa, Jędrzej Machuła, Józef Matuszczak, Matus Banaczek, wd. Tkaczykowa, Stanina, Franciszek Florczyk). Kmiecie pracują po 3 lub 4 dni tyg. sprzężajem w 2 konie i 2 woły, odrabiają po 4 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 1/18 zł czynszu, dają po 3 kor. żyta, 2 kapłony i 30 jaj, półrol. daje połowę wymiaru, chał. pracuje 1 dzień tyg. pieszko i odrabia 2 dni powaby. Poddani oprócz komor. wożą zboże na targi i do Wisły na „Fryor”, stróżują, strzygą owce, obrabiają kapustę i konopie. Komor. dostają zasiane zagony dworskie, po 2 żyta i jęczmienia, 1 grochu. Subsidium charitativum wynosi 436 zł (*Inw. Wierzbát.* 6–8, 18); 1780–2, 1787 → Wierzbátowice; 1787 cała wieś liczy 110 mkw, w tym 3 Żydów (*Spis* I 414; II 134); 1819 wieś K. należy do stołu opata (*AOkup.* 3v); 1827 cała wieś ma 14 domów i 136 mkw (*Tabela* I 241); 1883 cz. klaszt. [?] ma 29 domów, 178 mkw i 464 morgi (*SG* IV 649).

4. 1351, 1442, 1553, 1573 → p. 3B.

5. Dzierż. należy do kl. świet. i bpa lubus., następnie do pleb. Mominy.

1465–7 (1405) ze swojej cz. dzies. bierze bp lubus., a jej wart. łącznie z dzies. ze Szczegła i Truskolasów wynosi 4 grz. (*Ludat* 50, 69); 1470–80 z cz. bpa lubus. dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. 4 grz. zwożą do jego stodoły, z cz. kl. świet. dzies. snop. i kon. dowożą temuż opactwu, folw. nie daje dzies., przeznaczając ją na własne potrzeby (*DLb.* I 640; II 470; III 234); 1514 → p. 3A; 1529 dzies. snop. wart. 7 grz. należy do stołu opata świet. (*LR* 350); 1780 dzies. snop. należy do dworu opata świet. w Wierzbátowicach, oprócz 4 staj zw. „Xiązka”, z których bierze ją pleb. Mominy (*Inw. Wierzbát.* 8); 1784–6 opat świet. traci dzies. z K. na rzecz pleb. Mominy (*Gacki* 275, 277; → Wierzbátowice); 1819 dzies. dawniej należała do stołu opata, teraz oddawana folwarkowi Wierzbátowice (*AOkup.* 10v).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Osada wielokulturowa, neolityczna i wśr. (*Kat.arch.* 34).

Uw. Por. Rajec.

Kruszczów → Chruszczów

Kryecz → Rajec

Krzeszowska → Rajec

KUCZÓW (1569 Kuczow, 1571 Kuczow Gabrielis, 1578 Kuczow seu Andrzechow, 1688 Kuczow alias Bogusławiec, 1780 Kuczow, 1787 Kuczam, 1791n. Kuczow, 1827 Kuczów; *Niec.* 114; *Kop.K* 189) 6 km na SE od Starachowic, na prawym brzegu rz. Kamiennej; ok. 17 km na N od kl.

1. 1569n. pow. sand. (*ASK I/7* 408v), 1827 pow. solecki (*Tabela I* 251); 1578 par. → Pawłów (*ASK I/7* 408v), 1827 par. → Wierzbnik (*Tabela I* 241).

2. 1729 → Wierzbnik; 1780 graniczy od E ze Stykowem i Swiertą, gdzie spór o cz. lasu i łąki, od S z → Dąbrową, od W z → Michałowem, od N z → Dziurówem (*Inw.Rzep.* 22); 1780 niwa Kuczowska [folwarku w → Rzepinie], piaszczysta i odległa, położona między lasem i rolami chłop. (*ib.* 4).

3.4. Włas. kl. święt., od 1818 r. rządu.

1569 pobór z kuźnicy o 3 kołach z 8 czeladnikami (*ASK I/7* 408v); 1571 opat święt. daje pobór z kuźnicy zw. K. Gabriela (Gabrielis) o 3 kołach z 5 czeladnikami (*ib.* 265, 339); 1578 szl. Gabriel Starzechowski daje pobór z kuźnicy K. o 3 kołach z 8 czeladnikami (*ib.* 580; *Paw.* 193; *Zientara* 174); 1673 opat święt. daje pobór od 65 mkw wsi → Zawada z osadami K. i → Bogusławice (*ASK I/67* 236);

1680 Mikołaj Goski opat kl. święt. nadaje Gniatowskiemu w dożywocie sołectwo w K. (*Gacki* 96, 132); 1685 przeor i ekonom kl. święt., komisarze opata Mikołaja Komorowskiego, stwierdziwszy, że ob. wójt K. zagarnął ogrody nadane kucharzowi przez opata i kapitułę klaszt. za wierne usługi, pozbawił gajowego łąki, którą ten sam sobie wykarczował, a ponadto kazał chałupnikom pracować i płacić jak zagrodnikom

oraz niszczył las, produkując węgiel drzewny, odebrali mu za karę młyn i oddali go dworowi w Rzepinie (*Gacki* 261); 1688, 1747 → p. 5;

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 8 dymów. 6 zagr. (Ignacy Walkowicz, Mateusz Jamski, Maciej Walkowicz, Piotr Zygałło, Benedykt Zapala, Filip Bujnowski) pracuje po 2 dni tyg. pieszko i odrabia po 6 łokci oprawy, razem z zagr. z Dziurowa noszą raki na stół opata oraz dbają o staw w Michałowie. Razem z górnikami z Dziurowa pracują w kuźnicy w Michałowie. Stawek zarosły na rz. Kamiennej. Do stołu konw. święt. należy młyn o 1 kamieniu na tym stawie, z zagrodą „dwudniową” należącą do młynarza. Subsidium charitativum wynosi 75 zł (*Inw.Rzep.* 21–2, 29–30); 1787 liczy 54 mkw (*Spis I* 414; II 135); 1818 → Wierzbnik; 1827 ma 15 domów i 9 mkw (*Tabela I* 251).

5. Dzies. należy do kl. święt. i prep. wierzbnickiego.

1688 opat święt. nadaje nowo utworzonej prepozyturze klaszt. w Wierzbniku dzies. z ról w K. nad rz. Kamienną, które w cz. uprawiają poddań, a w cz. sołtys (*Wiś.H.* 404); 1747 dzies. z młyną, sołectwa i od zagr. z K. należy do prep. Wierzbnika (*AV XXXVII* 197); 1780 dzies. snop. dowożą pleb. Wierzbnika, który pobiera też dzies. z niwy Kuczowskiej folw. rzepińskiego (*Inw.Rzep.* 4, 22); 1791 za dzies. z K. prep. Wierzbnika otrzymuje 41/1 zł rocznie (*ib.* 396).

7. ZDP rpsy 781–2; *Gacki* 96, 132, 239, 244, 257; *SG IV* 843.

Uw. K. powstał w XVI w. jako lokacja klaszt., może w formie sołectwa (*Gacki* 239, 257), na terenach, które kl. uzyskał w 1339 r. (por. Rzepin), lub w l. 1351–1442 (por. Florencja, Lenartów Most).

Kuźnica Jakubkowa → Wierzbnik

Kuźnica Kuczowska → Kuczów

L

Lanka → Łęka

Las Dębowy → Jarnołowice

LENARTÓW MOST (1333–70 Most, 1442 parua Lenarthow mosth, 1444 Lenarthowmosth, 1470–80 Lenarthow mosth; *Kam.* 111) dziś nie

istnieje, niegdyś niewielka osada położona nad rz. Kamienną, między →Dziurówem i Krzyżową Wolą.

1. 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434).

2. 1444 graniczy z wsią Lipie (*ZDM* III 698); 1470–80 graniczy z Dziurówem i Krzyżową Wolą (*DLb.* III 238, 414).

3. Własn. szlach., od l. 1435–41 [?] kl. święt. 1333–70 →Dąbrowa, p. 4; 1442 →Rzepin; 1470–80 własn. kl. święt. Są tu 2 doskonałe, obfitujące w ryby stawy na rz. Kamiennej oraz kuźnica płacąca opactwu czynsz (*ib.* 233–4).

4. 1333–70, 1442 →p. 3.

5. 1470–80 z łkm. dzies. snop. wart. do 0,5 grz. należy do bpa krak. (*ib.* 234).

7. *Górski* 41; *Zientara* 174; *Derwich* 1992 wg indeksu; w *dr.*

Uw. Prawdop. niewielka osada Mostki, zwana też Lenartowym Mostem, należała pierwotnie do Odrowążów. W nieznanych okolicznościach uzyskali ją, zapewne w l. 1435–41, jako nadanie Szydłowieckich, Bened. łysogórcy. Później prawdop. na tym obszarze powstał Wierzbnik.

LEŻAJSK (1354, 1445 in lansensco, [1447] post Lanzensko; *Rymut* 1980 130–1; *Rospond* 185) m. nad Sanem¹, 40 km na SE od Rzeszowa; ok. 115 km na NE od kl.

[5.] Erem ś. Marii Magdaleny.

[1422–4?] Władysław Jag. prosi pap., aby pozwolił jego kaznodziei i spowiednikowi, Bened. M[ikołajowi] niegdyś opatowi święt., oraz niektórym z jego współbraci z kl. święt. prowadzić życie eremickie w wybranym przez nich miejscu królestwa i głosić wiarę wśród schizmatyków i pogan (*Caro* II 33 s. 81)²; 1445 kodeks Lat.Q.I.281 z tzw. „Kazaniami świętokrzyskimi” znajduje się w L. (*Łoś*, *Semkowicz* 8)³; 1447 [?] wygnaniec z kl. święt., mnich Piotr [z Borzykowa?], kończy w eremie ś. Marii Magdaleny za L. cz. kodeksu Lat.F.I.229 (*Zbiory* 332)⁴.

[7.] *Derwich* 1989 190–5; 1992 454–70.

Uw. Erem powstał zapewne ok. 1423 r., a zanikł niedługo po 1447 r. W pewnym sensie jego kontynuację stanowiła prepozytura klaszt. w →Stradczu. Erem ś. Marii Magdaleny był zlokalizowany koło L. najprawdop. na polanie pu-

szczańskiej, położonej na niewielkim wzniesieniu w pobliżu Sanu, ok. 2 km na N od rynku staro- go miasta w L. W 2 poł. XVI w. w miejscu tym doszło do prywatnych objawień NMP i ś. Józefa, może związanych z jakimiś śladami pamięci o przebywaniu tu eremitów. W 1608 r. powstał tu kl. Bernard.⁵

¹ Por. J. Półciwarteck, *Leżajsk w historiografii. Przegląd stanu badań i problematyki badawczej*, [w:] *Z dziejów Leżajskiej i okolic*, red. Z. Andres, Rzeszów 1980, 9–23.

² Ta niedatowana suplika związana była zapewne z przygotowaniami do założenia eremu pod L. O jej datacji oraz związku z L. zob. *Derwich* 1992 454n. Por. też Święta Katarzyna.

³ Kodeks zniszczony w 1944 r. Na odwrocie antefolium znajdowała się zatarta zapiska proveniencyjna, z której udało się odczytać tylko: „Iste liber est [...] in lansensco [...] anno d. 1445”.

⁴ Wg J. Lelewela i M. Hornowskiej kodeks ten, zniszczony w 1944 r., pisali w l. 1446–7 Paweł z Zatora w kl. i Piotr z Borzykowa w eremie. Na k. 72 nota: „Finis Gloze super Cantica canticorum conscripta est in loco heremi sanctae Mariae Magdalene post Lanzensko per fratrum Petrum bacalaureum exulem Monasterii S. C....”. O jej datacji, identyfikacji pisarzy oraz okolicznościach powstania por. *Derwich* 1989 193; 1992 466.

⁵ *Kl. Bernard.* 175–84; *KatZab.* ser. now., III/4, W. 1989.

LUBLIN (*Rymut* 1980 134–5; *SHGL* 129; *Rospond* 193) m. nad Bystrzycą; ok. 113 km na NE od kl., 52 km na E od →Braciejowic.

3. Do kl. święt. należały okresowo pewne nieruchomości i dzies. w północno-zachodniej cz. m. L. oraz dochody w L.

3A. Młyn i staw na rz. Czechówce¹, własn. król., kl. święt. i szlach.

1328 Władysław Łok. pozwala opatowi kl. święt. zbudować młyn pod m. L. (*ZDM* IV 908); 1396 opat święt. dowodzi za pomocą dok. przed radą miejską L. swych praw do stawu i młyna położonych przed m. L. przeciw roszczeniom mieszczanina L. Pecza, który nie potrafił ich poprzeć żadnym aktem (*ib.* 1125); 1398 ugoda między Pawłem, opatem święt., a Marcinem, s. Pecza z Jakubowic (*SP VIII* 7808); 1408 ławnicy m. L. zaświadcza, że Piotr Żaba sprzedał Mar-

cinowi Peczowicowi, s. nieżyjącej już Nieszki (Neszczce), ż. Pecza, 2 ł. położone między pastwiskami miejskimi a wsią Czechów, k. stawu kl. święt., który niegdyś należał do śp. Pecza, z prawej strony szubienicy miejskiej (ZDM V 1209); 1427 Mikołaj opat święt. przeznacza na utrzymanie konw. m.in. „piscinam desertam” pod L. (ib. II 390); 1450 Kazimierz Jag. zatwierdza sprzedaż przez Macieja opata i konw. kl. święt. stawu i wolnego młyna na rz. Czechówce k. L., położonych ponad stawem król., Stefanowi mieszczaninowi L. za 50 grz., pod warunkiem, że otrzymane pieniądze zostaną przeznaczone na zakupy posiadłości położonych bliżej kl. (MI 128).

3B. Kamienica Pernuszowska.

1652 konw. święt. otrzymuje 35 fl. rocznie z sumy zapisanej na wyderkaf na kamienicy „Paniey Konopnicyney” w L. (AG nab. 936 2v); 1685, 1687, 1689 Stanisław Konopnica płaci konw. święt. 70 zł rocznie na ś. Marcina [11 XI] z sumy 1000 zł zapisanej na wyderkaf „racione” dzies. z → Markuszowa na kamienicy Pernuszowskiej stojącej przy ul. Grodzkiej w L. (ib. 936 3, 4, 5).

5. Dzierz. z 14,5 ł. należy do kl. święt.

1406 Jan z Grudzyn, sędzia z. lub., rozstrzygać długo ciągnący się spór między opactwem święt. a Marcinem s. Pecza (Peczonis) z Jakubowic o dzies. snop. z 7 ł. położonych na przedmieściu, za murami L., a należących do tegoż Marcina, opierając się na świadectwie 6 wymienionych imiennie szlachetnych i godnych świadków przedstawionych przez opata Jana, przyznaje ją kl. święt. (Gacki 289–90); 1470–80 na przedmieściu L. w stronę Dłotlic², za stawem, w kierunku kościoła NMP, dzies. snop. pobierają: archid. lub., który zwozi ją do swojej stodoły z 31 lub 32 ł. wart. do 10 grz., pleb. L. z 18 ł., kl. święt. z 7 ł. zw. „Pyeczowskye” wart. do 10 grz. oraz z innych 7,5 ł. należących do innych mieszczan L., a położonych za drogą do Jakubowic Końskich, zaś bp krak. dzies. pien. z 11 ł. nad rz. Bystrą (DLb. I 199; II 536; III 243–4); 1529 z pewnych ról „lublinensibus” dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu konw. święt. (LR 351); 1630 szlachta, która wykupiła od mieszczan cz. łąnów, odmawia oddawania z nich dzies. kl.

święt. (Gacki 290); 1637–8 w wyniku procesu przyznano kl. święt. dzies. z 10 ł. zw. Czechówką należących do Leszczyńskiej, wwdziny bełskiej, oraz z 4,5 ł. do nich przyległych (ib.); 1644 Zbigniew Gorajski kaszt. chełmski i jego ż. Teodora z Leszna, kolejni właściciele ww. 10 ł., zobowiązali się za dzies. z ról dworskich i chłopskich wsi Czechówka dożywotnio płacić kl. święt. corocznie na ś. Marcina po 70 zł oraz nie domagać się, aby uczestniczył on w poborze z tej sumy (ib. 291);

1652 Zbigniew Gorajski płaci konw. święt. za dzies. z Czechówki na przedmieściu L. 70 zł (AG nab. 936 1v, 2); 1661–85 proces o dzies. z pewnych łąnów w Czechówce między kl. święt. a archid. lub., zakończony pomyślnym dla kl. wyrokiem bpa krak. (Gacki 291); 1710–2 bp krak. przeciw Głuskim o dzies. kl. święt. w → Głusku, → Wolicy i Czechówce (ZDP rps 10543 119v); 1759 za dzies. z 7 ł. w Czechówce dz. Tarłowa zobowiązała się płacić kl. po 150 zł rocznie (Gacki 291); [2 poł. XVIII w.] spośród pozostałych 7,5 ł. dziesięcinnych kl. święt., które nie należały do wsi Czechówka, 2 ł. należały do Karmelitów, 2 ł. do Bielskiego, 1 ł. do bursy kolegium Jezuitów, 2 ł. do konwiktuszlacheckiego, 1/2 ł. do Bernardynów (ib.); 1778 Bielski ze swoich 2 ł. uzyskuje od kl. pokwitowanie za byłe dzies. snop. (ib.); 1782 dzierz. Czechówki zobowiązał się płacić kl. za dzies. 350 zł rocznie (ib.); 1793 dzierz. folw. należącego do bursy kolegium Jezuitów nie oddał kl. dzies. za ten rok (ib.); 1801 rząd austriacki nakazał wszystkim właścicielom oddawać dzies. snop. (ib.); 1819 do stołu konw. święt. należą dzies. snop. sprzedawane co roku: z gruntu Czechówka za 100 zł, z gruntów Bielszczyzna i Lemszczyzna po 50 fl., od Karmelitów i Franciszkanów po 20 fl. (AOkup. 10).

7. Gacki 82, 289–91; Wadowski wg indeksu; Szafran 153–5, 189; Flaga 310–3; ZDM IV 908 i przyp. 2; SHGL 57–8, 62, 129, 133–4; Osady 43–4, 46–7; Derwich 1992 wg indeksu; 1992a 70; A. ROZWAŁKA, *Lubelskie Wzgórze Staromiejskie w procesie formowania średniowiecznego miasta*, Lublin 1997; Rozwałka 213 oraz 23–4, 32, 58, 63–5, 95–126, 159, 172, 188, 201–2, 213.

8. W Lublinie-Czechowie materiały z IX–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (Rozwałka

153; *Hoczyk* 126) oraz skarb dirhemów arabskich z IX–X w. (*Hoczyk* 114).

Uw. Wg niektórych badaczy kl. święt. mógł już w XII w. posiadać allodium zw. Łysa Góra k. Czwartka, przedmieścia L., i kościoła ś. Mikołaja (K. MYŚLIŃSKI, *Najstarszy Lublin – proces tworzenia się średniowiecznego miasta*, *Rocz.Lub.* 9, 1966, 158–9; ID., *Początki miast na obszarze między Wisłą środkową i Bugiem*, [w:] *I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej* IV Wr. 1968, 340; *Jamka* 63) lub sprawować pieczę nad kościołem ś. Mikołaja (*Szymański* 135).

Posiadłości Bened. święt. o nieznaney, może rzeczywiście XII-wiecznej metryce, ulokowane były jednak w innym miejscu, na przedmieściach L. na NW od Starego Miasta w stronę wsi Dłotlice, obejmując tereny nad rz. Czechówką oraz cz. wsi Czechówki. Nie miały zatem nic wspólnego z kościołem ś. Mikołaja. Niewykluczony jest jednakże ich związek z kaplicą zamkową ś. Trójcy (*Derwich* 1992 286, 288, 408; *Rozwółka* 23–4).

¹ Na granicy między L. a wsią Czechów.

² Ob. wschodnia cz. wsi Dys (*Osady* 48).

LUCIMIA (1465 Luczymia, 1470–80 Luczima, Luczyna, 1508 Luczyna, 1510 Luczynya sive t..yasdkow¹, 1564–5 fluvio Luczymya, 1652, 1662, 1674 Lucimia, 1787 Łucimia, 1827 Lucy-ma; *Kam.* 114; *Niec.* 286; *Kop.R* 459) 11 km na SW od Kazimierza Dolnego, na lewym brzegu Wisły; ok. 72 km na NE od kl., 11 km na N od →Braciejowic.

1. 1508n. pow. rad. (*Paw.* 472), 1827 pow. koz. (*Tabela* I 174); 1470–80n. par. →Chotcza (*DLb.* II 568).

3. Własn. szlach.

1470–80 dz. Jakub, Stanisław, Mikołaj Choteccy h. Nabra [Pielgrzym], 4 łkm. (*DLb.* II 568, III 244); 1508 Paweł z Chotczy, kaszt. połaniecki, płaci pobór z L. i Zajączkowa (*Paw.* 472); 1510 pobór z 4,5 ł., od 3 zagr. i z karczmy (*ASK* I/10 44v); 1662 pogłównie od 63 poddanych (*ib.* I/67 74); 1787 liczy 186 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 392; II 114); 1827 ma 38 domów i 183 mkw (*Tabela* I 274).

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Chotczy.

1465 dzies. z ról położonych z tej strony rz. należą do pleb. Chotczy (*Wiś.H.* 15); 1470–80 z 4 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 3 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* II 568; III 244); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)²; 1602 potwierdzenie stanu z 1465 r. (→Chotcza); 1612–1809 →Janowiec; 1721 dzies. z tej strony rz. należy do pleb. Chotczy, z ról z drugiej strony rz. do kl. święt. (*AV* XX 756); 1802 z należących do L. pól Niwy pana Zagrodzkiego dzies. należy do pleb. Chotczy (*Wiś.H.* 12); 1821 wieś Niwę włączono do par. →Wilków³ (*ib.* 14).

6. 1542–3 →p. 5.

7. *LS* 1564–5; *Paw.* 58a; *Gacki* 280, 282–6; *SG* V 461; *Szafran* 189; *Sochacka* 183; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwółka* 213.

¹ Tekst nieczytelny.

² Por. Głodno, przyp. 2.

³ Widocznie leżała na prawym brzegu Wisły, tu też znajdowały się tereny dziesięcinne pleb. Chotczy.

Ł

ŁAZY (1884 Łazy; *Kop.K* 111) dziś przysiółek →Nowej Słupi, ok. 1 km na S od kl.

1. Osada leśna; 1884 pow. opat., par. Łagów (*SG* V 625).

2. Położona na polanie o powierzchni 500 × 300 m wcinającej się w południowo-wschodni stok Łyśca, wiedzie z niej droga do kl. (*Bielenin* 1959 308n.).

3.5. Teren należał do kl. święt. od czasów fundacji, ale osada nie występuje w źr. pisanych przed XIX w. Nie wiadomo, czy istniała w okresie funkcjonowania opactwa.

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Na obszarze Ł. odkryto 24 st. żużla z OR (*Bielenin* 1970 108; 1976 51, 141–2; 1981 77, 83; 1992 222, 238–9; *Pazdur i in.* 89–90; *Gqs-*

sowszy 57–9, 90; *Piaskowski* 160).

Łazy st. 2, 4 – osada wśr., faza I, dat. najpierw na VII w., potem na VII–VIII w., 1 chata, palenisko, inwentarz ruchomy, z nią związane było piecowisko niezorganizowane Łazy st. 3; faza II, po 50–100-letniej przerwie, dat. na VIII–XI w., potem na IX–XII w., 1 chata, palenisko, 5 jam, inwentarz ruchomy, była to osada rolniczo-hodowlana, uprawa jęczmienia, żyta, liczne szydła kościane, dużo buku, tkactwo; w fazie I – hutnictwo, kowalstwo (*Gąssowsky* 44–90; K. Gąssowska, *Uwagi o chronologii i funkcji Łysej Góry*, RMS 9, 1975, 108; *Dąbrowska* 230). Ostatnio wyróżnia się [?] oddzielną, wcześniejszą fazę tej osady, dat. na III podokres OR, czyli l. 350/370–V/VI w. (*Bielenin* 1976, 51), zaś datację fazy I przesuwają na środkowe, a nawet młodsze fazy wśr. (*Parczewski* 19, 167).

ŁĘKA (1457 Łąka, 1508, 1563 Łąka, 1529 Łanka, 1563 Łąka, 1569n. Łęka [ale: 1576 Łąka, 1577 Łąka]; *Kam.* 116) 5 km na N od Puław, na lewym brzegu Wisły; ok. 89 km na NE od kl., 32 km na N od →Braciejowic.

1. 1508n. pow. rad. (*Paw.* 476), 1787 pow. lub. (*Spis* II 167), 1827 pow. koz. (*Tabela* I 282); 1470–80n. par. Jaroszyń [ob. Góra Puławska] (*DLb.* II 564).

3. Włas. szlach.

1457 dz. Marcin Mychowski oraz br. Jan i Wojciech (*ZL* IV 245); 1470–80 dz. Warsz Michowski h. Rawa, 7 łkm. (*DLb.* II 564; III 248); 1508 →Bronowice; 1510 pobór z 5 ł., od 1 zagr., z karczmy (*RP*); 1529 pobór z 5 ł. i karczmy (*ib.*); 1563 pobór z 7 ł. (*LS* 1564–5 195); 1569 Erazm Gorski daje pobór z 7 ł. z dzies. (*ASK* I/8 578; *Paw.* 320); 1576 Jacek Broniowski z bratem dają pobór z 7 ł. (*ASK* I/8 515v); 1577 Grzegorz Broniowski daje pobór z 7 ł. (*ib.* 723);

1548 do 1718 →Bronowice, p. 5; 1787 liczy 159 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 445; II 167); 1789 włas. wd. po Kajetanie Dominiku Baierze, star. kischeńskim, daje 4623/25 zł dochodu (*Osad.rad.* II 234); 1827 ma 20 domów i 160 mkw (*Tabela* I 282).

5. Dzies. należy do kl. święt.

1470–80 z 7 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 5 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* III 248; II 564);

1483 Piotr pleb. Oleksowa zeznaje, że błonie, na którym leżała niegdyś wieś →Zarzyja, a które ob. należy do wsi Ł., było dawniej kmiecie, a dopiero Andrzej Markuszowski zamienił je na dworskie, wobec czego dzies. z niego należy do kl. święt. (*Gacki* 287); 1529 dzies. snop. wart. 3 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1548 do 1819 →Bronowice, p. 5.

7. *Gacki* 84, 287–9; *SG* V 660; *Wiś.Koz.* 29, 33; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*.

Uw. Por. Piotrków, uw.

ŁOMNO (1401n. Lomno [ale: 1441 Lompno, 1444 Lomne, 1450 Llompno, 1470–80 Lompno, 1497 Lonino, 1564 Lomyn], 1673n. Łomno; *Kam.* 116; *Kop.K* 285) 7 km na SE od Bodzentyna; 6 km na N od kl.

1. 1497n. pow. sand. (*MS* II 1080), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 283); 1470–80 (*DLb.* II 463n.).

2. 1440–1 →p. 3; 1450 Mikołaj z Taczowa pkom. sand. wyznacza granicę między posiadłościami kl. święt. a wsiami Ł., Sosnówka i Skowrończyce (*Gacki* 240); 1470–80 graniczy z →Bostowską Wolą (*DLb.* III 240).

3. Włas. szlach. i prep. kiel., cz. nieużytków od 1450 r. należy do kl. święt.

1401 Jaśko z Ł. (*KK* II 448); 1440–1 uгода Niemierzy z →Bostowa i Piotra z Osowej prep. kiel. o pewne role w Ł. (*SP* II 3006, 3020); 1450 br. Albert, Jan, Paweł, Zbigniew i ich siostra Elżbieta, dziedzice niedzielni Ł., w cz. sprzedają za 16 grz., w cz. ofiarowują kl. święt. swoją cz. lasu, zarośli, łąk i brzegu w Ł. zw. „in Wassosche” (*ZDM* III 863); 1450 Jakub z Ł. w cz. sprzedaje za 16 grz., w cz. ofiarowuje kl. święt. swoją cz. lasu, zarośli i łąk w Ł. zw. „in Wassosche” (*ib.* 864); 1456 sąd z. sier. poświadcza zastaw przez Jana z Bostowa 3 ł. w Bobach (boby) razem z kmieciami Mikołajem Woyek, Schandzą, Maciejem i Janem oraz 3 grz. czynszu Mikołajowi z Ł. w zamian za pożyczone mu 33 grz. (*AG* 1855 – in dorso dopisek XVIII-wieczną ręką „Łomyenske do Łomna należący”);

1470–80 3 łkm. należą do prep. kiel., kmiecie płacą po 0,5 grz. czynszu na ś. Marcina [II XI]. 7 folw. ryc., które dzierżą: Jakub Karzeł h. Dębno, Stanisław Dulek h. Oksza, Marcin Krucek, Marcin Goszdz, Andrzej i Otta h. Tarna-

wa, Paweł h. Dębno i Mikołaj h. Oksza (*DLb*. I 437; II 463); 1475 Jakub z Ł. (*AG* 2179); 1497 Stanisław Lipnicki otrzymuje od króla dobra Michała z Ł. (*MS* II 878); 1497 Stanisław z Dąbrowy otrzymuje od króla dobra Jana z Jeziorka i Ł. (*ib.* 913); 1497 Andrzej Mroczek otrzymuje od króla dobra Marka Modrzejowskiego z Modrzejowa i Ł., Jana Bondara i Pawła Łomieńskiego z Ł. oraz Katarzyny wd. po Ściborze i jej c. Zofii (*ib.* 1080); 1498 Marcin z Ł. (*AG* 2662);

1504 z cz. Marcina pobór od 1 zagr., z cz. Marcina Kruczka z folw., z cz. Jana Otty z jego żrebu i od 2 zagr., z cz. Jana Jeziorkowskiego od 1 zagr., z cz. Klemensa od 1 zagr., z cz. Trojana od 1 zagr. (*ASK* I/7 16v–7, 37, 194); 1506 pobór od 1 zagr. (*ib.* 129); 1510 z cz. Jana Jeziorkowskiego pobór z 1 kwarty, z cz. Jana Otty od 2 zagr. i z karczmy, z cz. Stanisława Otty brak danych, z cz. Marcina Łyska (*Lyssek*) brak danych, z cz. Klemensa od 1 zagr. z rolą, z cz. Marcina Kruczka brak danych, z cz. Mikołaja Zakliki z 1 kwarty, z cz. prep. kiel. z 1 kwarty (*ib.* I/10 21–1v); 1529 z cz. prep. kiel. pobór z 3 kwart, z cz. Marka Jeziorkowskiego z 1 kwarty, z cz. wd. Kruczkowej z 1/4 kwarty, z cz. Klimaka z 1 kwarty, wszystkie we własnej uprawie (*RP*); 1529 role 6 szl. i prep. kiel., który bierze 0,5 grz. czynszu od 1 kmiecia i 1/18 grz. czynszu z ról opust. (*LR* 353, 377); 1530 z cz. Jana Jeziorkowskiego brak danych, z cz. Jakuba Modrzejowskiego pobór z 2 kwart, z cz. Marka Jeziorkowskiego z 1 kwarty, z cz. Jana Otty z 2 kwart, z cz. Stanisława Otty z 1 kwarty, z cz. Marcina Łyska (*Lissek*) brak danych, z cz. Klemensa z 1 kwarty, z cz. Marcina Kruczka alias Apolonii z 1 kwarty, z cz. Mikołaja Zakliki, którą teraz ma Jan Otta, brak danych, z cz. prep. kiel. z 1 kwarty (*ASK* I/10 218); 1531 z cz. Jana Jeziorkowskiego brak danych, z cz. Jakuba Modrzejowskiego pobór z 2 kwart, z cz. Marka Jeziorkowskiego z 1 kwarty, z cz. Jana Otty z 2 kwart, z cz. Stanisława Otty z 1 kwarty, z cz. Marcina Łyska brak danych, z cz. Klemensa z 1 kwarty, z cz. Marcina Kruczka z 1 kwarty, z cz. prep. kiel. z 1 kwarty (*ib.* 462v–3); 1532 z cz. Jakuba Modrzejowskiego pobór z 1/2 ł., z cz. Marka Jeziorkowskiego z 1 kwarty, z cz. Jana Otty z 1/2 ł., z cz. Marcina brak danych, z cz. Klemensa z 1 kwarty, z cz. Marcina Kruczka

z 1 kwarty (*ib.* 598–8v); 1532 brak kmieci, pobór z 1 kwarty uprawianej przez Stanisława Otte i cz. prep. kiel. (*ib.* 614, 625v); 1538 Modrzejowski daje pobór z 1/2 ł., prep. kiel. z 1/2 ł., Stach Jeziorkowski od 1 zagr., pobór z cz. Klemensa od 1 zagr., z cz. Stanisława Otty od 1 zagr., z cz. Jana Rzuczka od 1 zagr., z cz. Jana Otty z 1/2 ł. (*ib.* I/7 190, 202); 1564–5 własn. szlach. (*LS* 1564–5 329, 330); 1577 z cz. Jana Kochanowskiego kupionej przez Witosławskiego pobór z 3 kwart i od 4 zagr. z ogrodem, z cz. Stanisława Grabkowskiego z 1 kwarty, z cz. Wojciecha i Marcina Jeziorkowskich z 1/2 ł., od 1 zagr. z ogrodem i 1 komor., z cz. Wawrzyńca Morawickiego od 1 kmiecia na 1 kwarcie i 1 zagr. z rolą (*ASK* I/7 583); 1578 z cz. Jana Kochanowskiego pobór od 2 kmieci na 1/2 ł. i od 5 zagr. z ogrodem, z cz. Wojciecha i Marcina Jeziorkowskich od 2 kmieci na 1/2 ł., 1 zagr. z rolą, 1 komor. z bydłem, 4 komor. bez bydła, 1 rybaka, z karczmy, z cz. Stanisława Grabkowskiego od 2 zagr. z rolą, z cz. Wawrzyńca Morawickiego od 2 kmieci na 1/2 ł. i 1 zagr. z rolą (*ib.* 775v; *Paw.* 192); 1629 szl. Marcejan Tymiński daje pobór od 5 kmieci na 1,5 ł., 4 zagr. z rolą, 5 zagr. z ogrodem i 1 komor. bez bydła (*RS* 1629 63); 1662 pogłówne od dz. Hieronima Tymińskiego, 5 czeladzi folw. i 96 mkw wsi (*ASK* I/67 32v); 1673 pogłówne od dz. Tymińskiej, 77 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 237); 1674 pogłówne od 5 czeladzi folw. i 79 mkw wsi (*ib.* 407); 1674 pogłówne od 82 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 460); 1787 liczy 190 mkw, w tym 10 Żydów (*Spis* I 399; II 118); 1827 ma 22 domy i 101 mkw (*Tabela* I 283).

5. Dzier. należy do pleb. Świętomarzy i prep. kiel.

1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. dowożą pleb. Świętomarzy (*DLb*. I 437; II 463); 1529 z pewnych ról w Ł. i Modrzejewiu należących do 6 ryc. i prep. kiel. dzies. snop. wart. 10 grz. pobiera pleb. Świętomarzy (*LR* 353); 1540 dzies. tegoż (*BPAN rps* 6560 46).

6. 1444 Tomasz s. Wojciecha, student U. Kr. (*Al.* I 107); 1449 Raczesław s. Jana, student U. Kr. (*ib.* 125); 1467 Mikołaj z Ł., archid. sand. (*TN* XX 88).

7. ZDP rpsy 7561–2; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997.

8. Liczne st. dymarskie, mielerze oraz osada dat. na 170/180–V/VI w. (*Bielenin 1976*, 51; *1992* 222, 234, 239).

Uw. Por. Bostowska Wola, uw.

Łysa Góra → Świąty Krzyż

Łysiec → Świąty Krzyż

M

MACIEJOWICE (1780 Maciejowice) dziś nie istnieją, leżały k. → Głodna i → Solca nad Wisłą. [Pow. rad.]

2. 1780 granice między „WW ks. ks. Benedyktynami świętokrzyskimi od dóbr ich klucza bojskiego, wsiów Głodna i Maciejowic, a miasstem JKM Solcem” (*LS 1789* II 8; *Wiś.H.* 207).

Uw. Poza tym w źródłach nie występują, brak ich już na mapie *Perthéesa* i w *Spisie, Tabeli*, nieznane są *Gackiemu*. Prawdop. była to jakaś efemeryczna osada założona przez konw. świet. w XVIII w. Stosunki osadnicze były w tym czasie w rejonie Solca bardzo płynne i niestabilne, a to ze względu na wzmożoną działalność niszczycielską Wisły, zmieniającej główne koryto. Por. Goszcza, Kępa Boiska, Kępa Gostocka, Kłudzie, a także Głogów, Karczma Jabrzedzina i Zaborów.

Malinowska Wola → Wólka Milanowska

MAŁE JODŁO (1658 Molendinum Instrumentalis alias Międzygorski, 1662, 1673 Międzygorze, 1683 Międzygorze, 1705 Międzygorskie, ob. Parumedes, vulgo Małoiadło, 1787, 1827 Małoiadło, 1790 Międzygorze, teraz zaś Małoiadło, 1885 Małejodło; zw. też Małojedliny, Niemsta, Niemsciny; *Bastrzykowski 1939* 448; *Kop.K* 352) 10,5 km na W od Ostrowca Święt., nad rz. Węgierką; ok. 16 km na NE od kl., graniczy na NE z → Prawęcinem.

1. 1658 (1667) młyn (*AG 1923*); 1683n. sołectwo (*Bastrzykowski 1939*, 449); 1787 pow. rad. (*Spis* II 132), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 6); 1787 par. Kunów (*Spis* II 132).

2. 1705 → p. 3.4; 1780 → Prawęcina.

3.4. Włas. kl. świet.

1658 opat i konw. świet. nadają młyn Międzygorski nad rz. Węgierką należący do stołu opata w 40-letnią dzierż. szlach. Janowi Świerczow-

skiemu i jego ż. Katarzynie Lisieckiej (*AG 1923*); 1662 opat świet. daje pogłówne od 72 mkw Prawęcina oraz 6 mkw młyna Międzygorze (*ASK I/67* 33v); 1667 opat i konw. kl. świet. po dobrowolnej rezygnacji ww. nadają tenże młyn w dzierż. na pozostały okres z powyższych 40 lat szl. Hiacyntowi Ulejskiemu i jego ż. Mariannie Miziowskiej (*AG 1923*); 1673 pogłówne od 58 mkw Prawęcina i młyna Międzygorze (*ASK I/67* 238);

1705 opat i konw. świet. oddają prawem lennym (*jure feudi*) zniszczone podczas działań wojennych sołectwo zw. dawniej „Międzygorskie”, teraz „Parumedes, vulgo Małoiadło” w kluczu dóbr boleszyńskich nad rz. Węgierką Wawrzyńcowi Franciszkowi Pietrowskiemu, z dawna im służącemu, i jego ż. Mariannie Jóźwikównie, w dożywocie ich obojga. Do sołectwa należą: plac ze zniszczonymi zabudowaniami, przyległy ogród k. drogi do Prawęcina i m. Kunowa, sąsiednia rola na wzgórzu między drogą, zarośłami, czyli Chrostami Dębowymi, rz. Węgierką, łąką „Kuidowska” i przymiarkami w Prawęcinie, rola z drugiej strony Węgierki do między Brzezkowską, od rowu Kędzierowska do miejsc zw. Stępli i Świńskie, rola za upustem k. rz. płynącej z Nosowa, od rowu Kędzierowska i dołu (fovea) Michałowska do między roli zw. Łakomy k. wspomnianej drogi, rola licząca ok. 3 staj z poprzecznica, od między i dołu Michałowska do dołu Pełczyńska i od rz. Węgierka do roli folw., łączka nad Węgierką od dołu Pełczyńska do łąki Małkowska, łąka między łąkami prawęciami, a mianowicie między łąką „Kuidowska” i ogrodem „młynarzowo nosowskiego”, od rz. Węgierki do łąki Bączyńska, między drogą wiodącą przez obniżenie a rolą folw. i łąką sołtysa. Małżonkowie otrzymują 300 fl. na koszty budowy zabudowań, mają co roku na ś. Marcina [11 XI] płacić kanon w wysokości 1,5 grz.,

oddając go zakrystianowi w zakrystii kościoła klaszt. (*AG* 1925); ok. 1770 dożywotni dzierż. Teodor Gołkowski z ż. Marianną Grajewską (*Bastrzykowski* 1939 450);

1780 wójtostwo w kluczu boleszyńskim opata świet., niegdyś zw. Międzygorze, ob. M.J., dzierż. je J.P. Franciszek i Anna Zarzyccy z c. Anną, którzy przywilejem opata Józefa Niegolewskiego z 1775 r. otrzymali je na 30 lat z zastrzeżeniem odnowienia nadania, za kaucją 1000 zł. Płacą kanon „pro Fabrica Ecclesiae” po 2/12 zł rocznie. 2 budynki bardzo zniszczone. Subsidium charitativum wynosi 20 zł (*Inw.Bol.* 10, 17, 21); 1787 liczy 12 mkw (*Spis* I 413; II 132); 1809 opat świet. oddaje M.J. w dzierżawę na 30 lat (*Gacki* 262); 1827 ma 4 domy i 39 mkw (*Tabela* II 6).

5. Dzier. pobierał pleb. Kunowa (*Bastrzykowski* 1939 311).

7. *ZDP* rps 856; *SG* VI 32; *Bastrzykowski* 1939 311, 448–50.

Uw. Było to wójtostwo klaszt. powstałe zapewne w 2 poł. XVII w., które wraz z całym kluczem boleszyńskim należało do stołu opata. Wg *Bastrzykowskiego* 1939 311 w jego skład wchodziły zabudowania, ogrody, sadzawki, staw z młynkiem, łąki i grunty rozrzucone w 3 polach między rolami włościan dworskich, prawo wyrębu w przyległych lasach oraz wyrobu piwa i wódki na własne potrzeby. Wójt zobowiązany był płacić czynsz, tzw. kanon, który wedle *Gackiego* 260 wynosił 3 zł rocznie (jednak w 1780 r. tylko 1,5 zł) i był składany w zakrystii kościoła klaszt. na ś. Marcina, a także musiał stawać zbrojnie osobiście lub przez swego zastępcę do obrony granic klucza. Wójtostwo nadawane było przez opata osobom zasłużonym lub też mu poleconym, na czas określony, a najczęściej w dożywocie, niekiedy aż do wygaśnięcia całej rodziny. Przy zmianie wójta kl. delegował zakonnika, który na miejscu przeglądał przywileje wójtostwa, opisywał jego granice, prawa i powinności oraz inwentarz (*Bastrzykowski* 1939 449).

Markuszowice → Markuszów

MARKUSZÓW (1317; XIV–XVI w. Markuszowice; *Rym.* 42; *Kosyl* 13, 14, 67; *Rymut* 1980

145; *SHGL* 147; *Osady* 88) 12 km na NE od → Wąwolnicy, nad rz. Kurówką; ok. 102 km na NE od kl., 40 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. własna.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. świet. i miejscowego pleb.

1375 dzies. należy do kl. świet. (*ZDP rps* 10543 110); 1463 Klemens z Przybysławic, archid. i oficjał lub. zaświadcza, że Stefan pleb. M. zobowiązał się oddawać dzies. z 3 ł. plebańskich i roli za dworem opactwu świet., tak, jak dawniej oddawali ją kmiecie (*AG* 1861); 1470–80 z 13,5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 7 lub do 10 grz. dowożą kl. świet., temuż dzies. snop. z liczących 4 ł. ról pleb., które należały niegdyś do kmieci, oraz ról kmiec. włączonych do folw., z pozostałej cz. folw. dzies. należy do pleb. M. (*DLb.* II 572; III 245);

1529 dzies. snop. wart. 7 grz. należy do stołu konw. świet., z 1/2 folw. dzies. snop. wart. do 3 grz. pobiera pleb. M. (*LR* 351, 434); 1547 Jan Osmalski prep. i oficjał lub. oraz Baltazar mgr sztuk, pleb. Sienna, komisarze bpa krak. Samuela, skłonili Jana pleb. M. do płacenia kl. świet. za dzies. z M. 20 gr rocznie (*Gacki* 291–2); 1596 Jan Firlej podskarbi koronny zamienia z pleb. M. grunty plebańskie oraz nadaje mu dzies. od 6 kmieci nowo osadzonych w Ostaszowie (*ib.* 292); 1619 zakonnicy świet., którzy w wyniku ww. zamiany stracili dzies. z ról plebańskich w M., skarżą o nie dziedziców M. do sądu z. lub. (*ib.*); 1622 Andrzej Firlej star. kazimierski zobowiązuje się dożywotnio płacić kl. świet. za dzies. z ról włączonych do folw. w M. oraz z gruntów niegdyś należących do pleb. M. 10 grz. rocznie, a za dzies. od poddanych w → Buchałowicach 5 grz. rocznie (*ib.*); 1640n. proces kl. świet. ze Stanisławem, s. chorego umysłowo Andrzeja Firleja, dz. M. Z powodu wojen, zarazy i śmierci Stanisława proces nie został rozstrzygnięty (*ib.*);

[M. brak w wykazie dzies. stołu konw. z 1652 r.]; przed 1663 Józef Nieradzki pleb. M. przegrywa proces z kl. świet. o dzies. z M. przed sądem bpa krak. (*ib.* 293); 1663 tenże odwołuje się do nuncjatury, a gdy ta zleciła sprawę bpowi, do SA (*ib.*); 1665 delegat SA subdelegował

prałata z konsystorza lub., który wydał wyrok korzystny dla pleb. (*ib.*), proces ciągnie się do 1668 (*ib.*); 1685, 1687, 1689 Stanisław Konopnica płaci konw. świet. po 70 zł rocznie na ś. Marcina [11 XI] z sumy 1000 zł zapisanej na wyderkaf „racione” dzies. markuszowskiej na kamienicy Pernuszowskiej stojącej przy ul. Grodzkiej w →Lublinie (*AG nab. 936 3, 4, 5*)¹.

7. Paw. 359, 292; *LL 1565 40*; *Al. III 101*; *Wyciąg 677*; *RL 1626 133–4*; *LL 1661 18*; *Spis I 447*; *II 170*; *Tabela II 8*; *Gacki 87, 287, 291–3*; *SG VI 133*; *XV/2 303*; *Wojciechowski 1930 125–6*; *Szafran 156, 191*; *Flaga 318–9*; *SHGL 147–8*; *Osady 88*; *Sochacka* wg indeksu jako Markuszowice i Markuszów; *Derwich 1992* wg indeksu; *1992a 71*; *Rozwółka 73, 77–8, 184, 198, 208, 214*.

¹ Ten wyderkaf pochodzi zapewne z okresu sprzed 1652 r., por. *Lublin p. 3B*.

MARZĘCKIE KOPANINY (1610, 1747 Marzecki, 1819 Mażęczi, Marzeczi) dziś nie istnieją, leżały między →Baszowicami, →Starą Słupią a →Serwisem.

[Młyn, następnie złoża kamienia?; pow. sand.]

2.3. 1610 i 1747 w skład uposażenia prepozytury szpitalnej ś. Michała w →Nowej Słupi wchodzi czynsz od „młynarza Marzeckiego”¹ (→Nowa Słupia p. 5B); 1819 „pertynencja M. do folwarku Baszowice należąca czyli właściwie kopaniny dworskie” należy do stołu opata, w dzierz. u Walentego Kowalskiego, wójta gminy dóbr klaszt. (*AKup. 6, 237*); 1889 k. wsi Serwis znajdowały się pokłady budowlanego kamienia marglowego (*SG X 459*).

Uw. Sądząc na podstawie przynależności do folw. baszowickiego, M.K. chyba nie mają nic wspólnego ze złożami gipsu k. Marzęcina, wsi w pow. stopnickim, par. Bogucice, 7,5 km na SW od Piszczowa, a ok. 52,5 km od kl. (o nich *SG VI 161*; J. Kondracki, *Geografia fizyczna Polski*, W. 1965, 398).

¹ Młyn ten znajdował się w lub k. Starej Słupi.

Mączymerz →Mięćmierz

MICHAŁÓW (1546n., 1553 Michalow, 1565 Michałow, 1569 Mychalow, 1662n. Michałów; 1780 Kuźnica Michałow i wieś Michałow; *Kop. K 192*) dziś M. Górny i Dolny, 4 km na SE od Starachowic, po obu stronach rz. Kamiennej; ok. 20 km na N od kl.

1. 1553, 1569 pow. rad. (*AG 1909*; *ASK I/7 423*), 1571, 1629, 1673 pow. sand. (*ASK I/7 267v, 342*; *I/67 236v*; *RS 1629 68*), 1787 wieś M. pow. rad., Kuźnica M. pow. sand. (*Spis II 132, 136*), 1827 pow. solecki (*Tabela II 16*); 1569 n. par. Waśniów (*ASK I/7 267v, 342, 423*), 1629 M. Mały w par. Wąchock (*RS 1629 68*), 1662 par. →Pawłów (*Paw. 55a*), 1787 1/2 wsi w par. Wąchock, 1/2 wsi w par. Pawłów, Kuźnica M. w par. →Wierzbik (*Spis II 132, 136*), 1827 par. Wąchock i Wierzbik (*Tabela II 16*).

2. 1532 →Rzepin; 1546–7 →Wanacja; 1546, 1565 graniczy z →Dziurówem, Wanacją i Rzepinem (→p. 3); 1662, 1729 →Wierzbik; 1688, 1820 graniczy z Wierzbikiem (*Wiś.H. 394, 403*); 1777, 1780 →Rzepin; 1780 graniczy od E z Dziurówem, od S z Rzepinem, od W z Wanacją, od N z Wierzbikiem (*Inw.Rzep. 20*); 1803 →Wanacja.

3.4. Włas. kl. świet.

1546 opat i konw. świet. za wierną służbę osławionego Mikołaja Maniek (Manijek) sprzedają mu za 30 grz. sołectwo w M. wraz z młynem, prócz uposażenia młynarza, tzn. łąki, ogrodu i domu. Za tą sumę uzyskuje Mikołaj: w Rzepinie 1 ł. liczący 10 staj z przyległymi lasami nad rz. Świśliną, w Wanacji łąkę k. stawu rybnego nad rz. Kamienną (Kamyona), pr. wolnego wyrębu w obrębie tych posiadłości, a także, w zamian za 1 lisa rocznie, w dożywocie swoje i żony wszystkie pustki w Dziurówie oraz pr. użytkowania stawu pod upustem w M. Przy pomocy młków Dziurowa lub Wanacji odrabia 2 dni szarwarku przy stawie w M., razem z rządcą klaszt. z Rzepina opiekuje się 2 stawami klaszt. na rz. Kamiennej (Camyona), a w przypadku groźnego przyboru wód strzeże ich wraz z całą służbą przez całą dobę. Jego młynarz w M. miele bez wymiaru zboże w dworze w →Słupi Nowej oraz w Rzepinie Dąbrowie (Rzepin dambrowa), robi też bez wymiaru zastrzeżonego dla kl. sód dla poddanych z m. Słupi [Nowej], pobierając od

nich tylko 2 solidy, nie wolno mu natomiast robić słoðu dla innych poddanych klaszt. Młynarz prowadzi też tartak, oddając opactwu 1/3 tarcicy i mlewa (*AG* 1895); 1565 opat i konw. święt. za zasługi braci czcigodnego Jana i osławionego Stefana Maniek, oraz Anny, ż. Stefana, sprzedają im za 100 grz. sołectwo w M. z jego pożytkami i młynem w M., 2 rolami i łąką w Rzepinie oraz 3 niwami i łąką w Dziurowie, z prawem karczunku, obowiązkiem 1 dnia szarwarku razem z mieszkańcami Dziurowa lub Wanacji przy stawie w M., przy czym, gdyby potrzeba było więcej, wówczas mają pracować wozami poddanych klaszt., z obowiązkiem stróży razem z rządcą z Rzepina nad stawami michałowskimi, a w razie zagrożenia powodzią wraz z całą służbą i przez całą dobę. Młynarz miele bez wymiaru zboże należące do stołu opata oraz dworów opackich w →Nowej Słupi, →Skałach, →Wierzbątowicach, →Boleszynie, Rzepinie, i Dąbrowie, od przerobu słoðu dla mkców Słupi [Nowej] i Dziurowa wymiar bierze opat, a sołtys po 2 solidy, trze tarcicę, zachowując dla siebie 1/3, resztę oddając opactwu, jest osadzany przez sołtysa. Poza tym sołtysi M. uzyskują pr. do łowów z psami i sieciami w lasach opactwa. Sołectwem mogą dysponować tylko za wiedzą i zgodą kl., a w przypadku nieposłuszeństwa lub naruszenia warunków umowy kl. może ich usunąć bez zwrotu nakładów, ale za zwrotem 100 grz. kaucji (*AG* 1897);

1569, 1571 opat święt. daje pobór od 2 zagr. z rolą i z młyna o 1 kole (*ASK* I/7 267v, 342, 423); 1617 przyw. opata święt. na wójtostwo M. (*ZDP rps* 10543 65v); 1629 z kuźnicy żelaza zw. Aleksandra pobór od 2 kół i 10 czeladników oraz z 1 ł. (*RS* 1629 68); 1662 pogłównie od 44 mkw (*Paw.* 55a.); 1673 z Wanacji i M. ich zarządca, szl. Gaspar Chrzonowski z żoną i niezamężną córką, dają pobór od 62 czeladzi i mkw wsi (*ASK* I/67 236v); 1688 sołectwo, poddani i wytwórnia mieczy (*Enzicudina*) w M. (*Wiś.H.* 403); 1729 osada Kuźnica M. (*ZDP rps* 10543 66); 1754 spustoszona kuźnica w M. ma 2 piece dymarskie i 1 piec kowalski (*Gacki* 267–8);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 2 dymy dworskie. Kuźnica złożona z budynku mieszkalnego z 2 izbami,

piwnica, 2 chlewy, obórka z 2 chlewami, stodoła, duży staw na rz. Kamiennej z 2 upustami, basztą i staporem. Dymarka o jednym dęciu i jednym kowaniu, przy niej młyn wodny o trzech kamieniach, ze stępami i olejarnią, karczma ze stajnią. Rozrzucone wśród lasów kawałki pól, w sumie 985 zagonów, 1 ogród warzywny, 3 łąki. We wsi 15 dymów. 1 zagr. (Jakob Zygaðlo) pracujący 3 dni tyg. pieszo i odrabiający 9 łokci oprawy, 1 kowal młotowy (Maciej Kisiołek) zwolniony od danin, 3 kowali ręcznych (Antoni Jędrzejczyk, Maciej Sokoł, Wawrzeniec Rożek) płacących po 20 zł czynszu, 2 dymarzy (Wawrzeniec Stan, Walenty Głina) i 2 komor. (Adrian Nowak, Jacenty Głina) pracujących po 1 dniu tyg. pieszo, 2 wd. (Burkowa i Wydrzykowa) zwolnione od pańszczyzny. Kowale mają pracować przy żużlach i sianie. „Ordynacya płacy kuznicznym kowalom młotowym od kowania żelaza z szyny złotowej, grosz jeden, od drobnego czyli sztabowego, od jednego woza groszy 15. Kiedy zas przyrobek komu kować będą, tedy ten czyi przyrobek płacic im powinien, a dworowi pul oddać cały y kapłona jednego. Kositarzom od szyn numero 60 złotych należy groszy 12, od 4 wozów małych groszy 12, od radlicy, kroju po szelągu 1. – Dymarzom od udęcia łupy jedney groszy 15. Młockowi od płukania rudy na jednę łupę groszy 10, od palenia zaś groszy 8. – Górnikom od kopania dołów na łatry zapłata należy, od wystawy zaś rudy woza 1 złoty płacą”. Subsidium charitativum wynosi 114 zł (*Inw.Rzep.* 18–20, 29–30); 1787 1/2 wsi w par. Wąchock liczy 59 mkw, 1/2 wsi w par. Pawłów liczy 31 mkw, Kuźnica M. liczy 49 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 414, 416; II 132, 136); 1800 według inwentarza z tego roku jest tu kuźnica zniszczona, w niej kowale młotowi i dymarze „gdyby w dymarce robili płacić należało: kositarzom od szyn 60 złotych po 12 gr, od radlicy, kroju po szelągu; dymarzom od udęcia łupy gr 15, młockowi od płukania, czyli tłuczenia rudy za jedną łupę gr 10, od palenia zaś gr 8; górnikowi od kopania dołów na łatry 1 zł” (*Gacki* 268); 1802 na propozycję rządu austriackiego odstąpienia kopalni rudy w dobrach opackich M. i Wierzbnik, Bened. święt. odpowiadają, że sami będą starali się z niej korzystać, bowiem mieli tu już dawniej wielki

piec (*ib.*); 1807 rząd austriacki upomina kl., który nie korzysta z rud żelaza pod M. (*ib.*); 1811 produkuje się tu ponad 10000 pałaszy rocznie (*Niemcewicz* 9); 1818 → Wierzbnik; 1827 M. w par. Wąchock ma 10 domów i 71 mkw, M. w par. Wierzbnik ma 19 domów i 170 mkw (*Tabela* II 16).

5. Dzier. należy do kl. święt., następnie do prep. Wierzbnika.

1688 opat święt. nadaje świeżo założonej prepozyturze w Wierzbniku dzies. z całej wsi M., tzn. z gruntów poddanych i sołectwa, oraz dzies. snop. z gruntów należących od dawna do wytwórni mieczy w M. (*Wiś.H.* 403); 1780 dzies. snop. dowożą do stodół pleb. Wierzbnika (*Inw. Rzep.* 20); 1791 dzies. należy do prep. wierzbnickiego (*Wiś.H.* 397).

7. ZDP rpsy 865, 1297, 8222–5; *Gacki* 87, 239, 257–8, 267–8; *SG* VI 300; *Wiś.H.* 394, 397, 403; *Derwich* 1992 wg indeksu.

MIĘĆMIERZ (1409; w źr. także Macimierz, Maczymierz, Męcimierz; *Kosyl* 25, 67; *SHGL* 149; *Osady* 88) dziś południowa cz. Kazimierza Dolnego, nad Wisłą; ok. 80 km na NE od kl., 18 km na N od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Serokomla [ob. → Janowiec]. Włas. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Serokomli.

1470–80 z 2 łkm. oraz z ról zw. Zapłocie położonych w kierunku → Podgórze dzies. snop. i kon. wart. do 2 grz. dowożą kl. święt., z 3 folw. dzies. snop. należy do pleb. Serokomli (*DLb.* II 552; III 252); 1529 z pewnych ról w Serokomli, → Janowicach [rad.] i M. dzies. snop. wart. 1/12 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); z całej [!] wsi dzies. snop. wart. 3 grz. pobiera pleb. Serokomli (*ib.* 428); 1626 po przegranym procesie przed sądem z. lub. i trybunalskim Paweł Działyński, star. bratjański, zobowiązał się płacić opactwu święt. za dzies. z M., Podgórze i → Rogowa 17 grz. rocznie (*Gacki* 305); 1646 wd. po Pawle, Jadwiga z Czarnkowa Działyńska, wwdzina pomorska, przyrzeka wypłacać kl. za dzies. z ww. wsi 160 zł rocznie (*ib.*);

1652 dzies. z ww. wsi należą do stołu konw. Jadwiga Działyńska, wwdzina pomorska, płaci konw. święt. za dzies. z M., Podgórze i Rogowa

160 zł (*AG nab.* 936 1, 2v); 1741 wyrok sądu biskupiego przywracający opactwu dzies. snop. z ww. wsi nie zostaje wykonany (*Gacki* 305); 1819 za dzies. z M. i Podgórze gromada płaciła konw. święt. 80 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357; *MS* V/2 9605; *RL* 1626 105; *Spis* I 393; II 115; *Tabela* II 17; *Gacki* 305; *SG* II 69, VI 274; *Szafran* 191; *SHGL* 149–50; *Osady* 88–9; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 71; *Rozwalka* 214.

Uw. Por. Dobre, uw.

Międzygórze → Małe Jodło

Milanowa Wola → Wólka Milanowska

Milanowska Wola, Milanowska Wólka → Wólka Milanowska

Milanów → Wólka Milanowska

MILEJOWICE (1379n. Mileouicze, 1438, 1440 Myleyowycze, 1440, 1442 Mileiowice, 1443 Mylejowicze, 1465 Myleowicze, Myleyowicze, 1467 Myelowycze, Mileowicze, Mielejowicze, 1470–80 Myleyowycze, Myleowycze, 1510 Mileiowice, 1529 Milewice, Mileyowicze, Mileyowycze, 1530 Mijlijenowicze, 1531 Myljenowicze, 1532 Mylejowycze, 1538 Mijlyeyowice, 1562 Mileiowice, 1569 Milieiwicze, 1571, 1577 Milieiwicze, 1578 Milieiwycze, 1629 Mileiowice, 1662n. Mileiowice; *Kam.* 125; *Rym.* 43; *Kop.K* 243) 7 km na S od Waśniowa; ok. 13 km na E od kl.

1. 1379 z. sand. (*Mp.* III 913), 1419n. pow. sand. (*ib.* IV 1176), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 21); 1470–80n. par. Momina (*DLb.* II 470).

2. 1438 Stanisław Żyrnicki i Jan z M. wymieniają i rozgraniczają pewne dobra w M. Jan otrzymał ogród k. swego dworu razem z sadem i pastwiskiem, oddając w zamian Stanisławowi 1/2 stawu i młyna nad nim położonego, wraz z ogrodem należącym do młyna, łąką i „piscarium” oraz ogród w końcu wsi i cz. roli należącej do zagrodnika w Zapłociu (Zaplocze). Jan i jego poddani nie mogą korzystać z cz. stawu należącej do Stanisława aż do granicy z Roztylicami, nawet dla pojenia bydła i świń, wolno im

natomiast usuwać doń wodę ze wsi. Stanisław obiecał nie naruszać otaczającej wieś ścieżki, prowadzącej do karczmy Jana. Jan uzyskał 1/4 lasu i zarośli przy Witosławicach, 3/4 należy do Stanisława, łącznie z tym, co odstąpił mu Jan k. granicy z Witosławicami (*Mp.* IV 1342); 1443 ugoda między Maciejem opatem świet. a Filipem z Roztylic w sprawie użytkowania stawu klaszt. w M. Opat może podnosić w nim wodę, nawet zalewając łąki i pola Filipa, w czasie połowu jego ludziom wolno zaciągać sieci także od strony posiadłości Filipa, uważając na całość jego upraw, Filip uznaje, że do kl. należy łąka pod młynem w jej wyznaczonych granicach (*ib.* 1444); 1449 rozgraniczenia → Janowic [sand.] i → Wierzbátowic należących do kl. świet. od Nagorzyc, M. [cz. szlach.] i Roztylic; pozostawiono wspólne pastwisko, wyjąwszy żołędzie i bukiw, które kl. w swoich lasach zachował na własny użytek (*Gacki* 242); 1465 ugoda między Michałem opatem kl. świet. a br. Piotrem i Mikołajem z M. w sprawie użytkowania stawu w M. oraz granic: bracia mogą postawić ogrodzenie „alias Łamowanie” w stawie klaszt. oraz usypać groblę na 3 łokcie, od jesieni aż do ś. Jana Chrzciciela [24 VI] kl. umożliwi braciom pracę przy ich części stawu; przez 6 lat opat nie będzie całkowicie spuszczać wody ze stawu, lecz dotąd, aż zostaną odkryte ryby obu braci, co umożliwi ich zebranie; jeśliby kl. korzystał ze stawu zimą, wówczas ma go nie używać wiosną do ś. Jana Chrzciciela; opatowi wolno w wyjątkowych wypadkach zalewać tereny należące do braci; opat stwierdza, że bracia posiadają zarośla (zarosły) zw. „Niedzalkowsky lanek” położone k. dąbrowy, wg kamieni granicznych; ugoda ma być dotrzymana pod karą 20 grz. (*AG* 1865); 1467 Piotr Dunin z Prawkowic pkom. sand. odnawia granice między Nieskurzowem, należącym do Jakuba z Sienna bpa i kapituły włocł., → Kraszkowem, należącym do Michała opata i konw. świet., oraz M., należącymi do tegoż opactwa oraz do Mikołaja i Piotra, br. rodzonych, synowców (filiastri) Piotra i Jana z Mydłowca. Granica biegnie od narożnicy w dąbrowie k. granicy z wsią → Wojciechowice do drogi z M. do Nieskurzowa, za nią przez dąbrowę do narożnicy między Nieskurzowem i Kraszkowem (*TN XX* 68; → Krasz-

ków); 1470–80 graniczy z Roztylicami, Nagorzycami, Witosławicami, Kraszkowem i Janowicami (*DLb.* III 234); 1602 rozgraniczenie z Witosławicami (*Gacki* 243); 1780 → Wierzbátowice.

3. Własn. szlach., od 1440 r. szlach. i kl. świet., od l. 1638–9 tylko kl. świet.

1379 królowa Elżbieta przenosi na pr. średz. wsie M., Mistrzowice i Nieczujce należące do Macieja ze Świąszkowic, kanclerza dobrzyńskiego i jego synowców, br. Jana i Tomisława (*Mp.* III 913); 1417 Jan z M. sprzedaje za 300 grz. Andrzejowi z Kościejowa swoją cz. ojczystą w M. (*ib.* IV 1167); 1418 Helena wd. po Tomku z M. sprzedaje za 200 grz. Andrzejowi z Kościejowa czwartą cz. M., a Mściszek z Kowal ręczy wobec Andrzeja za Dorotę i Barbarę, cc. Heleny (*ib.* 1171); 1419 Władysław Jag. przenosi na pr. średz. wsie M. i Nagorzycy należące do Michała Oglandowskiego i Michała Gładkiego z M. (*ib.* 1176); 1420 Andrzej z M. sprzedaje za 400 grz. Stanisławowi z → Żernik 3 części wsi M. (*ib.* 1189); 1438 → p. 2;

3A. Cz. szlach. 1440–1638/9.

1440 → p. 3B; 1465, 1467 → p. 2; 1470–80 mniejsza cz. M. należy do br. Mikołaja i Piotra h. Jastrzębiec, są tu łkm. (*DLb.* III 234; II 470–1); 1504, 1510 pobór od 1 szl. (*RP; ASK* I/10 18); 1530 z cz. Rafała pobór z 1 ł. (*ASK* I/10 210); 1531–2, 1538 pobór z 1 ł. szl. (*ib.* 454v, 594; I/7 187v); 1578–7 z cz. Jana i Piotra Milejowskich pobór z 1 ł. szl. i od 3 zagr. z ogrodem (*ib.* I/7 572; I/10 766v; *Paw.* 187); 1629 z cz. Piotra Milejowskiego pobór z 1/2 ł. szl. oraz od 3 zagr. z ogrodem (*RS* 1629 56); 1637, 1638–9 → p. 3B.

3B. Od 1440 r. cz., a od l. 1638–9 całość kl. świet.

1440 za radą Piotra z Wyszmontowa podsędka z. sand. i Jakuba z → Czernikowa kl. świet. zamienił → Jagnin z dopłatą 350 grz. na należące do Stanisława Żyrnickiego części Wierzbátowic i M., co, polegając na zdaniu ww., zatwierdza Władysław Warn. (*Mp.* IV 1359); 1440 sąd z. sand. zaświadcza, że za zgodą króla Stanisław Żyrnicki z Wierzbátowic odstąpił opactwu świet. swoje dziedzictwo Wierzbátowice i M. w zamian za wieś klaszt. Jagnin i 420 grz., co potwierdza także jego najstarszy syn, Piotr (*ZDM* II 554); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz.

imiennie wyliczone posiadłości opactwa świet., w tym M. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1443 →p. 2; 1465 należy do opata świet. oraz br. Mikołaja i Piotra (→p. 2); 1467 należy do kl. świet. oraz Mikołaja i Piotra, br. rodzonych, synowców Piotra i Jana z Mydlowca (→p. 2);

1470–80 3 części M., stanowiące większą cz. wsi, kupił dla klaszt. świet. opat Maciej od Żyrnickiego i Bogusławskiego. Jest tu 7 łkm., karczma z rolą, młyn klaszt. ze stawem. Kmiecie płacą po 30 gr czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym pługiem lub wozem. Karczma płaci 1/1 grz. czynszu, młyn ze stawem płaci 1 kopę czynszu (*DLb.* III 234; II 470–1); 1529 do stołu opata świet. należy nowy młyn w M., który jeszcze nic nie płaci (*LR* 350); 1530 z cz. opata świet. pobór z młyna o 1 kole (*ASK* I/10 210); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym M. (*AG* 1909);

1559 Andrzej Kuczowski opat i konw. kl. świet. nadają [swoją cz.] M. w dożywocie Krzysztofowi Petryce, dworzaninowi bpa krak., co w 1562 r. zatwierdza król (*MS* V/2 9096); 1569, 1571 z cz. opata świet. pobór z 1 ł., od 3 zagr. z rolą i z młyna dorocznego o 1 kole (*ASK* I/7 258v, 332, 403); 1577 z cz. Krzysztofa Petryka¹ pobór od 2 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z ogrodem i z młyna o 1 kole (*ib.* 572); 1578 z cz. opata świet. pobór od 3 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z ogrodem, 5 komor. bez bydła i z młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* 766v; *Paw.* 187);

1608–34 grunty karczmy zostały włączone do folw. założonego przez opata świet. Bogusława Radoszewskiego (*Gacki* 276; →p. 5, 1640); 1629 z cz. opata świet. pobór od 3 kmieci na 1 ł., 3 zagr. z ogrodem, 1 komor. bez bydła i z młyna dorocznego o 1 kole (*RS* 1629 56); 1637 Bogusław Radoszewski bp łucki [i były opat świet.] zapisuje konw. świet. 120 fl. rocznego procentu płatnego na ś. Marcina [11 XI] od sumy 2000 fl. zapisanej na wyderka na dobrach M. należących do jego br. Marka Radoszewskiego², która to suma przeznaczona jest na podtrzymanie większego ognia w lampach przed wielkim ołtarzem w kościele klaszt. (*AG* 1923);

1638–9 Marek Radoszewski kaszt. wieluński z tytułu wykupu ww. sumy wyderkafowej zapi-

suje konw. świet. swoją cz. M. (*ib.*); 1639 konw. uzyskuje intromisję w wieś M. (*ib.*); 1640 →p. 5; 1650 konw. uzyskuje intromisję do swojej cz. M. (*ib.*); 1650 do stołu opata świet. włączona zostaje cz. M. należąca z nadania Marka Radoszewskiego kaszt. wieluńskiego do konw., jako odległa od innych dóbr mniszych, a przyległa do włości opata, w zamian za co konw. uzyskuje m.in. →Pokrzywiankę i dzies. folwarczną z →Wlonic (*AG* 1913–5, 1917; →Pokrzywianka); 1662 należy do opata świet., pogłównie od zarządcy szl. Jakuba Krapkiego z żoną, 2 czeladzi folw. i 43 mkw wsi (*ASK* I/67 26); 1673 opat świet. daje pogłównie od 47 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 233v); 1674 pogłównie od 29 mkw wsi (*ib.* 402, 457);

1780 należy do klucza wierzbátowickiego dóbr stołu opata klaustralnego. Browar w starym folwarczysku, z rosztownią i suszarnią. Mały staw rybny przy nowym młynie o 1 kamieniu, młynarz ma chałupę z zagrodą, płaci za 2 dni pie-szej pańszczyzny i czynsz z młyna 83 zł, miele dla dworu i w zimie wycina przerebłę na stawie. 1 półrol. (Franciszek Zurek), 8 zagr. (Maciej Grad, Rafał Kozopł, Szymon Baka, Paweł Zurek, Stanisław Paiak, Bartłomiej Filipczak, Jan Stefanczak, Ignacy Baka), 1 komornica (Dudzi-na). Półrol. pracuje 2 dni tyg. sprzężajem z 1 wo-łem, odrabia 4 dni powaby i 6 łokci oprawy, płaci 24 gr czynszu, daje 1,5 kor. żyta, 1 kapłona i 15 jaj, zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszo, odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, komornica pracuje 1 dzień tyg. pieszo i odrabia 2 dni powaby. Poza tym powinności jak w →Janowicach [sand.]. Subsidium charitativum wynosi 144 zł (*Inw. Wierzbát.* 2–3, 10–1, 18); 1780–2, 1784 →Wierzbátowice; 1787 liczy 84 mkw, w tym 13 Żydów (*Spis* I 414; II 134); 1819 folw. z domem oraz wieś z młynem należą do stołu opata, ob. w dzierżawie (*AOkup.* 3v, 4, 118–120v, 237); 1827 ma 12 domów i 86 mkw (*Tabela* II 21).

4. 1379, 1419 →p. 3, 1442, 1553 →p. 3B.

5. Dzies. należy do bpa i pleb. Mominy, następnie do kl. świet.

1470–80 z cz. klaszt. dzies. snop. należy do bpa krak., z cz. szlach. dzies. snop. i kon. pobiera pleb. Mominy (*DLb.* II 470–1; III 234); 1529 z Modrzewia, M. [cz. klaszt.] i →Pełki dzies.

snop. wart. 20 gr pobiera pleb. Mominy (*LR* 30, 460); 1640 pleb. Krynek domaga się dzies. z M., tzn. od kmieci i z gruntów niegdyś karczmy, teraz folw., założonego przez opata świet. Bogusława Radoszewskiego, którą otrzymał niegdyś od bpa krak., jednakże proces przegrywa, ponieważ najpierw przed specjalną komisją 11 starszych kmieci z M. zeznało, a następnie w sądzie bpa krak. 2 mnichów świet. zaprzysięgło, że nikt nie pamięta, aby dzies. tę brał ktoś inny niż opactwo (*Gacki* 276–7); 1780 dzies. snop. wytyczna należy do dworu opata świet. w Wierzbątowicach (*Inw. Wierzbą.* 11).

7. *ZDP* rpsy 870, 8299; *Gacki* 105–6, 241, 243n., 250–4, 275–7; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Por. też *ZDM* VI 1824 przyp. 4. (1228 r.).

¹ Najpewniej był dzierz. cz. opata świet.

² Był też dzierz. → Głodna.

Milouanj libertas → Wólka Milanowska

MIROCICE (1351 Miroczicze, 1368 de Miroczicz, 1427 Miroczycze, 1439 Miroczyce, 1441 Mirocicze, Mýrocizcze, 1442 Mýrocicze, Mirocicze, Miroczicze, 1450 Miroczicze, Miroczensem, 1470–80 Myroczyce, Myrocizcze, 1504 Miroczyce, Myroczyçe, 1506 Miroczicze, 1510 Myroczyce, 1529 Myrocizcze, Myrocicze, 1530 Mýroczyçe, 1538 Miroczicze, 1564–5 Myrkowice, 1569n. Miroczicze, 1650 Mirocice, 1650–2 Mierocicie, w Mierocicach, Mierocanie, 1662n. Mirocice; *Kam.* 125; *Rym.* 43; *Kop.K* 243) obok → Baszowice; 3 km na N od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 23); 1470–80n. par. → Nowa Słupia [obie Słupie] (*DLb.* II 490), ale: 1571 par. → Stara Słupia (*ASK* I/7 267, 341).

2. 1439, 1442 → Bielów; 1450 w sporze między kl. świet. a dziedzicami → Bostowa o łąki i las zalewane przez położony wyżej staw w M. potwierdzone zostają 2 dok. graniczne między M. i Bostowem, bez przytoczenia ich treści (*ZDM* III 854); 1450 → Łomno; 1476 → Święty Krzyż; 1470–80 graniczy z Jeziorkiem, Baszowicami i Bostowem (*DLb.* III 233).

3. Własn. kl. świet.

1351, 1427, 1442 → Baszowice; 1441 opat i konw. świet. zapisują w dożywocie Bartłomiejowi niegdyś dz. Bielowa i jego ż. Helenie wieś M. z wszystkimi pożytkami i dochodami, z dzies., sepem, stawem Gołbiów (Golbiow), ale bez karczmy, którą dzierży Smarz, a ponadto zobowiązują się dawać Helenie co 2 lata aż do jej śmierci kożuch zajęczy; po śmierci obojga M. z majątkiem ruchomym i nieruchomym, z nierogacizną, bydłem i końmi wróćą do kl. (*Mp.* IV 1392); 1441 Bartłomiej niegdyś dz. Bielowa potwierdza warunki tego zapisu (*AG* 1836; *Mp.* IV 1060 z błędną datą); 1450 → p. 2;

1470–80 własn. kl. świet., 6 łkm., 2 zagrody. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu i 3 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty oraz sep: po 1 miarze żyta i 2 miary owsa, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, zagr. płacą po 2 gr czynszu, pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Wszyscy odrabiają powabę wiosenną i zimową (*DLb.* III 233; II 490); 1504 pobór z 3 ł. i karczmy (*RP*); 1504 pobór z 3 ł., od 1 zagr. i z karczmy (*ASK* I/7 100v); 1506 pobór z 2,5 ł. i karczmy (*ib.* 130v); 1510 pobór z 2,5 ł. i karczmy z półłankiem (*ib.* I/10 22v); 1529 własn. kl. świet., pobór z 3,5 ł. (*RP*); 1529 należy do stołu konw., płaci 1 grz. czynszu (*LR* 350); 1530 pobór z 2,5 ł. i półłanka oraz młyna dorocznego „Lasnyk Nowy” o 1 kole (*ASK* I/10 222v); 1531–2 pobór z 2,5 ł. i młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* 456v, 600); 1538 pobór z 2,5 ł., od 3 komor. i z młyna (*ib.* I/7 191); 1538 kl. świet. uzyskuje 1 grz. czynszu z młyna zw. Księżek (*ib.* 210); 1553 → Baszowice; 1564–5 własn. kl. świet. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 opat świet. daje pobór z 3 ł. i młyna dorocznego o 1 kole (*ASK* I/7 267, 341, 415v); 1577–8 kl. świet. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł. i z młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* I/10 587, 779; *Paw.* 194); 1629 kl. świet. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł. i z młyna dorocznego o 1 kole (*RS* 1629 65);

1650 należy do stołu konw. świet. (*AG* 1953–5, 1917); 1650 konw. świet. daje pobór z 11 domów, od 6 kmieci na 3 ł. i z młyna dorocznego o 1 kole (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., 5 kmieci, 5 zagr., 4 chał., młynarz górny, kołodziej, krawiec [?!], rola i place.

Powinności poddanych jak w →Baszowicach. Kołodziej płaci 10/2 fl. czynszu lub zamiast czynszu ma robić „stampę wszelką około wozów, kolas, sani itp. do Baszowskiego folw.”, pomocne z innymi. Powinności krawca niewyszczególnione. Młynarz górny pracuje 4 dni tyg. siekierą, odrabia pomocne z innymi, daje 22 kor. żyta miary lub., rocznie karmi 1 wieprza dworskiego, a w razie odejścia ma swemu następcy wysiać pod nadzorem 22 kor. żyta ozimego (*ib.* 10, 17–7v); 1662 opat święt. daje pogłównie od 107 mkw wsi (*ASK I/67* 35); 1673 pogłównie od 106 mkw wsi (*ib.* 238v); 1674 pogłównie od 92 mkw wsi (*ib.* 408v, 461); 1691–2 →Baszowice; 1787 liczy 101 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis I* 399; II 118); 1819 wieś M. z karczemką należy do stołu konw. (*AOkup.* 6v, 9v); 1827 ma 16 domów i 129 mkw (*Tabela II* 23).

4. 1351, 1442, 1553 →Baszowice, p. 3.

5. Dzies. należy do kl. święt.

1427 →Baszowice, p. 3; 1441 →p. 3; 1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* II 490; III 233, 243); 1529 z M. i Woli [ob. →Serwis?] dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1, 2v).

6. 1368 Jan s. Świętosława z M., Cysters, fur-tian i prokurator kl. Cyst. w Wąchocku (*KK II* 267).

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

8. W M. zarejestrowano 76 st. żużla, z czego zbadano 5 st. hutniczych, w tym 4 uporządkowane i 1, M. st. 1, nieuporządkowane. Na st. M. 4 natrafiono na ułamki ceramiki OR (*Bielenin 1970* 107n.; *1992* 231, 240–1). Osada kultury przeworskiej dat. na młodszą fazę późnego OR, powiązana z okolicznymi st. dymarskimi, brązowa moneta Marka Aureliusza (*IA Badania 1986*, W. 1987, 98n.).

MNISZEK (1408 Mniszek, 1416 Mnyszek, 1427 Mnyschek, 1442 Mnischek, 1452 Mnyschek, Mnyschek, 1460, 1467 Mnyschek, 1462 Mnysstek, Mnyschek, Mnischek, 1463–4 Mnyssek, 1470–80 Mnyschek, Mnischek, Mnysek, Mny-szek, Mnysszek, Mniszek, 1526 Mnischek, Mnis-sek, 1529 Mnyssek, Mnyschek, 1530 Mnissek,

1531 Mnyszek, 1538 Mnisek, 1540 Mniszek, 1563 Mnyszek, 1569n. Mniszek; *Kam.* 128; *Nalepa* 123–4; *Kop.R* 245) 20 km na W od Radomia, u zbiegu rz. Jabłownicy i Korzeniówki, dopływu Radomki; ok. 58 km na N od kl., 7 km na SW od →Cieplej.

1. 1439 pow. iłżecki (*ZDM II* 541), 1442n. pow. rad. (*Mp.* IV 1434); 1408n. par. własna (*ZDM V* 1212).

2. 1439 bp krak. lokuje na surowym korzeniu wieś Korytów [ob. Koryciska] w dąbrowach i lasach między wsią Omięcin, należącą do bpa, a Jabłonicą i M., k. rz. Brannicy (Brannycza) [ob. Jabłonica], nad strumieniem Gawłówka (Gawłowka) płynącym z wsi Wysoka do M. (*ib.* II 541)¹; 1456 graniczy z Chronowem i Strzałkowem (*Mp.* V/L 47); 1461 graniczy z Chronowem i Łaziskami (*ib.* 4); 1462 graniczy z wsiami opactwa w Wąchocku: Chronowem, Wawrzyszowem i Rogowem (*AG* 1858, 1984; *BKór. rps* 816 162); 1470–80 graniczy z Wawrzyszowem oraz Wawrzyszową czyli Rogową Wolą [ob. Laskowa Wola?] (*DLb.* III 407–8).

3. Włas. szlach.², następnie [w l. 1374–1408] kl. święt., od 1462 r. kl. wach.

1397–1425 sąsiedzkie zatargi między Gotfrydem opatem wach. a Mikołajem³ prep. M. (*Niwiński 1931* 342); 1408 →p. 5; 1427 Mikołaj opat święt. przeznaczają na utrzymanie konw. m.in. wieś M. z prepozyturą (*ZDM II* 390); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym M. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843);

1462, 1463, 1464, 1467 →p. 5; 1470–80 wieś M. z dzies. i przynależnościami oraz prepozyturą należała niegdyś do kl. święt., ale mgr Michał, opat święt., z powodu jej znacznej odległości od kl., zamienił ją z Mikołajem Rzygą, opatem wach., na wieś →Jeżów z dzies. Są tu łkm., folw. klaszt. z dworem i łąki oraz młyn (*DLb.* II 532; III 237, 413; →p. 5); 1510 pobór od 5 zagr., z 2 karczem i 2 kół wodnych (*RP*); 1526 pobór z 1 ł. i kwarty, karczmy z rolą i 2 młynów, każdy o 2 kołach (*ASK I/8* 186v, 200); 1529 wieś M. płaci czynsz kl. wach.⁴, są tu 2 młyny płacące 5 grz. czynszu prep. M. (*LR* 358, 361 →p. 5); 1530 pobór z 1 ł. i kwarty oraz młyna dorocznego o 2 kołach (*ASK I/10* 156); 1531, 1538, 1540

pobór z 1 ł. i kwarty oraz z 2 młynów dorocznych o 4 kołach (*ib.* 402, 678v; I/83 16v); 1569 pobór z 2 ł. pleb., od 1 zagr. bez roli, z młyna o 3 kołach, karczmy dorocznej i od 1 kowala (*ib.* I/7 432; I/8 572; *Paw.* 317–8); 1570 opat wach. daje pobór z 2 ł., od 1 zagr. z ogrodem, z młyna o 3 kołach, karczmy dorocznej i od 1 kowala (*ASK* I/8 281, 382, 473v); 1576–7 pleb. daje pobór z 2 ł., od 1 zagr. bez roli, z młyna dorocznego o 3 kołach, karczmy i od 1 kowala (*ib.* 508v, 714v); 1598 własn. prep., 8 kmiecie po 1/2 ł., karczma z półłankiem, 5 zagr. z ogrodem, folw. z ogrodem, łąką, sadzawkami, mały młyn i oficyny (*AVCap.* XIV 22); 1662 →p. 5; 1673 pogłówne od 67 mkw wsi i 4 osób mieszkających w młynie (*ASK* I/67 294v); 1787 liczy 144 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 408; II 129); 1789 własn. Cyst. wach., przynosi dochód 1412/27 zł (*Osad. rad.* I 41; II 242); 1798 oświadczenie Urbana Jasińskiego, podprzeora i prokuratora kl. wach., w sprawie sepu, robocizny i danin na rzecz starostwa rad. z wsi klaszt. Chronów, Wawrzyszów, Rogów, Laskowa Wola i M. (*LS* 1789 II 199); 1827 ma 17 domów i 116 mkw (*Tabela* II 27).

4. 1442 →p. 3.

5. Prepozytura kl. święt., a następnie kl. wach., dzies. należy do pleb. M. oraz kl. święt., a następnie do kl. wach.

1408 Jan prep. M. (*ZDM* V 1212); 1397–1425, 1427 →p. 3; 1452 ordynacja między Michałem opatem i konw. święt. a Jakubem OSB prep. M. zawarta wobec Zbigniewa kardynała i bpa krak., regulująca obowiązki i pr. prepozytów M., którzy mają otrzymywać prepozyturę na okres 9 lat i płacić z niej konw. rocznie 3 grz. lub 1 beczkę solonych śledzi na post 40-dniowy (*BKór. rps* 816 164; *SP* I s. XXVII); 1452 opat i konw. święt. prezentują Zbigniewowi jw. mnicha Piotra bakałarza na prepozyturę w M., wakuującą po śmierci dotychczasowego prep. Jakuba, także mnicha święt. (*BKór. rps* 816 167); 1452 Zbigniew jw. oznajmia wikaremu w M. i wszystkim obecnym, że instytuuje na prepozyta w M. brata zakonnego Piotra bakałarza, prezentowanego przez opata i konw. święt., do których należy pr. patronatu na kościołem w M. (*ib.* 167–8); [1459]⁵ sprawa dzies. swobodnej z folw. Zadąbrowie należącego do Mikołaja z Ła-

zisk rozstrzygnięta na cmentarzu kościoła pw. ś. Jana Chrzyciela w M., w obecności m.in. Jana wikarego i Alberta kościelnego w M., duchownych świeckich (*ib.* 149); 1460 Maciej z Pełczyna alias z Pyzdr OSB, przebywając w prepozyturze w M., podczas gdy prep. był Mikołaj z Miechowa OSB, kończy kopiowanie rpsu Lat.F.I.ch. 264 (*Zbiory* 395); 1462 Paweł ze Skrzynna, pleb. w Nowym Radomiu, na prośbę Piotra OSB, bakałarza sztuk wyzwolonych, prep. kościoła ś. Jana Chrzyciela w M., transumuje 2 dok. z 1452 r. dotyczące prezenty i instytuowania Piotra na prep. w M. (*BKór. rps* 816 167–8);

1462 zamiana należącej do Michała opata i konw. święt. wsi M. razem z prepozyturą także na należąca do Mikołaja opata i konw. wach. wieś Jeżów z dzies., dokonana ze względu na dużą odległość tych osad od obu opactw. Prep. M., Bened. święt. Piotr bakałarz, może pozostać na prepozyturze aż do śmierci, nie wolno mu jednak dysponować własnością M. oraz prawem do wyrębu lasów, które mają tylko mkcy M., musi też, tak jak dotychczas, płacić konw. święt. co roku 3 grz. lub beczkę solonych śledzi; opat i konw. święt. zobowiązują się aż do śmierci lub dobrowolnej rezygnacji prep. Piotra płacić kl. wach. corocznie na ś. Mikołaja [6 XII] po 7 grz.; opat wach. otrzymuje pełne prawa do obrony wolności i całości M., a prep. zobowiązany jest okazywać mu, jako prawemu właścicielowi, szacunek i posłuszeństwo we wszystkich sprawach, wyjąwszy dotyczące obserwacji zakonnej; po rezygnacji lub śmierci Piotra prepozytura w M. razem z dzies. i przynależnościami przejdzie na własność kl. wach., który może na niej osadzić swojego zakonnika lub w inny sposób nią dysponować, znikną też wszelkie wzajemne obciążenia między prepozyturą a kl. święt.; wówczas też, o ile nie umrze wcześniej któryś z opatów lub sam zainteresowany, na własność kl. święt. przejdzie dzies. snop. z Jeżowa, którą dzierży obecnie z zapisu opata wach. Jan Bostowski [z →Bostowa] (*AG* 1984, 1858; *BKór. rps.* 816 162–3; *Gacki* 229–30)⁶;

1463 Kazimierz Jag. na prośbę ww. opatów transumuje oba dok. zamiany M. na Jeżów (*AG* 1986, 1864); 1464 Jan bp krak. transumuje dok. zamiany M. na Jeżów (*ib.* 1864); 1467 Rudolf

bp lawentyjski i legat pap. na prośbę Jakuba opata wach. transumuje dok. z 1462 r. w sprawie zamiany Jeżowa na M. i inkorporuje do opactwa w Wąchocku przeorat, czyli prepozyturę w M. z jej przynależnościami i dzies. (*ib.* 1987); 1467 tenże na prośbę Michała opata świet. transumuje dok. z 1462 r. w sprawie zamiany M. na Jeżów, włączając Jeżów wraz z dzies. do stołu opackiego, w zamian jednak opat musi wypłacać swojemu konw. po 10 grz. rocznie (→ Jeżów, p. 3);

1470–80 drewn. kościół par. Była tu cela opactwa świet. zajmowana przez jednego z Bened., nazywanego prepozytem i prezentowanego przez opata i konw. świet., a instytuowanego przez ordynariusza diecezji. Prep. ten zajmował się obsługą duchową par. oraz zarządem dóbr klaszt., jednakże z powodu znacznej odległości od kl. mgr Michał opat świet. odstąpił wieś i prepozyturę M. Mikołajowi Rzydze, opatowi kl. w Wąchocku, w zamian za wieś Jeżów z dzies. Prep. M. ma dwór, folw.⁷ i łąki w M. oraz młyn dający mu mlewo. Dzies. snop. i kon. z całej wsi oprócz folw., który dzies. przeznaczają na własne potrzeby, wart. do 6 grz., należała niegdyś do kl. świet. i jego prep., teraz bierze ją prep. M. lub kl. wach. (*DLb.* II 532; III 237, 413). Do opactwa świet. i prep. M. należała także przed zamianą dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. z łkm. w Łaziskach, która ob. należy do kl. wach., wybierana jest jednak przez prep. M., oraz dzies. snop. z łkm. w Strzałkowie, ob. także należąca do kl. w Wąchocku (*ib.* II 532; III 420). Natomiast do prep. M. nadal należą: dzies. snop. i kon. wart. do 4 grz. w Wolicy (*ib.* II 532; III 415); dzies. snop. z ról 2 karczem w Wawrzyszowie (*ib.* II 533; III 274, 407) oraz z folw. w Młodnicach i Głogowie (*ib.* I 307, 310; II 532–3). Okręg par.: M., Głogów, Łaziska, Młodnice, Rogów, czyli Wawrzyszowa Wola [ob. Laskowa Wola?], należące do rycerzy części wsi Strzałków, Wawrzyszów i Wolica (*ib.* II 532–3; III 406, też I 307, 310; III 274, 407, 415, 420);

1529 prepozytura zakonna O.Cist., prepozytem z prezenty Rafała opata wach. jest czcigodny Jan z Szydłowca, do jego uposażenia należy czynsz 5 grz. z 2 młynów oraz dzies. snop. z całego M. wart. 2 grz. i z ról kmiec. w Sokolnikach

Mokrych i Konarach wart. po 1,5 grz. (*LR* 461); 1563 okręg par.: M., Chronów, Chronówek, Głogów, Kaleń, Koryciska, Laskowa Wola, Łaziska, Młodnice, Rogów, Wawrzyszów, Zadąbrów (*LS* 1564–5 194, 197); 1569, 1570, 1576–7 → p. 3; 1598 drewn. kościół par. konwentualny ś. Jana Chrzyciela, konsekrowany, 4 ołtarze, należy do kl. wach. Prep. z zakonu Cyst. i 2 wikarych świeckich. Do prep. należy wieś. M. oraz dzies. snop. z folw. w Konarach, z cz. Głogowa, ob. nieoddawana, z Młodnic, folwarczna i kmieca w Sokolnikach, od 2 kmieci w Ciepłej. Rektor szkoły ma dom z ogrodem i dzies. dworskie oraz od 2 kmieci z Chronówka, od 2 szl. w Ciepłej, ob. nieoddawana. Okręg par. jak w 1563 r. plus Strzałków (*AVCap.* XIV 20–3; LXV 286–6v); 1617 prep. Kaspar Bebnowski O.Cist. i 2 wikarych. Rektor szkoły Maciej z Zegnienina, kantor Stanisław z Wierzbicy (*AV* VI 412, s. 19–20); 1630 Andrzej Gładki, przeor wach., buduje drewn. kościół w M., istniejący jeszcze w XIX w. (*SG* VI 555); 1662 pogłównie z probostwa w M. z czeladzią i poddanymi płacą: pleb. Gładzisz Mniszkowski, kaznodzieja Maciej Daniłowicz, wikary Adam Dąbrowski, gospodarz Aleksander Pełczyński z ż. Agnieszką siostrą proboszcza i z jej siostrą Anną oraz s. Janem, studentem, i cc. Anną i Aleksandrą, parobcy Stanisław Małek i Walenty Dudka, pastuch Stanisław Borucki, dziewczki służebne Maryna Woikowska i Jadwiga Kuśnierzanka, pastuch koni Jakub, chłopcy Paweł Kowalik i Stanisław Badur. Świecka służba kościelna: kantor Tomasz Podgorski z ż. Katarzyną, dziewczka służebna Anna Sieczkowka, organista Grzegorz Hebda z ż. Anną, Katarzyna Cirka, komornica Jadwiga Właztowa wd., chłopiec Stanisław (*ASK* I/67 119); 1662 kościół należy do kl. wach., jest tu prep. z 2 księżmi-wikarymi, 2 kościelnych z rodzinami, 2 komor. (*ib.* 126v); 1662 pleb., wikary i kaznodzieja, 1236 parafian (*Osad. rad.* II 32); 1747–8 szpital (*Osad. rad.* II 15); 1781 kościół konsekrowany, prep. Ludwik Adamek O.Cist., instytuowany w tym roku (*AV* XIV 7v–18); 1787 okręg par. jak w 1563 r. plus „attynencya Szabas”, 5 młynów: stary, nowy, gozdziawski, sorzyński, branice i karczma zielona, par. liczy 1742 mkw, w tym 82 Żydów (*Spis* I 408; II 129–30); 1789 ks. Józef Adamski O.Cist.,

provisor kl. wach. i pleb. M., dochód 735/4 zł, a z prebendy należącej do ks. Celińskiego, Cyst. wach., dochód 251 zł (*Osad. rad.* I 37, II 241–2).

6. 1416 Filip s. Wojsława, student U. Kr. (*Al.* 38)⁸.

7. *ZDP* rpsy 501–2, 6120–31, 8343–6; *Wyciąg* 680; *Wiś.Rad.* 152n.; *Niwiński* 1930 36, 61–2, 65, 69, 82–3, 105, 122, 124, 131; *Niwiński* 1931 121; *Derwich* 1991; 1992 wg indeksu; 1997a 51–2.

Uw. Kl. świet. uzyskał wieś M. w l. 1374–1408 w zamian [?] za wieś Ciepłą, gdzie wcześniej mieściła się prepozytura klaszt. (*Derwich* 1991).

¹ Nieznana wydawcy kopię tego dok. wpisał ok. 1460 r. do swojego kodeksu Maciej z Pyzdr (*BKór: rps.* 816 161).

² Nic nie wiemy o wcześniejszych właścicielach M. (*Derwich* 1991).

³ Może identyczny z opatem Mikołajem Drozdkiem vel Mniszkiem, por. Święty Krzyż, p. 6A.

⁴ W tym okresie kl. wach. posiadał aż dwie wsie o nazwie M.: naszą prepozyturę (*LR* 361) oraz jakiś, dziś nieistniejący M. w par. Wąchock, z którego brał dzies. z łkm. (*ib.* 358). Który z nich wymieniono w spisie wsi czynszowych kl. – nie wiadomo.

⁵ Zapiska tylko z datą dzienną „die Lune XIII mensis Augusti”. Wpisał ją do swego kodeksu Maciej z Pyzdr, który w prepozyturze w M. przebywał ok. 1460 r. (po 1454, przed 1462 r.), w tym zaś okresie 13 VIII przypadał na poniedziałek tylko w 1459 r. W grę wchodzi ewentualnie jeszcze 1464 r.

⁶ Wg M. Niwińskiego dochód prepozytury w M. oszacowano przy transakcji z 1462 r. na 19 grz. (*Niwiński* 1930 136) – informacji tej brak jednak w dostępnych dok. dotyczących zamiany.

⁷ Po zamianie z 1462 r. dwór i folw. objął może bezpośrednio kl. wach., skoro w opisie jego uposażenia Długosz nazwał je klasztornymi.

⁸ Identyfikacja miejscowości niepewna.

MODLIBORZYCE (1326–7 Modlibossicz, 1327–8 Modlibosicz, 1346–9, 1352 Modlibozicze, 1350–1, 1353 Modlibozicz, 1351 Modlibosicze, 1354–6, 1414–5, 1442 Modlibozice, 1373–4, 1402 Modlibozicze, 1416 Modliborzycze, 1427 Modliboszyce, 1437 Modlibasicze, 1449 Modliborzycze, Modlibosschÿcze, Modliborsk, 1452, 1454 Modlibosicze, 1470–80 Mo-

dlibozycze, Modlibozicze, Modlibozycze, 1471 Modliborzicze, Modlibozicze, 1504 Modlybozczyce, Modlibozicze, Modlybozczyce, 1506 Modlibozicze, 1510 Modlibozice, 1529 Modlibozice, Modliborzicze, 1530 Modlibozycze, 1531 Modlibozijcze, 1532 Modlybozhÿcze, 1538 Modlibozyce, 1546 Modliborzycze, 1553 Modlibozicze, 1555 Modliborzicze, 1561–2 Modlissowycz, 1564 Modlibozice, 1569 Modlibozicze, 1571 Modlibozice, 1578n. Modlibozicze, 1627 Modliborzycze, 1629 Modlybozycze, 1650 Modlibozyce, 1650–1 w Modlibozycach, w Modliborzycach, Modlibozanie, Modliboski, 1662 Modlibozyce, 1787n. Modliborzycze; *Kam.* 128; *Rym.* 44, 79; *Rospond* 231) 10 km na W od Opatowa; ok. 19 km na SE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 28); 1325n. par. własna (*MV I* 165n.).

2. 1402 Stanisław dz. Wojnowic zobowiązuje się nie używać ani pieszo, ani konno ścieżki mesznej przebiegającej z Wojnowic do M. przez pola należące do Macieja opata i konw. kl. świet., poczynszy od wzgórza po ich lewej stronie (*Mp.* IV 1069); 1416 graniczy z → Rudnikami (*ib.* 1158); 1449 Mikołaj z Taczowa pkom. sand. rozgranicza M. od Gołoszyc Większych [ob. Wyższych] należących do Wawrzyńca kantora opat. Granica prowadzi według starych znaków wskazanych przez starców, od narożnicy między M. i dziedzictwem Lipniki [ob. nie istnieje] przez zarośla do rzeki, jej obu brzegami przez las do cz. należącej do Mikołaja z Gołoszyc, gdzie kończy się przy ogrodzie nad rz. (*ib.* 1510); 1449 tenże rozgranicza M. od Gołoszyc Mniejszych [ob. Niższych] należących do rodzeństwa Piotra i Femki. Granica biegnie od narożnicy między M. i Oziembłowem przez zarośla do gęstego gaju, następnie do drogi z Gołoszyc do Krępy przez gaj modliborski (modlobosskÿ), za nią zaroślami obok dużego, gęstego gaju do drogi zw. „Bukowka”, skrajem zarośli do błotnistej łąki czyli „błotnicy”, a w połowie drogi w stronę pola w prawo, do dębu na brzegu łąki, między łąką a polem w kierunku Gołoszyc Mniejszych, przecina ścieżkę prowadzącą z Gołoszyc [których?] do M. na mszę, czyli meszną ścieżkę (ad missam alias do mesznej szczÿesszkÿ)¹, przed

Gołoszycami Mniejszymi skręca do olchy (ols-scheŷ) stojącej pośrodku łąki, stąd do pola (alias cu polu) należącego do M., skrajem łąki przez rzekę płynącą z Gołoszyc Większych do M. i jej brzegiem do granic tych Gołoszyc (*ib.* 1511; *AG* 3245); 1452 droga w M. łącząca posiadłości pleb. (→p. 5); 1470–80 graniczy z Gołoszycami, Bratkowem, Rudnikami, Piskrzynem, →Żernikami i Oziembłowem (*DLb.* III 235); 1580, 1589 rozgraniczenie z Oziembłowem (*ZDP rps* 1465 nr 12, 14); 1580, 1638 rozgraniczenie z Rudnikami i Piskrzynem (*ib.* nr 18–9); 1586–7 rozgraniczenie z Bratkowem k. granic Rudnik i Oziembłowa (*ib.* nr 9–11); 1589–90 rozgraniczenie z obu Gołoszycami (*ib.* nr 13, 15–6); 1598 rozgraniczenie z Żernikami (*Inw.* 1598 214); 1712 rozgraniczenie z Piskrzynem (*ZDP rps* 1465 nr 20); 1788, 1796–7 rozgraniczenie z Gołoszycami Wyższymi (*ib.* nr 22, 23–5); 1789 ustalenie granic M. (*ib.* nr 21); 1800 rozgraniczenie z Bratkowem (*ib.* nr 26).

3. Własn. kl. święt. i pleb. M.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym M. (*Derwich* 1992 278); 1402, 1416 →p. 2; 1427 Mikołaj opat święt. przeznacza na utrzymanie konw. m.in. wieś M. z sepem i innymi dochodami, którą zakonnicy albo wykupią z rąk szl. Andrzeja i jego żony, albo też obejmą dopiero po ich śmierci (*ZDM* II 390); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym M. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1452 przyjeżdżający do M. mnisi święt. mają prawo do 2 posiłków na koszt plebana (→p. 5);

1470–80 własn. kl. święt., folw. klaszt., 8,5 łkm., 3 zagrody z rolą, 3 karczmy z rolą, staw rybny położony pośrodku wsi, jeziorko, młyn. Kmiecie płacą po 40 gr czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, karczmy płacą po 2/12 grz. czynszu, młyn płaci czynsz (*DLb.* III 234–5; II 328–9); 1504, 1506 pobór z 5 ł. i karczmy dorocznej (*ASK* I/7 4, 37, 104, 116v); 1510 pobór z 6 ł. i karczmy z 1 kwartą roli (*ib.* I/10 16v);

1529 należy do stołu konw., płaci 11/32 grz. czynszu, ale mnisi już od 2 lat go nie otrzymują, bowiem wieś M. wziął w dożywocie jako zastaw

za pożyczkę Erazm Krupek (*LR* 350); 1529 opust. karczma i zagroda (*ib.* 367); 1530–2 pobór z 4 ł. i karczmy z 1 kwartą roli (*ASK* I/10 207v, 452, 593); 1537 wieś dzierży w zastawie Erazm Krupek (*Gacki* 278); 1538 pobór z 4 ł., od 1 zagr. i z karczmy (*ASK* I/7 187); 1553 Zygmunt A. potwierdza oddanie wsi M. należącej do konw. święt. w dożywotnią dzierżawę Pawłowi Kuczowskiemu (*MS* V/2 6034);

1555 Jakub Uchański bp chełmski, komisarz SA, i Jan z Tarnowa, kustosz tarnowski, potwierdzają warunki podziału dóbr kl. święt. z 1427 r., m.in. zobowiązują opata Andrzeja Kuczowskiego do wykupienia na swój koszt za 80 fl. z rąk jego br. Pawła należącej do stołu konw. wsi M. (*AG* 1896); 1555 Paweł Kuczowski orator O.Cist. skarży przed delegatami SA opata i konw. święt., ponieważ uzyskał od nich przed kilku laty w dożywocie wieś M., w której poczynił pewne inwestycje, a teraz ma być mu ona odebrana wyrokiem sądu komisarycznego jw. (*ZDP rps* 1465 nr 6); 1564–5 należy do kl. święt., ma ją w dzierżawie Mydlownicki (*LS* 1564–5 328); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 7 ł., od 3 zagr. z ogrodem i z karczmy (*ASK* I/7 401v, 568v); 1578 pobór od 16 kmieci na 8 ł., 4 zagr. z rolą, 1 kowala i 5 rybaków (*ib.* I/10 763v; *Paw.* 186); 1588 kl. święt. daje pobór od 16 kmieci na 8 ł., 4 zagr. z rolą, karczmy z kwartą roli i 5 rybaków (*ASK* I/10 811); 1600 wieś w dzierżawie (*Gacki* 278); 1604 wizytator Marcin Wróblewski archid. sand. stwierdza nadużycia ówczesnego dzierż. M., szlach. Jana Kuczowskiego, w stosunku do poddanych w M. (*Gacki* 264); 1627, 1639 →p. 5; 1629 opat święt. daje pobór od 16 kmieci na 8 ł., 4 zagr. z rolą, 3 rybaków i z kwarty roli karczmy (*RS* 1629 54);

1650 należy do stołu konw. (*AG* 1913–5, 1917); 1650 konw. święt. daje pobór z 13 domów, od 16 kmieci na 3 ł., 4 zagr. z rolą, 3 rybaków, z 1 karczmy z rolą i 1 karczmy bez roli (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., 12 kmieci, 6 półrol., 2 zagr., karczma, wiatrak. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 22 gr, półrol. po 11 gr, zagr. po 6 gr, chał., jeśli są, po 1 gr, karczmarze po 20 fl., a od wiatraku 6/6 fl. Kmiecie dają po 4 kapłony i 6 mat, pracują cały rok po 3 dni tyg. w 2 osoby

[własnym zaprzęgiem], półrol. dają po 3 kapłony i 3 maty, pracują tylko latem po 4 dni tyg. 1 osobą, pieszo (*ib.* 10, 15v, 17–7v); 1662 pogłówne od zarządcy szl. Winiarskiego z żoną, 11 czeladzi i 68 mkw wsi (*ASK I/67 24v*); 1673 własn. konw. święt., pogłówne od zarządcy Wojciecha Błażejowskiego z żoną i córką, 57 czeladzi i mkw wsi (*ib.* 225v); 1674 pogłówne od Błażejowskiego z żoną i córką, 9 czeladzi folw. i 40 mkw wsi, Bidzińskiego z żoną, synem i 3 córkami, 9 czeladzi i 92 mkw wsi (*ib.* 400, 455v–6); 1676 pogłówne od 345 osób (*Kowalski 112*); 1747 liczy 628 mkw, w tym 20 Żydów (*ib.* 116); 1782 liczy 716 mkw, w tym 6 protestantów i 50 Żydów (*ib.* 118); 1787 liczy 808 mkw, w tym 47 Żydów (*ib.* 119); 1789 dochód z całej wsi wynosi 19237/4 zł, w tym plebana 2453/20 zł (*ib.* 244, 246); 1819 wieś M. z folw. należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 6v); 1827 ma 24 domy i 148 mkw (*Tabela II 28*).

4. 1351, 1442 → p. 3; 1553 Zygmunt A. przynosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym M. (*AG 1909*); 1617 wójt Wawrzyniec (*AVCap.* XXXVI 38).

5. Wieś par., patronat należy do szlach. i kl. święt., dzies. należy do pleb. M. i kl. święt.

1325–8, 1350–1, 1354–5 par. płaci dzies. pap., taksa 8 grz. (*MV I 162, 239; MV II 367, 402, 418*); 1326–8 pleb. Stefan (*MV I 239*); 1328, 1346–9, 1352–6, 1373–4 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci w l. 1346–8, 1373–4 po 3 sk., 1349n. po 4 sk. (*MV I 313; MV II 198, 208, 217, 227, 254, 262, 270, 277, 285; MV IX 17, 37; Gromnicki 392–3*);

1437 po rezygnacji pleb. Stanisława oraz odrzuceniu przez parafian kandydatury Pawła z Brzegu, jako im nieznanego i nieodpowiedniego, prowizję na kościół par. w M., o dochodzie 8 grz., otrzymuje kleryk Abraham z Rudnik (*BP V 746*); 1402, 1449 wspomniane ścieżki meszne z Wojnowic i Gołoszyc do M. (→ p. 2); 1452 Jan Elgot scholastyk i kan. krak., wikariusz in spiritualibus, wspomagany opinią Jana z Dąbrówki, profesora teologii, dra dek., dziekana sądeckiego, kan. ś. Floriana oraz mgra Jakuba z Szadka, kan. sand., wydaje ostateczny wyrok w sporze między opatem i konw. święt. a mgrem Bartłomiejem pleb. M. o drogę w M.: pleban ma wyty-

czyć sobie nową drogę łączącą jego posiadłości (tej samej długości co stara, którą musi porzucić), przechodzącą z lewej strony jego dworu, idąc z Opatowa do Szydłowa, ma też, wynagradzając ustępstwo konw., gości przybywających do M. zakonników dwoma posiłkami (*AG 3246*);

1454 pap. Mikołaj V poleca archid. krak. i kantorowi sand. przywrócić wszystkie posiadłości i dochody kościoła w M. rozdane bezprawnie przez poprzedników obecnego pleb. Bartłomieja z Opatowa (*ib.* 1853; *Gacki 228–9; BP VI 798*); 1468 [?]² opat i konw. kl. święt. zawierają ugodę z Goliskim w sprawie pr. patronatu nad kościołem par. w M. (A. Brückner, *Drobne zabytki języka polskiego*, „Rozprawy AU”, „Wydz. filol.” 25, 1897, 235n.); 1468–78 pleb. Jan Bostowski (*AG 1868 dorso; Wiś.II. 373; Wiś.Op. 564; BKUL 2; Wypisy II 18, przyp. 7; → Bostów, p. 3A*);

1470–80 mur. kościół par. ś. Benedykta, zbudowany z kamienia staraniem pleb. mgra Bartłomieja z Opatowa, którego jedynym kollatorem i patronem są opat i konw. kl. święt., ale cz. pr. patronatu należy do dz. Gołoszyc. Pleb. posiadał w M. 1 karczmę z rolą, ale zamienił ją na klaszt. łóżysko rzeki (alveum) i łąki dla zbudowania stawu rybnego, ma też role na folw. o obszarze do 3 ł., 1 rolę we wsi Piskrzyn oraz 3 łąki: w M., Rudnikach i Stobcu. Z cz. ról folw., tych nowo wyrudowanych, dzies. pobiera kl. święt., z pozostałej cz. folw. i wsi dzies. snop. i kon. wart. do 8 lub do 10 grz. należy do pleb. M., który pobiera też dzies. snop. z folwarków szlach., łkm., zagrody i karczmy we wsi Dąbie, z 1 folw. szlach., łkm., zagrody i karczmy w Gołoszycach Niższych, z łkm. w Gołoszycach Wyższych, snop. i kon. z folwarków szlach., łkm., zagrody i karczmy w Oziembłowie, z zagrody i karczmy w Piskrzynie, z folwarków szlach., łkm., zagrody i karczmy w Raczczynie³, snop. z folwarków szlach. w Rudnikach, snop. i kon. z folwarków szlach., łkm., zagrody i karczmy w Stobcu, z folwarków szlach., łkm., zagrody i karczmy w Wojnowicach, snop. wart. 2 grz. z folw. bpa włocł. w → Żernikach. Okręg par.: M., Dąbie, Gołoszyce Niższe i Wyższe, Oziembłów, Piskrzyn, oba Raczczyny, Rudniki, Stobiec i Wojnowice (*DLb. II 328–30; III 234–5; Kowalski 259–60*);

1471 Jakub opat wach. jako delegat SA ogłasza na prośbę opata świet. Michała w obecności plebanów i wikarych kościołów parafialnych w → Słupi [Nowej i Starej], → Świętomarzy, M. i Mominie bullę pap. Pawła II z 1467 r. przyznającą opactwu świet. dzies. z nowo skolonizowanych przezeń terenów leśnych; obecny m.in. Jan Bostowski, pleb. M. (*Wiś.H.* 371–3);

1523 Klemens z Oliszowy opat świet. prezentuje na pleb. M. Stanisława ze Słupi [której?] (*Gacki* 86); 1529 pleb. jest Stanisław ze Słupi, który pobiera dzies. snop. z ról kmiec. i cz. folw. w M. wart. 4 grz., z Rudnik wart. 2 grz., z Oziembłowa i opust. roli Dąbie wart. 1,5 grz., z 2 folw. i od 2 zagr. w Gołoszycach Niższych wart. 1 grz., z folw. i od zagrody w Gołoszycach Wyższych oraz z 2 ról opust. wsi Raczczyn, co trzeci rok, łącznej wart. 0,5 grz., z pewnych pól folw. bpa w Żernikach wart. 20 gr, w Piskrzynie z 2 folw. szlach. i opust. wsi Wojnowice wart. 3,5 grz., z folw. i od zagrody w Stobcu wart. 2/12 grz., z opustoszałych karczmy i zagrody w M. dzies. nikt nie oddaje, za dzies. kon. pleb. uzyskuje 11 gr, a za kolędę 30 gr; wikary ma 2 grz., ministrant 1,5 grz., łączny dochód kaplicy wynosi 16/1 grz., w tym za dzies. snop. 15/19 grz. (*LR* 366–7); 1537 Stanisław Lipnicki, oficjał i kan. sand., oraz Mikołaj Kosowski, kan. sand., delegaci bpa krak., zmuszają trzymającego M. w zastawie Erazma Krupka do przekazania pleb. M. 4 kop żyta za to, że zabronił mu wybierać dzies. snop. (*Gacki* 277–8); 1540 Zygmunt ze Stężycy, dr dek., audytor kurii bpa, na prośbę mgra artium Stanisława, pleb. M., stwierdza na miejscu, że otrzymuje on tylko dzies. od kmieci z M., a dzies. z folw. zabiera kl. świet. (*ib.* 278); 1540 Jan wikary (*MDS* I 130); 1546 Walerian z Bodzentyna, pleb. M. i → Pawłowa (*AG* 1895); 1550–60 kościelny Andrzej Krupka (*MDS* I 133);

1563 bp krak. potwierdza układ w sprawie pr. patronatu nad kościołem w M. zawarty między kl. świet. a dziedzicami Gołoszyc Niższych i Stobca: będą oni prezentować pleb. M. na zmianę, raz kl., raz dziedzice, przy czym druga strona uzna osobę prezentowanego pod karą 1000 czerwonych zł, byle tylko był on zdalny do służby kościelnej i uznawał jurysdykcję SA, równocześnie prezentowany przez szlachtę Paweł Sto-

biecki, pleb. Szydłowa, zrezygnował z probostwa w M., a opat i konw. świet. za zgodą szlachty prezentowali na pleb. M. Andrzeja Krajewskiego, archid. krak. (*Gacki* 233–4)⁴; 1564 okręg par.: M., Gołoszyce, Gołoszyce Wyższe, Janczyce, Oziembłów, Piskrzyn, opust. wieś Rajczyn [dawniej Raczczyn], Rudniki, Stobiec i Wojnowice (*Paw.* 186);

1596–8 nadawstwo Bened. świet. i ich opata, pleb. niewymieniony (*Wyciąg* 685); 1598 pleb. M. rości sobie prawa do 1/2 ł. w Żernikach (*Inw.* 1598 214); 1600 Wojciech Paprocki, pleb. M., zmuszony zostaje przez dzierżawcę M. do przyjęcia 40 zł za dzies. z M., choć należna mu była dzies. snop. (*Gacki* 278); 1601 pleb. Wojciech Paprocki (*AV* IV 127); 1604 mur. kościół par. Wniebowzięcia NMP i ś. Benedykta, konsekrowany, kollatorem jest opat i konw. świet. Pleb. ma 3 ł., 2 zagr., sadzawkę, karczmę z rolą, łąki w M., Rudnikach i Stobcu, 1/2 ł. w Piskrzynie. Jest kantor, rektor szkoły i szpital. Okręg par.: M., oba Dąbie, Gołoszyce Niższe, Oziembłów, Piskrzyn, Rajczyn, Rudniki, Stobiec, Wojnowice (*AV* XLI 529; *Kowalski* 106, 127, 165, 172, 212); 1606 erekcja bractwa ubogich (*AV* VII 360); 1614 mur. kościół par. śś. Benedykta i Zofii, patronat opactwa świet. i ok. 50 szlachty. Plebanem jest chory Wojciech Paprocki z Wolborza, wikarym Krzysztof Iwański. Poza tym rektor szkoły, kantor spełniający też obowiązki dzwonnika, organista, szpital z 9 ubogimi. Pleb. ma 3 ł. i 2 poddanych. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 500 parafian. Do par. należy 6 osad (*AV* Cap. XXXVI 37–8; *Kowalski* 106, 108, 127, 172, 198, 212);

1627 Bogusław Radoszewski opat i konw. świet. przeznaczają plac nad stawem rybnym „Gornia” w M. na budowę szpitala dla ubogich oraz przeznaczonych dla niego: stodoły, obory i chlewni, tudzież ofiarowują szpitalowi położony obok ogród, który uzyskali od pleb. Wojciecha Paprockiego w zamian za opust. ogród zw. Szafranowskie k. ogrodu Michała Koziela, ponad stawem „Gornia” (*MDS* II 148–51); 1627 małżonkowie Stanisław i Elżbieta z Zagorowa Witosławscy zapisują położonemu k. kościoła szpitalowi w M. na swych częściach w Piskrzynie pod karą 100 grz. roczny czynsz wydawany

w dniu ś. Pryski [18 I] na ręce przedstawiciela proboszcza M., a mianowicie: 12 kor. żyta oziemego miary iwańskiej, po kor. grochu, grochowi, owsa i pszenicy oraz połęć słoniny (*ib.*); 1629 bp krak. zatwierdza fundację szpitala w M. oraz poleca pleb. M. co roku powoływać spośród parafian radę nadzorczą, zabrania wspólnego przebywania w nim kobiet i mężczyzn, określa, ilu ubogich, starców i chorych, oprócz dzieci i tych, którzy sami potrafią zapracować na pożywienie, może w nim przebywać [liczby brak!], nakazuje pensjonariuszom spowiadać się i przyjmować komunię w każdą pierwszą niedzielę miesiąca i w święta solenne, uczestniczyć w niedzielnym nabożeństwie za dusze benefaktorów oraz w nauce katechizmu, śpiewać *Bogurodzicę* po matutinie (*ib.*);

1639 sąd biskupi nakazuje prowizorowi kl. święt. zwrócić pleb. M. żyto z M., już wybrane przez plebana, jednakże bezprawnie zwiezione do stodół konw. (*Gacki* 278); 1639 pleb. Wojciech Południowski (*Ep.* LIV 361); 1643 dochód pleb. wynosi 25/19 grz. (*Kowalski* 240); 1646 mur. kościół par. Wniebowzięcia NMP; 4 stare ołtarze, brak oryginalnego dok. erekcji. Patronat w 1/2 należy do kl. święt., w 1/2 do dziedziców Gołoszyc Niższych i Stobca. Pleb. Wojciech Południowski, fundacja wikarych, szkoła, szpital z 4 ubogimi, bractwo ubogich uzyskuje po 1 fl. od 12 krów trzymanyh przez parafian. Dochód par. wynosi 500 zł, z tego 200 fl. „pro fabrica ecclesiae”. Pleb. ma 2 poddanych oraz ob. nieoddawane dochody z 160/10 fl. zapisanych w 1602 r. przez Adama Bidzińskiego na Rudnikach i z 60/4 fl. zapisanych w 1636 r. przez Adama Lipnickiego na Gołoszycach Niższych. Wyderkafy dla wikarych: z 1622 r. z zapisu Stanisława Witowskiego 200/12 fl. na Piskrzynie i z 1624 r. 300/18 fl., dające łącznie 40 fl.⁵, do których pleb. dokłada rocznie 60 fl. Kandydat na wikarego kształcił się w Kr. Szpital pobiera dochód od sum 100/7 fl. i 60 fl., który ob. nie dochodzi. Pleb. pobiera dzies. z 9 wsi, z tego z 6 pien. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 600 parafian. Do parafii należy 11 osad (*AV* VII 36v–7, 151v–5; *Kowalski* 106, 108, 172, 202, 240, 297);

1651–1782 kościół par. ś. Benedykta (*Kowalski* 339); 1660 erekcja bractwa Męki Pańskiej (*AV*

XXII 199); 1666 zapis 200 fl. dla bractwa Miłosierdzia Bożego (*Kowalski* 310); 1668 Mikołaj Oborski sufragan krak. konsekruje w kościele w M. kaplicę NMP i ś. Jana Ewangelisty (*Kracik* 137); 1676 pleb., wikary, rektor szkoły i szpital z 6 ubogimi, którego większość uposażenia zatrzymana. Pleb. ma 4 ł., tj. 26 staj, pobiera dzies. snop. z folw. i od kmieci w Gołoszycach Niższych i Wyższych, Piskrzynie i Stobcu, od poddanych w Żernikach [?], dzies. pien. z Oziembłowa, Rudnik i Wojnowic, dzies. z M. zatrzymana, podobnie jak z Raczczyna, ta „ob desolationem agroru, et subditorum”. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 600 parafian. Do par. należy 8 osad (*Kowalski* 106, 108, 133, 198, 217, 259–60, 319); 1681–93 kl. święt. przegrywa proces o dzies. z M. prowadzony z tutejszym pleb. (*Gacki* 278);

1694 kantor ma 36 zł dochodu, a organista 24 zł. Bractwo Męki Pańskiej ma zapis 200/12 fl. Pleb. pobiera dzies. snop. z folwarków i od kmieci w M. oraz w Gołoszycach Niższych i Wyższych, ale te ostatnie zatrzymane, z folwarków i od kmieci w Piskrzynie oraz w Witowicach, ta ostatnia wart. 30 fl., od poddanych w Żernikach [?], a także dzies. pien. z Oziembłowa, Rudnik i Wojnowic. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 500 parafian. Do par. należy 8 osad (*Kowalski* 106, 108, 219, 221, 259–60, 310); 1727 mur. kościół par. Wniebowzięcia NMP, konsekrowany, 4 ołtarze: ś. Anny, ś. Benedykta, NMP Częstochowskiej, Podniesienia Krzyża Ś. Patronat kl. święt. Pleb. Adam Zalesniewicz od 1720 r., organista, brak wikarych, istnieje jednak fundacja wikariuszy jak w 1646 r. Szpital, bractwo Miłosierdzia Bożego otrzymuje z zapisu 200 fl. dokonanego w 1666 r. tylko 8 fl., ma od 9 do 15 krów trzymanyh u poddanych. Pleb. ma 3 ł., tj. 390 zagonów w 32 stajach, 9 sztuk bydła, 1 poddanego. Pleb. ma wszystkie zapisy jak w 1646 r. oraz 200/12 fl. zapisanych przez Andrzeja Aleksandra Wysokiego w 1666 r. na Gołoszycach, 600/42 fl. zapisanych przez Katarzynę Konarską w 1725 r. na Stobcu, 2000/140 fl. zapisanych na Oziembłowie. Pleb. pobiera dzies. snop. z folw. i łkm. z M., z folw. i od kmieci wart. 60 fl. w Oziembłowie, z folw. i 48 fl. za dzies. od kmieci w Piskrzynie,

dzies. pien. z folw. i snop. od kmieci w Rudnikach, snop. z folw. i pien. od kmieci w Wojnowicach, snop. od 2 zagr. w Bratkowie i 1 kmiecia w Baczkowie, snop. od poddanych w Żernikach [?], pien. z Oziembłowa, obu Gołoszyc, 70 fl. ze Stobca. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 433 parafian. Do par. należy 7 osad (*AV* XXII 197–200; *Kowalski* 106, 110, 133, 154, 172, 224, 259–60, 297, 310, 319);

1736 kościół par. ś. Benedykta, konsekrowany, 4 ołtarze: ś. Anny, ś. Benedykta, ś. Antoniego i NMP. Patronat opata i konw. święt., pleb. Jan Kurnicki od tego roku, organista Marcin Staniszewski, drewn. szpital dla ubogich, bractwo Miłosierdzia Bożego. Pleb. ma 3 ł., tj. 390 zagonów w 32 stajach, 6 sztuk bydła, zbiera 6 wozów siana. Bierze dzies. snop. z folw. i łkm. w M., od zagrody z Bratkowa i od zagrody w Żernikach, snop. z folw. i od kmieci w Gołoszycach Niższych wart. 30 fl. i w Gołoszycach Wyższych wart. 60 fl., dzies. snop. z folw. i 48 fl. za dzies. od kmieci w Piskrzynie, dzies. pien. z folw. i snop. od kmieci w Rudnikach i Wojnowicach, dzies. snop. z folw. i 70 fl. za dzies. od kmieci w Stobcu, dzies. pien. z Oziembłowa. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 500 parafian. Okręg par.: M., oba Gołoszyce, Oziembłów, Piskrzyn, Rudniki, Stobiec, Wojnowice (*AV* XXV 131–9, 497; *Kowalski* 106, 110, 133, 152, 154, 227, 259–60, 310);

1747 mur. kościół par. ś. Benedykta, taki też jest rzeczywisty i legalny tytuł kościoła, choć w recesie wizytacyjnym z 1652 r. wymienione wezwanie Wniebowzięcia NMP. 4 ołtarze, patronat kl. święt. i dziedziców Stobca oraz Gołoszyc Niższych. Pleb. Józef Manikowski ma 4 ł., tj. 26 staj i 6 sztuk bydła, zbiera 4 wozy siana. Organista ma 32 zł dochodu. Bractwo Miłosierdzia Bożego. Pleb. pobiera dzies. snop. z folw. i łkm. z M., od zagrody w Bratkowie, 7 kop z działu w Oziembłowie, 60 kop z Rudnik, od poddanych w Żernikach [?], dzies. z Gołoszyc Wyższych i Wojnowic zatrzymane, ze Stobca cz. zatrzymana. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 400 parafian. Do par. należy 8 osad (*AV* XLVI 44–55; *Kowalski* 106, 110, 133, 152, 154, 172, 229, 259–60, 310);

1764 organista ma 32 zł dochodu. Bractwo Miłosierdzia NMP ma zapis 12 fl. na światło przed ołtarzem i z legatów 6 krów, trzymany przez poddanych, szpital ma tylko ogród, nie otrzymuje wcześniejszych zapisów. Żydzi płacą 30 fl. daniny. Pleb. ma 16/18 grz. dochodu. Ma 3 ł., 8 sztuk bydła, zbiera 15 wozów siana. Dysponuje zapisami jak w l. 1646 i 1727 oraz nowym zapisem sumy 1000/53 fl. z 1730 r. na Oziembłowie; czynsze wikariuszy jak w 1646 r., nie dochodzą. Pleb. pobiera dzies. z folw. w M., ob. zatrzymana, snop. od kmieci w M., snop. z folw. i od kmieci w Gołoszycach Niższych wart. 30 fl., snop. z folw. i 50 fl. za dzies. od poddanych w Gołoszycach Wyższych, snop. 40 kop z Oziembłowa, snop. z folw. i 60 fl. za dzies. od kmieci w Piskrzynie, snop. 35 kop z Rudnik, snop. od poddanych w Żernikach [?]; dzies. snop. od zagr. z Bratkowa nie dochodzi, gdyż nie sieją, cz. dzies. ze Stobca zatrzymana, z Wojnowic cała zatrzymana. Do par. należy 8 osad (*Kowalski* 106, 133, 152, 154, 232, 242, 259–60, 282, 297–8, 310, 319);

1776–82 dochód pleb. wynosi 400 zł (*ib.* 242); 1782 intrata pleb. 400 zł, rozchody 490 zł, przychody 890 zł. Szpital z 3 ubogimi. Do spowiedzi i komunii wielkanocnej przystąpiło 604 parafian. Do par. należy 8 osad (*ib.* 106, 110, 244, 247, 319); 1787 okręg par.: M., Gołoszyce Niższe i Wyższe, Oziembłów, Piskrzyn, Rudniki, Stobiec, Wojnowice, liczy 817 mkw, w tym 47 Żydów (*Spis* I 381; II 104); 1788 Jakub Zajączkowski OSB, przeor kl. święt., obiecuje na własny koszt wyremontować kościół w M., byleby tylko pleb. M. wycofał skargę przeciw pewnemu zakonnikowi święt., ekonomowi w M., dotyczącą „pewnej akcji [...] w kościele modliborzycim dnia 27-go kwietnia tegoż roku popełnionej” (*Gacki* 265); 1789 →p. 3; 1791 Piotr Łęcki, kustosz opat. i pleb. M., chcąc uniknąć ciągłych sporów, zrzekł się na rzecz kl. święt. dzies. snop. z ról folw. w M., w zamian za co przeor kl. ofiarował mu rolę karczemną z niwy dworskiej (*ib.* 278).

6. 1414–5 Wojciech s. Modliboga z M., student U. Kr. (*Al.* I 36)⁶; 1561 złodziejasek Marcin Budek z M. (*Rokoszny* 160); 1657 [11 IV] spotkanie króla szwedzkiego z Rakoczym w M. (*SG* VI 565).

7. ZDP rpsy 882–4, 8360–7; *Wiś.Op.* 265–7, 564–5; *Rawski* 51–2; A. Zapart, *Sieć szkół parafialnych w archidiakonacie sand. od XVI do XVIII w.*, RTK 27, 1980 zeszyt. 4, 58, 60, 64; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997a 63–4.

8. Osada hutnicza z OR (IA. Badania 1985, W. 1986, 103).

¹ O tej i o innych ścieżkach mesznych (np. prowadzącej do M. z Wojnowic, por. 1402 r., oraz z Krzczonowic do Koniełotów, por. Koniełoty, p. 2, 1391 r.) pisze S. Bylina, *Bezdrożem, drożyskiem, meszną drogą, meszną ścieżką*, [w:] *Aetas media, aetas moderna. Studia ofiarowane profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, W. 2000, 341–2, który jednak cytuję ten tekst na podstawie wydania F. Piekosińskiego, opartego na wadliwej i niepełnej kopii w *TN XVIII* 72.

² Być może chodzi tu o ugodę z 1563 r., a data podana przez A. Brücknera jest mylna?

³ W tekście „z obu Raczczynów”, tak też w 1529 r. Ob. Rajczyn.

⁴ Zob. przyp. 2.

⁵ Jednak czynsze wikariuszy na ogół nie dochodzą.

⁶ Identyfikacja miejscowości niepewna.

MOSTKI (1580 Mostky) dawna nazwa rz. Słupianki oraz miejsca, na którym w 1580 r. lokowano klaszt. wieś → Paprocice.

1580 → Paprocice, p. 3.4.

Mściska → Ostrów Mały

MŚCISŁAW (poł. XV w.; *Kosyl* 25, 67; *SHGL* 156; *Osady* 91–2) dziś nie istnieje, wchłonięty przez m. Chodel, lokalizowany między → Komaszycami a Chodlem.

Pow. urząd.; par. Kłodnica.

Włas. szlach.

5. Poł. XV w. dzies. należy do pleb. Kłodnicy (*Wojciechowski* 1963 7); 1470–80 z 6 łkm. dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* III 253).

7. *SHGL* 156; *Osady* 91–2; *Sochacka* 91; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Wieś zanikła po 1515 r., chyba przed 1529 r. Grunty dziesięcinne kl. święt. mogły wejść w obręb którejś z 3 innych jego wsi dziesięcinnych graniczących z M., tzn. → Godowa, → Kłodnicy Kościelnej lub → Komaszyc.

Myedzwieda → Niedźwiada

Myleowicze → Milejowice

Myrkowice → Mirocice

N

NIEDŹWIADA (1427–68 *SHGL* 159; 1470–80 Myedzwada, Myedzwieda, Myedzwiedza Mychowsky, 1496 Nyedzv(w)yada, Nieczwyada, Niedzwya, 1529 Nyedzwya, 1531 Nyedzvyada, Niedzwýada, 1537 nýedzwýada, 1553n. Niedzwia [1651 Niedzwia, w Niedzwia, Niedzwiedza, 1827 Niedzwica duża, Niedzwica mała; *Kosyl* 36, 68; *Derwich* 1992a 71) dziś N. Duża, dawna N. szlachecka, powstała z cz. szlach. w N., oraz N. Mała, dawna N. klaszt., powstała z cz. klaszt. w N., 7 km na NW od Opoła Lub.; ok. 67 km na NE od kl., od W graniczy z → Braciejowicami.

1. 1477, 1652 pow. urząd. (*SHGL* 159; *AG nab.* 936 1v), 1531, 1553, 1787, 1827 pow. lub.

(*SHGL* 159; *AG* 1909; *Spis* II 162; *Tabela* II 43); 1470–80n. par. Opole (*DLb.* II 546; III 242), 1827 par. Niedzwica (*Tabela* II 43).

2. 1427 jez. (*SHGL* 159); 1443 graniczy z Opolem (*ib.*); 1468 graniczy z Łaziskami (*ib.*); 1470–80 graniczy z Opolem (*DLb.* III 242), 1496 → Głodno; 1496 Otto z Pilczy i Krańnicy pkom. lub. rozgranicza cz. N. należącą do Jana opata i konw. święt. od cz. N. należącej do Stanisława Chobrzańskiego z Łazisk: granica biegnie od jez. Jeżyna (Yezyna) należącego do Stanisława przez wieś [tu brak 1,5 wiersza] do drogi młyńskiej (młynszka) z młyna w N. do Łazisk, drogą przez bór do strumienia, stąd przez bór, dąbrowę i bagniska, inaczej „olschyny”, do granicy mię-

dzy Janiszowem, Łaziskami i Głodnem nad wielkim potoczkiem (*LPod.* 122–3); 1537 Piotr z Bystrzejowic sędzia i Andrzej Lasota z Łopieninik pkom. i podsędek z. lub. określają granicę między Słupczą i N. należącymi do Jana Łukaszowica a włościami kl. święt., tzn. Braciejowicami, Głodnem i N. Jan „Curas” ze Słupczy może, podobnie jak jego poprzednicy, postawić jaz na Wiśle (Vesla) k. brzegu należącego do Braciejowic, bez naruszania starej granicy między jego wsią N. a posiadłościami opactwa, która zaczyna się od dębowego ula stojącego na brzegu Wisły (Visla), prowadzi wzdłuż dalszych uli dębowych z wyciosanymi znakami krzyża, przez las zw. Nieciecza (nȳecziezca), krańcem jez. „dzierza szua”, k. jez. „podmyedze” na lewo od Wisły w kierunku wsi N., do dębowego ula, prosto do łąki „Cyedynykye”, miejsca błotnistej, niemal rzeczki, do starego kopca tu usypanego, na którym znajduje się pal wierzbowy z 2 ciosami krzyża, stąd do jez. „Stanisław” pod N., do jazu „Madeŵski”, przy którym stoi dąb z 3 ciosami krzyża, wzdłuż tegoż jez. do narożnicy między N. opata święt. a N. należącą do Jana i Stanisława Chobrzańskich (*AG* 6329);

3. Włas. szlach., od l. 1442–68 szlach. i kl. święt.

3A. Włas. szlach.

1433 Jan rządcą (*SHGL* 159)¹; 1441 Piotr z → Wrzelowa kupuje od Grota z Faliszowic 1/3 Łazisk oraz 3 ł., zagrody i karczmy w N. za 100 grz. (*ZL* I 93; *BPAN rps* 8644 33; *Wroniszewski* I 137); 1443 dz. Wojciech z Michowa (*SHGL* 159); 1465 Piotr Drozd [kmić?] (*ib.*)²; 1468 dz. br. niedzielni Jan, Warsz, Wojciech, Rafał, Dzierśław (*ib.*); 1468–9 dz. Marcin Michowski z Rudna (*ib.*); 1470–80 dz. Chobrzański i Michowski h. Rawa (*DLb.* III 242); 1477 Warsz z Michowa sprzedaje Kaliszanki i N. za 400 grz. Janowi Słupceckiemu z Opola, co potwierdza Andrzej Morawiec z Kolczyna (*ib.* 94); 1496 dz. Stanisław Chobrzański z Łazisk (*LPod.* 122; →p. 2); 1531–3 pobór z 1 ł. (*RP*; *ASK* I/33 90); 1537 dz. Jan Łukaszowic, Jan i Stanisław Chobrzańscy (*AG* 6329; →p. 2); 1676 cz. szlach. liczy 82 poddanych (*Paw.* 34a); 1827 N. Duża ma 80 domów i 674 mkw (*Tabela* II 43).

3B. Włas. kl. święt.

1470–80 cz. należy do kl. święt., 3 karczmy z rolą. Karczmarze płacą po 0,5 grz. czynszu, nie pracują (*DLb.* III 242); 1529 należy do stołu konw., płaci 0,5 grz. czynszu (*LR* 350); 1553 →p. 4; 1650 cz. N. należy do stołu konw. święt. (*AG* 1913–5, 1917); 1650 konw. święt. daje pobór z 7 domów (*AG nab.* 936 9v); 1651 własn. konw., 4 półrol., 2 zagr., 4 chał., 4 komor. Poddani płacą czynsze jak w → Głodnie, pańszczyzna i pomocne jak w → Boiskach. Półrol. dają po 1 kapłoniu i 15 jaj, 3 maty, 0,5 kor. chmielu i 1 kor. żołądzi, zagr. i chał. dają po 1 kor. żołądzi, a komor. po 0,5 kor. żołądzi, (*ib.* 10, 16, 17–7v); 1676 cz. klaszt. liczy 34 poddanych (*Paw.* 34a); 1787 [cała?] liczy 89 mkw (*Spis* I 453; II 162); 1819 cz. N. wchodząca w skład folw. Głodno należy do konw. święt. (*AOkup.* 6v); 1827 N. Mała ma 36 domów i 318 mkw (*Tabela* II 43).

4. 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym 1/2 N. (*AG* 1909).

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Opola.

1470–80 z cz. klaszt. w N., tzn. z 3 karczem z rolą, dzies. snop. wart. 1 grz. dowożą kl. święt., z cz. szlach., tzn. z łkm., dzies. snop. i kon. dowożą pleb. Opola (*DLb.* III 242–3); 1529 z → Wrzelowa i N. dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 1v, 2v); 1819 do stołu konw. należy dzies. snop. wart. 36 zł (*AOkup.* 10).

6. 1459 Mikołaj s. Andrzeja, student U. Kr. (*Al.* I 157)².

7. *LL* 1569 39; *Paw.* 356, 34a; *RL* 1626 106; *SG* VII 65; *Myśliński* 40; *SHGL* 159; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 71–2; *Wroniszewski*; *Rozwółka* 214; *Rolska-Boruch* 224 i wg indeksu.

8. Materiały z VIII–IX i XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 161; *Hoczyk* 120).

Uw. Opactwo święt. raczej otrzymało niż kupiło swoją cz. N. od Michowskich h. Rawa, z którymi utrzymywało ożywione kontakty (*Derwich* 1987 164). Nastąpiło to jednak najpewniej dopiero po 1442 r., ponieważ N. brak zarówno w dok. z 1427 r. wyliczającym posiadłości ziemskie kl. na Lubelszczyźnie przy okazji ich prze-

kazania na uposażenie stołu konw. (ZDM II 390), jak i w dok. z 1442 r., gdy dobra opactwa wymieniono, przenosząc je na pr. średz. (Mp. IV 1434). Ponieważ cz. klaszt. posiadała karczmy, można ją identyfikować z N. (całą lub częścią) kupioną w 1441 r. przez Piotra z Wrzelowa (należał do Jackowskich, jednej z rodzin Rawiczów-Michowskich, *Wroniszewski* I 162). W 1468 r. dz. Łazisk był już Jan, zapewne s. Piotra. Zdaje się, że opactwo świet. uzyskało cz. N. niedługo przed 1468 r. (*Derwich* 1992 348).

¹ S. Kuraś w *SHGL* umieszcza tę zapiskę w części klaszt. N., jednak zob. uw.

² S. Kuraś w *SHGL* umieszcza tę zapiskę w cz. klaszt. N., jednak według *DLb.* w cz. kl. świet. nie było kmieci, zob. też uw.

³ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Niemsta, Niemściny → Małe Jodło

Nogawczyn → Kłodnica

NOWA HUTA (1787n. Nowa Huta; *Kop.K* 124) nad rz. Belnianką; 5 km na SW od kl.

1. 1787 pow. sand. (*Spis* II 116), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 163); 1787n. par. Bieliny (*Spis* II 116).

3. Włas. bpa krak., następnie rządowa, w l. 1818–9 kl. świet.

1787 liczy 254 mkw (*Spis* I 395; II 116); 1818 w zamian za klucz wierzbicki kl. świet. otrzymuje od rządu folwarki N. i → Stara Huta (*Gaciki* 244); 1819 wieś N.H. z folw. należy do stołu opata, w dzierz. (*AOkup.* 3v, 125–7v); 1827 ma 71 domów i 446 mkw (*Tabela* I 163).

7. *ZDP* rpsy 600–11, 6736–46; *SG* III 232.

Uw. *Bienias* 255–6 dat. powstanie tu huty na koniec XVII lub początek XVIII w.

NOWA SŁUPIA (1269 sluph, 1351 Slup ciuitas cum villula sibi adiacenti, que eodem nomine Slup appelatur, 1361 Slup Noua, 1405n. Slup, Sluppy, 1422 Slvpy, 1431 Slupp, 1437 Antiqua et Nova Slupy [in dorso: Slup utraque], 1447 Slupp, 1452 Noua Slup, 1468n. Slup, 1471 Slupp, 1473 Slupia, 1470–80 Slup utraque, Nova et Vetus Slup, Nova Slup, Slup Nova, Slup, 1477

Slupyp, 1478 Nova Slup, Slup, 1487 Slupye, 1491 Slup; w księgach miejskich z XV w.: Slup, Slupp, Slupia, Sluppia, Slupia Nowa (*Rokoszny* 161), 1504 Slupp, 1510n. Slup, 1527 noua Slupi, Slup, 1529 Nova Slup, Slup, Slupya, 1546 Slupia, 1551 Slupya, 1553n. Slupia, 1564–4 Slup, 1578 Slup nowa, 1601 Slupia, 1610 Slupia, Slupensi, 1662n. Slupia nowa, 1678 Slupene, 1688 Slupensis, 1780n. Slupia Nowa, nazwy odnoszące się do N.S. lub do Starej S.: 1394 Sluppi, 1414–5 Slupy, slup, Slupia, 1459 Slupy, 1460 Slup, 1463 Slupp, 1555 Szlupia; Obie Słupie, tzn. N.S. i Stara S.: 1437, 1470–80 zob. wyżej, 1439, 1442, 1452 utraque Slup, 1472 utraque Slupia, 1474 utraque Slupp, 1491n. utraque Slup, 1684 Obojej Słupi [pleb.]; *Kam.* 184; *Rymut* 1980 221n.; *Kop.K* 105; *Rospond* 356; → Stara S., nagłówek i p. 8D i 8E) dziś Nowa Słupia, 10 km na N od Łagowa, u wschodniego podnóża Łysca, między potokiem Słona Woda i rz. Słupianką; ok. 2 km na E od kl.

1. 1269 wieś (*Mp.* I 78); 1351n. m. (*Derwich* 1992 278); 1351 z. sand. (*ib.*), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 183); 1439n., 1470–80n. par. własna (*Mp.* IV 1351; *DLb.* II 489; nazywana też parafią Obie Słupie, ponieważ pleb. N.S. zarządzał także par. Stara Słupia), 1529 par. Stara Słupia (*LR* 373), 1564–5n. par. własna (*LS* 1564–5 329).

2. 1351, 1452 graniczy ze Starą S. (→p. 3.4.); 1439 droga publiczna ze S. [N.?] do Bodzentyna (*Mp.* IV 1351); 1470–80 graniczy z Lechowem, Bielinami, Dębem, Jeziorkiem [są to granice całego klucza podłysogórskiego dóbr klaszt.], ze Starą S., → Wólką Milanowską, → Baszowicami, → Bielowem (*DLb.* III 230, 232–3); 1610 graniczy z Baszowicami, → Serwisem, Wólką Milanowską, wspomniana droga z N.S. do wsi Serwis i Wólki Milanowskiej (*MDS* II 145–7); [1608–34] przedmieście Radoszów (→p. 3.4.); [1733] → Święty Krzyż, p. 2A; 1780 graniczy od E ze Starą S., od S z Wólką Milanowską i górą Skułka [?], od W z Baszowicami, od N z Serwisem (*Inw.Słup.* 6); 1780 ogrody miejskie „Radoszów” (*ib.* 4).

3.4. Włas. kl. świet.

1269 Bolesław Wstydl. pozwala opactwu świet. lokować na pr. niem. wieś → Grzegorz-

wice z wolnościami i zwyczajami takimi, jakie ma wieś Słup [N.S.] (*Mp.* I 78); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym m. S. [N.S.] z przyległą doń wioseczką S. [Stara S.] (*Derwich* 1992 278);

1361 mieszczanie: wójt Przybysław, Mikołaj zw. Smaga i Stanisław kowal (*Mp.* III 742); 1405 Władysław Jag. zezwala na odbywanie w należącym do kl. m. N.S. targów w każdy czwartek (*ZDM* VI 1681); 1418 sąd ławniczy w N.S. rozpatruje sprawę Piotra Szwatki, mieszczanina z Opoła Lub., i jego s. Korodajwy (*Kiryk* 1994 147); 1427 Mikołaj opat kl. świet. przeznacza na potrzeby konw. m.in. łaźnię w m. N.S., której łaźiebny ma obsługiwać zakonników; pozwala także jednemu z nich udawać się w razie potrzeby do dworu opata w S.[N.] po zaopatrzenie (*ZDM* II 390); 1431 radni m. N.S. przyjmują Kunczę, przybyłego z m. Łagowa, na współmieszczanina i polecają Maciejowi wpisać go „in libro civile” (*Rokoszny* 159); 1431 kupiec Andrzej z N.S. w Sandomierzu (*Kiryk* 1994 77); 1437 ponieważ opat świet. poparł Stefana wójta N. i Starej S. przeciw roszczeniom szlach. Jana Murcza z Wieloborowic, który pozwał go o pr. bliższości po swojej śp. ciotce Elżbiecie, sąd z. sand. nakłada na Jana wieczyste milczenie w sprawie spornego wójtostwa (*ZDM* III 502); 1447 dwór opata w m. N.S. (*ib.* 756);

1452 Mikołaj Grin, Marcin Papyesz, Mikołaj Trzczeński, Mikołaj Karoni rajcy, Bogusz podwójci oraz 7 ławników: Stanisław Rychlica, Stanisław Białek, Mikołaj Krawiec alias Ambrosz, Maciej Lanczyczka, Mikołaj Brzezka, Stanisław alias Stanik i Stefan zw. Zdun (Szdan) oświadczają, że przed ich sądem gajonym w N.S. Stanisław alias Stanikowicz, kmieć ze Starej S., zrezygnował na rzecz swego br. Jana z dziedzictwa matczynego w Starej S. położonego nad rz., idąc przez most w Starej S., między dziedzictwami Jakuba Wchul i Janika, o które Jan pleb. Obu Słupi pozwał niegdyś Katarzynę, wd. po Staniku, a sąd w obecności Macieja opata świet. odrzucił jego roszczenia (*AG* 3252); 1452 kowal (*Jabłoński* 98); 1454 mieszczanin Stefan (*ib.*); 1463 Jan, krawiec, mieszczanin (*CU* II 202); 1466 Maciej Papyesz podwójci z radnymi Bogusławem

Mikołajem Rudzkim, Stanisławem Stano, Wojciechem Kowalem oraz ławnikami: Wawrzyńcem Wrzoskiem, Stanisławem Gałą, Janem Piskorzem, Janem Janowskim, Mikołajem Czarnym, Szymonem Krawcem i Grzegorzem Ciemnym poświadczają, że Jan Krawiec sprzedał za 4 grz. Janowi Światowiczowi ze Starej S. swój dom położony między domami Mikołaja Borowego i Piotra Szewca (*Rokoszny* 159n.); 1467 ul. Opatowska (*Kiryk* 1994 77);

1468 Kazimierz Jag. na prośbę opata Mikołaja zakazuje odbywania na szczycie →Świętego Krzyża jarmarku na Zielone Świątki, niezatwierdzonego żadnym przyw., który zakłóca zakonnikom spokój i przeszkadza w modłach, a w jego miejsce ustanawia w m. S.[N.] pod Łysą Górą 2 jarmarki tygodniowe, na Zielone Świątki i na ś. Wawrzyńca [10 VIII], przyznając opatowi wyłączne pr. do sprzedaży napojów, oprócz wina, a także do pobierania targowego w wysokości 1 gr od wozu z chlebem i 0,5 grz. od innego wozu, od którego to podatku wolni mają być mieszczanie król. (*AG* 1869; *Pol.* 222); 1469 Jan bp krak. obiecuje przełożyć na inny termin nowo ustanowiony w jego m. Bodzentynie jarmark na ś. Ducha [tzn. na Zielone Świątki], który szkodzi podobnemu dorocznemu jarmarkowi w m. S.[N.], należącemu do opata świet., który z dawna odbywał się właśnie w dniu ś. Ducha (*AC* II 624); 1469 ul. ś. Krzyża (*Kiryk* 1994 77);

1470–80 m., należy do kl. świet., są w nim niewymierzone łany miejskie, z których płacony jest czynsz różnej wysokości, zależnej od wielkości roli, w sumie rocznie wynosi tylko 1/40 grz., 58 domów płaci opactwu po 1 wiard. czynszu, co łącznie daje roczny dochód 14,5 grz. Jest też łaźnia płacąca kl. 2 grz. czynszu, której łaźiebny zobowiązany jest na każde żądanie sam lub przez pomocnika obsługiwać zakonników w łaźni klaszt. na Świętym Krzyżu. Poza tym dwór i folw. klaszt., obok podwójny młyn dający wymiar, 2 małe stawy rybne, wiatrak oraz doskonały sad k. dworu, z różnymi drzewami owocowymi, w tym ponad 500 płodnych gruszy i jabłoni (*DLb.* III 230; II 489). Do N.S. kmiecie z →Koniemłotów i →Tukłęcza dowożą sól klaszt., a ze →Święcicy także inne towary (*ib.* III 238–9). Kmiecie z należących do kl. sieciach. Złotnik do-

wożą tu z Wieliczki i Kr. to, co im każą (*ib.* 269), a kmiecie z Piotrowa, włości bpa włocł., dają podwoły także do N.S. (*ib.* I 628);

1478 Stanisław Nawek mieszczanin N.S. kupił niegdyś za 30 grz. i konia wart. 2 grz. od opata Michała sołectwo we wsi klaszt. Wólka Milano-wska, co ob. potwierdza opat Jan, wśród świadków Leonard notariusz ze S.[N.?] (*AG.* 1875); 1504 pobór z 5 ł. i 4 karczem dorocznych (*ASK* I/7 33, 100v); 1504, 1506, 1510 szos 5 grz. (*RP*); 1510 pobór z młyna starosłupskiego o 2 kołach korczennych, młyna średniego o 4 kołach korczennych, młyna wielkiego o 2 kołach i trzecim stępionym, młyna dworskiego o 2 kołach wodnych, młyna sosnowskiego o 2 kołach walnych i tartaku (*ib.*); 1513 bractwo nowe (*Kiryk* 1994 77); 1527 →p. 6Ea; 1529 pobór z młyna dziedzicznego zw. Idzik o 2 kołach, opust. piła (*RP*);

1529 m. N.S. oraz położony pod m. młyn zw. Idziego należą do stołu opata święt., czynsz z m. wynosi 21/2 grz., z młyna 2 grz. Jest tu folw. opata, uprawa trójpłowa (*LR* 349n., 373); 1530 pobór z młyna dziedzicznego zw. „Kracin” o 1 kole, dzierżawionego przez Idzika, z młyna dorocznego o 2 kołach zw. Wielki Młyn, młyna sosnowskiego, dziedzicznego o 1 kole, dzierżawionego przez Bratka, i z karczmy (*ASK* I/10 222v); 1530–2 szos 5 grz. (*ib.* 235v, 478, 618v); 1531 pobór z młyna dorocznego „Nowa Słupia” o 1 kole, z młyna dziedzicznego o 1 kole zw. „Kracin”, Wielkiego Młyna dziedzicznego o 1 kole [pod Starą Słupią], młyna sosnowskiego dorocznego dzierżawionego przez Bratka (*ib.* 456); 1532 pobór z Wielkiego Młyna i młyna dzierżawionego przez Bratka Sosnowskiego (*ib.* 600); 1532 brak kmieci, pobór z młyna dzierżawionego przez Idzika (*ib.* 614v); 1538 pobór z 2 młynów i młyna Kuczorka (*ib.* I/7 191); 1538 pobór od mieszczan i 5 komor. (*ib.* 203v); 1538 kl. święt. pobiera 48/36 grz. czynszu z miasta i po 2 grz. czynszu z łąźni oraz z młynów Idzik, Bujak i Kuczorek (*ib.* 210); 1541 krawiec Stanisław Maciek pozostawił w testamencie 15 sztuk bydła, 27 owiec, 20 kóz, 20 świń, ubrania, 2 kozuchy, dom z rolą w Osieku (*Kiryk* 1994 77); 1546 dwór w S.[N.?] obsługiwany bez wymiaru przez młyn w →Michałowie, który ma też przerabiać

bez wymiaru, zarezerwowanego dla opata, słoł poddanych klaszt. z m. S.[N.] (*AG* 1895);

1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imienie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym m. S. [N.S.] z wioseczką zw. S. [Stara S.] (*AG* 1909); 1554 64 rodziny i 17 komor. (*Kiryk* 1994 78); 1557 63 rodziny (*ib.*); 1561 →Rudki, p. 2; 1561 star. słupski Jan Dobrucki (*Rokoszy* 160); 1563 67 rodzin (*Kiryk* 1994 77); 1565 jak w 1546 r. (*AG* 1897); 1566 burmistrz Marcin krawiec (*Kiryk* 1994 77); 1566 Franciszek Szewc, mieszczanin N.S., zapisuje ż. Reginie Kulebiance połowę na jego domie i zatyłku pod pewnymi warunkami (*Rokoszy* 160); 1567 opat nadaje mieszczanom pastwisko pod lasem zw. Kliszcz (*Kiryk* 1994 77); 1570–1 pobór od 17 rękodzielników i 3 czeladników, 13 komor., 5 gorzelników i z młyna o 3 kołach z rolą (*ASK* I/7 273, 347 451; *Kiryk* 1994 77); 1578 m., szos 16 fl., pobór z 2,5 ł. miejskich, od 21 rzemieślników, 10 komor., z 1 młyna dziedzicznego o 1 kole i z rolą, 1 stępy z 1 kołem (*ASK* I/7 605; I/10 785v, 790v; *Paw.* 205–6; *Kiryk* 1994 77);

1579 opat i konw. nadają mieszczaninowi Wawrzyńcowi Wachowi niwki w oznaczonych granicach z zastrzeżeniem czynszu i dzies. dla opata i kl. (*ZDP rps* 10543 43); 1580 ciż dają mieszczaninowi N.S. pastewnik miejski nad stawem Serwisz Kaptur [→Serwis] z zapisem 200 grz., rezerwując dla siebie dzies. (*ib.*); 1580 cech wielki (*Kiryk* 1994 77); 1589 26 domów w rynku i 39 domów przy ulicach, 4 kuźnie kowalskie, 4 warsztaty szewskie, 3 piekarzy, 3 krawców, 2 prasołów, kuśnierz, bednarz, kołodziej, tkacz, 6 chał. i 6 gorzelników, szos (*ib.*; *ASK* I/9 705; I/10 850, 891); 1593 kardynał Jerzy Radziwiłł, administrator bpstwa krak. i wizytator opactwa, zezwala zakonnikom udawać się do miasta [tzn. do N.S.] tylko w wyjątkowej potrzebie i w towarzystwie opata lub innego zakonnika (*BJ rps* 3544 157);

[1608–34] opat Bogusław Radoszewski zezwolił na wybudowanie w ogrodzie opackim pewnej liczby domów, a powstałe w ten sposób przedmieście nazwał na pamiątkę swojej fundacji Radoszowem¹ i wystarał się dlań o przyw. król. (*Jonston* III/2 93v; *Gacki* 92); 1610, 1611 →p. 5B; 1629 pobór z 64 posesji, 2,5 ł., od

4 szewców, 2 krawców, 4 kamieniarzy, 3 piekarzy, 2 sprzedawców soli, kuśnierza, bednarza, kołodzieja, tkacza, rzeźnika, 6 komor. bez bydła, z młyna dziedzicznego o 1 kole i stęp (*RS 1629 78–9, 83*);

1633 Władysław IV Waza na prośbę opata Bogusława Radoszewskiego obdarza mieszczan N.S. pr. niem., uchylając wszelkie pr. i zwyczaje polskie i ruskie, potwierdza dawny zwyczaj przedstawiania przez mieszczan 8 kandydatów, z których opat wybiera 1 na burmistrza i 1 na rajcę, zaś z pozostałych 6-ciu burmistrz powołuje jeszcze 2 rajców, poza tym uwalnia ich od podwód i ustanawia targ w soboty i jarmarki na ś. Benedykta [21 III] i Podwyższenie Krzyża Ś. [14 IX] (*Baliński 305–6 z oryginału; Wiś.Op. 407; S. Kuraś, Przywileje pr. niem. miast i wsi...*, Wr. 1971, 190); 1650 do stołu konw. należy m.in. czynsz z placu (area) łąni słupskiej (*AG 1913–5, 1917*); 1662 poglówne od 264 mkw (*ASK I/67 53; Paw. wstęp 51*); 1662 zamiana pewnych łąk i gruntów między kl. i m. N.S. (*ZDP rps 10543 43*); 1667 opat i konw. zamieniają pastewnik [jaki?] na pastewnik zw. „Sciegna” należący do m. N.S. (*ib.*); 1673 poglówne od 211 mkw (*ASK I/67 254v*); 1674 poglówne od 243 mkw (*ib. 425v, 473v*); 1678 → Rudki, p. 2; 1690 mieszczanin N.S. oświadcza przed sądem wójtowskim, że sprzedał kapitulę kl. św. łąkę, a całe pr. do niej przekazał przez zieloną różgę (*Gacki 248–9*);

1690 Jan III Sobieski na prośbę opata ustanawia w N.S. 4 nowe jarmarki, które mają odbywać się w pierwszą niedzielę po święcie Trzech Króli, oraz w dni: Znalezienia Krzyża Ś. [3 V], ś. Macieja [24 II] i Wszystkich Świętych [1 XI] (*SG X 855; Baliński 306; Wiś.Op. 407*); 1722 opat potwierdza mieszczanom pr. korzystania na własne potrzeby budowlane i opałowe z lasów klaszt. (*ZDP rps 10543 43; Gacki 266*); 1725 tenże potwierdza pastwiska mieszczan pod gruntami Wólki Milanowskiej (*ZDP rps 10543 43*); 1725 [może 1525?] opat i konw. nadają Idzikowi mieszczaninowi N.S. przyw. na młyn z zabudowaniami pod → Chelmem i z gruntami w Niezamiedzu (*ib.*); 1743 mieszczanin słupski Bukowski dzieli testamentem majątek między dzieci (*ib.*);

1780 należy do klucza starosłupskiego dóbr stołu opata klaustralnego. Miasto zajmuje obszar

21 ł. poborowych, 9 placów pustych, 102,5 osiadłych, które płacą po 12 gr czynszu, 12 placów wolnych od czynszu. Za słody w suszarni dworskiej dają ćwierć kor. od każdych 6 kor., od robienia piwa w browarze dworskim 15 gr od waru. Odpracowują 3 dni pomocnego. Z jatek rzeźniczych dają po 32 funty topionego łoju i biją bydło dworskie, szewcy wyprawiają skóry dworskie i wyrabiają z nich buty dla czeladzi po 15 gr za parę. Targowe z 8 jarmarków rocznie. Podymne z 74 domów miejskich, 7 domów probostwa parafialnego, 7 domów probostwa szpitalnego, 3 dworskich w ratuszu i browarku, w sumie z 91 domów wynosi 364 zł. Subsidium charitativum wynosi 300 zł. Budynki dworskie: ratusz czyli austeria do warzenia trunków, browarek i suszarnia (*Inw. Shup. 5–6*); 1780–2 przy podziale dóbr należących do stołu opata opat klaustralny uzyskuje m.in. N.S., Starą S. z folw. i → Paprocice (*Lefebvre V/5 164v; Gacki 253*);

1787 Stanisław August Poniatowski potwierdza przywileje m. klaszt. N.S. i ustanawia w nim 3 nowe jarmarki (*ZDM VI s. 241; Baliński 306; SG X 855; Wiś.Op. 407*); 1787 liczy 445 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis I 398; II 118*); 1791 opat, zatrzymując dla siebie położoną w mieście austerię do szynkowania, rezygnuje z powinności należnych mu od mieszczan słupskich, tzn. 6 kor. słołu rocznie, 15 gr od zrobienia piwa w browarze dworskim, 3 dni pomocnego przy żniwach z każdego domu, wyprawiania skór dworskich przez szewców oraz kamienia łoju od rzeźników, którzy przychodzili też bić bydło do kuchni dworskiej (*Gacki 249*); 1819 m. i cz. propinacji należy do stołu opata. Są tu 102 place osiadłe i nieosiadłe, z których 12 jest wolnych od czynszu, a pozostałe płacą po 12 zł. Do stołu tegoż należy też folw. N. i Stara S. z dworkiem i browarem, w dzierz. (*AOkup. 3v, 237; Gacki 253, 249*); 1827 ma 102 domy i 629 mkw (*Tabela II 183*).

5A. Kościół par. pod patronatem kl. św., następnie prepozytura klaszt.

1439, 1442 Jan Pełka pleb. [?] Obu S. (*Mp. IV 1351, 1424*); 1446 Jan wikary (*Rokoszny 162*); 1452 → p. 6B; 1452–3 Jan pleb. Obu S. (*AG 3252; Rokoszny 162*); 1456 → p. 6C;

1470–80 drewn. kościół par. ś. Wawrzyńca,

filialny w stosunku do kościoła w Starej S., ob. obu kościołami zarządza jeden pleb. z siedzibą w N.S. Pleb. ma w mieście własne role i łąki, bierze z 1 cz. łąnów miejskich dzies. snop. wart. do 60 gr, zaś dzies. z 2 cz. tych łąnów, wart. do 2 grz., oraz z folw. należy do kl. (*DLb*. II 489; III 230, 243). Poza tym pleb. pobiera dzies. z 1/2 Starej S., wart. do 6 grz. (*ib.* II 490; III 231), oraz z łkm. w Wilkocinie (*ib.* II 475). Okręg par.: N.S., Baszowice, Bielów, Wólka Milanowska, → Mirocice, Stara S. [?], → Bostowska Wola (*ib.* 463, 489n.; III 230–3, 240; → Stara S.); 1471 → Modliborzycę;

1471 pap. Paweł II na prośbę opata Michała inkorporuje do kl. świet. kościoły par. w Konieńmłotach i Obu S., a w 1472 r. Mikołaj opat koprzywnicki jako delegat SA ogłasza przyłączenie obu ww. kościołów par. do kl. świet. (*Jonston* II/27 25; *Szepiński* 143; *Gacki* 146–7; *Wiś. Op.* 407; *Wiś.Stop.* 109); 1472 Andrzej z N.S., Bened. świet., pleb. Obu S. (*Lelewel* 89 – informacja niepewna); 1472 Jan pleb. (*BKUL* 2); 1474 Jan pleb. Obu S., kopista pracujący z polecenia i za wynagrodzeniem opata Michała (*Zbiory* 386); 1477 szkoła par. (*Derwich* 1997a, → p. 6Db);

1491 Maciej opat i konw. kl. świet. oraz Mikołaj pleb. Obu S. przenoszą i łączą par. ś. Wincentego w Starej S. z par. ś. Wawrzyńca w N.S.; wszyscy duchowni obsługujący par. przebywać będą przy kościele ś. Wawrzyńca w N.S., w którym sprawować będą wszystkie sakramenty łącznie z chrztem oraz odprawiać codziennie 1 mszę śpiewaną, a w niedzielę i święta także nieszpory i wigilie; aby zaś kościół ś. Wincentego w Starej S. nie opustoszał, co niedzielę wikary z N.S. odprawi w nim razem z kościelnym mszę czytana, wyjąwszy przypadek, gdy w tygodniu wypadnie święto NMP lub któregoś z apostołów, wówczas bowiem msza odbędzie się w tym dniu, a nie w niedzielę; ponadto opat i konw. dają kościołowi w N.S. domek z placem stojący naprzeciwko kościoła ś. Wawrzyńca, przeznaczając go na mieszkanie dla 1 wikarego, a także roczny czynsz 12 gr z domu i placu zw. Borowy (Borovi), położonego w sąsiedztwie kościoła ś. Wawrzyńca; ww. powiadamiają o swojej decyzji księcia Fryderyka Jag. bpa krak., prosząc o jej za-

twierdzenie (*BKór. rps* 816 146, 170; *SP I* s. XVIIn.); [1491–3] Fryderyk Jag. kardynał i bp krak. na prośbę Mikołaja pleb. Obu Słupi przenosi i łączy parafie Stara S. i N.S., zastrzegając, że w niedzielę i święta solenne w kościele w Starej S. ma być celebrowana msza, jednak decyzja ta nie weszła w życie z powodu sprzeciwu parafian (*Jonston* II/29 51v–2); [koniec XV w.] pleb. Marcin z Szydłowca OSB (*Lefebvre* VII 23a);

1506 Jan Konarski bp krak. inkorporuje do opactwa świet. par. w Obu S., przekształcając ją w prepozyturę klaszt. obsługiwaną przez zakonika świet., zastrzegając zarazem, że prep. ma stale utrzymywać duchownego świeckiego jako wikarego (*AV* XVII 422; *Jonston* III/5 109n.; *Gacki* 147); 1529 kościół nieparafialny, filialny w stosunku do kościoła w Starej S. Z pewnych ról miejskich dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu opata, z pozostałych ról wart. 3 grz. oraz z niektórych ról folw. opata [w N.S. i Starej S.?] dzies. snop. wart. 7 grz. co trzeci rok pobiera pleb. Starej S. Kolęda w Obu S., wart. 3 grz., należy do pleb. i wikarych w Starej S. (*LR* 373); 1546 komendarz Jan z Piórkowa (*AG* 1895); 1564 pleb. Obu S. (*MDS I* 133);

1564–5 par. N.S., okręg par.: N.S., Baszowice, Bielów, Budzyń, Częstków, Jeleniów, Kunin, → Łomno, Mirocice, Podleszany, → Pokrzywianka, Skoszyn, Stara S. [!] (*LS* 1564–5 329); 1578 par. S. miasto, okręg par.: N.S., Baszowice, Kunin, Mirocice, Skoszyn, Wola Zerwikaptur [ob. Serwis] (*Paw.* 194); 1579, 1580 → p. 3.4; 1580 komendarz szlach. Krzysztof Magłowski, pisarz opata (*AG* 1900; *Gacki* 260); 1593 kardynał Jerzy Radziwiłł administrator bpstwa krak. i wizytator kl. świet. poleca przenieść do kościoła pod Łysiec [tzn. do N.S.?] sakramentarium stojące dotąd w kościele klaszt., jako odpowiednie do tego miejsca (*BJ rps* 3544 155);

1597 drewn. kościół ś. Wawrzyńca, konsekrowany, 3 ołtarze, pleb. Stanisław Uszyński kan. kiel., nowy dom pleb., wikary Krzysztof Magłowski, komendarz. Pleb. utrzymuje wikarego, czyli komendarza, dając mu 12 grz., oraz rektora szkoły, dając mu 4 grz., a także kantora. Uposażenie parafii N.S. i Stara S. łącznie, dzies. z ról miejskich N.S. i ze Starej S. na zmianę z opatem,

pleban ma role w Starej S. Okręg par.: N.S., Baszowice, Bielów, Mirocice, Serwis, Wólka Milanowska (*AVCap.* VIII 20–1; LXV 511v); 1610 prep. szpitalny ś. Michała w N.S. otrzymuje m.in. należące do stołu opata dzies. snop. z N.S. i Starej S. (→p. 5B); 1615 wikary Krzysztof (*Rokoszny* 162); 1638 pleb. Bernard Błaszkiwicz OSB (*MDS* I 159); 1655 pleb. Marcin Chabroz, wikary Marcin Barycki i Jakub Filakowski (*AG* 1917);

1655–6 podczas najazdu Szwedów przy kościele ś. Wawrzyńca w N.S. przebywał Marcin Kwiatkiewicz OSB, pisząc tu utwór „*Laus vitae solitariae*” (*Lefebvre* VII 21v); 1666 pożar miasta niszczy drewn. kościół w N.S. (*Wiś. Op.* 407); 1669 wikary Grzegorz Kraśnicki (*Rokoszny* 162); 1677 Mikołaj Oborski sufragan krak. konsekruje 4 ołtarze w kościele ś. Wawrzyńca w N.S.: główny, NMP, ś. Anny, ś. Macieja (*AV* XVII 422; *Kracik* 142);

1678 ukończono budowę mur. kościoła ś. Wawrzyńca w N.S., postawionego staraniem ówczesnego pleb. Macieja Sekulskiego OSB (*Corpus* 108; *Jonston* III/5 109; *Gacki* 96, 147); 1678 Andrzej Trzebicki bp krak. na prośbę opata eryguje mur. kościół ś. Wawrzyńca w N.S. oraz potwierdza wcielenie par. w Obu S. do kl. św. i jej przekształcenie w prepozyturę zakonną (*AV* XVII 422; *Jonston* III/5 109v); 1683–4 pleb. Maciej Sekulski OSB (*Rokoszny* 161–2); 1684 pleb. „Obojej Słupi” Maciej Sekulski OSB skarży przed sądem miejskim w N.S. mieszczanina Grzegorza Flaka, ławnika, który, mimo osobnego dekretu, rozmawiał i gościł ekskomunikowanego szl. Sosnowskiego (*ib.* 161); 1688 prep. Maciej Sekulski OSB (*Wiś. II.* 405); 1689, 1705 prep. Obu S. Jan Ostrowski OSB (*Jonston* III/7 118v, 126; *AG* 1925);

1711 mur. kościół par. ś. Wawrzyńca, filia kościoła w Starej S., konsekrowany, dedykacja w pierwszą niedzielę po Wniebowzięciu NMP, połączony z kościołem w Starej S. i zamieniony na prepozyturę zakonną obejmującą oba kościoły. Od 1700 r. prepozytem jest Placyd Pawlikiewicz OSB, profes. św., brak wikarych, ale w czasie świąt przybywają z pomocą mnisi wysłani z kl. Ze służby kościelnej jest organista i dzwonnik, są też dla nich i dla szkoły domki k.

kościół, ale bardzo zniszczone. Od ok. 50 lat bractwo ś. Anny mające zapis 2000 fl. na wsi Włochy dokonany przez Mikołaja Niemojewskiego. Okręg par.: N.S., Bartoszków [ob. →Bartoszewiny?], Baszowice, Bielów, Mirocice, Paprocice, Radoszów, Trocha, Vasko, Wólka [ob. Wólka Milanowska], Zoraz (*AV* XVII 422–3); do końca 1716 r. prep. Marcin Kiciński OSB, dr teologii, sekretarz kongregacji, później prep. wąwol. (*Acta capitularia monasterii Mogilnensi Congr. Bened.--Polona*, s. 2, 17, Tyniec, zbiory o. P. Szczanieckiego); 1720 mieszcanka N.S. zapisuje 2 place zw. Budki na bractwo Różańcowe, erygowane w 1732 r. (*MDS* I 159);

1738 mur. kościół par. ś. Wawrzyńca, filialny kościoła w Starej S., z nim połączony i zarządzany przez jednego prep. Ma 4 ołtarze i piąty z obrazem NMP Sokalskiej od Jana Orłowskiego, z zapisem z tego roku 1000 fl. na Witosławicach w zamian za 1 mszę czytaną tyg. Prep. Bernard Błaszkiwicz OSB od 1736 r., utrzymuje kantora i organistę, prowadzi księgi par. Nowa drewn. szkoła. 2 bractwa: ś. Anny, bez erekcji, które od 5 lat [?] ma zapis 2000 fl. na wsi Włochy za 1 mszę we wtorki, i Różańcowe, zatwierdzone w 1732 r. przez SA, ale bez erekcji i introdukcji, jego promotorem jest prep. słupski, a opiera się o zapis testamentowy mieszcanki słupskiej Konstancji Kwiatkowskiej z 1710 r. Uposażenie par. spisał w 1684 r. prep. Maciej Sekulski OSB, wykorzystując inwentarz kościoła z 1659 r. Prep. ma dzies. z Wałsnowa, Skoszyna, Wilkocina, Kunina, Jeleniowa, Podleszan i Konczan [?] (*AV* XXVII 12–5, 428–36);

1747 mur. kościół par. ś. Wawrzyńca, konsekrowany w 1677 r., erekcja za prep. Macieja Sekulskiego, uposażony w 1678 r. przez opata Mikołaja Goskiego, w tym roku inkorporowany do opactwa, które ma pr. patronatu należące do opata i konw. Odtąd obsługiwany przez zakonników św. Ołtarze: ś. Wawrzyńca, NMP Sokalskiej, NMP Różańcowej, ś. Anny, ś. Macieja. Bractwo ś. Anny, którego stare przywileje zaginęły, ale ze starego inwentarza wiadomo, że odnowił je pleb. Maciej Sekulski, bractwo Różańcowe, zatwierdzone w 1732 r. Prep. Jakub Mazurkiewicz OSB od 1745 r., wikarymi są mnisi z kl. Organista i kantor przebywają w Starej S., rektor szkoły. Na

uposażeniu prep. dzies. snop. z ról mieszczańskich darowane przez opata Mikołaja Goskiego, na zmianę z prep. szpitalnym (→p. 5B), role i łąki, wyliczone wyderkafy. W sumie dzies. wart. 90 fl. Okręg par.: Bartoszowiny, Baszowice, Bielów, →Hucisko, Wólka Milanowska, Mirocice, młyny: Bakiel, Ruś, Trocha, →Wymysłów, Zagaje, a także wsie Serwis i →Trzcianka, łącznie 670 dusz (*AV XXXVII* 16–20, 260–72); 1750 Mikołaj Kunicki sufragan krak. konsekruje ołtarz główny NMP w kościele par. w N.S. (*Kracik* 142);

1780 2 kościoły, par. św. Wawrzyńca i szpitalny, oba kollacji opata i konw. święt. Dzier. snop. wytyczna od drogi do wsi Serwis do granic Wólki Milanowskiej z Podłaziem należy do prepozytury szpitalnej, z reszty gruntów pobiera pleb. N.S. Probostwo liczy 7 zabudowań (*Inw.Słup.* 5); 1782 [?] prep. Michał Lochman OSB (*Wiś.Op.* 410 z datą 1762); 1785 przypomniano prepozytowi obowiązek utrzymania przy kościele duchownego świeckiego jako wikarego, jednak prep. Michał Lochman OSB wystarał się o zawieszenie dekretu (*Gacki* 147); 1787 okręg par.: N.S., Bartoszowiny, Baszowice, Bielów, Hucisko, Wólka Milanowska, Mirocice, Paprocice, Serwis, Trzcianka, Wymysłów klaszt., Podklasztorze i inne chałupy, liczy 1178 mkw, w tym 22 Żydów (*Spis* I 388–9; II 118); 1800–32 Wiermund Mołętowski OSB, ostatni pleb. – prep. zakonny, zm. w N.S. w 1819 r. po supresji kl., wziął na przechowanie i umieścił w kościele par. w N.S. relikwiarz z Drzewem Krzyża Ś., otrzymał też wówczas dla kościoła w N.S. 12 ornatów, 6 par dalmatyk, 2 pary kap, bieliznę i mniej kosztowne sprzęty oraz 2 kielichy ze skasowanego opactwa. W zamian pleb. N.S. miał odprawiać w każdą niedzielę nabożeństwo w kościele klaszt. na Świętym Krzyżu. Od 1820 r. w kl. mieszkało 2 Bened. pod zwierzchnictwem pleb. N.S. (*Gacki* 139n., 337–40; *Wiś. Op.* 410); ok. 1807 wikary Hugo Jopkiewicz OSB (*Gacki* 140); 1819 do pleb. należy dzies. z pewnych ról w m. N.S. (*AOkup.* 10v).

5B. Kościół szpitalny.

[1596–1601] opat Michał Maliszewski, wykonując zalecenie wizytacji Jerzego Radziwiłła z 1593 r., funduje i uposaża na przedmieściu N.S. pod Łyscem szpital i kościół ś. Michała (S. Gro-

cholski, *Lavacrum animae...*, Cracoviae 1601, 5v; *Ruffin* dedykacja i D4v; *Gacki* 90; *Jonston* III/1 88–8v; *MDS* II 145); 1603 w szpitalu w N.S. przebywa mnich święt. Wojciech Ruffin, pisząc kronikę klaszt. (*Ruffin*, dedykacja z 6 XI 1603; *Szczaniecki* 1985 123, 147); 1610 Bogusław Radoszewski opat i konw. święt., wykonując postanowienia wizytacji przeprowadzonej w opactwie przez kardynała Jerzego Radziwiłła w dniu 7 IX 1593 r., kończą rozpoczętą przez poprzedniego opata, Michała Maliszewskiego, fundację prepozytury zakonnej przy szpitalu i kościele ś. Michała Archaniola na przedmieściu N.S. pod Łysą Górą; prep. otrzymuje dom z placem i ogrodem k. kościoła ś. Michała, niewielki obszar przyległy do granic wsi Baszowice, na którym wolno mu karczować zarośla, winnicę na przedmieściu →Sandomierza, łąkę k. stawu zw. „Serwisz” przy drodze z N.S. do wsi Serwis, 1/2 łąki po obu stronach drogi w Wólce Milanowskiej aż do stodoły folwarcznej i znaków kamiennych, 18 gr czynszu z placu zw. „Dominikowska”, 1 grz. od mieszczanina N.S. Fryderyka Mogileńskiego, pewną sumę na roli zw. „Walowskie”, czynsze ze Starej S. oraz od młynarzy Kuligowskiego i Idzikowskiego w Starej S. i młynarza Marzeckiego, płacone na ś. Marcina [11 XI], a także dzies. snop. od tych 3 młynów oraz z N. i Starej S., która z dawna należała do stołu opata, wreszcie mlewo w młynach należących do opata i konw. oraz pr. wyrębu w lasach klaszt. na własne potrzeby prep. i szpitala. Prep. zobowiązany jest do opieki duszpasterskiej nad ubogimi ze szpitala, w niedziele i święta solenne ma z nimi odprawiać modlitwy, zaś w przyległym do szpitala kościele ś. Michała musi w każdą niedzielę celebrować mszę ku czci ś. Trójcy z kolektą do Aniołów, w piątki mszę za fundatorów oraz braci zakonnych żywych i zm. Ma co roku przekazywać na utrzymanie szpitala 12 kor. żyta, po 4 kor. jęczmienia i grochu, 1 kor. ryb. Opat jako fundator zastrzega dla siebie i następców pełne pr. patronatu i kollacji, w tym pr. prezentowania na godność prep. jednego spośród zakonników (*MDS* II 144–6); 1611 Piotr Tylicki bp krak. zatwierdza fundację i uposażenie prepozytury zakonnej przy już konsekrowanym drewn. kościele ś. Michała i szpitalu w N.S. Jej zwierzchnikiem ma

być jeden spośród Bened. święt., koniecznie prezbiter, prezentowany przez opata, a instytuowany przez bpa. Potwierdza jego uposażenie, zwłaszcza pr. wolnego mlewa w młynach klaszt., oraz obowiązki. Wreszcie instytuuje, jako pierwszego prep. prezentowanego przez opata, przeora święt. Wojciecha Ruffina OSB, (*ib.* 144, 147–8);

1633 mieszczanin N.S. Stanisław Bak zapisuje 100 fl. na ubogich (*AV* XVII 424); 1650 prep. Jonatan Saganowski OSB (*AG* 1913); 1650 prep. szpitalny ulokował sumę 800 zł, przeznaczoną na fundusze dla słabych i chorych zakonników święt., na wyderkaf na Gołoszycach Niższych, których dz., Wojciech s. Tomasza Gąsowskiego, zobowiązał się płacić od niej 56 zł rocznie (*AV* XVII 424); 1653 mieszczanin N.S. Klemens Wałowczyk zapisuje 100 fl. na lampę przed Najświętszym Sakramentem w kościele szpitalnym (*ib.*); 1657 Samuel Młodnicki OSB, prep. szpitalny i pleb. → Wierzbika (*Wiś.H.* 398); 1659 A.R.D.M. Andrzej Kucharski profesor teologii U. Kr., kan. ś. Floriana pod Kr., i jego br. Adam Kucharski, mgr artium, kan. klimuntowski, zapisują szpitalowi i kościołowi ś. Michała Archaniola pewne role, płace i łąki oraz mały staw rybny, położone k. N.S., zobowiązują prep. do odprawiania za ich dusze 2 mszy miesięcznie i 1 mszy na anniwersarz w czerwcu (*Jonston* III/4 101n.; *AV* XVII 424 z datą 1673);

1664 bp krak. Maciejowski dedykuje w dniu ś. Trójcy kościół ś. Michała (*AV* XVII 424); 1669 Jerzy Jonston OSB prep. kościoła szpitalnego ś. Michała i przeor święt. (*Gacki* 139); 1677 konsekracja 3 ołtarzy w kościele szpitalnym w N.S.: NMP i ś. Michała, Anioła Stróża oraz ś. Katarzyny (*Kracik* 142); 1681 suma 800 zł zapisana w 1650 r. na wyderkaf na Gołoszycach Niższych zostaje przeniesiona na wieś Garbacz (*Gacki* 318); 1688–9 prep. Roman Krupski OSB (*Wiś.H.* 406; *Jonston* III/7 118v); 1697, 1705 ponownie prep. jest Jerzy Jonston OSB, senior kl. święt. (*Lefebvre* VII 20av; *AG* 1925);

1711 drewn. kościół ś. Michała Archaniola, położony za m. N.S., u podnóża Łysca. Prep. Wawrzyniec Puskowski OSB instytuowany w 1709 r., jest 4 ubogich, 3 ołtarze konsekrowane (*AV* XVII 423v–4v); 1722 opat potwierdza dok. fundacyjny prepozytury ś. Michała (*AG* dok. pa-

pierowe 2122); ok. 1736 prep. Jacek Jabłoński OSB (*Lefebvre* VII 21a; K. Estreicher, *Bibliografia polska*, XVIII Kr. 1901, 364–5); 1738 drewn. kościół ś. Michała, 3 ołtarze: wielki, NMP i ś. Jana Chrzciciela, drewn. szpital dla ubogich, od 2 lat prep. jest Augustyn Wrzeszkiewicz OSB (*AV* XXVII 16, 441–5);

1747 drewn. kościół ś. Michała, konsekrowany, ale nie wiadomo kiedy i przez kogo, erygowany przez opata Bogusława Radoszewskiego. Ołtarze ś. Michała, NMP i ś. Kazimierza. Bractwo Aniołów Stróżów erygowane i wprowadzone, kapelan szpitala Bernard Błaskiewicz OSB, 3 ubogich. Na uposażeniu dzies. z N.S. i Starej S. pobierana na zmianę z prepozytem N.S., wart. 600 fl., dzies. z młynów Kuligowski, Idzikowski i Marzecki, rola w Baszowicach, czynsze wyderkafowe (*ib.* XXXVII 23–5, 287–300); 1763 Józef Śmietanka z Olechowca zapisuje prepozyturze szpitalnej w N.S. 100 zł na 1/2 dóbr Szeliği i Bukówka (*MDS* II 148); 1769 Szymon Kanki zapisuje szpitalowi w N.S. 3000 zł na 1/2 dóbr Boksice i Sławęcyn (*ib.*); 1780 dzies. z cz. ról, → p. 5A; 1780 prep. Karol Smoleński OSB (*Inw. Bol.* 20); 1780 niwa prep. położona przy niwie folw. w Starej S., probostwo szpitalne liczy 7 zabudowań (*Inw.Słup.* 4–5); 1787 rezygnacja prep. Karola Smoleńskiego OSB (*Lefebvre* V/5 163v, 167v; *Gacki* 106); 1787n. prep. Adrian Dębski OSB (*Lefebvre* V/5 163v; *Gacki* 106–7); 1793 dzierżawcami prepozytury szpitalnej są Trzebińscy (*Lefebvre* V/5 170; *Gacki* 175);

1807–19 szkoła przy kościele ś. Michała w N.S., od 1815 r. podwydziałowa, utrzymywana przez opactwo święt. Kierownikiem był prep. N.S., Weremund Mołętowski OSB, głównym nauczycielem Hugo Jopkiewicz OSB, wikary słupski, niektórych przedmiotów uczyli zakonnicy przybywający z kl., w tym francuskiego i rysunków Francuz Mafran OSB, uciekinier przed Rewolucją Francuską. Klasa początkowa mieściła się w lamusie prepozytury szpitalnej, klasy 1–3 w położonej naprzeciwko mur. piętrowej oficynie. W 1815 r. liczyła 79 uczniów, posiadała 77 książek zakupionych z opłat szkolnych. W 1819 r. zredukowano ją do stopnia elementarnego. Przy niej Weremund Mołętowski, dobry pedagog, płynnie mówiący po francusku,

utrzymywał konwikt dla synów i córek okolicznych ziemian. Te ostatnie często mieszkały w dworze dzierżawców prepozytury szpitalnej (*Gacki* 140);

1819 dochód z prepozytury posiadającej folw. z wsią Wymysłów i inne grunty oraz wyderkafy wynosił 542 zł rocznie, dochód z dzies. 250 zł, komendarzem był od 1809 r. opat świet. (*AOkup.* 44–6, 153, 237; *Gacki* 148).

6A. Studenci U. Kr.

1608 Wojciech s. Stanisława „Slupensis ad S. Crucis” (*Al.* IV 7). Z powodu dużej liczby osad o nazwie Słup, Słupia, identyfikacja innych zapisów jest niepewna, por. 1414–5 Maciej s. Stanisława „de Slupy”, Jan s. Jana „de Slup” (*ib.* I 35–6); 1428 Grzegorz s. Pawła „de Sluppy” (*ib.* 70); 1447 Klemens s. Jana „de Slup” (*ib.* 117); 1452 Jan s. Jana „alias Dlotho de Slup” (*ib.* 133); 1455 Jan s. Świętosława „de Slup” (*ib.* 143); 1460–7 Jan „de Slup”, bakałarz, następnie mgr sztuk (*LProm.* 55, 67); 1466 Maciej s. Piotra „de Slupy” (*ib.* I 183); 1470 Maciej s. Piotra „de Slup” (*ib.* 203); 1488 Jan „de Sluppy”, mgr i dziekan (*LProm.* 101); 1500 Jan s. Jakuba „de Slapy” (*ib.* II 127); 1501 Stanisław s. Wojciecha „de Slupy” (*ib.* 68); 1502 Stanisław „de Slup”, brat Macieja Maciejowskiego, służącego mgra Piotra Złotnika zw. Lubart (*AR* I 1894–5); 1505 Jan „de Slupya”, bakałarz sztuk (*LProm.* 142); 1507 Szymon s. Jana „de Slupya” (*Al.* II 107); [wpisy z dopiskiem „w diecezji krak.”:] 1521 Mikołaj s. Jana „de Slupya” (*ib.* 209); 1552 Maciej s. Macieja „a Slupya” (*ib.* III 2); 1568 Gabriel s. Jakuba „de Slupia” (*ib.* 71); 1573 Piotr s. Stanisława „Dloto de Slupia” (*ib.* 87); 1575 Stanisław s. Jakuba Słupskiego (*ib.* 99); 1590 Stanisław s. Macieja Opali „de Slupia” (*ib.* 164); 1614 Walerian s. Marcina Słupskiego (*ib.* IV 42).

6B. Inne osoby².

1391 Paweł s. śp. Idziego ze S. (*BP* III 196); 1415–9 Klemens „de Slupia”, kopista, duchowny, może Bened. sieciech. (*Lelewel* 88); ur. 1440, zm. 30 V po 1497 r., Andrzej z N.S., profes świet., podprzeor i przeor, wikary lub prep. wąwol., pleb. Obu S. [?], kopista (*Lefebvre* VII 22a; *Gacki* 137–8; *Zbiory* 324–5, 383, 386); 1452 Klemens konwers świet. przebywa w N.S. (*Jabłoński* 98); 1459 Jan s. Szymona, prezbiter „de Slupy”, obe-

cny w orszaku opata świet. (*Tyn.* 226); 1460, 1463 Maciej Paris ze S. [N.?], prezbiter, notariusz publiczny, kopista na usługach kl. świet. (*Zbiory* 337; *CU* II 206–7); 1473 Marcin Schowa [Sowa?] z N.S., kopista klaszt. (*Rokoszny* 161; *Zbiory* 387); 1474 →p. 5A; 1478 →p. 3; XV/XVI w. Stanisław ze S. [N.?] (*MPH* V 220); 1523, 1529, 1540 Stanisław ze S. [N.?], mgr artium, kan. opat., pleb. Modliborzyc z prezenty opata świet. (→Modliborzyc, p. 5); 1552 Stanisław z N.S. przebywa w Bodzentynie (*Kiryk* 1994 26); 1555 Grzegorz ze S. [N.?], Bened. świet. (*AG* 1896).

6C. Wydarzenia.

1452 w oktawę Bożego Ciała [15 VI] burza z piorunami nad N.S., piorun poraził kowala (*Jabłoński* 98); ok. 1454 żmija ukąsiła pozostawionego w rzepie synka Stefana, mieszczanina N.S. (*ib.* 108); 1455 wskrzeszenie dziecka mieszczy S. [N.] mocą relikwii świet. (*ib.* 155–6); 1456 mieszczanin z N.S., rąbiąc drwa, uderzył się w nogę, jego brat służący przy kościele w N.S., sprzedający świece pielgrzymom, ofiarowuje w jego intencji 3 świece relikwii ś. Krzyża (*ib.* 127–8); 1657 wojska Rakoczego plądrują m. N.S. (*Wiś.Op.* 407); 1666 pożar m. i kościoła (*ib.*).

6D. Pobyty władców z dynastii Jagiellonów.

a) Władysław Jag. 1394 (22 I) „in Sluppi in nocturno I fert.” (*Rachunki* 176); 1410 król „przybył do Słupi i tam zatrzymał się dwa dni, w czasie których pieszo piął się w górę o świcie do kl. ś. Krzyża na Łysej Górze i przez cały dzień na klęczkach odprawiał modły i rozdawał jałmużnę, powierzając siebie i swoją sprawę opiece Boskiej i ś. Krzyża. I nie wracał z modłów i kl. na posiłek wcześniej jak o zmierzchu, utrudzony całodziennym postem i modlitwą [...] wyjechawszy [...] [19 VI] z kl. ś. Krzyża na Łysej Górze przybył do Bodzentyna (*DHr.* 71, 73; *DH* IV 11n.); 1422 (26 X) król wystawia w N.S. dok. dla Piotra Szafranca (*ZDM* VIII 2562); [wg *DH* IV 536; *DHdz.* IV 495 król „klaszt. ś. Krzyża na Łysej Górze nie odwiedzał inaczej, tylko pieszo”. Musiał zatem odwiedzać N.S. zawsze, gdy tylko przybywał do opactwa, tędy bowiem prowadziła jedyna dostępna droga na szczyt – odwiedziny zestawiał A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jag.*, W. 1972];

b) Kazimierz Jag. 1468 (4 XII) → p. 3.4; 1477 (4 XII) król podczas pobytu w N.S. daje 1 gr ofiary scholarzom (*Rachunki król. z lat 1471–2, 1476–8*, Wr. 1960, 213³); 1487 (6 II) zapis na rzecz Mikołaja Kijańskiego (*Paw.* 134); [poza tym król musiał przejeżdżać przez N.S. gdy odwiedzał kl. w l. 1448, 1451, 1460, 1468, 1470, 1473, 1476, 1477, 1479 (*DH V* 50, 88, 286, 516, 543, 583 (i *Lefebvre VI* 189), 648, 666, 696)];

c) Jan Olbr. 1494 (8 IX) król pieszo przybył z miasteczka N.S. do kl., do sanktuarium Ś. Krzyża, i własnoręcznie potwierdził przywilej klaszt. (*AG* 1854; *Pol.* 236; *Jonston II/29* 52–2v);

d) Aleksander Jag. 1505 (17 VI) wystawia w N.S. dok. (*Akta Litewsko-ruskogo gosudarstwa I*, Moskwa 1899 89);

e) Zygmunt St. 1517 (28 XII), 1526 (27 IX), 1533 (14 VI), 1535 (7–8 X), 1540 (29 IV), 1544 (3 I) (A. Gąsiorowski, *Itineraria dwu ostatnich Jagiellonów*, SH 16, 1973, 253–4, 262, 264, 266; *Gacki* 41); „Pewnego razu Janusz Grzymułtowski mąż sławny, siły wielkiej, króla Zygmunta prowadząc na Łysą górę do sanktuarium Ś. Krzyża, chcąc się królowi przysłużyć, sobie nie folgując, barzo siebie prawie uczynił, potem zanie-mógł i umarł” (*Paprocki* 616);

f) Zygmunt A. 1551 (29–30 V), 1553 (24 I), 1559 (18 VI) (A. Gąsiorowski, *Itineraria dwu ostatnich...*, 269, 271).

Lit. *Derwich* 1992 wg indeksu; *Borkowska*.

6E. Kopiarz, księgi miejskie.

a) 1527 Jakub s. Piotra z Sandomierza, zw. Kubalec, na prośbę mieszczan m. opackiego N.S. i za zgodą Jakuba z Kr., bakalarza artium, opata świet., sporządza kopie 9 przyw. władców wydanych dla kl. świet., a obejmujących także N.S., przechowywanych w skarbcu klaszt., które poprzedza dok. opata zezwalający na dokonanie tej czynności (*BN akc.* 9797, 38 kart, częściowo wyd. *Pol.* s. 231, nr 105, 196, 211–2, 221–2, 236);

b) 1418n. księga wójtowska N.S., niepaginowana, Archiwum Diecezji Sand., rps 1 (*Kiryk* 1972 147; 1994 77–8);

c) akta wójtowskie z lat 1431–1620, 1539–74, 1574–1608, 1623–44, 1661–71, 1681–83, akta radzieckie z lat 1600–35, 1662–1786, rejestry podatkowe z lat 1527–76 oraz „Protocollum seu regestrum causerum coram iudicio advoca-

tiali et consulari” z lat 1684–96, zachowane w Archiwum Diecezjalnym w Sandomierzu, sygn. 1–10 (R. Guldón, *Księgi miast lewobrzeżnej cz. wojew. sand. z XV–XVIII w.*, „*Studia Kieleckie*” 52, 1987, 73; *Rokoszy* 158n.); rejestr złończyków z 1561 r. (*Rokoszy* 158).

7. Biblioteka Seminarium Duchownego w Sandomierzu rps G 1355; *AG Centr.* Władze Wyzn. 795; *ZDP* rpsy 1838–64, 9864–72, 9872–82; *WAP w Kielcach. Informator o zasobie archiwalnym*, Kielce 1980, 18, 36; *Baliński* 305–6; *SG X* 853–5; *XV/2* 597; *Rokoszy*; *Wiś. Op.* 406–11; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Kiryk* 1994 77–8; *Derwich* 1997a 56–60.

8A. 75 st. żużla (*Bielenin* 1970 107) skupionych głównie u wschodniego podnóża Łyśca, dat. na OR (*Pazdur i in.* 89; *Bielenin* 1963 312n., 317, 356; 1967 242–9; 1981 83; 1992 245–7).

8B. N.S. st. 3, osada hutnicza położona u południowo-wschodniej cz. N.S., na stoku łagodnego wzniesienia nad doliną strumienia, dat. na środkowy i późny OR (*Bielenin* 1959 307n.; 1970 108, 115; 1976 51; 1992 227–8); 1846 znaleziono urny grzebalne k. kościoła par. w N.S. (*Gacki* 17); na terenie plebanii natrafiono na monety rzymskie: denar Wespazjana z l. 77–8, sestercja Hadriana z l. 117–38, 2 medale brązowe Galienusa/Saloninusa z l. 255–9, zaś w okolicy N.S. znaleziono monetę brązową Nerona z l. 67–8 (*Kunisz* 162–3).

8C. N.S. st. 8, osada otwarta położona u wschodniego podnóża Łyśca ponad źródłem Słupianki, nawarstwiająca się na stanowiska hutnicze N.S. st. 5, 6, chata półziemiankowa 4×5 m z paleniskiem kamiennym, jama o średnicy 1,8 m dat. na VIII–X w. (*Bielenin* 1967 248–9; 1969 119n.; 1970 108) lub V/VII–poł. VIII w. (*Dąbrowska* 250).

8D. W 1973 r. na podstawie badań terenu i okolicy kościoła Ś. Michała i połączonego z nim domu opatów [szpitala?], czyli zachodniej cz. N.S., stwierdzono, że obszar ten użytkowany był od X do XVI/XVII w., a mur. budowle powstały dopiero w XVIII w. (M. Sielewicz, *IA. Badania* 1973, W. 1974, 294).

8E. Posągi-rzeźby kamienne.

1. tzw. Ś. Emeryk, nazywany też Ś. Benedyktem, Ś. Onufrym lub Pielgrzymem, stoi u zacho-

dniego podnóża Łyśca, przy drodze z N.S. na szczyt do opactwa, w źr. pisanych wspominany od XVIII w. (J.Ch. Tortowski, *Cursus poeticus vel historia per omnes circumstantias Montis Calvi...*, Cracoviae 1729, Flv–2; AV XXVII 440 (1738 r.)); 2. postać kobiety, zw. czasami żoną ś. Emeryka, stoi na cmentarzu przy kościele par. w N.S., rzeźba niegdyś leżąca, nagrobkowa. Posągi te, często opisywane jako „starożytne”, a nawet celtyckie, mają metrykę nowożytną, zapewne XVII–XVIII-wieczną, a kobiety – prawdopodobnie XIX w. Wokół nich, szczególnie pierwsze-

go, krąży bardzo dużo legend i podań (E. Gąsowska, J. Kuczyński, „*Starożytne*” posągi kamienne na Łysej Górze, RMS 9, 1975, 315–24; R. Reinfuss, *Ludowa rzeźba kamienna w Polsce*, Wr. 1989, 26n., 103n.).

Uw. Wykorzystano tylko zapisy ksiąg miejskich cytowane w literaturze.

¹ Ob. cz. N.S. – Kop. 198.

² Rozróżnienie N.S. i Starej S. nie zawsze było możliwe.

³ Por. Lalik 409.

O

Obie Słupie → Nowa Słupia, → Stara Słupia

OKRĘGLÓW (1510, 1530 Okręglów, 1536 Okragów, 1564–5 Okręglów) dziś nie istnieje, Okrojów wg *Gackiego* 225, leżał k. → Pawłowa.

1. 1510n. pow. sand. (*ASK* I/10 20v); 1510n. par. Pawłów (*ib.*).

3. Własn. szlach., w 1536 r. niedoszła kl. święt.

1510 wieś opust. (*ib.*); 1530 wieś wymieniona bez wymiaru (*ib.* 215); 1536 w zamian za dobra koniemłockie kl. święt. miał uzyskać m.in. cz. wsi O. (→ Broniewice, uw.; → Koniemłoty); 1564–5 wieś szlach. (*LS* 1564–5 330).

5. 1467 → Pawłów.

Okrojów → Okręglów

Opatki → Opatkowice [lub.]

OPATKOWICE [krak.] (1339 Oppatkouicze, 1355 Opathkowycze Vislaj, 1361, 1365, 1405 Opatkowicze, 1365/6 Opatkowice, 1373 Oppatkouicz, Oppatkouicze, 1382–96 Opathkowicz, Opathkouicz, Oppatkouicz, Opatowicz [! 1393], Opathkowicze, Opathkowycze, Opathkovicze, Opatkowycze, Opatkouice, 1394 Oppattkouicz, 1411 Opathcovicze, 1456 Opatkowycze, 1465 Opathkowycze, 1470–80 Opathkowicze Vislaj, Oppathkowycze, Oppathkowicze Mogyle, 1477 Oppathkowycze, 1479 Opatkowicze, 1490 Opatkowycze Podgaye minor, Opathcowycze maior,

1529 Opathkowicze Wislaj, Opathowicze prope Andrzejow, Oppathkouicze Naporzinske, pred. Polayowski, 1564 Opatkowicze circa Andrzejow, O. Minor, O. Niemsta, 1580 O., O. małe, 1620 O., 1629 O., O. Naporzyńskie, O. Małe, 1680 O., O. Naporzyńskie, O. Małe, 1787 O.: murowane, drewniane, Pojałowskie, Białowskie, 1788–92 O., O. Cysterskie, O. Folwark, O. Napurzyńskie, O. Pojałowskie, O. Poradowskie, O. Większe, 1827 O.: cysterskie, drewniane, murowane, pojałowskie; *Rym.* 48, 85, 97; *Rymut* 1967 119n.) dziś O. Cysterskie, O. Drewniane, O. Murowane i O. Pojałowskie, ok. 9 km na SE od Jędrzejowa; ok. 58 km na SW od kl., 52 km na W od → Koniemłotów.

1. 1365/6 z. krak. (*Tyn.* 95), 1495n. pow. krak. (*Paw.* 439), 1629n. pow. księski (*RK* 1629 134), 1827 pow. jędrzejowski (*Tabela* II 63); 1470–80n. par. Grodzina¹ (*DLb.* I 238; III 273), 1789 cz. w par. Wrocieryż (*Materiały* 813), 1827 par. Mierzwin (*Tabela* II 63).

2. 1355, 1360–6 graniczy z Grodziną (*KK* I 204; *Tyn.* 95); 1361 spór między Wilhelmem opatem jędrzejowskim a Wincentym z Koszyc o pole we wsi Konary leżące pod O., po prawej stronie, idąc do Łysakowa (*Mp.* I 260); 1365 Gerard opat jędrzejowski lokuje wieś Sadek [ob. Zagaje?] w lesie między Łysakowem i O. (*ib.* 277); 1382 Przecław z O. uzyskuje pr. wypasu bydła i ścinania drzew w lasach zegartowskich, czego mu wzbraniał Sadek z Zegartowic (*DSZ* 23)²; 1398 Mściśław opat tyn. nie stawiał się jako

pozywający przeciw Jakuszowi Kuropatwie z Grodziny o granice [między O. a Grodziną] (*SP VIII* 7331); 1427 Przecław z Węchadłowa daje Janowi zw. Kuropatwa z Grodziny „totas rivulos suos alias stoki”, z pustą sadzawką należącą do tych stoków w O., w zamian za łąkę w Grodzinie k. młyna zw. Borowy (*ZK CXCVI* 61); 1435 Andrzej z O. nie stawiał się na termin pozwany przeciw Przybkowi z G. o granice między O. a Zegartowicami (*ib.* *CXLVI* 297); 1470–80 cz. O. należącą do kl. tyn. graniczy z Grodziną, Sędowicami, Niegosławicami, O. mogiłskimi (Mogyle), Grodzińską Wolą [ob. Wola Zegartowska] i Mrukowem (*DLb.* *III* 213); 1476 cz. O. należącą do kl. w Mogile graniczy z Zegartowicami (*Mog.* 146); 1529 wizja sądowa w sprawie granic między O. należącymi do kl. w Mogile a Grodziną Stanisława Dębińskiego (*ZK CCLXVI-II* 188, 191); 1537 cz. O. należącą do kl. w Mogile graniczy z Zegartowicami i Turowem (*ib.* s. 133); 1577 Mikołaj Dembiński z Grodziny, ze względu na ciągłe spory, odstępuje opatowi i konw. mogiłskiemu, właścicielom żrebow w O., 2 niwy po 3 staje i 483 zagony oraz łąki: za rolami folw. klaszt. i k. browaru szlach. Oraczewskiego w O., a także pr. wspólnego użytkowania boru i lasu w O. (*ib.* s. 135).

3. Własn. podzielona.

3A. Własn. kl. Bened. w Tyńcu³.

1365/6 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. należącą do kl. tyn., położoną k. Grodziny wieś O. (*Tyn.* 95)⁴; 1456 Kazimierz Jag. potwierdza wyliczone przywileje i posiadłości kl. tyn., w tym wieś O. k. Jędrzejowa (*ib.* 219); 1465 Maciej opat i konw. tyn. nadają swemu konfratrowi, Pawłowi Gołuchowskiemu, opust. wieś O. k. Jędrzejowa, z obowiązkiem ponownego jej zagospodarowania (*ib.* 243); 1470–80 należy do opactwa w Tyńcu. Folw. klaszt. liczący 5 ł., 7 łkm., 4 zagrody, karczma z rolą, młyn. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu, dają po 2 kor. żyta i 4 kor. owsa, 30 jaj, 2 koguty, 1 serze, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, nie odrabiają powaby, nie dają sepu, zagr. nie płacą czynszu, ale pracują, kiedy każą, karczmarz płaci 2 grz. czynszu, młyn daje mlewo (*DLb.* *III* 213); 1529 → p. 5; 1564 z 5 ł. w O. k. Jędrzejowa opactwo tyn. nie daje sepu (*LK 1564 II* 71).

3B. Własn. kl. Cyst. w Mogile [ob. O. Cysterskie].

1470–80 kl. mogiłski sprzedał w 1475 r. Pieniążkowi z Iwanowic za 350 grz. wieś Sprowę i za uzyskaną kwotę kupił wieś O. „Mogyle” (*DLb.* *III* 426, 436, 213); 1476 kl. w Mogile zamienia z Janem Pieniążkiem z Iwanowic swoją włość Sprowę na cz. O. z łączennictwem w Zegartowicach, którą Pieniążek kupił od Jana Dicasz [Dziwisza?] z O. (*Mog.* 146)⁵; 1477 Kazimierz Jag. potwierdza transakcję z 1476 r. (*ib.* 147); 1537 Zygmunt St. potwierdza transakcję z 1476 r. (*ib.* s. 133); 1537, 1577 → p. 2; 1581 [?] z O. Małych Jan Trojanowski płaci pobór od 2 ł. i 2 zagr. bez roli (*Paw.* 88)⁶; 1620 opat mogiłski przyłącza do uposażenia stołu konw. m.in. wieś O., którą mnisi uzyskają po śmierci lub zrzeczeniu się jej przez obecnego posiadacza Trojanowskiego (*Mog.* 180); 1629 [?] O. Małe Jana Trojanowskiego, w którego imieniu pobór z 1 ł. i od 2 zagr. bez roli oddał Grzegorz Ryc (*RK 1629* 134); 1680 [?] z O. Małych Trojanowski płaci pobór (*RK 1680* 133)⁷; 1783 folw. kl. Cyst. w Mogile, przy nim drugi Mącholskiego regenta z. krak. (*Materiały* 213); 1783 2 folw. (*ib.*); 1789–90 własn. kl. mogiłskiego, 3 domy: dwór i dwie chałupy o 1 gospodarzu (*ib.*); 1827 O. Cysterskie mają 5 domów i 42 mkw (*Tabela II* 63).

3C. Własn. szlach. oraz kl. święt. do 1339 r. i kl. jędrzejowskiego do 1405 r. [ob. O. Drewniane, O. Murowane i O. Pojałowskie oraz cz. O. Cysterskich].

1339 za zgodą Kazimierza Wlk. podsędek z. krak. Przybko⁸ zamienia wsie → Rzepin, → Rzepinek, → Żerniki i → Szczybrzę na należące do opactwa święt. O. [ob. O. Murowane?]⁹ i → Zborów (*Mp.* *III* 660); 1361, 1365 → p. 2; 1373 Piotr niegdyś dz. O. sprzedaje za 80 grz. swoją cz. ojczystą w O. Mikołajowi s. Rafała niegdyś dz. Kalinówki (*DSZ* 13; *Mog.* s. 134)¹⁰; 1382–1411 Przecław z O. h. Jastrzębiec, komornik z. krak. (*DSZ* 23, 26, 28–31, 34–6, 38–47, 49, 50, 60–1, 63, 67; *Mp.* *III* 945; *IV* 973, 1005; *KK II* 346, 389; *Mog.* 113; *SP VII/2* 1249); 1386 Mikołaj z Grodzin ma przedłożyć w sądzie dok. w sporze z Budkiem z O. o kmiecia zbiegłego z O. (*SP VIII* 3947); 1388–98 Jakusz z O. (*DSZ* 37, 40; *Boniecki XIII* 234); 1388 Otto zw. Gruby z Gnie-

więcia zastawia Krzesławowi z Wywły podsęd-kowi z. krak. za 55 grz. cz. wsi O., którą dzier-żył w zastawie od Jakusza z O. (*DSZ* 37; *Mog.* s. 135); 1388 Krzesław podsędek z. krak. zastawia za 55 grz. cz. O., którą ma w zastawie od Ottona Gniewięcińskiego, Boguszowi s. Jakusza (*DSZ* 40); 1388–1400 Pietrasz z O. (*SP VIII* 4504–5179, uw. 229–325; *DSZ* 63)¹¹; 1389 Przybek z Grodziny nie powinien oddalać żadnego prze-dawnienia o cz. dziedziny w O. przeciw Wier-chosławicowi z Siedlisk, które to części należa-ły do Wielisława i Piotrasza. Mają one wart. 100 grz. (*SP VIII* 5244); 1389 Piotr z Czarnocina przeciw Przybkowi z Grodziny o wyłowienie ryb (*ib.* uw. 151/8, 163/2, 168/3, 182/15)¹²; 1389 Przybek z Grodziny bierze w zastaw za 3 grz. od Przeclawa z O. kmiecia Stanisława tamże (*ib.* uw. 160/41); 1394 Mikołaj zw. „Sprochszel” z Brzuchani sprzedaje swoją cz. O. za 80 grz. Prze-clawowi z O. (*DSZ* 63; *Mog.* s. 134); 1395 Ota Spassus pozyskuje na Przybku z Grodziny 2 ł. w O., ale dla zgody daje mu łakę w O. (*ZK Ic* 189, 194);

1405 Jakub opat kl. jędrzejowskiego zamie-nia wieś O., z dopłatą ustaloną najpierw na 200 grz., potem podwyższoną do 300 grz., na wieś Cierno należącą do Dziwisza z Tyńca (*Mp.* IV 1086, 1094–5); 1419 Szczepan z Mozgawy po-ręcza za braci i siostry Jakuszowi Kuropatwie z G. w ten sposób, że jeśli prawnie upadnie spra-wa przeciw Jakuszowi o cz. O., rodzeństwo to nie wystąpi już nigdy przeciw niemu o tę część; tenże Jakusz prawem przedawnienia oddała ro-szczenia tegoż Szczepana o cz. O. (*ZK VI* 505); 1435 →p. 2; 1438 br. Przybysław ze Żmigrodu i Pakosz z Grodziny pod zakładem 2000 grz. dzielą się dobrami. Przybysław bierze zamek i m. Żmi-gród z wójtostwem oraz imiennie wymienione wsie. Pakoszowi przypadają Grodzina, Zegarto-wice, Wola [Zegartowska], O. i 200 grz. (*ib.* CLXVI 400); 1448 Jan i Marcin z jednej strony oraz Mikołaj i Piotr z drugiej strony br. rodzeni Kuropatwowie z Grodziny dzielą się dobrami. Mikołajowi i Piotrowi przypadają całe cz. w Gro-dzinie, O., Dmeninie i Sobowicach, a Jan i Mar-cin ustępują im pr. do tych dóbr. Z kolei Miko-łaj i Piotr dzielą pozyskane dobra, z których Piotr bierze cz. w Grodzinie i w O., a Mikołaj cz. w

Sobowicach i Dmeninie (*ib.* CCLVII 276); 1448 Piotr Kuropatwa z Grodziny wyznacza ż. Bar-barze c. Mieclawa z Wiszenki po 125 grz. gr. krak. posagu i wiana na 1/2 dóbr w Grodzinie i O. (*ib.* 283); 1453 Katarzyna¹³ ż. Krzesława Wojszyka z Wójczy pokojowca król. i burgrabiego krak. daje mężowi 1/3 wszystkich swych dóbr, mia-nowicie zamku Żmigród, z przynależnymi doń wsiami, oraz Grodziny, Zegartowic i O. (*ib.* CLI 210);

1462 ur. Elżbieta wd. po Pakoszu ze Żmigro-du ustępuje c. Katarzynie ż. Pawła Gołuchow-skiego wsie Grodzinę, Wolę [Zegartowską], O. i Zegartowice w pow. ksiąskim, które dzierżyła w posagu od swego męża (*ZB I* 220); 1462 Kata-rzyna ze Żmigrodu ż. Pawła Gołuchowskiego zeznaje, że [jej trzeci] mąż wniósł jej 400 grz. zgromadzonych ze służby i uskładanych, które zapisuje mu na dobrach Grodzina, O., Wola [Ze-gartowska] i Zegartowice. Dobra te zwróci jej po spłaceniu sumy (*ZK XV* 416); 1463 Jakub dz. Grodziny wydzierżawia na 10 lat za roczną opłatą 7 grz. Janowi Gżegżułce z Łowini całe cz. w Grodzinie i O. przez 3 lata Jan będzie wolny od opłat z tytułu dzierżawy (*GK XVI* 816–7); 1463 Jakub Kuropatwa z Grodziny sprzedaje za 800 grz. gr. polskich temuż Gżegżułce części w Gro-dzinie i O. Jakub zobowiązuje się pod zakładem 80 grz. wciągnąć transakcję do akt ziemskich w Książu; Gżegżułka ma jeszcze zapłacić 500 grz. w ciągu 3 lat pod warunkiem wwiązania Jakuba do cz. w Grodzinie i O. (*ib.* 955–7); 1463 Paweł Gołuchowski z Grodziny zeznaje, że zastawił za 400 grz. Szczepanowi Świętopełce z Zawady cz. w Grodzinie, O., Woli [Zegartowskiej] i Zegar-towicach, które sam trzyma tytułem zastawu (*ib.* 979–80); 1463 ww. Jan Gżegżułka ma zapłacić 500 grz. długu Jakubowi Kuropatwie z Grodzi-ny pod warunkiem wwiązania go do cz. dóbr w Grodzinie i O., które od niego kupił (*ZK CCLVIII* 414–5);

1465 Jan Gżegżułka z Gołyszyna dzierz. w Tczycy zastawia za 100 grz. gr. krak. Mikołajo-wi Opatkowskiemu całe dziedzictwo zw. Kuro-patwickie w Grodzinie i O. (*ib.* CCLX 85–6); 1466 Mikołaj z O. odstępuje na powrót Janowi Gżegżułce za 100 grz. zastaw w Grodzinie, który ma od niego w tej sumie (*ib.* XVII 349); 1470

Marcin z Cuszowa zastawia do pełnej spłaty Janowi z O. za 33 grz. gr pospolitych cz. w Grodzinie oraz 1/4 młyna w Bełku (*ib.* 335–6; *SGHK* II 67);

1470–80 O. Wisława [ob. O. Murowane?] należą do br. Piotra i Jana h. Jastrzębiec oraz Kuropatwów h. Śrzeniawa, są tu 2 dwory i 1 karczma (*DLb.* I 238)¹⁴; 1476 Jan Dicasz [Dziwisz?] sprzedaje wieś O. Janowi Pieniążkowi, który zamienia ją z kl. mogińskim (→p. 3B); 1477 Jakub Kuropatwa z Grodziny zastawia za 40 grz. Janowi Pielszowi ze Świeradzie całą cz. O. (*GK* XX 909); 1481 Mikołaj Stadnicki ze Żmigrodu kaszt. przemyski pozywa [swych br. przyrodnych po matce Katarzynie] Jana i Krzesława ze Żmigrodu, aby mu wydzielili i uwolnili 1/2 trzeciej części dóbr dziedzicznych w Grodzinie, Zegartowicach, O. i Woli [Zegartowskiej] (*ZB* II 66; III 38); 1481 Krzesław Wojszyk ze Żmigrodu [s. Krzesława i Katarzyny] zeznaje, że umarza zgodę na zapis w aktach, przeprowadzony pod zakładem 1000 grz., spisany z kaszt. przemyskim Mikołajem Stadnickim ze Żmigrodu, w sprawie podziału dóbr macierzystych, tj. zamku Żmigród z miastem i wsiami oraz Grodziny, Zegartowic, O. i Woli [Zegartowskiej] w pow. ksiąskim, a także 1/3 sum zapisanych na dobrach król. (*ib.* II 54, 56–7); 1481 tenże Stadnicki sprzedaje za 800 grz. gr pospolitych Klemensowi z Gołuchowic całą swoje cz. w Grodzinie, Zegartowicach, Woli [Zegartowskiej] i O. wraz z cz. pr. patronatu nad kościołem w Grodzinie (*ZK* CCLXII 199); 1482 br. Jan i Krzesław Wojszykowie dz. Żmigrodu pozywają Mikołaja [Stadnickiego] ze Żmigrodu o wydzielenie im cz. dziedzictwa w Grodzinie, O. i Woli [Zegartowskiej] (*ZB* III 51); 1485 Paweł s. zm. Klemensa z Grodziny zeznaje, że oprawę, którą ojciec zabezpieczył swej ż. Katarzynie na dobrach Gołuchowice [w 1464 r.], przenosi na inne dobra. Wyznacza jej po 100 grz. posagu i wiana na 1/2 dóbr w Grodzinie, O. i Woli [Zegartowskiej] i Zegartowicach (*ZK* CCLXII 288–9);

1490 pobór z O. Podgaje Mniejszych „*ibid.* in par. Myleyowsky” oraz z O. Większych (*Paw.* 439); 1493 szl. Stanisław Milejowski z Milenowa sprzedaje O. Jakubowi Kapora z Sadykurzu za 630 zł i futro kunie (*ZK* XXIV 57); 1516 ur.

Andrzej Masłomiącki dz. Masłomiącej daje Piotrowi Starzyńskiemu ze Starzyn role folw. w Grodzinie, Zegartowicach, O. i Woli [Zegartowskiej], a sprzedaje mu za 480 fl. węgierskich całą cz. w tych wsiach, należące do jego cc. Zbigniewy i Katarzyny; Piotr dz. Grodziny zobowiązuje się zapłacić 64 fl. córkom Andrzeja, gdy osiągną lata sprawne, pod warunkiem wwiązania ich do Grodziny i ww. wsi; Piotr zobowiązuje się też, że jeśli Anna ż. Jerzego Niemsty wystąpi o te dobra, zwróci je Andrzejowi (*GK* XXXIII 355–8); 1518 Piotr Starzyński z Grodziny wyznacza ż. Katarzynie c. zm. Andrzeja Sochy z Giebla po 100 fl. polskich posagu i wiana na 1/3 dóbr w Grodzinie, Zegartowicach, O. i Woli [Zegartowskiej] oraz na 1/2 dworu w Zegartowicach (*ZK* CCLXVI 256); 1518 Andrzej Masłomiącki dzierż. dóbr Grodzina, Zegartowice, O. i Wola [Zegartowska] rezygnuje z tej dzierżawy na rzecz ich dz. Piotra Starzyńskiego (*ib.* 276); 1523 Feliks Dębieński dzierżawi od Mikołaja Starzyńskiego ze Starzyn, opiekuna dzieci zm. Piotra Starzyńskiego, dobra Grodzinę, Wolę [Zegartowską] i O. (*ib.* CCLXVII 159, 262); 1527 Piotr Starzyński dz. swych cz. w Grodzinie, Zegartowicach, O. i Woli [Zegartowskiej], które kupił od Andrzeja Masłomiąckiego z Masłomiącej, zeznaje, że odstąpi te dobra zgłaszającej do nich pr. bliższosci Annie ż. Jerzego Niemsty, jeśli zapłaci mu 480 fl., ta zaś odstępuje ww. dobra za tę sumę swemu mężowi (*ib.* CCLXIX 1–3); 1527–37 Jerzy Niemsta dz. Krzcięcic, Grodziny, Zegartowic, O. i Woli [Zegartowskiej] (*ib.* 3, 132, 398; CCXCVII 351; *Mog.* 133);

1529 folw. Pojałowskiego [ob. O. Drewniane lub Pojałowskie], folw. w O. Naporzyńskich [ob. O. Murowane] (*LR* 341, →p. 5); 1533 Jan Starzyński s. Piotra Starzyńskiego z Grodziny zeznaje, że Jerzy Niemsta z Krzcięcic spłacił go z tytułu 50 fl. jego cz. wiana po macosze Katarzynie, które miała oprawione przez Piotra na dobrach Grodzina, Zegartowice, Wola [Zegartowska] i O. (*ZK* CCXCVII 291–2, 351–2); 1544 Andrzej, Mikołaj i Sebastian ss. Stanisława Dębieńskiego z Dębian dzielą dobra: Dębiany, Białoszyce, Grodzina, O. i Mierzwin (*Boniecki* IV 229).

3Ca. 1546n. właściciele O. Drewnianych, por. *Borkiewicz* 149n. oraz *LK* 1564 II 79; *Paw.* 88;

RK 1629 134; RK 1680 133; Spis I 337; II 66; Materiały 213; Tabela II 63; SG VII 544.

3Cb. 1537n. właściciele O. Murowanych, por. *Mog.* s. 133, 135; *Borkiewicz* 145–8; *RK 1629 134; RK 1680 133; Spis I 337; II 66; Materiały 213; Tabela II 63; SG VII 544.*

3Cc. 1565n. właściciele O. Pojałowskich, por. *Borkiewicz* 150–2; *LK 1565 II 79* [?]; *Paw.* 88; *Spis I 337; II 66; Materiały 213; Tabela II 63; SG VII 544.*

4. 1365/6, 1456, 1465 →p. 3A.

5. 1355 bp krak. Bodzanta nadaje ołtarzowiś. Mateusza w katedrze krak. dzies. ze wsi O. Wisława¹¹ i Bogartowice położonych k. Grodziny (*KK I 204*); 1461 wyznaczeni arbitrzy rozstrzygają spór między Pawłem z Jeżowa altarystą ołtarza ś. Macieja w katedrze krak. a Tomaszem z Woźnik pleb. w Grodzinie o dzies. snop. w O. Dzies. z folw. Mikołaja Kuropatwy ma należeć do pleb. (*Mp. 5/H 3; 5/V 13*); 1470–80 z O. Wisława [ob. O. Murowane?] dzies. od 1355 r. należy do ołtarza ś. Mateusza w katedrze krak.; z całej wsi dzies. kon. z 4 wiązek i dzies. snop. pobiera altarysta tegoż ołtarza (*DLb. I 238*). Z całej cz. O. należącej do kl. tyn., łącznie z folw., z którego dzies. przeznaczona jest na własne potrzeby, dzies. snop. i kon. wart. do 7 grz. należy do opactwa w Tyńcu (*ib. III 213*); 1529 z O. Wisława [ob. O. Murowane?] dzies. snop. mocą przywileju będącego w posiadaniu altarysty należy do ołtarza ś. Mateusza w katedrze krak., ale nie może być otaksowana, albowiem „villa per modernum altaristam reperiri non potest” (*LR 56*); dzies. snop. z folw. w O. Naporzyńskich [ob. O. Murowane] wart. 1 grz. i z folw. pojałowskiego [ob. O. Drewniane lub Pojałowskie] wart. 5 grz. należy do pleb. Grodziny (*ib. 341*). Z O. k. Jędrzejowa dzies. snop. wart. 60 gr pobiera kl. tyn. (*ib. 244*); 1598 do par. Grodzina należą m.in. O. Naporzyńskie (*SHGK II 69*).

6. Studenci U. Kr.¹⁶: 1426 Adam s. Grzegorza (*Al. I 62*); 1436 Stanisław s. Stanisława (*ib. 88*).

7. *Boniecki XIII 233; Borkiewicz 145–52; SHGK II 62–70; Derwich 1992* wg indeksu.

Uw. Dokładne rozgraniczenie licznych działów majątkowych w obrębie O., na dodatek często zmieniających nazwę, nie jest możliwe. W

wiekach średnich wyodrębnia się wyraźnie tylko cz. należąca do Bened. z Tyńca (→p. 3A). W obręb cz. należącej do kl. Cyst. w Mogile (→p. 3B – O. Cysterskie, wcześniej O. Księżę) weszło kilka działów rycerskich, w tym może cz. działu opactwa świet. Z pozostałej cz. lub też z całości działu kl. świet., czyli może z O. Wisława oraz z cz. kl. Cyst. w Jędrzejowie, razem z działami rycerskimi, których nie wykupiło opactwo mogińskie, ukształtowały się późniejsze O. Drewniane, O. Murowane i O. Pojałowskie.

¹ Ob. Grudziny (*SGHK II 62*). Wieś ta graniczyła z O. i miała w cz. wspólnych z nimi właścicieli – dużo przytoczonych poniżej informacji pochodzi z poświęconego jej opracowania F. Sikory w *SGHK II 62–70*.

² Jak wskazuje obecność oryginału tego dok. w archiwum kl. w Mogile, ta cz. O. weszła w skład dóbr uzyskanych przez opactwo mogińskie w 1476 r. lub też została przezeń nabyta w późniejszym okresie.

³ F. Sikora (*SGHK II 62*) przypuszcza, że pierwotnie była to cz. Grodziny, która następnie zmieniła nazwę. Jej dotyczyłaby zatem interpolowana bulla Grzegorza IX biorąca w opiekę pap. dobra kl. tyn., w tym Grodzinę (*Tyn. 116; DLb. III 218*).

⁴ Datę tego dok. ustalił F. Sikora, *Dokumenty tyn. Kazimierza W.*, „Zapiski Historyczne” 50, 1985, zesz. 3, s. 171n.

⁵ W obręb cz. zakupionej przez Cyst. z Mogiły weszły, sądząc z obecności dokumentów w tutejszym archiwum (por. przyp. 2), części Przeclawa z O., Mikołaja s. Ratołda, Jakusza i jego s. Bogusza z O.

⁶ Jak wynika z dok. z 1620 r., Trojanowski był dzierż. cz. O. należącej do kl. mogińskiego, może zatem O. Małe to późniejsze O. Księżę – Cysterskie? O. Małe posiadali Trojanowscy jeszcze w l. 1629 i 1680 (*RK 1629 134; RK 1680 133*) – można to jednak wytłumaczyć warunkami dzierżawnymi, np. dożywociem rodzinnym. Zwróćmy jednak uwagę, że w 1564 r. jakiegoś O. Minor dzierżył Kozłowski (*LK 1564 II 79*).

⁷ Por. przyp. 6.

⁸ Z Grodzina (*SHGK II 63*).

⁹ Bardzo możliwe, że cała lub przynajmniej cz. posiadała kl. świet. w O. to późniejsze O. Wisława, wspomniane w l. 1355, 1470–80 i 1529 (→p. 5), czyli ob. O. Murowane. Tak też przypuszczają *Borkiewicz 145* oraz *Odkrycia w Wiślicy*, Warszawa 1963, 258, 260.

¹⁰ Por. przyp. 2.

¹¹ Cytuję za *DSZ* s. 290.

¹² Do Lisów należała cz. O. (*SHGK II 63*).

¹³C. Pakosza z Grodziny i Żmigrodu, wd. po Mikołaju Stadnickim (*ib.* 66).

¹⁴Por. przyp. 9.

¹⁵Ob. O. Murowane?; por. przyp. 9.

¹⁶Identyfikacja miejscowości bardzo niepewna.

OPATKOWICE [lub.] (1351; w XV w. też Opatki; *Rym.* 48; *Kosyl* 13, 68; *Osady* 98–9; *Derwich* 1992a 73) dziś nie istnieją, leżały nad rz. Wieprz, między Łysołajami a Siostrzytowem, ok. 14 km na SE od Łęcznej i 25 km na E od → Lublina; ok. 139 km na N od kl., 81 km na NE od → Braciejowic. Już w poł. lat 70-tych XV w. były tylko folwarkiem przy Siostrzytowie.

1. 1351n. z. lub. (*Derwich* 1992 278), 1434 pow. lub. (*Mp.* IV 1406); 1470–80 par. Czemierniki [nad Wieprzem] (*DLb.* II 550).

3. Własny kl. święt. do ok. 1433 r., następnie szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym O. (*Derwich* 1992 278); 1427 Mikołaj opat święt. przeznacza na utrzymanie konw. m.in. O., „vilam desertam retro Lublinensi”, którą „pro suo utilitate fratres locabunt” (*ZDM* II 390); 1434 Władysław Jag. na prośbę opata święt. Macieja, ze względu na odległości od kl., aprobeje sprzedaż wsi O. i kupno na jej miejsce bliżej i dogodniej położonej wsi → Janowice [sand.] (*Mp.* IV 1406)¹;

1437 w dziale dóbr wsie Siostrzytów, Drohucz i O. z 1/2 stawu na rzece Giełczew i pr. wolnego przemiału przypadają Maciejowi i Pełce (*ZDM* V 1425); 1460 Jan z Czemiernik odstępuje części we wsiach O. i Siostrzytów br. Wawrzyńcowi (*SHGL* 165); 1470–80 niegdyś należała do kl. święt., ale opat Maciej sprzedał ją za nie mniej niż 100 grz. w 14... [brak r.] jako mało użyteczną. Ob. należy do Jana i Mikołaja z Siostrzytowa h. Jastrzębiec, a jej 10 łkm. przekształcone zostało przez dziedziców na folw., tak że po wsi zniknął wszelki ślad (*DLb.* III 245–6). Nabywcami wsi od kl. mieli być Jan i Mikołaj z Siostrzytowa h. Jastrzębiec, brak wzmianki o folw. (*ib.* II 550).

4. 1351, 1427 → p. 3.

5. Dzier. należy do kl. święt.

1460 za zabraną dzies. z O. pleb. → Koniełotów ma otrzymać 8 grz. (*AV* LVII 239)²;

1470–80 z 10 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 5 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* II 550; III 245), po zamianie wszystkich ról na folw. nadal dzies. pobiera kl. (*ib.* III 246); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 2 grz. należy do prepozytury w → Koniełotach (*LR* 172); 1699 dzies. snop. z O. należy do prep. Koniełotów (*AV* XIV 184).

7. *SG* VII 545; *Wojciechowski* 1930 161; *Myśliński* 41; *SHGL* 165; *Osady* 98–9; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 73–4; *Rozwalka* 74, 214.

¹ Sprzedaż O. nastąpiła zatem przed 27 II 1434. Jeśli, jak w *DLb.*, a co jest bardzo prawdop., dokonał jej opat Maciej następca Mikołaja, to termin post quem transakcji wyznacza dzień śmierci opata Mikołaja (16 IX 1433 (→ Święty Krzyż, p. 6A)). Jednakże dok. łączący sprzedaż O. z kupnem Janowic, sfinalizowanym 9 III 1433 (*ZDM* II 452) przez opata Mikołaja. Mogły zatem O. zostać sprzedane już na przełomie 1432 i 1433 r. (*Derwich* 1992 236).

² Identyfikacja miejscowości jest w tym wypadku bardzo niepewna. Zapis *LR* z naszymi O. łączy wydawca *LR* 571 oraz S. Kuraś (*SHGL* 165), poważne i w znacznej mierze uzasadnione wątpliwości wysunęli autorzy *Osad* 98. Wątpliwe, aby chodziło tu o O. Murowane k. Jędrzejowa (→ Opatkowice [krak.]).

Osieczek → Osieczko

OSIECZKO (1286 Oszzek, 1360 lacum Ossechno [?], 1470–80 campus Ossyeczek, Osszyeczek, lacum Ossyethno [?], 1529 Osyeczek, 1564–5 Przedmieście Osieckie, 1578 Osieczka wiesz, 1629 Osieczka Wieś, 1660–4 Wieś Osiecka, 1787 Osiecka (Osieczka); *Kam.* 214) 17 km na SW od Tarnobrzegu, graniczy od E z Osiekiem; ok. 48 km na SE od kl.

1. 1578n. pow. sand. (*Paw.* 168), 1827 pow. staszowski (*Tabela* II 66); 1470–80n. par. Osiek (*DLb.* II 321).

2. 1360 Kazimierz Wlk. zezwala lokować wieś Długołękę w lesie między wsiami Osiek i Świniary, od miejsca zw. Kłody (Clody) do należącego do kościoła w Osieku jez. Osieczno (Ossechno) (*Mp.* III 470); 1470–80 pole (campus) O. położone k. Wisły, jego role są przez nią niszczone. Pleb. Osieka ma jez. Osieczno (Ossyethno) między m. Osiek i wsią Długołęka, las

zw. „Łanzek” lub Przewdze, położony przy granicy między wsiami Zawida i Długółka, oraz 5 łak k. niego i 1 łakę zw. „łanzek” w jego środku (*DLb.* II 321–2, →p. 3, 1578).

3. Własn. kl. święt. do 1270 r., następnie król., w cz. pleb. Osieka.

1270 Bolesław Wstydł. z ż. Kunegundą na prośbę opata Jakuba potwierdzają dawne wolności kl. święt., nadają mu obszerny imm. oraz wznawiają nadanie solne z żup w Bochni, które teraz wynosić ma 5 grz. rocznie (*Mp.* II 476; *AG* 1781, na dorsie nota z XVI w., oparta na *DLb.*, informująca, że za przywilej ten kl. odstąpił księciu wieś Osiek); 1286 Leszek Cz. bierze pod opiekę opata Racibora i konw. kl. święt. oraz potwierdza z pewnymi zmianami wolności, które nadał opactwu jego wuj Bolesław w zamian za ofiarowaną mu przez opata Jakuba wieś Osiek (*Pol.* 62);

1470–80 m. Osiek należało z dawna do kl. święt., ale opat Jakub przekazał je księciu Bolesławowi Wstydł. w zamian za uzyskany w 1270 r. przywilej, a szczególnie za nadanie czynszu 5 grz. z żup solnych w Bochni, co w 1286 r. potwierdził książę Leszek Cz. (*DLb.* II 321; III 242, 244). Pole O. położone nad rz. Wisłą, za którym są łkm., stale przez nią niszczone (*ib.* II 321; III 242–3; →p. 2, 5);

1564–5 własn. król., niegdyś były tu role kmiec., ale zajął je folw. Na zagrodach z niewielkimi rolami wydzielonymi z folw. siedzi 19 kmieci i wójt, którzy nie płacili i nie płacą czynszu, służą dworowi. Kmiecie dają po 2 kor. żyta miary sand. i 2 kor. chmielu miary osieckiej, 1 kogucie, razem z wójtem i półlannikiem kupują corocznie jałówkę dla dworu – w tym roku za 2 grz. W sumie dochód z wsi wynosi 6/7,5 grz. (*LS* 1564–5 99); 1578 własn. król., pobór od 16 zagr. z rolą i 3 komor. bez bydła. Cz. należy do pleb., pobór od 8 zagr. z rolą i 1 komor. bez bydła. Pobór z cz. wójta od 6 zagr. (*Paw.* 168); 1629 z cz. pleb. pobór od 8 zagr. z rolą i 1 komor. bez bydła, soltys daje pobór z 1,5 ł., pobór od 24 zagr. z ogrodem (*RS* 1629 32); 1660–4 król. folw., na którym pracują poddani okolicznych wsi, brak obory, nie ma kmieci, 7 zagr., 13 zagród opust., zagr. czynszu nie dają i nie pracują, natomiast kolejno stróżują, noszą listy na odległość do 6 mil,

dalej, gdy otrzymają pożywienie. Dają po 2 kor. chmielu, a gdy go brak, płacą po 15 gr za kor., po 1 kurze, opłacają 1 krowę za 5 fl. dla dworu. Dochód z wsi i folw. wynosi 1517 fl. (*LS* 1660–4 II 115–6); 1787 liczy 296 mkw, w tym 16 Żydów (*Spis* I 385; II 106); 1827 ma 50 domów i 303 mkw (*Tabela* II 66).

4. 1564–5, 1578 →p. 3; 1529 →p. 5.

5. Dzier. należy do kl. święt., następnie do pleb. Osieka.

1470–80 dzies. snop. i kon. wart. do 5 grz. dowożą kl. święt., z pozostałych ról m. Osiek dzies. należy do miejscowego pleb., który ma tu uposażenie (*DLb.* II 321; III 242–4; →p. 2); 1529 pleb. Osieka bierze dzies. snop. z m. Osiek i wsi O., przeznaczając ją na własne potrzeby, oraz tamże z pól soltysich i z pewnych ról folw. król. wart. 10 grz. (*LR* 401); 1578 →p. 3; 1660–4 z folw. król. dzies. należy do pleb. Osieka (*LS* 1660–4 II 115).

7. *ZDP* rpsy 944–51; *SG* VII 624; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Kiryk* 1994 93; *Kowalski* 331–2 i wg indeksu.

Uw. W lit. utarło się przekonanie, że do 1270 r. cały Osiek należał do kl. święt. (np. *Gacki* 226; J. Grzesiowski, J. Piotrowski, *Sól małopolska w nadaniach i przywilejach dla klasztorów*, „Studia i materiały do dziejów żup solnych w Polsce” 1, 1965, 132n.; *Studia Sand.* 50 i przyp. 51; J. Luciński, *Majątki ziemskie panującego w Małopolsce do 1385*, Poznań 1967, 8n., 141; A. Gąsiorowski, *Podróże panującego w średniowiecznej Polsce*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 25, 1973, zesz. 2, s. 46; *Kiryk* 1994 93). Miało to być nadanie fundacyjne (*Kiryk* 1994 93), nawet Bolesława Chrobrego z 1020 r., dla kl. święt., za klaszt. fundację uważa się niekiedy tutejszy kościół ś. Stanisława (*Wiś.Sand.* 117, 119; *Kam.* 144; *Rawski* 45–6; *LS* 1660–4 przyp. 333; *Kiryk* 1994 93). Jednak już w poł. XIII w. (l. 1253, 1255n. do 1285 r.) funkcjonuje tu dwór książęcy i fundowana przez księcia kaplica ś. Stanisława (zr. zestawia K. Modzelewski, *Organizacja gospodarcza państwa piastowskiego X–XIII w.*, Wr. 1975, 60 i wg indeksu). Zatem do opactwa święt. należała tylko cz. Osieka, którą w 1270 r. uzyskał książę w zamian za imm. i nadanie solne, skupiając w ten sposób w swoim ręku całą

wieś. Wedle *DLb.* do kl. świet. jeszcze w 2 poł. XV w. należała dzies. z wschodniej cz. Osieka, gdzie później, w XVI w., ukształtowała się nowa wieś – dzisiejsze Osieczko. Prawdop. dzies. ta dostała się opactwu tytułem własności, a tereny dziesięcinne pokrywały się z dawną, uzyskaną w XIII w., a może nawet już w XII w., włością klaszt. nad Wisłą. Można przypuszczać, że to właśnie uciążliwe sąsiedztwo Wisły spowodowało stopniowe przesuwanie się głównego ośrodka osadniczego na W (1430 r. – *MS IV/3*, supl. 647; *LS 1660–4 II* 112–3; *SG VII* 626–7). Dawna cz. klaszt., nadal niszczona przez Wisłę (*DLb.* III 234), weszła w obręb Osieczka. Jej rozmiarów nie sposób ustalić – sądząc po wart. dzies., w l. 1470–80 miała jeszcze ok. 5 ł.

Osiek → Osieczko

Ossechno → Osieczko

Ostre Błoto → Zabłocie

OSTRÓW MAŁY (1443; w źr. zw. też Mściski; *Kosyl* 16, 67; *SHGL* 171; *Osady* 92) dziś Mściska, północna cz. wsi Krępa, 8 km na W od Kocka, na prawym brzegu rz. Wieprz; ok. 122 km na NE od kl., 60 km na NE od → Braciejowic. W średniowieczu wieś ta znajdowała się na jednej z wysp na rz. Wieprz, na N od → Ostrowa Wielkiego (*Osady* 92).

Pow. lub.; par. Kock.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. świet. [?], następnie do pleb. Kocka.

1447 sąd polubowny postanawia, że dzies. snop. i kon. w obu Ostrowach [tzn. w O. Małym i O. Wielkim], jako z dawna należące do kościoła

w Kocku, winien pobierać pleb. Kocka, a nie bp krak. (*Mp.* IV 1488); 1470–80 wieś O.M. wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. świet. (*DLb.* III 248); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 1 grz. należy do pleb. Kocka (*LR* 424).

7. *Paw.* 363, 15a [?]; *RL* 1626 21; *Spis* I 435; II 154; *Tabela* II 70; *Gacki* 279; *SG* VI 771–2; VII 701; *SHGL* 171; *Osady* 92; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 74.

Uw. Nie wiadomo, czy w 1447 r. pleb. pobierał dzies. z całego O.M., czy tylko z jego cz. Kl. świet. mógł utracić dzies. z tej wsi ok. 1442 r., por. Dobrze, uw.

OSTRÓW WIELKI (1413; *Kosyl* 28, 69; *SHGL* 171; *Osady* 100) dziś Ostrów, 9 km na SW od Kocka, na lewym brzegu rz. Wieprz, u ujścia rz. Mininy; ok. 120 km na NE od kl., 58 km na NE od → Braciejowic. W średniowieczu wieś ta znajdowała się na jednej z wysp na rz. Wieprz, na S od → Ostrowa Małego (*Osady* 100).

Pow. lub.; par. na przemian Kock i Rudno, w zależności od biegu rz. Wieprz.

Własn. szlach.

5. 1447 → Ostrów Mały; 1470–80 wieś O.W. wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. świet. (*DLb.* III 248). Z łkm. dzies. snop. i kon. dowożą ... [biorca niewpisany] (*ib.* II 556).

7. *RL* 1626 23; *Paw.* 42a; *Spis* I 435; II 154; *Tabela* II 70; *Gacki* 279; *SG* VII 701; *SHGL* 171; *Osady* 100; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 74; *Rozwalka* 214.

8. Osada o metryce wśr. (*Rozwalka* 214).

Uw. Por. Ostrów Mały.

Oszzek → Osieczko

P

PABIANÓW (1404, 1470–80 Pabianow, 1529 lacus Pabyanowskye) dziś nie istnieje, znajdował się k. Zawichostu, nad Wisłą, na jej lewym brzegu, przez Wisłę został też pochłonięty.

1. Wieś i jez. tej samej nazwy; 1404 pow. sand. (*AGZ* VII 24).

3. Własn. kl. świet. do 1404 r., następnie szlach., a od ok. 1447 r. szlach./kościelna.

1404 Maciej opat i konw. kl. świet. zamieniają swoją posiadłość P. razem z jez. na należącą do Mikołaja z Garbowa¹ wieś → Zakrzów (*AGZ* VII 24); 1404 Maciej opat i konw. kl. świet. oddają

swoją posiadłość P. z dopłatą 40 grz. Miczkowi z Borkowa² w zamian za wieś Zakrzów (*Mp.* IV 1085);

1470–80 wieś należy do Piotra i Imrama zw. Quaszek. Jezioro w P. kupił [ok. 1447 r.]³ Piotr Róg z Gwiazdowa za 40 grz. od Mikołaja Pęchowskiego niegdyś podsędka z. sand. oraz Piotra i Imrama Quaszek, a następnie przekazał mansjonarzom sand. Było ono niegdyś sławne z obfitości ryb, a wydzierżawiane dawało 4 grz. rocznego dochodu, jednakże z powodu powodzi znacznie straciło na wartości i ob. przynosi tylko 2 grz. rocznego dochodu. Otacza ono całą wieś P. i jest zasilane przez Wisłę (*DŁb.* I 398); 1529 jez. Pabianowskie k. m. Zawichost należy do mansjonarzy sand., daje 30 gr czynszu zamienionego na wosk i wino (*LR* 392).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Jest dość prawdop., że Miczek z Borkowa i Mikołaj z Garbowa to jedna i ta sama osoba: por. *ZDM* I 242; IV 1095; V 1263, 1268. Jeśli tak, to oba dokumenty z 1404 r. ilustrują kolejne fazy realizacji transakcji. Zaskakująca i trudna do wyjaśnienia jest jednak znaczna różnica treści obu aktów.

² Por. przyp. 1.

³ Tak F. Sikora, *PSB* XXV 718.

PAPROCICE (1580 paprocza wola, 1584 z Woli paprockiej, 1662n. Paprocice; *Kop.K* 57) 6 km na N od Łagowa, nad rz. Słupianką; ok. 4 km na SE od kl.

1. 1662n. pow. sand. (*Paw.* 55a), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 77); 1662n. par. → Nowa Słupia (*ASK* I/67 34v; *Paw.* 55a).

2. 1580 → p. 3.4; 1780 graniczy od E z Jełeniowem, od S i W z kluczem piórkowskim bpa włocł., od N z → Bartoszowinami i → Wólką Milanowską (*Inw.Słup.* 10).

3.4. Włas. kl. święt.

1580 Tomasz Polanowski opat i konw. święt., pragnąc zwiększyć dochodowość dóbr, zezwalają Bartoszowi Paprockiemu lokować w lesie, po wycięciu i wykarczowaniu drzew i krzewów, w miejscu zw. Mostki, nad strugami Mostki oraz Mostkowy Strumień [ob. Słupianka], wieś, która nazywać się ma Paprocka Wola. Jej granice wyznacza rz. Mostki od granic należącej do bpa

włocł. wsi Ząbkowa Wola [ob. Zamkowa Wola] do granic dóbr Krzysztofa Mieleckiego¹, z drugiej zaś strony ma się rozciągać tak, jak z dawna oznaczono, do granic dóbr konw. Bartosz Paprocki uzyskuje ją prawem dziedzicznym, z pełną swobodą dysponowania na 100 lat, po których opactwo ma pr. wykupić P. za 1000 grz. (*AG* 1900; *Gacki* 259–60);

1599n. Stanisław Paprocki, który otrzymał P. od Bartłomieja, swojego br. stryjecznego, zrzeka się wsi P. na rzecz Stanisława Czelatyńskiego. Następnie „wójtostwo czyli wieś P. albo Paprocka Wola” przeszło na dożywocie Barbary z Ożarowa Niemojewskiej, a po jej śmierci wróciło do opactwa (*Gacki* 260); 1662 pogłównie od czeladzi folw. i młców wsi (*ASK* I/67 34v; *Paw.* 55a); 1673 pogłównie od szl. wd. Niemojewskiej oraz 14 czeladzi folw. i młw wsi (*ASK* I/67 238); 1679 Mikołaj Goski opat kl. święt. nadaje wójtostwo P. swojej siostrzenicy z Wolskich, wd. po Janie Kostro, na 30 lat (*Gacki* 260);

1780 należy do klucza starostwskiego dóbr stołu opata kłastralnego (→ Stara Słupia, p. 3). 10 dymów. 8 zagr. (Franciszek Sala, Jan Sala, Wawrzyniec Sala, Kazimierz Stępień, Wawrzyniec Stępień, Ludwik Szczodrak, Mateusz Łebek, Antoni Czekaj) pracuje po 2 dni tyg. pieszo i odrabia po 2 łokcie oprawy, 1 komor. (Łukasz Stępień) pracuje 1 dzień tyg. pieszo. Bardzo słabe grunty. Mała karczma ze stajnią. Subsidium charitativum wynosi 64 zł (*Inw.Słup.* 10–1); 1780–2 przy podziale dóbr wchodzących w skład stołu opata P. przydzielone zostają opatowi kłastralnemu (*Lefebvre* V/5 164v; *Gacki* 253); 1787 liczy 47 młw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 393; II 118); 1819 wieś z karczmą należy do stołu opata święt. (*AOkup.* 3v, 96); 1827 ma 11 domów i 98 młw (*Tabela* II 77).

5. Dzier. należy do kl. święt.

1580 wieś zostaje zwolniona od dzies. do 1592 r., po czym ma płacić rocznie 20 fl., przy czym dzies. należy do stołu opata (*AG* 1900; *Gacki* 276); 1584 opat Tomasz Polanowski zamierzał przeznaczyć dochód z dzies. w P. na prebendę dla kościoła klaszt., ale śmierć przeszkodziła realizacji tego zamiaru (*Paprocki* 112); 1780 dzies. snop. wytyczna należy do stołu opata (*Inw.Słup.* 10).

7. ZDP rps 8702; *Gacki* 88, 132–3, 253–4, 258–60, 276; *SG* VII 851; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Por. Zarzęcin.

¹ Krzysztof Mielecki posiadał wówczas nieistniejące dziś, graniczące z →Wólką Milanowską, Podleszany oraz Jeleniów, przez który rzeczywiście przepływała Słupianka (*Paw.* 192).

PARCHATKA (1452; w źr. też Parchowatka; *Kosyl* 5, 33, 69; *SHGL* 173; *Osady* 102) 5 km na NE od Kazimierza Dolnego, 5 km na SE od Puław; ok. 87 km na NE od kl., 25 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Jaroszyn [ob. Góra Puławska], następnie par. Końskowola i par. →Włostowice. Włas. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i bpa krak.

1442 sąd polubowny postanawia, że dzier. ze starych ról oraz z klinów w P. winny należeć do opactwa święt., zaś z ról wykarczowanych za górą i w dąbrowie do bpa krak. (*ZDK* II 434); 1470–80 ze starych ról kmiec. dzier. snop. należy do kl. święt., z nowych ról, wykarczowanych za górą i w dąbrowie, dzier. pien. po 6 gr z 1 ł. należy do bpa krak. (*DLb.* II 564; III 254); 1529 dzier. pien. 1/6 grz. należy do bpa (*LR* 35); 1622 do 1769 →Skowieszyn; 1819 dzier. gromadzka należy do stołu konw. święt., jest sprzedawana po 200 zł, według układu mieli za nią płacić 68 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 359, 48a; *LL* 1565 41; *RL* 1626 138; *Spis* I 448; II 167; *Tabela* II 77; *Gacki* 297, 300; *SG* VII 861; *Wojciechowski* 1930 126; *Szafran* 193; *SHGL* 173–4; *Osady* 102; *Sochacka* 77, 82; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*; *Rozwółka* 214.

8. Na st. 13 kopalne źródło i ślady osadnictwa z X–XI w. (IA. Badania 1987, W. 1988, 168); materiały z IX–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 162; *Hoczyk* 128).

Parchowatka →Parchatka

PAWŁÓW (1325–7, 1327–55 Paulow, 1336 Pavlow, 1362, 1363, 1384 Pawlow, 1363 Paulowo, 1373–4, 1402, 1407 Paulow, 1425n. Paw-

low [ale: 1435 Pawlouo], 1780n. Pawłów; *Kam.* 148; *Niec.* 152; *Kop.K* 196; *Rospond* 283) 10 km na SE od Starachowic, na prawym brzegu rz. Świśliny; ok. 12,5 km od kl.

1. 1463 pow. opat. (*AG* 1860), 1504n. pow. sand. (*ASK* I/7 102), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 80); 1325n. par. własna (*MV* I 169n.).

2. 1470–80 graniczy z Zapniowem, →Dąbrową, Chybicami, Pokrzywnicą, Warszówkiem, →Rzepinem i Bujową (*DLb.* III 237); 1532, 1572, 1601 →Rzepin; 1780 droga z →Boleszyna (*Inw.Bol.* 11); 1780 graniczy od E z Bukowem, od S z Warszówkiem, od N i W z dobrami Bened. święt. (*Inw.Rzep.* 17).

3. Włas. szlach., od 1463 r. kl. święt.

1339 Małgorzata wd. po Tomaszu niegdyś z P. przegrywa proces o wieś Jeziorko z bpem krak. (*KK* I 167); 1363 Krzesław z P. (*Pol.* 137); 1402 Jan z P. (*ZDK* I 154); 1407 Jan z P. sprzedaje kapitulę krak. wieś Świątniki (*KK* II 503); 1425 Wilhelm z P. przegrywa proces o wieś Świątniki z kapitulą krak. (*Mp.* IV 1227); 1435 Stanisław s. Andrzeja z P. prosi o unieważnienie swojego 12-letniego małżeństwa z Anną, z którą ma troje dzieci, ponieważ jest ona córką jego matki chrzestnej, Jachny c. Jakuba (*BP* V 407)¹; 1445 dz. Jan (*ZDK* II 484); 1463 Jan Pawłowski z s. Wilhelmem oraz Mikołaj s. Stanisława z P. (*CU* II 206);

1463 Michał opat i konw. święt. zamieniają swoją wieś →Wojśław na P., wraz z pr. patronatu nad tutejszym kościołem, należący do Jana Skrzętki (Skrzanthka) i jego ż. Anny (*AG* 1860); 1463 Kazimierz Jag. zatwierdza tę zamianę oraz zrównuje wieś P. w prawach i wolnościach z innymi posiadłościami opactwa (*ib.*); 1464 sąd z. sand. oświadcza, że Michał opat i konw. święt. zobowiązali się dopłacić Janowi Skrzętce (Skrzantka) 190 grz., co poręczył Jan z Rytwian, marszałek Królestwa Polskiego, Jan zaś ma opuścić P. do dnia ś. Jana Chrzcziciela [24 VI] tego roku; zgodę na transakcję wyrazili krewni Jana Skrzętki, jego br. Wilhelm, s. także Wilhelm oraz Gutek ze Święcicy (*ib.* 1862);

1470–80 opat święt. Michał uzyskał P. w 1471 r. [!] od Jana Skrzętki Pawłowskiego h. Goźdźbą w zamian za Wojśław i 200 grz. [!]. Jest tu dwór i folw. klaszt., 10 łkm., 3 zagrody z rolą,

3 [w tekście 2] karczmy z rolą. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu i poradne, dają po 30 jaj, 2 koguty, 2 sery, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem. Karczmy płacą czynsz, odpowiednio: 0,5 grz., 1/6 grz. oraz 2 grz. (*DLb.* III 236–7; II 484); 1504 pobór z 4,5 ł., od 1 zagr. i z karczmy (*ASK I/7* 102); 1506, 1510 pobór z 3 ł., 2 karczem, w tym jednej bez roli, a drugiej – z 1/2 ł. (*RP*; *ASK I/10* 20);

1529 należy do stołu opata, płaci 4,5 grz. czynszu (*LR* 349); 1530–2, 1538 pobór z 2 ł. w cz. opata święt. i z karczmy (*ASK I/10* 214v, 459v, 596v; *I/7* 189); 1569, 1571 „parochia” opata święt., pobór z 3 ł. i karczmy (*ib.* *I/7* 264v, 339, 408); 1577 opat święt. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł., z karczmy i od kowala (*ib.* 579v); 1578 z cz. opata święt. pobór od 6 kmieci na 3 ł., 3 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła i z karczmy z kwartą roli (*ib.* *I/10* 772; *Paw.* 190); 1613 kl. święt. oddaje wieś w 7-letnią dzierżawę w zamian za pożyczkę 1400 zł zaciągniętą na opłacenie poboru uchwalonego przez sejm (*Gacki* 263); 1629 opat święt. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł., 3 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła i z kwarty roli należącej do karczmy (*RS* 1629 60); 1662 opat święt. daje pogłówne od 6 czeladzi folw. i 57 mkw wsi (*ASK I/67* 30); 1673 opat święt. daje pogłówne od 45 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 236); 1674 pogłówne od szl. wd. Lesnowskiej, 4 czeladzi folw. i 45 mkw wsi (*ib.* 405v); 1674 należy do opata święt., pogłówne [w drugiej racie] od szl. wd. Lesnowskiej, 3 czeladzi i 44 mkw wsi (*ib.* 459);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. Liczy 13 dymów. Niedyś był tu folw., w jego zabudowaniach mieszka owczarz. Obora z chlewami, 2 sadzawki, karczma przy gościńcu za kościołem i stajnią. 5 niw folwarcznych oraz łąka zw. Warszowska i pastewnik. We wsi 11 dymów. 2 kmieci (Piotr Pytel, Ignacy Wincenciak), 8 zagr. (Łukasz Tkacz, Wojciech Saramak, Jakob Grzesiak, Jan Kosmala, Jan Tkacz, Wincenty Marcin, Szczepan Wincenciak, Hilary Smalec), 2 komor. (Michał Jastal, wd. Wawrzakowa), 1162 zagony puste. Kmiecie pracują po 4 dni tyg. sprzężajem, odrabiają po 2 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 24 gr, 2 kor. żyta, 2 kapłony i 30 jaj, zagr. pracują po

3 dni tyg. pieszo i odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, dają po 6 gr czynszu, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Poddani dają stróżę nocną tylko do browaru w Rzepinie, inne powinności jak w →Rzepinie (*Inw.Rzep.* 15–6, 29–30); 1787 liczy 124 mkw, w tym 2 Żydów (*Spis* I 414; II 135); 1819 folw. i wieś P. należą do stołu opata, na folw. drewn. mieszkanie, we wsi karczma, całość w dzierżawie (*AOkup.* 3v, 4, 104–5v, 237); 1827 ma 18 domów i 127 mkw (*Tabela* II 81).

4. 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym P. (*AG* 1909); 1572 opat i konw., nie mogąc z powodu nieurodzaju zwrócić 500 fl. pożyczki uzyskanej od Marcina Broniowskiego z Zapniewa na zapłacenie kontrybucji na żołd wojsk w służbie Wielkiego Księstwa Litewskiego uchwalonej w 1566 r., oddają temuż Marcinowi oraz jego s. Andrzejowi i przyszłej żonie tegoż w dożywocie pustki po 3 kmieciach w P., zw. „Kalkowska”, „Niegowska” i „Troschinska”, wraz z już wykonanymi na nich zasiewami, 2 zagr. (Trochę i Lecha), mały staw rybny za folw. należącym do P., zezwolenie na założenie nowych stawów, łąkę zw. Warszowska rozciągającą się od P. do granic łąki młynarza w Rzepinie, wolny wyrąb drzew i krzewów na własne potrzeby i wypas bydła oraz świń. Kmiecie i zagr. z P. wraz z tutejszym karczmarzem mają, poczynawszy od najbliższych Zielonych Świąt, pracować dla nich przez 3 lata po 2 dni tyg., jednak czynsze i daniny oddają opactwu. Po 3 latach na potrzeby dzierżawców pracować ma tylko 2 zagr. (Trocha i Lech). Po śmierci ostatniego z ww. trojga opactwo ma odzyskać swoją własność bez zwrotu nakładów (*ib.* 1901); 1574 Franciszek Krasieński bp krak. zatwierdza ww. zastaw dóbr klaszt., zastrzegając, że ponieważ wg praw Królestwa nie można nadać jednym pismem dożywocie dla wielu osób, wyjąwszy małżeństwo, Andrzej Broniowski s. Marcina wraz z żoną mają korzystać z tego zapisu aż do zgonu ich obojga (*ib.* 1898); 1582 Piotr Myszkowski bp krak. potwierdza wieczyste nadanie przez kl. karczmy w P. (*Gacki* 258); 1594 Łukasz Janowski administrator opactwa i konw. święt. za zgodą Jerzego Radziwiłła, administratora bpstwa krak., nadaje w dożywocie wójtostwo w P. Janowi Boboli z Wielkich Pia-

sków, pkom. sand., jego ż. Urszuli z Wieniar i jego s. Jakubowi, z powodu przysług wyświadczonych kl., nakładając na nich obowiązki takie, jakie ciążyły na innych posiadaczach wójtostwa, zezwalając na wyrąb drzew na budynki, korzystanie z drewna leżącego oraz wolny wypas świń i bydła (*AG* 1908); 1597, 1747 wójtostwo i karczma w P. (*AVCap.* VIII 18; *AV XXXVII* 146).

5. Wieś par., patronat szlach., od 1463 r. szlach. i kl. święt., dzies. należy do miejscowego pleb.

1326–8 pleb. Andrzej (*MV I* 169, 244); 1326–8, 1350–1, 1354–5 par. płaci dzies. pap., taksa 3 grz. (*MV I* 169, 244; *MV II* 371, 403, 419); 1328, 1336, 1343–74, 1551–4, 1556 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci po 8 sk. (*MV I* 313, 389; *MV II* 184, 186, 199, 208, 227, 236, 246, 254, 263, 270, 278, 286, 293, 300; *MV IX* 18, 38; *Gromnicki* 350–1);

1362 bp krak. Bodzanta przyłącza do nowo utworzonej par. w Chybicach należącą dotąd do par. P. wieś Wieloborowice (*Mp.* III 752); 1384 pleb. Mikołaj (*ZDK I* 89); 1402 Elżbieta i jej s. Jan dz. Skórczowa oraz Stanisław, Imram, Zbigniew, Piotr i Dobiesław dz. Wieloborowic przyznają Janowi z P. 1/2 pr. patronatu nad kościołem par. w P. (*ib.* 154); 1462 pleb. Bogusz (*AG* 1985, 1858); 1467 Piotr pleb. w zamian za dzies. z Warszówka oddaje Janowi pleb. Krynek dzies. z wsi Jawor i → Okręglów (*Wiś.Op.* 224; *Wiś.II.* 156);

1470–80 drewn. kościół par., którego własn., pr. patronatu i kollacja należą do kl. święt. Pleb. ma swój folw., łąkę i mały staw, jemu też dowożą dzies. snop. i kon. z całej wsi oprócz jego ról wart. do 10 lub 12 grz. (*DLb.* II 484; III 236–7). Okręg par.: P., Dąbrowa, → Dziurów, Jabłonna, Pokrzywnica, 1/2 Rzepina, Trzeszków i → Zawada (*ib.* II 484–6); 1496 kardynał Fryderyk Jag. nadał kościołowi w P. odpusty (*AVCap.* VIII 19);

1529 kościół par. w prepozyturze kiel., pleb. Jan Bostowski, do którego należy dzies. snop. z łkm. w P. wart. 10 grz., z całego Warszówka wart. 10 grz., z → Bukówki i → Broniewic wart. 6 grz., z ról folwarcznych w → Jamach i Pokrzywnicy wart. po 2 grz. oraz w Wieloborowicach wart. 2,5 grz., z pewnej roli zw. Wieloborowice w Chybicach wart. 16 grz. oraz 10 gr za

dzies. kon. z P. i 30 gr za kolędę; wikary otrzymuje 2,5 grz., kościelny 2 grz., zaś dochód par. wynosi 33/32 grz. (*LR* 361); 1546 Walerian z Bodzentyna, pleb. P. i → Modliborzyc (*AG* 1895); 1549 pleb. Walerian (*Rokoszy* 162); 1564–5 okręg par.: P., Broniewice, Bukówka, Dąbrowa, Jabłonna, Jamy, Okręglów, Pokrzywnica, Trzeszków, Zapniów i Zawada (*LS* 1564–5 330); 1578 okręg par.: jw. plus Nowa Wieś, Warszówek i Wieloborowice, brak Okręgłowa (*Paw.* 190–1);

1597 drewn. kościół par. ś. Jana Chrzciciela, konsekrowany, patronat należy do kl. święt. i Brzezińskich. Pleb. Wojciech z Brzeziny. Uposażenie pleb.: role w P. i Warszówku, te ostatnie okupowane, dzies. snop. z P., z wójtostwa i ról karczmy w P., z folw. w Pokrzywnicy, za którą Brzezińscy płacą 20 grz. Szkoła fundacji Brzezińskich, jej rektora utrzymuje pleb. Okręg par.: P., Broniewice, Bukówka, Dąbrowa, Dziurów, Jabłonna, Jamy, → Michałów, Pokrzywnica, 1/2 Rzepina, dwie Rudy, Trzeszków, Warszówek, Zapniów, Zawada (*AVCap.* VIII 18–9; *LXV* 511); 1604 pleb. Wojciech (*Wiś.II.* 139); 1632 pleb. Jan Jeżowski (*ib.* 156);

1662 okręg par.: P., Krawara, Michałów, Styków (*Paw.* 55a – wykaz częściowy); 1716n. plebani: Jan Krasowski, Franciszek Krajewski, Fulgenty Strojnowski, zakonnik święt., Wojciech Denarski, Tomasz Gałkowski kan. kiel. i dziekan kunowski (*Wiś.II.* 156); 1738 drewn. kościół par., stary, ś. Jana Chrzciciela, konsekrowany (*AV XXXVII* 488–92);

1747 drewn. kościół par. ś. Jana Chrzciciela, własn. opata święt. 4 ołtarze: Wniebowzięcia NMP, ś. Anny, NMP Częstochowskiej, ś. Antoniego z Padwy. Pleb. Franciszek Krasieński od 1737 r., utrzymuje tylko organistę, ma wolne role w P. i Warszówku oraz dzies. snop. z całego P., Warszówka, folw. w Rzepinie, cz. Trzeszkowa, dzies. pien. z Bukówki, Jam, Broniewic, Szelig i Zapniowa oraz folw. w Wieloborowicach, łączny dochód 916 fl., wydatki 598 fl. Zniszczony szpital dla ubogich. Okręg par.: P., Bogusławiec, Broniewice, Bukówka, Dąbrowa, Dziurów, Jabłonna, Jamy, → Kuczków, 1/2 Michałowa, Pokrzywnica, 1/2 Rzepina, Styków, Warszówek, Zapniów, Zawada, łącznie 654 dusze (*ib.* XXXVII 141–9, 517–29); 1781 parafią

zawiaduje Jan Gałkowski, dziekan kunowski (*ib.* L 39v–40);

1780 drewn. kościół par. ś. Jana Chrzciciela, kollatorami są opat i konw. święt., obsługiwany przez duchownych świeckich. 3 dymy plebańskie. Dzies. snop. wytyczną z P. zwożą do stodoł pleb. Poza tym pleb. P. pobiera dzies. z 350 zaoranych zagonów łąki pod Zawadą, z niw dworskich Rzepina, oprócz niwy Bogusławiec i Kuczowskiej, gdzie rości sobie prawa do dzies. z jednego gruntu chłopskiego, dawniej dworskiego, a także z gruntów wsi → Pisarka i Zawada położonych po drugiej stronie rz. Świśliny. Subsidium charitativum wynosi 202 zł (*Inw.Rzep.* 4, 9, 11–2, 17, 29); 1787 okrug par.: P., Bogusławiec, Broniewice, Bukówka, Dąbrowa, Dziurów, Jabłonna, Jamy, Krawara, Kuczków, 1/2 Michałowa, Pisarka, Pokrzywnica, 1/2 Rzepina, Styków, Warszówek, → Wymysłów, Zapniów, Zawada, liczy 1283 mkw, w tym 51 Żydów (*Spis* I 414; II 135); 1802n. plebani: Antoni Beder kan. kiel., Jan Sawicki, Jan Stochowski (*Wiś.H.* 156); 1806 drewn. kościół par. ś. Jana Chrzciciela, kollatorem jest opat święt., któremu przypisuje się fundację kościoła (*ib.* 154); 1854 wykaz uposażenia kościoła (*ib.* 155n.).

6. Studenci U. Kr.²: 1414–5 Jakub s. Mikołaja (*Al.* I 36); 1437 Baltazar s. Mikołaja (*ib.* 90); 1440 Mikołaj Gniewosz s. Andrzeja (*ib.* 97); 1456 Wojciech s. Imrama (*ib.* 147).

7. ZDP rpsy 482–94, 6010–1, 8717–9; *Wyciąg* 642; *Gacki* 87, 212–4, 257–8, 262–3; *SG* VII 905; *Wiś.H.* 153–6; *Derwich* 1987 166–7, 169; *Rzewuska-Kurzeja* 85–6; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997a 64–5.

8. Osada hutnicza P. st. 1, dat. na 170/180–V/VI w. (*Bielenin* 1976; 1992 224). Siedziba rycerska, zapewne jednodworcza, położona k. kościoła, dat. na 1 poł. XIV w. (Z.W. Pyzik, *Relikty osady średniowiecznej w Pawłowie, województwo kieleckie*, RMNK 15, 1986–7, 307–13).

¹ Identyfikacja tej miejscowości (Pawlouo) z naszym Pawłowem jest niepewna.

² Identyfikacja miejscowości niepewna.

PEŁKA (1510n. Pelka) dziś nie istnieje, leżała k. → Janowic [sand.].

1. 1510, 1531 karczma z rolą stanowiąca cz. Janowic (*ASK* I/10 18, 454v–5); 1529 osada z karczmą (*LR* 30, 349, 448); 1510 pow. sand. (*ASK* I/10 18); 1510n. par. Momina (*ib.*).

2. 1780 → p. 3.

3. Włas. kl. święt.

1510 ze żrebu P. w Janowicach, wsi kl. święt., pobór z karczmy z rolą (*ib.*)¹; 1529 do stołu opata święt. należą: → Szczegło, P., Janowice i → Worowice, które płacą czynsz łącznej wysokości 9 grz. (*LR* 349); 1531 ze żrebu P. w Janowicach pobór z karczmy z rolą (*ASK* I/10 454v–5); 1780 niwa folw. wierzbątowickiego zw. „na Pełkach” przy → Milejowicach (*Inw.Wierzbą.* 3).

5. 1529 z Modrzewia, Milejowic i P. dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do bpa krak., a z ról karczmy zw. P. dzies. snop. wart. 6 grz. pobiera pleb. Bałtowa (*LR* 30, 448).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Była to efemeryczna osada powstała wokół karczmy w Janowicach, w 1780 r. została po niej tylko nazwa jednej z niw folw. w Wierzbątowicach, położonej przy Milejowicach.

¹ „ibidem sorte Pelka taberna cum agro”.

Petrzeyouice → Pietrzejowice

Piaski → Gielczew

PIETRZEJOWICE (ok. 1252 de Petriouiz (Petreiouiz), ok. 1260 de Petrovicz, 1351 Petrzeyouice, 1381 de Petrzouicz, 1418 Pyetrzeouicze, 1422, 1427 Pyetrzeyowicze, 1430 Pietrzejowicze, 1442 Pietrzejowice, 1459 Pyetrzejowicze, 1469 Pyetrzeyouicze, 1470–80 Pyotrzejowycze, 1490 Pyethrzejou(v)ycze, 1529 Pyotrowicze, Pyetrzejowycze, 1553 Pietrzejowice, 1787 Pietrzejowice, 1789 Piotrzejowice, 1827 Pietrzejowice; *Rymut* 1967 125; *Rym.* 50, 86) 11 km na SW od Proszowic; ok. 100 km na SW od kl., 14 km na SW od → Przewód.

1. 1351 z. krak. (*Derwich* 1992 278), 1442 pow. krak. (*Mp.* IV 1434), 1578 pow. proszowicki (*Paw.* 20), 1629n. pow. krak. (*RK* 1629 10), 1787 pow. proszowicki (*Spis* II 57), 1827 pow. krak. (*Tabela* II 88); 1470–80n. par. Luborzycza (*DLb.* III 239).

2. 1469 graniczy z Birkowem [ob. Biórków Duży i Mały] (→p. 3); 1470–80 graniczy z Luborzycą, Wołą Luborzycką, Birkowem, Karniowem i Kocmyrzowem; gaj zw. Birkowski (*ib.* 239–40); 1815 →p. 3.

3. Własn. kl. święt.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym P. i Przewody (*Derwich* 1992 278); 1381 Sławik prokurator z P. (*SP VIII* 781); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym P. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1459 własn. opata święt. (*ZK CXLVII* 314); 1469 Mikołaj z Birkowa oraz Stanisław, Mikołaj i Stanisław kmiecie z Birkowa przeciw Michałowi opatowi i konw. kl. święt. oraz Mikołajowi z Woli prokuratorowi z P. w sprawie „iure leso” (*ib.* XVI 518); 1469 ugoda między Mikołajem z Birkowa, miecznikiem krak., a Michałem opatem święt. i Mikołajem zw. Gaj, prokuratorem z P. (*ib.* XVII 653);

1470–80 własn. kl. święt. Dwór i folw. klaszt., 8 łkm., 3 zagrody z rolą, 1 karczma z rolą, 1/3 gaju zw. Birkowski. Kmiecie płacą po 1,5 grz. czynszu i 4 gr poradnego do kl., dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem. Zagr. płacą po 1 wiard. czynszu, pracują pieszo po 1 dniu tyg. Karczma płaci 3 grz. czynszu (*DLb.* III 239–40); 1490 kmieć Mikołaj zw. Łojk (Loyk), który w dzień Bożego Narodzenia [25 XII] ubiegłego roku opuścił, czyli „wyszedł” z P. do Kocmyrzowa, ponieważ opat święt., zabrawszy po wyjeździe Mikołaja do dworu jego rzeczy wolne („dobrowolnye”) ze stodoły i domu, nie oddał mu ich, pozywa opata o bróg pszenicy, 30 kop owsa, 2 konie pociągowe, czyli „woznyky”, wołu „karmnego”, krowę oraz inne sprzęty, czyli „szczembruch domowy” łącznej wart. 40 grz. (*SP II* 4368);

1529 należy do stołu opata, płaci 10/26 grz. czynszu (*LR* 349); 1581 dzierz. Polianowski¹, pobór z 7 łkm., od 3 zagr. z rolą i 3 kmieci bez bydła (*Paw.* 20); 1629 należy do stołu opata, 10 maja Jan oddał pobór z 7 ł. i 3 zagród z rolą (*RK* 1629 10); 1649 konw. ma należne mu 2 bałwany soli odbierać swoimi ludźmi ze wsi opackiej P. (*AG* 1923); 1680 należy do stołu opata (*RK* 1680 9); 1697 nuncjusz pap. przyznaje Stanisła-

wowi Mireckiemu, niezatwierdzonemu przez króla opatowi-elektowi święt., wieś P.² i prepozyturę wąwol. jako uposażenie (*Jonston* III/7 146);

[1697–1700] Aleksander Wychowski opat święt. obiecuje przekazać na utrzymanie konw. wieś P. jako należną konw. 1/4 dochodów stołu opata, przeznaczoną na budowę i remonty kościoła klaszt. (*Gacki* 252); 1703 Stanisław Mirecki opat-elekt święt. obiecuje przekazać konwentowi jako 1/4 dochodów opata wsie P. i Przewody, gdy tylko zostanie zatwierdzony opatem (*Jonston* III/7 149, *Gacki* 252); 1706 Stanisław Krystyn Mirecki opat święt. przekazuje na potrzeby stołu konw. wsie P. i Przewody jako należną mu czwarciznę z dochodów stołu opata (*Gacki* 99, 252); 1780–2 mimo że P. i Przewody należały do stołu konw. jako czwarcizna z dochodów opata, przy podziale uposażenia opata święt. na stół opata komendatoryjnego i klastralnego pierwszy z nich otrzymuje Przewody, a drugi P. (*Lefebvre* V/5 164; *Gacki* 105–6, 252–3);

1787 liczy 135 mkw (*Spis* I 329; II 57); 1789 ma 22 domy: dwór, karczmę, 12 chałup o 1 gospodarzu, 7 z ogrodem, 1 bez ogrodu, 122 mkw, w tym 118 katolików: 54 mężczyzn i 64 kobiety oraz 4 Żydów (*Materiały* 223); 1790 ma 23 domy, liczy 141 mkw: 69 mężczyzn i 72 kobiety, w tym 4 Żydów, wieś z karczmą (*ib.*); 1791 ma 21 domów: dwór, 4 domy kmieci, 6 zagród, 10 chałup, liczy 134 mkw: 62 mężczyzn, 72 kobiety, w tym 1 zakonnik mieszkający we dworze; lasy dębowe, łąki dają 18 fur siana, ale podczas suszy trzeba go dokupować, uprawia się żyto, pszenicę, jęczmień, owies, groch, proso, konopie i rzepak (*ib.*); 1815 do kl. należy m.in. las pod P. (*Gacki* 265); 1819 ma 20 domów, wieś z folw. należy do konw., w dzierz. (*AOkup.* 6v, 237; *Gacki* 246, 254); 1827 ma 24 domy i 141 mkw (*Tabela* II 89).

4. 1351, 1442 →p. 3; 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym P. i Przewody (*AG* 1909).

5. Dzierz. należy do pleb. Luborzycy, czasowo do U. Kr.

1422 bp krak. Wojciech Jastrzębiec przeznacza cz. dzies. z par. Luborzyca, w tym z P., na potrzeby U. Kr. (*CU* I 71; *Conl.* 144); 1470–80

z całej wsi dzies. snop. i kon. wart. do 24 grz. dowożą pleb. Luborzycy (*DLb.* III 239–40); 1529 dzies. snop. wart. do 10 grz. należy do tegoż pleb. (*LR* 303); 1782–3 prywatna kaplica obsługiwana przez 1 księdza zakonnego (*Materiały* 223).

6. ok. 1252 Krzyżan Chrenza z P., który przez 3 lata cierpiał na ból głowy i utratę wzroku, zawieszony przez ojca na bydłęciu do grobu ś. Stanisława wyzdrowiał, co potwierdzają: sam Krzyżan, jego ż. Machia i Stefan (*Cuda ś. Stanisława*, wyd. i kom. Z. Perzanowski, „*Analecta Cracoviensia*” 11, 1979, s. 122–3, articulus XXXVIII; *MPH* IV 313); ok. 1260 Krzyżan z P., cierpiący na ból głowy i utratę wzroku, zawieszony przez kuma Stefana na jego bydłęciu do grobu ś. Stanisława, wyzdrowiał (*Wincentego z Kielc żywot większy ś. Stanisława*, przekł. J. Pleziowa, „*Analecta Cracoviensia*” 11, 1979, s. 200–1, nr 38; *MPH* IV 419)³; 1418 Andrzej s. Dominika, student U. Kr. (*Al.* I 42); 1427 kleryk Andrzej s. Dominika prosi o prowizję na parafię w Koprzywnicy (*BP* IV 1976); 1430 tenże prosi o prowizję na altarię ś. Katarzyny w kościele katedralnym w Kr. (*ib.* 2448).

7. *ZDP* rpsy 8765–77; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Tzn. Polanowski, zapewne któryś z krewnych aktualnego opata świet. Tomasza Polanowskiego, por. Świetły Krzyż, p. 6A i *Paprocki* 112. Był też dzierzawcą Przewodów.

² Tak współczesny wypadkom *Jonston*. Wg *Szepińskiego* 262, a za nim *Gackiego* 99, Mirecki otrzymać miał Przewody.

³ A. Witkowska, *Miracula małopolskie z XIII i XIV w.*, *RHum.* 19, 1971, zesz. 2, 118, wywodziła Krzyżana z Piotrowic. Krzyżan był oczywiście chłopem (*ib.* 127). Z P. osadę tę słusznie identyfikuje też *Rymut* 1967 125.

PIOTRKÓW (1470–80 Pyotrkow) dziś nie istnieje, leżał zapewne między →Łęką a Opatkowicami, na lewym brzegu Wisły.

1. [pow. rad.]; 1470–80 par. Regów (*DLb.* III 252).

2. 1470–80 graniczy z Opatkowicami, wsią opactwa sieciech. (*ib.* 265).

3. 1470–80 dz. Stanisław Gniewosz h. Zgraja, 3 łkm. (*ib.* 252).

5. 1470–80 z 3 łkm. dzies. snop. wart. do 2 grz. zwożą do stodoły kl. świet. (*ib.*).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Wieś zanikła przed 1529 r. (brak jej w *LR*), najpewniej zniszczona przez Wisłę. Nie wiadomo, czy jej grunty zagarnęła rzeka, np. wskutek zmiany biegu głównego koryta, czy też włączone zostały, podobnie jak w wypadku położonych w jej pobliżu wsi →Zarzyja i →Bracienino, w obręb okolicznych wsi, może Łęki?

PISARKA (1780n. Pisarka) 10 km na SE od Starachowic, ok. 14 km na N od kl.

1. 1819 osada (*AOkup.* 112); 1780n. pow. sand. (*Inw.Rzep.* 29), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 91); 1787 par. →Pawłów (*Spis* II 135).

2. 1780 graniczy tylko z innymi włościami Bened. świet., w tym z wsią →Dąbrowa (*Inw.Rzep.* 12–3).

3. Własn. kl. świet.

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego świet. 3 dymy. 2 półrol. (Adam Grunt, Łukasz Flaga) i 2 komor. (Michał Bujak, Placyd Bębas). Półrol. pracują po 2 dni tyg. sprzężajem, odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, dają po 12 gr czynszu i 1 kor. żyta, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Poddani nocną stróżę dają tylko do browaru w →Rzepinie, nie pasą trzody, inne powinności jak w →Rzepinie. Niegdyś produkowano tu cegły. Subsidium charitativum wynosi 46 zł (*Inw.Rzep.* 12, 29); 1797 liczy 23 mkw (*Spis* I 414; II 135); 1819 wieś →Zawada z osadami P. i →Bogusławice należy do stołu opata świet. (*AOkup.* 112n.); 1827 ma 6 domów i 34 mkw (*Tabela* II 91).

5. 1780 dzies. snop. z gruntów od wsi P. do rz. Świśliny należy do prep. kiel., a z gruntów P. za rzeką do pleb. Pawłowa (*Inw.Rzep.* 12); 1854 dzies. snop. należy do pleb. Pawłowa (*Wiś.H.* 156).

PŁONKI (1375; w XV w. także Polanka, 1442 Polyanka; *Kosyl* 33, 69; *SHGL* 183; *Derwich* 1992a 74) 8 km na NE do →Wąwolnicy, nad rz. Kurówką; ok. 99 km na NE od kl., 35 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Garbów, od 1418 r. →Klementowice, następnie Kurów.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt., bpa krak., prep. Kurowa i pleb. Klementowic.

1375 dzies. należy do opactwa święt. (*ZDP rps 10543* 160); 1418 bp krak. przyłącza wieś P., dotychczas należącą do par. Garbów, do nowo powstałej par. Klementowice, nadając jej pleb. dzies. z ról dworskich i sołtysich w P. (*ZDM V* 1299); 1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. snop. z 11 starych łkm. w P. winna należeć do opata święt., a z 10 ł. nowych zw. „Kalyne” oraz 10 ł. nowo wykarczowanych z drugiej strony wsi w kierunku Kurowa do bpa krak. (*ZDK II* 434);

1470–80 z 11 łkm. dzies. snop. dowożą kl. święt., z nowych 10 ł. zw. „Kalinie” z drugiej strony wsi w kierunku Kurowa dzies. należy do bpa krak. (*DLb. III* 254). [Następnie?] z wszystkich łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt. (*ib. II* 570); 1529 dzies. snop. wart. 1 grz. należy do stołu konw. święt., z ról sołectwa dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera prep. Kurowa (*LR* 351, 438); 1551 do 1819 → Brzozowa Gać.

7. *Paw.* 359, 26a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 136; *Spis* I 446; II 169; *Gacki* 295–7; *SG* VIII 311; *Szafran* 194; *SHGL* 93, 183–4; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 74–5; *Rozwalka* 73, 214.

8. Materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 162; *Hoczyk* 120).

Uw. Wspomniane w 1442 r. 10 ł. nowych weszło później w skład graniczącej z P. wsi Kaleń i płaciło dzies. wart. 6 grz. bpowi krak. (*SHGL* 93). S. Kuraś mylnie identyfikuje wspomnianą w dok. z 1442 r. wieś Polankę z wsią Kaleń (*ib.* 186) zamiast z P. Zestawione wzmianki, w tym porównanie tekstu dok. z 1442 r. z tekstem *DLb. III* 254, jak również fakt, że wsi Kaleń nigdy nie nazwano Polanką, przemawiają za identyfikacją P. i Polanki. Wsi o nazwie Polanka na Lubelszczyźnie brak.

PODGÓRZ (1409; w źr. do poł. XVII w. Podgórze; *Kosyl* 30, 70; *SHGL* 185; *Osady* 107) 5 km na SW od Kazimierza Dolnego u ujścia rz. Chodelki do Wisły; ok. 75 km na NE od kl., 12 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. → Wilków.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Wilkowa.

1443 Klemens archid. lub. jako komisarz soboru bazylejskiego przysądza opactwu święt. przeciw pleb. Wilkowa dzies. snop. z łkm. w P. oszacowaną na 3 grz., którą kl. pobiera od ponad 40 lat, od tak dawna, że pamięć ludzka nie sięga (*AG* 1846); 1470–80 z 4 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 2 grz. dowożą kl. święt., z 2 folw. dzies. snop. pobiera pleb. Wilkowa (*DLb. II* 554; *III* 248–9); 1521 → Podgrodzie; 1529 z folw. dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do pleb. Wilkowa (*LR* 441); 1626 do 1819 → Mięćmierz.

7. *Paw.* 357, 368, 48a; *MS V/2* 9605; *RL* 1626 105; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* II 97; *Gacki* 83, 228, 305; *SG* VI 69; VIII 380; *Szafran* 194; *SHGL* 185; *Osady* 107–8; *Sochacka* 75; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 72, 214.

8. Gród z VIII–X w.? (*Hoczyk* 116, 120); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 162).

Uw. Por. Dobrze, uw. i Podgrodzie, uw. *Gacki* 83, 228, streszczając dok. z 1443 r., mylnie pisze o Podgrodziu zamiast P.

Podgórze → Podgórz

PODGRODZIE (1446; 1521 podgrodye; *Osady* 107) dziś nie istnieje, lokalizacja sporna. Znajdowało się na prawym brzegu Wisły, u ujścia Chodelki, k. → Podgórze.

Pow. lub.; [par. → Wilków].

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Wilkowa, następnie tylko do pleb.

1482 Stanisław z Wojczyc, kan. i oficjał sand., jako sędzia komisaryczny z ramienia bpa krak. Jana potwierdza ustąpienie przez Andrzeja pleb. Wilkowa na rzecz opata i konw. święt. dzies. z ról kmiec. w P. oraz z 2 ł. w → Woli Kowalskiej, które z dawna należą do opactwa (*AG* 1878); 1521 uгода między przedstawicielami opactwa święt. a Stanisławem pleb. Wilkowa w sprawie dzies. snop. z ról z dawna kmiecych i folw., we wsiach Podgórz i P., na mocy której kl. ma pobierać dzies. z wszystkich przymiarek w obu wsiach, tzn. tak jak dawniej od wszystkich młkców tych wsi, zaś pleb. z ról z dawna folw.,

należących do dworów w P. i Podgórzu. 4 godnych zaufania mężów wyznaczy, które z ról są z dawna kmiecie, a w związku z tym dziesięcinnie opactwa, a które folw., dziesięcinnie plebana (*ib.* 1888).

7. *SHGL* 185; *Osady* 107–8; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 75; *Rozwalka* 214.

Uw. Dok. z 1521 r. rozstrzyga sporną dotychczas kwestię lokalizacji P. Jak się okazuje, nie było to ani przedmieście zamku lub. (*SHGL* 185), ani też alternatywna nazwa Podgórza (*Osady* 107n.), lecz samodzielna wieś położona k. Podgórza, zanikła po 1521 r. na skutek niszczyтельской działalności Wisły i Chodelki, ewentualnie, może w wyniku działań majątkowych, wchłonięta przez Podgórze.

POKRZYWIANKA (1352, 1426 Coprzywnicza, 1355 Koprzywnica, 1440 Koprzywnicza, 1441 Koprzywnicza, 1442 Coprzywnicza, 1465 Coprzywnicza, 1470–80 Coprzywianka, Coprzywianka, Koprzywianka, 1477 Coprzywianka, 1504 Coprzywianka, Coprzywianka, Koprzywianka, 1506 Coprzywianka, 1510 Koprzywianka, 1529 Coprzywianka, Pokrzywianka, 1530, 1531 Coprzywianka, 1538 Coprzywianka, 1553 Pokrzywianka, 1557 Pokrzywianka, 1564–5 Koprzywnicza, 1569 Koprzywianka, Pokrzywianka, 1571 Pokrzywianka, 1577 Koprzywianka, 1578 Koprzywianka, 1592n. Pokrzywianka, 1629 Koprzywianka, 1650–1 w Koprzywiance, w Koprzywiance z Młynem, Koprzywianka, Koprzywianka, 1650 Pokrzywianka, 1662 Koprzywianka, 1673n. Pokrzywianka; *Kam.* 97, 158; *Kop.K* 301) 6,5 km na W od Waśniowa, w widłach rzek Pokrzywianki i Słupianki; ok. 7 km na NE od kl.

1. 1441n. pow. sand. (*Mp.* IV 1389), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 104); 1470–80n. par. → Stara Słupia (*DLb.* II 490), 1564–5, 1569 par. → Nowa Słupia [Obie Słupie] (*LS* 1564–5 329; *ASK* I/7 415v), 1569n. par. Stara Słupia (*ASK* I/7 267, 341, 414).

2. 1426 sąd z. sand. poświadcza umowę w sprawie granicy między młynem Stanisława z P. a młynem Jana z Kunina, kuchmistrza królowej, dz. Włoch, którą wyznaczają słupy dębowe wbite w rz. Pokrzywiankę (Koprzywnica) (*Mp.* IV 1242); 1465 w gaju zw. Swarowiec należącym

do Starej Słupi znajduje się narożnica między P., Włochami, → Grzegorzewicami i Starą Słupią (*AG* 2247); 1470–80 graniczy ze Starą Słupią, Częstkowem i Włochami (*DLb.* III 235); 1477 Andrzej z Sienna pkom. sand. poświadcza rozgraniczenie między P. a cz. wsi Włochy należącą do Pawła z Kunina; granica prowadzi od granicy z Grzegorzewicami, starymi znakami do doliny, doliną do Dobrej Wody (dobrovoda), skąd przez łąkę k. olszyny (olsyna) do rz. Pokrzywianki (Coprzywianka), której prawy brzeg należy do Pawła, a lewy do kl. święt., dalej w górę rz. do brodu, za którym między polami Pawła i kl. do drogi z P. do Włoch, skąd stare znaki wiodą w górę do olszyny (olsyna) i do drogi bodzentyńskiej (Bodziancensem), nią do obniżenia i tu, za drogą, między polami do kopca „neczonka” (*AG* 2246); 1658 rola folw. w miejscu zw. Swarowiec na granicy P. i Starej Słupi, od strony lasu, czyli granic Grzegorzewic, w stronę lasu → Chełm, aż do starej drogi między opust. zaroślami (*ib.* 1923); 1780 → Stara Słupia.

3. Własn. szlach., od 1440 r. kl. święt.

1352 Gieras z P. (*Mp.* III 698)¹; 1355 Dobiasz z P. (*ZDM* IV 948); 1426 Stanisław z P. (*Mp.* IV 1242);

1440 Maciej opat i konw. kl. święt. w zamian za wieś → Wlonice i 30 grz. dopłaty uzyskują od Stanisława i Jakuba zw. „Schachirky” wieś P., na co zgodę wyrażają Anna ż. Stanisława i Danuta ż. Jakuba (*ib.* 1389; *AG* 2248); 1441 Władysław Warn. zatwierdza zamianę należącą do kl. święt. wsi Wlonice z dopłatą 20 grz. na wieś P., włość Stanisława i Jakuba zw. „Stachirky” (*Mp.* IV 1402; *AG* 2250);

1470–80 wieś P. uzyskał opat święt. Maciej od Stanisława i jego braci z P. zw. „Stachurky” w zamian za klaszt. wieś Wlonice, w której opactwo zarezerwowało dla siebie dzies. z folw. Jest tu folw. klaszt., 6 łkm. i młyn na rz. Pokrzywiance. Kmiecie płacą po 20 gr czynszu i 4 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, 2 sery. Młynarz płaci 60 gr czynszu (*DLb.* III 235; II 490); 1504 pobór z 2 ł. i karczmy dorocznej (*ASK* I/7 13, 36, 102, 103); 1504 pobór z 2 ł. i młyna o 1 kole (*ib.* 34v); 1506 pobór z 1,5 ł. i karczmy dorocznej (*ib.* 115v, 130); 1510 pobór z 2 ł. (*ib.* I/10 22v); 1529 pobór z 3,5 ł. i opust. karczmy (*RP*);

1529 należy do stołu opata, wieś płaci 2/12 grz. czynszu, zaś młyn Lip [w P.?] 2 grz. czynszu (*LR* 349–50); 1530–1, 1538 pobór z 2 ł. i karczmy (*ASK* I/10 222, 459v–6; I/7 190v); 1557 Zygmunt A. aprobuje nadanie przez opata świet. Hieronimowi Myszopadowi wojskiemu sand. w dożywocie wsi P. (*MS* V/2 8065); 1564–5 należy do kl. świet. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 własn. opata świet., dzierz. Miłoszowski, pobór z 2,5 ł. (*ASK* I/7 267, 341, 414, 415v); 1577 własn. kl. świet., dzierz. szl. Paweł Grabkowski, pobór od 7 kmieci na 2,5 ł. (*ib.* 586v); 1578 opat świet. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł., 1 zagr. z rolą, 3 komor. z bydłem, 2 komor. bez bydła, 1 kowala, z młyna o 1 kole i stęp (*ib.* 778v; *Paw.* 194); 1629 kl. świet. daje pobór od 6 kmieci na 3 ł., 1 zagr. z rolą, 1 komor. z bydłem, z młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*RS* 1629 65);

1650 Stanisław Sierakowski opat świet., potwierdzając i modyfikując podział dóbr klaszt. na stoły opacki i mnisz, m.in. dodaje do uposażenia konw. wieś P., dzies. folw. z Wlonic, miejsce zw. Huta Śliwki, razem z ich budynkami, folw., młynem itp., oraz pr. wolnego wyrębu w lesie zw. →Chełm, a w zamian za to uzyskuje od zakonników ich cz. wsi →Milejowice oraz przyręczone im w ubiegłym roku 100 kor. żyta rocznie na chleb na stół wspólny (*AG* 1913); 1650 kolejno najpierw bp krak., później król zatwierdzają ww. układ (*ib.* 1914–5); 1653 pap. Innocenty X potwierdza ww. układ (*ib.* 1917);

1650 konw. świet. daje pobór z 8 domów, od 6 kmieci na 3 ł., 1 zagr. z ogrodem, 1 komor. z bydłem, z młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw. 4 kmieci, 3 zagr., młyn. Poddani płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], kmiecie po 24 gr, zagr. nie płacą, półrol., jeśli są, po 12 gr, chał., jeśli są, po 1 gr. Kmiecie dają po 2 kapłony i 6 mat, młynarz daje rocznie 18 kapłonów (*ib.* 10, 17–7v); 1658 Stanisław Sierakowski opat świet. włączył do należącej do konw. wsi P., której role folwarczne zw. Dobrowodzie i Podchroście, na których wysiewano 25 kop ziarna, zniszczyły ulewne deszcze i spływająca z gór woda, pole Swarowiec, należące dotąd do folw. opata w Sta-

rej Słupi (*AG* 1923); 1682, 1686 opat i bp krak. zatwierdzają to nadanie (*ib.*);

1662 kl. świet. daje pogłównie od 7 czeladzi i 52 mkw wsi (*ASK* I/67 34); 1673 pogłównie od 41 mkw wsi (*ib.* 238v); 1674 pogłównie od 8 czeladzi i 43 mkw wsi (*ib.* 409, 461); 1787 liczy 86 mkw, w tym 2 Żydów (*Spis* I 399; II 118); 1819 wieś P. z folw. należy do stołu konw. świet. (*AOkup.* 6v, 67–9v, 237); 1827 ma 12 domów i 81 mkw (*Tabela* II 104).

4. 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa świet., w tym P. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym P. (*AG* 1909).

5. Dzier. należy do pleb. Bodzentyna i Krępy.

1355 bp krak. przydziela dzies. z wsi P. pleb. Bodzentyna (*ZDM* IV 948); 1470–80 z 1/2 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 3 grz. dowożą pleb. Bodzentyna, a z drugiej 1/2, wart. także do 3 grz., należy do pleb. Krępy (*DLb.* II 490; III 235); 1529 z pewnych ról cz. wsi P. dzies. snop. wart. 1 grz. należy do pleb. Bodzentyna (*LR* 360); 1789 wyrokiem sądu A.R. Komoński, prep. bodzentyński, zamiast dotychczasowych 30 zł rocznie, od ponad 150 lat płaconych za dzies. z P. przez kl. świet., uzyskał w P. dzies. snop. Wyrok ten, mimo apelacji, utrzymany został w mocy przez sąd trybunalski, a zakonnicy, aby uniknąć dzies. snop., zgodzili się płacić za nią z P. prep. Bodzentyna po 630 zł rocznie (*Lefebvre* V/5 167v; *Gacki* 277).

7. *ZDP* rpsy 999–1000, 8894–8905; *SG* VIII 546; *Gacki* 254; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. W P. Górnej (cz. P.) odkryto piecowisko zorganizowane (st. 1) oraz ślady dalszych 5 st. hutniczych (*Bielenin* 1959 295–7; 1992 242). Skarb ok. 400 denarów rzymskich z I i II w. (*Kunisz* 201).

¹ Identyfikacja miejscowości niepewna, może chodzić o Pokrzywnicę.

Polanka → Płonki

Pole Jarentowskie → Jarnoławice

Postów → **Bostów**

PRAWĘCÍN (1340 Praueczin, Praveczin, 1362n. Prawanczin, 1411 Pravanczin, 1430 Prawancino, 1440 Prawanczin, Prawięczim, Prawianczin, 1470–80 Prawaczyn, Prawyaczyn, 1479 Prawyaczin, 1485 Prawyenczin, 1496 Prawaczyn, 1504 Prawyeczyn, 1506 Pravaczin, 1510 prawyaczyn, 1529 Prawaczin, Prawdoczin [!], 1530 Prawaczyn, 1532 Prawęczyn, 1564–5 Prawaczyn, 1569 Prawaczin, 1571, 1577 Praweczín, 1578 Praveczín, 1629 Praweczín, 1686n. Prawęcín; *Kam.* 161; *Niec.* 298; *Kop.K* 174) 9 km na W od Ostrowca Święt., nad rz. Węgierką; ok. 18 km na NE od kl.

1. 1340n. z. sand. (*Mp.* I 210), 1479 pow. opat. (*AG* 1876), 1504n. pow. sand. (*ASK* I/7 8, 129v), 1787 pow. rad. (*Spis* II 132), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 116); 1470–80n. par. Kunów (*DLb.* II 477).

2. 1362 graniczy z Kunowem (*KK* II 260); 1362, 1407 graniczy z →Dołami (*ib.* I 228, II 497); 1470–80 graniczy z Kunowem, Wirami, Dołami, Nosowem, Kotarszynem, Chocimowem (*DLb.* III 238); 1485 brak wytyczonej granicy między P. a Dołami [Opacimi] (*AG* 6316); 1496 ugoda między Maciejem opatem i konw. kl. święt. a księżą kl. w Busku w sprawie granic między wsiami Nosów i Kotarszyn należącymi do kl. w Busku a posiadłościami kl. święt. Boleszyn i P. Granice wyznaczone są znakami stożkowatymi, czyli okopanymi kamieniami. [Pierwsza cz. granicy →Boleszyn] Od granicy między wsiami Szeligi, Kotarszyn i P. wzdłuż starych znaków przez drogę z Boleszyna do P., prosto do zarośli zw. Wysokie Ciernie, skąd przez dolinę zw. Sójka (Soyka) tak, że cała łąka należy do kl. święt., a zarośla z prawej strony, porastające zbocza doliny, do kl. w Busku, dalej do rzeczki Węgierki, która płynie pod lasem należącym do wsi Nosów (*ib.* 2661); 1705 dokładny opis granic z sołectwem →Małe Jodło, wspomniana droga z Małego Jodła do P. i Kurowa (*ib.* 1925); 1780 granice P. i Dołów [Opacich]. Od narożnicy Kotarszyna, Szeligów i Boleszyna przy folw. „na Zagaiu” (→Zagaje), przy kamieniu na drodze z Szelig do młyna w Nosowie, na E do rozdołu Sójka, do rzeczki przy młynie nosowskim, w

lewo wzdłuż rz. między gruntami wójtostwa Małe Jodło, laskiem nosowskim aż do Małego Jodła. Tu rzeka skręca w lewo, a granica w prawo pod górę nosowską do narożnicy Kocimowa, w lewo zaroślami na N do „Przerwy”, stąd wałem granicznym na N wzdłuż granicy z Kocimowem do narożnicy Kunowa, dalej na W wzdłuż granicy z Kunowem do narożnicy Małego Mielickiego i Kunowa, granicą z Małym Mielickim do narożnicy Wielkiego i Małego Mielickiego, na W przez las sosnowy do kamienia naprzeciw upustu na rz. Świślinie, w lewo wzdłuż ogrodów dołskich bpa krak. do błonia, którego używają na pasze wspólnie młcy obu wsi Doły, do Świśliny, która wyznacza granicę wsi Wiry, gdzie narożnica z Szeligami, w lewo do gruntów wójtostwa Małe Jodło, przez las do ścieżki do Kotarszyna, stąd do punktu wyjścia (*Inw.Bol.* 16–7).

3. Własn. szlach., od l. 1438/79 kl. święt.

1340 Kazimierz Wlk. zezwala Jadwidze wd. po Broszku z P. i jej ss. Falisławowi, Tomisławowi i Wojciechowi lokować na pr. niem. wieś P. (*Mp.* I 210); 1362 Tomek z P. wygrywa proces z bpem krak. o „leczeństwo”, czyli pr. użytkowania i wyrębu lasu przez poddanych na własne potrzeby (*KK* I 228); 1386–1400 Tomek zw. Broczek z P. (*Mp.* IV 975, 1011, 1026, 1054); 1401 Anna wd. po Siegniewie z Konar i jej c. Spytka wd. po Warszu z Michowa zrzekają się na rzecz swego s. i br. Tomka Kalskiego cz. wsi P. i Doły [Opacie] (*ZDM* VI 1643); 1407 w sporze bpa krak. z Tomkiem z P., a po jego śmierci z Anną wd. po Siegniewie z Konar o „leczeństwo” w borze za rz. Świśliną dla poddanych P. i Dołów [Opacich], które zarezerwował bp dla swoich poddanych, zapada wyrok na korzyść bpa (*KK* II 497); 1396–1438 Tomek Kalski z P. h. Poraj, kaszt. wiśl. (*PSB* XI 501; *ZDM* II 515; *ZDK* II 300); 1411 Tomek z P. zapisuje swojej ż. Katarzynie i jej rodzicom 600 grz. wiana i posagu na cz. wsi P., tzn. na 16 kmieciach, 5 karczmach i dworze z rolami, pod warunkiem, że nie wyjdzie ona po jego śmierci za mąż (*ZDM* VI 1753);

1438 Katarzyna wd. po Tomku Kalskim z P., kaszt. wiśl., ofiarowuje Maciejowi opatowi i konw. święt. 500 grz. posagu zapisanych jej przez męża na wsi P., w której posiadanie ma wejść opactwo po jej śmierci i dzierżyć ją aż do zwro-

tu tej kwoty (*Mp.* IV 1344); 1440 sąd z. sand. za zgodą ww. Katarzyny polecił woźnemu wwiązać kl. święt. w wieś P. (*ib.* 1380); 1440 woźny sądu z. sand. wwiązuje Macieja opata święt. w wieś P. na mocy zapisu ww. Katarzyny (*ib.* 1056; *ZDM* II 561);

1470–80 wieś niegdyś szlach., ale Katarzyna h. Morowa lub Morawa [tzn. Mory], wd. po Tomku Kalskim h. Róža [tzn. Poraj] z P., zapisała kl. święt. na P. 500 grz. Jest tu folw. niegdyś ryc., teraz klaszt., 6 łkm., 4 karczmy. Kmiecie płacą po 0,5 grz. czynszu i królowi po 2 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty oraz sep: po 1 miarze żyta i 4 kor. owsa. Pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem. Wszystkie karczmy płacą po 2/44 grz. czynszu (*DLb.* III 237–8);

1479 Kazimierz Jag. zatwierdza nadanie wsi P. z pewnymi dochodami, rolami i łakami we wsi Doły [Opacie] dokonane przez Jakuba z Koniecpola kaszt. i star. przemyskiego, prawego spadkobiercę Tomka Kalskiego z P., wraz z rezygnacją przez tegoż na rzecz Jana opata i konw. święt. z sumy 500 grz. zapisanej opactwu przez Katarzynę z P. (*AG* 1876); 1485 → Doły, p. 3A; 1504, 1506 pobór z 2 ł. (*ASK* I/7 8, 129v); 1510 pobór z 2 ł. i 1/2 ł. opust. (*ib.* I/10 22); 1529 pobór z 3 ł. (*RP*);

1529 należy do stołu opata, płaci 3/9 grz. czynszu (*LR* 349); 1530, 1532 opat święt. daje pobór z 2,5 ł. i karczmy (*ASK* I/10 220v, 599); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym P. (*AG* 1909); 1564–5 należy do kl. święt. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 5,5 ł., karczmy i młyna o 1 kole (*ASK* I/7 266v, 341, 412v);

1577 kl. święt. daje pobór od 11 kmieci na 5,5 ł. i karczmy (*ib.* 585); 1578 opat święt. daje pobór od 11 kmieci na 5,5 ł., 1 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła i z karczmy z rolą (*ib.* I/10 777; *Paw.* 193); 1629 opat święt. daje pobór od 11 kmieci na 5,5 ł., 1 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła i z karczmy z rolą (*RS* 1629 64); 1662 opat święt. daje pogłówne od 72 mkw wsi oraz 6 mkw młyna → Międzygórze (*ASK* I/67 33v); 1673 pogłówne od 58 mkw wsi i młyna Międzygórze (*ib.* 238); 1674 pogłówne od 5 czeladzi folw., sołtysa szl. Wlejskiego z żoną i synem oraz od 40

mkw wsi (*ib.* 408, 460v); 1705 folw., łąka sołtysa z Małego Jodła (*AG* 1925);

1780 należy do klucza boleszyńskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 14 domów, lasek. 5 półrol. (Jakob Skowroński, Szymon Stefanek, Mateusz Storog, Kasper Duda, Jędrzej Job), 3 zagr. (Kasper Soja, Marcin Nowak, Jan Sekuła), 6 chałup. (Jakob Baran, Wawrzeniec Opala, Urban Baran, Piotr Jabłoński, Marcin Kozieł, Mikołaj Job), 6 komor. (Franciszek Chaoś, Sebastian Baran, Marcin Błaszczak, Jan Skowroński, wd. Matysakowa, wd. Szymańska). Półrol. pracują po 3 lub 2 dni tyg. sprzężajem, niektórzy także po 2 dni tyg. pieszo, odrabiają po 4 dni powaby i 6 łokci oprawy, płacą po 1/6 zł czynszu, dają po 1 kor. żyta, 1/2 gęsi, 1 kaplonie i 15 jaj, zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszo, odrabiają po 2 dni powaby i 6 łokci oprawy, płacą po 12 gr czynszu, chał. pracują po 2 dni tyg. pieszo, odrabiają po 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo i odrabiają po 1 dniu powaby. 1685 pustych zagonów. Subsidium charitativum wynosi 230 zł (*Inw.Bol.* 2, 5–6, 10, 17, 27); 1787 liczy 142 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 413; II 132); 1819 wieś P. należy do stołu opata (*AOkup.* 3v, 102n.); 1827 ma 20 domów i 151 mkw (*Tabela* II 116).

4. 1340, 1553 → p. 3.

5. Dzies. należy do pleb. Kunowa, z folw. do pleb. → Giełczewa-Piasków, a od 1512 r. do kl. święt.

1470–80 z 6 łkm., ról i 4 karczem dzies. snop. i kon. wart. do 30 grz. dowożą do stodoły pleb. Kunowa, z folw. dzies. należy do pleb. Giełczewa-Piasków, a dz. P. ma pr. patronatu nad kościołem w Giełczewie (*DLb.* II 477; III 237–8); 1512 na mocy układu z pleb. Giełczewa-Piasków dzies. z folw. w P. ma należeć do kl. święt. (*Gacki* 251); 1529 z łkm. w P. i Dołach [Opacich] dzies. snop. wart. 7 grz. należy do pleb. Kunowa (*LR* 374);

przed 1577 Tomasz Polanowski opat przywrócił konw. zabraną przez poprzednika dzies. z P. (*Articuli* 14); 1658 Stanisław Sierakowski opat święt. przekazuje do dyspozycji konw. m.in. dzies. z pewnych ról [folwarcznych] w P., która ma być przeznaczona na potrzeby zakrystii (*AG* 1923); 1682 Michał Goski opat święt. potwierdza ww. nadanie swojego poprzednika, ponieważ

zaś wydatki na rzecz zakrystii ponoszone przez zakonników wynosiły 500 zł rocznie, a dzies. prawęcínska była warta w jednym roku 50 zł, a w drugim 20 zł, przekazał dodatkowo konw. kanon sołtysi z wójtostw należących do stołu opata (*ib.*; *Gacki* 251); 1686 bp krak. zatwierdza ww. nadanie (*AG* 1923); 1780 dzies. wytyczna z P. i Dołów [Opacich] należy do pleb. Kunowa, który pobiera ją z ról od P. do rz. Węgierki, oraz do klaszt. święt. z gruntów po drugiej stronie tej rz. (*Inw.Bol.* 9–10); 1819 dzies. snop. od dawna „sprzeciwiana” należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 9v).

7. *Gacki* 84, 201–2, 205, 219, 251, 254; *SG* IX 22–3; S. Kozierowski, *Ród Porajów-Róźyców*, RTH 9, 1928–9, 169 i mapa III, 160–1; *Bastrzykowski* 1939 311, 405–11; *PSB* XI 501; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Przelank → Przyłęk

PRZEWODY (1351 Przesuodi, 1388–9 Przeswod, 1400, 1422 Przeswodi, 1400, 1442 Przezwoody, 1462 Przeswoody, 1470–80 Przeszwody, Przezwoody, 1529, 1581 Przezwoody, 1570 Przezwood, 1595n. Przewody, 1787n. Przezwoody; *Rymut* 1967 138) 4 km na E od Proszowic; ok 90 km na SW od kl., 14 km na NE od →Pietrzejowic.

1. 1351 z. krak. (*Derwich* 1992 278), 1442 pow. krak. (*Mp.* IV 1434), 1581n. pow. proszowicki (*Paw.* 11), 1827 pow. skalbmierski (*Tabela* II 121); 1470–80n. par. Kościelec (*DLb.* II 166).

2. 1398–1400 dz. Paweł opat święt. procesuje się z Włodkiem z Kościelca o granicę i drogi prowadzące na łąki (*SP VIII*, uw. 265/69, 277/48, 289/25, 325/13, 342/20); 1470–80 graniczy z Kościelcem, Sieradzicami, Piekarami, Górką [Stognowską], Stogniowicami i Posiłowem (*DLb.* III 240); 1570 komisja lustracyjna jedzie z Proszowic przez Jakubowice i Stogniowice do P., należących do opata święt., gdzie „droga nieprawie dobra”, skąd do Kościelca (*Lustracja dróg województwa krakowskiego z 1570*, wyd. B. Wyrzumska, Wr. 1971, 72).

3. Własne kl. święt.

1351, 1442 →Pietrzejowice; 1398–9 kmieć Zdziech (*SP VIII* 6337, 8927); 1398–1400 →p. 2; 1462 kmieć Piotr Kiernoz (*ASK* XVI 300);

1470–80 należy do kl. święt. Jest tu dwór i folw. klaszt., 9 łkm., zagr. bezrolni lub 1 zagr. z rolą¹, karczma z rolą. Powinności kmieci jak w →Pietrzejowicach. Karczma² płaci 0,5 grz. czynszu (*DLb.* I 74–5; II 166; III 240);

1529 należy do stołu opata, płaci 13/44 grz. czynszu (*LR* 349); 1570 należy do stołu opata (→p. 2); 1570 pobór z 6 łkm. (*Paw.* 11); 1595 należy do stołu opata, dzierz. Polanowski³, pobór z 6 ł. łącznie z dzies. (*BCz. rps* 329 s. 46); 1630 poddani opata dowożą z żup solnych do P. należne opactwu 5 bałwanów soli, a stąd bałwany stanowiące własne konw. zabierają jego poddani (*AG* 1913–5, 1917); 1680 własne kl. święt., pobór 216 fl. (*RK* 1680 106); 1703, 1706 przechodzi na własne konw. (→Pietrzejowice); 1782 →Pietrzejowice; 1783 wieś z karczmą (*Materiały* 246);

1787 liczy 133 mkw (*Spis* I 342; II 68); 1789 liczy 19 zabudowań: dwór, karczma, 5 domów kmiec., 4 zagrody z gruntem, 8 chałup z ogrodem oraz 133 mkw: 70 mężczyzn i 63 kobiety, w tym 2 Żydów (*Materiały* 246); 1790 liczy 19 zabudowań: dwór, karczma, 9 chałup o 1 gospodarzu, 8 zagrodniczych (*ib.*); 1791 liczy 18 zabudowań: dwór, karczma, 16 chałup chłopskich oraz 129 mkw: 69 mężczyzn i 60 kobiet, w tym 2 Żydów (*ib.*); 1819 wieś P. z folw. należy do stołu konw. święt., w dzierz. (*AOkup.* 6v, 237, 241n., 249n.); 1827 ma 22 domy i 126 mkw (*Tabela* II 121).

4. 1351, 1442, 1553 →Pietrzejowice.

5. Dzies. należy do archid. krak., a z folw. do kl. święt.

1470–80 z całej wsi oprócz folw. dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 15 lub 17 grz. zwożą do stodoły archid. krak., dzies. z folw. przeznacza kl. na własne potrzeby (*DLb.* I 74–5; II 166; III 240); 1529 z całej wsi prócz folw. dzies. snop. wart. 16 grz. należy do archid. krak. (*LR* 179); 1595 →p. 3.

6. Studenci U. Kr.: 1400 Piotr s. Jana (*Al.* I 14); 1422 Mateusz s. Krystyna (*ib.* 54).

7. *ZDP* rpsy 9074–86; *SG* IX 191; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Długosz najpierw stwierdza, że w P. są zagrody bez roli (*DLb.* I 74), następnie wymienia 1 zagrodę z rolą, która daje kl. 0,5 grz. czynszu, ale w takim kontekście, że czynsz ten może się odnosić do karczmy (*ib.*

III 240), wreszcie, w opisie parafii, nie wymienia ani karczmy, ani zagrody (*ib.* II 166).

² Por. przyp. 1.

³ Zapewne któryś z krewnych aktualnego opata świet. Tomasz Polanowski, por. *Paprocki* 112. Był też dzierżawcą Pietrzejowic.

PRZYBYSŁAWICE (1375; *Rym.* 53; *Kosyl* 12, 70; *SHGL* 192) 12 km na NE od →Wąwolnicy nad rz. Kurówką; ok. 102 km na NE od kl., 40 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Garbów.

Własn. król.

5. Dzier. należy do kl. świet. i prebendy ś. Trójcy na zamku lub.

1375 dzies. należy do kl. świet. (*ZDP rps* 10543 110); 1470–80 z 12 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. dowożą klaszt. świet., z folw. kl. dzies. snop. należy do prebendy ś. Trójcy na zamku lub. (*DLb.* II 543; III 246); 1529 dzies. snop. wart. 7 grz. należy do stołu konw. świet., z folw. dzies. snop. wart. 1,5 grz. pobiera mansjonarz na zamku lub. (*LR* 351, 433); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. świet. (*AG nab.* 936 1v, 2v); 1819 dzies. snop. jest kupowana przez gromadę od konw. świet. za 1360 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Al.* I 91; II 269; *Paw.* 349, 18a; *LL* 1565 XVII, 49–51, 103; *RL* 1626 15; *LL* 1661 XV, XII, 16–9, 141, 178; *Spis* I 445; II 169; *Tabela* II 122; *Gacki* 254, 314; *SG* IX 202; *Szafran* 194; *SHGL* 192–3; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 78.

PRZYŁĘK (1454, 1470–80, 1529 Przelank, 1506 Przelank, 1508 Przyłank, 1510 Przelanc, 1526, 1530 Przilang, 1531 Przilank, 1563 Przyłak, 1569 Przitek, 1576 Przyłęg, 1577 Przilek, 1595 Przyląg, 1652 Przełag seu Przełank, Przyłęk, 1662 Przyłęk, 1787n. Przyłęk; *Rospond* 312; *Kop.R* 60) 15 km na W od Kazimierza Dolnego; ok. 70 km na NE od kl., 17 km na NW od →Braciejowic.

Rachage →Rataje

Radoszów →Nowa Słupia

1. 1506n. pow. rad. (*MS* III 2607), 1827 pow. koz. (*Tabela* II 123); 1470–80n. par. Serokomla [ob. →Janowiec] (*DLb.* III 552).

3. Własn. szlach.

1470–80 dz. Mikołaj Janowski h. Syrokomla, łkm. (*DLb.* II 552; III 252); 1508 →Janowiec; 1510 pobór z 3 ł. i młyna (*ASK* I/10 43); 1526, 1530–1 pobór z 3 ł. (*ib.* I/8 174; I/10 146a, 388); 1563 pobór z 4 ł. (*LS* 1564–5 195); 1576 Andrzej Firlej daje pobór z 4 ł. i wszystkich młynów (*ASK* I/8 513v); 1577 wwda lub. Andrzej Firlej daje pobór z 4 ł. (*ib.* 721); 1662 pogłównne od zarządcy dóbr z żoną oraz 101 czeladzi dworskiej i mkw wsi (*ib.* I/67 97v); 1787 liczy 170 mkw, w tym 8 Żydów (*Spis* I 393; 115); 1787 razem z Okrężnicą i Babinem własn. Mikołaja Piaskowskiego, w zastawie u Salomei Sołtykowej, dochód 5034/4,5 zł (*Osad.rad.* II 237); 1827 ma 30 domów i 208 mkw (*Tabela* II 123).

4. 1506 →Janowice [rad.].

5. Dzier. należy do kl. świet. i bpa krak.

1470–80 z łkm. dzies. snop. dowożą kl. świet. (*DLb.* II 552; III 252); 1529 z Bohina, Łagowa, Mszadeł, P. i Rudek dzies. snop. wart. 10 grz. należy do bpa krak. (*LR* 27); 1595 dzies. należy do kl. świet. (*AV* XX 742); 1639–1809 →Janowiec.

6. Studenci U. Kr.¹: 1454 Wawrzyniec s. Maciejka (*Al.* I 140); 1455 Jan s. Mikołaja (*ib.* 144); 1470 Jan s. Stanisława (*ib.* 202).

7. *Paw.* 319; *Gacki* 282–6; *SG* IX 216; *Szafran* 195; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Pyetherzeyowicze →Pietrzejowice

Pyotrowicze →Pietrzejowice

Pyotrzejowicze →Pietrzejowice

R

RAJEC (1191 Raci, 1252 Ragecz, 1393 Kryecz, 1408, 1417–9 Rayecz, 1427 Rayecz, Crzessowske, 1435 porcione in Ragjecz dicta Krzeszowske)

ska, 1441 Rayecz, 1443 Raiecz, 1470–80 Rayecz Minor, Rayecz (Ragyecz) Mayor, Rayecz, 1508, 1549 Rayecz, 1510 Raÿecz monachi, 1526 Raiecz, 1529 Rayecz, Rayecz nobilium, 1530–1 Raÿecz, Rayecz, 1538 Raiecz, 1540 Raÿecz monachorum, Rayecz, 1563 Rayec monachorum, 1564–5 Rayecz, 1569 Raiecz, Raiecz nobilium, 1576, 1577 Raiecz monachorum, Raiecz nobilium, 1584 Raiecz, 1590 Rajec Monachorum, 1662, 1673 Raiec, Raiec Spiritualium, 1787 Raiec Xięży, Raiec Szlachecki, 1789 Rayec (Raiec, Rajec) Księży, Rayec (Rajec) Szlachecki, 1827 Raiec szlachecki, Raiec xięży; *Kam.* 167; *Kop.R* 62) dziś R. Szlachecki oraz R. Poduchowny, w którego skład wchodzi R. Księży i R. Lotnisko, 6 km na NE od Radomia, na lewym brzegu rz. Pacyny; ok. 65 km na N od kl., 27 km na NE od →Mniszka.

1. 1427n. z. rad. (*ZDM* II 390), 1508n. pow. rad. (*Paw.* 478); 1470–80n. par. Stary Radom (*DLb.* I 309).

2. 1393 żreb „Kryecz” k. Radomia (*Mp.* IV 1023); 1408 Spytko pkom. sand. wyznacza granice między wsią R. należącą do Wojysława opata i konw. kl. sieciech. a Wolą Gołębiowską mieszczan radomskich (*LS* 1564–5 171, 343); 1427, 1435 →p. 3A; 1470–80 R. Duży [cz. ob. R. Poduchownego?] graniczy z R. Małym [ob. R. Szlachecki], Dzierzkowem, Myśliszowicami i Sadkowem (*DLb.* III 264); 1496 →p. 3B; 1549 Feliks Rogowski opat sieciech. w wyniku zamiany oddaje królowi m.in. grunt i brzeg nad rz. Pacyną (Paczyna), 0,5 mili od Radomia, przylegający do lasów jedlińskich, a będący dotąd częścią wsi klaszt. R., na którym mają powstać 2 stawy rybne (*MS* V/2 4705; *LS* 1564–5 255, 258); 1564–5 Wola Gołębiowska graniczy z Kozłowem, R. i Sadkowem (*LS* 1564–5 179); 1584, 1643 granice R. Szlacheckiego i Sadowa (*MDS* III 107–8); [1305?], 1631, 1643 rozgraniczenie R. [Poduchownego], Gołębiowa i Woli Gołębiowskiej (*ib.* 106–8); 1643–6 spory graniczne właścicieli R. [Poduchownego] i Sadowa z dziedzicami R. Szlacheckiego, wspomniana droga z R. [Poduchownego] do Strzałkowa i Myśliszowic, lasy, łąki, graniczna cz. zw. „Vodomecza” (*ib.* 105–6); 1643–6 rozgraniczenie R. [Poduchownego] od Strzałkowa i Myśliszowic (*ib.* 107–8);

1798 bór król. k. Radomia mieszczący się w granicach Woli Gołębiowskiej nad rz. Pacyną, k. młyna starościńskiego, nad granicami wsi R. Księży, ciągnie się wzdłuż nich przez pół mili aż do narożnych kopców granicznych wsi R. Szlachecki. Wola Gołębiowska graniczy od E z Kozłowem i R. należącym do Bened. sieciech., granice wyznacza rz. Pacyna oraz kopce graniczne prowadzące od R. do narożnika R. Szlacheckiego, który graniczy z wsią Gołębiów (*LS* 1789 II 183–4, 197).

3. Włas. podzielona.

3A. Włas. szlach., w l. 1393–1435 cz. należy do kl. święt.

1393 Krzesław z →Broniewic, zamierzając wstąpić do kl. święt., ofiarowuje mu za zgodą króla m.in. żreb w R. k. Radomia (*Mp.* IV 1023; *Gacki* 201)¹; 1416 Przedwój z R. h. Dębno [?] (*AKH* 3 41); 1417 kmieć Jan z R. (*AKP* 8 768); 1418–9 Paweł z R. (*ib.* 802 (1934), 814 (1945)); 1427 Mikołaj opat święt. przeznacza na utrzymanie konw. m.in. żreb w R. w z. rad. zw. Krzeszowskie k. Bukowca (*ZDM* II 390)²; 1435 Maciej opat i konw. święt. zamieniają swoją całą cz. dziedzictwa w R. w z. rad. zw. Krzeszowskie, z dopłatą 10 grz., na cz. wsi →Wierzbátowice należącą do Wielisława z Wierzbátowic (*Mp.* IV 1322);

1441 Andrzej z Zakrzowa nadaje szpitalowi ś. Ducha za murami m. Radomia czynsz ze wsi R. (*ZDK* II 422); 1443 Anna ż. Jana z R. (*ZL* I 158); 1444 Piotr Gardzicki nadaje szpitalowi ś. Ducha za murami m. Radomia ziemię w R. (*Wiś.Rad.* 235); 1470–80 R. Mały w posiadaniu licznych dziedziców h. Nieczuja, folwarki ryc., łkm. Cz. R. Dużego należy do dziedziców świeckich, rycerzy, którzy siedzą na ziemi zabranej kmieciom (*DLb.* I 309–10);

1508 R. wymieniony wśród wsi szlach. nie-dających ani czynszu, ani poboru (*Paw.* 479); 1510 pobór z cz. Wielisława od 1 zagr. z rolą, z cz. Jabrama, z cz. Kukla od 2 zagr. z rolą (*ASK* I/10 33v); 1529 1 folw. (*LR* 404); 1530–1 pobór płacą szlachta i sołtysi bez kmieci, tzn. Mikołaj Synowiec z 1 kwarty, Stanisław Synowiec z 1 kwarty, Abraham i Stach Rajecy z 1 kwarty, Jakub Rajecy z 1 kwarty, Jakub Krawiec, Tomek Las z 3 kwart, Niedzwiecki z 1 kwarty, Andrzej

Balus z 1 kwarty, Jan Wielisław z 1 kwarty, Marcin Śliwka z 1 kwarty, Paweł Przedwoj z 1 kwarty (ASK I/10 166, 416v–7); 1538, 1540 pobór płacą właściciele bez kmieci: Mikołaj Synowiec, Stanisław Synowiec, Niedzwiecki, Abraham i Paweł Przedwoj łącznie z 1 ł., Mikołaj Kukielka z Wolskim i Marcinem Śliwką łącznie z 1 ł., Stanisław Rajecki z 1 kwarty, Jakub Krawiec i Tomek Las łącznie z 1 ł. (*ib.* 23v–4, 693v); 1569 pobór dają: Stanisław Rajecki z 1 kwarty, Mikołaj i Abraham, synowcy Jana Rajeckiego, z 1 ł. z dzies. i od 5 zagr. z ogrodem, Wojciech Rajecki, Stanisław Białas i Stanisław Krogulecki łącznie z 1 ł. z dzies. i od 2 zagr. z ogrodem, Marcin Wolski z 1/2 ł. z dzies. i od 1 zagr. z rolą, Mikołaj Rajecki z 3/4 ł. z dzies. (*ib.* I/8 534; *Paw.* 298); 1576 pobór dają: Abraham i Mikołaj Rajeccy, synowcy Jana, z 1 ł. i od 5 zagr. z rolą, Wojciech Rajecki, Jan i Stanisław Białas oraz Stanisław Rajecki z 1 ł. i od 1 zagr. z rolą, Mikołaj Rajecki z 1 kwarty, Maciej Wolski z 1/2 ł. i od 2 zagr. z ogrodem, Mikołaj Kukla z kwarty, Barbara Rajecka z 3/8 ł. (ASK I/8 463v); 1577 pobór dają: Maciej Wolski z 1/2 ł. i od 1 zagr. z ogrodem, Barbara Rajecka z 1 kwarty, Stanisław Białas z 1 ł. i od 2 zagr. z ogrodem, szl. Abraham i Mikołaj Rajeccy, synowcy Jana, z 1 ł. i od 5 zagr. z ogrodem (*ib.* 663v); 1584 Tomasz i Aleksander Faglar z R. (MDS III 107);

1637–46 Wacław Rajecki z R. (*ib.* 105–6); 1662 pogłówne daje szl. Paweł Rajecki z żoną, 2 synami i 2 niezamężnymi siostrami, 6 czeladzi dworskiej i 13 poddanyymi, szl. Rafał Rajecki z synem, 2 córkami i niezamężną siostrą, 6 czeladzi dworskiej i 15 poddanyymi, szl. Stanisław Gąszczyński z 4 czeladzi dworskiej i 14 poddanyymi, wielebny ojciec Korydski, prepozyt szpitalny rad. z 26 czeladzi dworskiej i poddanych (ASK I/67 60); 1673 pogłówne z cz. Gąszczyńskiego od 6 czeladzi folw. i poddanych, od szl. Rafała Rajeckiego z żoną i 15 czeladzi folw., od szl. Pawła Rajeckiego z żoną, córką i 2 siostrami (*ib.* 262); 1787 liczy 56 mkw, w tym 2 Żydów (*Spis* I 409; II 127); 1827 ma 13 domów i 113 mkw (*Tabela* II 132).

3B. Własn. kl. sieciech.

1252 Bolesław Wstydl. nadaje wyliczonym posiadłościom opactwa sieciech., w tym pocho-

dzącej z nadania ryc. wsi R., liczne wolności (KK I 34; E. Wiśniowski, *Najstarszy dokument benedyktynów sieciech.*, SŻ 4, 1959, 69); 1408 →p. 2; 1417 →p. 3A; 1470–80 cz. R. Dużego należy z nadania ryc. do kl. sieciech., który ma tu 5 łkm. i 3 zagrody. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, dają podwozy, zagr. nie płacą czynszu, pracują po 1 dniu tyg. pieszo (DLb. III 264; I 309–10);

1496 Dersław z Chroślic i jego ż. Katarzyna ofiarowali 50 grz. na naprawę i budowę kościoła w Sieciechowie, zaś Bened. przyjęli ich do konfraterni zgromadzenia i oddali w dożywotnią dzierz. wieś R., oprócz stacji król., którą kmiecie z ról i zagród mają według dawnego zwyczaju płacić co rok na ś. Andrzeja [30 XI] do kl. Zakonnicy zastrzegli sobie pr. wolnego połowu w stawach rajeckich, gdy któryś z nich zajędzie do Sadowa lub Radomia. Dzierżawcy mogą brać drwa z lasów w R. na potrzeby folw., ale nie na sprzedaż, wolno im dysponować suszem. Mają nie gnębić kmieci, którzy zobowiązani są pracować tylko na folw., dbać o zabudowania i inwentarz. Po śmierci jednego z małżonków drugie nie może powtórnie ożenić się lub wyjść za mąż pod karą utraty dzierżawy i 50 grz. Dzierżawcom nie wolno także czynić nadań i darowizn na rzecz innych kościołów i klasztorów, mają natomiast pr. zajeżdżać do kl. tak jak zakonnicy, z końmi i służbą (*Gacki Siec.* 101–2); 1506 ww. Dersław rzeka się dożywocia na wsi R., które miał jako zastaw za 50 grz., i zwraca je opactwu sieciech. Bened. mają mu wyznaczyć odpowiedni domek lub komorę, zapewnić wyżywienie i ubranie razem ze służą, dawać dożywotnio po 1 grz. rocznie. W zamian Dersław zobowiązuje się przekazać kl. wszystkie swoje pieniądze, łącznie z tymi, które zdoła ściągnąć od dłużników (*ib.*);

1507 kmiecie z R. odrabiają na folw. starostwa rad. w Makowie jutrzyny i sianokosy, dają po 1,5 kor. żyta, 3 kor. owsa i 5 wozów drewna (ASK LVI/1 1); 1508 przyw. wydany przez Bened. sieciech. dla Bartłomieja Cichego na barcie w R. (MDS III 102); 1508 R. wymieniony wśród wsi kl. sieciech. niepłacących podatku kwarty od czynszu (*Paw.* 478); 1510 pobór z 3 ł. i od 2 zagr. z rolą (ASK I/10 33v); 1526 pobór z

2,5 ł. i od 2 zagr. z ogrodem (*ib.* 161v); 1529 cz. R. należy do kl. sieciech., płaci 46 grz. czynszu (*LR* 406); 1531 pobór z 3,5 ł. i 1 kwarty (*ASK* I/10 374); 1532 wieś klaszt., daje do dworu rad. z 3,5 ł. po 4 kor. żyta i 8 kor. owsa (*ib.* LVI 174v); 1538, 1540 pobór z 3,5 ł., 1 kwarty i karczmy (*ib.* I/10 638; I/83 3); 1549 → p. 2; 1563 w R. „monachorum” pobór z 3,5 ł. (*LS* 1564–5 196); 1564–5 opat sieciech. daje z 3,5 ł. w R. do Grodu rad. 14 kor. żyta, 28 kor. owsa i 35 wozów drewna (*ib.* 198); 1569 opat sieciech. Mikołaj Rogowski daje pobór z 4 ł. z dzies. i od 2 zagr. z ogrodem (*ASK* I/8 580; *Paw.* 321); 1569, 1570, 1576–7 opat sieciech. daje pobór z 3 ł. i od 4 zagr. z rolą (*ASK* I/7 286v, 382, 435v, 476; I/8 463, 663);

1584 Józef Wereszczyński opat i konw. sieciech. uwalniają Tomasza Faglara od zarzutu nieprawego posiadania dóbr klaszt. Sadków i R., uznając, że dzierży on je prawem zastawu, i zezwalają mu na przekazanie tego prawa na jego s. Aleksandra (*AG* 6342); 1590 Józef Wereszczyński opat i konw. sieciech. przekazują wieś Sadków i R. prepozyturze klaszt. pw. NMP w Nowym Radomiu (*MDS* II 54–6); 1662 pogłównie od 43 czeladzi folw. i mkw wsi (*ASK* I/67 61v); 1673 pogłównie od szl. Kędzierskiego z żoną, 6 służby i 29 poddanych (*ib.* 261v); 1787 liczy 59 mkw, w tym 2 Żydów (*Spis* I 409; II 127); 1789 jest młyn, zaś jego mkcy niegdyś obrabiali kilka niw na folw. król. we wsi Waszyn (*LS* 1789 II 186, 197); 1827 ma 16 domów i 138 mkw (*Tabela* II 132).

5. Dzies. należy do prep. sand. i pleb. Starego Radomia.

1191 dzies. należy do kościoła NMP w Sandomierzu (*Mp.* I 2); 1470–80 w R. Małym z łkm. dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 3 wiard. należy do prep. sand., z folw. dzies. snop. pobiera pleb. Starego Radomia. W R. Dużym z łkm. dzies. kon. z 4 lub 1 wiązki i snop. wart. do 5 grz. należy do prep. sand., zaś dziedzice szlacheccy, siedzący na ziemi dawniej kmiecej, oddają dzies. pleb. Starego Radomia, choć prawnie należy się ona także prep. sand. (*DŁb.* I 309–10; III 264); 1529 do prep. sand. należy dzies. snop. z Sadkowa i R. [ob. R. Poduchowny] wart. 10 grz. oraz z R. „nobilium” [ob. R. Szlachecki] wart. 1,5 grz.

(*LR* 390); całą dzies. snop. z R. „nobilium” [ob. R. Szlachecki], łącznie z folw. i z kmieciami należącymi do szpitala w Radomiu, wart. 8 grz., pobierają wikariusze Starego Radomia (*ib.* 404); zaś z folw. w R. [ob. R. Poduchowny] dzies. snop. wart. 0,5 grz. należy do prepozytury kl. sieciech. pw. NMP w Radomiu (*ib.* 416).

7. *ZDP* rpsy 1112–3, 9298–9307; *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ „in Kryecz prope Radom”, o identyfikacji por. *Derwich* 1992 329.

² W oryginale „Rayecz in terra Radomiensi, Crzessowske circa Bukowye”. O lokalizacji por. *Derwich* 1992 334.

Rajec Poduchowny → Rajec

Rajec Szlachecki → Rajec

RASZKOWICE (1374 merica Raskowice; *Kam.* 167; *Rym.* 55) dziś nie istnieją, leżały na SW od → Wólki Milanowskiej, na S od kl.

1. [dąbrowa lub opust. osada; pow. sand.]

2. 1374 opat świet. przyłącza do sołectwa i wsi Rataje [ob. Wólka Milanowska] dwie dąbrowy (mericae), → Zerzęcin z lasem i łąkami oraz w jej granicach Gorlec [?], rozciągające się od → Świętego Krzyża (sanctam cruce[m]) do ścieżki wsi Lechowiec [ob. Lechówek?], a stąd do → Buszecza (*Mp.* III 864).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. *Kam.* 167, 242, 249, a za nią *Rym.* 55 i *Niec.* 329 zarówno R., jak i Zerzęcin, uważali za nazwy osad. Jak wiadomo, termin „merica” oznacza przede wszystkim dąbrowę, ewentualnie las liściasty z przewagą dębu, często przeznaczony do wykarczowania (*Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, 6, Wr. 1987, kol. 282), zaś w okolicy, gdzie lokalizować należy R. i inne wymienione w dokumentach z l. 1369 i 1374 „mericae”, tzn. → Senno i Zerzęcin, rzeczywiście musiały niegdyś znajdować się dąbrowy, o czym świadczą choćby nazwy miejscowe Dębniak [cz. wsi Jeleniów] i Poddębnie [cz. wsi Lechów], por. też *Gąssowsky* 22. Sprawa nie jest jednak prosta: 1. W obu wspomnianych dokumentach termin „merica” używany jest w szerszym i węższym zna-

czeniu. W 1369 r. przy lokalizacji Zerzęcina w skład „hereditas Zerzocin” wchodziła także „merica Zerzocin”, a w 1374 r. do Ratajów włączono „Sarzacin sic dictam mericam cum silua er pratis ibidem”, czyli też lokowane wcześniej dziedzictwo (hereditas). Być może w takim właśnie szerokim znaczeniu użyto terminu „merica” w stosunku do R. – przypuszczenie takie potwierdzałyby duże rozmiary R., rysujące się na podstawie opisu ich granic; 2. W obu tych dokumentach pojawiają się nazwy bez bliższego określenia, takie jak →Citanika czy Busiecz, który w 1476 r. nazwany został lasem (silva), a nie dąbrową (merica), choć ten ostatni termin występuje w tym samym dok. na określenie →Rudki. Z kolei Senno, które w 1369 r. jest określone jako „merica”, w 1476 r. pojawia się bez dodatkowego terminu; 3. Możliwe jest istnienie na tym terenie w 2 poł. XIV w. śladów dawniejszego, a zniszczonego podczas najazdów Mongołów lub Litwinów osadnictwa, ewentualnie prób jego reaktywowania, por. Wolnizna Berstana i *Derwich* 1992 310n.; 4. Zastanawiające jest skumulowanie na tym obszarze nazw patronimicznych i dzierżawczych na oznaczenie obszaru określanego jako „merica”. Może zatem w dok. z l. 1369 i 1374 „merica” to synonim „desertum”?

Rataje →Wólka Milanowska

RĄBLÓW (1409; w XV w. także Wrąblów; *Niec.* 172; *Kosyl* 21, 71; *SHGL* 198) 5 km na W od →Wąwolnicy; ok. 86 km na NE od kl., 23 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb./prep. wąwol.

1470–80 z 11 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. dowożą kl. święt., temuż dzies. snop. „w gonitwę” z ról kmiec. włączonych do folw., z pozostałych ról 3 folw. dzies. snop. należy do prep. wąwol. (*DLb.* III 247–8). Z 11 łkm. dzies. snop. należy do kl. święt., z 3 folw. dzies. wart. do 4 grz. pobiera prep. wąwol. (*ib.* 256). [Następnie?] z całej wsi, tzn. z łkm. i 2 folw., dzies. snop. wart. do 5 grz. należy do kl. święt. (*ib.* II 569); 1529 dzies. snop. z →Bochotnicy oraz wart. do

3 grz. z R. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1621 do 1731 →Celejów; 1675 dzies. snop. z folw. należy do prep. wąwol., nieoddawana od 16 lat (*AV X* 59); 1819 dzies. snop. z R. i →Witoszyna należy do stołu konw., kupuje ją miejscowa gromada za 200 fl. (*AOkup.* 10).

7. *Al.* II 318; *Paw.* 358, 368–9, 46a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 131; *LL* 1661 55; *Spis* I 448; II 169; *Tabela* II 128; *Gacki* 303; *SG X* 576; *Wojciechowski* 1930 120, 122; *Szafran* 195; *SHGL* 198–9; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 75; *Wroniszewski*; *Rozwalka* 214.

8. Materiały z VI–XI w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 121).

ROGÓW (1409; *Niec.* 173; *Kosyl* 21, 71; *SHGL* 200) 7 km na S od Kazimierza Dolnego; ok. 77 km na NE od kl., 14 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Wilków.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt. i pleb. Wilkowa.

Poł. XV w. dzies. należy do opactwa święt. (*Wojciechowski* 1963 7); 1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. snop. ze wszystkich ról kmiecych w R., jako wsi osadzonej na starych rolach, winien pobierać nie bp krak., lecz opat święt. (*ZDK* II 434); 1470–80 z 13,5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. pobiera pleb. Wilkowa (*DLb.* II 555; III 251); 1529 dzies. z folw. wart. 1 grz. należy do pleb. Wilkowa (*LR* 441); 1626 do 1741 →Mięćmierz; 1819 dzies. snop. należy do stołu konw., miejscowa gromada kupuje ją za 200 fl. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357, 48a; *LL* 1565 39; *RL* 1626 105; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* II 139; *Gacki* 305; *SG* IV 667; *Szafran* 195; *SHGL* 200–1; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 72, 214; *Rolska-Boruch* 255 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 163).

Rserocin →Zerzęcin

RUDKA (1439 Rudka, 1476 Ruska) dziś nie istnieje, leżała między Dębnem, Jeziorkiem, →Bie-

lowem i →Mirocicami u północnych stoków Łyśca.

1. [dąbrowa, być może wcześniej osada związana z wytopem żelaza; pow. sand.].

2. 1439 →Bielów, p. 2; 1476 →Święty Krzyż, p. 2.

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

Uw. Por. Rudki, uw.

RUDKI (1561n. Rudki) teren między →Nową Słupią a →Baszowicami, u północno-wschodnich podnóży Łyśca.

1. [pow. sand.].

2. 1561 opat i konw. nadają zarośla zw. R. i 2 staje gruntu uprawnego z rozgraniczeniem i zapisem 120 grz. mieszczaninowi słupskiemu Walentemu Wałowskiemu (*ZDP rps 10543* 43); 1678 otaksowanie gruntów, łąk i zarosłych smugów w R. należących do Fryderyka Nagielskiego mieszczanina słupskiego (*ib.* 44); 1710 mieszczka słupska Katarzyna Kwiatkowska w testamencie przekazuje na fundację bractwa Różańcowego przy kościele par. w Nowej Słupi m.in. role R. (*AV XXVII* 14).

7. *Derwich 1992* wg indeksu

Uw. Nazwy R. i →Rudka wyraźnie nawiązują do rud żelaza, nie wiadomo jednak, czy wpływ na ich powstanie wywarły widoczne do dziś pozostałości żużla dymarskiego z okresu istnienia tu w OR ośrodka hutniczego, czy też, co mniej prawdop., jakieś formy produkcji podejmowane tu w okresie późniejszym. Nie wiadomo, czy R. można łączyć z pobliską wsią Rudki [ob. cz. Sosnówki], powstałą prawdop. dopiero w XIX w. (*Kam.* 171; *Kop.K* 125), na terenie której, prócz st. hutniczych, funkcjonowała w OR kopalnia rudy zw. ob. Staszic (*Bielenin 1981* 83–4; *1992* 232, 242).

RUDNIKI (1405, 1411, 1428, 1430, 1433, 1453 Rudniki, 1416, 1453, 1470 Rudniki, 1449, 1464 Rudnŷkŷ, 1470–80 Rudniki, Rudnyky, 1493 Rudniki, 1510, 1529 Rudnyky, 1530 Rudnijk, 1531–2 Rudnŷkŷ, 1577 Rudniki, 1578 Rudnikŷ, 1629n. Rudniki; *Kam.* 171) 9 km na SW od Opatawa; ok. 20 km na SE od kl.

1. 1510n. pow. sand. (*ASK I/10* 16v–7), 1827 pow. opat. (*Tabela II* 149); 1470–80n. par. →Modliborzyce (*DLb.* II 230).

2. 1416, 1470–80 →Modliborzyce; 1493 →p. 3; 1570 granica między R. a Wojnowicami i Piskrzynem biegnie od narożnicy między R. i Wojnowicami do granic opust. wsi Jaszczyce, między Wojnowicami a R. i Wierzbowcem do Piskrzyna (*ZDP rps 1465* nr 7); 1580, 1586–7, 1638 →Modliborzyce.

3. Własn. szlach., od 1493 r. cz. łąk należy do kl. święt.

1405 Antoninus z R. [?] (*AKP* 8 384); 1416 dz. Jan (*Mp.* IV 1158); 1449 Mikołaj „Skroboth” i Mikołaj Budek z R. (*ib.* 1511); 1453 Klemens z R. (*ib.* V/L 89); 1470 Prokop z R., podnotariusz z. sand. (*ZPil.* XXXIV 581); 1470–80 dz. Prokop h. Nieczuja i „Skrobothowye” h. Strzegomia, folwarki ryc., łkm. (*DLb.* II 330); 1493 Mikołaj zw. Budek z R. sprzedaje Maciejowi opatowi i konw. święt. łąkę w R. za 14 grz., którą dzierżył opat od dawna jako zastaw za pożyczone 2,5 grz., z których ob. rezygnuje (*TN XXIII* 50); 1500 Jakub z R. (*AS V* 30); 1510 pobór z cz. Jakuba Rudnickiego od 2 zagr., z cz. Postromieńskiej od 4 zagr. (*ASK I/10* 16v–7); 1530–1 pobór z 1 ł. i 1 kwarty, młyna dorocznego o 1 kole oraz z cz. Postromieńskiej (*ib.* 208v, 452); 1532 pobór z 1 ł. i 1 kwarty (*ib.* 593v); 1538 pobór z 1 ł. i od 1 zagr. (*ib.* I/7 187); 1564–5 wieś szlach., pobór z 1 ł. (*LS 1564–5* 328); 1577 Jan Rusiecki daje pobór z 1,5 ł., od 4 zagr. z rolą i 5 zagr. z ogrodem (*ASK I/7* 569v); 1578 z cz. Jerzego Bidzińskiego pobór od 4 kmieci na 2 ł., 6 zagr. z rolą, 4 zagr. z ogrodem, 2 komor. bez bydła, z karczmy i młyna o 1 kole (*ib.* I/10 764v; *Paw.* 187); 1580 dz. Jerzy Bidziński (*ZDP rps 1465* nr 19); 1586–7 dz. Adam i Stanisław Bidzińscy, ss. śp. Jerzego Bidzińskiego (*ib.*); 1586–7 kmieć Stanisław Sikora, woźny sądu z. sand. (*ib.*); 1629 szl. Paweł Bidziński daje pobór od 4 kmieci na 2 ł., 6 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła i z młyna dorocznego o 1 kole (*RS 1629* 55); 1662 pogłównne od szl. Pawła Bidzińskiego z żoną, synem i córkami, szl. niezamężnej Katarzyny Bidzińskiej i szl. Gajowskiego z żoną, 9 czeladzi folw. i 87 mkw wsi (*ASK I/67* 25); 1673 pogłównne od szl. Pawła Bidzińskiego z żoną, synem, 3 córkami i 2 szl., 108 czeladzi folw. i mkw wsi, od ubogiego szl. Trzemeskiego z żoną (*ib.* 226v, 456); 1727, 1739 →p. 5; 1787 liczby

145 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 381; II 105); 1827 ma 22 domy i 158 mkw (*Tabela* II 149).

5. Dzier. należy do bpa krak. i pleb. Modliborzyc, potem tylko do pleb.

1437 kleryk Abraham z R. otrzymuje prowinzję na pleb. w Modliborzycach (*BP* V 746); 1470–80 z łkm. dzies. snop. należy do bpa krak., a z folwarków szlach. do pleb. Modliborzyc, który ma tu łąkę (*DLb.* II 329–330); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 2 grz. należy do pleb. Modliborzyc (*LR* 366); 1604n. pleb. Modliborzyc ma tu łąkę (*AV* XLI 529); 1676, 1694 dzies. pien. z całej wsi należy do pleb. Modliborzyc (*Kowalski* 260); 1727, 1739 do pleb. Modliborzyc należy dzies. snop. od kmieci i dzies. pien. z folw. (*AV* XXII 199; XXV 134; *Kowalski* 269); 1747 pleb. Modliborzyc pobiera 60 kop dzies. (*Kowalski* 260); 1764 pleb. Modliborzyc pobiera 35 kop dzies. (*ib.*).

6. Studenci U. Kr.¹: 1428 Abraham s. Prokopa (*Al.* I 70); 1430 Mikołaj s. Prokopa (*ib.* 75); 1433 Piotr s. Jana (*ib.* 82); 1453 Maciej s. Wojciecha (*ib.* 137); 1510 Stanisław s. Jana (*ib.* II 124).

7. *SG* IX 936; *Derwich* 1987 168; 1992 wg indeksu.

Uw. Wpisy z lat 1405, 1416, 1437 i 1453 mogą dotyczyć innych R. Nabyta przez kl. w 1495 r. łąka została prawdop. włączona do graniczącej z R. wsi klaszt. Modliborzyc.

¹ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Ruska → Rudka

RYBITWY (1325; *Kosyl* 19, 71; *SHGL* 205) 15 km na SW od Opola Lub., nad rz. Wyżnicą k. jej ujścia do Wisły; ok. 57 km na NE od kl., 15 km na S od → Braciejowic.

Pow. urząd.; par. własna.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i miejscowego pleb.

1470–80 z 6 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 4 grz. oraz dzies. kon. po 3 wiązki i snop. od 2 zagr. z rolą doważą kl. święt., dzies. snop. z folw. wart. do 3 grz. oraz 2 karczem plebańskich z rolą i 1 łkm. nowo wykarczowanego na-

leży do pleb. (*DLb.* III 249–50); [lub] z 6 łkm. i od 2 zagr. z rolą dzies. snop. wart. do 5 grz. należy do kl. święt., pleb. pobiera dzies. jw. (*ib.* 556); 1529 dzies. snop. wart. 1 grz. należy do stołu konw. święt., z 1/2 ról kmiec. dzies. snop. wart. 1/12 grz. pobiera pleb. (*LR* 351, 463); od 1531 kl. święt., który dotychczas pobierał z R. dzies. snop., uzyskuje za nią od dziedziców wsi ustalony ryczałt pien. (*Gacki* 305); 1646 proces kl. święt. z Sienińskim o dzies. z R. (*ib.*);

1652 dzies. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 1v); 1660 proces kl. święt. z Lanckorońskimi o dzies. z R. (*Gacki* 305); [ok. 1686] dzies. nowo odzyskana przez konw. święt. (*AG nab.* 936 1v)¹; 1739 kl. święt. skarży pleb. o przywłaszczenie należnych opactwu dzies. w R. (*Gacki* 305); 1819 dzies. snop. należy do stołu konw., kupuje ją miejscowa gromada za 50 fl. (*AOkup.* 10v).

7. *Al.* I 272; *LProm.* 123; *Paw.* 375, 43a; *LL* 1565 39; *Wyciąg* 686; *RL* 1626 3, 100; *Spis* I 443; II 164; *LS* 1789 I 9; *Tabela* II 153; *Gacki* 305; *SG* X 57; XV/2 740; W. Semkowicz, *Ród Awdańców w wiekach średnich*, cz. 2, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego” 45, 1919, 194; *Nosek* 387, 392; *SHGL* 205; *Sochaczka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 75–6.

8. Materiały wśr. i z VIII w. stwierdzone podczas badań AZP (*Hoczyk* 123).

¹ „noviter accesserunt” – dopisek ręką z ok. 1686 r. do wykazu dzies. należących w 1652 r. do stołu konw. święt.

RZECZYCA (1254; *Kosyl* 29, 71; *SHGL* 206; *Osady* 127) 5 km na SE od Kazimierza Dolnego; ok. 85 km na NE od kl., 23 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz.

Własn. kl. zwierzyńieckiego, następnie król.

5. Dzier. należała niegdyś do kl. święt., następnie do pleb. Kazimierza.

1470–80 wieś wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt., z dopiskiem „Hanc decima non percipit modo monasterium Sanctae Crucis, et forte eam numque percipiebat”. Ob. pobiera ją wart. do 10 grz. pleb.

Kazimierza (*DLb.* III 250). Z łkm. z całej wsi dzies. snop. wart. do 10 lub do 20 grz. dowożą pleb. Kazimierza (*ib.* II 553; III 72); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 10 grz. należy do pleb. Kazimierza (*LR* 445).

7. *Al.* I 33; II 101, 124; *Paw.* 357, 22a; *RL* 1629 123; *LL* 1661 55, 147–8, 182–3; *Spis* I 446; II 166; *Tabela* II 157; *Gacki* 279; *SG* XV/2 567; *Szafran* 196; *SHGL* 206; *Osady* 127; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; J. Rajman, *Klasztor norbertanek na Zwierzyńcu w wiekach średnich*, Kraków 1993, 113–4; *Rozwalka* 214; *Rolska-Boruch* 261–2 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 164).

Uw. Por. Skowieszyn, Wojszyn, a także Garbów i Zaszczytów.

RZEPIN (1198 Repinam, Repniam, 1228 [?] Repin, 1339 Rsepino binum, Rzepino binum, 1351 [1553n.] Rzepin magnum, 1400 Rzepyn, 1442n. Rzepin, 1462 Rzepin, Rszepin, 1470–80 Rzepin, Rzepina, 1504 Rzepyn, 1506 Rzepin maior, 1510 Rzepyn maior, 1519 Rzepin, 1529 Rzepin, Szrepye, 1530 Rzepin Maior, 1531–2 Rzepyn maior, 1538 Rzepin maior, 1546 maiorum Rzepin, Rzepni, Rzepin, Rzepin dambrowa, 1564 Rzepna utraque, 1565 Rzepin, 1569n. Rzepin maior, 1704 in majori Rzepin, 1787n. Rzepin; *Kam.* 174; *Niec.* 304; *Kop.K* 157) dziś R. Pierwszy, R. Drugi, R. Kolonia oraz R. Dół, cz. R. Pierwszego, 7 km na S od Starachowic, na lewym brzegu rz. Świśliny; ok. 14 km na N od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 157); 1470–80, 1597–1787 1/2 wsi [ob. R. Pierwszy] w par. Świętomarz, 1/2 [ob. R. Drugi] w par. →Pawłów (*DLb.* II 464, 484; *AV* Cap. VIII 19; *Spis* II 118, 135), 1564–5, 1578 par. Świętomarz (*LS* 1564–5 330; *Paw.* 191), 1827 par. Pawłów (*Tabela* II 157).

2. 1443 na mocy układu między kl. świet. a opactwem miechowskim granice między R. i →Rzepinkiem należącymi do kl. świet. a wsią Jadowniki prep. miechowskiego mają pozostać bez zmian, prep. rezygnuje z pretensji do boru należącego do R. i Rzepinka oraz obiecuje nie zalewać pól opata świet. wodą płynącą z rz. Świ-

śliny (Sviszlina) do jego młyna, chyba że nastąpi powódź, zaś opat świet. zobowiązuje się do tego samego przy swoim stawie (*Mp.* IV 1448); 1470–80 graniczy ze Świśliną, Radkowicami, →Zawadą, →Dąbrową, Pawłowem, Warszawem, Jadownikami, Krzyżową Wolą i Rzepinkiem (*DLb.* III 236–8, 414); 1477 →Dziurów; 1519 Stanisław z Janczyna pkom. sand. rozgranicza należące do kl. świet. wsie R. i Rzepinek od wsi Świśliny i Radkowice, włości Jana Konarskiego bpa krak. Granica prowadzi od kopca k. rz. Świśliny (Suislina) usytuowanego pod wzgórzem, k. łąki w górę przez wierzchołek wzniesienia zw. „Gorki”, zaroślami do drogi zw. „Jadowska”, która biegnie z Jadownik do m. Wąchocka, za nią do miejsca zw. „Smuzek Szczybsza” i dalej do boru, borem do drogi zw. „Stankomieska droga”, borem według znaków krzyża do rz. Lubonia, której środkiem wiedzie granica. Zastrzeżono też wolne pastwisko dla poddanych klaszt. i bpa (*BO rps* 93 cz. 2, 189–90v); 1532 rozgraniczenie między R., Rzepinkiem, →Wanacją, Pawłowem, Dziurowem i →Michałowem a wsiami Lipie, Małyszyn i Lubienia bpa krak. (*ZDP rps* 10543 65); 1546 sołtys Michałowa uzyskuje m.in. łąn liczący 10 staj k. między łąnu „Depciński”, z obu stron rz. Jaworka, z łączkami na krańcach i w środku tegoż łąnu od rz. Świśliny (Swislina) przepływającej przez R. w stronę wsi Jawor (*AG* 1895); 1565 tenże posiada z dawną m.in. łąn liczący 10 staj między rolę „Depcińska” a obu brzegami rzeczki Jaworka z łąkami położonymi na jego przymiarkach i w środku, od rz. Świśliny (Swislina) przepływającej przez R., w stronę wsi Jawor, rolę zw. „Ciatartowska”, liczącą 8 staj między rolę Stanisława Sikory a rolę Pawlika poddanego klaszt. z R., z łąką zw. „Zdunkowska”, podzieloną przez rz. Świślinę, między łąkami Sikory a łąkami poddanych z R. (*ib.* 1897); 1572 łąka zw. „Warschowska” od ról Pawłowa do granic ról młynarza w R. (*ib.* 1901); 1600 Zbigniew Ossoliński pkom. sand. rozgranicza R. i Pawłów od Warszowa (*ZDP rps* 1146 19–23v); 1601 potwierdzenie powyższego rozgraniczenia (*ib.*); 1615 granice dóbr posiadłości kl. świet. i posiadłości Cyst. wach. (*ZDP rps* 10543 65v); 1777 granice między R., Rzepinkiem, Wanacją i Michałowem a Krzyżową Wolą

i Starachowicami (*ib.* 66v); 1780 granice między R., Rzepinkiem, Wanacją i Michałowem a dobrami bpa krak. i Cyst. wach. (*ib.* 67v); 1780 graniczy od E z Warszówkiem, od S z Jadownikami i Świśliną, od N z włościami Bened. święt., w tym z Michałowem (*Inw.Rzep.* 10, 20); 1815 →p. 3.

3. Własni szlach., następnie kl. miechowskiego, od 1339 r. kl. święt.

1198 komes Radosław nadaje kl. w Miechowie wieś R. wraz z jej mkcami (*Mp.* II 375–6; *DLb.* III 13, 28); 1339 Kazimierz Wlk. zaświadcza, że Przybko podsędek z. krak. zamienił z Janem opatem i braćmi kl. święt. swoje wsie R., Rzepinek, →Żerniki i →Szczybrzę na wsie klaszt. →Opatkowice i →Zborów oraz przenosi uzyskane przez kl. wsie na pr. niem. (*Mp.* III 660); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym R., Rzepinek i Żerniki (*Derwich* 1992 278); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa święt., w tym R., Rzepinek, →Lenartów Most i →Florencję (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843);

1470–80 należy do kl. święt. Folw. klaszt. obejmujący do 3 ł., bardzo dobry dwór zbudowany przez opata Michała z Kleparza, 11,5 lub 13 łkm., 2 zagrody z rolą, 2 lub 4 karczmy z rolą, młyn i staw na rz. Świślinie. Kmiecie płacą po 20 gr czynszu i 4 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, 2 sery, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, zagr. płacą czynsz, jedna karczma płaci 16 sk., druga, zw. „w Zawadzie”, 1 wiard. czynszu, młyn daje wymiar (*DLb.* III 235–6; I 438–9; II 464, 484–5); 1504 pobór z 2,5 ł. i karczmy dorocznej (*ASK* I/7 7, 34v, 102); 1506 pobór z 1 ł. (*ib.* 129); 1510 pobór z 2,75 ł., karczmy i 2 kół korzecznych (*ib.* I/10 21);

1529 kl. daje pobór z 4 ł., karczmy i młyna o 1 kole (*RP*); 1529 należy do stołu opata święt., wieś płaci 2/4 grz. czynszu, młyn płacił niegdyś 3 grz. czynszu, ob. daje wymiar (*LR* 349, 350); 1530–1 pobór z 1,5 ł., od 1 zagr. i z młyna dorocznego o 1 kole (*ASK* I/10 216v–7, 461v); 1532, 1538 pobór z 1,5 ł., karczmy i młyna dorocznego o 1 kole (*ib.* 598; I/7 189v); 1546 rola sołtysa Michałowa w R. (→p. 2); 1546 rządcą klaszt. z R. pilnuje razem z sołtysem Michało-

wa stawów klaszt. na rz. Kamiennej (Camijona), broniąc ich przed przyborem wód; młynarz w Michałowie miele bez wymiaru zboże m.in. z dworu opata w R. (*AG* 1895); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym R. i Rzepinek (*ib.* 1909);

1564–5 R. i Rzepinek należą do kl. święt. (*LS* 1564–5 330); 1565 w R. role sołtysa Michałowa (→p. 2); 1565 rządcą klaszt. z R. pilnuje razem z sołtysem Michałowa stawów Michałowskich przed przyborem wód, młyn w Michałowie miele bez wymiaru zboże z dworów klaszt., m.in. w R. (*AG* 1897); 1572 →p. 2; 1569, 1571, 1577 opat święt. daje pobór z 3 ł., od 1 zagr. z rolą, 1 komor., z karczmy i młyna o 1 kole (*ASK* I/7 264v, 339, 410, 582); 1578 kl. święt. daje pobór od 11 kmieci na 3,5 ł., 5 zagr. z rolą, 5 komor. bez bydła, z dziedzicznej karczmy z rolą i młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*ib.* I/10 774v; *Paw.* 191);

1608–34 opat Bogusław Radoszewski rozpoczął budowę w R., należącym do stołu opata, murowanych zabudowań, po których jeszcze w XVII/XVIII w. widać ruiny (*Jonston* III/2 93v); 1629 opat święt. daje pobór od 11 kmieci na 3,5 ł., 5 zagr. z rolą, 5 komor. bez bydła, z karczmy z kwartą roli, młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*RS* 1629 62); 1657 gajowy z R. pilnuje lasów k. →Wierzbnika (*Wiś.H.* 400); 1662 z R. w par. Pawłów opat święt. płaci pogłównie od zarządcy z żoną i jego uboższego brata, 6 czeladzi folw. i 40 mkw wsi, z R. w par. Świętomarz od 71 mkw (*ASK* I/67 31, 32); 1673 z R. w par. Świętomarz opat święt. daje pogłównie od zarządcy Wojciecha Gnatowskiego i wdowy Swierskiej, 119 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 237); 1674 z R. w par. Pawłów opat święt. daje pogłównie z folwarku rzepińskiego, od Gnatowskiego ze Swierską, 5 osób ich służby, 36 mkw wsi oraz 7 mkw młyna, z R. w par. Świętomarz pogłównie od 74 mkw (*ib.* 406, 407); 1685 przeor i ekonom kl. święt., komisarze opata Michała Komornickiego, odbierają za różne przewinienia wójtowi →Kuczowa młyn i przekazują go na użytek dworu w R. (*Gacki* 261);

1780 R. stanowi centrum zarządu klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego, obejmującego R., →Bogusławice, Dąbrowę [ob.

Poduchowną], Dziurów, Kuczów, Michałów, Pawłów, →Pisarkę, Rzepinek, Wanację, Wierzbnik i Zawadę. 8 dymów dworskich. Drewn. dwór opata, 4-pokojowy z sienią, garderobą i kaplicą, naprzeciw oficyna. Stajnia i 2 wozownie, browar z gorzelnią, 2 mur. piwnice, suszarnia, stajnia na konie fornalskie, wołownia, 2 karmniki, 3 kur-niki, drewn. folw. z mieszkaniem dyspozytora, piekarnia z zagrodą na cielęta, obora, piwniczka na nabiał, gumno, 4 stodoły, spichlerz. K. dworu, na rz. Świślinie, staw i młyn o 2 kamieniach, stepach i olejarni, 3 sadzawki, sad ze śliwami, jabłoniemi, gruszkami i wiśniami, kuźnia, nad Świśliną karczma ze stajnią. Do folw. należy 6 niw, w tym zw. Bogusławiec, 4 łąki, 3 ogrody, 1 pastewnik. We wsi 25 dymów. 9 kmieci (Bartłomiej Kozioł, Paweł Pocheć, Maciej Wojtysiak, Stanisław Jaśtał, Jan Woydan, Franciszek Zięba, Franciszek Galba, Jakób Kozioł, Franciszek Wawnak), 2 półrol. (Łukasz Kępiński, Dominik Pełka), 11 zagr. (Wojciech Duś, Antoni Grzyb, Piotr Jastal, Wojciech Sławek, Zygmunt Lasek, Piotr Rogala, Jakub Fornal, Romuald Kaliśty, Marcin Kowal, Maciej Gulba, Jan Krawczyk, który jako połowy jest zwolniony ze świadczeń), 7 komor. (Piotr Waszynski, Grzegorz Krol, Andrzej Dudak, Kaspar Krakowiak, Franciszek Kępiński, wd. Woydanowa, wd. Sadowska), 2300 zagonów pustych. Kmiecie pracują po 4 dni tyg. sprzężeniem dworskim w 2 konie i 2 woły, odrabiają po 2 dni powaby i 12 łokci oprawy, płacą po 24 gr czynszu, dają po 2 kor. żyta, 2 kapłony i 40 jaj, półrol. dają połowę wymiaru, 6 zagr. pracuje po 2 dni tyg. pieszo, odrabia po 2 dni powaby i 4 łokcie oprawy, płaci po 3 gr czynszu, 1 zagr. pracuje 3 dni tyg. pieszo, odrabia 6 łokci oprawy i płaci 6 gr czynszu, 3 zagr. nie pracuje, ale płaci najem (dwóch po 25 zł, jeden 50 zł) i odrabia po 4 łokcie oprawy, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Wszyscy dają stróżę, szarwark, w zamian za piwo koszą łąkę pod Wierzbnikiem, pasą trzodę, obrabiają kapustę i konopie, myją i strzygą owce, komor. moczą i wyrabiają konopie. Subsidium charitativum wynosi 460 zł (*Inw.Rzep.* 1–9, 25–8);

1787 1/2 R. w par. Świętomarz [ob. R. Pierwszy] liczy 129 mkw, a 1/2 R. w par. Pawłów [ob. R. Drugi] liczy 97 mkw, w tym 15 Żydów (*Spis*

I 399, 414; II 118, 135); 1815 →Bogusławice; 1815 do kl. należy m.in. las pod R. (*Gacki* 265); 1819 folw. R. z wsiami Rzepinek, Zawada i cz. Dąbrowy, a także drewn. dworem, młynem i karczmą, należy do stołu opata, jest w dzierżawie (*AOkup.* 3v, 106–8, 109–10v, 237); 1827 liczy 40 domów i 276 mkw (*Tabela* II 157).

4. 1339, 1351, 1442, 1553, 1565 →p. 3.

5. Dzierż. należy do prep. kiel. oraz plebanów Pawłowa i Świętomarży, następnie do pleb. Pawłowa i prep. wierzbnickiego.

1470–80 z łkm. dzies. kon. z 4 wiąz. i snop. wart. do 12, czasami do 15 grz., zwożą do stodoły prep. kiel., on też pobiera dzies. snop. z reszty wsi, tzn. z ról zagród, karczem i folw. (*DLb.* I 438–9). Z całej wsi oprócz folw. dzies. snop. wart. do 6, 12 lub 15 grz. dowożą prep. kiel., z folw. dzies. snop. wart. do 2 grz. należy do pleb. Pawłowa (*ib.* II 464, 484–5; III 235–6). Kołęda i denar ś. Piotra należą do pleb. Świętomarży (*ib.* II 464); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 12,5 grz. należy do prep. kiel. (*LR* 376); 1747 z folw. dzies. pobiera pleb. Pawłowa (*AV XXXVII* 146); 1780 dzies. snop. z niw dworskich należy do pleb. Pawłowa, prócz niw Bogusławskiej i Kuczkowskiej, skąd pobiera ją pleb. Wierzbnika. Z gruntów chłopskich należy do prep. kiel. Z gruntu „Wydrzysów”, nadanego poddanym przez dwór, dzies. pobiera dwór, co kwestionuje pleb. Pawłowa (*Inw.Rzep.* 9); 1854 z gruntów dworskich dzies. snop. należy do pleb. Pawłowa (*Wiś.II.* 156).

6. 1400 Paweł s. Stanisława student U.Kr. (*Al.* I 13); 1462 [17 XII] w R. Michał opat święt. i Mikołaj opat wach. uzgadniają warunki zamiany →Mniszka na →Jeżów (*BKór. rps* 816 162–3); 1477 w R. wydany dok. graniczny (→Dziurów, p. 2).

7. *ZDP* rpsy 1144–7, 9425–38; *Gacki* 87, 199, 244–5, 254, 261–2; *SG* X 146; *Niwiński* 1930 41; *PSB* XXIX 132, 746; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Wśr. osada położona w dolnej cz. wzniesienia ponad doliną rz. Świśliny, dat. na 1 poł. X–XI w. (*Dąbrowska* 246).

RZEPINEK (1198, 1228, 1339 →Rzepin, 1351 [1553n.] Rzepin paruum, 1442 Rzepin parua,

1443 Rzepinek, 1470–80 Rzepinek, Rzepynek, 1504 Rzepynek, 1506 Rzepin parva, 1510 Rzepyn Minor, 1519 Rzepinek, Srzepinek, 1529 Rzepinek, 1531–2 Rzepyn Minor, 1538n. Rzepin Minor, 1564–5 → Rzepin, 1674n. Rzepinek; *Kam.* 174; *Kop.K* 301) 9 km na S od Starachowic, na prawym brzegu rz. Świśliny, naprzeciw Rzepina; ok. 11 km na N od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 159); 1470–80n. par. Świętomarz (*DLb.* II 464), 1827 par. → Pawłów (*Tabela* II 159).

2. 1443, 1519 → Rzepin; 1470–80 graniczy z Rzepinem, Świśliną, Radkowicami, → Zawadą, → Dąbrową, Pawłowem, Warszawem i Jadownikami (*DLb.* III 236, 238); 1532, 1777, 1780 → Rzepin; 1780 graniczy od E z Jadownikami, od S i W z wsiami Swierzawy, Świśliny i Radkowice, od N z włościami Bened. święt. (*Inw.Rzep.* 11).

3. Własny jak → Rzepin.

1198, 1339, 1351, 1442 → Rzepin; 1470–80 należy do kl. święt. 4 łkm. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu razem z poradnym, dają po 30 jaj, 2 koguty i 2 sery, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem (*DLb.* III 236; I 438; II 464); 1504 pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 102); 1506 pobór z 1 ł. i od 1 zagr. (*ib.* 128v); 1510 pobór z 2 ł. i 1/2 ł. opust. (*ib.* I/10 20v); 1529 pobór z 3 ł. opust. i karczmy (*RP*); 1529 należy do stołu opata, płaci 3 grz. czynszu (*LR* 349); 1531–2, 1538 pobór z 1,5 ł. (*ASK* I/10 462, 598; I/7 190); 1553, 1564–5 → Rzepin; 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 2 ł. i od 1 zagr. z rolą (*ASK* I/7 264v, 339, 410); 1577 opat święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł. i 1 zagr. z rolą (*ib.* 582); 1578 kl. święt.

daje pobór od 4 kmieci na 2 ł., 2 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła i z karczmy (*ib.* I/10 774; *Paw.* 191); 1629 opat święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł., 2 zagr. z rolą i 1 komor. bez bydła (*RS* 1629 62); 1662 pogłówne od 38 mkw (*ASK* I/67 32); 1673 pogłówne od 26 mkw (*ib.* 237); 1674 pogłówne od 25 mkw, a w drugiej turze od 24 mkw (*ib.* 407, 460);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 7 dymów. 3 kmieci (Jan Kasperek, Mikołaj Sadło, Maciej Chudak), 3 zagr. (Szymon Wrona, Tomasz Pocheć, Bartłomiej Nowicki) i 2 komor. (Stanisław Sławek, wd. Puchalina), 760 zagonów pustych. 1 kmieć pracuje 4 dni tyg. sprzężajem w 2 konie i 2 woły, pozostali po 2 dni tyg. 2 wołami i 1 dniu tyg. pieszo, wszyscy odrabiają po 2 dni powaby i 12 łokci oprawy, dają po 24 gr czynszu, 2 kor. żyta, 2 kapłony i 40 jaj. 1 zagr. pracuje 3 dni tyg. pieszo, odrabia 6 łokci oprawy, płaci 6 gr czynszu, pozostali pracują po 2 dni tyg. pieszo, odrabiają po 4 łokcie oprawy, płacą po 3 gr czynszu, wszyscy odrabiają po 2 dni powaby. Komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Inne powinności jak w → Rzepinie. Subsidium charitativum wynosi 120 zł (*Inw.Rzep.* 10, 29); 1787 liczy 75 mkw, w tym 6 Żydów (*Spis* II 118); 1827 ma 12 domów i 78 mkw (*Tabela* II 157).

4. 1339, 1351, 1442, 1553 → Rzepin, p. 3.

5. Dzies. należy do prep. kiel.

1470–80 z całej wsi dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 4, czasami do 5 lub 6 grz., zwożą do stodoły prep. kiel. (*DLb.* I 438; II 464; III 236); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 9 grz. należy do prep. kiel. (*LR* 377); 1780 dzies. snop. należy do prep. kiel. (*Inw.Rzep.* 10).

7. *SG* X 146; *Derwich* 1992 wg indeksu.

S

SANDOMIERZ (*Kam.* 176; *Rymut* 1980 211; *Rospond* 340–1) m. nad Wisłą; ok. 54 km na SE od kl.

3. Do kl. święt. należały niektóre nieruchomości i dochody w S.

3A. Winnica klaszt.

1364 Jan Sykuta [Żegota?], niegdyś kan. sand., teraz mnich kl. święt., nadaje opactwu

winnicę na przedmieściu krakowskim w S. (*Gaciki* 28, 268–9); 1427 Mikołaj opat święt. przeznacza na utrzymanie konw. m.in. wino z winnicy sandomierskiej, które ma być dostarczane do spiżarni zakonników i używane na potrzeby liturgii (*ZDM* II 390); 1442 Stanisław s. Bębenka (Bambenconis), niegdyś mieszkańca przedmieścia S., zakonnik święt., zamienia swój rodzin-

ny dom z ogrodem na przedmieściu Zawichostu na należącą do winiarza Bartosza ze Starego Miasta S. cz. winnicy położoną między winnicą opactwa świet. a winnicą Marcina Suchego, mieszczanina S., ofiarowując ją równocześnie kl. świet. (*ib.* VIII 2414); 1447 ponieważ brat zakonny Stanisław ofiarował przeorowi kl. świet. w sumie 31 grz., za które zakupiono dla kl. cz. winnicy, Zbigniew Oleśnicki kardynał i bp krak., modyfikując podczas wizytacji opactwa świet. rozdział dóbr klaszt. z 1427 r. na stoły opacki i mniszy, zobowiązuje konw. do przekazania opatowi corocznie 1 beczki wina z winnicy, chyba żeby z powodu nieurodzaju nie starczało go na potrzeby liturgii (*ZDK* II 508);

1555 Jakub Uchański bp chełmski i komisarz SA przypomina i potwierdza rozdział majątku klaszt. z 1427 r. na stoły opacki i mniszy, na mocy którego m.in. wino z winnicy sand. powinno w całości należeć do konw. i być przeznaczone na potrzeby liturgii w kościele klaszt. (*AG* 1896); 1610 Bogusław Radoszewski opat i konw. kl. świet. przeznaczają na uposażenie nowo fundowanego kościoła szpitalnego ś. Michała w Nowej Słupi m.in. winnicę na podgrodziu S. (*MDS* II 146); 1819 wg aktu supresji kl. świet. posiada „kilka mórg gruntu w S. przed murami m., dawniej zwanych winnicą, teraz od 16 lat w administracji mieszczanina Krzemieńskiego” (*AOkup.* 11).

Lokalizacja. Wedle *Gackiego* 269 winnica klaszt. znajdowała się na Przedmieściu Krakowskim S., między winnicami kl. dominikanów ś. Jakuba i kościoła ś. Pawła w S. W l. 1470–80 kl. ś. Jakuba posiadał 2 winnice: jedną obok budynku klaszt., drugą w pobliżu, na podgrodziu, w kierunku kościoła ś. Pawła (*DLb.* III 455), zaś winnica kościoła ś. Pawła znajdowała się „iuxta domum et dotem plebani” (*ib.* II 314). Zgadza się to z opisem M. Bulińskiego, wg którego winnica zw. świętokrzyską (*Buliński* 111) leżała „pod górą na lewej stronie dzisiejszej drogi do Wisielki ku kościołowi ś. Pawła” (*ib.* s. 128), zaś „winnicą benedyktyńską” [może raczej „górką benedyktyńską”, o której w tym miejscu autor ten wspomina?] nazywano „wzgórze leżące z lewej strony wąwozu, idąc do ś. Pawła” (*ib.* 393). Na tej podstawie winnicę kl. świet. lokalizować

można w okolicy dzisiejszego Wąwozu ś. Jadwigi, w południowo-zachodniej cz. S., między ulicami: Staromiejską, Królowej Jadwigi i Leszka.

Lit. O winnicach sand. por. *Buliński* 127–9; M. Kwapieniowa, *Początki uprawy winorośli w Polsce*, MA 1, 1959, 368, 377–8, 390n.; Z. Morawski, *Rozwój i upadek winiarstwa w Polsce (XII–XVI w.)*, KHKM 26, 1978, 62, 65n., 68n.; *Kiryk* 1983 24.

3B. Inne posiadłości kl. świet.

Wg M. Bulińskiego oprócz winnicy zw. świętokrzyską do kl. świet. należało także: „kilka placów” (*Buliński* 111), „niektóre place” (*ib.* 118), „niektóre pola i winnice [...] na przykład górką benedyktyńską, winnicą benedyktyńską” (*ib.* 393). Lokalizacja tych pól czy parceli pozostaje w cz. nieznana. Oprócz winnicy (→p. 3A) Bulińskiemu chodzić mogło o kościół ś. Wojciecha z ogrodem i parcelą (→p. 5A), stojący niegdyś na Wzgórzu ś. Wojciecha, które wg A. Patkowskiego (*Patkowski* 88) nazywane było również Górą Benedyktyńską [?], a także o obszary dziesięcinne: prebendy ś. Wojciecha (→p. 5A) oraz kl. świet. na Przedmieściu Gierlachowskim S. (→p. 5B).

Wg J. Gąsowskiego (*Studia Sand.* 209) niektóre pola w S. po dzień dzisiejszy noszą nazwy typu „górką benedyktyńską” i „winnicą benedyktyńską”; informacja ta wydaje się jednak mieć swoje źródło w wyżej przytoczonych wywodach M. Bulińskiego.

3C. Czynsz z cła sand.

1497 [9 V] Jan Olbr. sprzedaje Stanisławowi z Wojczyc, kan. i oficjałowi sand., z pr. wykupu, czyli na wyderkaf, za 1000 fl. węgierskich roczny czynsz 35 fl. węgierskich na cło sand. (*MS* II 714); 1497 [7 VI] tenże sprzedaje temuż Stanisławowi z pr. wykupu za 1000 fl. węgierskich, czyli za 1000 fl. w półgroszkach i 468 fl. w złocie, roczny czynsz 50 fl. na cło sand., płatny w 2 równych ratach, na ś. Jana Chrzyciela [24 VI] i na Boże Narodzenie [25 XII] (*AG* 5726; *MS* II 739; IV/3 Supl. 1194);

1500 Stanisław z Wojczyc, kan. sand., w testamencie spisany w infirmerii kl. świet. rozporządza zakupionym przez siebie od króla za 1000 fl. węgierskich rocznym czynszem 50 fl. węgierskich na cło sand., płatnym przez celnika

sand. w 2 ratach po 25 fl. na ś. Jana Chrzciciela i na Boże Narodzenie, ofiarowując kl. święt. jego 1/2 od razu, a 1/2 po śmierci swego synowca Stanisława z Fulk, który otrzymał go tylko dożywotnio [zm. 1502–3], zaś odpowiedni dok. król. [tzn. *AG* 5726] ma być przechowywany w archiwum klaszt., w zamian mnisi święt. mają odprawiać rocznie 30 anniwersarzy Stanisława z Wojczyc oraz troszczyć się w miarę swych możliwości o przybywających do opactwa ubogich (*AG* 5706); 1510 Zygmunt St. na prośbę konw. święt. potwierdza dok. Jana Olbr. z 1497 r. [7 VI] w sprawie sprzedaży na wyderkaf Stanisławowi z Wojczyc, kan. i oficjałowi sand., rocznego czynszu na cle sand. (*ib.* 5726; *MS* IV/2 9374);

1529 do stołu opata święt. [!?] należy czynsz z cła sand. w wysokości 50 fl. rocznie, co licząc po 30 gr za fl. daje 31/12 grz. (*LR* 350); 1538 kl. święt. pobiera 50 fl. czynszu z cła (*ASK* I/7 210); 1564–5 z cła sand. wypłaca się konw. święt. co pół roku 25 fl. (*LS* 1564–5 91); 1650 do stołu konw. należy czynsz z cła sand. ofiarowany mu niegdyś przez pewne osoby (*AG* 1913–5, 1917); 1652, 1689 do stołu konw. święt. należy czynsz 50 fl. rocznie od sumy 1000 fl. zapisanej na wyderkaf na cle sand., płatny w 2 ratach po 25 fl. każda, na ś. Jana Chrzciciela i na ś. Łucję [13 XII] (*AG nab.* 936 2v, 3, 4); 1777 z nieznanego powodu powyższa suma wyderkafowa 1000 fl. została zdjęta z cła sand. i ulokowana na takich samych warunkach na wsi Sobieszyn w pow. radziwińskim (*Gacki* 317); 1781 za odsetki od tego kapitału, tzn. od sumy 1000 fl. na Sobieszynie, zakonnicy zobowiązani są odprawiać 30 mszy rocznie (*ib.*); 1819 wedle spisu supresyjnego kapitał ten pochodził z nadania króla Władysława Jag. [!] (*ib.*).

Lit. *Derwich* 1992 wg indeksu; M. Derwich, *Stanisław z Wojczyc a benedyktyni łysogórcy*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, „Historia” 26, Toruń 1992, 173–80.

5. Do kl. święt. należał kościół ś. Wojciecha i niektóre dziesięciny z przedmieścia Gierlachów.

5A. Kościół ś. Wojciecha.

1326–8 pleb. Gunter płaci z kościoła ś. Wojciecha na podgrodziu S. dzies. pap., taksa 4 grz. (*MV* I 166, 240); 1350–1 rektor kościoła ś. Wojciecha w S. płaci dzies. pap., taksa 4 grz. (*MV* II

365); 1354–5 prebendarz kościoła ś. Wojciecha w S. płaci dzies. pap., taksa 4 grz. (*ib.* 402, 418); 1371 Mieczysław s. Adama, notariusz bpa krak., kan. skalbmierski i prebendarz kościoła ś. Wojciecha w S., otrzymuje ekspaktywę na kanonię krak. (*BP* II 1733); 1375 tenże uzyska wakującą kanonię krak. pod warunkiem rezygnacji z kanonii skalbmierskiej oraz z wieczystego beneficjum z kaplicy ś. Wojciecha w S. (*ib.* 2198);

1394 Piotr s. Nempsty ze Skroniowa, rektor kaplicy ś. Wojciecha na podgrodziu S. o dochodzie 10 grz., należącej do nadastwa bpa krak. [?], rezygnuje z niej na ręce mgra Mikołaja Lubich, prokuratora Mikołaja s. Andrzeja ze Skroniowa (*BP* III 359); 1399 wakującą po śmierci Pawła zw. „Nemische” kaplicę ś. Wojciecha za murami S. otrzymuje z prezenty Pawła opata święt. Mikołaj s. Andrzeja ze Skroniowa, kan. poznański i krak., prep. ś. Floriana w Kr., prebendarz kaplicy ś. Benedykta za murami Kr. i wikariusz ołtarza ś. Tomasza w katedrze krak. (*ib.* 640); 1403 po śm. Mikołaja zw. Kula kanonię krak. i kaplicę ś. Wojciecha za murami S. otrzymuje Stanisław s. Stanisława, pleb. Woli Rusinowskiej (*ib.* 936); 1404 prebendarz Stanisław s. Gotarda, kustosz i kan. opatowski (*ib.* 965); 1405 wakującą po śm. Mikołaja Kuli kaplicę ś. Wojciecha za murami S. o dochodzie wart. 10 grz. otrzymuje prezbiter krak. Mikołaj s. Przesława, mimo pretensji Stanisława s. Jana ze Skarbmierza oraz Stanisława s. Stanisława z Wiślicy (*ib.* 1026);

1420 po śm. prebendarza Krystyna kaplicę ś. Wojciecha o dochodzie wart. 10 grz. posiada Tomasz s. Jakuba z Radomska, kleryk diec. gnieźn., mimo sporu o nią toczzonego z Klemensem z Osieka (*BP* IV 600); 1450 po śm. Jakuba kan. sand. prezentę na kościół ś. Wojciecha o dochodzie wart. 6 grz. otrzymuje kleryk Warsz s. Jana z Ostrowa, domownik kardynała Zbigniewa Oleśnickiego (*ib.* VI 424)¹; 1450 po śm. Jakuba Kucharskiego² prezentę na prebendę ś. Wojciecha za murami S. wart. 5 grz. otrzymuje Jan s. Wojciecha z Michowa (*ib.* 428, 432); 1451 prebendarz Warsz z Ostrowa (*ib.* 543); 1451–2 kleryk Warsz s. Jana z Ostrowa nie posiada jeszcze prebendy ś. Wojciecha w S., wart. 5 grz., o którą wiedzie spór z Janem s. Skarbka z Pniowa, kan. i archid. krak. i kan. włocł. (*ib.* 585–6, 620, 624);

1452 spór o kaplicę ś. Wojciecha toczą Jan z Pniowa, Warsz z Ostrowa i Jan s. Wojciecha z Koprzywnicy (*ib.* 624); 1458 na mocy wyroku w sporze Warsza z Ostrowa, pleb. → Koniemłotów, i Jana z Pniowa o prebendę św. Wojciecha, Warsz rezygnuje z pretensji do tej prebendy w zamian za 1/3 dzies. do niej należących, wart. 4 grz., czyli ponad 1/3 wart. całej prebendy, które to dzies. posiada już od ponad 3 lat (*ib.* 1319);

1467 Michał opat i konw. kl. święt., jako patroni i kollatorzy prebendy ś. Wojciecha za murami S., na prośbę Jana Długosza starszego, ze względu na jej zaniedbywanie przez prebendarza, przeznaczają ją na uposażenie mansjonarzy sand., poprzez rezygnację ob. prebendarza Jana Długosza młodszego, kan. krak., pod warunkiem, że mansjonarze odprawiać będą 1 wieczysty kurs i śpiew podczas godzin kanonicznych oraz w każdy piątek mszę do NMP, a przez 13 dni przed Wielkanocą oficjum o Męce Pańskiej w kolegiacie w S. i kaplicy starego chóru tamże. Mansjonarze uzyskują dzies. i dochody prebendy, a jeden z nich ma odprawiać mszę w kaplicy ś. Wojciecha, mają też dbać o zabudowania. Na pamiątkę swego pr. patronatu opat i konw. rezerwują dla siebie pr. prezenty zdatnej osoby, kapłana lub w ciągu 1 roku mającej zostać kapłanem, na pierwszą mansjonarię (*BPAN rps 3504 15n.*); 1468 pierwsza nieudana próba fundacji mansjonarzy, którym Jan Długosz młodszy nadaje zagrodę k. kościoła ś. Wojciecha (F. Sikora, *Głos w dyskusji*, [w:] *Jan Długosz. W pięćsetną rocznicę śmierci*, Olsztyn 1983, 215); 1470 Jan bp krak., fundując na prośbę Jana Długosza starszego kolegium 8 mansjonarzy przy kościele NMP w S., zgadza się i potwierdza warunki postawione przez opata i konw. kl. święt. [w 1467 r.], przekazując na ich uposażenie dzies. w Nawodziecach, → Jagninie, Pokrzywianie, Rybnicy, Królewicach, Sieraszowicach, z ról pewnych podgrodzian sand. w miejscu zw. Klin, z których za dzies. płacą 1 grz. rocznego czynszu, oraz ogród z zagrodnikiem k. kościoła ś. Wojciecha przekazany już wcześniej na jego ręce przez Jana Długosza młodszego, kan. krak., ostatniego prebendarza tej kaplicy. Na pierwszą mansjonarię pr. prezenty ma opactwo święt., a jeden z mansjonarzy ma w kościele ś. Wojciecha odprawiać

mszę w każdą niedzielę oraz, w dzień dedykacji, mszę śpiewaną (*BPAN rps 3504 6n.*);

1470–80 drewn. kościół ś. Wojciecha za murami S., obok ogród i plac z domem, w którym niegdyś mieszkał prebendarz, należące ob. do mansjonarzy sand. i przynoszące im 1 grz. czynszu. W 1470 r. mansjonarze sand. otrzymali od Jana Długosza starszego jego prebendę ś. Wojciecha za murami S., której uposażenie stanowiły dzies. snop. należące teraz do mansjonarzy. [Na pewno były to:] dzies. snop. z ról mieszczan S. zw. Klin, położonych na przedmieściu S., które niegdyś należały do prebendarza ś. Wojciecha, a teraz należą do mansjonarzy wart. do 1 grz. oraz dzies. kon. z 4 wiązek i snop. wart. do 10 grz. z całej wsi Jagnin, należące niegdyś do kl. święt. W skład uposażenia prebendy wchodziły dzies. kon. z 4 wiązek i snop. ze wsi w par. Olbierzowice: z Pokrzywianki – z ról od rz. Koprzywianki w stronę S., z Beradza – wart. do 7 grz. oraz z Nawodziec – z 14 łkm. i roli młynarza – wart. do 15 grz.; z wsi w par. Sulisławice: z Rybnicy – wart. do 2 grz., z Królewic – z ról nad rz. Koprzywianką w stronę Gieraszowic i z przymiarek – wart. do 2 grz. oraz z Gieraszowic – z ról w stronę Nawodziec – wart. do 4 grz. (*DLb. I 393–5*);

1529 kościół ś. Wojciecha niewymieniony. Mansjonarze sand. posiadają ogród za murami S., przez nich używany, biorą dzies. snop. wart. 3 wiard. z pewnych ról zw. Klin za murami S. i z całej wsi Jagnin wart. 1/42 grz., a także dzies. z: całej wsi Pokrzywianka – snop. wart. 1,5 grz. i kon. 10 gr. z ról kmiec. w Nawodziecach – snop. wart. 8 grz. i kon. 15 gr. z całej opust. wsi Rybnica, z ról 2 kmieci w Królewicach – snop. wart. 20 gr. z ról 4 kmieci w Gieraszowicach – snop. wart. 3 wiard. oraz z Gnieszowic, Chatkowa, Międzygórza, Rzeczycy Suche, Jałowasów, Bukowian, Truskolasów i Nietuliska (*LR 392–3*); 1563 k. kościoła ś. Wojciecha na przedmieściu S. znajdują się 4 domy (*Studia Sand.* 294, 321); 1755 likwidując cmentarz grzebalny przy kolegiacie S. na przedmieściu Opatowskim S., rozszerzono cmentarz przy kościele ś. Wojciecha (*Sandomierz* 56); 1809 podczas walk o S. spłonął kościół ś. Wojciecha (*Gacki* 231; *SG X* 271; *Buliński* 394).

Lokalizacja. Nieistniejący dziś kościół stał na placu ś. Wojciecha (*Lazar* 76), może k. kościoła ś. Józefa kl. Reformatów (*Patkowski* 88) – J. Gąssowski (*Studia Sand.* 209) mylnie sądził, że kościół Reformatów, powstały w 1685 r., zbudowano na miejscu kościoła ś. Wojciecha. Por. też plany S. – *Sandomierz* 15; T. Lalik, S. Tabaczyński, *Sandomierz*, SSS V 46; *Województwo sandomierskie w drugiej połowie XVI w.*, red. W. Pałucki (Atlas historyczny Polski, Mapy szczegółowe XVI w., 2), W. 1993, cz. 1, nr 2. Plac ów wieńczy najwyższe w S., ale nieznacznie wyodrębnione Wzgórze ś. Wojciecha (*Lazar* 76), przez A. Patkowskiego nazywane Górą Benedyktyńską (→p. 3B). Wzgórze wraz z nieistniejącym kościołem znajdowało się na Przedmieściu Opatowskim, przez Długosza zwanym Markuszowskim, za Bramą Opatowską (*Sandomierz* 29, 52, 56; *Kiryk* 1983 13), k. drogi do Opatowa (*Buliński* 393), w pobliżu skrzyżowania dróg w kierunku Opatowa, Zawichostu i Starego Miasta S. (*Lazar* 76; *Studia Sand.* 119), k. Czwartku (*Studia Sand.* 119; *Jamka* 86).

Przeszłość kościoła. Z terenu wzgórza ś. Wojciecha brak zabytków wśr. (*Studia Sand.* 209; *Jamka* 87). Przedmieście Opatowskie rozwija się w XIV w., „posiada jednak dobrą metrykę archeologiczną, wskazującą na istnienie tu osadnictwa przed poł. XIII w.” (*Sandomierz* 29; *Studia Sand.* 119). Na początku XIV w. kościół ś. Wojciecha był parafialnym kościołem dla osady podmiejskiej, która mogła powstać wokół skrzyżowania szlaku dróg, ewentualnie na skutek przesuwania się osadnictwa z terenów przylegających do kościoła ś. Jana i Jakuba (*Lazar* 76).

Kościół ś. Wojciecha mógł powstać już w czasach przedlokacyjnych, a może nawet w XII w., a Bened. święt. mogli go otrzymać już przy fundacji. Możliwe jest funkcjonowanie w tym czasie przy nim niewielkiej prepozytury bened., której początki sięgać mogły nawet czasów przed fundacją opactwa święt.³ Zniszczony podczas najazdów tatarskich z l. 1260 i 1287, został odbudowany w końcu XIII w., jako parafialny, obsługiwany przez duchownego świeckiego. Rangę parafii utracił po 1336 r. (spis nominalnie z 1350 r.) a przed 1354 r. Wczesną metrykę kościoła potwierdza związek jego uposażenia

z wsią kl. święt. Jagnin (*Derwich* 1992 299–302).

Lit. *Derwich* 1992 wg indeksu; *Kowalski* 334 i wg indeksu.

5B. Dzier. z przedmieścia Gierlachów.

1470–80 z 8 ł. na przedmieściu S. w kierunku Zawichostu, uprawianych przez mieszczan i podgrodzian, tylko dzies. snop. pobiera prep. wawol., a jej wart. wynosi do 5 grz., czasami, ze względu na trójpółówkę, mniej (*DLb.* III 257–8); po 1652 konw. święt. oddał prep. wawol. dzies. ze wsi Zawada w pow. lub., w zamian otrzymując dzies. z Gierlachowa, czyli z przedmieścia S. od strony Zawichostu (*Gacki* 304);

[XVII/XVIII w.] dzies. z Gierlachowa w pow. sand. dopisana razem z dzies. z →Jeżowa do wykazu dzies. pobieranych w 1652 r. przez konw. święt. (*AG nab.* 936 k.1); 1787 Gierlachowskie, pow. sand., par. kolegiaty S., liczy 146 mkw (*Spis* I 386; II 108); 1819 dzies. pien. wart. 60 fl. z Przedmieścia Gierlachowskiego w S. pobiera konw. święt. (*AOkup.* 9v); 1881 G. Bliższy, G. Dalszy i Gierlachów Poduchowny, przedmieścia S. W 1827 r. G. Bliższy miał 15 domów i 94 mkw, G. Dalszy 17 domów i 89 mkw, G. Poduchowny miał folw. z 1 domem i 9 mkw (*SG* II 563).

Lit. *Buliński* 120–1, 123, 126; *Derwich* 1992 wg indeksu.

7. *Buliński*; *Studia Sand.*; S. Tabaczyński, A. Buko, *Sandomierz. Starożytność. Wczesne średniowiecze*, Rzeszów 1981; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Dzieje Sandomierza*, red. H. Samsonowicz, t. 1–5, W. 1993; *Kiryk* 1994 120–7; A. Buko, *Początki Sandomierza*, W. 1998.

¹ Później otrzymał parafię w Konieńskotach.

² W źr. też jako Czucharski i Drychawski.

³ Wg *Patkowskiego* 81 na Wzgórzu ś. Wojciecha przy kościółku istniał erem Bened. z opactwa na Monte Cassino, na co jednak, jak słusznie zwrócono już uwagę (*Studia Sand.* 209), brak dowodów. *Szymański* 135, myląc sandomierskie kościoły ś. Wojciecha i ś. Piotra, przypuszczał, że kościół ś. Piotra był obsługiwany, a nawet fundowany, przez Bened. święt.

Sarzacin →Zerzęcin

Sborow →Zborów

Scheglino → Szczeglin

Szczegel → Szczegło

Szczeglino, Szczeglyno → Szczeglin

Szczigel, Szczygyel → Szczegło

SENNO (1369 merica Senno, 1476 Sennow) dziś nie istnieje, leżało na wschód od → Busseca, na S od kl.

1. [dąbrowa lub opust. osada; pow. sand.]

2. 1369 posiadłość → Zerzęcin rozciąga się od kopców granicznych klucza łagowskiego do granicy Ratajów [ob. → Wólka Milanowska], stąd, wraz z dąbrową Zerzęcin, do ścieżki lechowskiej między dąbrowami S. i → Citanika (*Mp.* III 830); 1476 → Busseca.

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

Uw. Pierwotnie mogła to być osada, z której, po najazdach w 2 poł. XIII w., pozostała tylko nazwa, por. Wolnizna Berstana, uw. oraz Raszkowice, uw.

Sennow → Senno

Sernyki → Żerniki

Serokomla → Janowiec

SERWIS (1351 Wola Pluskana [?], 1427 Wola circa molendinum, 1442 Wola [?], 1470–80 Zierzyna Wolya [?], 1529 Wola dicta Serwicapstur, Wolya [?], 1530 Volŷa dicta Servicaptur, 1531 Wolya dicta Servi Captur, 1532 wolŷa sarwŷcaptur dicta, 1553 (1592) Wolia Szczerń Kaptur [też: 1633, 1649 Wolia Szczerń Kaptur, 1669, 1685 Wola Szczerń Kaptur, 1699 Wola Serwy Kaptur, 1766 Wola Serwikaptur], 1569, 1571 Wolia Zerwikaptur, 1577 Wolia Zeruikaptur, 1578 Wolia Zeruicaptur, 1580 Serwisz Kaptur, 1597 Żerwi Captur, 1610 Sernisz, 1629 Wola Zeruikaptur, 1650–2 Żerwisz, w Żerwikapturze, Zerwiszanie, 1662 Zerwikaptur, 1673 Serwis, 1674 Zerwisz, 1747 Zerwikaptur, seu Serwisz, 1787 Serwisz, 1791 Serwisz, 1819n. Serwis; *Kam.* 234; *Kop.K* 133) 2,5 km na N od → Nowej Słupi, na lewym brzegu rz. Słupianki; ok. 4 km na NE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich 1992* 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 165); 1531–2 par. Chybice (*ASK* I/10 465v, 625v), 1569n. par. Nowa Słupia [Obie Słupie] (*ib.* I/7 415v), 1571 par. → Stara Słupia (*ib.* 267, 341).

2. 1470–80 graniczy z → Baszowicami (*DLb.* III 233); 1580 pastewnik miejski nad stawem S. (*ZDP rps 10543* 43); 1610 szpital w Nowej Słupi otrzymuje od opata i konw. świet. łąki k. stawu zw. S., przy drodze z m. Słupia [Nowa] do S. (*MDS* II 146); 1780 → Nowa Słupia, → Stara Słupia.

3. Własność kl. świet.

1351, 1427, 1442, 1553 → Baszowice; 1529 kl. daje pobór z 3 kwart (*RP*); 1529 należy do stołu konw. świet., płaci 40 gr czynszu (*LR* 350); 1530 pobór z młyna dzierżawionego przez Bujaka (*ASK* I/10 221v);

1531–2 opat świet. daje pobór z 1 kwarty (*ib.* 465v, 625v); 1569, 1571, 1577 opat świet. daje pobór od 4 zagr. z rolą i z młyna dziedzicznego o 2 kołach (*ib.* I/7 267, 341, 415v, 587v); 1578 kl. świet. daje pobór od 4 zagr. z rolą, z młyna dziedzicznego o 2 kołach i stęp (*ib.* I/10 779; *Paw.* 194); 1610 → p. 2; 1629 kl. świet. daje pobór od 4 zagr. z rolą, z młyna dziedzicznego o 2 kołach i stęp (*RS* 1629 65);

1650 należy do stołu konw. (*AG* 1913–5, 1917); 1650 konw. świet. daje pobór z 8 domów, 1/4 ł., 4 zagr. z rolą i z młyna dziedzicznego o 1 kole i stęp (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., 5 zagr., 2 chał., młyn, folusz. Zagr. płacą na ś. Marcina [11XI] po 6 gr, a chał. po 1 gr, zaś młynarz z folusza, jeśli taki jest, 16 fl. czynszu. Pańszczyzna i pomocne poddanych jak w → Baszowicach. Młynarz, oprócz czynszu z folusza, pracuje 4 dni tyg., pomocne z innymi, wymiar: 52 kor. żyta i 2 kor. pszenicy. Poza tym ma wykarmić rocznie 2 wieprze dworskie i dawać po 6 gąsiorów i kapłonów (*ib.* 10–10v, 15, 17–7v);

1662, 1673–4 pogłównie od 47 mkw (*ASK* I/67 35, 238v, 409, 461v); 1787 liczy 64 mkw, w tym 6 Żydów (*Spis* I 399; II 118); 1819 wieś należy do stołu konw., budowle dworskie (*AOkup.* 6v, 51n., 56); 1827 ma 13 domów i 76 mkw (*Tabela* II 165); 1889 wieś i osada z młynem, po-

kłady budowlanego kamienia marglowego. Wieś ma 16 domów, 102 mkw, 1 morgę ziemi dworskiej i 219 morg ziemi włościańskiej, osada z młynem ma 15 morg (SG X 459).

4. 1351, 1442, 1553 → Baszowice, p. 3.

5. 1427 → Baszowice, p. 3; 1529 → Mirocice; 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (AG nab. 936 1, 2v); 1819 dzies. pien. 40 fl. z ról włościańskich należy do stołu konw. (AOkup. 9v).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Na temat lokalizacji osady oraz identyfikacji różnych form zapisu jej nazwy por. *Derwich* 1992 312–3. Być może ze znajdującymi się tu pokładami margla związane są → Marzęckie Kopaniny.

SKAŁY (1434 Scalŷ, 1465 Skąły, 1470–80 Skala utraque maior et minor, 1488 Szkała, 1504 Skaliŷ, Skali, 1506n. Skala, 1529 S(kaly), 1531 Skalŷ, 1531, 1536, 1571 Skalŷ, 1546n. Skąły [ale: 1537, 1565 Skali, 1569, 1571, 1577 Skalŷ, 1629 Szkały], 1662n. Skąły; *Kam.* 178; *Kop.K* 76) 6 km na W od Waśniowa, na prawym brzegu rz. Pokrzywianki; ok. 8,5 km na NE od kl.

1. 1504n. pow. sand. (ASK I/7 103v), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 172); 1470–80n. par. → Grzegorzewice (*DLb.* II 336); 1827 par. → Nowa Słupia (*Tabela* II 172).

2. 1465 droga ze Słupi [Nowej] do S., przebiegająca k. gaju Swarowiec, przy którym zbiegają się granice → Starej Słupi, Włoch, → Pokrzywianki i Grzegorzewic (AG 2247); 1537 dotychczasowi dz. mają rozgraniczyć dobra → Czażów i S., szczególnie od → Wojciechowic i Grzegorzewic (*ib.* 1893); 1543 rozgraniczenie z Wojciechowicami (*Gacki* 243); 1780 → Boleszyn.

3. Włas. szlach, od 1536 r. kl. święt.

1434 Lasota z Włoch z s. Mikołajem zamieniają wieś S. z dworem oraz części wsi Włochy i Wojciechowice na części Niechanowa i Woli Niechanowskiej w pow. kaliskim, należące do Ścibora z Borzysławic (*Mp.* IV 1305); 1442 dz. Piotr (*ib.* 1424); 1470–80 dz. Jan Rytwiański h. Jastrzębiec, wwdą krak., 2 folw., 6 łkm. (*DLb.* II 336); 1488 Andrzej ze S. (*Mp.* V/Q 96); 1504, 1506 pobór z 1/2 ł. i karczmy (ASK I/7 103v, 122v); 1508 Paweł Stawiski płaci pobór z Wawrowic, S. i Czażowa (*Paw.* 486); 1510 pobór z 1/2

ł., karczmy i młyna o 3 kołach (ASK I/10 15v); 1530 pobór z 1,5 ł., karczmy i młyna (*ib.* 206); 1531 pobór z 2 ł., karczmy i młyna o 1 kole (*ib.* 450); 1532 pobór z 1,5 ł., karczmy i młyna dziedzicznego o 1 kole (*ib.* 592);

1536, 1537, 1546, 1553 → Czażów; 1538 pobór z 1,5 ł., karczmy i młyna (*ib.* I/7 186); 1564–5 pobór z 1,5 ł. (*LS* 1564–5 330); 1565 dwór klaszt. w S. obsługiwany bez wymiaru przez młyn w → Michałowice (AG 1897); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 1,25 ł., z karczmy i młyna dziedzicznego o 1 kole (ASK I/7 257v, 331, 401v); 1577 opat święt. daje pobór od 2 kmieci na 1 ł., z karczmy i młyna dziedzicznego o 1 kole (*ib.* 565v); 1578 opat święt. daje pobór od 3 kmieci na 1,5 ł., 1 zagr. z ogrodem, 2 komor. bez bydła, z karczmy z kwartą roli i 1,5 kwarty roli opust. młyna (*ib.* I/10 761v; *Paw.* 185); 1620 → Czażów; 1629 opat święt. daje pobór od 6 zagr. z ogrodem, młyna dorocznego o 2 kołach i stęp (*RS* 1629 53); 1650 konw. święt. [?] daje pobór od 6 zagr. z ogrodem, z 1 młyna o 1 kole i stęp (AG nab. 936 9); 1662 pogłównie od 6 czeladzi folw. i 33 mkw wsi (ASK I/67 23v); 1673 opat święt. daje pogłównie od 32 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 232v); 1674 pogłównie od 8 czeladzi folw. i 25 mkw wsi (*ib.* 399v, 455); 1686 → Czażów; 1689 należy do stołu konw. święt., pobór od 6 zagr. z ogrodem, z młyna o 1 kole i stęp (AG nab. 936 9v); 1733 wieś zniszczona (*Jabłoński* 207); 1787 liczy 57 mkw (*Spis* I 411; II 134); 1819 wieś S. z folw., chatą i 1 izbą należy do stołu konw., w dzierz. (AOkup. 6v, 70–1v, 237); 1827 ma 10 domów i 50 mkw (*Tabela* II 172).

4. 1553 → Czażów, p. 3.

5. Dzies. należy do pleb. Goźlic i dziekana kiel.

1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. pobiera pleb. Goźlic (*DLb.* II 336); 1529 dzies. snop. wart. do 10 grz. należy do pleb. Goźlic (*LR* 365); 1782 na mocy układu z dziekanem kiel. opactwo święt. zobowiązuje się płacić mu za dzies. ze S. po 40 zł rocznie (*Szepiński* 269; *Lefebvre* V/5 164v; *Gacki* 277); 1796 kl. święt. płaci pleb. Goźlic za dzies. ze S. 6 zł czerwonych rocznie (*Gacki* 277).

7. ZDP rpsy 9717–91; *Gacki* 254; SG X 647; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Liczne st. hutnicze oraz osada produkcyjna dat. na środkowy i późny OR (*Bielenin* 1976 51; 1992 227, 232, 243–4; IA. Badania 1992, W. 1997, 61). W 1967 r. odkryto piecowisko oraz osadę produkcyjną dat. na późny OR, wśr. (V/VI–VII w.) i okres nowożytny (IA. Badania 1967, W. 1968, 187–8; *Dąbrowska* 278; *Żaki* 519). 2 denary rzymskie Antonina Piusa z l. 138–61 (*Kunisz* 245).

SKOKÓW (1417; *Kosyl* 21, 72; *Niec.* 187; *SHGL* 218) 5 km na SE od Opola [Lub.]; ok. 75 km na NE od kl., 22 km na SE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Opole.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Opola.

1470–80 z 8 lub 9 łkm. dzies. snop. wart. 7 grz. dowożą kl. święt., natomiast nie oddają mu dzies. kon. Z reszty wsi, tzn. z folw., dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera pleb. Opola (*DLb.* III 254–5; II 545); 1529 dzies. snop. wart. 1 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera pleb. Opola (*LR* 351, 437); 1637 Żyd dzierżawiący należącą do Słupeckich wieś S. nie pozwala zakonnikom święt. pobierać dzies. snop. (*AG nab.* 936 1v, 2v); 1819 dzies. snop. należy do stołu konw., miejscowa gromada kupuje ją za 70 fl. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 356, 34a; *LL* 1565 39; *RL* 1626 107; *Spis* I 453; II 162; *Tabela* II 175; *Gacki* 305; *SG* X 686–7; *Szafran* 197; *SHGL* 218–20; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 76; *Wroniszewski*; *Rozwałka* 215.

8. Wśr. cmentarzysko ciałopalne dat. na IX–poł. X w. (*Dąbrowska* 250; *Zoll-Adamikowa* 1 nr 84); cmentarzysko wśr. (*Hoczyk* 216, 220) i materiały z VIII–X w. stwierdzone podczas badań AZP (*ib.*).

SKOWIESZYN (1409; w źr. z XV w. także Sobielżyce; *Niec.* 308; *Kosyl* 13, 23, 72; *SHGL* 212; *Rospond* 138; *Osady* 130) 9 km na NE od Kazimierza Dolnego, 4 km na SE od Puław; ok. 90 km na NE od kl., 27 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub., par. Jaroszyn, następnie kolejno Końskowola i →Włostowice (*Osady* 130; →Włostowice, p. [1]).

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt.

1470–80 z całej wsi dzies. pobiera kl. święt.: z 11 łkm. dowożą mu dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz., zaś z karczmy oraz z folw. powstałego na dawnych łkm. otrzymuje dzies. snop. „w gonitwę” (*DLb.* III 245; II 563); 1529 dzies. snop. wart. 6 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1537 →Celejów; 1622 Jan Tęczynski wwdą krak. i dz. Końskowoli oraz zastawnicy, książęta zbarascy Krzysztof koniuszy i Jerzy kaszt. krak., skarżeni przez kl. święt. o nieoddanie mu od 9 lat dzies. z wsi [→Parchatka], S., →Witowice, Włostowice i →Zbędowice, zobowiązują się płacić kl. za dzies. z tych wsi po 400 zł rocznie (*Gacki* 297);

1640 kl. święt. zawiera taki sam układ z nowymi dziedzicami ww. wsi, Janem Mikołajem z Żurowa Daniłowiczem, podskarbin koronnym, i jego ż. Zofią z Tęczyna Daniłowiczową, która ponawia go w 1648 r. (*ib.*); 1652 Zofia z Tęczyna Daniłowiczowa płaci konw. święt. za dzies. ze wsi Parchatka, S., Włostowice i Zbędowice 400 zł (*AG nab.* 936 1–1v, 2); 1749 kl. święt. sprzedaje należne mu w tym roku dzies. ze wsi Parchatka, S., Włostowice i Zbędowice za 950 zł, a w 1769 r. za 32 zł czerwone (*Gacki* 300); 1819 dzies. należy do stołu konw., była kupowana przez gromadę za 550 fl., teraz wg układu mają za nią płacić 50 fl. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 359, 48a; *LL* 1565 41; *RL* 1626 139; *Spis* I 448; II 167; *Tabela* II 176; *Gacki* 145–6, 297, 300, 303; *SG* X 713; XV/2 591; *Wojciechowski* 1930 159; *Szafran* 144, 197; *SHGL* 212; *Osady* 130; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 76; *Wroniszewski*; *Rozwałka* 38, 41, 70–2, 215; uw.

8. Osadnictwo wśr. (*Rozwałka* 32); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*ib.* 164).

Uw. Już w XIX w. funkcjonowało podanie, wedle którego Bened. święt. otrzymali jeszcze z rąk Bolesława Chrobrego kaplicę w S., a następnie oddali ją Norbertankom (*Derwich* 1992 405). Z kolei do cyklu legend święt. o ś. Emeryku nawiązuje podanie o upolowaniu przez Kazimierza Wlk. w lasach k. Kazimierza Dolnego ogromnego jelenia (*ib.*). Te legendy i podania opierały się najpewniej na mylnej identyfikacji

S. należącego do kl. świet. ze Skowieszynem, niegdyś włością kl. zwierzyńskiego, wsi dziś nieistniejącej, której pozostałością jest graniczący od E z Kazimierzem Dolnym Skowieszyn (SHGL 212–3; *Osady* 130–1).

Nie można jednak wykluczyć, że obszar nadany w końcu XII w. Norbertankom rzeczywiście wcześniej należał w sensie własności ziemskiej lub dzies. do opactwa świet., tym bardziej że w tym nieistniejącym już dziś Skowieszynie jeszcze w czasach Długosza istniała stara, drewn. kaplica pw. ś. Jana Chrzciciela, stanowiąca lokalne centrum pielgrzymkowe (DLb. III 71). Hipotezę taką potwierdzają też inne pośrednie argumenty – por. Derwich 1992 405–8. Inaczej ostatnio J. Rajman, *Nadanie dóbr skowieszynskich klasztorowi norbertanek na Zwierzyńcu pod Krakowem*, [w:] *Problemy dziejów i konserwacji miast zabytkowych*, red. R. Szczygieł, Radom–Kazimierz Dolny 1990, 23–33, zob. też *Rozwółka* 38, 41, 70–2. W Skowieszynku stwierdzono podczas badañ AZP materiały z XI–XIII w. (*Rozwółka* 164), co świadczy o dawności miejscowego osadnictwa.

Słup → Nowa Słupia, → Stara Słupia

Słupia Stara → Stara Słupia

Sobielżyce → Skowieszyn

SOLEC (1136 [?]; 1325; *Kam.* 187; *Rymut* 1980 224; *Rospond* 359) dziś Solec nad Wisłą, 14 km na W od Opola Lub.; ok. 58 km na NE od kl., 5 km na SW od → Braciejowic.

M., ob. wieś.; pow. rad.; par. własna.

Granice z dobrami kl. świet. → Boiska, → Głodno, → Goszcza, → Kłodzie.

3. 1690 Jan III Sobieski zatwierdza darowiznę Stanisława Myśliszowskiego, namiestnika star. soleckiego, który ofiarował Bened. świet. przeznaczony na spichlerz plac w m. S. (*Gacki* 227).

7. SG XI 44–6; *Szafran* 170, 198; A. Wyrobisz, *Solec nad Wisłą. Historia małopolskiego miasteczka*, KHKM 12, 1964 nr 1; Idem, *Inwentarz miasta Solca z 1787*, [w:] *Studia z Dziejów Rzemiosła i Przemysłu* IV, 1966, 162–223; Idem,

Handel w Solcu nad Wisłą do końca XVIII w., PH 57, 1966, zesz. 1; Idem, *Zatargi mieszczan ze starostami soleckimi w XVI, XVII i XVIII w.*, SH 12, 1969, nr 3; Idem, *Struktura społeczna polskiego miasteczka w XVIII w.: przykład Solca nad Wisłą*, [w:] *Studia nad gospodarką, społeczeństwem i rodziną w Europie późnofeudalnej*, Lublin 1987, 333–42; Derwich 1992 wg indeksu; *Kiryk* 1994 136–8; A. Wyrobisz, *Budownictwo mieszkalne w Solcu nad Wisłą w drugiej połowie XVIII wieku na tle zabudowy innych miast staropolskich*, [w:] *Studia z archeologii i historii dedykowane Jerzemu Kruppemu*, red. J. Olczak (*Archeologia Historica* Polona, 5), Toruń 1997, 133–8; *Rozwółka* 176, 191, 203–4.

STARA HUTA (1787 Stara huta, 1791 Stara Huta, 1827 Huta stara; *Kop.K* 124) 10 km na NW od Łagowa, nad rz. Belnianką, ok. 3,5 km na SW od kl.

1. 1787 pow. sand. (*Spis* II 116), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 163); 1787n. par. Bieliny (*Spis* II 116).

3. Własn. bpa krak., następnie rządowa, w l. 1818–9 kl. świet.

1787 liczy 171 mkw (*Spis* I 395; II 116); 1818 → Nowa Huta; 1819 folw. S.H. z wsią S.H. należy do stołu opata, ob. w dzierz. (*AOkup.* 3v, 124, 128v); 1827 ma 40 domów i 482 mkw (*Tabela* I 163).

Uw. *Bienias* 239 datuje powstanie tu huty na XVII w.

STARA SŁUPIA (1326–8 Slupp, 1336–58 Slup, 1351 → Nowa S., 1373–4 Slup, 1437, 1442, 1452 in Antiqua Slup, 1464 Stara Slup, 1465, 1466 antiqua Slupp, 1470–80 Slup Antiqua, Antiqua Slup, Slup utraque Nova et Vetus, 1491 utraque Slup, villa antiqua Slup, Sthara Slup, 1504 Sthara Slupp, 1506 Slupij antiqua, 1510 slup antiqua, 1512 Stara Slup, 1519 antiqua Slup, 1529 Antiqua Slupya, Slup Antiqua, utraque Slup, Stara Slup, 1530 Antiqua Slup, Stara Slup, 1553 [1592, 1649] vilula qua Slup [1633, 1669n. Slup, 1699n. Slup antiqua] appellatur, 1564–5 Slup Stara, 1578 Stara Slup, Slup antiqua, 1610n. antiqua Slupia, 1780 w Starey Słupi, 1787 Słupia Stara, 1827 Słupia stara; por. też Nowa S.; *Kam.* 184; *Kop.K*

105 oraz *Kiersnowska* 442n., 448; *Nalepa* 16–7; *Jankowski* 88, 26–7, 188; E. Kowalczyk, KHKM 37, 1989, 657–8; *Kowalczyk* 54–5) 2 km na NE od Nowej Słupi, na prawym brzegu rz. Słupianki; 4,5 km na NE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabella* II 183); 1325–74, 1510, 1517, 1529, 1530–8, 1569, 1577–8 par. własna (*MV I* 169n.; *ASK I/7* 190v, 341, 414; *I/10* 22v, 221v, 778; *LR* 373), 1439n. → Nowa Słupia, 1564–5, 1629n. par. Nowa Słupia (*LS* 1564–5 329; *RS* 1629 64).

2. 1351 → Nowa Słupia; 1452 graniczy z Nową S., wspomniany most w S.S. (*AG* 3252); 1464 opat i konw. święt. oraz dziedzice → Grzegorzewicz zawierają układ w sprawie granic między wsią klaszt. S.S. i Grzegorzewicami, zgadzają się na wspólne pastwisko, nie egzekwować leśnego czyli obornego, a gdy któraś ze stron naruszy ustalenia i zagarnie bydło lub trzodę chlewną wchodzące w szkodę, wówczas 2 poddanych z każdej strony rozsądzi spór z mocą obowiązującą pod karą 3 grz. Zgodzono się na wspólne użytkowanie łączki Smug, tzn. pr. wypasu i przeganiania przez nią trzody chlewnej i bydła do wodopoju (*TN XIX* 225); 1465 Piotr Dunin z Prawkowic pkom. sand. rozgranicza S.S. należącą do kl. i Grzegorzewice, wieś Katarzyny, c. Zakliki, ż. Mikołaja Chrzastkowskiego chorążego krak. Granica biegnie od narożnicy między wsiami Włochy, → Pokrzywianka, Grzegorzewice i S.S., ulokowanej pod gajem Swarowiec, wzdłuż tego gaju do drogi ze S.S. do → Skał, za nią zaroślami zw. „Crukawa” do drogi ze S.S. do Grzegorzewic, nią do bagna zw. „ławky” dzielącego obie wsie, znaki wiodą po jego obu stronach do narożnicy między S.S., Grzegorzewicami i dziedzictwem „Welschnow” [ob. Wałsnów] (*AG* 2247);

1470–80 graniczy z Nową S., Grzegorzewicami, Wałsnowem, Jeleniowem, Częstkowem i Pokrzywianką (*DLb.* III 230–1, 235); 1658, 1686 rola folwarczna należąca do S.S. w miejscu zw. Swarowiec na granicy S.S. i Pokrzywianki, od lasu czyli granic Grzegorzewic w stronę lasu → Chełm aż do starej drogi między opust. zaroślami (*AG* 1923); 1780 graniczy od E z Grzegorzewicami, Wałsnowem i Jeleniowem, od S z

wsią i m. Nowa S., od W z m. Nowa S., od N z Częstkowem, → Serwisem i Pokrzywianką. W okolicy dużo lasu, zdatnego głównie na opał, na budynki bierze się głównie drewno jodłowe, sosniny mało i tylko drobna, na Chełmie las modrzewiowy (*Inw. Słup.* 9–11).

3. Własn. kl. święt.

1351, 1437, 1452 → Nowa S., p. 3.4; 1464, 1465 → p. 2; 1466 → Nowa S., p. 3.4; 1470–80 należy do kl. święt. Duży folw. klaszt., 16,5 łkm., 6 zagr. z rolą, 2 karczmy klaszt. z rolą, 3 młyny, staw rybny. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu i 4 gr poradnego, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, odrabiają obie powaby, wysiewając własną 1 miarę żyta i 2 miary owsa. Karczmy płacą odpowiednio 1 kopę oraz 1 wiard. czynszu. Młyn, który ma 1 ł. roli, płaci 2 kopy gr czynszu, drugi, przy stawie, 4 grz., a trzeci, również przy stawie, płaci 2 grz. czynszu i trze tarcicę, wszystkie trzy oddają opactwu zysk ze słołu (*DLb.* III 231; II 489–90);

1504, 1506, 1510 pobór z 9 ł., od 2 zagr. i z 1/2 karczmy dorocznej (*ASK I/7* 34v, 102, 130; *I/10* 22v); 1510 pobór z młynów: Starosłupskiego o 2 kołach, Średniego o 3 kołach, Wielkiego o 2 kołach i stepach, dworskiego o 2 kołach walnych, Sosnowskiego o 2 kołach (*ib.* *I/10* 28); 1529 kl. daje pobór z 14 ł., 2 karczem i młyna dziedzicznego o 2 kołach (*RP*); 1529 należy do stołu opata, płaci 8/8 grz. czynszu (*LR* 349; → p. 5); 1530–1 pobór z 6,5 ł., młyna dziedzicznego Kiernoszek o 1 kole, młyna wietrznego dorocznego o 2 kołach, dzierżawionego przez Lipa, i 2 karczem (*ASK I/10* 221v, 465v);

1532 pobór z 6,5 ł., 2 karczem i młyna dorocznego (*ib.* 599v); 1532 pobór z młyna dziedzicznego Kiernoszek o 2 kołach i młyna dorocznego wietrznego o 2 kołach (*ib.* 614v, 626); 1538 pobór z 6,5 ł., od 4 komor., z 3 młynów i 2 karczem (*ib.* *I/7* 190v); 1538 kl. święt. uzyskuje 2 grz. od młyna zw. Kiernoszek lub Wielki pod S.S. (*ib.* 210);

1553 → Nowa S., p. 4; 1564–5 należy do kl. (*LS* 1564–5 329); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 9 ł., od 1 zagr. z rolą, 1 komor. i z młyna dziedzicznego o 2 kołach (*ASK I/7* 267, 341, 414); 1577 kl. święt. daje pobór od 24 kmieci

na 9 ł., 1 zagr. z ogrodem, 2 komor., z 1 karczmy i 2 młynów dziedzicznych o 2 kołach (*ib.* 586); 1578 opat święt. daje pobór od 24 kmieci na 9 ł., 2 zagr. z rolą, 3 zagr. z ogrodem, 1 komor. z bydłem, 5 komor. bez bydła i 3 rzemieślników, z karczmy z 1 kwartą roli, młyna dziedzicznego o 1 kole i stęp (*ib.* I/10 778; *Paw.* 194); 1610 młynarze Kuligowski i Zdzikowski (→Nowa S., p. 5B); 1629 opat święt. daje pobór od 24 kmieci na 9 ł., 2 zagr. z rolą, 1 komor. z bydłem, 5 komor. bez bydła, 3 rzemieślników, z 1 kwarty roli karczmy, młyna dziedzicznego o 1 kole i stęp (*RS* 1629 65);

1658 opat przyłącza do należącej do stołu konw. wsi Pokrzywianka pole Swarowiec, należące dotąd do folw. opata w S.S. (*AG* 1923); 1662 pogłównie od 17 czeladzi folw. i 169 mkw wsi (*ASK* I/67 34); 1673 opat święt. daje pogłównie od zarządcy z żoną oraz 139 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 238); 1674 opat święt. daje pogłównie od 15 czeladzi folw. i 134 mkw wsi (*ib.* 409, 461);

1682 opat Mikołaj Goski w dworze we wsi opackiej S.S. potwierdza postanowienie poprzednika z 1658 r. (*AG* 1923); 1686 bp krak. potwierdza ww. postanowienie, dwór opata w S.S. (*ib.*); 1689 w rezydencji opackiej w S.S. zmarli Andrzej Szeligowski, koadiutor opata i prep. wąwol., oraz opat Michał Komornicki (*Jonston* III/6 114, 115v); [1690–1706] opat Aleksander Wychowski zbudował rezydencję opacką na Świętym Krzyżu i u jego podnóża [w S.S.] (*Jabłoński* 216); ok. 1780 opat Józef Niegolewski buduje w S.S. dwór z kaplicą, w którym odtąd stale rezyduje (*Gacki* 105, 107; *MDS* 159 z datą 1769);

1780 S.S. stanowi centrum zarządu klucza starsłupskiego dóbr stołu opata klaustralnego, złożonego ze S.S., Nowej S. i Paprocic. W S.S. wokół 2 dziedzińców znajdują się: drewn. dwór opacki z 2 pokojami i mieszkaniem dla kapelana, 2 piwnice mur., 2 stajnie z wozowniami, ogród włoski z 8 kwaterami, oranżeria, budynek ogrodniczy, folw. drewn., 4 stodoły, spichlerz, plewnia, browar i gorzelnia, studnia, suszarnia, wołownia i staw rybny. We wsi karczma ze stajnią, kuźnia, staw pod Górą Chełmową z nowym młynem z rolą i łąką, z którego młynarz płaci 150

zł. Do folw. należy 5 niw, 9 łąk, 1 ogród, 1 pastewnik. 10 dymów dworskich, 10 plebańskich, 5 wójtowskich i 35 wiejskich. 7 kmieci (Marcin Mazur, Jan Majcher, Wojciech Mazur, Bartłomiej Giemze, Emeryk Majcher, Grzegorz Kosmala i Łukasz Czaja), z których 2 ostatnich ma po 3/4 ł., bo reszta roli nieużytkowana, 6 półrol. (Adam Szczygiel, Mateusz Dziulka, Franciszek Bekiel, Mikołaj Bakalczyk, Felicjan Kopys, Benedykt Rafalski). Role kostrzewińska i mazurowska worane do niw dworskich. 18 zagr. (Wojciech Kwijas, Franciszek Bakalczyk, Stefan Kwijas, Wojciech Mazur, Józef Gajec, Franciszek Sala, Stanisław Skiba, Emeryk Bujak, Wincenty Młynarczyk, Kazmierz Kopys, Tomasz Bakalczyk, Dominik Nalewajko, Mateusz Kłosek, Franciszek Szczygiel, Wojciech Nalewajko, Łukasz Kopys, Marcin Stawnicki – najmuje za 40 zł, Paweł Szczygiel – połowy wolny od powinności), 6 komor. (wd. Nawrotowa, wd. Szczygłowa, Cyprian Bakalczyk, Łukasz Majcher, Jan Giemza, wd. Kozuchowa). Kmiecie pracują po 4 dni tyg. sprzężajem w 2 konie i 2 woły, odrabiają po 6 łokci oprawy, płacą po 1 wiard. czynszu, dają po 1,5 kor. żyta, 2 kapłony i 30 jaj, półrol. dają połowę wymiaru, zagr. pracują po 3 dni tyg. pieszo, odrabiają po 2–3 łokcie oprawy, komor. pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Wszyscy stróżują, sadzą kapustę, komor. obrabiają konopie. Wójtostwo posiada J.P. Stobiecki. Subsidium charitativum: wieś 595 zł, wójtostwo 40 zł, dwór 60 zł (*Inw. Słup.* 1–4, 6–15);

1780–2 →Nowa S., p. 3.4; 1787 liczy 396 mkw, w tym 10 Żydów (*Spis* I 399; II 118); 1819 folw. S.S. z drewn. dworem, wsią S.S. z browarem, karczmą, młynkiem i wsią Paprocice należy do stołu opata, jako jedyny z jego dóbr we własnej administracji (*AOkup.* 3v, 90–3, 94–5v, 237); 1819 ma 32 domy, 16,5 ł., sołectwo, pałac, czyli mur. rezydencję opata, złożoną z 6 pokoi, sali i kaplicy, kapelan i goście mieszkali w oficynach (*Gacki* 75, 245–6, 257); 1827 ma 55 domów i 491 mkw (*Tabela* II 183).

4. 1351, 1437, 1553 →Nowa S., p. 3.4; 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imienie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym S.S. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843; brak Nowej S.); 1680 opat i konw. przekazują wójtostwo, czyli sołec-

two w należącej do opata wsi S.S., wakujące po zm. szl. Janie Bakańskim, szl. Janowi Stobieckiemu i jego ż. Katarzynie Bidzińskiej w dożywocie obojga, mają płacić roczny czynsz na ś. Marcina [11 XI] w wysokości 5 fl. na potrzeby zakrystii (*AG* 1923); 1815 kl. oddaje w 40-letnią dzierż. wójtostwo w S.S. (*Gacki* 262); 1819 stare sołectwo (*ib.* 257).

5. Kościół par. pod patronatem kl. święt., okresowo nieparafialny.

1326–8 pleb. Przybysław (*MV I* 169, 244); 1343 pleb. Dziszko (*KK II* 252); 1326–8, 1350–1, 1354–5 par. płaci dzies. pap., taksa 4 grz. (*MV I* 169, 244; *MV II* 371, 403, 419); 1328, 1336, 1341–2, 1346–58, 1373–4, 1552–5 par. wymieniona w spisach świętopietrza, płaci 10 sk., w 1341 r. tylko 2 sk., w l. 1552–5 po 9 sk. (*MV I* 313, 389; *MV II* 179, 181, 199, 208, 218, 227, 236, 246, 254, 263, 270, 278, 286, 293, 300; *MV IX* 18, 38; *Gromnicki* 350–1); 1439, 1442, 1452–3 → Nowa S., p. 5A; 1471 → Modliborzyce; 1471, 1472, 1474 → Nowa S., p. 5A;

1470–80 drewn. kościół nieparafialny pw. ś. Wincentego, macierzysty dla parafialnego kościoła w Nowej S., w którym siedzibę ma pleb. zarządzający obu kościołami. Z 1/2 wsi dzies. snop. i kon. wart. do 6 grz. należy do kl. święt., a z 1/2 dzies. snop. i kon. też wart. do 6 grz. pobiera pleb. Nowej S., zaś z folw. klaszt. nikt nie bierze dzies. (*DLb.* II 489–90, 230–1, 243). Okręg par. [!]: Pokrzywianka, Włochy (*ib.* II 336, 490; III 235);

1491, [1491–3], 1506 → Nowa S., p. 5A; 1529 kościół par. w prepozyturze kiel. z filią w Nowej S., pleb. mgr Bartłomiej. Z pewnych ról dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu opata święt. Pleb. S.S. posiada opust. karczmę z rolą, dzies. z całego → Jeżowa wart. 6 grz., z pewnych ról miejskich w Nowej S. wart. 3 grz., z niektórych ról folw. opata [w S.S.?], co trzeci rok, wart. 7 grz., z pewnych ról kmiec. w S.S. co trzeci rok, wart. 5 grz., z folw. ryc. w Jeleniowie wart. 15 gr, z folw. w Wilkocinie przemiennie, wart. 1 grz., dzies. kon. z par. wynosi 18 gr, kołoda z Obu S. ma wart. 3 grz., a pleb. dzieli ją ze swoimi wikarymi. Jeden wikary ma dzies. z folw. w Kunowie wart. 4 grz., drugi otrzymuje od pleb. 1 kopę gr, ministrant bierze dzies. snop. z So-

snówki wart. 0,5 grz. oraz otrzymuje od pleb. następne 0,5 grz. Łączny dochód par. wynosi 30/9 grz. (*LR* 350, 373–4);

1564–5 należy do par. Nowa S. (*LS* 1564–5 329); 1578 okręg par.: S.S., Częstków, Jeleniów, → Wólka Milanowska, Podleszany, Pokrzywianka (*Paw.* 194); 1597 drewn. kościół par. ś. Wincentego, konsekrowany, z 1 konsekrowanym ołtarzem, pleb. Uczyński rezyduje w Nowej S., dom pleb. w ruinie, dom wikarego, wikary Jan Słupski ordynowany przez Dembskiego, sufragana krak., ma 8 grz. bez komendy, rektor szkoły ma z roli 1 osadnika dzies. wart. 2 grz., dzies. z wsi S.S. pobiera na zmianę z opatem pleb. Nowej S. Okręg par.: S.S., Częstków, Jeleniów, Kunin, Podleszany, Pokrzywianka, Skoszyn, Wałsnów (*AVCap.* VIII 22–3; LXV 511v); 1610 → Nowa S., p. 5B;

1655 Mikołaj Oborski sufragan krak. konsekruje w kościele w S.S. ołtarz główny pw. ś. Wincentego oraz 3 inne ołtarze: NMP, ś. Anny, ś. Macieja (*Kracik* 142); 1678, 1684, 1689, 1705 → Nowa S., p. 5A; 1711 drewn. kościół śś. Wincentego i Anastazego, konsekrowany, z 3 ołtarzami konsekrowanymi, dedykacja w 1 niedzielę po ś. Franciszku [4 X], jego filią jest kościół w m. Nowa S., pleb. ten sam, co w m. Nowa S. Wikary świecki otrzymuje od pleb. 100 fl., od 1710 r. jest nim Jan Pawlikiewicz, po rezygnacji z mansjonarii bodzentyńskiej, instalowany przez archid. Jana Tarłę, który odprawia mszę w niedzielę i święta oraz nieszpory, sprawuje sakramenty, głównie chrzest i ostatnie namaszczenie. Jest kantor i rektor szkoły. Mała kaplica prywatna w Częstkwie obsługiwana w duże święta. Okręg par. jak w 1597 r., ale bez Wałsnowa, liczy 440 osób (*AV XII* 421–1v);

1738 drewn. kościół śś. Wincentego i Anastazego, macierzysty dla kościoła w Nowej S., z którym jest połączony, ma 3 ołtarze, główny śś. Wincentego i Anastazego, NMP i ś. Anny. Wikarym jest mnich z kl. święt. który prowadzi księgi chrztów, małżeństw i zgonów. Jest organista, dom dla ubogich bez fundacji (*AV XXVII* 11–2, 436–41); 1747 drewn. kościół śś. Wincentego i Anastazego konsekrowany w 1677 r., inkorporowany do kościoła w Nowej S., erygowany przez Jana opata święt. [którego?], o 3 ołtarzach: śś.

Wincentego i Anastazego, NMP Częstochowskiej, NMP Śnieżnej. Obsługiwany przez wikariego spośród zakonników rezydujących w kościele w Nowej S. Organista, szpital dla ubogich. Na uposażenie składają się różne role, w tym zw. Winnicą i 1/2 ł. pod Chełmem, dzies. z roli folwarcznej Czerników, z folw. w Wólce Milanowskiej, z Jeleniowa, z →Czażowa [?], pien. z folw. w Częstkwie i pewnych ról kmiec., snop. z cz. Walsnowa, z folw. i od kmieci Skoszyna, łączna wart. 62 fl. (AV XXXVII 21–3, 272–8);

1780 drewn. kościół św. Wincentego i Anastazego, filialny kościoła w Nowej S. Dzier. snop. wytmieczna z 3 niw dworskich, Podmiejskiej, Okrąglicy i Czernikowa, należy do pleb. Nowej S., pozostałe grunty dworskie dzies. nie dają. Dzier. z ról poddanych należy w części do prep. szpitalnego, który bierze ją z ról od Chełmu i olszyn przy granicy przegorzowskiej do pól miejskich Nowej S., z pozostałych pobiera pleb. Nowej S. (Inw. Słup. 9); 1787 okręg par.: S.S., Częstków, Jeleniów, Kunin, Pokrzywianka, Skoszyn, liczy 1054 mkw, w tym 39 Żydów (Spis I 399; II 118); 1819 dzies. z pewnych ról należy do pleb. S. Nowej (AOkup. 10).

6. 1512, 1519 Jan zw. Hutnik ze S.S., woźny sądu z. sand. (TN XXIX 264; BO rps 93 189). [→S. Nowa].

7. *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997a 60–2.

8A. Odkryto 8 st. hutniczych, S.S. st. 1, 2, 3, 4, 4a, 4b, 4c, 5, dat. ogólnie na OR (*Bielenin* 1959 289, 291; 1960 241, 262; 1992 247–9).

8B. 3 osady hutnicze, S.S. st. 6, 8 i 9, dat. na środkowy i późny OR, w pierwszej z nich znaleziono denar Faustyny Starszej z okresu po 141 r. (*Bielenin* 1976 51; 1992 228; *Kunisz* 258).

8C. Nie potwierdziły się wcześniejsze hipotezy dotyczące funkcjonowania tu 3 osad wśr. (*Bielenin* 1963 354; 1966 48; 1974 228–9; *Dąbrowska* 250, 252; *Piaskowski* 160) – zob. *Bielenin* 1992.

8D. Niekiedy ze względu na nazwę Słup lokalizuje się tu rycerską wieżę mieszkalną (*Kiersnowska* 442n., 448) lub grodzisko wśr. (*Gąssowski* 1960 350; *Gąssowscy* 94). Nie znaleziono archeologicznego potwierdzenia tych przypuszczeń. (Por. też uwagi T. Wąsowicz *Studia Sand.* 123 i *Jankowskiego* 126, 133).

8E. *Kowalczyk* 81, 116 chyba słusznie łączy nazwę S. ze słupem drogowym stojącym u wejścia do „bramy komunikacyjnej”, jaką tworzyła w tym okresie Przełęcz Jeleniowska.

Stoczek →Stok

STOK (1380; w źr. z XIV–XV w. także Stoczek; *Kosyl* 28, 73; *SHGL* 222) 8 km na NE od Kazimierza Dolnego; ok. 90 km na NE od kl., 27 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Klementowice.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. świet., pleb. Klementowic i bpa krak.

1442 sąd polubowny postanawia, że dzies. ze wsi S. winna należeć jak poprzednio do bpa krak. i opata świet. (*ZDK* II 434); 1470–80 z 11,5 starych łkm. dzies. snop. należy do kl. świet., z łkm. nowo wykarczowanych do bpa krak., a z folw. do pleb. Klementowic (*DLb.* III 245); 1529 z pewnych ról we wsiach →Dobre, S. i →Zaszczytów dzies. snop. wart. 6,5 grz. pobiera bp krak., ze S. i →Zbędowic dzies. snop. wart. 4/38 grz. należy do stołu konw. świet., z folw. i ról sołectwa w S. dzies. snop. wart. 5 grz. bierze pleb. Klementowic (*LR* 33, 351, 431); 1621 do 1731 →Celejów; 1819 dzies. snop. kupowana przez gromadę za 150 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10).

7. *Al.* I 84; *Paw.* 372; *LL* 1565 41; *RL* 1926 123; *Spis* I 446; II 169; *Tabela* II 200; *Gacki* 303; *SG* XI 357; *Szafran* 199; *SHGL* 222; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992a 76; *Rozwółka* 73, 215.

8. Osada wśr. dat. na VI/VII–poł. VIII w., położona w Lesie Stockim, osadzie na W od S. (*Gurba* 50–1; *Dąbrowska* 224; *Żaki* 236, 522); osada z VIII–X w. (*Hoczyk* 114); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 159).

Uw. Do S. odnoszą się najpewniej wiadomości dotyczące dzies. przytoczone przez Długosza w opisie wsi Stoczek w par. Czemierniki k. Kocka (tak też *SHGL* 222). Przemawiają za tym: 1. duża zbieżność opisów (*DLb.* II 550; III 254); 2. brak innych wiadomości o uprawnieniach dziesięcinnych opactwa w tym Stoczku; 3. fakt, że

w 1529 r. dzies. z całego Stoczka w par. Czemierniki pobierał tamtejszy pleban (*LR* 421); 4. słaba orientacja Długosza w stosunkach panujących w obrębie dwu wówczas istniejących parafii Czemierniki i wynikający stąd opis obu jako jednej parafii (*SHGL* 58–9; *Osady* 45); 5. zbieżność nazw: S. k. Klementowic w XIV i XV w. nazywany był również Stoczkiem, tak też określono go w dok. z 1442 r. („decime quas in villis Clymonthow et Stoczek...”, *ZDK* II 434).

STRADECZ (1416n. Stradecz, 1442, 1444 Stratcz, 1448, 1456 Startecz, 1565 Strzalce, w lit. też Stracz, Stradcz, Stradcze, Stradcza) dziś Stradecz nad rz. Wereszycą, 18 km na NE od Gródka [Jagiellońskiego], 5 km na NW od Janowa.

1. 1416 starostwo lwowskie (*AGZ* III s. 169), 1441n. pow. lwowski (*Materiały arch.* 116), 1565 starostwo lwowskie (*SG* XV/2 624), 1569 starostwo kamioneckie (*AGZ* X s. 97), 1731 starostwo janowskie (*ib.* s. 411), XIX w. pow. gródecki (*SG* XI 382); 1416n. par. własna, prawosławna (*AGZ* III s. 189).

3. Własny król., w 1451 r. cz. kl. święt.

1416 →p. 5; 1441 Władysław Warn. zapisuje Rafałowi z Jarosławia 100 grz. m.in. na S. (*Materiały arch.* 116); 1442 Piotr młynarz ze S. sprzedaje swój młyn Adzie z Hodowic (*AGZ* XIV s. 54); 1443 Piotr, niegdyś młynarz w S., kwituje odbiór wpłat należności za sprzedany młyn (*ib.* s. 75, 123); 1444 sąd grodzki przyznaje pr. do młyna w S. Adamowi ze S. przeciw roszczeniom Piotra ze S. (*ib.* s. 128); 1448 szl. Piotr Dzik z Dziurzyca skarży Hannę ze S. o należną mu: pszenicę, proso, 24 koguty, 2 wieprze i sadzawki śledziowe (*ib.* s. 226);

1451 →p. 5; 1456 Mikołaj młynarz ze S. przeciw bratu zakonnemu Bartłomiejowi, bakałarzowi artium, prokuratorowi kl. franciszkanów ś. Krzyża we Lwowie (*ib.* s. 488); 1486 kmieć Mikołaj ze S. sprzedaje swój młyn dziedziczny za 35 grz. kmieciowi Mikołajowi Lysz, s. Janusza z Zaskowa (*ib.* XV s. 235);

1565 pobór od 17 kmieci na 8,5 ł. wymierzonych, 2 karczmarzy, 2 popów, 2 bartników i 6 podsadków, z młyna i piły oraz grobelne od bydła pędzonego do Gródka (*SG* XV/2 624); 1569

Zygmunt A. powiadamia posiadaczy młynów król. na rzece Wereszycy w S., że pozwolił Janowi Grodkowskiemu wykupić od nich młyny i mianował do tej czynności komisarzy (*AGZ* X s. 97); 1731 August II Mocny nadaje Dominikowi i Agnieszce z Winnickich Bogusławskim łan wybraniecki w S. i Wrocowie (*ib.* s. 411); 1765 należy do dzierżawy janowskiej (*Udziela* 64; *Schnur* 6); 1880 ma 98 domów i 500 mkw w gminie, 6 domów i 36 mkw na obszarze dworskim; 426 grekokatolików, 38 katolików, 27 wyznania izraelskiego i 45 innych wyznań; 432 Rusinów, 45 Polaków, 59 Niemców (*SG* XI 383).

5. Par. prawosławna, chwilowo prepozytura kl. święt.

1416 Władysław Jag. na prośbę popów z wsi król. S. uposaża miejscowe probostwo wyznania ruskiego pw. Wniebowzięcia NMP, dzierżone przez Kryłożanina (Krilożanyn) (*AGZ* III s. 169n.); 1420 Władysław Jag. uposaża cerkiew Wniebowzięcia NMP w S. (*ib.* X s. 3);

1451 Kazimierz Jag., pragnąc rozszerzyć „cultum diuinum” oraz zagospodarować zniszczone i opuszczone tereny Królestwa, ofiarowuje Mikołajowi Forstkowi, Bened. święt., oraz jego towarzyszom, zakonnikom tegoż kl., miejsce zw. Ruski monaster (Ruthenicum monaster) na wzgórzu przed wsią S., przeznaczone na fundację kl. reguły ś. Benedykta pw. Wniebowzięcia NMP, zezwalając na budowę kościoła, zabudowań klaszt. oraz murów obronnych (*MI* 144, s. 124 i 224; *MS* I 139)¹;

1500 Piotr Myszkowski wwda bełski i star. ruski rozsądza spór między popami kościołów „Rutenicalis” w S., Uchaldyczem i Nadoszą (*AGZ* XV s. 399); 1503 Jakub pop S. zobowiązuje się oddawać Iwaszkowi dzierż. Korysz i Jemelnej 0,5 kor. miodu z tytułu użytkowania pasiek w jego lasach (*ib.* XVII s. 500); 1537 i 1554 kolejno Zygmunt St. i Zygmunt A. potwierdzają przyw. Władysława Jag. dla cerkwi w S. z 1416 r. (*ib.* III s. 171–2); 1565 →p. 3;

1616 wg legendy w tym roku Tatarzy zniszczyli wieś wraz z cerkwią, zabijając Bazylianów [?] przebywających w położonym przy niej monasterze (*Stupnicki* 70; *Schnur* 35); ok. 1880 mur. cerkiew par. pobazylikańska, stojąca na szczycie Stradeckiej Góry, wzniesienia 364 m

npm., położonego nad rz. Wereszycą, k. głównego gościńca, na N od S., na miejscu dawnej cerkwi drewn., par. greckokatolicka w miejscu, okręg par.: S., Jemelna, Porzecze, Rottenhan, Stawki. Należy do par. rzymskokatolickiej w Janowie (SG XI 383; *Schnur* 6).

6. 1616 → p. 5.

7. *Derwich* 1992 470–7.

8A. Grodzisko wśr. dat. na XI–XIII w. (A. Petruszewicz, *Teka konserwatorska Galicji Wschodniej*, [w:] *Rocznik koła c.k. konserwatorów starożytnych pomników Galicji Wschodniej*, Lwów 1892, 155; W. Semkowicz, *Geograficzne podstawy Polski Bolesława Chrobrego*, KH 39, 1925, 307; *Ratycz* 31; F. Passowski, *Studia nad pograniczem polsko-ruskim*, Wr. 1962; *Istorija mist i sił URSR*, t. 26, Kijów 1968, 929).

8B. We wnętrzu wapienno-piaskowcowej Stradeckiej Góry znajduje się zespół podziemnych pieczar i chodników, naturalnego pochodzenia, z widocznymi jednak śladami działalności człowieka (opisy: *Pieczary pod wsią Stradczem w Galicji w cyrkule lwowskim*, „Przyjaciel Ludu”, Leszno 1841, t. 2, nr 30, s. 235–8; J. Kraszewski, *Sztuka u Słowian szczególnie w Polsce i Litwie przedchrześcijańskiej*, Wilno 1860, 101–2; SG XI 383; *Udziela* 60–3; *Schnur* 29–31; *Demetrykiewicz* 33; *Janusz* 1913 45–6; *Janusz* 1918 112). W częściach piaskowcowych podziemi, na poczerńniętych od dymu ścianach, znajdują się kreślone w różnych językach napisy, najczęściej imiona i nazwiska, czasami z dodatkiem herbu i daty, także koncepty, wiersze, przy czym najwcześniejsze z nich pochodzą dopiero z XVIII w. (*Pieczary pod wsią Stradczem...* 235). Wg tradycji (z 1822 r.) mieli tu przebywać przedhistoryczni myśliwi (*Demetrykiewicz* 33); *Janusz* 1913 46, który prowadząc tu badania odkrywkowe, natrafił na większą ilość „czerepów”, kostek zwierzęcych i niedopalonych kawałków drewna, przypuszcza, że człowiek pojawił się tu dopiero w XI w. Badania archeologiczne przeprowadzone na terenie jaskiń doprowadziły do odkrycia ułamków naczyń z czasów wczesnej Rusi, grotu oszczepu i żelaznego haczyka (*Ratycz* 31). Pieczary ze S. identyfikuje się niekiedy z jaskinią „Domamiri” wspomnianą pod 1241 r. w *Latopisie Halicko-Wołyńskim* (*Janusz* 1913

64; por. *PSRL* II 793). Wedle tradycji pieczary w S. były miejscem schronienia okolicznej ludności w przypadku najazdu (→ p. 5, 1616 r.), tu też już w XI–XIII w. znajdować się miały tzw. monastyki skalne czerńców puskich, którzy później zajęli cerkiew Wniebowzięcia NMP, a po Unii Brzeskiej zastąpieni zostali przez Bazylianów. Jako dowód przytacza się nazwę Ruski monaster z 1451 r. (→ p. 5), nazwę jednej z pieczar (dalszej), tzw. Pistołu (ołtarz), noszącej wyraźne ślady świadomej działalności człowieka i uważanej za kaplicę, a nawet dokumenty – niestety nieprzyczone (*Stupnicki* 70; L. Tatomir, *Geografia Galicji*, Lwów 1874, 243; SG XI 383; *Udziela* 60; *Schnur* 30; *Demetrykiewicz* 33; *Janusz* 1913 47; 1918 112; *Istorija mist i sił URSR*, t. 26, Kijów 1968, 929).

¹ O tej nieudanej fundacji por. *Derwich* 1992 470–7.

Stryjniki → Żerniki

STRYKOWICE BŁOTNE (1427 Stricouicz, 1453 Strykovicz, 1461 maiori Strykovic, 1470–80 Strykowicze, 1473 Maiori Strykowicze, Maius Strykow, 1510 Strȳcovice, Strikovice, 1526 Strȳkovicze, 1529 Sthrykowicze, Strykowycze Maiori, 1530 Strȳkowicze, 1538, 1540 Strȳkowicze warsz, 1563 Strykowycze, Strykowycze Warss, 1569 Strȳkowicze maior, 1577 Strȳkowicze wiethsze, 1578 Striczowȳcze, 1660–4, 1789 Strykowice Wielkie, 1662 Strȳkowice maior, 1787 Strykowice Błotne, 1819 Stryków, 1827 Strykowice Zabłotne; *Kam.* 116; *Rym.* 61; *Kop.R* 384) 4 km na NE od Zwolenia; ok. 71 km na NE od kl., 26 km na NW od → Braciejowic.

1. 1473n. pow. rad. (*MS* I 1038), 1827 pow. koz. (*Tabela* II 204); 1470–80 par. Bałtów (*DLb.* III 244), 1510n. par. Zwoleń (*ASK* I/10 42).

2. 1660–4, 1789 graniczy ze Zwoleniem (*LS* 1660–4 II 165; *LS* 1789 II 80).

3. Własn. szlach.

1427 Jachna otrzymuje posag w S. [których?] (J. Baudouin de Courtenay, *Roty przysięg z archiwum Radomskiego*, „Materiały i prace komisji językowej” 2, 1906, s. 305); 1453 Jan ze S. h. Ciołek (*AKH* 6 s. 29); 1458 Piotr Grocholski, dz. obu S. (*Boniecki* VII 64); 1461–71 Piotr ze S.

(*Mp.* V/L 4; V/N 270); 1470–80 własn. szlach., 8 łkm. (*DLb.* III 244); 1473 Andrzej Grocholski ze S. (*MS* I 1038);

1508 pobór daje Jan ze S. [których?] (*Paw.* 475); 1510 pobór dają: NN z 3 ł. i od 1 zagr., Krocowski z 1/2 ł., Warsz od 3 zagr. z rolą, Kmita z 1/2 ł. i od 1 zagr., Tabanek z 1,5 ł., od 2 zagr. i z 1 koła korzecznego (*ASK* I/10 42); 1525 Mikołaj Grocholski ze S. (*Boniecki* VII 65); 1526 Grocholski płaci pobór z 1/2 ł., NN z 4 ł., Kmita z 1 ł., Tabanek z 1,5 ł. i młyna o 1 kole (*ASK* I/8 172v); 1529 folw. (*LR* 411); 1530–1 pobór daje szlachta i sołtysi bez kmieci: Katarzyna Piotrowa z 1/2 ł., Stanisław Sławek z 1/2 ł., Żelazny z 1 ł. (*ASK* I/10 163, 412); 1531 pobór dają: Grocholski z 4 ł., Osuchowski z 1 ł., pobór ze S. Kmita z 2,5 ł. i od 2 zagr., tamże Tabanek daje z 1,5 ł. i młyna o 1 kole (*ib.* 386v); 1538, 1540 pobór ze S. Warsz z 1,25 ł., tamże Grocholski daje z 4 ł., ze S. Kmita pobór z 2 ł. i młyna dorocznego o 1 kole, tamże Zieleński daje z 1 ł. (*ib.* 658v; I/83 9v); 1538 pobór od właścicieli bez kmieci: Stanisław Sulima z 1 kwarty, Chruślicki, Maciejek, Bujalo – łącznie z 1/2 ł., Bartłomiej, Jan i Błażej Niedabitscy z 1/2 ł., Bielkowski z 1/2 kwarty, Jurek Gabriel z 1/2 kwarty (*ib.* I/10 688v–9); 1540 pobór od szl. bez kmieci: Stanisław Sławek z 1 ł., Żelazny z 1 ł. (*ib.* I/83 21);

1563 pobór z 5,5 ł. i z cz. Osuchowskiego w S. oraz z 1,25 ł. w S. Warsz (*LS* 1564–5 195); 1569 w S. Wielkich: Jan, Paweł i Stanisław Szymkowiczowie dają pobór z 1 ł., Stanisław Lenartowicz z 1/2 ł. z dzies., Filip, Stanisław i Sławek Strykowscy z 1 ł. z dzies., Jan Zieleński z 1 ł. z dzies. i od 1 zagr. z rolą, Filip Strykowski Warsz z 1 ł. z dzies., Stanisław Grocholski z 1 ł. z dzies., Leonard Strykowski z 2 ł. z dzies. i od 1 zagr. z rolą (*ASK* I/8 577; *Paw.* 320); 1576 w S. Wielkich Zbigniew Janiszowski daje pobór z 1 ł., Stanisław Lenartowicz z 1/2 ł., Łukasz Grocholski z 2 ł. i od 1 zagr. z rolą, Stanisław Grocholski z 1 ł. (*ASK* I/8 514v); 1577 w S. Wielkich Zbigniew Janiszowski daje pobór z 1 ł., Łukasz Grocholski z 2 ł. i od 1 zagr. z rolą, Stanisław Grocholski z 1 ł., cz. Filipa opust. (*ib.* 721v); 1578 Radziejowski daje pobór od 9 kmieci na 4,5 ł., 2 komor. z bydłem i 4 komor. bez bydła

(*ib.* I/10 766v); 1652 →p. 5; 1662 w S. Wielkich pogłówne od 7 osób rodziny pani Zieleńskiej, od Andrzeja Zieleńskiego z synami i 1 służącą, Abrahama i Andrzeja Zieleńskich z 1 służącym, Samuela Mikułowskiego z żoną, 2 osób służby i 12 czeladzi folw. (*ib.* I/67 99v); 1673 w S. pogłówne od 113 mkw wsi, w S. Wielkich od niezamężnej Mikułowskiej, 6 czeladzi dworskiej, 5 poddanych (*ib.* 233v, 268); 1674 pogłówne ze S. od 89 mkw wsi (*ib.* 457); 1787 liczy 117 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 420; II 136); 1827 ma 19 domów i 124 mkw (*Tabela* II 204).

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Zwolenia.

1470–80 z 8 łkm. dzies. snop. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* III 244); 1529 dzies. snop. wart. 2/36 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 2,5 grz. pobiera pleb. Zwolenia (*LR* 351, 411); 1652 za dzies. ze S. „Maior” płacą konw. święt.: Abraham Zieleński 14 zł, Andrzej Osuchowski 2 zł, Chochol 3 zł (*AG nab.* 936 1, 2); 1739 wyrokiem sądu bpa krak. kl. święt. ma pobierać nadal dzies. snop. z łkm., a pleb. Zwolenia z folw. (*Gacki* 286); 1740 kl. święt. uzyskuje także dzies. z folw. w S. (*ib.*); 1748 ze wszystkich ról kmiecych w S.B. oraz z jednej gospodarstwa w S. Górnych¹ dzies. pobiera kl. (*Zwoleń, dzieje miasta i regionu*, red. K. Myśliński, Lublin 1976, 25); 1766–70 Stanisław Minocki, pleb. Zwolenia, wznawia proces o dzies. ze S. i odzyskuje dzies. z folw. (*ib.*); 1802, 1817 kl. święt. domaga się dzies. snop. ze S., ewentualnie podwyższenia płaconej mu za nią kwoty z 40 zł na 72 zł rocznie (*Gacki* 287); 1819 dzies. snop. należy do stołu konw., ale dz. płacą po 72 fl. (*AOkup.* 9v).

7. *Gacki* 286–7; *SG* XI 441–2; *Szafran* 199; *Zwoleń* 25 i n.; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. S. Większe lub Wielkie (wcześniej S. Warsz) bywają mylnie identyfikowane ze S. Górnymi, zamiast ze S. Błotnymi (*SG* XI 441, a za nim *Paw.* 320 i *LR* 611). Identyfikację przesądza jednak dobrze potwierdzone sąsiedztwo S. Małych lub Mniejszych (wcześniej Kmita) z wsią Sucha (*LS* 1660–4 II 150; *LS* 1789 II 114), z którą ob. graniczą właśnie S. Górne, a nie S. Błotne. Zatem dawne S. Większe, zw. też Wielkimi, to ob. S. Błotne, a dawne S. Małe, zw. też Mniej-

szymi, to ob. S. Górne. Por. też *Gacki* 286; *Kam.* 116.

¹ Jest to jedyna znana mi wzmianka o poborze dzies. przez kl. także w S. Górnych. Trudno rozstrzygnąć, czy mamy tu doczynienia z: 1. błędnym zacytowaniem źródła (nie znam go bezpośrednio); 2. pozostałością stanu pierwotnego, gdy S. były jeszcze niepodzielone i kl. brał dzies. z całych gruntów kmiecy; 3. rezultatem nowożytnych działów własnościowych lub zmian granic.

Swiancizce, Swyączicza → Świącica

Syrokomla → Janowiec

SZCZEGLIN (1110–7, 1219 Scheglino, 1317 Szeglino, 1351 Szczeglyn, 1374 Szczeglin, 1417 Szczeglino, 1470–80 Szczeglin, 1508 Szczeglyn, 1529n. Szczeglin, 1531 Szczeglyn, 1787n. Szczeglin; *Kam.* 197; *Niec.* 316; *Kop.K* 70) 3 km na NW od Pacanowa; ok. 50 km na S od kl., 14 km na SW od → Koniełotów i 8 km na NS od → Zborowa.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1508n. pow. wiś. (*Paw.* 489), 1827 pow. stopnicki (*Tabela* II 220); 1110–7, 1470–80n. par. Pacanów (*ZDK* I 2; *DLb.* II 423).

2. 1417 jezioro po prawej stronie drogi, idąc z Mitkowa do Pacanowa (*ZDM* I 232).

3. Własny kl. święt. i pleb., następnie szlach. i pleb.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym S. (*Derwich* 1992 278); 1374 królowa Elżbieta, zważywszy, że 1/2 wsi S. należąca do opactwa święt. posiada już przyw. na pr. niem., przenosi z pr. polskiego na magdeburskie również 1/2 S. należąca do uposażenia par. w Pacanowie (*ZDM* I 148); 1417 Mikołaj opat święt. zaświadcza, że Stanisław pleb. kościoła par. pw. ś. Marcina w Pacanowie udowodnił przy pomocy świadków, m.in. kmiecia Grzegorza ze S., że 1/2 jez. w S. od chwili fundacji kościoła ś. Marcina należy do jego uposażenia z nadania dziedziców Pacanowa (*ib.* 323);

1470–80 1/2 wsi i jeziora należy do Piotra i Floriana z Pacanowa, jest tu folw. ryc. i 4 łkm. Druga 1/2 wsi i jez. należy do pleb. Pacanowa,

który posiada oddzielny przyw. na swoją 1/2 jeziora, folw. oraz 4 łkm. Wszyscy łowią ryby w jez. wedle swego uznania (*DLb.* II 423); 1504, 1506 Wapowski daje pobór z 1 ł., pleb. z 1 ł. (*RP*); 1508 Jan Wapowski daje pobór m.in. z cz. S. (*Paw.* 489); 1510 Wapowski daje pobór z 1 ł., pleb. z 1 ł., Florian z ... [?] (*RP*); 1531 Wapowski daje pobór z 1,5 ł., pleb. z 1/2 ł. (*ASK* I/10 487v, 518); 1579 z cz. Stanisława Karwickiego pobór od 5 kmieci i z 2,5 ł., z czego pleb. płaci od 2 kmieci, z 1/2 ł. oraz od 1 komor. bez bydła (*Paw.* 231); 1787 liczy 69 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 371; II 92); 1827 ma 11 domów i 85 mkw (*Tabela* II 220).

4. 1351, 1374 → p. 3.

5. Dzies. należy do pleb. Pacanowa.

1110–7 Maur, bp krak., nadaje kościołowi w Pacanowie dzies. m.in. ze S. (*ZDK* I 2); 1219 Iwo bp krak. transumuje dok. Maura (*ib.* 4); 1317 Jan bp krak. potwierdza posiadanie przez kościół par. w Pacanowie m.in. dzies. ze S. (*ib.* 28); 1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. dowożą pleb. Pacanowa (*DLb.* II 423); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 7 grz. należy do pleb. Pacanowa (*LR* 133).

6. 1471 Stanisław ze S., wikary krak., jeden z egzekutorów testamentu Stanisława Reya z Kobylan, altarysta ołtarza śś. Piotra i Pawła w kościele ś. Stefana w Kr. (*DLb.* II 18; *SP* II 4030).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Kl. święt. pozbył się swojej połowy S. (zapewne ze względu na znaczną odległość) po 1417 r. [?], a na pewno po 1374 r., lecz przed 1442 r. (*Mp.* IV 1434).

SZCZEGŁO (1351 Szczigel, 1400 Szczegła, 1465–7 Czegel, Czegil, Zegil, 1470–80 Szczegel, 1477 Szczegyl, 1510 Szczegyl, 1529 Szczegel, 1530 Szczegło, 1531 Szczygel, 1532 Szczegyl, 1564–5 Szczygyel, 1578n. Szczegiel, Szczegiel, 1685n. Szczegel, 1766 Szczegel, 1780n. Szczegło, 1827 Szczegło i Szczegłów; *Kam.* 197) dziś północno-zachodnia cz. wsi Truskolasy; 12 km na NW od Opatowa, ok. 17 km na E od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1510n. pow. sand. (*ASK* I/10 17v), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 220); 1470–80n. par. Momina (*DLb.* II 470).

2. 1470–80 złączona z Truskolasami (*ib.* I 640); 1780 → Wierzbátowice.

3. Własność podzielona.

3A. Włas. kl. święt.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym S. i → Worowice (*Derwich* 1992 278); 1470–80 do kl. święt. należą 2 karczmy z rolą, karczmarze płacą [łącznie? po?] 2/28 grz. czynszu (*DLb.* III 236; I 640; II 470); 1510 pobór z karczmy z 1/2 ł. (*ASK* I/10 17v); 1529 należy do stołu opata, czynsz liczony razem z → Janowicami, → Pełką i Worowicami wynosi 9 grz. (*LR* 349); 1530 pobór z karczmy (*ASK* I/10 209v); 1531 konwent kl. święt. daje pobór z karczmy (*ib.* 454); 1532 z cz. opata pobór z karczmy (*ib.* 594, 625); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym 1 kmiecia w S. (*AG* 1909); 1569, 1571 cz. opata święt. włączona do folw. (*ASK* I/7 257v, 331, 402v);

1580 Tomasz Polanowski opat i konw. święt. należące do nich części w S. i Worowicach, ob. opust. i nieuprawne na skutek zaniedbań poprzednich posiadaczy, oddają w dożywocie Borzywójowi Podlódowskiemu dz. Ruszkowa i Podlódowa oraz jego s. Sebastianowi Podlódowskiemu, z pr. wolnego wyrębu lasu i zarośli w → Kraszkowie na potrzeby budowlane, które to jednak prawo jeszcze przez 4 lata będzie należeć do Andrzeja Strańskiego, dzierż. folw. Wierzbátowice i wsi doń przyległych. Na S. i Worowicach zapisane zostaje 200 grz., z których kl. otrzymał tylko cz., ze względu na nakłady, jakie nowi dzierżawcy muszą ponieść. W zamian ciąży na nich obowiązek dostarczania co roku na ś. Marcina [11 XI] przez posłańca za pokwitowaniem z pieczęcią odpowiedniej sumy za dzies. snop. z tych wsi, przy czym Borzywój ma oddawać po 3 grz., a jego syn i następca po 6 grz. W wypadku procesów mają występować w obronie dóbr w imieniu kl., ale na własny koszt, zaś po ich śmierci i wypłaceniu spadkobiercom 200 grz. dobra te wracają do kl. bez zwrotu nakładów (*AG* 1899); 1581 Piotr Myszkowski bp krak. transumuje dok. z 1580 r. (*ib.* 1902); 1594 Łukasz Janowski administrator opactwa i konw. święt. należące do nich cz. S. i Worowic, ob. przez niedbałość po-

przedników nieuprawne i okupowane przez okoliczną szlachtę, oddają w dożywotnią dzierż., pod zastaw 250 grz. zapisanych na tych dobrach, Janowi Mielkowskiemu i jego ss. Krzysztofowi i Janowi razem z pr. wyrębu lasu i zarośli w Kraszkowie na cele budowlane. Dzierżawcy mają co roku na ś. Marcina przysyłać przez posłańca do kl. po 3 grz. za dzies. (*ib.* 1905); 1595 Jerzy Radziwiłł kardynał i administrator bpstwa krak. transumuje dok. z 1594 r. (*ib.*);

1629 z cz. opata święt. pobór z 1 ł. (*RS* 1629 56); 1662 z cz. opata święt. pogłównie od szl. wd. Babskiej z córką i 6 czeladzi (*ASK* I/67 26); 1673 z folw. S. opata święt. pogłównie od szl. Pomorskiego z żoną oraz 16 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* 234); 1674 pogłównie od Pomorskiego z żoną i 2 córkami, 3 czeladzi i 6 mkw wsi, a w drugiej racie od 13 czeladzi i mkw wsi (*ib.* 402, 457); 1780 wójtostwo w kluczu wierzbátowickim dóbr stołu opata klaustralnego. W 1775 r. otrzymali je od opata Niegolewskiego J.P. Maciej i Petronela Brodnicy na 34 lata z zastrzeżeniem przedłużenia, kaucja 300 zł, płacą kanon po 10 zł. Budynki zdezelowane oprócz nowej stodoły. Subsidium charitativum wynosi 50 zł (*Inw. Wierzbát.* 13, 18); 1780–2, 1784 → Wierzbátowice, p. 3B; 1787 cała wieś liczy 22 mkw (*Spis* I 414; II 134); 1791 opat święt. nadaje wójtostwo S. w 30-letnią dzierż. (*Gacki* 262); 1827 Szczegło ma 3 domy i 21 mkw, Szczegłów ma 4 domy i 7 mkw (*Tabela* II 220).

3B. Włas. bpa lubus., następnie świecka.

1465–7, 1470–80 do bpa należy 1 karczma, z której płacą 1 kopę gr czynszu, 1/2 na ś. Trójcę, 1/2 na ś. Marcina, karczma daje tyle co 1 kmieć (*Ludat* 50, 67; *DLb.* I 640; II 470; III 236); 1514 → Kraszków, p. 3A; 1530 pobór od sołtysa Luki (*ASK* I/10 209v); 1564–5 wieś służebna (*LS* 1564–5 331); 1577 z cz. Stemberkowej pobór z 1 ł. i od 1 zagr. z rolą (*ASK* I/7 571); 1578 z wójtostwa Stemberkowego pobór od 2 kmieci na 1 ł., 6 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła, 2 rzemieślników, z karczmy, młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*ib.* I/10 766; *Paw.* 187); 1629 z cz. księcia Zasławskiego pobór od 2 kmieci na 1 ł., 4 zagr. z rolą, 1 komor. bez bydła, 2 rzemieślników, z młyna dorocznego o 1 kole i stęp (*RS* 1629 56); 1662 z cz. księcia Ostrogskiego po-

główne od 30 mkw wsi (*ASK I/67 26*); 1673 pogłówne od 28 mkw (*ib.* 233); 1674 pogłówne od 35 mkw (*ib.* 402, 457); 1787, 1827 →p. 3A.

4. 1351, 1553 p. 3A; 1578 →p. 3B; 1580, 1581, 1594, 1595, 1791 →p. 3A.

5. Dzier. należy do pleb. Mominy i bpa lubus.

1465–7 →Kraszków; 1470–80 z cz. kl. święt. dzies. snop. pobiera pleb. Mominy, z cz. bpa lubus. – bp krak. [?] (*DLb.* III 236). Z cz. bpa lubus. dzies. snop. i kon. należy do niego (*ib.* I 640; II 470).

6. Studenci U. Kr.: 1400 Mirosław s. Wojciecha (*Al.* I 14); 1477 Mikołaj s. Filipa (*ib.* 230).

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

SZCZEKARKÓW (1417; *Niec.* 203; *Kosyl* 21–2, 74; *SHGL* 231–2) 10 km na SW od Kazimierza Dolnego, nad rz. Chodelką; ok. 71 km na NE od kl., 8 km na N od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Wilków.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. →Chotczy.

1465 dzies. z folw. należy do pleb. Chotczy (*Wiś.H.* 15, 17); 1470–80 z 4 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 3 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* II 554; III 243); 1529 dzies. snop. wart. 2 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)¹; 1595 z cz. S. dzies. pobiera pleb. Chotczy (*Wiś.H.* 12), który ma tu las z jez. Białym ob. okupowany przez dz. Łaszczę (*AVCap.* III 81v); 1622, 1652 →Kowala; 1659 Jerzy z Konar Słupiecki pkom. lub. zobowiązuje się płacić dożywotnio kl. święt. 33 zł rocznie za dzies. ze S. (*Gacki* 304); 1721 dzies. pleb. Chotczy (*AV XX* 756); 1819 →Kłodnica.

6. 1542–3 →p. 5.

7. *Paw.* 357, 48a; *LL* 1565 39; *Wyciąg* 680; *RL* 1626 106; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* II 220; *Gacki* 280, 304; *SG* XI 836; *Wiś.H.* 12–7; *Nosek* 277; *Szafran* 200; *SHGL* 231–2; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich 1992* wg indeksu; *Rozwalka* 215.

8. Osada wśr. (*Gurba* 51, 55; *Żaki* 523); materiały z VII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 166; *Hoczyk* 120).

¹ Por. Głodno, przyp. 2.

SZCZYBRZA (1339 Scibrza, Sczybrza, 1519 locum dictum Smuzek Sczybsza) dziś nie istnieje, osada tej nazwy zanikła w l. 1339–1351, a jej obszar wchłonęła sąsiednia wieś klaszt. →Rzepin. Do XVI w. zachowała się nazwa terenowa. Leżała między Rzepinem Pierwszym a Radkowicami, między rzekami Świśliną i Lubianką (ewentualnie jej prawym dopływem).

1. [Pow. jak →Rzepin?]

2. 1519 →Rzepin.

3. Własn. szlach., od 1339 r. kl. święt.

1339 →Rzepin.

7. *Boniecki* XII 233; *PSB* XXIX 132 (jako Zabrza); *Derwich 1992* wg indeksu.

Szezegło →Szczegło

SZKLANA HUTA (1819 Szklana Huta, 1827 Huta szklana; *Kop.K* 124) 10 km na NW od Łagowa, nad rz. Belnianką, pod Przełęczą Hucką; ok. 3 km na W od kl.

1. 1827 pow. opat.; par. →Nowa Słupia (*Tabela* I 163).

3. Własn. kl. święt.

1819 wieś S.H. z karczmą należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 6v, 51v–2, 60); 1827 ma 12 domów i 73 mkw (*Tabela* I 163).

5. 1819 dzies. pien. wart. 12 fl. należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v).

7. *ZDP* rps 828; *Derwich 1992* 307, 364, 430.

8. Osada wśr.? (*Bielenin* 1969 119).

Uw. Nie wiadomo, czy do tej osady odnosi się zapis o hucie szkła (officina vitrearum sub Calvo Monte), która w 1529 r. należała do uposażenia konw. święt. i płaciła mu 3 grz. czynszu (*LR* 350). W tym okresie do stołu konw. rzeczywiście należały tereny położone u południowych stoków Łysej Góry, na W od →Wólki Milanowskiej i →Paprocic (por. *AG* 1900). *Gacki* 267 i A. Wyrobisz, *Liczba i rozmieszczenie hut szklanych w Małopolsce w XIV–XVII w.*, PH 47, 1966, 381 łączy zapis z 1529 r. z późniejszą wsią S.H. *Bielenin* 261–2 datuje jej powstanie ogólnie na XVI–XVII w.

Szwyczycza →Święcica

Ś

ŚWIESIELICE (1466, 1470–80 Szwyeszelycze, Szweszyedlycze, 1494 Swyesselycze, 1510 Swiesiedlyce, 1564–5, 1569 Swiesielice, 1576 Szwiesselicz, 1577 Szwiesselicze, 1592, 1598 Swiesielicze, 1660–4 Swieszelice, 1662n. Swiesielice, 1789 Świesielice, Siesielice, 1827 Swiesielice; *Kam.* 202; *Rym.* 64; *Kop.R* 384) 9 km na N od Lipska, na prawym brzegu rz. Hżanki; ok. 59 km na NE od kl., 13 km na NW od →Braciejowic.

1. 1510n. pow. rad. (*ASK* I/10 44v), 1827 pow. solecki (*Tabela* II 214); 1470–80 par. Ciepeliów (*DLb.* II 555), 1510, 1576 par. →Solec (*ASK* I/10 44v; I/8 517v), 1629n. par. Ciepeliów (*ib.* I/67 72).

2. 1592 droga z →Boisk do Ś. (*AG* 6343); 1660–4 przez. rz. Chotczę [ob. Hżankę] graniczy z →Kawęczynem, a wraz z nim z Lipskiem, Ciepeliowem, Jesionem i Tymienicą (*LS* 1660–4 I 192); 1789 jw. z Kawęczynem, z nim z Lipskiem, Ciepeliowem, Jasieńcem, Tymienicą, Zajączkowem i →Chotczą (*LS* 1789 II 23).

3. Włas. król., starostwo Solec.

1466 w dziale rodzinnym tenutę solecką, w tym wieś Ś., uzyskuje Jan Feliks Oleśnicki (*AG* 6681); 1470–80 włas. król., folw., 6 łkm. (*DLb.* II 555, 574; III 243); 1494 [włas. król.] w kłuczu soleckim (*MS* II 474); 1510 młyn (*ASK* I/10 44v); 1564–5 włas. król., należy do zamku w Solcu nad Wisłą (*LS* 1564–5 278); 1569 należy do star. soleckiego, Jan Cieligowski, służebnik starościны soleckiej, płaci pobór z 3,5 ł. z dzies. i młyna dorocznego o 1 kole (*ASK* I/8 583v; *Paw.* 323); 1576 pobór z 3,5 ł. i młyna o 1 kole korzecznym (*ASK* I/8 517v, 725v); 1598 →Jarnołowice, p. 5; 1660–4 w 1653 r. było 10 ł., teraz zostały tylko 4 ł., w tym 2,5 ł. opust., 2 opust. karczmy, bartnicy, brak zagr., służków, chał., którzy niegdyś bywali, opis powinności (*LS* 1660–4 I 191–2); 1662 pogłównie od 37 mkw (*ASK* I/67 72); 1673 pogłównie od 158 mkw (*ib.* 277v); 1787 liczy 256 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 393; II 115); 1789 włas. król., ma 16 ł. gromadzkich, 4,5 ł. łąk i ogrodów (*LS* 1789 II 21, 28, 34); 1827 ma 60 domów i 401 mkw (*Tabela* II 214).

5. Dzies. kl. święt. i pleb. Solca.

1470–80 z 5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. dowożą kl. święt., z 1 łkm. i folw. dzies. wart. do 2 grz. należy do pleb. Solca (*DLb.* III 243; II 555, 574); 1598, 1618 →Jarnołowice; 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 I, 2v); 1721 5/6 dzies. snop. należy do kl. święt., a 1/6 do pleb. Solca (*Wiś.H.* 223); 1819 dzies. pien. 600 fl. należy do stołu konw. (*AOkup.* 10); 1838 dzies. snop. od gromady Ś. należy do pleb. Solca (*Wiś.H.* 224).

7. *Gacki* 181–2; *SG* XI 44–6, 679; XV/2 634; *Wiś.H.* 38, 42, 223–4; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwółka* 215.

Uw. Przed I. 1564–5 na gruntach Ś., z drugiej strony rz. Hżanki, tzn. na jej lewym brzegu, powstała nowa wieś Kawęczyn, z której dzies. także pobierał kl. święt. – oczywiście dlatego, że założono ją na starych rolach kmiecyh wsi Ś. W ilustracjach podkreśla się, że „połowa Świesielic na drugiej stronie Chotczy rzeki, która przez pół wsi płynie, nazywa się Kawęczyn” (*LS* 1660–4 I 192; *LS* 1789 II 21). Por. Wola Solecka, uw.

Świesielska Wola →Wola Solecka

ŚWIĘCICA (1351 Swanczicza, 1366 Swianczica, 1442 Swianczice, 1470–80 Swyanczycza, Szwyaczycza, 1504 Szwaczycza, 1525 Swyączycza, 1529 Swyączycza, Szwyączycza, 1530n. Swiaczicza, 1548 Sviączycza, 1573 Święcica, 1576, 1577 Święczicza, 1579 Swyeczycza, 1581 Swyeczycza, Swieczycza, 1787n. Święcica; *Kam.* 202) 6 km na S od Staszowa; ok 40 km na S od kl., 2 km na SE od →Koniemłotów.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1504 pow. wiśl. (*ASK* I/7 74), 1505, 1510 pow. szydlowiecki (*RP*), 1525n. pow. wiśl. (*ASK* I/8 64, 85v), 1827 pow. szydlowiecki (*Tabela* II 213); 1470–80n. par. Koniemłoty (*DLb.* III 239).

2. 1470–80 razem z Koniemłotami i →Tuklęczem stanowi klucz posiadłości kl. święt., oddzielony rz. Czarną od dóbr rytwiańskich; graniczy z Rytwianami, Swichowem i Swichowcem

[ob. Sichów Duży i Mały], Krzczonowicami, Grzybowem i Sielcem (*ib.*).

3. Własność kl. święt., od 1536/7 r. szlach.

1351, 1366, 1442 → Koniemłoty; 1470–80 należy do kl. święt. 11 łkm., 3 zagrody z rolą. Kmiecie płacą po 1 kopie gr czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują tylko po 4 dni tyg. pługiem, 4 dni żną podczas żniw, razem z młkami Koniemłotów i Tukłeczka przez 4 dni koszą łąki i zwożą siano do stodoły klaszt., poza tym kmiecie własnym wozem przewożą ładunki z Koniemłotów do → Słupi [Nowej?], ilekroć potrzeba. Zagr. płacą po 0,5 grz. czynszu (*ib.*); 1505 pobór z 4,5 ł. i od 1 komor. (*ASK I/7 74*); 1510 pobór z 5 ł. (*RP*); 1525 pobór z 4,5 ł. (*ASK I/8 64, 85v*); 1529 należy do stołu opata, płaci 10/8 grz. czynszu (*LR 349*); 1530 pobór z 5 ł. (*ASK I/10 261v*);

1536, 1537, 1546, 1548 → Koniemłoty; 1573, 1576 pobór z 4 ł. z dzies. (*ib. I/8 610v; I/9 129v*); 1577 wwda bełski daje pobór z 4 ł. i od 1 komor. (*ib. I/9 270v*); 1579 wwda bełski płaci pobór od 8 kmieci na 4 ł. i 1 zagr. z rolą (*ib. 576, 668v; Paw. 229*); [Dalsze losy jak → Koniemłoty]; 1787 liczy 193 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis I 370; II 94*); 1827 ma 35 domów i 202 mkw (*Tabela II 213*).

4. 1351, 1442 → Koniemłoty, p. 3.

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do pleb. Koniemłotów.

1366 → Koniemłoty; 1470–80 z 11 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 10 grz. należy do pleb. Koniemłotów (*DLb. III 239*); 1529 dzies. snop. z całej wsi wart. 12 grz. należy do prep. Koniemłotów (*LR 171*); 1598, 1618, 1664, 1689, 1699 dzies. snop. pobiera tenże (*AVCap. X 12v; XLI 8; LVI 36; AV VIII 233; XIV 184*); 1789 dzies. snop. wart. 90 zł od chłopów w Ś. pobiera tenże (*AV LVI 246*).

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

8. 2 kurhany. Na jednym z nich późniejsza wkopana jama z OR oraz w centrum górnej partii nasypu kurhan wśr., dat. na 2 poł. X w. (*Zoll-Adamikowa II s. 315*).

ŚWIĘTA KATARZYNA (XV w.: locus sancte Catherine, heremitorium sancte Catherinae, 1791n. Święta Katarzyna; *Kop.K 146*) erem, ka-

plica, kl. Bernard., ob. wieś u północnych podnóży Łysicy, 6 km na SW od Bodzentyna; ok. 13 km na W od kl.

[5.] Erem bened.

1399n. były starosta podolski [?], rycerz Więclaw¹ założył na miejscu podarowanym mu przez bpa krak.² erem, w którym żył razem z Bened. z kl. święt. Więclaw uzyskał dla niego odpust oraz relikwie ś. Katarzyny. Zbudował też na własny koszt mur. kościół św. Katarzyny z wieżą (*MPHn. X/2 238; MPH V 219–20*); [1422–4?] Władysław Jag. prosi pap., aby pozwolił jego kanonodziei i spowiednikowi, Bened. M[ikołajowi], niegdyś opatowi święt., oraz niektórym z jego współbraci z kl. święt. prowadzić życie eremiczne w wybranym przez nich miejscu królestwa oraz głosić wiarę wśród schizmatyków i pogan (*Caro II 33 s. 81*)³; 1426 Sławko, konwers i profesor kl. święt., uzyskuje od pap. pozwolenie na prowadzenie życia eremickiego i zamieszkanie w eremie razem z innymi eremitami, z dala od zgłębku opactwa. Ma prowadzić życie zgodne z regułą, a opat nie może go z eremu odwołać ani karać (*BP IV 1786*);

Przed 1437 [?] po śm. Więclawa Bened. święt. opuścili erem, a kościół ś. Katarzyny był obsługiwany przez księży świeckich (*MPH V 219*); [1437–77] następnie przez 40 lat, aż do przybycia Bernard., miejsce to zamieszkiwała osoba świecka, [pustelnik] Paweł (*ib.*)⁴;

[1477–80] fundacja kl. Bernard. Zakonnicy przybyli tu już w 1477 r., dokument erekcyjny wystawiono w 1478 r., a konsekracja nowego kościoła, pw. ś. Trójcy, NMP i ś. Katarzyny, wzniesionego przez fundatora, bpa krak. Jana Rzeszowskiego, nastąpiła w 1480 r. (*Kl.bernard. 371*); ok. 1479 [?] Bened. święt. oddają Bernard. swój dawny erem ś. Katarzyny, w którym niegdyś „Oycowie tego miejsca Profesi, dla ściślejszego z Bogiem przez kontemplację ziednoczenia przedmieszkiwali”, zastrzegając sobie w określone dni świąteczne i uroczystości kościelne pomoc Bernard. z kl. ś. Katarzyny w spowiedzi pielgrzymów licznie przybywających do kl. święt. (*Jonston II/29 49v–50; Jabłoński 205; Szepiński 144–5*)⁵; ok. 1479 Bernard. z kl. ś. Katarzyny wybudowali drogę ze swojego kl. do kl. święt. (*MPHn. X/2, W. 1974, 238*)⁶; 1489–96 Maciej

z Pyzdr opat św. zawiera konfraternię z zakonem Bernard. i potwierdza ugodę z ok. 1479 r. (*Jonston* II/29 49v–50; *Jabłoński* 205; *Szepiński* 144–5)⁶.

[7.] *Katalog Jana Długosza*, [w:] *Katalogi biskupów krakowskich*, wyd. J. Szymański, *MPHn.* X/2, W. 1974, 238; *Memoriale Ordinis Fratrum Minorum a fr. Ioanne de Komorowo compilatum*, wyd. X. Liske, A. Lorkiewicz, *MPH* V, Lwów 1888, 219–20; *Spis* II 116; *Tabela* II 214; *Johannes de Komorowo, Tractatus cronice Fratrum Minorum observanciae*, wyd. H. Zeissberg, „Archiv für Österreichische Geschichte” 49, 1872, 378n.; L. Wadding, *Annales Minorum seu trium ordinum a s. Francisco institutorum*, t. 14, Romae 1736, 182; *Fijalek* I 147; *Kl.bernard.* 371–3; *Derwich* 1992 427, 442, 455–6, 465–6, 470, 504; M. Derwich, *Erem ś. Katarzyny pod Łysicą i Bened. św.*, [w:] *Księga pamiątkowa profesora Stanisława Byliny*, w druku.

Uw. O rozwinętym w tym rejonie eremityzmie świadczy „siedziba eremity” istniejąca w 1361 r. na południowych stokach Łysca oraz działający tu w poł. XV w. [?] fałszywy prorok i jego kaplica zbudowana między opactwem św. a kościołem ś. Katarzyny (→Święty Krzyż, p. 5D).

¹ „Venceslaus” wg Długosza, „Vyaczlavek” wg Jana z Komorowa, „Vaclaus, sive Venceslaus” wg Waddinga. W lit. też Waclawek, Więclawek, Stanisławek, Stanisław. J. Kurtyka przypuszcza, że był on rycerzem małopolskim i „mógł krótko administrować Podolem po śmierci Spytka z Melsztyna i przed przekazaniem tej ziemi w zarząd Świdrygielle” – *Urzędnicy podolscy XIV–XVIII w. Spisy*, opracowali E. Janas, W. Kłaczewski, J. Kurtyka, A. Sochacka, red. A. Gąsiorowski (Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII w. Spisy, III/3), Kórnik 1998, s. 15.

² Wg Jana z Komorowa darczyńcami byli bp krak. oraz Władysław Jag., jednak tereny te należały w tym czasie do bpa kr.

³ W 1423 r. Władysław Jag. mógł odwiedzić erem ś. Katarzyny, gdzie przebywał jego kapelan Mikołaj Mniszek zw. też Drozdkiem. Wówczas powstał plan założenia nowego eremu, pod →Leżajskiem, por. *Derwich* 1992 454n.

⁴ Chronologia wydarzeń bardzo niepewna, opiera się tylko na kronice Jana z Komorowa. Niegdyś proponowałem emendację „quadraginta” na „triginta”, da-

tując opuszczenie tego eremu przez mnichów św. na ok. 1447 r. – *Derwich* 1992 465–6. Ob. taka emendacja nie wydaje mi się konieczna. Opuszczenie eremu przez Bened. św. wiązało się zapewne ze zmianami, jakie zaszły w opactwie po śm. w 1433 r. opata Mikołaja Mniszka zw. Drozdkiem – *ib.* 443–61.

⁵ Niegdyś przyjmowałem, że uгода ta miała miejsce dopiero w l. 1490–1, skoro wszyscy kronikarze klaszt. przypisują ją opatowi Maciejowi z Pyzdr (1489–96) – *Derwich* 1992 465, 504. Wydaje się jednak, że opat ten jedynie zatwierdził tę ugodę oraz zawarł konfraternię z zakonem (o ile i jej nie trzeba datować na ok. 1479 r.). Na wcześniejsze zawarcie ugody wskazuje informacja Długosza kończąca jego *Katalog biskupów krakowskich* o budowie drogi na Święty Krzyż przez Bernard. z kl. ś. Katarzyny (*MPHn.* X/2 238). Ponieważ Długosz zmarł już w 1480 r., a kl. Bernard. został ufundowany w l. 1477–8, budowa tej drogi musiała nastąpić w l. 1477–80, najpewniej w 1479 r. A właśnie rok 1479 umieścił *Jonston* II/29 49v na marginesie informacji o ugodzie z Bernard. Poza tym budowa takiej drogi była potrzebna właśnie w związku z klauzurą umowy, zobowiązującą Bernard. z kl. ś. Katarzyny do regularnych wędrówek na Święty Krzyż.

⁶ Por. przyp. 5 oraz *Kl.bernard.* 371; *Derwich* 1992 427.

⁷ Prawdop. w l. 1490–1, por. przyp. 5.

ŚWIĘTY KRZYŻ pierwotnie Łysiec, następnie Łysiec lub Łysa Góra, a od 2 poł. XIV w. także Ś.K. Sporadycznie nazywany Golgotą, Kalwarią, Olimpem, Świet[!]?ną Górą (*Derwich* 1994)¹, drugi co do wysokości wierzchołek Łysogór, najwyższego pasma Gór Świętokrzyskich, 593 m npm, siedziba opactwa Bened.

Nazwa.

a) Nazwa góry w źr. średniowiecznych.

1166–7 de calvo monte, de Caluo monte (*Mp.* II s. 9; *Semkowicz* 70); 1189, 1206 de monte (*KK* I s. 8; *Balzer* 6); 1208 de Calvo monte (*Balzer* 7); 1210 de Caluomonte (*Mp.* II s. 21); 1223 de caluo monte (*KK* I s. 23); 1233 de caluo Monte (*Tyn.* s. 37); 1259/1260 ко Лысцю [...] города (*PSRL* II 854); 1269 de caluo monte (→Nazwa. c); 1270 de Lÿsech (→Nazwa. c); 1286 Calui montis (→Nazwa. c); 1308 Calvi montis (*Mp.* I s. 167); 1311 in Lyszecz (*MPH* IV 738); 1319 de Lisecz (→Nazwa. c); 1326, 1339n. de Caluomonte, Caluimontis (→Nazwa. c); 1328 de Lyszecz (*ZDM* IV s. 54);

Wybór:

1344 Calui Montis, quod wlgariter Lysiec vocitur (→Nazwa. c); 1351 de Lÿssiecz (→Nazwa. c); 1363 de Lysech (→Nazwa. c); 1370 versus Lysecz (*Mp.* III s. 242); 1374 incipiendo a sancta Cruce; in Caluomonte (*ib.* s. 277); 1376–86 in loco castris Calvimontis (*MPHn.* VIII 48); 1393–4 in Lisecz, Lissiecz, Lisszech (*Rachunki* wg indeksu); 1396 monasterii Calvi Montis alias Lisecz (*BP* III 454); 1405 in Calvo Monte alias Lipecz¹ (*ZDM* VI s. 241); 1412 de Monte s. Crucis (*Rachunki* 403); 1417 Calui Montis alias ad Sanctam Crucem in Liszech (*ZDM* I s. 410); 1439 [ścieżka] versus sanctam Crucem; prope monte (*Mp.* IV s. 337); 1441 in Calwo monte alias w Lysczu (*SP* II 2904); 1442 de Caluomonte alias de S. Cruce (*AG* 1846); ok. 1447–50 ad montem [...], cui nomen Calvarie (*MPH* III 300); 1454–5 ad sanctam crucem in Calvomonte; ad sanctam crucem ad Calvum montem et Calvo monte Cracoviam; ad Calvum montem ad sanctam crucem (*ib.* IV 449, 471, 479); 1459 in monte Caluo (*MPHn.* X/2 73);

ok. 1455–80 Calvaria, mons excelsus; in monte Calvarie (*DHn.* I 101); in iugum alpium, que Calvarie vocantur (*ib.* 255); apud Calvarie Montem (*ib.* X 13); in iugum montium, qui Calvariae vocantur (*DLb.* III 227); in monte arduo et nemoroso Calvariae situm est (*ib.* 229); in Lyszech Calvimontis, in alto loco (*DHn.* II 292); in Calvum Montem (*ib.* X 331n.); ad Sanctam Crucem in Calvo montem (*DH* XII 50, 305);

Por. też: 1564 na Lysey gorze (M. Bielski, *Kronika, tho iest...*, Kr. 1564, list 345v); 1584 na Łysej górze, na Łysą górę do świętego Krzyża, na górę Łysą (*Paprocki* 36, 46, 112, 616, 771).

b) Nazwa góry w nowożytnych kronikach dziejów kl.

1536 in Caluo monte; Montem caluum reperit, in quo erat castrum quoddam Lysiecz vocatum; versus Caluum montem; veniens in montem caluum (*Narratio* A2, 2v, 6v, 7v);

[ok. 1538] ku klasztorowi Lysey gory [...] na gorze Golgota (ktora sie wykłada Lysa gora) (*Powieść Ungl.* 4); [1554–67] o tym iako Drzewo Świętego Krzyża na tę Gorę iest przyniesione; na łysej gorze; miesce iedno, Lysa gora wezwane od Zamku Lysiec ktory na niey był, ktory też

tak zwano iż sie zdaleka bielal; ku klasztorowi Lysey gory [...] na gorze Golgota (ktora sie wykłada Lysa gora) (*Powieść Sch.* A1, A2, A3v); 1600 in monte Caluo seu vt quibusdam placet, Calvariae nuncupato (*Warszewicki* 103); montem Caluariae [...] in monte Golgotha, qui mons Caluariae latin appellatur (*ib.* 104v); nomen Montis S. Crucis [...], mons Sanctae Crucis (*ib.* 105); 1604 na tey gorze Lysey w klasztorze; na tey gorze Lysey którą teraz świętokrzyską zową (*Ruffin* A2, A4); 1631 Gora Lysiec; na Gorze Lyßey; na tę gorę łysą (*Krótkie* A2v, A6); 1690 Czemu te Gorę Świętokrzyską, Świętą Gorą, Łysiec albo Łysą Gorą nazywaią?; gorę Świętokrzyską nazywa Kalwaryą. Częścią, iż na tey gorze, wymurowany był Zamek ktory Łysiec zwano: ktory się z tey gory tak wysokiey, na wszystkie strony świata świecił, y murami swoimi bielal: a tak oną swoią świetnością y białością iakoby Kalwaryą iaką, to iest Łysość między gęstemi lassami pokazywał, iakosz do tych czas tę swoię Łysość y świetność pokazuie: dla tego tesz świętą gorą y Łysą abo Łysiec y Kalwaryą iest od Długosza przezwana. Częścią, iż tu na tey gorze, przy pomienionym Zamku Łysiec nazwanym wybudowana była Bałwochwalnica; to iest Boznica, abo Kościół Pogański, przy ktorym także wymurowane były, zacne y znaczne budynki, Pałace, Pokoie, ktore potym (iako się niżej powie) ogień piorunowy rostrzaskał, rozwalił, y spalił. Zaczym, z onych murow rozwalonych kamienie gorę tę pokryły: tak dalece, iż się drzewu, na tym mieyscu rodzić y krzewić niedopuszcili. Y lubo insze gory okoliczne, tey gorze przyległe, gęstemi się lassami, y wysokimi drzewami pokrywały; wierzch iednak tey gory zawsze był ogołocony, nieiaką Łysość abo Kalwaryą pokazuiąc; dla tey przyczyny, Długosz nazywa ią Kalwaryą. Jako tedy dla swoiey Łysości, Łysiec, albo Łysa gora, y Kalwary: tak dla swoiey świetności, którą na wszystkie strony świata świeci między tak wielkimi y wysokimi gorami; między tak gęstemi lassami y drzewami wysokimi, świetna gora iest słusznie nazwana (*Kwiatkiewicz* 1–2); [ok. 1704–7] Calvus Mons a calvitie appellatus, cujus situs vicinus Olympo inter densas sylvas et proceras arbores (*Jonston* I/1 77v).

c) Nazwa opactwa w źr. średniowiecznych i kronikach klaszt.

1166/7, 1208, 1210, 1223, 1233 [abbas] de Caluo monte (→Nazwa. a); 1189, 1206 [abbas] de monte (→Nazwa. a); 1269 ecclesiam sancte trinitatis de caluo monte (*APK.ZR* 21; *Mp.* I 78); 1270 ecclesie Sanctae trinitatis, monasterio videlice ordinis sancti Benedicti de Lÿsech (*AG* 1781; *Mp.* II 476); 1286 Monasterio Calui montis [...] pro uilla condam Calui montis [należąca] (*AG* 1782; *Pol.* 62); 1308 domui Calvi montis (*Mp.* I 138); 1319 ecclesie sancte trinitatis monasterij de Lisecz (*AG* 1782; *Mp.* II 576); 1326 conuentus [...] Monasterium de Caluomonte (*AG* 1783; *Mp.* II 592); 1339 abbas Caluimontis (*Mp.* III 660); 1344 monasterij Calui Montis, quod wlgariter Lysiec vocitur (*KK* I 576);

1344, 1369, 1375, 1380, 1393, 1402, 1404, 1407, 1409, 1412, 1416, 1427n., 1452n., 1494n. monasterii C[c]aluimontis [lub Calvi montis] (*BP* II 155; III 10, 1114, 1119, 1124, 1358; 1830; *AG* 6313, 3246; *Mp.* I 318; III 830; IV 1023, 1069, 1085, 1112, 1158, 1243; *AGZ* VII 24; *TN* XXII 50);

1351 Ecclesie sancte Trinitatis Monasterii de Lÿssiecz (*AG* 1795; *Pol.* 105; *Derwich* 1992 278); 1361 abbas Caluimontis sancte Crucis (*Mp.* III 742); 1363 monasterii Calvimontis de Lysech (*BP* II 1186, 1178); 1366 abbatis Sancte crucis Caluimontis, ad quod monasterium (*AG* 1786; *Mp.* III 795); 1374 domus sancte Crucis (*Mp.* III 864); 1374 Monasterij Tinecensis et [...] de Caluomonte Abbates (*ib.* I 319); 1396 monasterii Calvi Montis alias Lisecz (*BP* III 454); 1398 monasterii in Calvo Monte (*ib.* 557); 1404 monasterij de Lysiec (*Mp.* IV 1085); 1405 monasterium S. Crucis in Calvo Monte alias Lisecz (*ZDM* VI 1681); 1417 conventus Calui Montis alias ad sanctam Crucem in Lisiecz (*ib.* I 323); 1423 monasterii sante Crucis Calui montis (*AG* 1813–4; *Mp.* IV 1209);

1428, 1454, 1465, 1469, 1482 monasterium [lub abbas] sancte Crucis (*Mp.* IV 1259; *TN* XX I; *AC* II 624; *AG* 1878; *MPH* III 413);

1433 monasterii S. Crucis de Calwomonte (*ZDM* II 452); [odtąd forma ta występuje – obok formy monasterii [de, in] Calvi montis – najczęściej, także w wariantach bez „de”, np. 1437,

1439n., 1464–8n. (*AKP* 1, s. 226; *Mp.* IV 1351; *AG* 1863, 2247, 1865, 1869; *Pol.* 221; *TN* XIX 225, XX 68–9), niekiedy zastępowanego przez „in”, np. 1440–1, 1459, 1467, 1485 i in. (*Mp.* IV 1359, 1403; *AG* 1868, 6316; *MPHn.* X/2 73)], sporadycznie Monasterio Montis Calvi sanctae Crucis [np. 1500, testament Stanisława z Wojczyc (*AG* 5706)];

1442 abbas Calvomonte alias de S. Cruce (*ZDK* XII 427); 1442, 1446 monasterij sancte Crucis et eius conuentui in [de] Caluo monte (*AG* 1423, 5847; *Mp.* IV 1423, 1476);

ok. 1460–80 [monasterium:] Calvi montis (*DH* XII 516, 648; *DLb.* III 229); Calvi m[M]ontis Sanctae Crucis (*DH* XI 307n.; *DLb.* III 228n.); S[s]ancte Crucis Calui montis (*DHn.* II 286; VII 247; XI wg indeksów; *DLb.* III 228n. i wg indeksów); Sanctae Crucis (*DH* XI 471; XII 543, 696; *DLb.* III 231n.);

1461 ecclesia antiqua Sanctae Crucis dicta Lisiecz (*Derwich* 1992 182);

1462 monasterii Sanctae Crucis in Calvomonte; in monasterio nostro Calvimontis ad Sanctam Crucem; monasterii Calvimontis; in Calvomonte; ad Calvum montem seu monasterium Sanctae Crucis; in monasterio nostro Sancte Crucis Calvimontis (*CU* II 202–3, 206–7); 1463 Monasterij Calwi montis ad Sanctam Crucem (*AG* 1860); 1496 abbas CalvoMontanus Sanctae Crucis (*ib.* 2661);

1536 ad monasterium Calui montis [Caluŷ] Monasterio caluimontis; Monasterium [...] calui Montis (*Narratio* A6, 7); ok. 1538 ku klasztorowi Lysey gory (*Powieść Ungl.* 4); [1554–67] ku klasztorowi Lysey gory; do klasztoru na Lysą górę; klasztor zawichostki y Lysey gory (*Powieść Sch.* A7, A8v); 1600 Caluimontanum Monasterium; Monasterio Sanctae Crucis (*Warszewicki* 106, 106v); 1604 Klasztor Świętego Krzyża na Gorze Lysey; Klasztor Świętokrzyski na Lysey Gorze (*Ruffin* C2, C3v); 1631 klasztor Świętokrzyski (*Krótkie* A8)².

1. ok. 1460 z. sand. (*DHn.* I 101), 1538n. pow. sand. (*ASK* I/7 210), 1827 pow. opat. (*Tabela* I 288); 1538n. par. [Nowa] Słupia (*ASK* I/7 210).

2. Granice ogólnie.

I. od posiadłości ryc. na N i E od kl. i masywu Łyśca (por. opisy granic wsi Baszowice, Bie-

łów, Bostów, Hucisko, Łomno, Mirocice, Paprocice, Stara Słupia, Serwis, Wymysłów i m. Nowa Słupia); II. od posiadłości bpa krak. na W i S oraz bpa włocł. na S od kl. i masywu Łyśca tudzież klucza podłysogórskiego dóbr klaszt. (por. opisy granic wsi Bartoszewiny, Bussecz, Mirocice, Nowa Huta, Paprocice, Raszkowice, Rataje, Rudka, Senno, Stara Huta, Szklana Huta, Trzcianka, Zerzęcin);

[1360–66] rozgraniczenie dóbr kl. święt. oraz kluczy bodzentyńskiego i kiel. posiadłości bpa krak. (*DHn.* IX 334; *MPHn.* X/2 199)³; 1464 Piotr Dunin z Prawkowic pkom. sand. i Jan Płaczkowski komornik z. odnawiają granice wsi Jeziorko, Bieliny i Lechów należących do bpa krak. oraz Nieskurzów, włości bpa włocł. (*Gacki* 241); 1469 kapituła krak. pośredniczy w ugodzie między Janem bpem krak. a Michałem opatem święt. w ich sporze m.in. o graniczne łąki, postanawia, że granica zostanie wyznaczona przez delegatów kapituły w oparciu o wskazania starców z okolicznych wsi, a do tego czasu, tzn. w tym roku, obie strony powstrzymują się od zbierania siana ze spornych łąk, zaś opat święt. uwolni domowników, sołtysów i poddanych bpa z kluczy bodzentyńskiego i kiel., a zwłaszcza Jana Pniewskiego, Alberta prokuratora kiel. i Świętosława burgrabiego bodzentyńskiego, których uwięził „occasione mortis cuiusdam monasterii sui professi et monachi, detencionisque conversi” (*AC* II 624); 1476 Piotr Dunin z Prawkowic pkom. sand. i star. łączycy wyznacza granice między wsiami Bieliny i Lechów należącymi do Jana Rzeszowskiego bpa i kapituły krak. a posiadłościami Michała opata i konw. święt. Granica biegnie od narożnicy położonej w dąbrowie Rudka, między wsiami bpa krak. Jeziorko i Dębno a włościami kl. święt., przez Rudkę do lasu, czyli do bagna lub do „Gozdu”, podgórzem (Podgorzym) zw. „Okaly” [Skały?] do lasu zw. „Kociec”, stąd do lasu „Czemny” i dalej do ścieżki lechowskiej (Lechowska), wzdłuż niej na S od strumienia „Grdzonow”, wzdłuż niego przez las → „Buzecz” na E, w nim, na końcu → „Sennow”, usypiano kopiec graniczny, dalszej granicy do kopców klucza brokowskiego (Brocoviensis) nie usypiano z powodu nieobecności bpa włocł. (*BO rps* 93 220v–1); 1619, 1639, 1678, 1797n. ko-

lejne spory o granice (*ZDP rps* 1464 13, 35–7, 45n.); 1800 odnowienie kopców granicznych między dobrami kl. święt. a kluczem bodzentyńskim, ob. należącym do rządu, a szczególnie między wsią rządową Jeziorko i klaszt. Bielów (*ib.* 60–6n.; *Lefebvre* V/6 173v).

Lit. *Derwich* 1992 305–15.

2A. Opisy szczytu.

1259/60 [wojsko tatarsko-ruskie] „Potom że poidosza ko Łysciu gorodu i przisedszem’ że im’ k niemu i ob’ stupisza; gorod’ że biasze w lesie, na gorie, cerkwi że biasze w niem’ kamiena swiatoje Troicie, gorod’ że nie twierd’ biasze, wiasze że i togo, izsiekosza że wsie ot’ mała do wielika” (*PSRL* II 854–5); 1376–86 opactwo zostało ufundowane „in loco castris Calvimontis” (*MPHn.* VIII 48)⁴; ok. 1460 „góra Kalwaria, skrzepła z prawie zawsze tu panującego zimna i otoczona częstymi mgłami, deszczami i śniegami, mając w wielu miejscach pieniące się źródła. Ongiś była bardzo rozślawniona z Cyklopów (jeżeli da się wiarę dawnemu ludowemu podaniu), o czym zresztą świadczą bardzo znaczne kupy kamieni ze zrujnowanego zamku, który miano stawiać na górze. [...] potężne zamczysko, mające tak długie ściany i tak wielkie, jak na ów wiek, głazy tak olbrzymim wysiłkiem. Olbrzymiego skupiska głazów tej potwornej budowli i potężnych zwalisk ruin nie mogły zakryć ani ciernie, ani kolce zielska, ani gęste tu drzewa i mchy”. [...] „[Jeleń] wbiegł na szczyt gór, które nazywają Łysą Górą [!], a nad które nie ma w Polsce wyższych. Tu porzuciwszy jelenia zaczęli podziwiać ruiny starych budowli, które skutkiem potopu i długiego czasu zsywały się w bryły skalne, jakie jeszcze i dziś oglądamy” (*DHr.* I 157; II 328; *DHn.* I 101; II 255, 292); 1467 „Monasterium istud infra nemora et magnas silvas consistit” (*AG* 1868); 1468 → p. 3; 1470–80 Bolesław Chrobry i Emeryk, dostawszy się „in iugum montium, qui Calvariae vocantur, ubi quondam habitatio erat famosa cyclopum [...] veterum habitationum, quae et diluvio universalis, et tempora antiquitate in saxorum molem concretae visuntur, devenissent, coeperunt mirari locum in maximae arcis figuram et habitum. [...] Monasterium [...] in monte arduo et nemoroso Calvariae situm est, ex quo in omnem

regionem circumvicinam spatiosus et extensus et quibus oculis non potest terminari, habetur prospectus" (*DLb.* III 227–9); 1508 →p. 5C; 1536, [ok. 1538] →p. Nazwa. b; 1575 „W środku zaś Małopolski leży Łysiec, rzekłbyś łysa głowa czy łysina. Na tym szczycie wznosi się klasztor...” (*Kromer* 29); 1577 „Templum hoc et ruinosum loca” (*Articuli* 14); 1585 „Mons Crucis [...] Cernitur templum illud et monasterium fere decem milliribus, vsque adeo mons in alta rupe eminet” (*Sarnicki* D4); 1599 „Nam praeter quod ab universali totius orbis diluvio, vt credere par est, innumera lapidum congerie oppletus est, ipsa etiam arte instar munitionis alicuius in summitate montis Calui erectae, conspicuus admodum a longe apparet, et ex vestigiis antiquis, ceu quibusdam vallibus et propugnaculis vallatum aliquando fuisse licet videre. Circa quem locum varia ferarum genera, et vix non omnes omnium nominum sylvestres aues, et delicatiores quique pisces in copia capiuntur, adeo vt non modo ad inhabitantium, sed etiam ad eo confluentium voluptatem, et Regni adeo ipsius dignitatem, abundantissimum...” (*Warszewicki* 103v); 1604 pielgrzymi odwiedzający opactwo pytają się „co za przyczyna rozwalenia owych murów, także wałów z niepodobną ludzką pracą szeroko i dosyć wysoko w około Klasztoru vsypanych [...]” [Łysa Góra była miejscem schronienia w czasach pogańskich i dlatego] „iż też trzema wałami kamiennymi dosyć szeroko y wysoko prawie z podziwieniem ludzkim, tylko dwoie miejsca na kształt dwubron zostawiwszy osypali [...] położeniem swym, zwłaszcza kiedy jeszcze szersze y gęstsze puszcze były, y osypaniem wałów mocnych...” była obronna (*Ruffin* A2v, A4n.); 1631 →p. 6F; 1632 „Pośrodku Małej Polski sterczy jedna tylko góra, Łysą zwana, na której wznosi się klasztor sławny [...], nad którą w całej Polsce wyższej nie znajdziesz” (*Starowolski* 1976 60, 81); 1650 „Syluae magnae circa [...] Monasterium in Monte et sub Montae sitae” (*AG* 1953); 1690 rycina w dziele *Kwiatkiewicza*, k. 2, na której widoczny m.in. mur lub parkan otaczający klasztor oraz opis *ib.*, s. 1–4, w cz. jak 1604, w cz. →Nazwa. b; [ok. 1704–7] „Calvus Mons a calvitie appellatus, cuius situs vicinus Olympo inter densas sylvas et proceras arbores [...] assiduo pene rigori

ris frigore excelssimus, frequentiores nivis nebulas producat, scaturientes in plerisque locis habens fontes, cui ingentissimam quondam lapidum acervi arcem impositam ignibusque coelo tonante delapsis fulmine ictam in lateribus Montis prostratam, et Gigantes Cyclopesque post universae terrae diluvium eam inhabitasse narrantur...” (*Jonston* I/2 77v); [1737] „Fortece Swoiey, którą też trzema wałami kamiennymi, z wielką pracą y kosztem na koło góry otoczyli y obsypali, szerokością y wielkością nad podziwienie ludzkie, którym się y teraz pilnie przypatrującym y uważającym toż rośnie zadumienie, że tak wielkiey pracy czas łakomy nie pożarł, y nie zgładził. Dwoie tylko miejsca nakształt dwóch bram, w tych wałach y okopach zostawiwszy. Sama zaś Góra naturalnie głazami wielkimi iest obsypana, y obroniona, przystępu łatwego nie pozwalając; y owszem od Pułnocy, swoją wysokością y przykrością iest wielce ciężka y nie dostępna, od Wschodu y Miasteczka Słupi, ma drogę teraz nową, y ścieżkę dawną; od Południa nie tak w prawdzie przykra, ale gęstemi lasami, dołami, do wolnego przeyscia zatrudniona. Na Zachod ma nie co równiny, ale do żadney prace Domowey niesposobney, dla głazow, w które ta góra obfituje: przeto by naywybornieysze ziarno pracy ludzkiey uschnąć musi, y nie raz zasiane wzrostu nie wzięło. Są y zimna ale nie mrozy ustawiczne, albo śniegi leżące, iako na gorach Dostryńskich w Szwecyi, lub na Karpacie w Węgrzech: prędzey w prawdzie zawitaia, dłużej trwaią, dla czego frukty iakiekolwiek swey pory doysć nie mogą. Ma iednak y ciepło ale nieuprzykrzone, gdy na nosie ani mucha ani komar nie usiedzie: Wieia y miłe fawoniusze nie tylko mroźne Akwilony. [...] Często się trafia y na tey gorze, że Słońce iaśniej przyswieca, lubo na dole nie pogoda, y gęste mgły, iako też y opak, a naybardziej gdy dżdzyne chmury o Klasztor się obiaia, lub gdy w górą mgły się zbiaia. To zaś nayosobliwszego iest, że na tey gorze oczy się dobrze maią choć o kilkanaście mil prospektem kontentować mogą” (*Jabłoński* 11–2 oraz rycina na k. 2, na której widoczny m.in. mur z cegły lub ciosów otaczający claustrum); 1792 „Góra ta po większey części ze skały złożona, w daleko większym wydziale przysypane jest kamieniami,

których potrzaskanie, nieregularna forma, stopy nierówne, dowodzą gwałtownie niegdyś wzruszonej tej góry powierzchnie. Dostyć rozsądny jeden Benedyktyn powiadał mi, że kawałki lawy w lesie znajdował; stary przeor to samo potwierdzał: zdaje się więc że wulkany były w tem miejscu. [...] Powiadano mi dawniej w Warszawie, że widać zwałiska pogańskiego kościoła; lecz na miejscu będąc ani śladu nie widziałem, ani najmniejszej wiadomości zasięgnąć w tej mierze nie mogłem. Lecz to pewne, że umyślnie zrobione, w znacznej od siebie odległości będące kamienne wały, służyły za obronę temu miejscu, czy to zaś pogańska ręka sypała? mniemania w tej mierze byłyby próżne” (T. Czacki, *List do Mikołaja Wolskiego, szambelana i przyjaciela króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, Ordyna Druskienickich źródeł. Pismo zbiorowe...*, Gródno 1846, zes. 8, 17–8); 1819, 1844, 1862–73 →p. 3; 1881 →p. 6F; XIX w. liczne opisy⁵; XX w. liczne opisy⁶, por. np. *Dybczyński* 104–14; *Gąssowscy* 11–23; S. Wiczorek, *Święty Krzyż. Monografia krajoznawcza*, W. 1974; *Jastrzębski* 3–4. Zob. też p. 8 oraz ryciny: „Kłasy” 43, 1886, s. 40; TI 1899, s. 247.

Lit. *Gacki* 8–14; *Derwich* 1992 19–23; Idem, *Najważniejsza góra Lechitów*, „Ikar” 3, 1995, nr 12(28), 33–5.

2B. Drogi na Ś.K.

1410 droga z →Nowej Słupi na Ś.K., później zw. Droga Królewska, obok droga towarowa, później zw. Droga Zieloną, można na nią było wjechać wozem ciągniętym przez woły lub lekkim powozem konnym (→Nowa Słupia, p. 6D; *Jabłoński* 11, 116–7; K. z Tańskich Hoffmanowa, *Przejażdżka w Sandomierskie*, [w:] *Dziela Klementyny z Tańskich Hoffmanowej*, W. 1876, (1828) 271; *Gacki* 13–4; X...a, *Z wędrowki po ciernistych drogach*, „Wędrowiec” 29, 1891, t. 2 132, 148); 1437 ścieżka z Bielowa na Ś.K., przecinająca granicę między Bielowem a Mirowicami (*Mp.* IV 1351); 1508 →p. 5C; 1595–1608 z fundacji opata Michała Maliszewskiego powstała tzw. niegdyś Brama Królewska i Droga Krzyżowa z Nowej Słupi na Ś.K. (*Gacki* 90–1; *Sczaniecki* 1985 146); [1737] →p. 2A; poł. XIX w. istnieje ścieżka z Baszowic (*Gacki* 13; W. Zapadłowski, *Wędrowki po ziemi świętokrzyskiej*,

TI 1882, s. 151) oraz droga z →Wólki Milanowskiej (*Gacki* 13); 1887 w budowie droga z opactwa na W od Kielc (J. Siemiradzki, *Z wycieczki w góry świętokrzyskie*, TI 1887, s. 182); XX w. ścieżka z Łaz (*Bielenin* 1959 308).

Uw. Wg E. Gąssowskiej i Z. Woźniaka (*Łysa Góra*, IA. Badania 1979, W. 1980 193–4) we wczesnośredniowiecznym wale otaczającym wierzchołek Ś.K. (→p. 8Ab) istniały pierwotnie dwa przejścia (bramy): na E, w kierunku Nowej Słupi, między dzisiejszymi drogami Królewską i Zieloną, oraz na S, w kierunku Wólki Milanowskiej. Pierwsze z nich wskazuje miejsce przebiegu pierwotnej, najstarszej wersji Drogi Królewskiej ze Słupi. Nie wiadomo, czy właśnie te dwie „bramy” mieli na myśli W. Ruffin i J. Jabłoński (→p. 2A, 1604, [1737]). W ich czasach musiały już istnieć przejścia przez wał na N, na polanę →Bielnik i dalej do Bielowa, Baszowic i Mirowic, oraz na S, w kierunku Wólki Milanowskiej, na południowe zbocze Ś.K., gdzie Bened. wykorzystywali dobrze nasłonecznione polanki na uprawę ziół, mieli też (wg *Dybczyńskiego* 113) 2 sadzawki i ujęcie wody pitnej. Por. też *Gąssowscy* 28n.

3. Własne kl. święt.

1394 karczma na Ś.K., w której mieszkają pracujący w kościele klaszt. malarze ruscy (*Rachunki* 192, 197, 207); 1427 Mikołaj opat, dzieląc majątek klaszt., przeznacza na potrzeby konw. czynsz z karczem na Ś.K., ile by ich zakonnicy nie pobudowali, zastrzegając dla siebie dochody z targu corocznego (*ZDM* II 390); 1468 Kazimierz Jag., dowiedziawszy się od opata Mikołaja, że corocznie, na Zielone Świątki, przybywają na Ś.K. tłumy ludzi obojga płci na jarmark roczny niezatwierdzony żadnym przywilejem, podczas którego przy głośnie muzyce trąb, piszczałek, bębnow i innych instrumentów zabawiają się tańcem ze śpiewkami, klaskaniem i innymi żartami, a nadto dochodzi do kradzieży, zabójstw i innych nieprawości, to zaś wszystko bezczęści owo miejsce, gdzie winno ciągle rozbrzmiewać słowo boże, i zakłóca trwającą w dzień i w nocy służbę bożą [w kl.], na prośbę tegoż opata znosi jarmark, ustanawiając w jego miejsce w mieście Słupi [Nowej], położonym pod Ś.K., 2 jarmarki tygodniowe: na Zielone

Świątki i na ś. Wawrzyńca [10 VIII], a także zakazuje dostarczania na szczyt Ś.K. w te dni piwa i innych trunków, wyłączwszy jednak spod zakazu karczmę z dawna tu istniejącą, która ma funkcjonować na dotychczasowych zasadach (AG 1869; Pol. 222)⁷;

1470–80 k. opactwa, na górze [tzn. Ś.K.], znajduje się karczma bez roli, przeznaczona bardziej dla wygody przybywających tu osób niż na potrzeby kościoła, która płaci opactwu 2 grz. czynszu, zaś pod Ś.K. znajduje się inna karczma posiadająca role w kierunku Bodzentyna, która płaci także 2 grz. czynszu. Poza tym na Ś.K. znajduje się łaźnia klaszt., obsługiwana przez łaźnienego z Nowej Słupi. Kmiecie z należącego do bpa włocł. Piotrowa dają podwozy na Ś.K. (DLb. III 230; I 628); 1529 do stołu opata należy młyn Lip, płacący 2 grz. czynszu⁸, a do stołu konw. należą: karczma pod kl. płacąca 1 grz. czynszu, 2 młyny pod Ś.K.⁹ płacące łącznie 4 grz. czynszu oraz huta szkła pod Ś.K. [→ Szklana Huta] płacąca 3 grz. czynszu (LR 350); 1610, 1611 → Nowa Słupia, p. 5B; 1650 gospoda na Ś.K., z której czynsz należy do stołu konw. (AG 1913); 1787 kl., podklasztorze i inne chałupy mają 71 mkw (Spis I 399; II 118); 1815 do kl. należy m.in. las podgórny (Gacki 265);

1819 20 osób rodziny świeckiej: zakrystian, organista, 2 kapelmistrzów, felczer, stolarz, murarz, kowal, szewc, krawiec, pracza, piekarz, kucharz, kuchta, wołowiec, mularz, 2 palacze, kredensowy, lokaj przeora (AOkup. 18–9); 1819 „Wychodząc z kl. przez ogród stał gmach murowany, zw. Hospiturat czyli Dom gościnny. [...] Pod tym domem urządzono browar piwny. Na końcu ogrodu znajdował się dom dla sług klaszt. i pomieszczenia na sprzężaj potrzebny do posługi domowej. Domostw za murami klasztoru opasującymi nie było wcale na Górze, oprócz jednej karczemki”. Służba klaszt.: „organista, zakrystian, furtian, kapelistów dwóch, snycerz, stolarz, kowal, szklarz, felczer, krawiec, szewc, kucharz, piekarz, mularz, wołowiec, palaczków dwóch. Bez wątplenia było ich więcej, póki kl. nie przeczuwał upadku. Kapelę [muzyczną] już 1818 r. rozpuszczono. Służba wiele izb i cel zajmowała w kl.: niektórzy mieszkali w Nowej Słupi i stam-

ąd przybywali na czas pełnienia swoich obowiązków” (Gacki 75–6);

1827 na szczycie znajdują się 2 domy i 12 mkw (Tabela I 288); 1844 tu, na szczycie, „oprócz kościoła z klasztorem, są różne zabudowania, ogrody i łąki” (Baliński 309); 1862–73 „Szczytu gdzie stoi kościół i kl. Święto-krzyżski będzie do 10 morgów rozległości. Równia to mniej więcej pochyła, długości staj 5, a szerokości blisko półtora staja wynosząca. Mieści się na niej kościół z klasztorem, dzwonnica i hospiturat murowane, oraz drewniane: szopa i chałupka (dawniej karczemka). Resztę zajmują ogród, pola i krzaki. Łąki i sadzawki są poniżej pierwszego pasa [tzn. na → Bielniku?]” (Gacki 10–1); 1881 → 6F; 1886 stara, zarzucona sadzawka klaszt.¹⁰ (Z przejażdżki po kraju. Listy Andriolego do Adama Pługa, „Kłosa” 43, 1886, s. 42); 1912 na południowym zboczu Ś.K. 2 sadzawki, na E od nich rumowisko skalne z polanką ze źródłą wodą pitną (Dybczyński 113).

Uw. O hodowli ryb w okolicy kl. wspomina już w 1599 r. K. Warszewicki (→ p. 2A). Nasłonecznione polanki na południowym stoku Ś.K. używane były przez Bened. jako zielniki – uprawiano tu zioła lecznicze na potrzeby apteki klaszt. potwierdzonej w XVIII w. (Derwich 1992 534–7).

5A. Kościół i kl. Bened.

a) Fundacja.

Wg tradycji z lat 60-tych XIV w. opactwo pw. ś. Trójcy fundował „in loco castri” Bolesław Krzywousty zaraz po 1132 r. (MPHn. VIII 48; Derwich 1992 192–8)¹¹; [koniec XIV w.] wg autora Rocznika świętokrzyskiego tzw. młodszego ś. Emeryk, księżę węgierski, mąż córki Mieszka I, ofiarował podczas panowania Mieszka już istniejącemu opactwu na Ś.K. relikwiarz z częściami Drzewa Krzyża Ś. (MPHn. XII 6–7; → p. 5Ba); 1427 Mikołaj opat. święt., dokonując podziału majątku klaszt., stwierdza, że fundatorami kl. byli książę Bolesław i komes Wojsław (ZDM II 39)¹²; [poł. XV w.] wg autorów III i IV redakcji Katalogów bpów krak. opactwo św. założył Wojsław w l. 1014–23, gdy bpem krak. był Poppo (MPHn. V/2 42, 54), wg autora redakcji V tychże Katalogów fundatorem w tym samym czasie był Zbysław (Sbislaus), a Wojsław

uposażył już istniejące opactwo podczas rządów następnego bpa krak., Gompona, w l. 1023–32, dając mu pewne wsie i folwarki (*ib.* 81–2)¹³; [ok. 1460] wg Długosza opactwo wraz z kościołem pw. ś. Krzyża fundował w miejscu zamku Cyklopów w 1006 r. Bolesław Chrobry za namową swego krewniaka i gościa ś. Emeryka, królewicza węgierskiego, który ofiarował „temu miejscu krzyż dwuramienny zawierający dużą część drzewa Pańskiego obramowaną skromnie srebrem”, pochodzący z daru cesarza z Konstantynopola dla jego ojca, Stefana, króla węgierskiego. W 1022 r. Wiśław h. Zabawa uposażył już istniejące opactwo ś. Krzyża częścią swoich posiadłości. Także w czasie rządów Bolesława Chrobrego „Woyslaus [...] fundatoris intencione pro vite solitarie devocione fundamenta claustris iecit et erexit, vel, ut verius loquar, iactis dudum et erectis insigne augmentum prestitit” (*DHn.* I 101; II 255–6, 286, 292)¹⁴; 1470–80 w 1006 r. Bolesław Chrobry za namową ś. Emeryka królewicza węgierskiego, swego gościa i krewnego, fundował opactwo pw. ś. Trójcy oraz kościół klaszt. pw. ś. Trójcy i ś. Krzyża i sprowadził doń mnichów z opactwa na Monte Cassino, zaś Emeryk podarował im „bifurcatam cruce[m], notabilem portione[m] ligni Dominici continentem, modico et tenui argento parum deaurato desuper obductam, parenti suo Stephano Hungariae regi a Graecorum caesare Constantinopoli pro insigni munere transmissam, quam [...] Emericus in pectore ex donatione parentis gestare consueverat”. Kl. ten uposażył później pewnymi posiadłościami ze swej ojcowizny komes Wiśław h. Zabawa, zaś abp krak. Poppo wydzielił mu ze swego stołu liczne dzies. snop. (*DLb.* III 228–9)¹⁵; [2 poł. XV w.] opactwo zbudowano w 1020 r. (glosa marginalna, *BCz. rps* 1315 239)¹⁶; [koniec XV w.] wg autora nieznanego „cronica vulgaris Polonici que est apud dominum Odrovąszch in Russia” Stefan król węgierski po chrzcie i małżeństwie z bratanicą (filiastą) ś. Zygmunta zamienił na kl. bened. zamek zw. Łysa Góra z lasami i wsiami, który otrzymał w posagu, a w którym przebywała aż do ślubu jego przyszła małżonka (*MPHn.* XII 6; *Zathey* s. 472)¹⁷; 1536, ok. 1538 „Dąbrówka [...] kazała zbudować kościół i poświęcić [...] Świę-

tej Trójce. Tamże wezwawszy sześć mnichów zakonu ś. Benedykta [...] z Zozea miasta czeskiego, zbudowała im klasztor niewielki i nadała im część imienia z posagu swego, który potem klasztor wielki a sławny król Bolesław Chabry na prośbę tejże Dąbrówki, matki swojej [...] roku szóstego po koronacyjej większym imieniem nadał i dostatkiem większym zmurował”¹⁸. „W historyjach dziejów polskich od dawnych lat znajduje się, iż szóstego roku po tysiącu lat od narodzenia bożego klasztor zakonu ś. Benedykta na Łysej Górze założył [...] Bolesław Chabry”. Ś. Emeryk, zięć i gość Bolesława Chrobrego, w 1003 r. ofiarował temu klasztorowi relikwiarz z 5 częściami Krzyża ś. oprawionymi w srebro, który ś. Helena podarowała swemu synowi „z najwyborniejszych części krzyżowych”, ten zaś podarował go pap. Sylwestrowi, a pap. Benedykt przesłał go Stefanowi królowi węgierskiemu. Przy przekazaniu relikwii asystował Emerykowi bp krak. Lampert, a „opat miejsca onego, ubrawszy się też w odzienie kapłańskie, zabiegał ze wszystką bracią aż pod górę, gdzie dziś jest zbudowana kaplica ku czci wszystkim świętym” (*Narratio* A1–A1v, A5v–A6v, tłumaczenie – *Powieść* 269–70, 274–7)¹⁹; 1593 na pytanie o fundatorów i patronów zadane przez wizytującego opactwo kardynała Jerzego Radziwiłła, administratora bpstwa krak., zakonnicy św. odpowiedzieli, iż „ex traditione ecclesiam eadem esse tituli SS. Trinitatis, sed literas erectionis et fundationis iam pridem intercidisset, ex quibus id melius constare posset”. Jednakże wizytatorzy, przeszukawszy dokumenty i katalog, znaleźli dok. z 1427 r. w sprawie podziału dóbr klaszt. „ex qua constet fundatores eiusdem ecclesie et monasterii fuisse Boleslaum ducem Poloniae et Woislaum comitem” (*BJ rps* 3544 154–5)²⁰; 1599n. kronikarze klaszt., poczynawszy od Warszawskiego, a na Szepińskim skończywszy, rozwijali i uszczegółowiali wersję fundacji opactwa zaprezentowaną w 1536 r. Dziejopisarze nieklasztorni przyjmowali zazwyczaj wersję wypadków podaną przez Długosza, → [ok. 1460], 1470–80; niedatowane glosy z XV-wiecznych kodeksów św. wynotowane przez G. Lefebvre’a, pochodzące najwcześniej z przełomu XV/XVI w., zapewne z XVI–XVIII w.: 1. opactwo pw. ś. Trój-

cy i ś. Krzyża założył ś. Emeryk za zgodą Bolesława Chrobrego, a właściwie podarował mu relikwię ś. Krzyża i wyjednał wiele przywilejów od pap. Sylwestra IV, zaś pierwszymi fundatorami kl. byli król Bolesław Chrobry i komes Wojśław w 1025 r. (*Lefebvre* VI/2 184v–5²¹; *Derwich* 1992 258); 2. kl. ś. Trójcy na Łysej Górze został założony w 969 r. przez Dąbrówkę, ż. Mieszka I, która sprowadziła doń mnichów bened. z kl. ś. Prokopa w Czechach, zaś relikwię ś. Krzyża, którą posiadała od swojej prababki Heleny „Constantini”, podarował opactwu w 1038 r. Emeryk, s. ś. Stefana i mąż córki Mieszka II, syna Bolesława Chrobrego (*Lefebvre* VI/3 185n.²²; *Derwich* 1992 258); 3. ś. Emeryk, s. ś. Stefana króla węgierskiego, zięć Mieszka, księcia Polski, podczas polowania w okolicy Kielc ofiarował w 1037 r. kościołowi i zakonnikom ś. Benedykta na Łysej Górze „alias Lysecz” ś. Krzyż przechowywany w pectorale (*Lefebvre* VI/14 210v²³; *Derwich* 1992 258).

b) Fundatorzy, patroni.

1269 Bolesław Wstydl. wraz z żoną wydają przywilej w sprawie wsi → Grzegorzewice należącej do „eiusdem cenobii nostre” na Łysej Górze (*Mp.* I 78); 1286 Leszek Cz. bierze pod opiekę kościół ś. Trójcy na Łysej Górze „a nostris maioribus constructam” (*Pol.* 62); 1427 Mikołaj opat świet., wydzielając z majątku klaszt. oddzielny stół konw., stwierdza, że robi to m.in. „pro animabus fidelium defunctorum huius loci”, zwalnia dobra zakonników od obowiązku dostarczania sepów, także w wypadku „adventu domini regis, regine, sive cuiuscumque hospitis vel patroni genero predicto descenditis”, oraz wznawia liturgię żałobną „pro defunctis fundatoribus et benefactoribus supradictis”, m.in. w Suche Dni „misam defunctorum cum pheretro exornato tumulis predictorum fundatorum defunctorum ante altare S. Michaelis, ubi corpora generis predicto comitis descenditis requiescunt...” (*ZDM* II 390); 1458 król nadaje pr. patronatu i prezenty nad kościołem par. w → Wąwolnicy kl. świet., który „per predecessores nostros colende memorie Polonie reges ad laudem et ad honorem omnipotentis Dei eiusque matris Marie virginis benedictę super omnes exiguis admodum et levibus proventibus sunt dotati et in

eiusdem fundati et erecti...” (*Mp.* V/E 5); 1509 Zygmunt St. powiadamia Jana bpa krak., że jako „patronus et tutor conventus et Monasterij [...] legitimus” zatwierdził erekcję Piotra, profesa świet., na opata tego kl. (*MK* XXIV 132; *MS* IV/2 9044); 1536 Zygmunt St., do którego należy pr. patronatu nad opactwem świet., potwierdza zawartą dzięki jego interwencji ugodę między kl. świet. a Hieronimem Łaskim (*AG* 1892; → Koniełoty); 1585 opactwo zostało fundowane przez członków rodu Dębno (*Sarnicki* D4); 1593 fundatorzy → p. 5Aa. W kościele konwentualnym nie wolno dokonywać pochówków osób spoza konw., oprócz „sucessoribus fundatorum eiusdem ecclesie vel insigniorum fundatorum” oraz pielgrzymów, zakonnicy muszą odprawiać liturgię żałobną „pro fundatoribus” (*BJ rps* 3544 156); 1690, [1737] w kl. odprawiany jest w dniu 1 X anniwersarz za duszę Bolesława Chrobrego fundatora i dobrodzieja, a w dniu 7 X anniwersarz za duszę „hrabiego” Wojśława dobrodzieja, ofiarodawcę kilku wsi (*Kwiatkiewicz* 33, 59; *Jabłoński* 42, 198); 1599n. → p. 5Aa²⁴.

c) Wezwanie²⁵.

Przy fundacji → p. 5Aa; 1259/60, 1269–1351, 1386 kościół klaszt. pw. ś. Trójcy (*PSRL* II 854n.; *Mp.* I 78; II 476, 576; *Pol.* 62, 105; *ZDM* VI 1519); 1361n. opactwo ś. Krzyża na Łysej Górze (*Mp.* III 742n.); 1393–4 kościół ś. Krzyża (*Rachunki* 156, 202–3, 164, 197); [poł. XV w.] kościół i kl. pw. ś. Krzyża (*MPHn.* X/2 69, 72, 73); 1461 rekuncylacja starego kościoła ś. Krzyża (ecclesia antiqua Sancte Crucis dicta Lissecz), usunięty został wielki ołtarz pw. śś. Trójcy, Benedykta i Wawrzyńca, ołtarz w starym kościele po prawej stronie od S dedykowano śś. Barbarze i Katarzynie, po lewej stronie śś. Mikołajowi, Wojciechowi i wszystkim Wyznawcom, trzeci, od N, śś. Emerykowi (Hemrici) i Janowi Chrzcicielowi, czwarty, od S, śś. Michałowi [→ p. 5Ab, 1427], Stanisławowi patronowi i Łukaszowi Ewangelście. W kaplicy ś. Krzyża ponownie poświęcono ołtarz wraz z epitafium pochowanych tu braci. W nowym kościele [tzn. przedłużeniu starego] konsekrowano ołtarz za wejściem z krążganków, ołtarz wielki oraz dwa kamienne ołtarze w jego rogach (*Lefebvre* VI/5 188; *Łoś, Semkowicz* 8–9; *Derwich* 1992 182–3);

por. też 1584: „Kościół ś. Trójce na Łysej górze”, „w klasztorze świętej Trójce na Łysej Górze, który teraz zowią Świętego Krzyża”, „Na Łysej Górze w kościele u ś. Krzyża”, „na górę Łysą do klasztoru ś. Trójce” (*Paprocki* 46, 384, 575, 771).

d) Dokumenty do poł. XIV w.

1269 → Grzegorzewice, p. 3; 1270 Bolesław Wstydl. i jego ż. Kunegunda, oglądawszy i rozważywszy przywileje i wolności kl. nadane mu przez ich przodków, udzielają opactwu licznych wolności oraz potwierdzają nadanie warzonki z warzelni soli w Bochni, zamieniając je [w zamian za → Osieczek?] na wieczysty czynsz 5 grz. rocznie (*Mp.* II 476; *AG* 1781; → Braciejowice, p. 3); 1286 Leszek Cz. bierze pod opiekę kościół pw. ś. Trójcy na Łysej Górze i potwierdza z wielkimi zmianami wolności oraz czynsz 5 grz. srebra z pieczyn z Bochni, nadane opactwu przez jego wuja Bolesława w zamian za ofiarowaną mu przez opata Jakuba wieś Osiek [ob. Osieczek] (*Mp.* III 62; → Braciejowice, p. 3); 1308 → Czerwików, p. 3; 1319 Władysław Łok. transumuje dokumenty z l. 1270 i 1286 oraz przenosi wszystkie posiadłości kl. na pr. niem. (*Mp.* II 576; *AG* 1782); 1326 → Celejów; 1328 → Lublin, p. 3A; 1339 → Rzepin, p. 3; 1344 → Kraków, p. 3A; 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt. [tzn. 1 m. i 29 wsi]: Pietrzejowice, Przewody i Trębaczowice w z. krak., Szczeglin [cz.], Wojsław, Koniełoty, Święcice, Wolę Pluskaną [ob. Serwis], Modliborzyce, Jagnin, Wlonice, Kraszków [cz.], Szczegło [cz.], Worowice [cz.], m. Słupię [Nową] z przyległą wioseczką Słupia [Stara], Zakrzów [cz.], Rataje [ob. Wólka Milanowska], Mirocice, Rzepin, Rzepinek, Żerniki [cz.], Boleszyn i Braciejowice w z. sand., Ciepłą w z. rad., Celejów, Opatkowice [lub.], Węgierce [cz.?] i Długie w z. lub., a także [dopisane po formułach końcowych] Głodno (*AG* 1795; *Derwich* 1992 278; *Pol.* 105; *Gacki* 199).

e) Przywileje generalne.

1270, 1286, 1319, 1351 → 5Ad; 1366 Kazimierz Wlk. dla sfinansowania wydatków na budowę kl. nadaje opactwu święt. obszerny imm. ekonomiczny (*Mp.* III 795; *AG* 1786); 1386 Władysław Jag. transumuje dok. z 1351 r. (*ZDM* VI 1519); 1423 tenże potwierdza okazany przez jego

spowiednika i kaznodzieję, Bened. święt. Mikołaja Mniszka, przyw. Kazimierza Wlk. [z 1366 r.] uwalniający posiadłości kl. od wszelkich ciężarów (*Pol.* 196; *Mp.* IV 1209; *AG* 1813–4); 1440 Władysław Warn. potwierdza przywilej ojca z 1423 r. (*Pol.* 211; *Mp.* IV 1360; *AG* 1828); 1442 tenże przenosi na pr. średz. wymienione posiadłości kl. święt. [wymienione 26 wsi, w rzeczywistości kl. posiadał 29 wsi i 1 m.]: Starą Słupię, Pokrzywiankę, Rzepin, Rzepinek, Lenartów Most, Florencję, Boleszyn, Milejowice [cz.], Wierzbątowice, Janowice [sand.], Kraszków [cz.], Modliborzyce, Wolę [ob. Serwis], Baszowice, Mirocice, Bielów, Koniełoty, Święcice, Tuklęcz i Wojsław w z. i pow. sand., Pietrzejowice i Przewody w z. i pow. krak., Braciejowice, Głodno i Zakrzów w z. i pow. lub. oraz Mniszek w z. sand. i pow. rad. [pominięto Wólkę Milanowską, cz. Szczegła, cz. Worowic, m. Nową Słupię] (*Pol.* 212; *Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1455 Kazimierz Jag. transumuje dok. z 1440 r. (*Pol.* 211; *AG* 1854); 1457 tenże odnawia i zaostża ustawę Kazimierza Wlk. o przechodach wojsk (*Jonston* II/27 43v; *TN* XIX 77; *Tyn.* 221)²⁶; 1464 tenże zakazuje oprawcom sądzić kmieci kl. święt. i wymagać od nich stacji oraz nadaje opactwu pr. król. obory, czyli pr. zajmowania cudzego bydła w szkodzie (*Pol.* 221; *APK.ZR* 144); 1491 Kazimierz Jag., widząc przywileje swoich poprzedników, uwalnia posiadłości kl. święt. od podatku 2 gr, zwalnia także od niego kupioną niedawno przez opactwo wieś Dziurów (*AG* 1881; *Gacki* 220–1); 1494 Jan Olbr. własnoręcznie potwierdza przyw. z 1453 r. (*Pol.* 236; *AG* 1854); 1499 tenże uwalnia dobra opactwa na okres 3 lat od wszelkich powinności i podatków ze względu na ich zniszczenie w wyniku działań wojennych (*MS* II 1360); 1502 Aleksander Jag. potwierdza wszystkie wolności opactwa święt. (*ib.* III 506); 1506 tenże transumuje dok. z 1286 r. i zamiast 5 grz. srebra przyznaje opactwu 5 bałwanów soli rocznie z żupy bocheńskiej (*Pol.* s. 137–9; *AG* 1884); 1507 Zygmunt St. potwierdza wszystkie wolności opactwa święt. (*AG* 1909); 1510 Zygmunt St. transumuje dok. z 1455 r. wraz z jego potwierdzeniem z 1494 r. (*Pol.* s. 471–3; *AG* 1886); 1535 Zygmunt St. transumuje dok. z 1351 r. (*AG* 1891; *Gacki* 224–5); 1546 → Cza-

zów, p. 3; 1553 Zygmunt A. transumuje przyw. Władysława Jag. z 1423 r., Kazimierza Jag. z 1455 r., Zygmunta St. z 1507 r. oraz tegoż z 1535 r., przy czym zmienia treść dyspozycji dok. Kazimierza Wlk. z 1351 r., zawartego w przyw. Zygmunta St. z 1535 r., w ten sposób, iż przenosi z pr. polskiego na pr. niem. wszystkie posiadłości kl. wyliczone przez aktualnego opata świet., a mianowicie: m. Nową Słupię, wioseczkę Starą Słupię, Pokrzywiankę, Czażów, Skały, Wólkę Milanowską, Rzepin, Rzepinek, Pawłów, Dąbrowę [cz.], Zawadę [cz.], Dziurów, Wanację, Boleszyn, Prawęcín, 1/2 Dołów, Kraszków [cz.], Janowice, Milejowice [cz.], Jeżów, 1 kmieciea w Szczegle, 1 kmieciea w Worowicach, Baszowice, Mirocice, Bielów, Serwis i Modliborzycy w z. sand., Pietrzejowice i Przewody w z. krak., Braciejowice, Goszczę, Boiska, Zakrzów, Michałów i Dziurów [?, wymieniony ponownie] w pow. rad. oraz Głodno i 1/2 Niedźwiady w pow. lub. [opuszczono Hucisko i Wierzbátowice], czyli 1 m. i 35 wsi [w rzeczywistości kl. posiadał 37 wsi], w tym 8 w cz. (AG 1909); 1592 Zygmunt III Waza transumuje dok. Zygmunta z 1553 r. (*ib.*; Gacki 235); 1633 Władysław IV Waza transumuje dok. ojca z 1592 r. (AG 1912); 1649 Jan Kazimierz transumuje dok. poprzednika z 1633 r. (*ib.* 1928); 1669 Michał Korybut Wiśniowiecki transumuje dok. Jana Kazimierza z 1649 r. (*ib.* 1920); 1685 potwierdzenie dok. z 1286 r. (*ib.* 1921); 1685 Jan III Sobieski transumuje dok. z 1669 r. (*ib.* 1922); 1699, 1740 August II Mocny i August III transumują dok. z 1669 r. (→p. 5Af); 1766 Stanisław August Poniatowski transumuje dok. z 1740 r. (→p. 5Af); 1785 za pomocą kolejnych potwierdzeń przyw. Władysława Jag. z 1423 r. [z l. 1592, 1699, 1766] kl. świet. odpięra żądanie kapitana Kacpra Czarnka, któremu król nadał w dożywocie sepy z dóbr opactwa świet. (Gacki 235);

Lit. na temat immunitetu – Derwich 1992 411–30.

f) Nadania solne.

1270 Bolesław Wstydl. z żoną potwierdzają nadanie warzonki z warzelni soli w Bochni i zamieniają je [w zamian za Osieczek?] na wieczysty czynsz 5 grz. rocznie (*Mp.* II 476; AG 1781); 1286 Leszek Cz. potwierdza czynsz 5 grz. sre-

bra z pieczyn z Bochni, nadany opactwu przez jego wuja Bolesława w zamian za ofiarowaną mu przez opata Jakuba wieś Osiek (*Mp.* III 62); 1409 Władysław Jag., zważywszy, że opactwo za dawnych czasów pobierało roczny czynsz 5 grz. z soli bałwanowej, który odebrano mu za panowania Kazimierza Wlk.²⁷, teraz, powodowany szczególną łaską dla opata i braci kl. świet., nadaje im sól grubą wart. 5 grz. rocznie, którą co roku wydawać ma im z żup solnych żupnik król. (*ib.* IV 1112; AG 1805);

1427 Mikołaj opat, dzieląc dobra klaszt. na stół opacki i mniszy, przekazuje na utrzymanie konw. 1 bałwan soli rocznie, który każdorazowy opat ma przekazywać czeladzi w folwarkach konw. na wyrób przetworów mlecznych, a także wszystkie ewentualne nowe nadania lub zapisy solne, przy czym te ostatnie do kl. dostarczą, zgodne ze zwyczajem, mkcy wsi opata, a konw. użyje wedle potrzeby (*ZDM* II 390); 1442 kl. świet. otrzymuje z żup bocheńskich sól bałwanową wart. 5 grz. rocznie (H. Zeissberg, *Kleinere Geschichtsquelle Polens im Mittelalter. Eine Nachlase*, Wien 1887 s. 19–20, nadbitka z „Archiv f. österreichische Geschichte” 55);

1470–80 czynsz 5 grz. srebra z żup w Bochni ustanowiony w 1270 r. w zamian za wieś Osiek i potwierdzony w 1286 r. pobierało opactwo do czasu koronacji Władysława Jag. W 1409 r. tenże zmienił sumę 5 grz. srebra na 5 grz. „communis pecuniae” i polecił wydawać opactwu sól tej wartości, którą i ob. dają mu w bałwanach wart. 3 grz. Kmiecie klaszt. z Koniemłotów, Tuklęcza i Święcicy [?] mają przewozić sól z Koniemłotów do Słupi [Nowej?] (*DLb.* III 242, 238–9); 1487 Kazimierz Jag., bawiąc w kl., ofiarowuje konw. świet. jednorazowo 8 bałwanów soli (*Paw.* 134);

1506 Aleksander Jag. transumuje dok. z 1286 r. i zamiast 5 grz. srebra przyznaje opactwu 5 bałwanów soli rocznie z żupy bocheńskiej (*Pol.* s. 137–9; AG 1884); 1508 Zygmunt St., zważywszy, iż kl. świet. napotkał na wiele trudności w egzekwowaniu należnej mu z żup bocheńskich soli wart. 5 grz. srebra, a ponadto żupnicy wydawali mu zazwyczaj mniej soli, niż by się należało, nakazuje Andrzejowi z Kościelca i jego następcom, żupnikom bocheńskim, wydawać opactwu corocznie 5 bałwanów krakowskich soli (*TN*

XXVIII 48; *Gacki* 222); 1518 opactwo otrzymuje rocznie 5 bałwanów soli z żup wielickich (*Opis żup krak. z roku 1518*, wyd. A. Keckowa i A. Wolf, KHKM 9, 1961, nr 3, zesz. dod., s. 35/529);

1555 Jakub Uchański, bp chełmski, jako komisarz SA przypomina, że opat ma m.in. dawać co roku konw. dla czeladzi folw. 1 bałwan soli na wyroby mleczne, zarządza, aby opat przekazywał konw. 2 bałwany soli, a sobie zatrzymywał 3 bałwany, ma on także m.in. z 72 grz. użytkiwanych z młynów odkładać corocznie po 10 grz. na wykup sprzedanych bezprawnie włości (*AG* 1896; *Gacki* 250); 1564 opactwo uzyskuje z żup wielickich 5 bałwanów soli rocznie (*LK* 1564 II 115); 1650 → 5Ag; [1649–53] przy kolejnej modyfikacji podziału dóbr klaszt. konw. otrzymuje ponownie 2 bałwany soli rocznie, które poddani konw. mają odbierać z Pietrzejowic (*Gacki* 250; *AG* 1913–5, 1917); 1655 Jan Weichard żupnik krak., odpowiadając na pismo opata świet., który z 5 bałwanów soli wydawanych corocznie opactwu z kopalni Królestwa Polskiego przeznaczył 2 bałwany na stół wspólny, tzn. konw., wydaje urzędowe świadectwo, że opat i kl. ś. Krzyża byli i są w posiadaniu 5 bałwanów soli i że odbierają je co roku z żup wielickich (*Gacki* 271–2); 1685 Jan III Sobieski potwierdza przywileje klaszt. z l. 1286, 1506 i 1508 obejmujące nadanie z żup bocheńskich 5 bałwanów soli rocznie wart. 5 grz. srebra, uzyskane za dobra Osiek, polecając żupnikom bocheńskim nadal wydawać opactwu po 5 bałwanów soli rocznie (*AG* 1921; *Gacki* 226); 1690 kl. otrzymuje 5 bałwanów soli rocznie z żup wielickich (*Kwiatkiewicz* 60); [1697–1733] za panowania Augusta II Mocnego opactwo zamiast 5 bałwanów soli zaczyna otrzymywać 25 solówek rocznie, tak też do 1772 r. (*Gacki* 273); 1699 August II Mocny transumuje dok. z 1685 r. (*AG* 1924); 1701–28 zakonnicy otrzymują po 22 beczki soli rocznie z żup Kunegundy, odbierane z Puław, jako należność za dzies. z dóbr janowieckich (*Gacki* 284–5; → Janowiec); 1740 August III transumuje dok. z 1699 r. (*AG* 1927; *Gacki* 235); 1766 Stanisław August Poniatowski transumuje dok. z 1740 r. (*AG* 1927–9); 1772 w wyniku I rozbioru opactwo traci sól z żup solnych (*Gacki* 273); 1783 nieskuteczna prośba opactwa

o wynagrodzenie mu straconego dochodu solnego z dóbr Bened. tyn. pozostałych w granicach Królestwa Polskiego (*ib.*).

Lit. *Derwich* 1992 370–3.

g) Wykazy posiadłości, dochody.

1325–7, 1350–1 [1334–6]²⁸, 1354–5 dochody opactwa otaksowane na 100 grz. (*MV I* 119; *MV II* 318, 390, 406); 1351 → p. 5Ad; 1427 podczas wizytacji opactwa przez bpa krak. Zbigniewa Oleśnickiego Mikołaj opat świet. wydziela konwentowi jako tzw. stół wspólny prepozyturę w Mniszku, cz. Rajca, Braciejowice, Głodno i Zakrzów z jazem, żreb w Węgiercach, Opatkowice [lub.], opust. staw k. Lublina, razem z wszystkimi dochodami, w tym sepem, przy czym bracia sami finansują rozgraniczenia. Mnisi otrzymują także dziesięciny „retro Wisła in terra Lublinensi et aliis in districtu Radomiensi” oraz wszystkie ofiary wiernych składane w kościele klaszt., kaplicy ś. Krzyża i w drewn. kościele Wszystkich Świętych, oprócz tych w monecie, kruszczu i broni. Mnisi mają dawać na swój stół oraz dla chorych i rodziny mięso, masło, jaja i pieprz, pozostałe produkty daje opat. Mnisi sami finansują ubiór, ale opat daje 50 grz. na niektóre szaty, a także wino na potrzeby liturgii [→ Sandomierz, p. 3A], 2/3 miodu, cz. soli [→ p. 5Af]), czynsz z karczmy na szczycie i z innych, jeśli tu powstaną, oprócz czynszu z jarmarku rocznego na szczycie, z łąźni w Słupi [Nowej], której łąziebnik służy mnichom. Opat żywi braci po 3 dni w święta Bożego Narodzenia, Wielkanocy i Zielonych Świątek, a po 1 dniu w święta Obrzezania, Objawienia [Trzech Króli], Wniebowstąpienia, Bożego Ciała, Wszystkich Świętych oraz w święta NMP, troszczy się o budynki, zapewnia podejmowanie gości. Opat określa zasady wychodzenia braci do dworu klaszt. w Słupi [Nowej?] oraz liturgii mszalnej (*ZDM II* 390); 1442 → p. 5Ae; [1433] → p. 5Ah;

1447 kardynał Zbigniew Oleśnicki podczas wizytacji kl. uzupełnia i poprawia podział dóbr na stół opata i konw. M.in. do konw. należą ofiary wiernych w postaci koni, zapisy testamentowe są dzielone między opata i braci, opat ma obowiązek przekazać braciom beczkę wina z winnicy w Sandomierzu. Reguluje udział opata w pracach budowlanych w posiadłościach mnichów, zasa-

dy prezentowania na prebendy należące do stołu konw. oraz płacenia podatków i kontrybucji, które konw. płaci w 1/3, a opat w 2/3, a także zarządzania opactwem – opat musi radzić się 4 wybranych mnichów – oraz dyscypliny klaszt. (ZKK II 508); 1453 Teodoryk Buczański kaszt. kamieniecki i star. podolski z czci do ś. Krzyża nadaje wieczyscie opactwu święt. 1 żrebca dwuletniego rocznie, prosząc spadkobierców o poszanowanie jego woli (TN XVIII 133);

1470–80 oprócz Łysej Góry z okolicą [→p. 3] do opactwa należy 1 m. i 33 wsie [w rzeczywistości 35–6 wsi], w tym 6 w cz., tzn.: Nowa i Stara Słupia, Boleszyn, Wierzbątwice, Janowice [sand.], Wólka Milanowska, Baszowice, Bielów, Mirocice, Lenartów Most, cz. Milejowic, cz. Kraszkowa, Modliborzyce, Pokrzywianka, Rzepin, Rzepinek, cz. Worowic, cz. Szczegła, Pawłów, cz. Jeżowa, Prawęcín, Dziurów, Koniemłoty, Święcica, Tuklęcz, Pietrzejowice, Przewody, Bostowska Wola, Braciejowice, Zakrzów, Goszcza, Boiska, Głodno i cz. Niedźwiady [opuszczono Hucisko, Serwis, może Florencję], dzies. snop. z 18 własnych posiadłości, w tym 6 w cz., z posiadłości innych właścicieli: z 53 wsi i ich cz. aktualnie, z 11 z dopiskiem „ex antiquo”, z 3 niegdyś i z 4 może niegdyś, a także z wsi należących do prepozytury wąwol. [opuszczono Białobrzegi, Podgrodzie, Wolę Solecką] (DLb. III 230–58; I i II wg indeksów);

1499 →p. 5Ae; 1508 kl. święt. nie płaci podatku 1/4 czynszu (Paw. 464); 1510 Jan bp krak. jako komisarz Jana abpa gnieźn. i synodu piotrowskiego delegowany do kl. święt. na prośbę opata Piotra skarżącego się, że wskutek zniszczeń dóbr opackich i konw. przez zaciężnych oraz najazd tatarski opactwo nie jest w stanie podołać obciążeniom wynikającym ze starej taksy jego dochodów, stwierdza, że taksa ta, wynosząca z dawna 100 grz. srebra, rzeczywiście przewyższa aktualne dochody opactwa wynoszące z czynszów, dzies. i innych dochodów w sumie nie więcej niż 180 grz., licząc po 48 gr na grz., dlatego też obniża ją do 40 grz. srebra (AG 1887);

1529 opactwo posiada 1 m. i 32 wsie [w rzeczywistości 35 wsi], 7 młynów, 2 karczmy, hutę szkła, dochód z cła sand. oraz dzies. z 53 miejscowości [w rzeczywistości z 68, nie licząc pre-

pozytury wąwol.] w tym 13 własnych [w rzeczywistości 17], łączny dochód wynosi 380/4 grz.²⁹. Do stołu opata należą: Koniemłoty, Święcica, Tuklęcz, m. Nowa Słupia, Stara Słupia, Rzepin, Rzepinek, Wanacja, Pawłów, Dziurów, Boleszyn, Prawęcín, Doły [cz.], Szczegło [cz.], Pełka, Janowice [sand.], Worowice [cz.], Wólka Milanowska, Pokrzywianka, Jeżów [cz.], Pietrzejowice, Przewody [opuszczono cz. Kraszkowa, cz. Milejowic, Wierzbątwice], młyny: Lip, Idziego pod m. Nową Słupią, w Rzepinie, nowy w Milejowicach, w Dołach, dochód z cła sand. [pomyłka? należał do konw.] oraz dzies. snop. z 6 własnych posiadłości [pominięto z folwarków w Prawęcínie, Przewodach i Wlonicach], dochód wynosi 181/28 grz. Do konw. należą Modliborzyce w dzierz., Baszowice, Wola [ob. Serwis], Mirocice, Bielów, Braciejowice z karczmą, Zakrzów, Goszcza, Niedźwiada [cz.], Głodno, Boiska, karczma na szczycie Łysca, 2 młyny pod Ś.K., huta szkła [opuszczono Hucisko] oraz dzies. snop. z 47 wsi [pominięto dzies. z Głodna, Lucimi, Parchatki, Podgórze, Podgrodzie, Przyłęku, Rogowa, Świesielic, Wilkowa, Witoszyna, Zawady i cz. folw. w Modliborzycach oraz całą prepozyturę wąwol.], dochód wynosi 169/18 grz., w tym z dzies. 136/20 grz. (LR 349–52);

1538 opactwo płaci pobór: od 48/36 grz. czynszu z m. Nowa Słupia, od 50 fl. czynszu z cła sandomierskiego, od 2 grz. czynszu z łaźni, od 4 grz. czynszu z warsztatu przyklasztornego (vil-laria officina), od czynszu z młynów, po 2 grz. od młyna zw. Kiernożek lub Wielki pod Starą Słupią, młynów Idzik i Bujak w Nowej Słupi, młyna Kuczorek, młyna Doły we wsi Tworków [ob. →Doły], młyna we wsi Dąbrowa i po 1 grz. z młyna we wsi Skały i młyna zw. Księżek w Mirocicach (ASK I/7 210); 1553 →p. 5Ae; 1555 →5Af;

1649 Stanisław Sierakowski opat święt., pragnąc wypełnić zobowiązania wynikające z rozdziału dóbr klaszt., zobowiązuje się dawać konw. co roku po 100 kor. żyta przeznaczonego na chleb na stół wspólny oraz 2 bałwany soli, które poddani konw. mają odbierać z Pietrzejowic (AG 1923; Gacki 250); 1650 tenże modyfikuje zasady rozdziału dóbr klaszt. na stoły opackie i wspólny, anulując swój akt z 1649 r. i zmieniając wcze-

śniejsze postanowienia. Konw. w zamian za rezygnację z cz. Milejowic oraz zwolnienie opatów od ciężącego na nich dotąd obowiązku dostarczania mu zboża na chleb na stół wspólny otrzymuje Pokrzywiankę z dzies. folwarczną z Wlonic i miejscem zw. Huta Śliwki, z ich wszystkimi pożytkami, w tym z folw. i młynem oraz z pr. wolnego wyrębu w lesie → Chełm, poza tym do konw. należą: wolny wyręb w lesie klaszt. na i pod Ś.K., wspólnie z poddanymi opata, wsie: Modliborzyce, Boiska, Goszcza, Braciejowice, Zakrzów, Głodno, cz. Niedźwiady, Baszowice, Mirocice, Bielów, Serwis, Wólka Milanowska, podwójne Hucisko, jedno na N od kl. [ob. Hucisko], drugie na S od kl. [ob. Trzcianka], razem z ich pożytkami, sepem i poradnym, czynsz z cła sand. oraz z wsi Włochy, Wielogóra, Zielonka, z kamienicy w Lublinie fundacji „Noscouianaem”, z placu (area) łaźni słupskiej [w Nowej Słupii] oraz z gospody na Ś.K., dzies. snop. z wsi w woj. sand. i lub. wymienionych w *DLb.*, ofiary składane przy ołtarzu ś. Krzyża w kościele konwentualnym oraz w kościele Wszystkich Świętych, a także 2 spośród 5 bałwanów soli uzyskiwanych corocznie przez opactwo, przy czym poddani opata przewożą je z żup solnych do należącej do opata wsi Przewody, a stąd do kl. musi je zabrać konw. (*AG* 1913–5, 1917);

1650–1 do konw. należą: Baszowice z dworem, folw., młynem średnim, kowalem, Bielów z tkaczem, Hucisko, Wólka Milanowska z młynem i byłym sołectwem, Mirocice z młynem, kołodziejem i krawcem, Pokrzywianka z młynem i stępami, Trzcianka, Żerwikaptur [ob. Serwis] z młynem, stępami i foluszem, młyn w Wymysłowie, Modliborzyce z 2 karczmami i wiatrakiem, Boiska, Braciejowice, Głodno, Goszcza i Zakrzów – wszystkie z karczmami, Niedźwiada [cz.], karczma w Głogowie i karczma w Zaborowie, w sumie 15 wsi, 9 karczem, 1 wiatrak, 6 młynów, 2 stępy, 1 folusz, kołodziej, kowal, krawiec i tkacz. Zakonnicy posiadali dzies. z 53 wsi, w tym 11 własnych, z tych 53 wsi 17 oddawało dzies. snop., w tym wszystkie własne i król., a pozostałe płaciły ryczałt, w sumie 1667 fl. [po obliczeniu 1643 fl.]. Do konw. należały liczne wyderkafy, w 1652 r. [?] obliczane na 559 fl. dochodu, następnie [ok. 1686 r.] na 2466 fl.

(*AG nab.* 936); 1686 → Pokrzywianka, → Prawęcín;

1690 w aktach kamery apostolskiej opactwo otaksowane na 166 fl. (*Jonston* III/7 132v); 1789 wg lustracji dóbr ogólny dochód kl. wynosił 49 489 zł: z wsi stołu konw. – 22 573 zł, z wsi stołu opata – 19 040 zł, razem z dóbr – 41 613 zł; za dzies. – 9000 zł, z wyderkafów [liczono zaniżone 1% = 3,5 zł] – 976 zł. Nałożono na kl. podatek ofiary 20% (*Gacki* 327); 1789 dochód z dóbr w pow. rad. wynosił 12 377 zł (*Osad.rad.* I 36); 1815 ofiara wynosiła 25 055 zł [czyli dochód szacowano na 123 275 zł?], subsidium charitativum wynosiło 10 254 zł, podymne z gromadami 6954 zł. Kl. posiadał lasy: a) las podgórny, b) las pod Rzepinem, c) lasek mały nad Wisłą i na Kępie Gosteckiej, d) lasek milejowski, e) lasek pod Pietrzejowicami (*Gacki* 327, 265);

1819 wg akt okupacji kl. posiada 20 folw. i 37 wsi, 1 m. Do stołu opata należy 1 m., 8 folw. i 15 wsi: m. Nowa Słupia, folw. Stara Słupia z wsiami Stara Słupia i Paprocice, folwarki Wierzbатовice i Milejowice z wsiami Milejowice, Kraszków, Jeżów, Janowice [sand.] [opuszczono cz. Szczegła i cz. Worowic], folw. Boleszyn z wsiami Boleszyn, Prawęcín, Doły [Opacie] i pertynencją Zagaje, folw. Pawłów z wsią Pawłów, folw. Rzepin z wsiami Rzepin, Rzepinek, Zawada, cz. Dąbrowy, folwarki Stara i Nowa Huta. Z tych wszystkie, prócz folw. Stara Słupia, w dzierz. Do stołu konw. należy 12 folw. i 22 wsie: folw. Baszowice z wsiami Baszowice, Mirocice, Bielów, Hucisko, Serwis, Szklana Huta, Bartoszowiny, folw. Wólka Milanowska z wsiami Wólka Milanowska i Trzcianka, folw. Pokrzywianka z wsią Pokrzywianka, folw. i wieś Skały, folw. i wieś Czażów, folw. i wieś Modliborzyce, folw. Boiska z wsiami Boiska i Kłudzie, folw. i wieś Kępa Gosteczka, folw. Braciejowice z wsiami Braciejowice i Zakrzów, folw. Głodno z wsią Głodno i cz. Niedźwiady, folw. i wieś Pietrzejowice, folw. i wieś Przewody. Z nich we własn. administracji tylko folwarki w Baszowicach, Wólce Milanowskiej, Boiskach, Braciejowicach i Głodnie. Grunt pod Sandomierzem, dawna winnica. Łącznie aktywa kl. wynoszą 132 424/29 zł, pasywa 192 606 zł (*AOkup.* 3v–6v). Inne dane przytaczają J. Bieliński, *Królewski Uniwersytet Warszawski*

1816–31 I W. 1907, 389 i P.P. Gach, *Mienie polskich zakonów i jego losy w XIX w.*, Rzym 1979, 20, a także *Gacki* 327–8, 253–4, 265, 270 [wg niego łącznie kl. posiadał 1 m., 20 folw. i 42 wsie, w tym 7 w cz., 2 osady, 1 pertynencję, 1 kopani-ny, grunt pod Sandomierzem. Do kl. należały dzies. z ok. 56 wsi, w tym 19 własn. i 37 obcych, z tego 4 zamienione na % od kapitału].

Lit. *Derwich* 1992 321–70, 510–2.

h) Dokumenty pap. i soboru bazylejskiego. Odpusty.

1363 kleryk krak. Jakub z Sulowa otrzymuje rezerwatę na beneficjum należące do kollacji opactwa świet. (*BP* II 1186); 1363 kleryk krak. Jakub Deszlow prosi pap. o prowizję na beneficjum jw. (*ib.* 1178); [1380] za czasów opata Jana opactwo świet. zarezerwowane przez pap. Grzegorza XI papiestwu; Mikołaj wybrany przez konwent, zatwierdzony przez papieża Urbana VI (*ib.* III 10–1); [1382–4, 1412–22, 1445–61, 1473–80] „Bodzęta abp gnieźn. Mikołaj Trąba także prymas Polski, Jan krakowski, Zbigniew kuiawski, Dobrogost Poznański, Jerzy Laodyjski bpi, wszystkim wiernym któregośkolwiek dnia lub nocy na Cmentarz, albo do kościoła przychodzącym, iałmużny czyniącym, albo jakikolwiek pobożny uczynek pełniącym, 40 dni Odpustu” udzielili (*Jabłoński* 187);

1396 pap. Bonifacy IX nadaje beneficjum należące do rozdawnictwa opata świet. Franciszkowi s. Pawła, klerykowi krak. (*BP* III 454); 1398 pap. Bonifacy IX ustanawia konserwatorów dla kl. świet. (*AKH* 9 s. 198); 1398 tenże ustanawia bpów płockiego i poznańskiego oraz opata świet. konserwatorami praw i dóbr bpstwa wileńskiego (*BP* III 530); 1398 tenże mianuje swym kapelanem Pawła, opata świet. (*ib.* 557); 1407 pap. Grzegorz XII nadaje beneficja należące do rozdawnictwa opata świet.: Wojciechowi s. Marcina z Buska i Adamowi s. Wojsława z Wirchowiska, klerykom krak., oraz Andrzejowi s. Jakuba klerykowi gnieźn. (*ib.* 1114, 1119, 1124); 1412 pap. Jan XXIII nadaje beneficjum należące do rozdawnictwa opata świet. Mikołajowi s. Michała z Opatowa (*ib.* 1358); [1412–22] → [1382–4]; [1417–31] nieznana bulla pap. Marcina V dla kl. (*Kwiatkiewicz* 71; *Jabłoński* 183); 1419 pap. Marcin V na prośbę Władysława Jag.

oraz Witolda wyłącza mnichów i nowicjuszy świet. spod ekskomuniki i interdyktu, gdyby taka kiedykolwiek została na nich nałożona, oraz, z powodu wielkiego napływu pielgrzymów, udziela pełnego odpustu dla odwiedzających opactwo w święto Nawiedzenia NMP [25 III] oraz w okresie jego oktawy (*ib.* IV 420–1);

[1422–4] Władysław Jag. prosi pap. [Marcina V], aby zezwolił Mikołajowi, niegdyś opatowi kl. świet., swojemu spowiednikowi i kaznodziei, oraz niektórym z jego współbraci z tegoż kl. prowadzić życie eremitów i głosić wiarę wśród chrześcijan, schizmatyków i pogan (*Caro* 33); 1426 → Święta Katarzyna;

[1433] Hieronim [Jan Silvanus] z Pragi, legat soboru bazylejskiego, biorąc pod uwagę skargi mnichów oraz stwierdziwszy małą liczebność konw. i rozluźnienie dyscypliny zakonnej, zaleca Mikołajowi opatowi nie przeciążać nielicznych zakonników zbyt rozbudowaną liturgią, nie wykonywać niezgodnych z regułą zarządzeń wizytatorów, strzec zgodnego z regułą porządku dnia i zachowania podczas godzin kanonicznych, nie pozwalać zakonnikom spowiadać kobiet i rozmawiać z nimi bez świadków, wykorzeń własność prywatną, nie karać post factum, nie umniejszać wydzielonego mnichom majątku (*BN rps* 3014 209–10)³⁰;

1442 sobór w Bazylei na prośbę Macieja opata i konw. kl. świet. mianuje na okres 10 lat archidiaconów krak. i lub. oraz kantora kościoła NMP w Sandomierzu konserwatorami, sędziami i asessorami kl. w celu obrony jego praw, dóbr i dochodów (*AG* 1846; *BP* V 1588; *Gacki* 227–8); [1445–61] → [1382–4]; 1451 [?] Zbigniew kardynał i bp krak. nadaje 100 dni odpustu każdemu, kto odwiedzi opactwo świet. w święta Chrystusa Pana, NMP, Apostołów i innych świętych, a także tym, którzy przyczynią się do budowy kościoła, złożą jałmużnę i zmówią jeden raz Zdrowaś Mario (*Jabłoński* 186 z datą 1471); 1456 pap. Kalikst V zleca opatowi świet. przyłączenie par. w Tuchowie do kl. tyn. (*Tyn.* 218); 1458 pap. Pius II poleca opatowi świet. wykonać ww. rozporządzenie (*ib.* 223); 1459 pap. Pius II powiadamia bpa krak., że Szymon, s. Jana, mnich bened. z kl. ś. Krzyża na Łysej Górze otrzymał dyspensę od pap. Kaliksta III i prosi bpa o wzię-

cie go pod opiekę i obronę przed oskarżeniami (*VMP* II 169; *BP* VI 1463); 1462 pap. Pius II zezwala na inkorporację kościoła par. ś. Mikołaja pod Krakowem, znajdującego się pod patronatem kl. tyn., do U. Kr. i zleca wykonanie tego postanowienia opatowi świet. (*CU* II 201); 1463 Michał opat świet. wykonuje ww. zlecenie (*ib.* 202–3, 206–7); 1465 → Janowice [sand.]; 1467 → Jeżów; 1467 pap. Paweł II poleca opatowi kl. w Wąchocku czuwać, aby dzies. z nowo skolonizowanych przez opactwo świet. terenów leśnych należały do tegoż kl., ponieważ położony jest on wśród pustkowi i puszczy, napływa doń wielu ludzi, wśród których mnisi prowadzą akcję charytatywną (*AG* 1868; *Wiś.H.* 371–2);

1471 Michał opat świet. wraz z Jakubem z Dębna posłuje w imieniu króla m.in. do Rzymu, oracja łacińska Michała wygłoszona przed pap. (*Derwich* 1992 479–82); 1471 pap. Paweł II poleca Jakubowi kustoszowi przemyskiemu rozpatrzyć skargę opata świet. o zatrzymanie dzies. klaszt. przez Jana z Oleśnicy, Łukasza ze Słupczy, Grota z Ostrowa, Piotra Potoczke i in. (*CE* III s. 585–6); 1471 → Wąwolnica; 1471 pap. Paweł II udziela odpustu wiernym odwiedzającym kl. świet. w dniu ś. Emeryka [2 IX] wyznawcy, patrona miejscowego, i ś. Heleny cesarzowej [18 VIII] (*Jonston* II/27 44); 1471 → Koniemłoty, → Modliborzyce;

1472 Kazimierz Jag. zakazuje Jakubowi kustoszowi przemyskiemu sądzić poleconej mu przez pap. sprawy opata świet. przeciw Janowi z Oleśnicy, ponieważ nie może dopuścić udawania się do sądów zagranicznych z pominięciem krajowych (*CE* III dod. 77); 1472 → Koniemłoty, → Wąwolnica; [1473–80] → [1382–4]; 1481 pap. Sykstus IV udziela Andrzejowi ze Słupi [Nowej?], przeorowi świet., pozwolenia udzielania odpustów [?] w zamian za to, że kl. ten udzielił posiłków pieniężnych zakonowi maltańskiemu na wojnę przeciw Turkom (W.A. Maciejowski, *Piśmiennictwo polskie od czasów...* W. 1851, 349); 1487 pap. Innocenty VIII wyznacza komisję do odzyskania dóbr odpadłych od kl. (*Jonston* II/28 48); 1500 pap. Aleksander VI bierze pod opiekę SA kl. ś. Krzyża na Ś.K. wraz z jego dobrami i potwierdza wszystkie wolności nadane mu przez jego poprzedników (*Kwiatkie-*

wicz 71; *Wiś.Op.* 479); 1502 Fryderyk kardynał, arcbp gnieźn. i bp krak., nadaje opactwu 100 dni odpustu pod warunkami jak w → 1451 r. (*Jabłoński* 187; *Gacki* 46); 1506 → Koniemłoty;

1565 pap. Pius IV, ponieważ do kl. napływają tłumy wiernych ze względu na przechowywane tu części Krzyża Ś. ofiarowane temu miejscu przez ś. Emeryka, nadaje zupełne odpusty wszystkim prawdziwie pokutującym i wyspowiadany albo mającym zamiar się wyspowiadać, którzy odwiedzają kościół tutejszy w dniu każdego święta: Znalezienia [3 V] i Podwyższenia Krzyża Ś. [14 IX], Zielonych Świątek, ś. Trójcy, poświęcenia tego kościoła i jego oktawy, Poczęcia NMP [8 XII], ś. Benedykta [21 III], Wszystkich Świętych [1 XI] i ś. Emeryka [2 IX], od pierwszych aż do drugich niesporów i do zachodu słońca, a następnie zmówią trzykrotnie pacierz i pozdrowienie anielskie oraz inne modlitwy za zjednoczenie Kościoła i pokój między chrześcijanami. Poza tym zezwala opatowi i przeorowi, a za pozwoleniem opata także zakonnikom i duchownym świeckim, spowiadać ludzi przybywających do kościoła lub do kl. dla zdobycia odpustów oraz udzielać im rozgrzeszenia od wszelkich grzechów, wyjąwszy wymienione w bulli „Coenae Domini”, i naznaczać jako pokutę pielgrzymkę do kościołów śś. Piotra i Pawła w Rzymie i ś. Jakuba w Compostelli (*Ruffin* C3v–4; *Gacki* 46–7);

1595 pap. Klemens VIII poleca opatowi świet. przejrzeć wszystkie nadania swoich poprzedników, szczególnie tego bezpośredniego, i odzyskać dobra klaszt. nieprawnie rozdane (*AG* 1906); [1592–1605] tenże nadaje ołtarzowi ś. Krzyża w kl. świet. przywilej na wybawienie dusz z czyśćca, pod warunkiem, że jeden z zakonników świet. w szatach żałobnych odprawi tu mszę ś. (*Jabłoński* 185); 1604, 1631 święto ś. Emeryka jest obchodzone w kl. w dniu 2 IX (*Ruffin* C4; *Krótkie* B3); 1645 → p. 5Bb; 1651 opat Stanisław Sierakowski, powołując się na trwający w kl. kult ś. Emeryka wyznawcy i patrona tego miejsca, uzyskuje od SA dekret wprowadzający w opactwie jego święto z oktawą (*Jonston* III/4 101v);

1652 na kapitule generalnej Kongregacji Montekasseńskiej w kl. ś. Jerzego w Wenecji

opactwo święt. przyłączone zostaje do tejże kongregacji, korzystając z wszelkich jej przywilejów, odpustów i zasług. W opactwie wprowadzony zostaje habit Kassyński, a profes święt. Maciej Sykuliński przywiózł z Rzymu kaptur (*Kwiatkiewicz* 70; *Jonston* III/4 101v–2; *Jabłoński* 183; *Szepiński* 258); 1653 → Pokrzywianka, p. 5; 1654 pap. Innocenty X uwalnia opactwo święt. od wszelkiej jurysdykcji zwierzchników zakonu cyst. (*Jonston* III/4 100; *Szepiński* 257)³¹; [1682–9] opat Michał Komornicki mianowany przez SA komisarzem do spraw przestrzegania reguły w polskich kl. bened. (*Jabłoński* 215; wg *Jonstona* III/5 115v – tylko w opactwie w Tyńcu);

[1700–21] pap. Klemens XI potwierdza przywileje poprzedników, 12 razy w roku oraz przez cały adwent, wielki post i w piątki marcowe udziela odwiedzającym kl. odpustów zw. Stacjami miasta Rzymu. Udziela też odpustu zupełnego tym, którzy raz w roku przybędą do kościoła ś. Krzyża na Ś.K. któregośkolwiek dnia i godziny. Rozszerza również przywilej na wybawienie dusz z czyśćca nadany ołtarzowi ś. Krzyża przez pap. Klemensa VIII, rozciągając go na wszystkich kapłanów odprawiających mszę ś. przed tym ołtarzem w jakimkolwiek kolorze szat (*Jabłoński* 185; *Gacki* 47); 1704 tenże nadaje 10 lat odpustu na pewne święta kościołom na Ś.K., w Wąwolnicy, Konieńnotach, Słupi [Nowej?] i Wierzbniku (*Jonston* III/7 150v); 1709 tenże w brewe „ex iniuncto” potwierdza powstanie kongregacji benedyktyńskiej ś. Krzyża w Polsce, udzielając jej przywilejów kongregacji bawarskiej (M. Kanior, *Powstanie kongregacji benedyktyńskiej ś. Krzyża w Polsce*, „*Analecta Cracoviensia*” 8, 1976 295–319, szczególnie 313–4); [1723–30] nieznana bulla pap. Benedykta XIII dla kl. święt. (*Jabłoński* 183).

i) Sprawy wewnętrzne [wybór].

– Podziały majątku na stół opacki i mniszcy oraz wizytacje bpa.

1427 →p. 5Ag; 1433 →p. 5Ah; 1447 →p. 5Ag; 1464 (*Gacki* 249); 1486 wizytacja (*AKH* 6 s. 68 nr 259); 1555 (*AG* 1896); 1574 wizytacja (*Gacki* 60–1); 1577 wizytacja (*Articuli* 12–4); 1593 wizytacja (*BJ rps* 3544 154–8; *Szczaniecki* 1985 118n., fragmenty w przypisach); 1594

→Wólka Milanowska, p. 3; 1611 wizytacja (dorsa: *AG* 1786, 1796, 1822–3, 1828, 1830, 1842, 1845, 1848, 1851, 2246, 1880, 5705, 1884, 1897, 1907); 1649, 1650–1, 1653 (*Gacki* 250–1; *AG* 1913–5, 1917; *Kwiatkiewicz* 72; →p. 5Ag; →Pokrzywianka, p. 3); 1658, 1682, 1686 (*Gacki* 251; →Jeżów, p. 3; →Pokrzywianka, p. 3; →Prawęcín, p. 3); 1686 →Czażów, p. 3; [1697–1700], 1703, ok. 1706 →Pietrzejowice, p. 3; 1780–2 →Nowa Słupia, p. 3.4; →Pietrzejowice, p. 3; →Wierzbátowice, p. 3B.

Lit. A. Halban, *Podział majątku klasztorne-go pomiędzy opata i mnichów w kl. ś. Krzyża na Łysej Górze w 1427*, KH 9, 1895, 657–63; *Derwich* 1992 462–3, 510–2.

– Zwyczaje, dyscyplina, liturgia.

[1418–21] „Constitutiones antike monasterii s. Crucis”, kopia sporządzona w 1472 r. przez Bened. święt. Pawła z Krakowa z tekstu zwyczajów klaszt. opracowanego na polecenie opata Mikołaja Drozdka przez Bened. święt. Wojciecha Łysego na podstawie obserwowanych przez niego i spisanych zwyczajów zreformowanych opactw benedyktyńskich w Cluny, Melk i na Monte Cassino (*Lefebvre* VI/11 191–200v)³²; 1438 prezbiter Mikołaj Forstek z Tczycy, mnich święt., za zgodą przełożonego, prosi pap. o pozwolenie na studia na wydziałach teologii i prawa w celu uzyskania magisterium (*BP* V 845); 1439 prezbiter Mikołaj s. Stefana Forstka, mnich święt., za zgodą przełożonego prosi pap. o zezwolenie na studia na wydziale prawa (*ib.* VI 974); 1450 prezbiter Piotr Pekten, mnich święt., który oddając się kontemplacji w celi klasztornej, poczuł tak wielkie chucie cielesne, że odciął sobie nożem genitalia (*ib.* VI 346); [poza tym por. wyżej podziały majątku, wizytacje, a także napisany w 1491 r. przez opata Macieja z Pyzdr list polecający dla zakonnika Grzegorza udającego się do opactw kongregacji ś. Justyny (*BKór. rps* 816 96; *SP* I s. XXV; *Zathey* 489)];

Lit. *Szczaniecki* 1985 128–42; *Derwich* 1992 rozdz. V; dla XVIII w. zagadnienie to opracował M. Kanior (liczne artykuły).

– Opaci, mnisi →p. 6A–C.

j) Działalność.

Por. *Derwich* 1992 rozdz. V; Idem, *Działalność benedyktynów łysogórskich w XV wieku*,

KH 97, 1990, zesz. 3–4, 37–57; Idem, *L'Abbaye de Sainte-Croix sur le mont Łysiec au XVe siècle. Le problème des activités des bénédictins en Pologne du bas Moyen Âge*, „Studi Medievali” 3e série 32, 1991, fasc. II, 789–805.

Budowlana – por. M. Sulimierska-Laube, *Łysa Góra, woj. Kielce, kościół i klasztor pw. ś. Krzyża*, W. 1958–9, mps w archiwum O. Oblatów na Ś.K.; Eadem, *Benedyktynski klasztor ś. Krzyża na Łyscu w okresie gotyckim*, „Biuletyn Historii Sztuki” 25, 1963, 183–201; *Trajdos* 23–9; *Derwich* 1992 173, 521–3; A. Frejlich, *Zabytkowy zespół sakralny na Świętym Krzyżu*, [w:] *Z przesz.* 67–74; →p. 8B.

5B. Relikwia ś. Krzyża.

a) Ofiarodawca, data ofiarowania.

[Wg legendy ś. Emeryk, faktycznie zapewne Władysław Łok. ok. 1306 r.] →5Aa–b oraz *Derwich* 1992 238–59; Idem *Polska legenda o świętym Emeryku*, PH 81, 1990 zesz. 3–4, 423–46; Idem, *Zu Translation der Hl. Kreuz-Reliquie auf den Berg Łysiec. Genese, Fortentwicklung und Pragmatik einer spätmittelalterlichen Klosterlegende*, [w:] „*De ordine vitae*”. *Zu Normvorstellungen, Organisationsformen und Schriftgebrauch im mittelalterlichen Ordenswesen*, hrsg. von G. Melville (*Vita regularis. Ordnungen und Deutungen religiösen Lebens im Mittelalter*, 1), Münster–Hamburg–London 1996, 380–402.

b) Kult do końca XV w., następnie wybór.

1287 wg legendy interwencja Rusinów ocalała przed Tatarami przechowywaną na Ś.K. relikwię ś. Krzyża (*MPHn.* XII 53; M. Derwich, *Legenda herbu Dębno. Wersja tatarska*, „Herald” 1990, zesz. 1, 28–33); 1306 bp krak. Jan Muskat przysięga wierność Władysławowi Łok. na Drzewo Krzyża Ś. [na Ś.K.?] (*MV III* s. 84); 1308 Władysław Łok. m.in. przez wzgląd na cześć ś. Krzyża potwierdza nadanie opactwu cz. →Czerwikowa (*Mp.* I 138); 1311 Tomka, dziewczyna z Piotrowic, chorująca na febrę trzeciaczkę, słysząc o zasługach relikwii ś. Krzyża w kl. na Łyscu, udała się doń i została uleczona, jednakże po niedługim czasie choroba powróciła i ustąpiła dopiero dzięki ś. Kindze (*MPH IV* s. 738);

1319, 1351 władcy potwierdzają przywileje kl. przez wzgląd na cześć ś. Krzyża (*Mp.* II 576; *Pol.* 105; *Derwich* 1992 278); 1370 [też z datami

1372, 1384–5] wg legendy Litwini po splądrowaniu opactwa nie mogą wywieźć relikwii ś. Krzyża z Polski dzięki sprawionemu przez nią cudowi (*DHn.* I 102; X 15; *PSRL* XVII 507–8; M. Strykowski, *O początkach, wywodach, działalnościach...*, W. 1978, 287, 300–1; Idem, *Kronika Polska, Litewska...*, II, W. 1856, 45–6, 69; *Ruffin* C2n.; M. Derwich, *Legenda herbu Dębno. Wersja litewska*, „Herald” 1991, zesz. 1, 24–29);

1386 wg legendy z końca XV w. jeszcze nieochrzczony Władysław Jag. zetknął się w opactwie na Ś.K. z relikwią ś. Krzyża, która okazała mu swoją moc, on zaś podarował kl. wotum w postaci złotej ręki (*Trajdos* 20–1; *Derwich* 1984 176; →1690) [1385–1434] Władysław Jag. okazuje specjalną cześć i kult relikwii święt.: podarował srebrne naczynie, z którego pielgrzymi pili wodę obmytą o Drzewo ś. Krzyża, fundował polichromię wnętrza kościoła, jego ołowiany dach, organy, często odwiedzał opactwo, szczególnie „ad nullam expeditionem transiverit, nisi loco per priu pedestri itinore visitando”, otaczał opactwo opieką, utrzymywał bliskie kontakty z opatem Mikołajem Mniszkiem vel Drozdkiem (*MPHn.* X/2 69; *DLb.* III 229; *Trajdos* 22n.; *Derwich* 1984; 1992 wg indeksu; *Borkowska* 184n; →Nowa Słupia p. 6Da oraz wyżej p. 5Af);

1394 książę Jerzy Olgierdowicz zw. Garbątem, br. Władysława Jag., zwolniony z więzienia, odwiedza opactwo święt. (*Rachunki* 238); 1412 do opactwa zawitała królowa Anna Cylejska (*ib.* 403); 1427 do uposażenia konw. należeć mają m.in. wszystkie ofiary składane „circa adoracionem ligni vivifici S. Crucis” (*ZDM* II 390); 1432 dzięki cudowi ś. Krzyża pewien pan ze Sławnik, walczący w wojskach Świdrygiełły, uciekł z niewoli Zygmunta Kiejstutowicza (*Jabłoński* 81–2); 1446 bp poznański skazuje Jana pleb. Smolic za zabicie brata m.in. na pieszą pielgrzymkę do Bożego Ciała w Poznaniu i do ś. Krzyża na Ś.K. (*AC* II 1209);

1447–72 specjalna cześć Kazimierza Jag. i jego rodziny dla relikwii ś. Krzyża na Ś.K., →Nowa Słupia p. 6Db oraz np. M. Bogucka, *Kazimierz Jag. i jego czasy*, W. 1981, 227; *Lalik* 406; *Borkowska* 187; 1450–8 powstały w kl. spis 73 cudów relikwii ś. Krzyża (*Jabłoński* 79–81,

85–9, 97–8, 101–4, 107–8, 110–1, 117–23, 125–8, 133–9, 149, 154–6, 161); 1453 → p. 5Ag; 1454–5 trzy pielgrzymki do grobu Prandoty bpa krak. poprzedzone pielgrzymkami do ś. Krzyża na Ś.K. (MPH IV 449, 471, 478); 1458 → Wąwolnica; 1459 → Goszcza, p. 3;

ok. 1460 „Z powodu niej [tzn. cząstki Krzyża Ś.] miejsce to [Ś.K.] cieszy się rozległą czcią i stale jest uczęszczane przez ludzi upraszających pomocy w swych potrzebach przez zasługę Świętego Krzyża” (DHn. I 101; II 256; opis relikwii → p. 5Aa); 1467 do kl. „pauperum et aliorum miserabilium personarum concursus habetur” (AG 1868); 1470–80 opat Michał z Kr. „lignum Dominicum de argenteo in fulvi auri vasculum transposuit...”, kl. „pretiosissimo ut praemisimus vivificae Crucis ligno celebre, et multitudine ad il lud adorandum et quotannis et quot diebus utrisque sexus populi confluencia famosum”. Kleryk Jan s. Pełki z Gór h. Janina, zabiwszy nocą konwersa będącego zakrystianem, ukradł kosztowności klaszt., lecz wpadłszy w obłęd, nie zdołał uciec i, złapany, osadzony został przez Zbigniewa kardynała i bpa krak. w karczerze bodzentyńskim (DLb. III 229); ok. 1479 → Święta Katarzyna;

1492–1572 specjalna cześć kolejnych przedstawicieli dynastii Jagiellonów okazywana ś. Krzyżowi (→ Nowa Słupia p. 6Dc–f; F. Papée, *Jan Olbracht*, Kr. 1936, 7–8; *Borkowska* 186–8); 1500, 1506–18 powstały w kl. spis 46 cudów relikwii ś. Krzyża (*Jabłoński* 82–3, 89, 104–5, 122–3, 128–130, 139–142, 149, 151–2, 154, 158–90); 1505 bp przemyski Maciej Drzewicki odwiedza opactwo, „by pomodlić się o zdrowie dla niewiele lepiej czującego się monarchy” (H. Rybus, *Prymas Maciej Drzewicki. Działalność kościelna w diecezji przemyskiej*, W. 1968, 36); 1506 wota Aleksandra Jag. rozesłane do ś. Stanisława w Kr., do ś. Krzyża na Ś.K., do NMP w Częstochowie (*Akta Aleksandra króla polskiego...*, wyd. F. Papée, Kr. 1927 s. 543) 1518–56 na Ś.K. wraz z dziećmi i mężem pielgrzymuje królowa Bona Sforza, która, wedle miejscowej tradycji, ofiarowała zdjęte z własnej głowy klejnoty zdobiące ob. relikwię (*Jabłoński* 191); 1527 → 1570; 1535 bp krak. Piotr Tomicki ofiarowuje 4 wota woskowe z polichromią i napisami,

w tym 1 na Ś.K. (*BO rps* 170 25v; *TN* LIII s. 561; *Ruffin* C4v; J. Kieszkowski, *Przyczynek do kulturalnej działalności Piotra Tomickiego*, „Sprawozdania Komisji Historii Sztuki” 7, 1906, szp. CCLXXXV);

1566 Benedykt Herbest odwiedził „też świętą onę, u Opatowa Łysą Górę, gdzie iest cząstka krzyża Pańskiego” (B. Herbest, *Odpowiedź na Confessią 1567, opis podróży w strony rodzinne*, [w:] M. Wiszniewski, *Historia literatury polskiej* 7, Kr. 1845, 579); przed 1580 Zofia c. Stanisława Odrowąża i Anny mazowieckiej co roku boso pielgrzymuje na Ś.K. (*Gacki* 42); 1570 [1527!], 1579, 1583, 1597–9 siedem cudów relikwii święt. spisanych z tabliczek wotywnych (przez *Ruffina* C4v–D2); 1574 wg inwentarza skarbcza klaszt. znajdował się tu „krzyż wielki złoty, w którym chowa się drzewo żywota, 29 kamieniami drogimi ozdobiony, z podstawą srebrną” (*Gacki* 60; → 1690); 1575 kl. „sławny z nazwy Świętego Krzyża i jego drzewa – relikwii” (*Kromer* 29); 1585 „Locus celebris ab peregrinationes, quae voti causa suscipiuntur religionis ergo” (*Sarnicki* D4);

1593 kardynał Jerzy Radziwiłł administrator bpstwa krak. i wizytator opactwa „kazał był dobyć ze złota tych stuczek pięci drzewa Krzyża naświetszego, na których znać ieszcze było krople krwi odkupienia Odkupiciela naszego” (*Ruffin* D4v). Wg akt tej wizytacji „Quod nimirum [abbatia] sicut celebritate propter particulam ligni S. Crucis ibidem asseruatam, ita et fidelium ex partibus variis illuc confluentium concursu alias monasteriis antecellerat [...] Mandavit quoque, ut coram venerabilis Sacramento et ligno S. Cruci pas foneatur...” W kl. i kościele wolno grzebać m.in. „peregrinorum, quod circa sua vota reddenda illic mori contigerit” (*BJ rps* 3544 154–6);

1597 „całując Krzyż w poyśrzodku gdzie go ze złota widać, ięzykiem się z wiarą mocną drzewa Krzyża świętego dotknął” (*Ruffin* D1); 1599 Krzysztof Warszewicki, który spędził w opactwie święta Bożego Narodzenia, wspomina niedawne [w 1596 r.] odwiedziny kardynała Konstantyna Gaetani oraz „Visitant illud et [...] visitauerunt semper clari et perillustres viri: sicut ex eorum picturis, tabulis et clenodiis templo dona-

tis, tam aureis quam argenteis, quae passim conspiciuntur, apparet. [...] Magna quidem in illo Sanctae Crucis Monasterio, ab antiquissimis temporibus miracula constat esse fuisseque semperdicta...”, relacjonuje cud, dzięki któremu złapany został laik Walentyn, który ukradł „magnum partem Clenodiorum, quae Christi fideles in honorem Divinitatis templo illi offerebant” (*Warszewicki* 106–7; *Gacki* 42; *Sczaniecki* 1985 127, 136, 146);

1601, 1608, 1611, 1630, 1631, 1633, 1634, 1635, 1640, 1645, 1647, 1653 cuda relikwii ś. Krzyża spisane z wotów (przez *Jabłońskiego* 94, 105, 111–2, 135, 145, 150, 161–2); ok. 1604 liczne wzmianki o pielgrzymach i cudach relikwii (*Ruffin* np. A2–2v, C4v; →p. 2A); 1606, 1607 [po bitwie pod Guzowem] Zygmunt III dwukrotnie pielgrzymuje na ś.K. (S. Łubieński, *De motu civili*, [w:] Idem, *Opera posthuma*, Antverpiae 1643 s. 102, 135); 1610 po zdobyciu Smoleńska Zygmunt III przesłał do opactwa św. za pośrednictwem swego s. Władysława wota, tzn. „trzy posagi srebrne znakomite, to iest: na krzyżu srebrnym osoba Chrystusa Jezusa ukrzyżowanego, a po bokach tego Crucifixu Panna Maryja Matka bolesna y Święty Jan Ewangelista, odlwane, które po dziś dzień w Ołtarzu Kaplicy Świętego Krzyża zostaią” (*Kwiatkiewicz* 83; *Jabłoński* 78–9, 196–7; →1690); 1626 inskrypcja na relikwiarzu: „Hoc auro inclusum lignum vitae tempore Buguslai Episcopi Abbatis³³ Anno MDCXXVI” (*Corpus* 113); 1632 „klasztor benedyktynów, sławny imieniem i drzazgą Krzyża Świętego”, „opactwo benedyktynów słynne z kultu drzewa Świętego Krzyża: lud bowiem z całej Polski gromadzić się tu ma zwyczaj dla składania ofiar pobudzony sławą łask, których tam nieprzerwanie można doznawać” (*Starowolski* 1976 60, 70, 81); 1642–50 kanclerz Jerzy Ossoliński odwiedza opactwo, od niego „Theka szczyrołota na zwysz trzy ćwierci, nakształt monstrancyey z promieniami ex voto Krzyżowi Świętemu ofiarowana...” (*Kwiatkiewicz* 84);

1645 bp krak. Piotr Gembicki przybył w dzień Znalezienia Krzyża ś. [3 V] na ś.K., gdy był „wielki concurs ludzi, iako przy takowej Wroczystości pod czas dawnego pokoiu, dla odpustu zgromadzonych”, chcąc porównać swoją re-

likwię z relikwią w kl. św. Jednak, po przeniesieniu ś. Krzyża do zakrystii, w obecności całego konw. i dostojników sprowadzony przez niego złotnik, mimo pomocy, cudownie „żadney szruby, ani sztyftu dobyć y odszrubować nie mógł, iuż y pielką pielował, od której się złoto bardziey polerowało”. Co widząc, bp zamiaru poniechał, ofiarowując kl. swoje autentyczne Drzewo z Krzyża ś. przywiezione z Rzymu, które, oprawne w złoto i kryształ, „po dziś dzień jest w schowaniu przy naszym Krzyżu Świętym” (*Kwiatkiewicz* 85–7); 1650 do opata należeć mają m.in. wszelkie ofiary składane przez wiernych „circa adorationem Signi s. Crucis”, a do konw. ofiary składane przy ołtarzu ś. Krzyża (*AG* 1913–5, 1917); 1650 w instrukcji przekazanej jadącym do Rzymu zakonnikom przykazano im argumentować, że „dla nawiedzenia i uczczenia Krzyża świętego, ze wszystkich stron świata licznie gromadzą się pielgrzymi; co dzień też tłumnie bywają zebrania ludu przystępującego do sakramentów pokuty i stołu Pańskiego, słuchając Mszy ś. i kazań” (*Gacki* 47); [2 poł. XVII w.] por. twórczość Wespazjana Kochowskiego (J. Nowak-Dłużewski, *Wespazjan Kochowski jako pierwszy regionalny poeta kielecki*, [w:] *Pamiętnik kielecki. Przeszłość kulturalna regionu*, Kielce 1947, 230–3, 248–53; M. Derwich, *Najważniejsza góra Lechitów*, „Ikar” 3, 1995, nr 12, 33–5);

1655 trzech kapłanów wyznaczonych przez kapitułę ukrywa przed wojskami szwedzkimi skarbiec klaszt. „y Krzyż święty”, a następnie uchodzi z kraju (*Kwiatkiewicz* 87n.); 1661 Jan Kazimierz wraz z żoną odwiedzają opactwo (*Jonston* III/5 105; *Szepiński* 257; *Gacki* 41);

1662 chcąc podziękować za ocalenie przed zarazą, książę Kazimierz Florian Czartoryski, bp włocł., wraz z całym dworem wyrusza w wigilię Wszystkich Świętych [31 X] pieszo, przez lasy, z Piórkowa na ś.K. Przebywa w opactwie 3 dni, a na jego prośbę i za zgodą kapituły zakonnej „otworzony był Krzyż Święty, y wyięty wszystek ze złota swego na Ołtarzu [...] w kaplicy swoiey, i na Corporale złożony [...] Za tą okazją [...] widzieliśmy to Błogosławione Drzewo Krzyża Chrystusowego, którego iest pięć stuczek wszystkiego, a te się w tym krzyżu złotym

zamykaia; który iest nakształt karawaki rozdwoiony. W Krzyżu zwierzchnym w samey głowie są trzy części w trzech rogach abo końcach na przeciwko sobie położone, na których iakoby świeża krew iest oczywista Chrystusa Pana naszego, tak iakoby kiedy kto świeżo krwią stał abo żelazo poleie, iakosz to Drzewo święte iest koloru modrożelazistego, w drugim krzyżu tymże poniższym, iest cały krzyż, z krzyża Chrystusa Pana wyrzynięty, takiey grubości y długości, iako samo złoto pokazuje, pod tym zaś krzyżem iest część piąta w samey rękoieści, iakoby słupek kwadratowy; wszystkie pięć sztuczek, są krwią Chrystusową skropione” (*Kwiatkiewicz* 90–3);

1690 dzieje i opis relikwiarza: „Z tey potem breły złota, abo ręki złotey [podarowanej przez Władysława Jag.] zrobiono krzyż złoty abo Thekę, w którą kładziono to Drzewo Krzyża Świętego przez wiele bardzo lat, y w niey ie wystawiano na Ołtarzu, przy Mszach świętych i Nieszporach”. Następnie opat Stanisław Sierakowski „dał zrobić z swego srebra ołtarzyk mały szczerosrebrny, y do onego Thekę proporcjonalną ovalis figurae z promieniami srebrną wszystkie pozłocistą nakształt małej Monstrancyki, w której się po dziśdzień Drzewo Krzyża Świętego (mało co przedtym samo we złoto oprawione od J. M. Xiędza Bogusława Radoszowskiego Opatu Świętokrzyskiego) [→ 1626] wkłada y wystawia, przy Mszach świętych y Nieszporach, tak w Wroczyście święta; iako też we dni powszednie, przy konkursach ludzkich. Ten Krzyż złoty od Jagiela Krola, z ręki iego zrobiony, od tych czas iest w skarbcu y schowaniu: V ktorego iest spodek abo stolec do połowy srebrny pozłocisty staroświecką robotą. Na tym stolcu krzyż złoty (z pomienionej ręki Jagiellowey) nakształt karawaki zrobiony sposobnie dla Krzyża Świętego wkładania, na bokach tego krzyża z obu stron, są dwa posągi małe, także złote: to jest, Panna Marya Matka Bolesna, y święty Jan Ewangelista, oboie złote” [→ 1574, 1610]. „To też pamięci godna [...], iż wody proste, wodki y wina, przez dotykane puryfikaterzem tego Krzyża krwią Jezusową skropionego, przy pewnych modlitwach poświęcone, chorym i słabym ludziom na zdrowiu wielkie pociechy y pomoc dają” (*ib.* 63–4, 93);

1704 dwu kapłanów na polecenie kapituły ukrywa skarbiec i relikwię, zburzenie kaplicy ś. Krzyża (*Jabłoński* 91; *Szepiński* 262); 1709, 1718, 1722, 1725, 1727–8, 1730–2 powstały w kl. spis 38 cudów relikwii ś. Krzyża (*Jabłoński* 96–100, 109, 114–7, 124, 130–2, 135–6, 145–8, 150–3, 162–7); ok. 1723 relikwia przeniesiona ze zlikwidowanej kaplicy ś. Krzyża do kaplicy Oleśnickich (*Jabłoński* 188);

W latach następnych, także w XIX i XX w., trwa kult, pojedyncze i zbiorowe pielgrzymki, odpusty.

c) Wizerunki relikwii.

1604, 1690, [1737] na k. tytułowych wyżej cyt. prac Ruffina, Kwiatkiewicza, Jabłońskiego; poza tym jej wizerunek występuje jako h. opactwa na zwornikach i wspornikach krążanków kl. święt., powstałych w l. 50-tych XV w., oraz na pieczęciach klaszt.: z 1447 r. (mało czytelnie, *ZDM* III 756 – jest to pierwsza znana pieczęć kl., ponieważ 2 pieczęcie z 1369 r., opisane przez *Gackiego* 154, dziś nie istnieją, a już w jego czasach były czytelne tylko w niewielkim fragmencie), z l. 1463n. (*CU* II 202–3, 206–7; *Gacki* 154). Z wizerunków tych wynika, że relikwiarz miał już w 1 poł. XV w. kształt tzw. krzyża lotaryńskiego: dwie równoległe belki, górna krótsza, prostopadłe do trzonu.

Lit. M. Derwich, *Łysogórski ośrodek pielgrzymkowy w Polsce średniowiecznej i nowożytnej. Zarys problematyki*, [w:] *Peregrinationes. Pielgrzymki w kulturze dawnej Europy*, red. H. Manikowska, H. Zaremska (*Colloquia Mediaevalia Varsoviensia*, 2), Warszawa 1995, 277–87; P.P. Gach, *Opactwo i sanktuarium benedyktynów na Świętym Krzyżu w XVIII i XIX wieku*, [w:] *Z przesz.* 41–67.

5C. Kościółek pw. Wszystkich Świętych na szczycie Ś.K.

1427 do stołu konw. należą m.in. ofiary składane „in eclesia lignea Omnium Sanctorum sub monte” (*ZDM* II 390); 1508 Stanisław z Sarnowa podczas pielgrzymki na Ś.K. w intencji odzyskania wzroku „gdy na Górę tę wstępuje, z podróżnego niewczasu zmorzonym pod Bożą Męką spoczął [...] dalej w górę postępuje, pod kościołem Wszystkich Świętych, widzi Kościół [...] odrzuciwszy muniduktora, sam czworono-

gi gramoli się do Kościoła...” (*Jabłoński* 123); 1536, ok. 1538 →p. 5Aa; 1593 wizytator zleca przeniesienie pierwotnego sakramentarium jako nieodpowiedniego formą i miejscem dla kościoła klaszt. „ad aliam ecclesiam infra montem” (*BJ rps* 3544 155³⁴);

1599 wg legendy bp krak. Lambert odebrał od Emeryka relikwię ś. Krzyża „in loco, in quo hodie omnium sanctorum templum aedificatum est [...] et usque ad summitatem, vbi aliud templum sanctissimae Trinitatis est dedicatum [...] deportauit” (*Warszewicki* 104v); 1604 jw., bp odbiera relikwię „gdzie do tych czasów tamże na gorze na pamiątkę tego iest kościółek drzewiany” (*Ruffin* B4); 1650 do stołu konw. należą ofiary składane w kościele Wszystkich Świętych (*AG* 1913–5); 1690, [1737] „gdzie teraz iest kościół drzewiany Wszystkich SS. od onych czas, na te pamiątkę wybudowany” (*Kwiatkiewicz* 30; *Jabłoński* 33); 1780 rozebrany, z drewna zbudowano organy (*Sob.* 107); 1811 trwa podanie, „że kościółek modrzewiowy, który dopiero przed kilku laty rozebrano, był zbudowany przez Bolesława Chrobrego (*Niemcewicz* 11);

1827 w Nowej Słupi rozdawane są przez pleb. krzyże poświęcone z drewna modrzewiowego z pierwszego kościoła zbudowanego przez Mieszka I („*Kurier Warszawski*” 1827, nr 160, s. 662); 1859 „Pierwotny kościółek modrzewiowy Mieczysława stać miał poniżej dzisiejszej świątyni, tam gdzie widne jeszcze sztachety, w początku bieżącego wieku znaleziono nawet szczątki tego kościoła i drzewo z niego użyto na organy i stalle nowej świątyni” (O. Flatt, *Góra Świętokrzyska*, [w:] *Księga świata*, cz. I, V, W. 1859, 201); 1881 →p. 6F; por. też *Gacki* 22.

5D. Eremy.

1361 opat zezwala sołtysowi nowo lokowanej wsi Rataje założyć staw rybny i młyn „circa habitaculum heremitaie” (*Mp.* III 742); 1399–przed 1437 [?] →Święta Katarzyna; [1422–4?], 1445, [1447?] →Leżajsk; 2 poł. XV w. [?] fałszywy prorok z apostołami i Marią Magdaleną, który wybudował sobie kościół na Ś.K., pół mili od kl. Bernard. ś. Katarzyny (*MPH* V 220)³⁵; 1599 już prawie od 3 lat życie eremickie „circa Monasterium” wiedzie pewien Kaszub (*Warszewicki* 107); 1595–1601 opat Michał Maliszewski zbudował „ora-

toria anachoritis” k. kl., tzn. może domki podobne do kamedulskich (S. Grochowski, *Lavacrum animae*, Kr. 1601, 5v; *Szczaniecki* 1985 136).

6A. Opaci i koadiutorzy [w nawiasach daty wg Jonstona; znak [?] przy imieniu oznacza, że historyczność postaci jest wątpliwa].

1116–7, 1189 Miłowan (*Mp.* II 374; *Semkowicz* 69; *KK* I 4; *Szczaniecki* 1978 27–8);

1206, 1208–10 Szymon (*Balzer* 6 przyp. 1; R. Grodecki, *Mistrz Wincenty, bp krak.*, „*Rocznik Krakowski*” 19, 1923, 35–6);

1222/3 Lutfryd (*KK* I 15; R. Grodecki, *Dzieje klasztoru premonstratenskiego w Busku w wiekach średnich*, „*Rozprawy AU*”, „*Wydz. hist.-filoz.*” 57, Kr. 1913, 67; od 1224 r. opat tyn. *Szczaniecki* 1978 30–5);

1233 Bogusław (*Tyn.* 15);

[zm. 1259/60] Stanisław [?], krewny Bolesława Wstydl.?, męczennik, święto 17 VII (postać zapewne legendarna, *Jonston* I/12 117v–26; *Jabłoński* 199; *Szepiński* 138; S. Szygielski, *Calendarium Benedictinum*, Kr. 1663, 143; *Hagiografia Polska*, 2, Poznań 1972, 713);

1269, 1270 (1264–zm. 17 XII 1285) Jakub (*Mp.* I 78; II 476; *Pol.* 62; *Elenchus* 186v; *Jonston* II/2 12–4; *Jabłoński* 200; *Szepiński* 140; *PSB* XXIX 587–8);

1286 (1286–zm. 1309) Racibor (*Pol.* III 62; *Elenchus* 186v; *Jonston* II/2 12–4; *Jabłoński* 200; *Szepiński* 140; *Gacki* 80; *PSB* XXIX 587–8);

1319 (1310–zm. 1325) Stefan (*Mp.* II 576; *Jonston* II/3 14–5; *Szepiński* 140; *Elenchus* 186v i *Jabłoński* 200: ok. 1314);

1326, 1334–6³⁶ (1326–zm. ok. 1334) Strzeżko (*Mp.* II 592; *MV* II 318; *Jonston* II/4 15v; *Szepiński* 140; *Elenchus* 186v i *Jabłoński* 200: ok. 1326; *Szczaniecki* 1978 54);

1325–7, 1328 (1335–zm. ok. 1339) Wilhelm (*MV* I 119, 189; *ZDM* IV 908; *Jonston* II/5 16; *Szepiński* 140; *Elenchus* 186v i *Jabłoński* 200: ok. 1335);

1335 (1347–zm. 19 XII 1350) Dezydery (*Tyn.* 54; *Jonston* II/7 17–8; *Elenchus* 187; *Jabłoński* 200; *Szepiński* 140: ok. 1347, po Janie);

1339, rezygnacja przed 1345 (1340–zm. 1346) Jan (*Lites* 113, 135; *Mp.* III 660; *Tyn.* 64; *Jonston* II/6 16v–7; *Jabłoński* 200; *Elenchus* 187 i *Szepiński* 140: w 1339);

po 1339, rezygnacja przed 1343 Henryk (*BP* II 72, 155; *Szaniecki* 1978 60–4);

1344 Bartłomiej (*KK* I 576);

1351 (1351–zm. 1365) Świętosław (*Pol.* 105; *Elenchus* 187; *Jabłoński* 200; *Szepiński* 140; *Jonston* II/8 18–9);

1361 (1372–zm. 1373) Ninogniew (*Mp.* III 742; *Jonston* II/12 24–5; *Szepiński* 140 i *Jabłoński* 200: po Stefanie);

1366, 1368, 1369 (1365–zm. 1372 w wieku 62 lat) Stefan (*ZDK* I 64; *Mp.* II 795, 830; *MV IX* 54; *Szepiński* 140; *Jonston* II/9 19–24; *Elenchus* 187: ok. 1366; *Jabłoński* 200: 1371–7);

1374, przeniesiony na opactwo tyn. w 1374 (1373–zm. 1379) Wojciech (*Mp.* III 864; I 318–9; *Szepiński* 140; *Szaniecki* 1978 71–4; *Jonston* II/13 25–5v);

od 1374 (1378) Jan (*Mp.* I 319; *Szaniecki* 1978 64–71, 75–6; *Jonston* II/14 25v–6; *Jabłoński* 200 i *Szepiński* 140: po Ninogniewie); [1374–8] za czasów opata Jana opactwo zarezerwowane przez pap. Grzegorza XI nadawstwu papieża (*BP* III 10);

(1378–zm. 1381) Wojciech [?] (*Jonston* II/15 26; *Jabłoński* 200; *Elenchus* 187: zm. 1382);

1380, 1386 Mikołaj (*BP* III 10–1; *ZDM* VI 1519; *Jonston* II/16 26–6v; *Szepiński* 141)³⁷;

1393, 1396, 1398–1400 (19 XI 1386–zm. 1393) Paweł (*Mp.* IV 1023; *ZDM* IV 1125; *BP* III 557, 640; *SP VIII* 7808, uw. 265/69, 277/48, 325/13, 342/20; *Jonston* II/17 27–7v; *Szepiński* 141: z datą 1393; *Elenchus* 187 i *Jabłoński* 200: bez daty, po Wojciechu, przed Santkiem);

(1393–zm. 31 XII 1393) Santko [?] (*Jonston* II/18 27; *Elenchus* 187; *Jabłoński* 200; *Szepiński* 141: bez daty);

(1394–1400) Stefan [?] (*Jonston* II/19 28; *Jabłoński* 200: po Mikołaju Bostowskim);

(1400–zm. VI 1401) Mikołaj Bostowski h. Bielina³⁸ (*Jonston* II/20 28v–9; *Szepiński* 141; *Elenchus* 187 i *Jabłoński* 200: bez daty; *Derwich* 1997 156–7);

1402–4 (VII 1401–zm. 1405) Maciej (*Mp.* IV 1069, 1085; *AGZ* VII 24; *Jonston* II/21 29: zw. Bol; *Jabłoński* 200; *Elenchus* 187: zw. Grot, 1402–4);

1406–12 (1405–zm. 1413) Jan³⁹ (*ZL* 1409 15, 31; *SP II* 1296; *Elenchus* 187, *Jonston* II/22

29v–30); *Jabłoński* 200 i *Szepiński* 141: zw. Katarzynka);

1416, 1417 [po raz pierwszy], ok. 1423 były opat, 1427–33 [po raz drugi] (wybór 15 IX 1413–rezygnacja 1421, ponownie wybór 1424–rezygnacja 1426, ponownie wybór 1427–zm. 16 IX 1433) Mikołaj⁴⁰ (*Mp.* IV 1158; *ZDM* I 323; II 390, 452; *Elenchus* 187–7v: zw. Drozdek; *Jonston* II/23–5 30–30v, 31v, 32v–6v; *Jabłoński* 201–3; *Szepiński* 141–2; *PSB* V 392);

2 XII 1421 opat elekt (1421–rezygnacja 1424) Marcin (*BP* IV 946; *Elenchus* 187v; *Jonston* II/24 30v–1v; *Jabłoński* 201);

przed 1427 (X 1425–przeniesiony na opactwo lubińskie 1426)⁴¹ Wojciech (*ZDM* II 390; *MPHn.* IX/2 s. XLIII; *Elenchus* 187v: zw. Łysy; *Jonston* II/25 31v–2v; *Jabłoński* 201; *Szepiński* 83);

1434–50 (1433–rezygnacja 1451) Maciej (*Mp.* IV 1306; *ZDM* III 863–4; *Elenchus* 187v; *Jonston* II/26 37–8v; *Jabłoński* 203; *Szepiński* 142);

1452–zm. 27 XII 1476 (wybór 1451–zm. 27 XII 1476) mgr Michał z Kr. [także z Kleparza, Lipia] (*BKór. rps* 816 164, 167; *BO rps* 93 220v; *MPH* V 1008; *Lefebvre* VI/9 190; *Elenchus* 187v; *Jonston* II/27 38–46v; *Jabłoński* 204; *Szepiński* 142–4; *SPTK* III 103–4, A. Łosowska, *Michał z Kleparza archidiakon przemyski w świetle nowych źródeł*, ABMK 70, 1998, 332–42);

wybór 4 I, konsekracja i benedykcja 21 III 1477–usunięty 11 VII lub 23 IX 1489, zm. 1490 mgr Jan z Kr. (*Lefebvre* VI/9 190; *MPH* V 1008; *Elenchus* 187v; *Jonston* II/28 46–8v; *Jabłoński* 204–5; *Szepiński* 144);

1490 Wojciech [?] (*SP II* 4368 [pomyłka pisarza?]);

wybór 27 IX 1489–rezygnacja 1496, bakałarz Maciej z Pyzdr [także z Pełczyna, Płociska] (*Elenchus* 188; *AG* 1880, 2661; *Jonston* II/29 48v–52v; *Jabłoński* 205; *Szepiński* 144–5; *SPTK* III 22–3);

1496–9 (18 IX 1497–zm. 15 VI 1499) Jan z Łomży [także z Płociska] (*LPod.* s. 121n.; *MS* II 1360; *Jonston* II/30 53–4; *Jabłoński* 205–6; *Szepiński* 145; *Gacki* 85);

1500–2 [po raz pierwszy], zatwierdzenie króla 5 VIII 1509–1512 [po raz drugi] (11–13 VII 1499–rezygnacja 20 XII 1504, powtórny wybór

1509–zm. 1516) bakałarz Piotr ze Strzegomia [k. Osieka] (*Wiś.Op.* 479; *MS* III 506; IV/2 9044; *AG* 6277; *TN* XXIX 264; *Jonston* II/31–2 54–5v, 58–9; *Jabłoński* 206; *Szepiński* 145–6);

1506–8 (wybór 1 II, benedykcja V 1505–rezygnacja 1509) [po raz pierwszy] (*Pol.* s. 138; *TN* XXVIII 48; *Jonston* II/32 55v–58; *Jabłoński* 206; *Szepiński* 145–6); zatwierdzenie króla 23 II 1517–1521, 1529–1537, zm. 1539 [po raz drugi] (wybór 29 X 1516, benedykcja po zatwierdzeniu króla 25 III 1523, powtórny wybór 4 VI 1528, zatwierdzenie bpa przez nałożenie ręki 5 VI 1528–zm. 1539) Klemens z Oliszowy (*MS* IV/2 1126; *AG* 6279, 1888; *LR* 349; *AG* 6282, 6329; *Gacki* 87; *Jonston* II/33–4 59–60, 61–4; *Jabłoński* 206–7; *Szepiński* 146);

1527–8 (wybór 1 VIII 1523, benedykcja 13 VIII 1524–zm. 17 V 1528) bakałarz Jakub z Kr. (*BN akc.* 9797 4; *Jonston* II/34 60–1);

1 VI 1539 król zawiadamia bpa krak., że ze względu na kontrowersje powstałe wokół sprawy wolnej elekcji opatów powstrzymuje się od prezentowania opata-elektę świet. aż do rozpatrzenia tej kwestii na przyszłym sejmie (*BKór.rps* 218 325v–6);

prezenta króla 15 III 1540–zm. 16 X 1576 (wybór 1539–zm. 15 X 1576) Andrzej Kuczowski h. Poraj (*MS* IV/1 6764; *Paprocki* 112, 468; *Jonston* II/35 64–6v; *Jabłoński* 207; *Szepiński* 146);

1580–zm. 1582 (wybór 1576–zm. 18 VII 1582) Tomasz Polanowski h. Strykoń [wcześniej przez 30 lat Bened. tyn.] (*AKP* I s. 510; *AG* 1892–1902; *Gacki* 257; *Paprocki* 112, 468; *Jonston* II/36 66v–8; *Jabłoński* 207–8; *Szepiński* 147; *Szczaniecki* 1978 136);

(1582–zm. 25 XII 1584) Wojciech Kilanowski vel Kielanowski h. Pobóg [wcześniej, 17 II 1582, mając 40 lat, ubiegał się w oparciu o listy króla i nuncjusza o koadiutorię opactwa tyn.] (*Jonston* II/37 68–8v; *Jabłoński* 208 i *Szepiński* 147; zm. 1582; *Paprocki* 112, 233; *MV* V 218; *MV* VI s. 733–4; *Szczaniecki* 1978 141–2);

1586–usunięty 7 IX 1593 (1582–93) Maciej Lesiecki [były Cysters, usunięty za symonię i inne przewinienia przez kardynała Jerzego Radziwiłła, wizytatora opactwa, został prep. w Sieninie] (*AG* 1904, 1910; *BJ rps* 3544 156; *Jonston* II/38 68–9v [wg wersji uzupełnionej w 1811 r.

h. Drys [?], w 1589 r. na synodzie prowincjonalnym przeniesiony na probostwo do Sienna – *Sob.* 100]; *Jabłoński* 208; *Szepiński* 147; *Szczaniecki* 1985 118, 122);

1592 Mikołaj Koczowski [?] (*Jonston* II/39 69v–71; *Jabłoński* 208–9; *Szepiński* 147–8 i *Gacki* 88–9 z datą 1593 [postać fikcyjna, por. *Szczaniecki* 1985 118]);

[7 IX 1593] 6 IX 1594–24 I 1595 Łukasz Janowski administrator opactwa świet. (*AG* 1905, 1907, 1908);

nominacja i elekcja 1595–zm. 13 lub 14 IV 1608 w wieku 47 lat (wybór 3 IV 1595, benedykcja po roku w Opatowcu, zm. 14 IV 1608) Michał Maliszewski h. Godzięba, sekretarz króla, pierwszy opat komendatoryjny (*AG* 1906; *Jonston* III/1 84–9; *Jabłoński* 209; *Szepiński* 148–9; *Ruffin* D4 z datą 1594; *Szczaniecki* 1985 119–48);

nominacja i elekcja ok. 19 V 1608–rezygnacja 1633 po uzyskaniu bpstwa łuckiego, zm. 1638, pochowany w kl. (1608, benedykcja po roku w Kielcach) Bogusław Radoszewski (Boksa-Radoszewski) h. Oksza [wcześniej sekretarz króla] (*Jonston* III/2 89–95v; *Jabłoński* 211–2; zm. 14 XI 1637; *Szepiński* 149n.; *PSB* XXIX 747–8);

nominacja 1633–rezygnacja 1636 (1634–6) Piotr Gembicki h. Nałęcz [wcześniej dziekan krak. i sekretarz króla, administrator wieczny opactwa, nie przyjął profesji] (Albrycht S. Radziwiłł, *Pamiętnik o dziejach w Polsce*, W. 1980, 285; *Jonston* III/3 95v–8; *Szepiński* 151; *PSB* VII 379–81; *Szczaniecki* 1978 172–6);

nominacja i elekcja 1636–zm. 30 V 1662 (profesja i benedykcja w W. w 1639) Stanisław Sierakowski h. Ogończyk [wcześniej sekretarz króla] (*Lefebvre* VII 12v–9v; *Jonston* III/4 98–105; *Jabłoński* 212–4, 224–39; *Szepiński* 257–60; P. Jaroszewicz, *Matka świętych Polska...* I, Poznań 1972, 700; *PSB* XXXVII 302–3);

jego koadiutor od 14 V 1652 Wojciech Sierakowski, dziekan chełmski (*AG* 1923);

nominacja i elekcja 1 VIII 1662, profesja i benedykcja w tymże roku w Kr.–zm. 4 X 1682 Mikołaj Goski h. Prawdzic [wcześniej sekretarz króla] (*AG* 1923; *Jonston* III/5 105–11; *Jabłoński* 214; zm. 2 X 1689; *Szepiński* 259–60);

koadiutor od 17 VIII 1682, nominacja i elekcja opacka 6 XI 1682, benedykcja w kl.–zm. 4 IX 1689 Michał Hieronim Jaksa Komornicki h. Gryf [wcześniej profes święt.] (*AG* 1923; *Jonston* III/6 111–15v, 132v; *Jabłoński* 214–5; *Szepiński* 260–1; *PSB* XIII 400–1);

1689 [?]-zm. 4 IX 1689 koadiutor Andrzej Szeligowski h. Nowina, prep. wawol. (*Jonston* III/6 113v–4);

nominacja 1689, sporna elekcja 10 I 1690–ostateczna rezygnacja ok. 1705 Aleksander Wychowski [wcześniej sekretarz króla] (*Jonston* III/7 116–50v; *Jabłoński* 215–6; *Szepiński* 261–2; *Gacki Siec.* 207–8; *PSB* XIII 338–9);

elekcja 27 XI 1689, mimo sprzeciwu króla zatwierdzenie pap. 8–9 VI 1690, benedykcja w Rzymie 28 X 1694, 16 XI 1696–16 XII 1697 czasowa jurysdykcja nad kl., od 8 V 1700 ponowna jurysdykcja nad kl., 27 V 1704 potwierdzona przez pap., 1705 [?] ostateczne objęcie dóbr opackich–zm. 8 XII 1733 Stanisław Krystyn Mirecki h. Szeliga [wcześniej profes święt.] (*Jonston* III/7 116–50v; *Jabłoński* 216–23; *Lefebvre* V/1 158–8v; *Szepiński* 261–3; *PSB* XXI 338–9);

przed 1734–zm. 19 VIII 1747 Józef Franciszek Michał Proszyński [wcześniej pleb. Sobótki, odbył roczny nowicjat, złożył profesję] (*Lefebvre* V/3 159–9v; *Szepiński* 264);

1748–zm. 2 III 1774 Antoni Teodor Karski h. Jastrzębiec [wcześniej profes święt.] (*Szepiński* 264–7; *Lefebvre* V/4 159v–62v; *PSB* XII 128);

koadiutor od 26 V 1773, opat 1774–1819, zm. 16 XI 1828 Józef Jan Nepomucen Niegolewski h. Grzymała [ostatni opat święt.] (*Szepiński* 267–74; *Lefebvre* V/4 162–2v; V/5 162v–72).

Lit. *Gacki* 78–108; *Derwich* 1992 656–9 i wg indeksu.

6B. Zakonnicy [do 1450 r.].

1343 Piotr (*KK* II 252); 1352 Ninogniew s. Zawiszy OFM uzyskuje zezwolenie na przejście do zakonu OSB (*BP* II 593; →p. 6A); 1361 przeor Wawrzyniec, kustosz Wojsław, Jan zw. Polska, Jan Sapia, Jan z „Inframarii” (*Mp.* III 742); 1364 Jan Sykuta [Żegota?] (*Gacki* 28; →Sandomierz, p. 3A); 1367 Mikołaj Żyra, lektor (*BKór. rps* 12 50v; *Zathey* s. 39–40); 1369 przeor Filip, Wawrzyniec, Wojsław, Jan, Grzegorz, Wojciech,

Janusz, Paweł, Michał (*Mp.* III 830); 1393 Krzesław z →Broniewic (*ib.* IV 1023);

[1397–1425] Mikołaj prep. →Mniszka (*Niwiński* 1931 342); [koniec XIV w.] Jan (*Zbiory* 316–7); [początek XV w.] Mikołaj Klemens z Sandomierza (*Lefebvre* VII 23); 1408 Jan prep. Mniszka (*ZDM* V 1212); 1409 Stefan (*ZL* 1409 17, 34); 1414 Łukasz (*Lefebvre* VII 23d; *Zbiory* 326, 376); ok. 1414 [?] przeor Wojciech (*ib.* 378); 1417 Przybysław z Linowca [mnich?] (*ib.* 379); 1418 Maciej (*ib.*); [1418–21] Wojciech Łysy (→p. 5Ai; 6A); 1420 Mikołaj „Quaschenia”, niegdyś pleb. Czarnocina, ob. profes święt. (*BP* IV 710); 1423 Mikołaj Mniszek spowiednik i kaznodzieja króla (*Mp.* IV 1209; →p. 6A, Mikołaj Drozdek); 1423, 1427, 1446–7 bakałarz Piotr z Borzykowa (*Zbiory* 327, 332; *ZDM* II 390; *Derwich* 1992 wg indeksu); 1426 konwers i eremita Sławko (→Święta Katarzyna); 1427 przeor Przybysław, Wojciech [Łysy?] niegdyś opat lubiński, Tomasz, Maciej Stary, kustosz Jan, Wojciech, Żegota, Maciej, Piotr [z Borzykowa?], Jakub, Szymon, Marcin, Wojciech z Brzesch, Jan z Karmanowa, Mikołaj z Włoch, Jakub subdiakon (*ZDM* II 390); 1427, 1434, 1437[?], 1446–8, zm. 2 VI bakałarz Mikołaj z Włoch zw. Włoskim, autor, skryptor i kaznodzieja, mistrz nowicjatu (*ib.*; *Lefebvre* VII 23c; *Brückner* cz. 2 349–55; *Zbiory* 356, 364, 403; *BN rps* 3020; *AKP* I s. 225–6; *Fijałek* I 235–6); 1434 Maciej sprzedawca dzies. (*Wojciechowski* 1963 17); 1436 Mikołaj z Połańca, Mikołaj z Rzeszowa [mnisi?] (*Zbiory* 328–9); 1436–51 Mikołaj Forstek z Tczycy s. Stefana (*Al.* I 89; *MI* 144; *ZDM* II 462; *SP* II 2371, 3313–4, 3326; *BP* V 845, 974; *SHGK* I 16, 268–9; *PSB* XXIV 401; *Cracovia Artificum. Suplementa* 1433–40, wyd. B. Przybyszewski, Wr. 1988, 226); 1438 bakałarz Wojciech (*Zbiory* 393–4); 1439 Mikołaj (*ib.* 331); 1442 bakałarz Piotr, Wojciech Łysy (*ZDK* II 434); 1442, 1447 Stanisław s. Bębenka (*ZDM* VIII 2414; *ZDK* II 508; →Sandomierz, p. 3A); 1443 Jakub (*AG* 1846); 1446–9 Paweł, podprzeor, przeor (*Lefebvre* VII 22c; *Zbiory* 367–8); 1447 konwers Piotr (*ZDM* III 756); 1450 prezbiter Piotr Pekten →p. 5Ai; od 1450 Michał (*Zbiory* 322, 364, 380–1; *Gacki* 240; →p. 6A Michał z Kr.).

6C. Zakonnicy-studenci U. Kr.

1436 Mikołaj Forstek (*Al.* I 89; ➔p. 5Ai); 1438 Wojciech, bakałarz sztuk (*LProm.* 31); 1459 Jan Sartoris z Kr., mgr artium, potem mnich (*ib.* 54); 1475 Jan z Szydłowa, mgr artium, potem mnich (*ib.* 77); 1626 Stanisław s. Jakuba Glitowskiego i Adrian s. Wojciecha Dobińskiego, profesji (*Al.* IV 99); 1635 Benedykt (*ib.* 156).

6D. Pochówki rycerstwa i możnowładztwa w kościele klaszt.

a) Oleśnicy h. Dębno.

1413 Jan z Oleśnicy sędzia krak. „sepultus in sepulturo patrum suorum in monasterio Calwimontis Sancte Crucis” (*MPHn.* V 116; *PSB* XXIII 764); wspólną z ż. Dobrochną inskrypcję przytacza *Paprocki* 385, za nim *Wiś.Op.* 466; 1418 Dobrochna z Rożnowa, matka Zbigniewa bpa krak., „sepulta in monasterio Calwimontis...” (*MPHn.* V 152; *PSB* XXIII 764); 1440 Dobiesław Oleśnicki wdwa sand. (pierwotną inskrypcję przytacza *Paprocki* 384–5, za nim *Wiś.Op.* 466, inskrypcja sporządzona w 1617 r. na polecenie opata Radoszewskiego – *Starowski* 1655 628); 1460 Jan Głowacz z Oleśnicy wdwa sand. (*PSB* XXIII 765; *Wiesiołowski* 257; *Corpus* 1–2); 1487 za zezwoleniem króla br. Zbigniew abp gnieźn. i Andrzej z Oleśnicy kaszt. sądecki ofiarowują opactwu świet., w którym pochowani są ich przodkowie, wieś ➔Garbaczową Wolę (*MK* XIV, 185; *MS* I 1844); 1494 inskrypcja sławiąca Oleśnickich h. Dębno (*Wiesiołowski* 256–7); 1604 Zbigniew Oleśnicki „sam, tak y familia jego zawsze się kochała w tym klasztorze, znać to po grobiech: bo gdzie nabożeństwo osobno swoje za żywota odprawowali, tam y po śmierci ciała swe grzebali. Teyże familiey Mikołaj Oleśnicki kasztelan Małogoski [...] teraz kaplicę na cześć y na chwałę p. Bogu dla chowania krzyża świętego, znacznym kosztem muirować zaczyna” (*Ruffin* D3); 1612, 1629 w nowo fundowanej kaplicy-mauzoleum w kl. świet. pochowani zostali Zofia i Mikołaj Oleśnicy (*PSB* XXIII 773; pierwotne inskrypcje – *Starowski* 1655 229–30, inskrypcje nagrobkowe dziś istniejące, fundowane przez syna Mikołaja, Jana Oleśnickiego pkom. sand. – *Corpus* 115–6); 1675 Jan Oleśnicki pkom. sand. prosi, aby go pochować w kaplicy rodzinnej

przy kościele świet. na Ś.K., zobowiązując potomnych do dbania o nią (*Gacki* 69).

Lit. M. Dzieduszycki, Zbigniew Oleśnicki I, Kr. 1854, 159–60 oraz przyp. 301–6; *Gacki* 63–70; A. Frejlich, *Kaplica Oleśnickich na Świętym Krzyżu na tle mecenatu artystycznego ostatnich przedstawicieli rodu*, [w:] *Z przesz.* 21–40.

b) Kochowscy h. Nieczuja. Po 1478 r. tu pochowany Tomasz Sarna z Kochowa (*Derwich* 1987 158); 1624 Krzysztof Kochowski i Zuzanna wd. po jego br. Wojciechu fundują w kościele klaszt. na Ś.K. nowy marmurowy grobowiec rodzinny, do którego przeniesiono szczątki pochowanych tu jego dziadów, Stanisława i Zofii, ojca Pawła, a także brata i siostr (*Starowski* 1655 631); 1655 pochowany Jan Kochowski (*Czubek* 25); 1659 Elżbieta wd. po Adrianie Kochowskim z Krzyżkowic wraz z ss. Franciszkiem, Wojciechem i Mikołajem zapisują kl. 2000 zł w zamian za 30 mszy za swoją rodzinę (*Gacki* 319); 1660 Elżbieta z Piaseczna, wd. po Janie Kochowskim, zapisuje konw. świet. 1000 zł w zamian za pochówek w kościele klaszt. oraz 30 mszy i anniwarsarzy rocznie (*ib.* 320); 1663 Wespazjan i Jan Kochowscy ofiarowują konw. 84 zł rocznego % od sumy 1200 zł zapisanej na ich wsiach Gaju i Dobruchnie, zobowiązując w zamian zakonników do odprawiania 4 mszy miesięcznie za duszę ich ojca Jana (*ib.* 320; *Czubek* 75); 1674 Aleksander i spadkobiercy po Teodorze, Kochowscy, ofiarowali zakonnikom świet. 56 zł rocznego % od sumy 800 zł zapisanej im na Gołoszycach Wyższych, w zamian zobowiązując zakonników do odprawiania za dusze całej rodziny Kochowskich 30 czytanych mszy i 1 anniwarsarza rocznie (*Gacki* 323); 1684 Marianna Kochowska zapisuje konw. 1000 zł na Ruskowicach w zamian za 12 mszy rocznie za duszę Jana Kochowskiego (*ib.* 324).

Lit. *Gacki* 319–24; *Derwich* 1987 157–9.

c) Inne.

1427 do stołu opata należy m.in. broń składowana „circa obsequia mortuorum” w opactwie, wspomniane groby potomków fundatorów k. ołtarza ś. Michała (*ZDM* II 390; ➔p. 5Ag); 1436 Jan Rzeszowski h. Półkozic, abp lwowski, „in monasterio Sancte Crucis Calvi Montis prope maius altare chori antiqui sepelitur” (*MPH* V

162); 1447 do konw. należeć mają konie ofiarowane „circa sepulturam” (ZDK II 508); 1500 Stanisław z Wojszyc (→Sandomierz, p. 3C); 1518 Paweł Bostowski (Paprocki 378; Derwich 1997 172–3); 1593 →p. 5Aa; 1599 w opactwie jest „multis multorum Illustrium virorum sepulchris” (Warszewicki 107); 1604 pielgrzymi po mszy pytają się m.in. „o groby, napisy, tabliczki, z których dawno sieła poginęło” (Ruffin A2v); 1610 Katarzyna Piasecka „hoc loco tumulata”, nagrobek fundowany w 1633 r. przez jej s. Pawła Piaseckiego bpa kamienieckiego i opata mogińskiego (Starowski 1655 627); 1613 Zofia Rogowska h. Prus, nagrobek rodzinny (ib. 630); [1608–32] tablica pamiątkowa Andrzeja Dąbrowskiego, nauczyciela opata Bogusława Radoszewskiego (ib. 631–2); 1060 [!] grób Wojciecha Przyzwickiego za dużym ołtarzem, marmurowa tablica k. tablicy Dąbrowskiego (ib. 632); 1650 do opata należeć mają m.in. dary składane „circa sepulturam mortuorum” w kościele klaszt. (AG 1913–5, 1917); 1653 książę Jeremi Wiśniowiecki (J. Widacki, *Kniaź Jarema*, Katowice 1984, 251)⁴²; 1657 wojacy Rakoczego pustoszą opactwo i „magnatum cadavera in sepulchris tumulata spoliarunt” (Jonston III/4 104v–5; Szepiński 258); 1726 Ewa Wyleżańska prosi w testamencie o pochówek na Ś.K., ofiarowuje od razu 100 zł i 30 zł na mszę, 1000 zł na 1 mszę tyg. za swoją duszę oraz po 1 cielcu dla zakonników i ubogich, 20 garnców wina na potrzeby księży zakonnych (Gacki 324); 1781 „omnia sepulchra majorum demolita sunt et corpora eorum dispersa, multaue marmora pretiosa per fratrem Stephanum Wertzner, architectum religiosum, sacrophagi monumenta ad nihil redacta” (Szepiński 272; Lefebvre V/5 168v; Gacki 56).

Lit. Derwich 1992 132–4.

6E. Zniszczenia, pożary.

1259/60 zdobycie i zniszczenie opactwa przez wojska tatarsko-ruskie (PSRL II 854–5; →p. 2A, Opisy szczytu; DHn. VII 128); 1287, 1370 →p. 5Bb; 1459 w nocy z 7 na 8 X spłonął kl., przede wszystkim refektarz i cele zakonne z wszystkimi przechowywanymi w nich rzeczami i książkami, oprócz infirmerii, szwalni i „thesauros ecclesiae” [oraz krużganków], zaś w kościele klaszt. spaliły się organy, 2 antependia (duo palia in

duobus altaribus) oraz stopił się ołowiany dach (MPHn. X/2 756; Lefebvre VI/8 188v; Zathay s. 486; Łoś, Semkowicz 9; Ruffin D2v; Zbiory 337, 394n.); 1655–8 Szwedzi okupują, ewentualnie nawiedzają, opactwo świet. (Kwiatkiewicz 87–90, 99); 1657 wojacy Rakoczego zabijają 3 zakonników, plądrują cały kl., łącznie z grobowcami i archiwum (ib. 89, 99; Jonston III/4 104v–5; Szepiński 258; dorsa dokumentów AG 1854, 1867, 1884, 1886, 1912); 1704 w poszukiwaniu kosztowności Szwedzi plądrują cały kl. i kościół, w tym archiwum, burzą także kaplicę ś. Krzyża (Jonston III/7 150; Jabłoński 91n.; Szepiński 262n.); 1716 opactwo złupione przez oddziały saskie (Jabłoński 92n.); 1777 nocny pożar 26 X niszczy „cały kl. z kościołem i opactwem” (Szepiński 267–8; Lefebvre V/5 163; „Gazeta Warszawska” 1777, nr 91); 1779 ponowny pożar niszczy 22 V „po większej części [...] już wyporzadzony i gątem pokryty” kl. (Szepiński 268; Lefebvre V/5 163); 1781 brat Stefan Wertzner, plantując teren pod budowę nowego kościoła klaszt., niszczy wszystkie groby przodków, marmurowe pomniki i inne ozdoby tudzież rozbiera do fundamentów [oprócz cz. ściany północnej] stary kościół. Gdy zamierza burzyć krużganki i inne mury, następny przeor usuwa go, niszczy założone przez niego fundamenty nowego kościoła, a budowę powierza świeckiemu architektowi Dominikowi Pucek (Szepiński 272; Lefebvre V/5 168v).

Lit. Derwich 1992 57–69.

6F. Bogowie. Cyklopi – giganci – olbrzymy.

1460–80 zamek Cyklopów-gigantów (DHn. I 101; II 255; DLb. III 227–8); 1536, 1538 „Na tym zamku pani jedna przedtem mieszkająca, iż była poraziła wielkiego Aleksandra pod tą górą, kazała się za Dyanę boginię chwalić. Za co Bóg pokarał ją rozwalając zamek piorunem [...] Na tym też miejscu był kościół trzech bałwanów, które zwano Łada, Boda, Leli. Do których prości ludzie schadzali się pierwszego dnia maja” (Narratio, tłumaczenie – Powieść 270); 1599 miejsce pobytu Cyklopów, kobiety każącej się czcić jako bogini Diana, „idola, Loedae, Boede et Loeli” (Warszewicki 103v); 1604 miejsce pobytu olbrzymów, posągi bóstw Łada, Boda, Leli, czyli Kastora i Polluksa oraz ich matki Lady, a

także święto ich, 1 V, 7 III zlikwidowane przez Mieszka I (*Ruffin* A4); 1631 miejsce kultu pogańskiego; przyw. Władysława Jag. zezwalający opatowi zlikwidować pewne chaty na szczycie, w których gromadzili się ludzie w dniu 1 V (*Krótkie* A2v);

1686 „Nostraque insuper tempestate, dum pro ampliando Monasteria latiora profundioraque Martiobarbulis fundamenta foderentur, ex abdiri terrae, e lapidum latebris pes giganteus, lapisque angularis excisus, in lucem erutus, caput giganteum nimis grande, sed sponte sua in partes et cineres dissipatum, ad extremum ante portam templi in dorso rupis, ferreis cuneis excavata fossa, aut forte gentium delubrum carbonibus repletum, repertum et nostris oculis visum” (*Jonston* I/2 78; *Jabłoński* 2–3). „W roku 1686 przed drzwiami Kościoła Naszego w boku skałę kuiąc, trafunkiem napadli na miejsce, albo łóżysko, w którym złożone było Bożyszczę dawne węgłami osypane, pewnie z tych, o których uczyniła się wzmianka w tym Rozdziale” – czyli o bóstwach pogańskich (*Jabłoński* 10);

1690 miejsce pobytu olbrzymów-gigantów „ich mieszkania, tu na tej gorze, same kości bardzo srogie y ogromne, z ich trupów, po filarach na żelaznych hakach y łańcuchach w tymże kościele naszym świętokrzyskim zawieszane po dziś dzień [...] są dowodem”. Zamek pani kążącej się czcić jako bogini Diana. Świątynia pogańska 3 bożków: Lada [i Leda], Boda, Leli, lub, z powołaniem na Andrzeja Krzyckiego [w rzeczywistości bałamutnie na kronikę Miechowity]: Pogoda, Gwizd Pogwizd i Lada, matka Kastora i Polluksa, czyli Leli Poleli. Ich święto 1 V (*Kwiatkiewicz* 3–5, 16); 1704–7 giganci i cyklopi mieszkali tu po potopie w zamku „harum Gigantum in nostra moderna ecclesia crura ferreis appenda catenis hodie videntur”. Dalej relacja o odkryciu z → 1686 r. Dumna pani, o której opowiada kronika klaszt. spisana po czesku, pochodzić miała z rodu cyklopów. Czczono tutaj Ladona czyli Ladę lub inaczej Marsa, boga wojny, Pogodę oraz Leli Poleli, braci bliźniaków, ich święto 1 V, zaś 7 III obchodzi się pamiątkę zwycięstwa nad fałszywymi bogami (*Jonston* I/6 77v–8v, 80v–1, 93v);

[1737] przed potopem mogli mieszkać tu giganci, relacja pierwsza z → 1686 r. W zamku ze świątynią pogańską mieszkała dumna pani kążąca się czcić jako bogini Diana. Wg Andrzeja Krzyckiego czczono tu 3 bogów: Pogodę, Gwizda Pośwista i Ladę, matkę Kastora i Polluksa, czyli Leli Poleli. Przywilej Władysława Jag. zezwolił opatowi znieść wszystkie uroczystości pogańskie na Ś.K., szczególnie na 1 V, czyli Stado (*Jabłoński* 2–3, 5–6, 10); ok. 1781–4 „Gdy przed kilkudziesięć laty, przy założeniu tutejszego kościoła kopano na fundamenta nowego, znaleziono w ziemi posąg pogańskiego bożyszczka, okryty węglami, może jeszcze z dawnych ofiar. Imci ksiądz Staszyc S. doszedł, że braciszek będący przy wydobywaniu bożyszczka tego, kazał go kamieniarzowi natychmiast potłuc i rozbite sztuki do murowania użyć” (*Niemcewicz* 10); 1806 triplici Demonis Swisto, Poswist, Pogoda (*Sob.* 112; *Gacki* 58);

1881 „Zakrystian miejscowy wskazał nam po lewej stronie góry, o kilkadziesiąt kroków poniżej obecnego kościoła, wyraźne ślady jakichś fundamentów, nazywając je domem kapłanki pogańskiej, który miał być strzaskany od pioruna. Fundament znaleziony jest z kamienia kwarcowego, z jakiego składa się skała na której stoi kościół; w pośrodku leży kilka kawałków kolumn tejże samej grubości co znajdujące się przy cmentarzu kościelnym po lewej stronie, które mają 35 cm średnicy a 130 cm długości. Pokazywał nam również w zakrystii schowaną głowę wyraźnie częścią odtrąconą od posągu, jak nam mówił, tej pogańskiej kapłanki. Grecki profil, delikatna dosyć robota, zdają się wskazywać, iż jest to po prostu część posągu jakiejś świętej, może i dawniejszego jeszcze kościoła; [...] o innych fundamentach kolistych, leżących wprost kościoła, lecz nieco niżej, a uważanych przez tradycję miejscową za ślad świątyni pogańskiej, na miejscu której wzniesiono pierwszy kościół jeszcze za Dąbrówką” (*Gwiaździc, Wycieczka do kościoła świętokrzyskiego na Łysej Górze, „Kłosa”* 33, 1881, s. 74).

Lit. *Derwich* 1996.

7. *Sob.*; *Gacki*; T. Włoszek, *Opactwo benedyktyńskie na Łysej Górze, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego”* 2, 1908, 15–31;

Wiś.Op. 441–81; *Niwiński* 1934; A. Wędzki, *Łysiec*, *SSS* III 139; *Pietrusińska* 733–4; *Z przesz.* oraz prace cyt. wyżej i *Derwich* 1992.

8. Archeologia i historia sztuki.

8A. Archeologia.

a) Epoka kamienia i OR.

Na wierzchołku Ś.K. znalezisko drapacza i odłupków kamiennych z epoki kamiennej (A. Żaki, *Najdawniejsze znalezisko w Górach Świętokrzyskich na tle postępów osadnictwa w Karpatach Polskich*, „*Rocznik Świętokrzyski*” 3, 1972, 16). Oprócz →Bielnika i →Łaz, na zboczach Ś.K. zarejestrowano liczne stanowiska żuźła (25 do 1970 r. – *Bielenin* 1970 107), z tego zbadano 7 na zboczu północnym i północno-wschodnim (Ł.G. st. 1–2, 5–9) i 4 na zboczu południowym i południowo-zachodnim (Ł.G. st. 3–4, 10–11), zawsze poniżej szczytowego plateau (*Bielenin* 1960 248, 250; 1967 242; 1970 107n.; 1976 44–5; 1981 82; 1992 229–231). Dat. ogólnie na OR (IA. Badania 1970, W. 1971, 126; *Bielenin* 1976 45), nawet na wśr. (IA. Badania 1968, W. 1969, 266; *Bielenin* 1969 118–20; 1976 47). Ostatnio, na podstawie badań ¹⁴C (próbka Ł.G. st. 9), na ok. 100 n.e. (*Bielenin* 1976 49–53; 1981 82–3; *Pazdur i in.* 88–9), przy czym badania metaloznawcze wykluczają przetrwanie świętokrzyskiego ośrodka hutniczego do wśr. (J. Piaskowski, *Wczesnosłowiańska technologia żelaza na terenie Małopolski*, „*Acta Archeologica Carpathica*” 25, 1986, 149–76).

Lit. S. Orzechowski, *Próba rekonstrukcji stanu zalesienia północno-wschodnich obrzeży Łysogór w okresie wpływów rzymskich – przyczynek do powstania środowiskowych warunków rozwoju świętokrzyskiego okręgu hutniczego*, „*Acta Archeologica Carpathica*” 30, 1991, 167–86; Idem, *Sozial-wirtschaftliche Aspekte der frühgeschichtlichen Eisenverhüttung im Heilg-Kreuz-Gebirge (Św. Krzyż-Gebirge)*, [w:] *Kontakte längs der Bernsteinstraße (zwischen Caput Adriae und den Ostgebieten in der Zeit um Christi Geburt*, Kr. 1996, 317–38; Idem, *Chronologie de la métallurgie ancienne dans les Montagnes Sainte-Croix (Pologne) vue à travers les recherches sur l’habitat*, [w:] *Mélanges C. Domerge*, „*Pallas*” 50, 1999, 405–18 [rewizja do-

tychczasowych ustaleń, m.in. wykluczenie przetrwania ośrodka do wśr.].

b) Wał kamienny.

Wał otaczający wschodnią kulminację i plateau Ś.K., dat. na wśr. lub OR, ob. na IX/X w. w cz. wschodniej, wcześniejszej, a na X/XI w. cz. zachodniej (opis i wcześniejszą lit. przytacza *Pietrusińska* 734, por. też T. Markiewicz, A. Orinke, *Teoretyczne możliwości identyfikacji miejsc sakralnych*, „*Przegląd Archeologiczny*” 28, 1980, 73–4; W. Korta, *Tajemnice Góry Ślęży*, Katowice 1988, 36). Podczas badań weryfikacyjnych w 1979 r. odkryć miano nowe, nieznane elementy organizacji przestrzennej w obrębie wału uznanego za krąg kultowy, m.in. wewnętrzny wał poprzeczny (E. Gąssowska, Z. Woźniak, *Ł.G.*, I.A. Badania 1979, W. 1980, 193–4). Funkcja niepewna – zazwyczaj przyjmuje się rolę kultową (lit. jw.), sporadycznie kultowo-obronną (*Dąbrowska* 47, 59, 103, 143, 189n.; *Żaki* 22, 60, 407n., 513, 518; por. też wątpliwości H. Łowmiańskiego, *Religia Słowian i jej upadek*, W. 1979, 231).

Lit. *Derwich* 1992 173–90; 1996.

c) Plateau, na E od kl.

Brak warstwy kulturowej, ceramika wśr., nieliczne okazy dat. na VII–X w. lub przed X w., liczniejsze z X–XII w., XI–XII w., najliczniejsze zabytki z XII–XIII w., nieliczne z XIV i XV w., liczne z XVI–XVIII w., nożyk i fragment żarna [?] wśr., fundamenty murowanej budowli z XVII–XVIII w., zapewne karczmę, w ich obrębie ceramika polewana i kuchenna, kafle, naczynia szklane i szkło okienne (*Gąssowscy* 32–40 [mała precyzja, duża rozbieżność i dowolność dat.]). Wg *Ruffina* B (1604) „Ponieważ tedy obozy nieprzyjacielskie pod tą górą pokładane bywały, iako przy miejscu takim gdzie szczyt wszystkich prawie obywatelów Polskich bywał, znać to po rozmaitych sztukach zbroj, ostrog, włazkow broni, które do tych czasów nayduią”.

d) Kl., kościół i kulminacja wschodniego szczytu.

1) Na terenie wirydarza klaszt.: w wykopie przy południowej ścianie stwierdzono „brak śladów aktywności ludzkiej wcześniejszych niż XII w.”, warstwy nowożytnie i przemieszane średniowieczne (*Gąssowski* 1960a 298; 1964 286–7;

.gassowsky 30) oraz zidentyfikowano XVIII-wieczny dodatkowy podziemny zbiornik na wodę podłączony do studni (J. Kuczyński, *Wyniki badań archeologicznych Muzeum Świętokrzyskiego w l. 1966–9*, Kielce 1970, 44 s. 50).

2) Na terenie tzw. wirydarza zachodniego: profil uwarstwień na linii N–S ze stratygrafią od XII do XX w., poziomy użytkowe XIV/XV w. i XVII w. (E. Gąssowska, *Ł.G.*, IA. Badania 1980, W. 1981, 173–4).

3) W krużgankach: w południowym ramieniu przy zachowanym fragmencie ściany romańskiej stwierdzono „nienaruszony układ warstw wczesnośredniowiecznych złożonych z ziemi brunatnej z dużą domieszką polepy i spalenizny” (*Gąssowsky 30*). W skrzydłach zachodnim, wschodnim i południowym warstwa kulturowa złożona z brunatnej próchnicy zmieszanej z rumoszem budowlanym, miąższość 20–330 cm, zależna od spadku na północ kwarcytowego podłoża. Brak materiałów zabytkowych z okresu sprzed XII w., liczny materiał kulturowy późniejszy, w tym kilkakrotnie ułamki ceramiki z XII–XIII w. i XIV–XV w. oraz z czasów nowożytnych, fragmenty cegieł, w tym palcówek. Kilkanaście pojedynczych pochówków ludzkich, bez śladu trumien [wtórne?], a w skrzydle wschodnim pochówków zbiorowych, wtórny, parędziesiąt szkieletów o chaotycznym układzie. W skrzydle zachodnim wątki ceglanych fundamentów ścian działowych z czasów funkcjonowania tu więzienia w 2 poł. XIX–1 poł. XX w. (Z. Pyzik, *Ś.K.*, IA. Badania 1970, W. 1971, 249).

4) W kościele: 8 sondaży [w prezbiterium?] przecięło rumoszowe warstwy nowożytne (*Gąssowsky 28–30*).

5) K. kościoła: 2 wykopy, przy południowej ścianie kościoła oraz na E od prezbiterium, przyniosły przekrój przez ciekłą warstwę nowożytną (*Gąssowsky 30–1*), przy czym „przy prezbiterium kościoła odkryte zostały fundamenty kamiennego ogrodzenia klaszt. z w. XIII” (*Gąssowski 1960a 298*); ogrodzenie takie: „muros circa ecclesiam” zbudować miał opat Mikołaj Drozdek (*Lefebvre VI/3 186*); wykop pod dzwonicą wykazał, że grań skalna była tu odpowiednio zaadaptowana, wyłobiona i wygładzona w wielu miejscach (E. Gąssowska, Z. Woźniak,

IA. Badania 1979, W. 1980, 194) 1686, 1881 → p. 6F.

Lit. *Derwich 1992 177–9; 1996.*

e) Znaleźiska monet.

1792 „przed 15 laty [tzn. w 1777 r.] kiedy [...] mur [kościół] ku ziemi się rozwałił, znaleziono kilkanaście sztuk pieniędzy złotych i srebrnych, a między nimi dwie znacznie złote sztuki [...] starsi klasztoru przyznają [...] starszy murarz je zabrał [...] inni zaś księża pomrukują, że zabor mularza służył za pretekst, a ktoś inny stał się właścicielem tego wybitnego kruszcu (T. Czacki, *List, „Ordyna Druskienickich źródeł. Pismo zbiorowe dla...”, zes. 8, Grodno 1846, s. 19*).

Podobne znalezisko dokonane miało być wg niego także w czasach Augusta II [może przy likwidacji kaplicy ś. Krzyża, → p. 5Bb, 1704, ok. 1723] (T. Czacki, *Dziela 3, Poznań 1845, 383*).

Lit. J. Kolendo, *Przekaz T. Czackiego dotyczący skarbu monet Cezara i Augusta z Ł.G.*, „*Archeologia*” 17, 1966, 89–92; *Derwich 1992 187–8*; S. Orzechowski, *Nieznane monety rzymskie w zbiorach Muzeum OO. Oblatów na Łysej Górze*, „*Peregrinus*” 1, 1992, 85–90; Idem „*Wiadomości Numizmatyczne*” 36, 1992 zes. 1–2, 75–6.

8B. Zabytki historii sztuki.

„Ob. kościół ś. Krzyża (na starszym zrębie, od strony kl. widoczny ciosowy, romański mur nawy z XII w., a nad nim ceglany gotycki z poł. XV w.) barokowo-klasycystyczny, wzniesiony 1781–89, wykańczany do ok. 1800. Wydłużony, prostokątny, z wyodrębnioną wewnątrz 3-przęsłową nawą (poprzedzoną przęsłem z nasadą wieży, zburzonej po 1915 [1914!]) o zaokrąglonych narożach, podobnie jak w 2-przęsłowym prezbiterium. [...] Wyposażenie wnętrza [...] klasycystyczne. W ołtarzach obrazy Franciszka Smuglewicza ok. 1800. Z późnogotyckiego kl., wzniesionego w poł. XV w. [...] zachowane m.in. krużganki wokół prostokątnego wirydarza, sklepienie krzyżowo-żebrowe z herbowymi zwornikami i wspornikami. Budynek przekształcony i rozbudowany w 1. poł. XVII w.; w skrzydle wsch. kaplica Oleśnickich sprzed 1611 [1604!]
–20, z wczesnobarokowym wyposażeniem z barwnych marmurów [...] oraz polichromią rokokowo-klasycystyczną Mateusza Reichana z 1782

[...] Ok. 1643 dostawiona też cz. zachodnia kl., z dwoma skrzydłami obejmującymi zewnętrzny dziedziniec przed fasadą kościoła i wykonana wczesnobarokowa kamieniarka okien i portali. Od E klasycystyczna dzwonnica i późnobarokowa brama, z końca XVIII w.” (J.Z. Łoziński, *Pomniki sztuki w Polsce*, I. Małopolska, W. 1985, 460–1).

Lit. Pietrusińska 733–4, gdzie starsza lit.; D. Trzepizur, *Obraz Franciszka Smuglewicza w kościele pobenedyktynskim na Ś.K.*, RMŚ 2, 1964, 231–70; J. Jastrzębski, *Klasztor ś. Krzyża na Łyscu*, Kielce 1983; *Derwich 1992* 181–6, 521–3; *Z przesz.* 141. Por. też *Nalepa* 119; *Słownik polszczyzny XVI wieku*, VIII 6, XII 635; *Słownik Staropolski* IV 133; *Kop.* 82, 86, 146–7.

- ¹ Tak w rękopisie z 1787 r., co wydawca słusznie poprawił na Lisecz.
- ² Por. też *Derwich 1994* zestawienia na s. 125–9; Idem, *Łysiec, Łysa Góra czy Święty Krzyż?*, cz. 1, „Ikar” 3, 1995, nr 10 (26), 33–4; cz. 2, *ib.*, nr 11 (27), 33–6.
- ³ Wg legendy podczas oznaczania granic oślepnąć miał bp krak. Bodzanta. L. Łętowski, *Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich*, t. 1, Kr. 1852, 275 i *Gacki* 240 datują rozgraniczenie na ok. 1360 r.
- ⁴ Interpretacja wzmianki zob. *Derwich 1992* 192–8.
- ⁵ Zestawienia *Gacki* 1–4; *Derwich 1992* 24–9.
- ⁶ Zestawienie *Derwich 1992* 29–32.
- ⁷ Interpretacja por. *Derwich 1992* 488–9.
- ⁸ Położony pod Starą Słupią, por. Stara Słupia, p. 3, 1530–1.
- ⁹ Położone u północnego zbocza Ś.K.
- ¹⁰ Na → Bielniku?
- ¹¹ Por. też M. Derwich, *Janko z Czarnkowa a Kronika Wielkopolska*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, „Historia” 50, Wr. 1980, 158, 162.
- ¹² Por. *Derwich 1992* 199–203.
- ¹³ *Ib.* 212–20.
- ¹⁴ *Ib.*
- ¹⁵ *Ib.* 254–5.
- ¹⁶ Do Rocznika świętokrzyskiego młodszego. Cytują ją J. Wiesiołowski, *Kolekcje historyczne w Polsce XIV i XV w.*, Wr. 1967, 78 i *Derwich 1992* 259 przyp. 655. Powstała między 1464 a 1475 r. na podstawie dzieł Długosza i *Katalogu biskupów krakowskich* (*ib.* 259 i przyp. 655–6).
- ¹⁷ *Derwich 1992* 256 i jak w przyp. 10.
- ¹⁸ O tzw. legendzie czeskiej por. *Derwich 1992* 260–8.

- ¹⁹ *Derwich 1992* 256–7 i p. 5Ba. O źródle por. *ib.* 116–8. Ostatnio w Bibliotece Głównej UMK w Toruniu odnaleziono druk łacińskiego pierwowzoru *Powieści*, tzw. *Narratio...*, dotychczas znane tylko z fragmentu, J. Tondel, *Unikatowy druk z oficyny Unglera, „Narratio foundationis monasterii Montis Calvi”*, w *zbiorach Biblioteki Głównej UMK w Toruniu*, [w:] *Studia o działalności i zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika*, cz. IV (Acta Universitatis Nicolai Copernici), Toruń 1988, 107–11.
- ²⁰ O nowożytnej tradycji klaszt. na temat fundacji por. *Derwich 1992* 203–12, 238n.
- ²¹ Z kodeksu nr 304, k. 163, pisanego przez Benedyktyńską Mikołaja [Włoskiego] w 1434 r., czyli z kodeksu Lat.Qu.I.51, opis *Brückner* cz. 2, 349–51; *Zbiory* 356–7.
- ²² Z kodeksu nr 118 zawierającego „historiam Lombardicam seu legendam auream”.
- ²³ Z kodeksu nr 313 in 4°, pisanego ręką profesora św. Andrzeja ze Słupi w 1477 r., a zawierającego żywoty świętych wpisane po *Vita S. Emerici* I, II.
- ²⁴ Por. *Derwich 1992* 203–11, 224–30.
- ²⁵ Por. też lit. zestawioną do p. Nazwa.
- ²⁶ Dok. ten znajdował się w archiwum klaszt., co pośrednio wskazuje, że Bened. św. byli zainteresowani jego egzekwowaniem.
- ²⁷ W 1369 r.?, por. *SP I* s. 217n.
- ²⁸ Por. Ciepła, przyp. 2.
- ²⁹ Po przeliczeniu 360/38 grz.
- ³⁰ Por. *Derwich 1992* 445–6.
- ³¹ Efekt rządów opackich Macieja Lesieckiego → p. 6A.
- ³² Por. *Derwich 1992* 443–54; Idem, *Réforme et la vie quotidienne dans les abbayes bénédictines en Pologne au XVe siècle*, [w:] *La vie quotidienne des moines et chanoines réguliers au Moyen Âge et Temps modernes. Actes du Premier Colloque International du L.A.R.H.C.O.R., Wrocław-Książ, 30 novembre–4 décembre 1994*, dir. M. Derwich (Travaux du L.A.R.H.C.O.R., Colloquia 1), Wr. 1995, 275–86.
- ³³ Tzn. Bogusława Radoszewskiego
- ³⁴ Chodzi o kościół lub kościół w → Nowej Słupi.
- ³⁵ Por. S. Bylina, *Mesjasz z Gór Świętokrzyskich*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 33, 1988, 5–25.
- ³⁶ Por. Ciepła przyp. 2.
- ³⁷ Prawdop. identyczny z Mikołajem Drozdkiem vel Mniszkiem, opatem od 1413 r.
- ³⁸ Wszyscy kronikarze przydają mu mylnie herb Szeli.
- ³⁹ Po zrzeczeniu się tytułu opata był (1422, 1428–zm. 1434) przeorem kl. Augustianów w Kr. W. Kolak,

Klasztor augustianów przy kościele ś. Katarzyny w Krakowie, Kr. 1982, 37, 93; *Derwich 1992* 442.

- ⁴⁰ Zakładając, że Wojciech, opat lubiński w l. 1421/2–1426, był, jak chce św. tradycja, wcześniej profesem św. oraz przez pewien czas opatem łysog., chronologia zmian opatów naszego kl. w l. 20-tych XV w., wywołanych dwukrotną rezygnacją Mikołaja Drozdka (Mniszka), przytaczana przez tradycję łysog. już w końcu XV w. (*Elenchus*), a uszczegółowiona na początku XVIII w. (*Jonston*), nie da się utrzymać. Przyjmując, iż tradycja ta zachowała

jednak pamięć przynajmniej trzonu wydarzeń, w zgodzie z innymi przekazami, ówczesne zmiany zrekonstruować można następująco: 1421/2 rezygnacja Mikołaja, 1422–4 Marcin, 1424–pocz. października 1426 ponownie Mikołaj, 1426–rezygnacja przed 9 IV 1427 Wojciech, od 1427 ponownie Mikołaj. Por. *Derwich 1992* 449–54 i wg indeksu.

- ⁴¹ Był opatem lubińskim w l. 1421/2–1426, zm. 3 XII 1427, zob. *Derwich 1992* 450–2.

- ⁴² Ostatnio teza o pochowaniu tu księcia jest mocno kwestionowana.

T

Thuklacz → Tuklęcz

Trambaczowice → Trębaczowice

TRĘBACZOWICE (1351 Trambaczowice, 1366 Trembachowice, 1441 Tranbachow [?], 1529 Thrambaczowice, 1545, 1783 Trębaczow, 1664 Trębaczowice; *Rym.* 65) dziś nie istnieją, leżały w z. krak.

1. 1351 z. krak. (*Derwich 1992* 278), pow. i par. nieznan.

3. Włas. kl. św.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości opactwa św., w tym T. w z. krak. (*ib.*); 1366 → p. 5.

5. Dzier. należy do kl. św. i pleb., następne tylko do pleb. → Koniełotów.

1366 Stefan opat św. zrzeka się na rzecz pleb. w Koniełotach pretensji do dzies. z ról klaszt. w Koniełotach, → Święcicy, T. i → Wojślawiu (*ZDK I* 64); 1529 z opust. wsi T. dzies. snop. wart. 2/36 grz. pobiera prep. koniełocki (*LR* 172); 1545 dzies. z T. zostają wydzierżawione na czas życia pleb. Koniełotów za półtrzecia grz. rocznie (*AV LVI* 240); 1664 dzies. snop. z folw. należy do pleb. Koniełotów (*ib.* VIII 233); 1783 do pleb. Koniełotów należy dzies. pien. z T. wynosząca 20 zł (*ib.* LVI 247).

6. 1441 Mikołaj s. Mikołaja student U. Kr. (*Al. I* 99)¹.

7. *Derwich 1992* wg indeksu.

Uw. T. brak w wykazach posiadłości kl. z l. 1442, 1470–80, 1529 i 1553, zapewne zatem opactwo zbyło je w l. 1366–1442. Wydawcy *LR* 620 oraz *Rym.* 65 lokalizują T. w par. Koniełoty

w pow. wiśł., z. sand. Jednakże dok. z 1351 r. wymienia je wśród posiadłości kl. położonych w z. krak., razem z → Pietrzejowicami i → Przezwodami. Kościół w Koniełotach otrzymał dzies. w T. z nadania opactwa, podobnie jak w odległych od Koniełotów wsiach → Opatkowice [lub.] i Wojśław, stąd też związki dziesięcinne niewiele mówią nam o lokalizacji T. Osada mogła znajdować się na pograniczu z. krak. i pow. wiśł. lub w pobliżu Pietrzejowic i Przezwodów.

¹ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Trębaczów → Trębaczowice

TRZCIANKA (1584 Ucisko, 1594 Vcisko, 1629 Trzcianka alias Vczisko, 1650 Hucisko, w Trzciance, 1651 Hucanie, Hucisczanie, 1652 Huciszko (Hucisko) seu Trzcianka, 1662n. Trzcianka; *Kop.K* 58) 7,5 km na N od Łagowa; 2 km na S od kl.

1. 1629n. pow. sand. (*RS 1629* 65), 1827 pow. opat. (*Tabela II* 240); 1662n. par. → Stara Słupia (*ASK I/67* 34); 1747n. par. Nowa Słupia (*AV XXXVII* 20).

3. Włas. kl. św.

1576–82 opat Tomasz Polanowski lokuje wieś Hucisko [ob. T.] (*Paprocki* 112; *Gacki* 87–8); 1594 wieś włączona do stołu konw. św. (*AG* 1907; → Wólka Milanowska); 1629 kl. św. daje pobór od 1 kmiecia na 1/4 ł. i 2 zagr. z ogrodem (*RS 1629* 65); 1650 należy do stołu konw. (*AG* 1913, 1917); 1650 konw. św. daje pobór z 4 domów, od 1 kmiecia na 1/4 ł. i 2 zagr. z ogrodem (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 należy do stołu konw., kmiecie, zagr., chał. Wszyscy płacą czynsz

na ś. Marcina [11 XI]: kmiecie po 12 gr, zagr. po 3 gr, chał. po 1 gr, kmiecie dają po 6 mat, pańszczyzna i pomocne jak w →Wólce Milanowskiej (*ib.* 10–10v, 15, 17); 1662 pogłówne od 59 mkw (*ASK* I/67 35); 1787 liczy 27 mkw (*Spis* I 398; II 118); 1819 wieś T. należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 6v, 66–6v); 1827 ma 16 domów, 108 mkw (*Tabela* II 240).

5. Dzier. należy do kl. święt.

1576–82 przy lokacji wsi opat, określając powinności poddanych, zobowiązuje ich do płacenia konwentowi za dzies. 20 grz. rocznie (*Parprocki* 112; *Gacki* 88); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1819 dzies. pien. 22 fl. należy do stołu konw. (*AOkup.* 9v).

7. *SG* XII 540; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. W T. zarejestrowano 24 st. żużla, z czego zbadano 2 st. hutnicze. Na st. T. 1 znaleziono kilka ułamków ceramiki ręcznie lepionej, dat. na OR (*Bielenin* 1970 107n.; 1992 233).

TUKŁĘCZ (1396 Twclancz, 1442 Thuklancz, 1470–80 Thuklancz, Tuklancz, 1504 Thuklęcz, 1525 Tuklacz, Tuklęcz, 1529 Thwklyacz, 1530 Tuklacz, 1536 Thuklacz, 1537 Thukliacz, 1548 Tukliecz, 1573 Tuklęcza, 1576, 1577 Tuklec, 1579 Tuklyecz, 1581 Tuklęc, Tukliecz, 1787n. Tuklęcz; *Kam.* 207) 5,5 km na S od Staszowa; ok. 40 km na S od kl., 3,5 km na E od →Koniemłotów.

1. 1442 pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1504 pow. wiśl. (*ASK* I/7 57), 1505, 1510 pow. szydlowiecki (*RP*), 1525n. pow. wiśl. (*ASK* I/8 64v, 85v), 1827 pow. szydlowiecki (*RP*; *Tabela* II 243); 1470–80n. par. Koniemłoty (*DLb.* III 239).

2. 1470–80 klucz jak →Koniemłoty i →Święcica, graniczy ze Swichowem i Swichowcem [ob. Sichów Duży i Mały], Rytwianami, Krzczonowcami, Grzybowem i Sielcem (*ib.*).

3. Własn. szlach., przed 1396 r. kl. święt., od l. 1536–7 ponownie szlach.

1396 Andrzej z T., teraz z Krzczonowic (*AKP* 8 73)¹; 1442 →Koniemłoty; 1470–80 należy do kl. święt., 8 łkm., karczma. Kmiecie płacą po 1 grz. czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, pracują tylko po 4 dni tyg. pługiem, 4 dni żną podczas żniw, 4 dni koszą łąki i zwożą siano do stodoły klaszt. Poza tym wożą własnym zaprzęgiem sól z Koniemłotów do Słupi [Nowej?], ilekroć potrzeba. Karczmarz płaci 1 wiard. czynszu (*DLb.* III 239); 1504 pobór z 1 ł. i od 1 zagr. (*ASK* I/7 57); 1505 pobór z 1 ł. i od 1 zagr. bez roli (*RP*); 1510 pobór z 2 ł. (*ib.*); 1529 należy do stołu opata, płaci 6 grz. czynszu (*LR* 349); 1530 pobór z 2 ł. (*ASK* I/10 261v);

1536, 1537, 1546, 1548 →Koniemłoty; 1573, 1576 pobór z 3 ł. z dzies. (*ib.* I/8 610v; I/9 129v); 1577 wwda bełzski daje pobór z 3 ł. (*ib.* I/9 270v); 1581 wwda bełzski daje pobór od 8 kmieci na 3 ł. (*ib.* 576, 668v; *Paw.* 229); [dalsze losy jak →Koniemłoty]; 1787 liczy 210 mkw, w tym 6 Żydów (*Spis* I 370; II 94); 1827 ma 30 domów, 236 mkw (*Tabela* II 243).

4. 1442 →Koniemłoty, p. 3.

5. 1470–80 z łanów pleb. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. pobiera pleb. Koniemłotów (*DLb.* III 239); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do prep. Koniemłotów (*LR* 171); 1618, 1664, 1689, 1699, 1789 dzies. snop. należy do prep. Koniemłotów (*AVCap.* XLI 8; LVI 36; *AV* VIII 233; XIV 184; LVI 246).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

¹ Andrzeja brak wśród dziedziców Krzczonowic wymienionych w dok. z 1391 r. (*ZDM* IV 1098).

Twclancz →Tuklęcz

U

Uciska →Trzcianka

Ulyanowice →Wlonice

UŁĘŻ DOLNY i GÓRNY (1470–80 Ulanze Primum, Ulanze Secundum, 1475 Vlesche, 1529

Vlęzy, 1569 Ułęż, 1787 Ułęż dolne, Ułęż, 1827 Ułęż dolne, Ułęż górne; *Rospond* 409) dziś dwie cz. wsi Ułęż, 19 km na W od Kocka i tyleż na E od Dębina, na prawym brzegu rz. Wieprz; ok. 110 km na E od kl., 50 km na NE od →Braciejowic.

1. 1569n. pow. stężycki (*Paw.* 332), 1827 pow. żelechowski (*Tabela* II 249); 1569 par. Drażgów i Nowodwór (*Paw.* 332), 1787n. U.D. w par. Drażgów, U.G. w par. Żabionka (*Spis* II 144).

3. Własn. szlach.

1569 Lyczki daje pobór z 3 ł., a Mikołaj Kłoczowski z 1 i 14/2 ł., od 6 zagr. i 1 komor. (*Paw.* 332); 1787 U.D. liczy 146 mkw, w tym 22 Żydów, U.G. – 246 mkw, w tym 17 Żydów (*Spis* I 421, 425; II 144); 1827 U.D. ma 20 domów i 144 mkw, U.G. ma 35 domów i 240 mkw (*SG* XII 794–5).

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do pleb. Drażgowa.

1470–80 wieś U. pierwszy i U. drugi wymienione bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 252); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 14 fl. należy do pleb. Drażgowa (*LR* 418).

6. 1475 Filip z U., niegdyś dzierz. beneficjum kościelnego w Spytkowicach, ob. wikary we wsi Wszechświęte (*Wypisy* I 64).

7. *SG* II 42; XII 794–5; *Rospond* 409; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Ułęże → Ułęż Dolny i Górny

V

Vi(y)lewo → Bielów

Voravitz, Vorbicz, Vorouicz → Worowice

W

WANACJA (1529n. Venetia [ale: 1538 Wenecja, 1565, 1577 Venecia, 1629 Wenecya, 1649 Wenetia, 1662 Venecia] 1673 Wanacia, 1688 Wanacya, 1699n. Wenecya, 1747 Venetia, 1780 Wanacya, 1787 Wenecya, 1827 Wanacya, 1892 Wanacya Rządowa i Wanacya Księża; *Kam.* 212; *Kop.K* 295) dziś południowo-wschodnia cz. m. Starachowice, na prawym brzegu rz. Kamiennej; ok. 19 km na N od kl.

1. 1529n. pow. sand. (*RP*); 1827 pow. solecki (*Tabela* II 254); 1538n. par. Wąchock (*ASK* I/7 192), 1787n. par. → Wierzbnik (*Spis* II 132).

2. 1532 → Rzepin; 1546 sołtys → Michałowa otrzymuje m.in. łąkę w W. w osuszonym stawie rybnym „alias na Stawyku”, k. rz., z jednej strony rz. Kamiennej (Kamjona), między łąkami z dawną kmiecymi (*AG* 1895); 1546–7 rozgraniczenie W., Michałowa i → Dąbrowy oraz dóbr kl. wach. Wąchock i Mirzec od wsi bpa krak. Tychów, Lipie, Małęczyn, Lubień (*ZDP rps* 10543 65; *Niwiński* 1930 74); 1662, 1670, 1771, 1780 → Wierzbnik; 1777, 1780 → Rzepin; 1780 graniczy od E i S z granicą świeślińską bpa krak., od W z Krzyżową Wolą Cyst. wach., od N ze stawem wierzbickim; graniczy z Michałowem (*Inw.Rzep.* 18, 20); 1803 rozgraniczenie W. i Mi-

chałowa od Starachowic i Krzyżowej Woli (*ZDP rps* 10543 68v); 1820 graniczy z Wierzbniakiem (*Wiś.H.* 394).

3. Własn. kl. święt., od 1818 r. rządu.

1529 własn. kl. święt., pobór z 1 kwarty (*RP*); 1529 należy do stołu opata, płaci 2/36 grz. czynszu (*LR* 349); 1538 opat daje pobór od 1 zagr. (*ASK* I/7 192); 1546 łąka sołtysa Michałowa (→ p. 2), poddani klaszt. z → Dziurów lub z W. mają pomagać sołtysowi Michałowa przy szarwarku przy stawach michałowskich (*AG* 1895); 1547 własn. kl. święt. (*Niwiński* 1930 74); 1565 poddani klaszt. z Dziurów lub W. mają pomagać sołtysowi Michałowa przy szarwarku przy stawach michałowskich (*AG* 1897); 1569 opat święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł. oraz z kuźnicy zw. Jakubek o 2 kołach z 3 czeladnikami (*ASK* I/7 417); 1571 opat święt. daje pobór z 2 ł. i położonej koło wsi kuźnicy Wierzbnik zw. Jakubkowa (*ib.* 264v, 339); 1577–8 opat święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł. (*ib.* 590v); 1578 kl. święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł. i 1 komor. (*Paw.* 196); 1629 opat święt. daje pobór od 4 kmieci na 2 ł. i 1 komor. z bydłem (*RS* 1629 68); 1673 pogłównie od zarządcy W. i Michałowa Gaspara Chrzonowskiego z żoną i niezamęż-

ną córką oraz 62 czeladzi folw. i mkw wsi (*ASK* I/67 236v); 1688 →p. 5;

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 6 dymów. 6 zagr. (Felicjan Grunt, który jako gajowy jest zwolniony od powinności, Wincenty Jagiełła, Franciszek Gołyga, Wojciech Stępień, Benedykt Sławek, Alexander Koprowski). Wszyscy pracują po 3 dni tyg. pieszo dla pleb. Wierzbnika i dla dworu w Rzepinie, odrabiają po 2 dni powaby dla dworu i 6 łosci oprawy, płacą po 6 gr czynszu. Nie dają stróży, ale pracują przy stawie wierzbnickim. Subsidium charitativum wynosi 114 zł (*Inw.Rzep.* 17, 29–30); 1787 liczy 52 mkw (*Spis* I 416; II 132); 1817 opat odstępkuje prep. Wierzbnika pola kopalne zw. Trzażny w W. zamiast trzeciego zagrodnika „trzydniowego” (*Wiś.H.* 398);

1818 W. z całym kluczem wierzbnickim przejmuje rząd w zamian za folwarki →Stara Huta i →Nowa Huta (*Gacki* 244); 1819 wg spisu kasacyjnego kmiecie z W. podczas przyboru wody strzegli stawu w Wierzbniku (*ib.* 247); 1820 dobra rządowe, Dyrekcja Górnicza (*Wiś.H.* 394); 1827 ma 10 domów i 76 mkw (*Tabela* II 254); 1892 W. Rządowa ma 21 domów, 157 mkw i 290 mórg, W. Księża ma 9 domów, 55 mkw i 80 mórg (*SG* XII 933); ok. 1870 znajduje się przy wielkim stawie na rz. Kamiennej, ma 25 domów i 211 mkw (*Gacki* 239).

4. 1546 wójtostwo w W. (*ZDP rps* 10543 65 – wiadomość niepewna); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone wsie kl. święt., w tym W. (*AG* 1909).

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do prep. Wierzbnika.

1688 opat święt. nadaje nowo utworzonej prepozyturze klaszt. w Wierzbniku dzies. z łąnów poddanych w W., a 2 zagr. z W. ma po 3 dni tyg. pracować na potrzeby pleb. (*Wiś.H.* 404); 1747 dzies. należy do prep. Wierzbnika (*AV* XXXVII 197); 1780 dzies. snop. wytyczną dowożą prep. Wierzbnika (*Inw.Rzep.* 17); 1817 →p. 3.

7. *ZDP* rpsy 1297, 10645–6; *Derwich* 1992 wg indeksu; w *dr.* (i →Wierzbnik).

WARSCHNALVE (1393 Warschnalve) osada niezidentyfikowana, leżała k. Bodzentyna.

[pow. sand.]

3. 1393 Krzesław z →Broniewic ofiarowuje kl. święt. żreb W. „in campo prope Bozencin” (*Mp.* IV 1023; *TN* IX 147 s. 581; *Derwich* 1992 329).

7. *Derwich* 1992 329; w *dr.*

Uw. K. Bodzentyna istniały osady, które później zanikły lub zmieniły nazwę (por. np. *ZDM* IV 948), jednakże w jego okolicy brak posiadłości kl. święt. Albo więc opactwo szybko utraciło nadany mu żreb, albo też W. należy identyfikować z niezbyt odległym (10 km na E od Bodzentyna) Warszawem (ob. Warszówek), wsią szlach. (dziedzice występują w l. 1437–50: *ZDM* II 496; III 854; *AG* 1841), i przyjąć, że ofiarowana przez Krzesława jego niewielka cz. Warszowa włączona została w l. 1393–1442 do którejś z 2 graniczących z nim dużych wsi klaszt., tzn. →Rzepina lub →Rzepinka. W 1780 r. wśród posiadłości klaszt. w →Pawłowie wspomniano łąkę zw. Warszawski (*Inw.Rzep.* 16).

WAWOLNICA (1325, 1374; *Rymut* 1980 258; *SHGL* 253; *Rospond* 418) 5 km na W od Nałęczowa, nad rz. Bystrą; ok. 75 km na NE od kl.

M. od przed 1374, ob. wieś; 1423 pow. wąwol., następnie lub., kazimierski; par. własna.

Własn. król.

5. Osada par., od 1458 r. pod patronatem kl. święt., od 1471 r. prepozytura klaszt., dzies. należy do własnego pleb.

Do 1458 r. – *SHGL* 254. 1458 Kazimierz Jag., ze względu na małe uposażenie, które nie wystarcza na utrzymanie coraz liczniejszego konw., przekazuje mu pr. patronatu i prezenty nad kościołem parafialnym w mieście W., pozwala, aby zarządzał nim jeden z Bened., a opat dysponował jego dochodami, w zamian zobowiązując zakonników do odprawiania w jego intencji 1 mszy tyg. (*Ep.* LIV 362–3; *Mp.* V/E 5; →Święty Krzyż, p. 5Ab); [1458–92] Kazimierz Jag. na własny koszt każe połączyć sklepiony mur. chór większy w kaplicy zbudowanej w kościele wąwol. przez Kazimierza Wlk. z 2 kaplicami usytuowanymi w środkowej części po jego obu bokach (*Jonston* II/26 41v); 1461 rektor szkoły w W. (W. Froch, *Lubelska szkoła par. w XV w.*, *Rocz.Lub.* 9, 1966, 195); ok. 1470 Andrzej ze Słupi [Nowej?] OSB, wikary lub prep. wąwol. (*Zbiory* 383);

1470–80 kościół ś. Wojciecha na przedmieściu, mur., fundowany przez Kazimierza Wlk., inkorporowany do kl. świet., filialny murowanego kościoła ś. Marii Magdaleny w mieście. Prep. ma własne role i łąki oraz wieś Górę. Bierze dzies. z 11,5 ł. mieszczan wart. do 10 lub do 20 grz., z 75 ł. na przedmieściach W. przed bramą i na górze wart. do 50 grz., z wsi → Bartłomiejowice, Bronice, → Buchałowice, → Celejów, Charz, Drzewce, → Karmanowice, Kraczewice, Niebrzegów, Piotrowice, → Rąblów, Rogalów, → Zawada [lub.], oraz tylko snop. z przedmieścia → Sandomierza w kierunku Zawichostu o łącznej wart. 168–200 grz. Okręg par.: W., Bartłomiejowice, Bieliny, Bronice, Buchałowice, Celejów, Charz, Drzewce, Karmanowice, → Kowala, Kraczewice, Łopatki, Niebrzegów, Niezabitów, Piotrowice, Rąblów, Rogalów, Wola Kowska, Zawada (*DLb.* II 545, 568–70; III 244, 247–9, 253–7, 269);

1471 pap. Paweł II, przychylając się do sugestii Kazimierza Jag. i próśb opata kl. świet. oraz biorąc pod uwagę zbyt szczupłe dochody opactwa, inkorporuje doń kościół par. w W. wraz z całym uposażeniem, oddając zarząd par. zakonnikom kl., a wykonanie powyższego zlecając opatowi koprzywnickiemu (*BKUL* 2); 1472 Mikołaj opat koprzywnicki, wykonując ww. mandat pap., poleca opatowi kl. świet. wyznaczyć jednego z zakonników na administratora par. (*ib.*); 1472 erekcja bractwa Literackiego NMP w W. (*Stopniak* 310); ok. 1473–4 wikary Mikołaj z Wielkiego Koźmina, mnich świet. (*MPH* V 852–3);

po 1482–przed 1505 prep. Jan z Szydłowa, mnich świet., późniejszy opat, znany kaznodzieja, zapraszany przez radę miejską do głoszenia kazań także w Lublinie (*Jonston* II/32 56v); 1483 Kazimierz Jag. zezwała br. Janowi bpowi chełmińskiemu i Mikołajowi z Ostrowa [tenutariuszowi kazimierskiemu] zapisać 6 grz. czynszu z dóbr Kazimierz i W. na rzecz ołtarza w W. (*MS* 1605); 1492 Stanisław z Wojczyc kan. i oficjał sand. jako sędzia polubowny w sporze bpa krak. z pleb. W. przysądza pleb. wszystkie dzies. w Pankracowicach [ob. Kraczewice], także z nowizn uprawianych przez kmieci Marka, Marcina Cudosza i Grzegorza Długosza zw. „Wolani-

nowie” (*Mp.* V/R 5); 1492 kardynał Fryderyk Jag. zatwierdza wyrok Stanisława z Wojczyc dra dek., kan. i oficjała sand., przysądżający opatowi Maciejowi i konw. świet. [tzn. prepozyturze wąwol.] dzies. snop. z wsi Pankracowice, → Wolica, → Zaszczytów i z 1 ł. w → Godowie przeciw roszczeniom bpa krak. (*ib.* V/N 306); 1492–3 tenże na prośbę opata świet. Macieja z Pyzdr potwierdza przynależność dziesięcin wąwolnickich do kl. świet. (*Jonston* II/26 50–50v); do 1516 prep. Klemens z Oliszowy OSB (*ib.* 60); 1519 prep. Marcin OSB (*AG* 6281); 1521 wspomniany dom prep. wąwol. w W. (*ib.* 1888);

1529 prep. Klemens OSB, do którego należą dzies. z m. W., przedmieście za bramą i na górze, z folw. Kębło wart. 12 grz. oraz z wsi: Bartłomiejowice, → Bochotnica Kościelna, Bronice, Charz, Drzewce, Kraczewice, Łopatki, Niezabitów, Rogalów, Wolica, o łącznej wart. wraz z kołędą ok. 68 grz., wspomniany rektor szkoły (*LR* 440); 1531 okręg par. jak w l. 1470–80 plus Czastowice (*Paw.* 357–8, 368–9); 1546 prep. Paweł OSB (*AG* 1895); 1565 prep. Andrzej [OSB?] (*ib.* 1897); 1565 okręg par.: W., Buchałowice, Celejów, Drzewce, Karmanowice, Kowala, Kraczewice, Rąblów, Wronów, Zawada (*LL* 1565 40); 1572 prep. Stanisław OSB (*AG* 1901); 1586 prep. Paweł OSB (*ib.* 1910);

1596–8 nadawstwo króla, ale „za wizyty Padniewskiego nadawstwo należało do opata Bened. na Łysej Górze, który tu także z drugim zakonikiem mieszkał” (*Wyciąg* 678); 1601 nieobecny podczas wizytacji prep. Marcin Jaworski OSB, wikarym jest Sebastian OSB (*AV* IV 179); 1603 prep. Marcin Jaworski OSB i 3 duchownych, uposażenie ziemią, 3 ogrody, 2 poddanych, dzies. z 11 wsi, kołędą wart. 4 grz. Bractwo Miłosierdzia erygowane przez prep. K. Jaworskiego (*Pałyga* 12, 30, 42; *Szczaniecki* 1985 125; *Flaga* 324–6); 1617 prep. Wojciech Ruffin OSB utrzymuje 2 duchownych, ma konkubinę, odprawia 2 msze, jutrznię z primą i nieszpory, wg starego zwyczaju w dni świąteczne odprawia nabożeństwo w kościele ś. Marii Magdaleny w W. (*ib.* 48; *AV* VI 57, 115–6);

1626 okręg par.: W., Bronice, Buchałowice, Celejów, Drzewce, Karmanowice, Kowala, Kraczewice, Łopatki, Niezabitów, Piotrowice, Rą-

blów, Strzelce, Wólka Niezabitowska, Zawada (*RL* 1626 128–33); 1638 Tomasz Oborski bp ładyjski i sufragan krak. zaświadcza, że poświęcił kościół w W. pw. ś. Wojciecha z 4 ołtarzami, konsekrowany już niegdyś przez bpa Waleriana Lubienieckiego (*BKUL* 18); 1646 bp Piotr Gembicki potwierdza inkorporację par. wąwol. do kl. święt. (*AV* XLIII 70v); 1650 prep. Stanisław Głitowski OSB (*AG* 1913); 1650, 1678, 1721 prep. i 2 duchownych (*Pałyga* 12); 1661 prep. Emeric Ogonowski OSB (*LL* 1661 52); 1662–82 [?] prep. Jan Drzewicki, przeor kl. święt. (*Jonston* III/5 110);

1675 mur. kościół par. ś. Wojciecha, konsekrowany, z 2 celami po obu stronach, patronat i kollacja należą do kl. święt., 5 ołtarzy: wielki śś. Wojciecha, Maura i Placyda, w kaplicy ś. Krzyża – ś. Krzyża, ś. Anny, śś. Benedykta i Scholastyki, w kaplicy NMP – NMP, tu bractwo Literackie NMP. Prep. Marcin Kwiatkiewicz OSB, dzies. jak w *DLb.* i *LR.* Kaplica ś. Marii Magdaleny w W., mur., pierwotna siedziba parafii, obsługiwana przez wikarych, kaplica Zwiastowania NMP w Kębłę, miejsce pielgrzymkowe (*AV* X 58–61); 1676 okręg par.: W., Bartłomiejowice, Bronice, Buchałowice, Celejów, Charz, Chruszczów, Drzewce, Karmanowice, Kębło, Kowala, Kraczewice, Łopatki, Marcetki, Niezabitów, Piotrowice, Rąblów, Wólka Niezabitowska, Zawada (*Paw.* 45a–7a); 1689 zm. Andrzej Szeligowski OSB, prep. W. i koadiutor opata święt. (*Jonston* III/6 113v–4); 1697 opat-elekt święt. Stanisław Mirecki otrzymuje jako uposażenie m.in. prepozyturę wąwol. (*ib.* 146); 1700 założenie bractwa Różańcowego NMP i Imienia Chrystusa (*AV* XX 441; *Flaga* 324–6); 1700 przeniesienie figury Matki Boskiej z Kębła do kościoła par. w W. (*Stopniak* 312); 1705 prep. Stanisław Mirecki, opat-elekt święt. (*AG* 1913);

1721 mur. kościół par. ś. Wojciecha w kształcie krzyża, konsekrowany, 5 ołtarzy: ś. Wojciecha, ś. Benedykta, NMP, ś. Anny, ś. Krzyża, patronat i kollacja należą do opata i konw. święt. Prep. Marcin Kiciński OSB, instytuowany w 1717 r., 2 wikarych OSB, poza tym organista, kantor, 2 trębacz, rektor szkoły. Szpital, zniszczona kaplica w mieście, niegdyś kościół ma-

cierzysty, kaplica Zwiastowania NMP w Kębłę, drewn., malowana. Okręg par.: W., Buchałowice, Bronice, Chruszczów, Drzewce, Karmanowice, Kowala, Kraczewice, Łopatki, Piotrowice, łącznie 1441 dusz, ok. 100 szlachty (*AV* XX 434–45); 1742–5 prep. Jacek Jabłoński OSB (*SPTK* II 97);

1748 mur. kościół par. ś. Wojciecha, konsekrowany, z dwiema kaplicami, patronat i kollacja należą do kl. święt. Prep. Karol Szadurski OSB dr teologii, instytuowany w 1745 r., jest już trzeci raz prep. W., 2 wikarych, Romuald Czelański OSB i Andrzej Krzekołowski OSB, z których jeden jest promotorem bractwa Różańcowego. Organista Marcin Łuszczowski, kantor Antoni Smakowski jest też rektorem szkoły, zakrystian Maciej Lipczycki. Szkoła bez oddzielnego budynku, szpital, którego fundacja upadła, a ubogich utrzymuje prep. Są 4 kaplice: mur. w m. W. bez indultu, drewn. na polu k. folw. Kębło, w której zakazano nabożeństw, i 2 prywatne w wdy sand. Tarły w Kowali i Celejowie. Dochód prepozytury wynosi 2204 zł. Okręg par.: W., Bartłomiejowice, Bronice, Buchałowice, Celejów, Charz, Chruszczów, Drzewce, Karmanowice, Kowala, Kraczewice, Łopatki, Marcetki, Niezabitów, Piotrowice, Rąblów, Rogalów, Zawada, łącznie 1607 osób (*AV* XLIII 70v–8v); przed 1768 prep. Bernard Miodo OSB (*Gacki* 102–3);

1781 prep., 1 wikary, będący też promotorem bractwa Różańcowego i kaznodzieją, 2 osoby służby kościelnej: zakrystian, pełniący też obowiązki kantora, i organista. Mur. kaplica ś. Marii Magdaleny w mieście, w której niegdyś odprawiano msze co tydzień, ob. raz w miesiącu i w każde Suche Dni, brak szkoły, szpitala. Dochód prepozytury wynosi 2648 zł (*Pałyga* 12, 32; *Piekasz* 67, 70, 72, 77, 79, 82, 84, 86, 92–3, 97, 99); 1786 założenie bractwa Miłosierdzia (*Flaga* 324–6); 1787 okręg par.: jak w 1676 r., ale bez Kębła i Wólki Niezabitowskiej, liczy 3010 mkw, w tym 220 Żydów (*Spis* I 447–8; II 169); 1800 prep. i wikary, 2 osoby służby kościelnej: zakrystian i organista. Na terenie par. kaplica publiczna ś. Marii Magdaleny i drewn. w Kraczewicach. Szkoła bez budynku, kierownik szkoły, 2 szpitale, 2 cechy, szewców i tkaczy, bractwo Różańcowe. Dochód prepozytury wynosi 1547

zł (*Piekasz* 66–7, 70, 72, 77, 80, 82, 84, 86, 88, 92–3, 97, 99); 1819 prep. Izidor Grylewicz OSB (*Gacki* 176, 334–5).

6. Studenci U. Kr.: 1402 Wacław s. Jańska (*Al.* I 17); 1407 Stanisław (*ib.* 25).

7. *Spis* II 169; *Gacki* 146; *SG* XII 181–2; *Szafran* 170–1; M. Gumowski, *Pieczęcie i herby miejscowości woj. lub.*, Lublin 1959, 90–1; *Pałyga* 7–57; *Piekasz* 60–104; M. Stankowa, *Sąd kaszt. lub. w W.*, Roczn. Lub. 13, 1970, 23–40; *Kiryk* 1972 160–1; *Stopniak* 308–18; *Flaga* 324–6; *SHGL* 253–4; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 76–7; *MV* IX 20, 40; *Księgi sądowe miasta Wąwolnicy z lat 1476–1500*, opr. G. Jawor, A. Sochacka, red. R. Szczygieł, Lublin 1998; *Rozwálka* 24, 47, 58, 63, 82–4, 173–4, 188–9, 202.

8. Materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwálka* 167; *Hoczyk* 130).

Wenecja → Wanacja

WĘGIERCE (1351 Wangercze; *Kosyl* 20, 75; *SHGL* 255; *Osady* 148; *Derwich* 1992a 77) dziś Węgierzec, północna cz. wsi → Wierzchoniów, 5,5 km na E od Kazimierza Dolnego, 1 km na E od centrum Wierzchoniowa; ok. 86 km na NE od kl., 25 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz.

[3.] Do 1443 r. własn. kl. święt. i szlach., następnie szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym W. (*Derwich* 1992 278); 1427 opat Mikołaj przeznacza na utrzymanie konw. m.in. żreb w W. (*ZDM* II 390); 1443 opat Maciej i konw. święt. za zgodą Władysława Warn. sprzedają swoją cz. W. za 40 grz. Stanisławowi z → Witoszyna (*SHGL* 255; *DLb.* IV 148). [Późniejsi właściciele nieznani, chyba włączone do Witoszyna].

[4.] 1351 → p. [3].

5. 1470–80 wieś W. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 251).

7. *SHGL* 255; K. Buczek, *Postolice, Pstrościce i Węgierce. Przyczynek do badań nad toponomastyką staropolską*, „Onomastyka” 4, 1958, zesz. 1, 19–21; *Osady* 148; *Sochacka* 35, 61;

Derwich 1992 wg indeksu; 1992a 77–8; 1997a 53–4; *Rozwálka* 74, 215.

Węgierzec → Węgierce

WIERZBÁTOWICE (1387 Gymanska, Gzimanska [?], 1391 Irzmannzouicze, 1397 Herzmanczowice, 1424 Jrmanczouicze, Irzmannzouicze, 1435, 1440 Gŷrmanczowŷcze, 1440, 1442 Gŷrmanczouice, 1462 Jrzmannzowicze, 1470–80 Irzmanowice, Yrzmanczowicze, 1504, 1510 Hyrzenowicze, Irzmannzowicze, 1529 Jrzmanowycze, 1546 Jrzmunnychouicze, 1564–5 Gyerzmanice, 1565 Irzmunczowicze, 1580 Jrzmannzowicze, 1673 Wierzbontowice, 1780 Wirzbontowice, 1782, 1827 Wierzbuntowice, 1787 Wierzbontowice; *Kam.* 84; *Rym.* 30; *Kop.K* 254) dziś przysiółek między → Jeżowem a → Janowicami [sand.], 4 km na S od Waśniowa; ok. 13 km na E od kl.

1. 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 265); 1470–80 par. Momińska (*DLb.* II 471).

2. 1387, 1391, 1462, 1479 graniczy z Jeżowem (→ Jeżów); 1449 rozgraniczenie wsi kl. święt., Janowic i W., od Nagorzyc, → Milejowic [cz. szlach.] i Roztylic, pozostawiono wspólne pastwisko, wyjąwszy żołądz i bukiew w lasach klaszt. (*Gacki* 242); 1470–80 graniczy ze Zwolą, Garbaczem, Jeżowem i Nagorzycami (*DLb.* III 232); 1780 granice klucza wierzbátowickiego: od narożnicy między Milejowicami, Nagorzycami i Roztylicami przy drodze z Nagorzyc do → Kraszkowa, w prawo na E wzdłuż jeziora wierzbátowickiego do drogi z Nagorzyc do Janowic, tą drogą na E w stronę Janowic, na węgielnik przy drodze z Milejowic do W., tą drogą na N w stronę W., następnie drogą do Jeżowa, w prawo do łąki wierzbátowickiej zw. „Gayna” na granicy z Nagorzycami, w lewo do drogi do Jeżowa, po kilku stajach w lewo do drogi z Nagorzyc do Garbacza, do gruntów jeżowskich, w prawo przez łąkę jeżowską wzdłuż granicy Nagorzyc w kierunku wsi Modrzewie. Pod „ogrodami” w prawo łąką pod górę, a stąd do narożnicy z Kowalkowicami i Miogonowicami, w prawo pagórkami między Jeżowem i Kowalkowicami. Na wysokości środka wsi Jeżów w lewo

do drogi do Mirogonowic, wzdłuż granicy z Kowalkowicami, do narożnicy Wilkocina. Od niej na E do drogi z Waśniowa do Jeżowa w stronę narożnicy Wilkocina i Garbacza. Za drogą granicą między Jeżowem i Garbaczem do dróżki zw. Zielona, nią na S, potem w dół w lewo na W do łąki „Cębrowka” i jej środkiem w stronę Garbacza do narożnicy niwy należącej do W. i zw. „Za ś. Janem”. Potem na E granicą przebiegającą koło „figury” w prawo na S przez groblę opust. stawu W. do łąki należącej do Janowic, na E do narożnika cz. → Worowic należącej do kaszt. krak., księcia Lubomirskiego, wzdłuż granicy Worowic i Janowic. Naprzeciwko Janowic w lewo na E wzdłuż gruntów Kraszkowa w stronę Worowic do wójtostwa → Szczegło, do starej drogi zw. „Węwozek”. W tym miejscu sporne 2 staje złożone z 36 zagonów położone między tym wójtostwem a Worowicami, niegdyś zawłaszczone przez młców Worowic. Dalej aż do chałup wsi Worowice, przy których znajduje się chałupa należąca do wójtostwa Szczegło. Tutaj spór o 15 zagonów ob. należących do Worowic. Do drogi do Szczegła i nią do „figury” przy narożniku wsi Zwola aż po rzekę przy młynie truskolaskim. Od rz. w prawo łąkami do Kraszkowa, który granicą okrąża wzdłuż strumienia aż do zarośli należących do Truskolasów, do lasu zw. Skały, stąd do gościńca biegnącego z Nieskurzowa, do granicy z Nieskurzowem drogą zw. Pyszczkowa, z niej w prawo przez las, którego cz. przywłaszczyli sobie młcy Nieskurzowa. Dochodzi do starego gościńca i wiedzie dróżką do narożnicy Witosławic, ich granicą do Roztylic, do rzeczki, od niej w prawo do Milejowic, ponownie w lewo w stronę Roztylic, wzdłuż rzeczki w stronę stawu młyńskiego w Milejowicach, wzdłuż granic Roztylic, do punktu wyjścia (*Inw. Wierzbát.* 14–6).

3A. Własn. szlach., następnie klaszt., włączona do Jeżowa.

1387 → Jeżów; 1391 Pełka z Przewód sędzia z. sand. za zgodą s. Marcina ofiarowuje Pawłowi prep. kl. w Trzemesznie cz. W., którą kupił za 130 grz. (*Mp.* IV 1011) [w 1462 r. wraz z Jeżowem nabył ją kl. świet.].

3B. Własn. szlach., od l. 1435–40 kl. świet.

1397 Zbyszko z W. sprzedaje za 100 grz. siostrom przyrodnim Katarzynie i Pachnie, żonom

br. Grotka i Jakuba z Kliszowa, swoją cz. W. (*ZDM* I 220); 1424 Mikołaj ze Zwoli zamienia swoją cz. matczyną w W. na cz. wsi → Żerniki należącą do Stanisława [Żyrnickiego] z Żernik, na której ciąży dług 120 grz., który Mikołaj zobowiązuje się spłacić (*AG* 1815; *Pol.* 198; *Mp.* IV 1220);

1435 Wielisław z W. za zgodą swojej ż. Elżbiety zamienia z dopłatą 10 grz. swoją cz. W. na cz. → Rajca zw. Krzeszowska w pow. rad., należącą do Macieja opata i konw. kl. świet. (*Mp.* IV 1322); 1440 w zamian za Jagnin z dopłatą kl. świet. uzyskuje od Stanisława Żyrnickiego jego części Milejowic i W. (*ib.* 1359; *ZDM* II 554; → Jagnin); 1442 Władysław Warn. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. świet., w tym W. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843); 1462 folw. klaszt. W. graniczy z Jeżowem (*AG* 1985, 1858);

1470–80 własn. kl. świet., którego opat Maciej uzyskał ją w 1442 r. [?] za Jagnin od [Stanisława] Żyrnickiego. Dwór oraz duży, dobry folw. klaszt. powstały na dawnych łkm. oraz terenach nowo wykarczowanych, 2 małe stawy (*DLb.* II 471; III 231–2); 1504 pobór z 2 ł., karczmy i zagrody (*RP*); 1510 jest tylko dwór (*ib.*); 1546 Marek Jassowski rządcą w W. (*AG* 1895); 1564–5 W. należą do kl. (*LS* 1564–5 331); 1565 dwór klaszt. w W. obsługiwany bez wymiaru przez młyn w → Michałowie (*AG* 1897); 1580 Borzywój i Sebastian Podłodowscy, nowi dzierżawcy Szczegła i Worowic, otrzymują pr. wolnego wyrębu lasu i zarośli w Kraszkowie na potrzeby budowlane, z którego jednak będą mogli korzystać za 4 lata, ponieważ ob. należy ono do Andrzeja Strońskiego, dzierż. folw. W. i wsi doń przyległych (*ib.* 1899); 1673 → Jeżów;

1780 stanowi centrum zarządu klucza wierzbátowickiego dóbr stołu opata klastralnego, obejmuje folw. W., wójtostwo Szczegło oraz wsie Janowice, Jeżów, Kraszków i Milejowice. W W. jest duży folw. z 5 dymami. Wokół dziedzica stoją: drewn. dwór opacki wymagający remontu, zdezelowany folw., po którym została tylko piekarnia, obora, stajnia z wozownią, 4 stodoły w kwadrat, w tym 2 nowe, plewnia, stary spichlerz. 3 sady z jabłoniemi, wiśniami i śliwami. 2 sadzawki, jedna zamulona, druga opust., ale

z dobrymi groblami. 6 niw i 9 łąk dworskich, ogród warzywny i pastewnik, laszek na górze Skały, porośnięty młodą dębina, brzeziną, leszczyną, olszyną i krzakami (*Inw. Wierzbát. passim*); 1780–2 należący do stołu opata folw. W. z wsiami Jeżów, Milejowice, Janowice, Kraszków i wójtostwem Szczegło, przy podziale stołu opata na oddzielne stoły opata komendatoryjnego i klaustralnego, przydzielony zostaje temu ostatniemu (*Lefebvre V/5 164v; Gacki 253*); 1784 ww. klucz posiadłości dzierży konw. pod zastaw udzielonej opatowi pożyczki (*Gacki 277*); ok. 1786 →Garbaczowa Wola; 1787 liczy 18 mkw (*Spis I 414; II 134*); 1819 folw. W. z drewn. dworem i wsiami Kraszków, Jeżów i Janowice należy do stołu opata, ob. w dzierżawie (*AOkup. 3v, 114–5v, 237*); 1827 ma 1 dom i 6 mkw (*Tabela II 265*).

4. 1442 →p. 3B.

5. Dzier. należy do pleb. Bałtowa i Mominy oraz kl. święt.

1470–80 z ról folw., dawniej należących do kmieci, dzies. snop. i kon. wart. do 16 grz. pobiera pleb. Bałtowa, z pozostałych ról dzies. snop. należy do pleb. Mominy (*DLb. II 471*). Dzier. pobiera pleb. Bałtowa jw., pleb. Mominy bierze dzies. tylko z dawnych ról folw., zaś z ról folw. nowo wykarczowanych przez opactwo dzies. należy do kl. święt. (*ib. III 231–2*); 1529 z folw. dzies. snop. wart. 3 grz. należy do pleb. Mominy (*LR 460*); 1780 dzies. snop. wytyczna z większości gruntów dworskich należy do pleb. Mominy, z pozostałych ról nie dają dzies. (*Inw. Wierzbát. 5*); 1784–6 opactwo przegrywa proces o dzies. snop. pobierane przezeń od dawna z włości W., Janowice i Kraszków, które teraz przyznane zostają pleb. Mominy i Bałtowa (*Lefebvre V/5 165v–6; Gacki 277*); 1827 z folw. dzies. snop. należy do pleb. Bałtowa (*Wiś.H. 8*).

7. ZDP rpsy 1523, 10779–85; SG XIII 101; *Gacki 245, 254; Krzepela 287; Derwich 1992* wg indeksu.

WIERZBNIK (1552 [?]; 1569 minera Jakubek, 1571 minera Wierzbnik Jakubkova, 1576 Ruda Kowalikowska, Ruda Iakubek, 1577 vitrearia Jakubek, 1673n. Wierzbnik; *Rymut 1980 227; Kop.K 60; Rospond 363*) dziś wschodnia cz. Sta-

rachowic, na lewym brzegu rz. Kamiennej; ok. 21 km na N od kl.

1. 1569n. kuźnica (*ASK I/7 264, 414*); 1598 osada (*Bastrzykowski 1950 75*); 1624n. m. (*Wiś.H. 393*); 1569n. pow. rad. (*ASK I/7 264, 414*); 1827 pow. solecki (*Tabela II 264*); 1598 par. Wąchock (*Bastrzykowski 1950 75*); 1626n.[?], 1688n. par. własna (*Wiś.H. 396*).

2. 1552n. →p. 3.4; 1628 staw w W. (*ZDP rps 10543 65*); [1608–24], 1635, 1800 staw w W. (→p. 3.4); 1615 rozgraniczenie dóbr kl. święt. i kl. wach. (*ib. 65v*); 1641 Cyst. wach. skarżą kl. święt. o rozkopanie kopców granicznych między Starachowicami i Krzyżową Wolą (*ib.*); 1662 granice między W., →Wanacją, →Michałowem, →Dziurówem a dobrami kl. wach. Starachowice i Krzyżowa Wola (*ib. 66*); 1670 granice między W. i Wanacją a Krzyżową Wolą i Starachowicami (*ib.*); 1671 staw w W. (*ib.*); 1688 →p. 5; 1688, 1771, 1779–80 granice posiadłości kl. święt. i kl. wach. (*ib.*); 1729 rozgraniczenie wójtostwa W., kuźni michałowskich [→Michałów], Dziurowa i →Kuczowa (*ib.*); 1771 rozgraniczenie W. i Wanacji od wsi Starachowice i Wólka Starachowicka (*ib. 66v*); 1780 spór między kl. święt. a Cyst. wach. o różne fundusze należące do wsi Krzyżowa Wola (*ib. 67v*); 1780 leży 1 milę od →Rzepina, między lasami, na ziemiach piaszczystych i kamienistych. Graniczy od E ze Stykowem, od S z Michałowem, od W ze Starachowicami, od N z Tychowem i Lipiem (*Inw. Rzep. 22–3*); 1781 granice W. i Wanacji z wsiami Tychów i Lipie (*ib.*); 1791 pod W. płynie rz. Kamienna stanowiąca granicę pow. rad. i sand., na której są staw, młyn, folusz i tartak. Dwie rzeczki, Słona Woda z lasu i Świnia Woda, płyną przez drogę do Michałowa i łąki wierzbniackie, wpadają do rz. Kamiennej. Kuźnica i Michałów leżą na drugim brzegu Kamiennej (Archiwum par. w W., opis par. z 1791 r. w odpisie z 1932 r.); 1820 graniczy z Michałowem, Wanacją, Starachowicami i wsią Lipie (*Wiś.H. 394*).

3.4. Włas. kl. wach., następnie kl. święt.

1552 „kopie bez widymat wypisanych z dokumentów z ksiąg Beneficiorum dowodzących fundacye miasteczka W. i wioski Krzyżowej Woli” (*ZDP rps 10543 65*); 1569 opat święt. daje pobór z kuźnicy Jakubka o 2 kołach z 3 czela-

dnikami w Wanacji (*ASK I/7 417*); 1571 opat świet. daje pobór z kuźnicy Wierzbnik Jakubkowej k. Wanacji o 2 kołach z 3 czeladnikami (*ib. 264, 339*); 1576 z rudy Kowalkowej poddany opata świet. Jakub daje pobór z kuźnicy o 2 kołach z 3 czeladnikami, pobór z rudy Jakubek (?) (*ib. I/8 521*); 1577 w kuźnicy Kowalkowej syn Jakuba¹ daje pobór z kuźnicy zw. dymarka o 1 kole z 1 czeladnikiem, poza tym pobór z kuźnicy opata świet. zw. „chropszczy” (!) o 2 kołach z 3 czeladnikami oraz z huty szkła zw. Jakubek (*ib. 730*);

1605 włączenie [do dóbr kl. świet.?] Krzyżowej Woli (*ZDP rps 10543 65v*) [tzn. chyba wójtostwa w tej wsi, w 1582 r. nadanego Janowi Kowalskiemu² (*ib. 65*)]; 1607 dekret opata świet. w sprawie mieszczan W. o grunty (*ib. 65v*); [1608–24] opat Bogusław Radoszewski kupuje od wd. Kowalkowej³ dożywocie na sołectwo położone k. stawu za Rudą Starzechowską (*Gacki 244; Niwiński 1930 74*); 1612 Kowalkowa zastawia łąki pod Starachowicami zw. Kozianka i Grzybowka [kl. świet.?] (*ZDP rps 10543 65v*);

1624 król zezwala opatowi lokować na pr. niem. na terenie ww. sołectwa-wójtostwa Kowalkowej miasto W., które ma m.in. prawo do 3 jarmarków i 2 targów tyg. w poniedziałki i soboty (*MK CLXXI k. 15v; Gacki 91; Wiś.H. 393; Guldón i in. 52*); 1635 Władysław IV Waza potwierdza prawa i przywileje m. W. oraz oddzielnym przyw. nadaje mu dodatkowe atrybucje (*MK CLXXXI k. 95; Wiś.H. 394*); 1635 opat świet. nadaje Szelińskiemu dom nad stawem w W. (*ZDP rps 10543 65v*); 1649 kl. sprzedaje Jakubowi Płachcie młyn w W. (*ib. 66*); 1650 kl. nadaje Morowickim w dożywocie młyn i gościniec w W. (*ib.*);

1657 opat Stanisław Sierakowski oraz kapituła klaszt., ponieważ opat Bogusław Radoszewski, założyciel m. W., nie dał mu przywileju erekcyjnego, kończą teraz jego fundację. Komisarze opata wytyczyli 62+2 parcele przy rynku i ulicach. Mieszkańcy mają pr. wolnego połowu ryb w stawie na Kamiennej, płacąc za nie 12 gr rocznie na ś. Michała Archanioła [29 IX], pr. szynkowania wina, miodu i piwa oraz wyrobu gorzałki, płacąc za jej garniec po 2 zł rocznie na ś. Michała. Pobór i czopowe płacą wedle praw

ogólnych. Mogą korzystać z lasów opata na własne potrzeby i na budowę domów, pod warunkiem powiadomienia gajowego z Rzepina, a ze względu na zwiększony czynsz są wolni od robocizn i podwód. Z parceli płacą po 1/6 zł czynszu, dają szarwark przy zabezpieczeniu i konserwacji zbiornika wodnego na Kamiennej (*AG KRSW 2165 k. 91–2; Wiś.H. 399–401; Guldón i in. 52–3*); 1662 pogłównie od 155 mkw, 4 osób obsługi, mieszkańców młyna nad Kamienną oraz szl. Walentego Kłosińskiego z żoną i 4 służby (*ASK I/67 104v; Osad.rad. I 98; wg Paw. wstęp 52 – 165 mkw*); 1673 pogłównie od 149 mkw (*ASK I/67 278*); 1674 pogłównie od 136 mkw (*Paw. 58a; SG XIII 398 – liczy 167 mkw*); 1688 jest tu fabryka żelaza napędzana kołami wodnymi, jaz, młyn, szkoła (*Wiś.H. 396, 403–4*); 1725–79 przyw. z 1657 r. potwierdzają kolejni opaci świet. (*ib. 401*);

1725 z polecenia opata Stanisława Mireckiego sporządzono, po utracie starego, nowy opis m. Ma ono wówczas 62 parcele, z tego 37 zamieszkałych, rynek i 5 ulic: Krakowską, Wąchoczką, Michałowską, Kościelną, Browarną. Po ratuszu pozostała tylko nazwa parceli przy rynku (*AP Radom RGr. 2916 s. 176–94; Guldón i in. 54n.*); 1729 wójtostwo w W. (*ZDP rps 10543 66*); 1747 sołectwo w W. (*AV XXXVII 197*); 1757 karczmą w W. (*ZDP rps 10543 66v*); 1775 34 domy, w tym 3 opata i 4 pleb. (*Guldón i in. 57, 63*);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. Lokowane na 3/4 ł. poborowego, ma 61 placów miejskich oraz 1 plac dworski pod młyn. 34 dymy: 26 miejskich, 2 dworskie na rynku, 4 plebana, po 1 wójta i młynarza. Pośrodku miasta opat zbudował ratusz z austerią do wyszynku trunków, ze stajnią i izbą gościnną. Tartak nad stawem, przy nim stary browarek, dawniej robiono tu piwo, teraz wyszynk zabroniony. Wielki staw na rz. Kamiennej, na którym stoi młyn o 2 kamieniach, stępach i olejarni oraz tartak. Mieszczanie płacą 100 zł czynszu placowego na ś. Marcina [11 XI] do dworu w Rzepinie. Za pędzenie gorzałki płacą po 2 zł. Wymiar od słodów gorzalcanych i piwnych oddają lub płacą po 40 gr, za wyjątkiem browarka, który robi piwo w kotle dworskim. Szewcy wy-

rabiają skóry dworskie, w zamian za leśne, robią buty dla czeladzi po 15 gr od męskich i po 10 gr od żeńskich. Robią szarwark przy stawie wierzbickim. Mają za 4 zł zgrabić i wysuszyć siano z łąki dworskiej pod Wierzbnikiem, zw. Średni Staw (Staw szrzedni), którą koszą poddani z Rzepina. M. bez wójtostwa i dymów dworskich płaci 150 zł subsidium charitativum. Wójtostwo posiada JP. Wojciech Siewierski mocą przywileju opata Józefa Niegolewskiego z 1778 r., na lat 30. Ma tylko zagr., płaci miastu 4 zł podymnego oraz 6 zł subsidium charitativum do dworu rzepińskiego. Subsidium charitativum z ratusza wynosi 6 zł, a z 10 dymów dworskich 60 zł (*Inw.Rzep.* 22–4, 29–30);

1784 burmistrz Mateusz Walkowicz sprzedaje dom z placem w rynku za 34 zł Antoniemu Chmielowskiemu, który zobowiązuje się brakującą cz. zapłaty uregulować zawiasami zrobionymi z własnego żelaza (*Guldon i in.* 65); 1787 liczy 165 mkw (*Spis* I 416; II 132); 1786–8 trwający od ponad 100 lat proces między kl. świet. a kl. wach. o pr. własności terenu, na którym powstało m. W., nie przynosi rozstrzygnięcia, zachowany zostaje stan istniejący (*Lefebvre* V/5 166v; *Gacki* 105n., 243n.); 1789 własn. opata świet., dochód z gruntów 719/18 zł, wójttem jest ur. Benedykt Olszowski, ma dochód 59/10 zł (*Osad.rad.* II 256–7); 1790 40 domów (*Guldon i in.* 57); 1791 cechy: szewski, kowalski i górników kopiących (Archiwum par. w W., opis parafii z 1791 r. w odpisie z 1932 r.); 1800 mieszczanie W. z 60 parceli płacą rocznie w sumie 100 zł czynszu, dają pomocne przy suszeniu siana i ratowaniu stawu, palący gorzałkę płacą rocznie 2 zł, szewcy robią obuwie dla dworu, przy czym za parę mogą brać tylko po 15 gr (*Gacki* 249); 1803 ma 58 domów (*Guldon i in.* 57); 1808 liczy 322 mkw (*ib.* 61); 1810 ma 60 domów i 274 mkw. Fabryka pochw do pałaszy (tzw. szajdów), która upadła w 1813 r. po śmierci sprowadzonego mistrza (*Wiś.II.* 394; *Guldon i in.* 57, 61); 1817 → Wanacja, p. 3;

1818 Dyrekcja Górnicza Królestwa Polskiego zajmuje należące do kl. świet. m. W. oraz wsie Michałów, Wanację, Dziurów, Kuczów i 6768 mórg lasu, w zamian dając opactwu folwarki → Nowa i → Stara Huta (*Gacki* 244); 1820 ma

61 drewn. domów, 300 mkw, w tym 32 Żydów. Dobrze prosperują kowale i szewcy. W środku rynku stoi grożąca zwaleniem górnicza austeria. Istnieją dwie propinacje, miejska i dominialna, ob. zarządu górnictwa, 3 zaniedbane jarmarki, na ś. Michała [29 IX], Zielone Świątki i środę popielcową, oraz 2 upadłe targi: piątkowy i sobotni (*AP Radom RSR* 2916 s. 4–10; *Wiś.II.* 394); 1827 ma 61 domów i 441 mkw, w tym 8 Żydów (*Guldon i in.* 61); 1827 ma 61 domów i 450 mkw (*Tabela* II 264).

5. Kościół i par. fundacji kl. świet., dzies. własne.

1626 opat Bogusław Radoszewski funduje i uposaża drewn. kościół ś. Trójcy w m. W. (*Wiś.II.* 394, 402; wg *Gackiego* 93 dokonał tego opat Stanisław Sierakowski w 1657 r.); 1657 dzies. snop. z gruntów miejskich należy do opata (*ib.* 400); 1678 opat Mikołaj Goski odbudowuje kościół w W. (*AV XXXVII* 196); 1681 opat Michał Komornicki na miejscu zniszczonego kościoła drewn. każe wybudować nowy, mur., oraz plebanię (*ib.* 394);

1688 [3 I] Jan Małachowski bp krak., w związku z planowaną fundacją prebendy przy kościele w W. przez opata Michała Komornickiego, prosi Stanisława Sadockiego kan. kiel., pleb. Kunowa i Szewny oraz Jana Skorskiego, dziekana kunowskiego i pleb. Krynek, o sprawdzenie zasadności pretensji dotychczasowego pleb. W. (*ib.* 406–7); 1688 [22 IV] ponieważ niedostatecznie uposażony przez opata Bogusława Radoszewskiego drewn. kościół ś. Trójcy popadł w ruinę, obecny opat Michał Komornicki wyznacza plebanowi nowo powstałego, mur. kościoła w W.: dom z placem i poletkiem, duży ogród, równy 5 mieszczańskim, leżący nad rzeczką przepływającą koło fabryki żelaza i napędzającą jej koło, inny ogród obok tegoż, wielkości 3 mieszczańskich, przeznaczony dla rektora szkoły, pole „pod wałami” między rolami mieszczan Alberta Regulskiego, Jana Wronka i Jana Kozika, 2 staje roli w stronę młyna starachowickiego przy łąkach Stanisława Kozika i Jana niegdyś Duracza, łąkę przy zniszczonym jazie, między rzeczką Świnia Woda i rz. Kamienną oraz strumieniem dzielącym je od łąk folw. opata do granicy lasu wiodącej z W. do sołectwa Michałów, łąkę zw.

Wolscy przy drodze z W. do tegoż sołectwa. Otrzymuje on także dzies. snop. należące dotąd do stołu opata, z ról mieszczan W., od poddanych Wanacji, z Michałowa od poddanych, z sołectwa i z ról wytwórni mieczy, z Dziurowa z pewnych nowych ról od poddanych i sołectwa, z Kuczowa z ról poddanych i sołectwa nad Kamienną, z roli → Bogusławiec k. → Zawady, z ról poddanych w → Boleszynie w par. Waśniów, z zastrzeżeniem, że pleb. nie ma tu prawa pobierać ich z roli, ale co roku zwozić mu je będą na wskazane miejsce mkcy W. i jeden poddany z Boleszyna. Pleb. może korzystać na własne potrzeby z młyna w W. oraz z lasów w kierunku Ilży, także na odnowienie kościoła i plebanii. Otrzymuje także 2 zagr. w Wanacji z całym dobytkiem, mianowicie Michała Wanata i Wincentego Witka, którzy mają pracować na jego potrzeby 3 razy tyg. Pleb. ma dbać o stan kościoła i służby bożej w nim sprawowanej. Opat rezerwuje dla siebie i swoich następców pr. patronatu i kollacji kościoła, przy czym każdorazowo plebanem ma być jeden z zasłużonych zakonników święt., zdolny do sprawowania służby bożej, wybierany przez opata i prezentowany przez niego do zatwierdzenia bpowi krak. (*Wiś.H.* 402–6);

1688 [28 IV] erekcja nowego kościoła w W. (*ib.* 398); 1688 opat Michał Komornicki prosi bpa, aby nie cofał swojej zgody na ustanowienie zakonnika jako pleb. W., ten bowiem ma nie tylko obsługiwać kościół, ale i nadzorować fabrykę. Informuje też bpa, iż wprowadzono go w błąd, twierdząc, jakoby pleb. Pawłowski miał jakieś pretensje do par. w W. Nie był on nigdy instytuowany plebanem, lecz na prośbę poprzednich opatów, którzy wyznaczyli mu uposażenie, zajmował się obsługą duchową mieszczan W., na dowód czego opat przesyła jego list (*ib.* 407–8);

1738 mur. kościół par. ś. Trójcy, takie jest też wezwanie głównego ołtarza. Poza tym ołtarze: NMP Różańcowej, ś. Benedykta, ś. Barbary, przy tym ostatnim bractwo (*AV XXVII* 495–8); 1739 szpital z 5 ubogimi (H. Karbownik, *Szpitala parafialne na terenie powiatu radomskiego w XV–XVIII w.*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego TN” 19, 1982, zes. 1, 16); 1743 Michał Kunicki sufragan krak. konsekruje w kościele par. w W.

ołtarz główny ś. Trójcy (*AV XXXVII* 196; *Kracik* 145);

1747 mur. kościół par. ś. Trójcy, konsekrowany, należy do opata święt., ołtarze jak w 1738 r. Prep. ma 5 ról: k. kościoła, Podwały, nad rz. Kolna, za Zapustami i k. wsi Starachowice, łąki na Browarzysku w miejscu dawnego stawu, dzies. snop. z W. i sołectwa W., z Wanacji, kuźni, cz. ról dworskich i sołectwa Dziurowa, młyna, od sołtysa i zagród w Kuczowie, z Bogusławca z ról zajętych przez folw. i od 1 kmiecia, w Boleszynie... [brak stron]. Szpital z 2 izbami (*AV XXXVII* 196–8, 650–8); ok. 1774 r. Wojciech Musiałowski OSB podarował kościołowi w W. obraz cudowny NMP, w 1779 r. zabrany do Kielc (*Wiś.H.* 396; *Guldon i in.* 67);

1780 mur. kościół par. św. Trójcy, kollacja należy do opata i konw. święt., zarządzany przez Bened. Plebanowi dowożą dzies. snop. wytyczną z W. oraz z Bogusławca, Kuczowa, Michałowa, Wanacji i z gruntów Dziurowa od strony wschodniej po rz. Złutkę (*Inw.Rzep.* 13, 17, 20–3); 1780 do pleb. należy dzies. snop. wytyczna z ról kmiecych w Boleszynie (*Inw.Bol.* 9); 1787 okręg par.: W., Wanacja, Kuźnica Michałów, liczy 266 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 416; II 132); 1789 dochód z par. wynosi 551/24 zł, z ofiary 110/10 zł (*Osad. rad.* I 39, II 256); 1791 do par. należy W., Wanacja, dzies. z Michałowa, Dziurowa, Boleszyna i młyna wierzbnickiego (*Wiś.H.* 397);

1791 opis plebanii przez pleb. Andrzeja Fulgentego Strojnowskiego OSB, instytuowanego w 1790 r. Kościół mur. ś. Trójcy zbudowany przez opata Michała Komornickiego. W szafach w garderobie pleb. znajdują się dokumenty dotyczące parafii, w tym akt erekcji i fundusz z 1681 r. Do par. należy m. W., Wanacja, kuźnica i Michałów. Do komunii Wielkanocnej przystąpiło 226 osób, w tym 44 dzieci. W mieście jest 1 Żyd u mieszczanina Winiarza. Kollatorem jest opat święt., a plebanem jeden ze starszych wiekiem Bened. święt. Bractwa: ś. Barbary (założone w 1732 r.) Różańcowe (założone w 1733 r.), Matki Boskiej Pocieszenia (założone w 1776 r.). Bursa dla chorych. 2 kobiety pomagające przy porodach i w razie konieczności udzielające noworodkom chrztu. 4 ołtarze, w tym wielki ołtarz

z kl. święt. z obrazem ś. Trójcy ze starym tabernaculum też z kl. W 1774 r. nieudana próba instalowania cudownego obrazu NMP. Brak kaplic. Wg aktu erekcji pleban ma za dzies. z Boleszy na wart. 200 zł odprawiać 2 msze tyg., ale poprzednicy ze względu na szczupłość beneficjum tego nie wypełniali. Mur. zakrystia ze skarbczykiem, nowa dzwonnica. Relikwia ś. Barbary. Cmentarz z ossarium, w kościele brak inskrypcji i pochówków z powodu skalistego podłoża. Rezydencja plebana, dom bakałarza-organisty i nowy szpital ukończony w 1791 r., w którym przebywają 2 starsze kobiety i małżeństwo starszków. Uposażenie: plac przy kościele z plebanią i polem, plac z polem dla bakałarza-organisty, ogród, 3 pola za stodołami, pola w stronę Wąchocka i Michałowa – są to ziemie kamieniste i piaszczyste, nieurodzajne. Dobre łąki, Średni Staw i Browarzystwo. Wolne mlewo w młynie na swoją potrzebę, wolny wyrąb w lesie na opał. Dzies. z ról kmiec. w Boleszynie, z W., Dziurowa, Kuczowa i Michałowa. Dochód par. wynosi 331/24 zł, wydatki – 624 zł. Brak innych duchownych oraz szkoły, do której rodzice nie chcieli wysyłać dzieci (Archiwum par. w W., opis parafii z 1791 r. w odpisie z 1932 r.); 1816 szkoła elementarna (*Wiś.H.* 398); 1817 → Wianacja, p. 3.

5A. Plebani, prepozyci.

1632 prep. Stanisław Wąsowicz OSB (*Wiś.H.* 398); przed 1657 komendarz Jakób Matuszkiewicz OSB (*ib.*); 1657 Samuel Młodnicki OSB, prep. szpitalny w Nowej Słupi i pleb. W., komendarz Tomasz Sieradzki (*ib.*); przed 1688 Pawłowski, pełni obowiązki pleb. (*ib.* 408); 1689 Emilian Kawęcki OSB, komendarz W. (*Jonston* III/7 118v); [?] Karol Piątkowski OSB, Stanisław Stokowski (*Wiś.H.* 398); 1705 prep. Benedykt Minarewicz OSB (*AG* 1925); [?] Antoni Kalwatowicz; od 1725 Hilary Mazurkiewicz, Wacław Strykowski (*Wiś.H.* 398); 1747 Jacek Jabłoński OSB (*Gacki* 148; *Wiś.H.* 398); 1754 Leon Grabkowski (*Wiś.H.* 398); po 1768 Bernard Miodo OSB (*Lefebvre* V/4 160v–2; *Gacki* 102–4); 1773–7 Wojciech Musiałowski OSB (*Wiś.H.* 396; *SPTK* III 186; wg *Lefebvre* VII 22a był 3-krotnie prep. W., zm. 1782); od 1778 Chryzostom Polakowski curatus, Kolumban Cieszkowski, Gąsowski, Kl. Sennewelt, Chachulski (*Wiś.H.* 398);

1789 Stanisław Solnicki OSB (*Osad.rad.* II 256); 1791 Fulgenty Strojnowski OSB (*Wiś.H.* 398), 1798 Kaspar Bukowski OSB (*ib.*); [?] Michał Lochman OSB (*ib.*); 1814, 1819n. Wiktor Berger OSB (*ib.*; *Gacki* 163); 1836n. por. *Wiś.H.* 399.

7. Opisanie miasta z 1725 r. w kopii z 10 XI 1826 r. (*AP Radom RGr.* rps 2916 s. 176–94); *Opisanie Historyczne oraz Topograficzno-statystyczne miasta W.*, 1820 (*ib.*, s. 4–10); *ZDP* rpsy 1516–22, 10769–78; *Gacki* 91, 93, 102n., 105n., 148, 244n., 249; *SG* XIII 398n.; *Wiś.H.* 393–408; *KatZab.* III/2 36; M. Adameczyk, S. Pastuszka, *Starachowice*, W. 1984; *Guldón i in.*; S. Marcinowski, *Przemiany gospodarcze i społeczne w Wierzbniku w l. 1820–1918*, „*Studia Kieleckie*” 40, 1985, zesz. 1, s. 45–67; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1997a 62; w dr.

Uw. Początki W. wiążą się zapewne z dawną włością Odrowążów, Mostkami, zwaną następnie Lenartowym Mostem. Kontynuacją istniejącej tutaj dowodnie w czasach Długosza kuźnicy była zapewne kuźnica pojawiająca się w źr. od 1569 r. W następnych latach dobra te, graniczące z włościami Cyst. wach., zostały powiększone ich kosztem, dając podstawę do lokacji m. Niejasna jest sprawa prepozytury zakonnej w W. Możliwe, że prawnie nigdy nie została ustanowiona. Opaci, stwarzając fakty dokonane, desygnowali na plebanów zakonników, dopiero od 1688 r. uzyskując na to zgodę bpa. Pleb. – prep. – komendarz W. spełniał zarazem funkcje gospodarcze. Wykaz plebanów W., oparty głównie na zestawieniu *Wiś.H.* 398–9, jest niepełny i niepewny.

¹ Czyli Jan Kowalski, por. przyp. 2.

² Był prawdop. synem Jakubka alias Jakuba, znanego z l. 1569–76.

³ Prawdop. była żoną Jana Kowalskiego.

Wierzbontowice, Wierzbuntowice → Wierzbątowice

WIERZCHONIÓW (1317; *Kosyl* 21, 75; *Niec.* 223; *SHGL* 256) 4 km na NE od Kazimierza Dolnego, nad rz. Bystrą; ok. 86 km na NE od kl., 23 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt.

1470–80 z 11,5 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 9 grz. dowożą kl. święt., temuż dzies. snop. „w gonitwę” oddaje sołectwo (*DLb.* II 553; III 250); 1529 dzies. snop. wart. 0,5 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1621 do 1731 → Celejów; 1819 dzies. snop. należy do stołu konw., kupowana przez miejscową gromadę za 52 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357, 22a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 123; *Spis* I 446; II 166; *Tabela* II 265; *Gacki* 303; *SG* XIII 409; *Szafran* 201; *SHGL* 256; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 78, 215.

8. Materiały z VIII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 167; *Hoczyk* 130).

Wilamice, Wilanice → Wlonice

WILKÓW (1325; *Kosyl* 21, 76; *Niec.* 222; *SHGL* 261; *Rospond* 426) 9 km na SW od Kazimierza Dolnego, nad Wisłą; ok. 73 km na NE od kl., 10 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. własna.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i własnego pleb., następnie tylko do pleb.

1470–80 z 3 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 2 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. należy do pleb. W. (*DLb.* II 554; III 251–2); 1529 z folw. dzies. snop. wart. 0,5 grz. należy do pleb. W. (*LR* 441); 1622, 1627 proces kl. święt. o dzies. z → Głuska, → Wolicy i W. (*ZDP rps* 10543 119).

7. *AG* 1888; *Al.* I 212, 269; II 78, 85, 92; III 87, 247; *Paw.* 357, 368, 47a; *LL* 1565; *Wyciąg* 678; *RL* 1626 3, 104; *Spis* I 448; II 170; *Tabela* II 269; *Gacki* 279–80; *SG* XII 479; *Szafran* 173, 202; *Flaga* 326–7; *SHGL* 261–2; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*; *Rozwalka* 48, 72, 178, 194, 205, 215.

8. Materiały z X w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 120).

Uw. Dzier. z W. utracił kl. na rzecz pleb. na pewno po 1529 r., może (choć to informacja niepewna i lakoniczna) po 1627 r. a przed 1652 r. (brak jej w wykazie dzies. należących do stołu konw. z tego roku). Zwróćmy uwagę, że w wy-

kazie wsi dziesięcinnych opactwa zniszczonych przez Wisłę w l. 1542–3 (*Gacki* 280; → Głodno, p. 5) już brak W., chociaż znajdujemy wśród nich wsie z nim graniczące i położone dalej, w porównaniu do niego, od Wisły.

WIR lub **WIRY** (1470–80; *Kosyl* 29, 76; *SHGL* 262, 238; *Osady* 151) osada zaginiona, lokalizacja sporna. Leżała nad rz. Wieprz, między Czemiernikami a Siostrzytowem, lub nad Wisłą, k. → Janowca.

Pow. lub.; par. Czemierniki [lub pow. rad., par. Serokomla [ob. Janowiec]].

Własn. szlach.?

5. 1470–80 wieś W. w par. Czemierniki wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 244).

7. *SHGL* 262, 238; *Osady* 151; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 78; *Rozwalka* 215.

Uw. Wedle *DLb.* II 250; III 244 wieś W. należała do par. Czemierniki. W XV w. istniały na Lubelszczyźnie 2 wsie parafialne o tej nazwie: starsza, nad rz. Wieprz, dziś cz. Trawnik, i młodsza, k. Kocka (*SHGL* 58–9; *Osady* 45). S. Kuraś (*SHGL* 238, 262) ostrożnie identyfikuje W. z wsią Świerze w par. Czemierniki k. Kocka. Aliści z tej, zamieszkałej w cz. przez Rusinów, już w 1448 r. dzies. brał pleb., tak też w 1529 r. (*ib.* 58, 238). Poza tym w tej okolicy, tak daleko na NE, kl. święt. (por. Stok, uw.) nie posiadał włości dziesięcinnych.

Autorzy *Osad* 151 lokalizują z kolei W. nad Wieprzem, między Siostrzytowem a Czemiernikami, czyli w par. Czemierniki starsze. Za taką lokalizacją przemawiałaby dawność osadnictwa w tym regionie, bliskość kompleksu dóbr opactwa sieciech., a także sąsiedztwo klaszt. → Opatkowic [lub.], położonych także nad Wieprzem, z drugiej strony Siostrzytowa.

Jednakże w dok. ponownej erekcji kościoła par. w Janowcu z 1600 r. wspomniana została łąka „in loco dicto Wiry”, położona między innymi łąkami należącymi do mieszczan, którą otrzymał na swoje uposażenie pleb. (*MDS* III 36). Jest bardzo prawdop., że nazwa łąki była ostatnim śladem istniejącej tu niegdyś wsi W., zniszczonej już w XV w. przez Wisłę. Przypomnijmy, że podobny los spotkał wówczas inne wsie

dziesięcinnie opactwa położone w tym rejonie, por. Bracienino i Zarzyja. Poza tym zarówno Janowiec, jak i inne okoliczne wsie z dawna oddawały dzies. naszemu kl. Dla czego jednak Długosz miałby dwukrotnie podać mylną przynależność parafialną W., na dodatek podobny błąd powtarzając w wypadku Stoczka – wyjaśnić nie potrafimy.

WITOSZYN (1414; *Kosyl* 26, 76; *Niec.* 324; *SHGL* 263) 7 km na E od Kazimierza Dolnego; ok. 86 km na NE od kl., 23 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz.

Włas. szlach.

5. 1470–80 z 2 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 1 grz. dowożą kl. święt., z innych 2 łkm. i 2 folw. dzies. snop. pobiera pleb. Kazimierza (*DLb.* II 553; III 244); 1529 dzies. snop. z folw. wart. 1 grz. należy do pleb. Kazimierza (*LR* 445); 1819 → Rąbłów.

7. *Paw.* 367, 22a; *LL* 1565 40; *RL* 1626 122; *Spis* I 446; II 166; *Tabela* II 273; *Gacki* 303; *SG* XIII 675; *Szafran* 202; *SHGL* 263; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Rozwalka* 215; *Rolska-Boruch* 302 i wg indeksu.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 167).

WITOWICE (1406; *Kosyl* 12, 14, 76; *Rym.* 69; *SHGL* 263) 8 km na NE od Puław, nad rz. Kunówką; ok. 95 km na NE od kl., 32 km na NE od → Braciejowic.

Pow. lub.; par. Końskowola.

Włas. szlach.

5. Dzes. należy do kl. święt., bpa krak. i pleb. Końskowoli.

1470–80 z 1 łkm. dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. należy do pleb. Końskowoli (*DLb.* II 571). Z 22 łkm.¹ dzies. snop. wart. do 15 grz. dowożą kl. święt., z 1 łkm., wg znaków rozgraniczających, dzies. snop. pobiera bp krak., z folw. dzies. należy do pleb. jw. (*ib.* III 246); 1529 dzies. snop. z pewnych pól pobiera bp, dzies. snop. wart. 3 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 33, 351); 1537 zniszczone przez rycerstwo wsie W. i → Włostowice nie dają kl. dzies. (*Gacki* 280); 1622, 1640 → Sko-

wieszyn; 1819 dzies. gromadzka należąca do stołu konw. bywa sprzedawana po 700 fl., choć wg układu mają płacić 500 zł (*AOkup.* 10v).

6. 1537 → p. 5.

7. *Paw.* 359, 25a; *LL* 1565 41; *RL* 1626 137; *Spis* I 446; II 168; *Tabela* II 273; *Gacki* 280, 297, 300; *SG* XIII 678; *Szafran* 202; *SHGL* 263; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 78; *Wroniszewski*; *Rozwalka* 215.

¹ Raczej z ich części.

Wlanice → Wlonice

WŁONICE (1351 Wlanice, 1440 Wyljanycze, 1441 Wilanycze, 1470–80 Wylamycze, 1510 Wlanycze, 1520 Wlanycze, 1564–5 Ulyanowice [!], 1578 Wlanicze, 1650n. Wlanice, 1787n. Wlonice, 1893 Wlonice albo Wlonice; *Kam.* 217) 16 km na E od Opatowa; ok. 42 km na E od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1441n. pow. sand. (*Mp.* IV 1402); 1470–80 par. Przybysławice (*DLb.* III 251), 1564–5n. par. Bidziny (*LS* 1564–5 334).

3. Włas. kl. święt. do 1440 r., następnie szlach.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym W. (*Derwich* 1992 278); 1440 kl. święt. zamienia W. z dopłatą 40 grz. na należącą do Stanisława i Jakuba zw. „Schachirky” → Pokrzywiankę (*Mp.* IV 1389; *AG* 2248); 1441 król zatwierdza zamianę klaszt. wsi W. z dopłatą 20 grz. na Pokrzywiankę należącą do Stanisława i Jakuba zw. „Schachirky” (*Mp.* IV 1402; *AG* 2250); 1444 → p. 5.

1470–80 niegdyś należały do kl. święt., ale opat Michał zamienił je w 1433 r. [?] z dopłatą na Pokrzywiankę, rezerwując dla kl. dzies. z folw. we W. Ob. należy do Stanisława z braćmi, zwanymi „Stachurky” (*DLb.* III 251); 1510 jest tylko dwór (*RP*); 1520 szl. Wawrzyniec Ossowski z W. (*AG* 3240); 1564–5 wieś opust. (*LS* 1564–5 334); 1578 pobór płacą: Zagorska z 1/2 ł. ziemiańskiego, Gabriel Piekarski od 3 kmieci na 3/4 ł., 2 zagr. z rolą, 2 komor. bez bydła i 1 hultaja, Mikołaj Wlanski z 1/2 ł. ziemiańskiego, od 1 zagr. i 1 komor. bez bydła, Maciej Żaklica z 1/2 ł. ziemiańskiego (*Paw.* 181); 1629 szl. Stanisław

Bystryziowski daje pobór od 4 kmieci na 3/4 roli, 2 zagr. z ogrodem, 2 komor. bez bydła i z młyna dorocznego o 1 kole (*RS* 1629 48); 1652 wieś szlach. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1787 liczy 144 mkw (*Spis* I 387; II 110); 1827 ma 15 domów i 128 mkw (*Tabela* II 275).

4. 1351 → p. 3.

5. Dzier. należy do bpa krak., z folw. do kl. święt.

1444 kl. święt., zamieniając W. na Pokrzywiankę, zastrzega sobie dzies. z folw. we W. (*DLb.* III 251 z datą 1433; *Gacki* 275 z datą 1444, może na podstawie zaginionego dok.¹); 1470–80 dzies. z folw., którą zastrzegł dla siebie kl. święt. przy zamianie W. na Pokrzywiankę w 1433 r., nadal należy do opactwa, a jej wartość sięga do 2 kop gr (*DLb.* III 251, 243); 1642 bp krak. odrzuca żądanie dziedziców W. zamiany dzies. folwarcznej ze snop. na pien., ponieważ dzies. ta została niegdyś, przy zamianie W. na Pokrzywiankę, zastrzeżona dla kl. święt. jako snop. (*Gacki* 277); 1650 opat przekazuje dzies. snop. z folw. we W. na uposażenie konw. (*AG* 1913; → Pokrzywianka); 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1819 dawniej konw. otrzymywał zgodnie z ugodą po 288 zł rocznie za dzies. z W., ale od kilkunastu lat nie daje (*AOkup.* 10).

7. *SG* XIII 717; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Nieopodał W., w par. Olbierzowice, znajduje się często mylona z W. wieś Ułanowice (*Kam.* 209), w średniowieczu pisana „Wlyanowicze” itp. – zawsze z końcówką -nowicze; jej dz. był wspomniany w 1418 r. Stefan „de Vlanouicze” (*Mp.* IV 1171).

¹ W znanych dok. zamiany z l. 1440–1 brak tego zastrzeżenia.

Wlonice → Wlonice

WŁOSTOWICE (1368; w XV w. też Włostow; *Rym.* 69; *Kosyl* 12, 15, 76; *SHGL* 263; *Osady* 151–2) dziś południowa cz. m. Puławy, nad Wisłą; ok. 87 km na NE od kl., 25 km na NE od → Braciejowic.

[1.] Pow. lub.; par. Jaroszyn [ob. Górka Jaroszyńska]. [W czasach Długosza ma własną ka-

plicę, filialną w stosunku do kościoła w Jaroszyźnie], od 1545 r. par. Końskowola (*Gacki* 297; *LL* 1565 41; *RL* 1626 138), od 1676 r. par. własna, kościół pw. Nawiedzenia NMP (*Gacki* 297; *Paw.* 48a)¹.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb.

Poł. XV w. dzies. należy do pleb. Jaroszyna (*Wojciechowski* 1963 7); 1470–80 dzies. snop. z całej wsi wart. do 11 grz. należy do pleb. Jaroszyna (*DLb.* II 563–4). Z 11 łkm. dzies. snop. wart. do 8 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. pobiera pleb. (*ib.* III 246); 1529 dzies. snop. wart. 6 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. dzies. snop. wart. 2,5 grz. należy do kaplicy we W., filii kościoła w Jaroszyźnie (*LR* 351, 438); 1622 do 1769 → Skowieszyn;

1676 erekcja par. we W., po której jej pleb. zagarnia dzies. z ról wyznaczonych na jej uposażenie, która winna należeć do kl. święt. Proces ciągnie się wiele lat (*Gacki* 298); 1680 wyrok nuncjatury przyznaje sporną dzies. z ról pleb. W. opactwu święt. (*ib.*); 1702 pleb. W. zobowiązał się odprawiać na rzecz kl. 30 mszy w zamian za przypadającą nań dzies. (*ib.*); 1718 i 1723 bp krak. przysądza kl. święt. dzies. ze spornych gruntów (*ib.*); 1730 pleb. W. Jakub Czerniakowski uzyskuje korzystne dla siebie wyroki bpa i nuncjusza (*ib.*); 1743 kl. święt. odwołuje się do SA, która w 1746 r. wyznacza archid. krak. do zbadania sprawy, ten zaś wydaje wyrok korzystny dla kl. i okłada pleb. kłatwą (*ib.*); 1748 pleb. przy poparciu właściciela dóbr księcia Czartoryskiego oraz nuncjusza odwołuje się do Rzymu (*ib.* 299); 1750 kuria rzymska ostatecznie przyznaje sporne dzies. kl. święt., a pleb. skazuje na pokrycie kosztów. Pleb. uznał wyrok i pr. kl. do dzies. snop. z jego gruntów oraz zobowiązał się wypłacać kl. za koszty i zatrzymaną dziesięcinę 600 zł w ratach po 100 zł rocznie. Rzeczywiste koszty konw. poniesione na prowadzenie procesu w l. 1745–51 wyniosły 5389 zł (*ib.*); 1819 należąca do stołu konw. dzies. gromadzka była sprzedawana po 250 zł, wg układu mają za nią płacić 60 zł (*AOkup.* 10v).

7. *Al.* II 156; III 97; *Paw.* 359, 48a; *LL* 1565 41; *Wyciąg* 678; *RL* 1626 138; *LL* 1661 20; *Spis* I 448; II 167; *Tabela* II 274; *SG* XIII 720; *Sza-*

fran 174–5, 202; *Flaga* 326–7; *SHGL* 263; *Osady* 151–2; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 78–9; *Wroniszewski*; *Rozwółka* 200, 210, 215.

8. Przy granicy z →Parchatką osada wielokulturowa, w tym wśr. (*Parczewski* 181–3); osada z VI–VII i z VIII w. (*Hoczyk* 116, 130); materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 32, 167).

¹ Par. w W. mogła efemerycznie istnieć w l. 1531–43 (*Osady* 152), chodzi tu jednak raczej o własne uposażenie dziesięcinne, przekazane kaplicy przez pleb. Jaroszyna (por. p. 5 1529).

WOJCIECHOWICE (1413 Woyzechouicze, 1429 Woyczyechowycze, 1434 WoŹczyechowicze, 1470–80 Woczechowycze, Woyzechowycze, 1510 Voicziechovice, 1530–1 Woyczyechowicze, 1532 WoŹczyŹychowŹycze, 1536 Vociechovicze, 1537 Vociechouicze, 1578 WoŹciechowicze, 1629 Woyciechouice, 1662 Woyciechowice, 1673–4 Wojciechowice, 1787n. Woyciechowice; *Kam.* 219; *Rym.* 69; *Kop.K* 254) 4,5 km na W od Waśniowa, ok. 9 km na NE od kl.

1. 1434n. pow. sand. (*Mp.* IV 1305), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 288); 1470–80n. par. Waśniów (*DLb.* II 472).

2. 1470–80 graniczy z Pękosławicami (*ib.* III 408); 1537 brak granicy z →Czażowem i →Skaląmi (*AG* 1893); 1547 rozgraniczenie ze Skaląmi (*Gacki* 243).

3. Włas. szlach. i kl. wach., w 1536 r. niedoszła kl. święt.

1413 Paszko z W. (*AKP* 8 605); 1434 →Skalę; 1470–80 dz. Głęb i Zaklika Czajęccy, folwarki i łkm. 1 łkm., a raczej karczma z rolami i łakami, należy do kl. w Wąchocku i płaci mu 3 wiard. czynszu (*DLb.* II 472; III 408); 1510 jest tylko szlachta (*ASK* I/10 23v); 1529 pobór z 1/2 ł. (*RP*); 1529 folw. szlach. oraz folw. bezprawnie uprawiany przez opata wach. (*LR* 369); 1530–1 z cz. Michała pobór bez wymiaru, z cz. Feliksa pobór z 1 ł. (*ASK* I/10 224v, 468); 1531 Feliks Wojciechowski z W. (*AG* 1991); 1532 z cz. Feliksa pobór z 1 kwarty (*ASK* I/10 601);

1536 w zamian za dobra koniemłockie kl. święt. miał uzyskać m.in. cz. wsi W. (→Bronie-

wice, uw.; →Koniełoty); 1578 z cz. Rafała Michowskiego i Mikołaja Brzuchowskiego pobór od 3 kmieci na 1,5 ł. i 2 komor. bez bydła, z cz. Pawła Ślamka z 1/2 ł. (*ASK* I/10 781; *Paw.* 195); 1629 z cz. niegdyś należącej do szl. Jana Sochy pobór z 1/2 ł., z cz. szl. Pawła Czajęckiego z 2 ł. i od 1 komor. bez bydła (*RS* 1629 67); 1662 z cz. Brzeskiego i Cetnerowej pogłównie od właścicieli oraz 2 służących, 10 czeladzi folw. i 23 mkw wsi, z cz. Sochy pogłównie od szl. Skwarcza z żoną i 2 córkami oraz 4 czeladzi (*ASK* I/67 36v); 1673 pogłównie od 33 mkw wsi (*ib.* 240); 1674 pogłównie od 4 czeladzi folw. i 22 mkw wsi (*ib.* 410v, 462); 1787 liczy 71 mkw, w tym 5 Żydów (*Spis* I 416; II 135); 1827 ma 10 domów i 54 mkw (*Tabela* II 288).

5. 1470–80 dzies. snop. i kon. ... [biorca niewpisany] (*DLb.* II 472; III 408); 1529 z folw. dzies. snop. wart. 20 gr oraz z folw. opata wach. dzies. snop. należą do pleb. Waśniowa (*LR* 369).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. W., wsi parafialnej pod →Sandomierzem, dotyczą wzmianki o Klemensie (1403 – *AGZ* VII 24) i Janie (1440–64 – *ZDM* II 561; III 746, 854; *AG* 1865) z W.

WOJSŁAW (1269 VoŹsław, 1351 Woysław, 1366 Woisław, 1442 Woysław, 1459 (granitie) Woysławska, 1463n. Woysław, 1485 Voysław, 1500 Woysław, 1506 VoŹsław, 1510n. Woisław, 1529 Woysław, 1530 Vojsław, 1531 Voysław, 1532 WoŹsław, 1564–5 Worsrow, 1578 Wojsław, Woysław, 1588n. Woisław, 1673–4 Woysław, 1751 Woysław, 1784 Woisław; A. Orzechowska, *Nazwy miejscowe dawnego pow. pilzneńskiego oraz prawobrzeżnej cz. dawnych powiatów sand. i wiśl.*, Wr. i in. 1975, 85) 3 km na SE od Mielca, na prawym brzegu rz. Wisłoki; ok. 72 km na SE od kl., 38 km na SE od →Koniełotów.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1442n. pow. sand. (*Mp.* IV 1434); 1470–80 par. Rzochoów (*DLb.* III 236), 1530n. par. Mielec (*ASK* I/10 233v).

2. 1459 przy rozgraniczaniu Mielca i Cmolasu wspomniana granica Wojsławska (*AS* II 157); 1510 narożnica między Rzochohem, Mielcem i W. usypana w borze zw. Rzyszka, przy drodze

z Mielca do Cmolasu (*ib.* V 49); 1510 Jan z Sien-
na pkom. sand. odnawia kopce graniczne mię-
dzy m. Rzochów Stanisława z Rzochowa a wsią
W. Stanisława Mieleckiego. Obie miejscowości
dzieli rz. Wisłoka; granica biegnie od kopca przy
miedzy kmiecia Klapowicza, miedzą do jez. Le-
śnik i przez drogę do rz. Trześń, jej brzegiem,
przez las i bór zw. Rzyszka do narożnicy mię-
dzy Mielcem, Rzochowem i W. (*ib.* 48); 1519 ko-
misarze król. rozgraniczają należące do starostwa
sand. dobra Raniszów, Wola Raniszowska, Pa-
dwa i Trzów od posiadłości Stanisława Mielec-
kiego Cmolas, Trzesówka, Chorzółów, Chrz-
astów, Cyranowska Wola i W. (*ib.* 101); 1528–30
przeprowadzono wg starych znaków i świadec-
twa starców rozgraniczenie między dobrami król.
Tuszów i Jaśłów a posiadłościami Stanisława
Mieleckiego, w tym W. (*ib.* 178, 194, 209); 1751
→p. 5; 1782 wg mapy Miega W. leży po obu stro-
nach drogi z Mielca do Rzochowa, ulicówka, od
E puszcza (*Mateszew* 71).

3. Własn. kl. święt. do 1463 r., następnie
szlach.

1269 →Grzegorzewice; 1351 Kazimierz Wlk.
przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posia-
dłości kl. święt., w tym W. (*Derwich* 1992 278);
1366 →p. 5; 1442 Władysław Warn. przenosi na
pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl.
święt., w tym W. (*Mp.* IV 1434; *AG* 1843);

1463, 1464 opactwo zamienia swoją wieś W.
z dopłatą 190 grz. na →Pawłów z pr. patronatu
nad istniejącym w nim kościołem, należącym do
Jana Skrzętki i jego ż. Anny (*AG* 1860, 1862;
→Pawłów); 1470–80 wieś położona w lasach k.
Mielca, niegdyś należała do kl. święt., ale opat
Michał zamienił ją w 1471 r. na Pawłów, nale-
żący do Jana Skrzętki Pawłowskiego h. Godzień-
ba, dopłacając mu 200 grz. (*DLb.* III 236; II 484);
1480 br. Jan i Bernard z Kaliszan [Mieleccy]
kupują od Jana Skrzętki wieś W. (*BO rps* 495
351)¹;

1506 pobór z 5,5 ł. i karczmy dziedzicznej
(*ASK I/7* 124); 1510, 1519, 1528–30 →p. 2; 1523
Agnieszka Beata z Tęczyna, ż. Jana Ciężkiego
z Tarnowa, kwituje Stanisława Mieleckiego,
kaszt. zawichojskiego, z 200 zł zapisanych na jej
wsi W. (W. Dworzaczek, *Hetman Jan Tarnow-
ski*, W. 1985, 356); 1523 król zezwala Stanisła-

wowi Mieleckiemu zapisać na 1/2 jego wsi W.
czynsz roczny 5 fl. w zamian za sumę 100 fl. (*MS*
IV 4211); 1530 pobór z 7 ł., od 2 komor. – Zyw-
kowicza i Bieńka – oraz z karczmy (*ASK I/10*
233v); 1531 pobór z 7 ł. (*ib.* 475); 1532 pobór
z 5 ł., na 2 ł. powstał folw. (*ib.* 604v);

1542 w wyniku działu dóbr między br. Janem,
Walerianem i Sebastianem Mieleckimi h. Gryf,
ss. Stanisława Mieleckiego i Elżbiety Tęczyń-
skiej, Sebastian otrzymuje m.in. W. (*PSB XX*
767; *Mateszew* 134); 1564–5 własn. szlach., po-
bór z 5 ł. (*LS 1564–5* 324); 1572 Sebastian Mie-
lecki kupuje od Konstantego Ostrońskiego Ple-
szów w pow. proszowickim, równocześnie od-
stępując mu [cz.?] W. (*PSB XX* 767); 1578 Hie-
ronim Mielecki daje pobór od 24 kmieci na 9 ł.,
2 zagr. z rolą, 2 komor. z bydłem, 1 komor. bez
bydła, 2 rzemieślników i z karczmy (*ASK I/10*
801; *Paw.* 202); 1588 star. brzeski daje pobór od
24 kmieci na 9 ł., 2 komor. z bydłem, 2 rzemie-
ślników i z karczmy (*ASK I/10* 842v); 1629 wwdą
ruski daje pobór od 16 kmieci na 4 ł., 2 zagr.
z rolą, 2 komor. z bydłem i 2 rzemieślników (*RS*
1629 75); 1662 pogłównie od szl. Morsztyna,
5 czeladzi folw. i 115 mkw wsi (*ASK I/67* 44v);
1673 własn. wwdy krak. (*ib.* 247v); 1674 po-
głównie od szl. Grotkowskiego z żoną, 6 czela-
dzi folw. i 50 mkw wsi (*ib.* 419, 467v); 1748,
1751 →p. 5.

4. 1351, 1442 →p. 3.

5. Dzier. należy do kl. święt., następnie do
pleb./prep. Koniemłotów i pleb. Mielca.

1366 opat święt. zrzeka się na rzecz pleb. Ko-
niemłotów pretensji do dzies. z ról klaszt. m.in.
w W. (*ZDK I* 64); 1526 przy fundacji prepozytu-
ry w Mielcu jej prep. otrzymuje m.in. grunt za
miastem w stronę W. oraz dzies. snop. z ról kmie-
cia w W. (F. Kiryk, *Miasta regionu mieleckiego
do poł. XVII w.*, [w:] *Mielec. Dzieje miasta
i regionu* 1, Mielec 1984, 185); 1529 z całej wsi
dzies. snop. wart. 11 grz. należy do prep. Ko-
niemłotów, od 1 kmiecia dzies. snop. wart. 6 gr
i kon. wart. 3 gr pobiera pleb. Mielca (*LR* 171,
268); 1664 dzies. snop. od poddanych W. nale-
ży do prep. Koniemłotów (*AV VIII* 233); 1681,
1699 dzies. pien. od kmieci należy do tegoż
(*AVCap.* LVI 36; *AV XIV* 184); 1748 proces
o dzies. między Kazimierzem Jarmundowiczem,

drem dek., kan., prebendarzem kaplicy ś. Marii Magdaleny w Mielcu oraz Józefem Marońskim, administratorem dóbr W. i Książnice (*BO rps* 91 26v–33); 1751 nuncjatura wydaje wyrok w sporze Kazimierza Jarmundowicza i Wiesiołowskiego z młkami wsi W. w sprawie dzies. z ról dóbr W., Wielki Łęg, Zawierzbie i „Przerygie alias Głównki”, graniczących przez rz. Wisłokę z Książnicami, z dawną kmiecych (*ib.* 33–6); 1783 dzies. pien. 80 zł należy do prep. Koniemłotów (*AV LVI* 247).

6. 1483–85 Stanisław s. Jakuba student U. Kr. (*Al.* 256; *LProm.* 95); 1500–2 Jan s. Jakuba student U. Kr. (*Al.* II 63; *LProm.* 133); 1510 woźny Stanisław „Woślawek” (*AS V* 48); 1616 Andrzej s. Krzysztofa Wojśławskiego (*Al.* IV 49).

7. *SG XIII* 760; *Mielec. Dzieje miasta i regionu* 1, red. F. Kiryk, Mielec 1984 wg indeksu; K. Mosingiewicz, *Mieleccy h. Gryf*, [w:] *Spółeczeństwo Polski średniowiecznej* 3, W. 1986, 270n.; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. W 1396 r. kaszt. wiśl. Jaśko za zasługi przy chrystianizacji Litwy otrzymał od Jagiełły m. W. z kilkoma wsiami w z. krak. (J. Ossoliński, *Pamiętnik (1595–1621)*, Wr. 1952, 4). F. Kiryk, *Lokacje miejskie nieudane, translacje miast i miasta zanikłe w Małopolsce do poł. XVII stulecia*, *KHKM* 28, 1980, 381, identyfikuje ten W. z W. k. Mielca, natomiast autorzy *SHGK I* 14 słusznie uznają go za miejscowość niezidentyfikowaną.

¹ Por. W. Kierst, *Mieleccy, dziedziczy na Mielcu pańowie*, „Przewodnik Naukowy i Literacki” 36, 1908, 407, 409.

WOJSZYN (1254; *Kam.* 219; *Niec.* 325; *Kosyl* 22, 76; *SHGL* 265) naprzeciw Kazimierza Dolnego, na lewym brzegu Wisły; ok. 83 km na NE od kl., 20 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub., 1546 pow. rad., następnie lub.; par. Kazimierz.

Własn. kl. zwierzynieckiego i król.

5. Dzies. należy do kl. święt. [?], następnie do pleb. Kazimierza.

1470–80 wieś W. wymieniona wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. z dopiskiem: „Hanc decimam eciam non perci-

pit modo monasterium Sanctae Crucis, et forte eam nunquam percipiebat”. Ob. pobiera ją, wart. 5 grz., pleb. Kazimierza (*DLb.* II 354; III 250). Z całej wsi dzies. snop. należy do pleb. Kazimierza (*ib.* III 72); 1529 dzies. snop. wart. 8 grz. należy do pleb. Kazimierza (*LR* 445).

7. *RL* 1626 123; *LL* 1661 149; *Paw.* 22a; *Spis* I 446; II 166; (*Tabela* II 289); *Gacki* 279; *SG XIII* 764; *XV/2* 695; *Szafran* 202; *SHGL* 264; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 79; *Rozwałka* 215.

Uw. Por. Rzeczycza.

Wola →Serwis, →Wola Solecka, →Wolica, →Wolnizna Berstana, →Wólka Milanowska

Wola Bostowska →Bostowska Wola

Wola Garbaczowa →Garbaczowa Wola

WOLA KOWALSKA (1409; *SHGL* 269; *Osa- dy* 155) dziś nie istnieje, znajdowała się między →Kowalą a →Wolicą.

Pow. lub.; par. →Wąwolnica.

Własn. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt.

1470–80 z całej wsi, z folw. oraz z łkm., dzies. snop. należy do kl. święt., przy czym kmiecie dostarczają ją do stodoły klaszt. (*DLb.* III 248); 1482 pleb. →Wilkowa rzeka się na rzecz kl. święt. z [pretensji do] 2 ł. w W.K. (*AG* 1878; →Podgrodzie); 1529 dzies. snop. wart. 2,5 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1622, 1652 →Kowalą; 1744 →Wolica; 1819 do stołu konw. należy dzies. snop. z W.K., kupowana przez gromadę za 100 fl. (*AOkup.* 10v).

7. *Al.* II 107; *Paw.* 358; *Gacki* 304–5; *Wojciechowski* 1930 147; *SHGL* 269–70; *Osa- dy* 155, 163; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 79.

Uw. Przytoczone wzmianki zupełnie zmieniają zarysowany w dotychczasowej lit. obraz dziejów W.K. (por. p. 7). Jak się okazuje, nie znikła ona już w końcu XVI w. (*Osa- dy* 155), nie można jej identyfikować z Wolicą (*SHGL* 269), nie została też wchłonięta przez Kowalę (*Wojciechowski* 1930 147). Raczej wchłonął ją Niezabitów po 1819 r.

Wola Milanowa, Wola Milanowska → Wólka Milanowska

Wola Paprocka → Paprocice

Wola Pluskana → Serwis

WOLA SOLECKA (1466 Wola, 1470–80 Wolya, 1494 Wola Szoleczka, 1510 Wolya Soleczka, 1517 Volŷa Szwyŷeŷelska, Wolya Szolŷeczka, 1519 Wola Swyŷeŷielska, Wola Swiesielska, 1526 Wola Solecka, 1529 Wolya Szwyessyelska, 1530 Wolya Swiesielska, Wolia Solieczka, Wolia Soleczka, 1531–2 Wolya Szwiesielska, 1538 Wolia Solieczka, 1540 Wola soleczka, 1564–5 Wolya Swyŷeŷielska, Wola z folw., 1569 Wolia Solecka, 1576 Wola szolecka, 1577 Wolia Soleczka, 1629n. Wola Solecka, 1660–4 Wola Solecka z folw. i Wolka, 1787 Wola Solecka Pierwsza [Druga?]; *Kop.R* 188–9) dziś W.S. Pierwsza i W.S. Druga, 4 km na NE od Lipska; ok. 65 km na NE od kl., 7 km na W od → Braciejowic.

1. 1510n. pow. rad. (*ASK* I/10 44v); 1470–80n. par. → Solec (*DLb.* II 573).

2. 1470–80 graniczy z → Boiskami, → Białobrzegami i Solcem (*ib.* III 241); 1517, 1519, 1530, 1565 graniczy z Solcem, Boiskami i → Goszczą (→ Goszcza); 1660–4 graniczy z Baranowem, Boiskami, Solcem, Lipskiem, Ciepeliowem (*LS* 1660–4 I 189); 1680, 1780 → Boiska; 1789 graniczy z Lipskiem, Ciepeliowem, Białobrzegami, Boiskami i Solcem (*LS* 1789 II 20).

3. Włas. król., tenuta solecka.

1466 w dziale rodzinnym otrzymuje ją z całą tenutą solecką Jan Feliks Oleśnicki (*AG* 6681); 1470–80 należy do króla, łkm., 1 karczma, sołectwo z 2 ł. (*DLb.* II 573); 1494 [włas. król.] w kluczu soleckim (*MS* II 474); 1526 pobór z 5,5 ł. (*ASK* I/8 176v); 1530–1 pobór z 1,5 ł. i karczmy (*ib.* I/10 148v, 391v); 1531–2 star. Solec, poddani dają stacje do Radomia, kmiecie na 4,5 ł. dają po 4 kor. owsa, 2 koguty, 15 jaj, 2 sery, 1 maśle i wspólnie 1 jałówkę (*ib.* I/56 128, 173v); 1531 wójt daje pobór z 1 ł. (*ib.* I/10 418); 1538, 1540 pobór z 1,5 ł., karczmy, od 2 komor. oraz wójta z 1 ł. bez kmiecie (*ib.* 665v, 687v; I/83 11v);

1564–5 przynależy do zamku w Solcu, dobry folw., 4,5 ł., z których kmiecie dają łącznie 1 ja-

łówkę, 13,5 kor. owsa, 9 kogutów, 1/10 kor. jaj, 9 serów, 4 masła (*LS* 1564–5 200, 278); 1569 Jan Cieligowski, słuźebnik pani starościny soleckiej, daje pobór z 11 półłanków z dzies. i od 1 komor. (*ASK* I/8 584; *Paw.* 321); 1576–7 star. solecki daje pobór z 5,5 ł. (*ASK* I/8 517v, 724v); 1662 pogłównie od 178 czeladzi folw. i mkw wsi (*ib.* I/67 101v); 1660–4 star. soleckie, w 1653 r. było tu razem z Wólką 20 ł. i 20 kmiecie, teraz 2,5 ł. osiadłych, 10 kmiecie, 10 zagr., niegdyś 8 chał., teraz ich nie ma, 1 bartnik, ale barcie zniszczone, 2 opust. karczmy, opust. łan wybraniecki, łąki nad rz. Chotczą, mkcy korzystają z boru; folw., dawny dwór spalony, nowy w budowie (*LS* 1660–4 I 188–91); 1662 pogłównie od 178 czeladzi folw. i mkw wsi (*ASK* I/67 101v); 1673 pogłównie od Luboleckiego z żoną, 6 czeladzi dworskiej i 143 poddanych oraz [z innej cz.?] od 73 mkw wsi (*ib.* 270); 1787 liczy 501 mkw, w tym 8 Żydów (*Spis* I 394; II 114); 1789 star. soleckie, stary folw., 19,5 ł., łąki w sumie 4 ł. i 3 ćwierci, 1 wybraniec, browar i karczma, kawałek boru, Wólka Solecka [różna od W.S.] ma 4 ł. (*LS* 1789 II 18–21).

5. 1470–80 z całej wsi dzies. snop. i kon. należy do bpa krak. (*DLb.* II 573); 1529 z W.S. i → Jarnołtowic dzies. snop. wart. 9 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351).

7. ZDP rpsy 1276, 1537–9, 9995–6; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Ze → Świesielic wyodrębniły się 2 wsie: najpierw W. Solecka, zw. w XVI w. W. Świesielską, następnie → Kawęczyn. Nie ma pewności, czy zapis z 1529 r. odnosi się do W. Soleckiej vel Świesielskiej – dzies. z niej należała wszak w czasach Długosza do bpa. Albo zaszedł tu przypadek podobny do → Boisk, albo też omyłkowo określono tą nazwą Świesielice, które zostały pominięte wśród wsi dziesięcinnych kl. święt. wymienionych z *LR* w 1529 r.

Wola Świesielska → Wola Solecka

Wola Zerwikaptur → Serwis

Wola Zirzyna → Serwis

WOLICA (1417; w XV w. także Wola, Wolica Głuska, w XVI w. Wola, Wolica Drzewicka; *Ko-*

syl 38, 77; *SHGL* 267; *Osady* 162–3) 8,5 km na NE od Opola Lub.; ok. 78 km na NE od kl., 16 km na E od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Opole.

Włas. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb.

1460 spór między pleb. Kazimierza a opactwem święt. o dzies. z W. (*SHGL* 267; →Głusko); 1463, 1464 →Głusko; 1470–80 z 7 łkm. dzies. snop. wart. do 7 grz. dowożą kl. święt., a z folw. dzies. snop. należy do pleb. →Wilkowa (*DLb.* II 545; III 253–4); 1492 Fryderyk Jag. bp elekt krak. potwierdza przynależność do kl. święt. dzies. m.in. z W. (*Mp.* V/N 306); 1529 dzies. snop. wart. 4 grz. należy do stołu konw. święt., z ról sołtysa i 1 kmiecia dzies. snop. wart. 1 grz. pobiera prep. wąwol. (*LR* 351, 440); 1622 →Kowala;

1622 do 1819 →Głusko; 1622, 1627 →Wilków; 1725 spór kl. święt. z Kazimierzem i Michałem Grajewskimi o dzies. z W. (*ZDP rps* 10543 119v); 1728–9 korespondencja Grajewskich z przeorem kl. święt. o dzies. z W. (*ib.* 120); 1744 wyrok bpa krak. w sporze kl. z Janem Witkowskim o dzies. z W. i cz. Niezabitowszczyzny [tn. →Woli Kowalskiej?] (*ib.*); 1744 list przeora do Hewińskiego o dzies. z W. (*ib.*).

7. *Paw.* 356; *LL* 1565 39; *Spis* I 453; II 162; *Tabela* II 281; *Gacki* 304–5; *SG* XIII 830; *Nossek* 391; *SHGL* 267; *Osady* 162–3; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 79; *Rozwalka* 215.

8. Materiały z VIII–X w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Hoczyk* 121).

Wolka →Wólka Milanowska

Wolka Baszowska →Wólka Milanowska

Wolnizna →Wolnizna Berstana, →Wólka Milanowska

WOLNIZNA BERSTANA (1374 Libertatem Berstani) dziś nie istnieje, leżała u południowego podnóża Łyśca, k. ŹWólki Milanowskiej i ŹZerzęcina.

1. Źreb lub sołectwo; [pow. sand.].

2.3.4. →Zerzęcin, p. 2, 3.4.

7. *Derwich* 1992 330–1.

Uw. Podobnie, jako „milouanj libertas, rathage nuncupate”, określona została w 1369 r. nowo lokowana na pr. niem. wieś klaszt. Rataje, czyli ob. Wólka Milanowska. Może zatem W.B. była sołectwem należącym do Berstana i stanowi ślad jakiejś nieudanej akcji osadniczej kl.? Podjęcie prób takiej działalności w 2 poł. XIV w. wynika z dokumentów lokacyjnych Ratajów i Zerzęcina. Wskazują na nią [?] także istniejące właśnie w tym czasie na W i S od Wólki Milanowskiej trudne do bliższej identyfikacji punkty osadnicze lub topograficzne (por. Bussecz i Citanika), często określane wieloznacznym terminem „merica” (por. Raszkowice, uw., Senno, uw. i Zerzęcin, uw.). Jedne z nich zdają się śladami dawnego osadnictwa zniszczonego być może na skutek najazdów Mongołów w l. 1259/60 i 1287 oraz Litwinów ok. poł. XIV w. (np. Raszkowice, Wólka Milanowska, Senno, Zerzęcin), inne – rezultatem współczesnej akcji osadniczej (prócz W.B. także Bussecz). Z osad [?] tych do dnia dzisiejszego przetrwały tylko Rataje (ob. Wólka Milanowska). W XVI w. na miejscu wsi Bussecz i Zerzęcin powstały wsie →Budzyn i →Paprocice.

WOROWICE (1328 Vorbicz, 1351 Worouice, 1465–7 Voravitz, 1470–80 Worowicze, Worowycze, 1501 Worowycze, 1510 Vorovicze, 1529 Worowycze, Vorovicze, 1531 Vorowicze, 1532 Worowycze, 1564–5 Worowice, 1569n. Worowycze, 1780n. Worowice; *Kam.* 253; *Rym.* 70; *Kop.K* 255) 12 km na NW od Opatowa; ok. 16 km na E od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1510n. pow. sand. (*ASK* I/10 18), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 287); 1470–80n. par. Momina (*DLb.* II 470).

2. 1458 rozgraniczenie dóbr bpa lubus. Truskolasy i W. od posiadłości kl. święt. (*Wiś.Op.* 280); 1780 →Wierzbątowice.

3. Włas. podzielona.

3A. Włas. bpa lubus., następnie szlach.

1328 Władysław Łok. nadaje imm. wyliczonym posiadłościom bpa lubus., w tym W. (*ZDM* IV 907); 1465–7, 1470–80 bp lubus. ma tutaj 5 łkm., na których siedzą: Wotzech, Ordelowe, Hanak, Czepan i Woytek, oraz 2 zagrody – na jednej siedzi Bartek, na drugiej, po połowie, Mat-

ze i Zepan. Kmiecie płacą po 20 gr czynszu, 2 gr wieprzowego, 0,5 gr za koźlę, za stację króla po 6 gr i 3 kor. owsa, dają sep: po 2 kor. pszenicy i 3 kor. owsa, ponadto 20 jaj, 2 koguty, 2 sery, pracują po 2 dni tyg. Każdy zagr. płaci po 8 sk., daje po 1/2 tego co kmiecie, pracuje po 2 dni tyg. Poddani mieszkający w cz. W. należącej do wsi Garbacz płacą po 1 grz. czynszu. W sumie czynsz wynosi 5/7,5 grz., daniny 10 kor. pszenicy i 6 miar owsa, 10 kogutów, 10 serów, 2 kopy i 40 jaj, na stację króla 36 gr i 6 miar owsa oraz 12 kogutów (*Ludat* 58–9; *DLb*. I 645);

1510 z cz. bpa pobór z 2 ł. i od 1 zagr. (*ASK* I/10 18); 1514, 1531, 1532 → Kraszków; 1564–5 pobór z 1,5 ł. (*LS* 1564–5 331); 1577 z cz. Radziwiłła pobór od 6 kmieci na 4,5 ł., z cz. Podlódowskiego pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 571v); 1578 z cz. Mikołaja Radziwiłła pobór od 9 kmieci na 4,5 ł. i 1 komor. z bydłem (*ib.* I/10 766v; *Paw.* 187); 1629 spadkobiercy kaszt. krak. dają pobór od 9 kmieci na 4,5 ł. i 1 komor. z bydłem (*RS* 1629 56); 1662 z cz. księcia Ostrońskiego pogłówne od 47 mkw wsi (*ASK* I/67 226); 1673 pogłówne od 36 mkw (*ib.* 233); 1674 pogłówne od 35 mkw (*ib.* 402, 457); 1780 należy do księcia Lubomirskiego, kaszt. krak. (*Inw. Wierzbą.* 15); 1787 cała wieś liczy 90 mkw, w tym 7 Żydów (*Spis* I 413; II 134); 1827 cała wieś ma 9 domów i 75 mkw (*Tabela* II 287).

3B. Własn. kl. święt.

1351 → Kraszków; 1470–80 do kl. święt. należy tylko 1 ł., z którego płacą 1/28 grz. czynszu (*DLb*. III 236; I 645; II 470); 1510 wymieniona cz. klaszt. (*ASK* I/10 18); 1529 należy do stołu opata, czynsz liczony razem z → Janowicami [sand.], → Pełką i → Szczegłem wynosi 9 grz. (*LR* 349); 1531, 1532 → Kraszków; 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone wsie kl. święt., w tym 1 kmiecia w W. (*AG* 1909); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 258v, 332, 403); 1578 opat święt. daje pobór z 1 ł. opust. (*ib.* I/10 766v; *Paw.* 187); 1580, 1581, 1594 → Szczegło, p. 3A; 1787, 1827 → p. 3A.

4. 1351 → Kraszków, p. 3B, 1553 → p. 3B.

5. Dzier. należy do pleb. Mominy, okresowo do kl. święt.

1465–7 z cz. bpa dzies. należy do pleb. Mominy (*Ludat* 58); 1470–80 z całej wsi dzies. snop.

i kon. wart. do 6 grz. dowożą pleb. Mominy (*DLb*. I 645; II 470); z cz. bpa dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą pleb. Mominy, a z cz. klaszt. dzies. snop. należy do kl. święt. (*ib.* III 236); 1529 z całej wsi dzies. snop. wart. 5 grz. należy do pleb. Mominy (*LR* 460).

6. Studenci U. Kr.: 1501 Stanisław s. Jana (*Al.* II 68); 1625 Melchior s. Tomasza Worowiusza (*ib.* IV 96).

7. *SG* XIII 960; *Derwich* 1992 wg indeksu.

8. Na zboczach doliny strumienia odkryto 2 piecowiska zorganizowane, dat. na OR, obok jama z ceramiką i żużłem o strukturze różnej od piecowiska. Dat. niejasna. W okolicy znaczny ośrodek osadnictwa hutniczego w rejonie Mominy, Stryczowic, Garbacza, Janowic, W., dużo punktów osadniczych położonych na łagodnych wzniesieniach (*Bielenin* 1964 226; 1992 234, 250).

Wólka → Wólka Milanowska

WÓLKA MILANOWSKA (1351 Rachage, 1362 Rachage antiqua, 1369 milouanj libertas, rathage nuncupate, 1374 Rathage, 1447 Milanoua Wola, 1462 Milanova Wola, 1470–80 Malynowska Wola, Mylanowska Wolya, Milanow, 1478 Milanowa wola alias Rathage, 1529 Milanowa Wolya, Wolya Milyanowa, 1530 Mýlanowa Wolja, 1532 Mýljanowa Wolja, 1538 Mýljanowa Wola, 1571 Milianowa Wolia, 1578 Milanowa Wola, Milianowa Wolia, 1586, 1588, 1594 Milanowa Wola, 1592 Wolia Mýlanowska, 1597 Wolka Milanowa, Miłanowa, 1610 Wolka, 1629 Milanowa Wola, 1633 Wolia Mýlanowska, 1649 Wola Milanowska, 1650 Wola milanowa, Wola milanow, w Milanowey Woley, w Wolce z Młynarzem [?], Wolcanie [?], 1650–2 Milanowa Wola, 1674 Wola Malinowa, 1747 Milanowska Wolka, Nowa Wola, 1780, 1787 Wolka, 1819 Wolka Milanowska, Wulka, Wólka Baszowska-Milanowska; *Kam.* 167, 228; *Kop.K* 216, 260; *Rospond* 325n.) 1,5 km na SW od → Nowej Słupi, nad rz. Słupianką; ok. 2 km na SW od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1530n. pow. sand. (*ASK* I/10 222); 1470–80n. par. Nowa Słupia [Obie Słupie] (*DLb*. II 490), 1530 par. → Stara Słupia [Obie Słupie] (*ASK* I/10 222).

2. 1369 →Zerzęcin, p. 3.4; 1374 opat świet. włącza do wsi i sołectwa W.M. →Raszkowice i Zerzęcin, określając ich granice (*Mp.* III 864); 1470–80 graniczy ze Słupią [Nową], Podleszanami, Piórkowem, Wolą Piórkowską [ob. Wola Zamkowa?] i Łagowem (*DŁb.* III 232); 1610 graniczy z Nową Słupią (*MDS* II 146); 1780 →Paprocice, →Nowa Słupia.

3. Włas. kl. świet.

1351n. →p. 4; 1470–80 należy do kl. świet. 9 łkm., 2 zagrody z rolą, 2 karczmy z rolą, niegdyś było tu sołectwo, ale ob. opat Michał wykupił je i osadził kmieciami. Kmiecie płacą po 1 wiard. czynszu i 4 gr za poradlnie, dają po 30 jaj, 2 koguty oraz sep: po 1 mierze żyta i 2 miary owsa, pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem. Wszyscy odrabiają powabę wiosenną i zimową (*DŁb.* III 232; II 490); 1529 należy do stołu opata, płaci 2/35 grz. czynszu (*LR* 349);

1530 pobór z 1 ł. i karczmy oraz od sołtysa z 1 ł. (*ASK* I/10 222); 1531–2 pobór z 1 ł. oraz od sołtysa z 1 ł. przezeń uprawianego (*ib.* 465v, 599v, 614v); 1538 pobór z 1 ł. (*ib.* I/7 190v); 1553 →p. 4; 1571 opat świet. daje pobór z 3,5 ł. i karczmy, sołtys z 1 ł. (*ib.* 266v, 341); 1577 opat świet. daje pobór od 11 kmieci na 3,5 ł. i z karczmy, a sołtys Grzegorz Domaracki z 1 ł. (*ib.* 586v); 1578 opat świet. daje pobór od 11 kmieci na 5,5 ł., 1 komornicy z bydłem oraz z karczmy z rolą, a sołtys z 1 ł. (*ib.* I/10 778; *Paw.* 194); 1588 włas. kl. świet., sołtys daje pobór z 1 ł. (*ASK* I/10 812);

1594 kardynał Jerzy Radziwiłł, administrator bpstwa krak. i wizytator opactwa świet., widząc, że konw. tutejszy nie może ze swoich dochodów wyżywić 20 zakonników, którzy wedle jego wcześniejszego rozporządzenia powizytacyjnego [z 1593 r.] winni znajdować się w kl., przyłącza do stołu konw. wsie W.M. oraz Hucisko [ob. →Trzcianka], należące dotąd do stołu opata, który zazwyczaj wydierżawiał je za sumę 1200 fl. (*AG* 1907); 1610 nowo fundowana przez opata i konw. kl. świet. prepozytura szpitalna ś. Michała w Nowej Słupi otrzymuje m.in. 1/2 łąki w W.M., położoną po obu stronach drogi aż do klaszt. stodoły folwarcznej (*MDS* II 146); 1629 kl. świet. daje pobór od 7 kmieci na 3,5 ł. oraz z 1 ł. sołtysiego włączonego do gruntów dworskich (*RS* 1629 65);

1650 należy do stołu konw. (*AG* 1913–5, 1917); 1650 konw. świet. daje pobór z 13 domów, od 7 kmieci na 3,5 ł. oraz z roli sołtysa, ob. dworskiej (*AG nab.* 936 9–9v); 1651 włas. konw. 7 kmieci, 6 zagr., 1 chał., młyn. Na ś. Marcina [11 XI] rol. płacą po 16 gr, zagr. po 8 gr, a młynarz 6 fl. czynszu. Kmiecie dają po 2 kapłony, 30 jaj i 6 mat, zagr. po 15 jaj, młynarz 2 kapłony oraz 4 puzdra dobrych talerzy. Kmiecie pracują tak jak w →Baszowicach, zagr. po 3 dni tyg. pieszo, komor., jeśli są, po 1 dniu tyg. o własnej strawie, zaś młynarz 2 dni tyg. Wszyscy poddani oraz młynarz odrabiają po 2 dni pomocnego oraz zobowiązani są wykonać wszystkie prace przy uprawie kapusty, tzn. sadzenie, pielienie, kopanie i moczenie (*ib.* 10, 15, 17–7v);

1662 kl. świet. daje pogłównie od 10 czeladzi dworskiej i 66 mkw wsi (*ASK* I/67 34, 35); 1674 pogłównie od 8 czeladzi folw. i 59 mkw wsi (*ib.* 409, 461v); 1787 liczy 102 mkw (*Spis* I 392; II 118); 1819 folw. W.M. z chatą oraz wsiami W.M. i Trzcianka należy do stołu konw., pod jego administracją (*AOkup.* 6v, 61–5v).

4. 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. wyliczone posiadłości kl. świet., w tym W.M. [tu jako Rataje] (*Derwich* 1992 278); 1361 Ninogńiew opat świet. w uznaniu długoletniej służby Miłowana nadaje mu na pr. dziedzicznym sołectwo we wsi W.M. [tu jako Rataje Stare], zlecając mu jej lokację na pr. niem. i przeznaczając na ten cel 30 ł. Sołtys otrzymuje wolne 2 ł., karczmę, jatki mięsne, kramy piekarskie i szewskie, szósty denar od czynszów, trzeci denar od kar sądowych oraz przysiężne. Może zbudować k. domku eremity staw z młynem, ale inne miejsce na stawy, młyn i karczmę jest zarezerwowane dla kl. Ma służyć na każde wezwanie na koniu wart. 3 grz., w pancerzu, kopalinie i z kuszą, 3 razy w roku przewozić korespondencję, a raz w roku dawać obiedne. Kmiecie otrzymują 12 lat wolnizny, po czym mają z łanu oddawać dzies. snop. od wszelkich plonów, na ś. Marcina płacić po 1 wiard. czynszu, uprawiać po 2 morgi, tzn. orać, siał, zbierać i zwozić (iuger Theutonicale), jedną na zimę i jedną na wiosnę. Obowiązani są też 2 razy w roku dawać obiedne oraz inne honory, takie, jakie na ś. Piotra [29 VI] dają kmiecie w innych wsiach należących do opactwa (*Mp.* III

742); 1374 Wojciech opat święt. zatwierdza ww. przywilej z 1361 r. oraz przyłącza do sołectwa i wsi W.M. [tu jako Rataje] dwie dąbrowy (*mericae*), Raszkowice i Zerzęcin, ta ostatnia kupiona przez obecnego sołtysa W.M., Jakuba, za 6 grz. od Żegoty z Olszownicy. Na nowo przyłączonym terytorium Jakub i jego następcy otrzymują wolny trzeci łan, tyłu zagrodników, ilu ich zdołają osadzić na swoich łanach i ekskrescencjach, oraz wszystkie łkm. wcześniej wymierzone. Sołtys może polować z psami myśliwskimi, wypasać owce, bydło i świnie oraz swobodnie dysponować sołectwem (*ib.* 864);

1442 [?] → Baszowice; 1447 Maciej opat święt. zaświadcza, że Andrzej Murcz z Wieloborowic sprzedał Stefanowi Bąkowi, kmieciowi z Nieskurzowa, sołectwo we wsi klaszt. W.M. za 40 grz. (*ZDM* III 756); 1462 Jan Bostowski sędzia kl. święt. rozsądza spór między sołtysem Mikołajem z W.M. a Piotrem Kiernoz, kmieciem z →Przewód, o 60 grz. i wszystkie straty (*GK* XVI s. 300); 1470–80 →p. 3; 1478 niegdyś opat Michał, aby zapobiec pustoszeniu wsi W.M. spowodowanemu długoletnim brakiem sołtysa, sprzedał tutejsze sołectwo Stanisławowi Nawek, mieszczaninowi z Nowej Słupi, za 30 grz. i konia wart. 2 grz. Ob. transakcję tę zatwierdza opat święt. Jan, potwierdzając równocześnie dawne przywileje dla sołectwa wydane przez opatów Ninogniewa i Wojciecha, zezwalając sołtysowi i jego spadkobiercom swobodnie dysponować sołectwem oraz ograniczając do 2 razy w roku i na odległość nie większą niż 20 mil ciężący na sołtysie obowiązek służby konnej z kuszą i przy rozwożeniu korespondencji, który dotychczas musiał on wypełniać na każde wezwanie. Jeśli zaś zaszła konieczność służby częstszej lub na dalszą odległość, wówczas opat pokryje jej koszty (*AG* 1875); 1530, 1531–2 →p. 3;

1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. wyliczone wsie kl. święt., w tym W.M. (*ib.* 1909); 1571, 1577, 1578 →p. 3; 1586 Maciej Lesiecki opat i konw. święt., potrzebując środków na restaurację walących się zabudowań klaszt., oddają w dożywocie Stanisławowi Uzanowskiemu z Uzanowa i jego ż. Katarzynie z Malic, zasłużonym obrońcom dóbr kl., zaniedbaną wieś W.M.,

upoważniając ich do usunięcia osób podających się za sołtysów (*occupatoribus seu scultetis*) (*ib.* 1910); 1588, 1629, 1650 →p. 3.

5. Dzier. należy do kl. święt.

1361 →p. 4; 1470–80 cała wieś dzies. snop. i kon. wart. do 5 grz. dowozi kl. święt. (*DLb.* II 490; III 239, 243); 1529 dzies. snop. wart. 3 wiard. należy do stołu opata święt. (*LR* 350); 1594 →p. 3; 1652 dzies. snop. należy do stołu konw. święt. (*AG nab.* 936 1, 2v); 1747 dzies. snop. z folw. należy do wikarego →Starej Słupi (*AV* XXXVII 22); 1819 do stołu konw. należy dzies. snop. z 1/2 gruntów włościan wart. 70 fl. (*AOkup.* 9v).

7. *ZDP* rps 10930; *Gacki* 89; *SG* XIII 844; *Derwich* 1987 159; 1992 wg indeksu.

8. Zorganizowane piecowisko dymarskie z OR (*Bielenin* 1970 107; 1992 251).

Uw. Por. Zerzęcin, uw. oraz Wolnizna Berstana, uw., Raszkowice, uw., Trzcianka, uw.

Wrąblów →Rąblów

WRZELÓW (1409; *Niec.* 227; *Kosyl* 21, 41, 78; *SHGL* 277) 10 km na NW od Opola Lub.; ok. 68 km na NE od kl., 3 km na E od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Opole.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Opola.

1470–80 z 7 łkm. dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt., z folw. dzies. snop. należy do pleb. Opola (*DLb.* II 545; III 251); 1529 z W. i →Niedźwiady dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do stołu konw. święt., z folw. we W. dzies. snop. wart. 0,5 grz. pobiera pleb. Opola (*LR* 351, 437); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)¹; 1622, 1652 →Kowala; 1666 Mikołaj z Konar Słupecki zobowiązał się płacić dożywotnio kl. święt. 40 zł rocznie za dzies. z W. (*ib.* 304); 1819 dzies. snop. kupowana przez gromadę za 40 zł rocznie należy do stołu konw. (*AOkup.* 10v).

6. 1542–3 →p. 5.

7. *Al.* I 133; *Paw.* 356, 34a; *LL* 1565 39 (par. Rybitwy!); *RL* 1626 106; *Spis* I 453; II 162; *Tabela* II 292; *Gacki* 280, 304–5; *SG* XIV 58; XV/2 704; *Szafran* 204; *SHGL* 277–8; *Sochacka* wg

indeksu; *Derwich 1992* wg indeksu; *1992a 79*; *Wroniszewski*; *Rozwalka 215*; *Rolska-Boruch 309* i wg indeksu.

8. Osada wśr. dat. na VIII–X w. (*Dąbrowska 262*); materiały z VII–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka 168*; *Hoczyk 121*).

¹ Por. Głodno, przyp. 2.

Wyelów → Bielów

Wylamycze → Wlonice

Wylyanycze → Wlonice

WYMYŚLÓW (1651 na Wymysłowie, 1747n. Wymysłów) dziś nie istnieje, niegdyś osada i młyn położone prawdop. nad rzeczką Słupianką, między →Nową Słupią, →Serwisem i →Baszowicami.

1. 1651 młyn (*AG nab. 936 15n.*); 1787 osada (*Spis I 399*); 1819 wieś (*AOkup. 46*); 1787 pow. sand. (*Spis II 118*), 1827 pow. opat. (*Tabela II 296*); 1747n. par. Nowa Słupia (*AV XXXVII 20*).

3. Włas. kl. święt., następnie prep. szpitalnego z Nowej Słupi.

1651 młyn w W. zamiast robocizny daje konw. święt. na ś. Marcina [11XI] 12 fl. czynszu, 1/2 wymiaru do dworu, karmi rocznie 1 dworskiego wieprza (*AG nab. 936 15, 16, 17v*); 1747 młyn W. (*AV XXXVII 20*); 1787 liczy 23 mkw (*Spis I 399*; *II 118*); 1819 wieś należy do folw. prepozytury szpitalnej ś. Michała w Nowej Słupi (*AOkup. 46*); 1827 ma 3 domy i 24 mkw (*Tabela II 296*).

5. [Dzies. należała do kl. święt.?

Uw. W XIX w. w tej okolicy istniały 4 wsie o tej nazwie (*SG XIV 98*). Nie wiadomo, czy nasz W. można identyfikować z ob. W., cz. wsi →Stara Huta (*Wykaz 3, s. 641*). Por. też *Kop.K 148n.*

Y

Yeszow → Jeżów

Yrzmanczowice → Wierzbątwice

Z

ZABŁOCIE (1442; w XV w. także Markuszowa Wola, Ostre Błoto, Zabłocice; *Kosyl 28, 30, 79*; *SHGL 281*; *Osady 171–2*; *Derwich 1992a 79*) 11 km na NE od →Wąwolnicy; ok. 100 km na NE od kl., 37 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Markuszów.

Włas. szlach.

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do pleb. Markuszowa i bpa krak.

1442 sąd połubowny postanawia, że dzies. ze wsi Z., jako założonej na surowym korzeniu, winien brać bp, a nie opat święt. (*ZDK II 434*); 1443 dzies. z nowizn przywłaszczył sobie pleb. →Garbowa (*ib. 444*); 1470–80 dzies. snop. wart. 7 grz. należy do bpa krak. (*DLb. II 572*); 1529 dzies. snop. z pewnych ról należą do bpa, od 1 kmiecica wart. 1 wiard. do pleb. Markuszowa (*LR 34, 434*).

7. *Paw. 359, 30a*; *LL 1565 41*; *RL 1626 134*; *Spis I 447*; *II 170*; *Tabela II 303*; *SG XIV 185*;

Wojciechowski 1930 127, 164–5; *Szafran 204*; *SHGL 281–2*; *Osady 170–1*; *Sochacka 81*; *Derwich 1992* wg indeksu; *1992a 79*; *Rozwalka 72*.

Uw. Roszczenia opactwa mogły opierać się na fakcie posiadania przez nie pr. do dzies. w starej wsi położonej na tym terenie, zniszczonej w XIV w. Por. Dobre, uw.

ZABORÓW (1651 w Zaborowie) dziś nie istnieje, leżał nad Wisłą, między Solcem nad Wisłą a →Jarnołowicami, w obrębie klucza boiskiego dóbr kl., zapewne k. →Zakrzowa.

1. 1651 karczma lub osada rybacka z karczmą (*AG nab. 936 16*); [pow. rad.?; par. Solec?].

3. Włas. kl. święt.

1651 w spisie powinności poddanych kl. święt. z klucza boiskiego (→Boiska): „Karczmarz w Z. Jan Rybak”, który „miasto roboty y Strozey y za wolne łowienie ryb w Wiśle” płaci 29 fl. czynszu, ma w okresie postnych dni zao-

patrywać przyjeżdżających do Boisk zakonników w ryby, a w okresie połowu jesiotra połowę oddawać do dworu w Boiskach. Na ś. Marcina [11 XI] „karczmarz Zakrzywski y Rybak” płacą po 30 fl. czynszu, a we wrześniu 1652 r. postanowiono, że „Jan Rybak z Wisły” ma płacić 50 fl. (*AG nab.* 936 16, 17).

Uw. Por. Głogów, uw.

Zaborzyn → Dziurów

ZAGAJE (1662n. Zagaie) dziś przysiółek Z. Boleszyńskie, między →Małym Jodłem a →Broniewiczami, ok. 5 km na NE od →Boleszyna; 16 km na NE od kl.

1. 1662 folw. (*ASK I/67 33v*), 1818 pertynencja (*AOkup.* 4); 1662n. pow. sand. (*ASK I/67 33v*), 1787 pow. rad. (*Spis I 413*); 1662n. par. Kunów (*ASK I/67 33v*).

2. 1662 graniczy z →Dołami [Opacimi] (*ib.*); 1674 graniczy z →Prawęcinem (*ib.* 408, 460v); 1787 graniczy z Małym Jodłem (*Bastrzykowski 1939 450*).

3. Własn. kl. święt.

1662 opat święt. daje pogłównie od 5 czeladzi w folw. Zagaje k. wsi Doły [Opacie] (*ASK I/67 33v*); 1674 pogłównie od 5 czeladzi folw. Zagaje k. Prawęcina (*ib.* 408, 460v); 1787 liczy 13 mkw (*Spis I 413*); 1818 folw. Boleszyn oraz „pertynencja Z.” należące do stołu opata, wydzierżawione na 3 lata (*AOkup.* 4).

5. [Dzies. należy do pleb. Kunowa?].

7. *Bastrzykowski 1939 450*; *SG XIV 257*.

Uw. Założony w XVII lub XVIII w. na gruntach należących do opata. Por. Broniewice, uw.

ZAKRZÓW (1351 Zaczrow, 1404 Zakrzow, Zaczrow, 1427 Zaczrowo, 1442 Saczrow, 1470–80n. Zakrzow, 1650–2 Zakrzow, w Zakrzowie, Zakrzowianie, 1787 Zakrzew, 1789 Zaleszów [!], 1827 Zakrzew; *Kam.* 241; *Niec.* 232; *Derwich 1992a 79*) 13 km na NW od Opola Lub., na prawym brzegu Wisły; ok. 66 km na NE od kl., 2,5 km na N od →Braciejowic.

1. 1351 z. sand. (*Derwich 1992 278*), 1404n. pow. rad. (*AGZ VII 24*), 1442 pow. lub. (*Mp.* IV 1434), 1553n. pow. rad. (*AG 1909*), 1819 pow. lub. (*Gacki 254*), 1827 pow. kazimierski (*Tabe-*

la II 309); 1470–80n. par. →Chotcza (*DLb.* II 567), 1569n. par. →Solec (*ASK I/8 579v*), 1662n. par. Chotcza (*ib.* I/67 74).

2. 1470–80 graniczy z Braciejowicami, →Goszczą, →Jarnołowicami, →Wrzelowem, leży na kępie wiślanej (*DLb.* III 241); 1512 →Goszcza; 1592 przez Wisłę, niegdyś zw. Przerią, graniczy z Jarnołowicami (*AG 6343*); 1660–4, 1789 graniczy z Jarnołowicami (*LS 1660–4 I 185*; *LS 1789 II 25*).

3. Własn. szlach. i kl. święt., od 1404 r. w całości kl. święt.

1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym Z. (*Derwich 1992 278*); 1404 Maciej opat i konw. kl. święt. zamieniają →Pabianów z jeziorem na Z. należący do Mikołaja z Garbowa¹ (*AGZ VII 24*); 1404 ciż sami zamieniają Pabianów z dopłatą 40 grz. na Z. należący do Miczka z Borkowa (*Mp.* IV 1085); 1427, 1442 →Braciejowice;

1470–80 należy do kl. święt., leży na kępie wiślanej, 7 łkm., 1 zagroda. Kmiecie płacą po 16 gr czynszu, dają po 30 jaj, 2 koguty, 1 serze oraz 1 kor. chmielu, nie dają sepu. Pracują po 1 dniu tyg. własnym wozem lub pługiem, powaby nie odrabiają. Zagr. płaci 10 gr czynszu (*DLb.* III 241; II 567); 1512 →Goszcza p. 2; 1529 należy do stołu konw. święt., płaci 2/16 grz. czynszu (*LR 350*); 1553 →Braciejowice; 1569 pobór z 1,5 ł. z dzies. należącego do kmiecia Andrzeja Klonowskiego² oraz od 3 zagr. bez roli i 2 komor. (*ASK I/8 579v*; *Paw.* 321); 1570 dzierz. szl. [Piotr] Kowalski³ daje pobór z 1,5 ł., od 3 zagr. z rolą i z karczmy (*ASK I/7 422*); 1570 opat święt. daje pobór z 1,5 ł. i od 3 zagr. z ogrodem (*ib.* 288, 383, 476); 1576 [dzierz.] Piotr Kowalski daje pobór z 1,5 ł. i od 3 zagr. bez roli (*ib.* I/8 517); 1577 star. solecki daje pobór z 1,5 ł. i od 3 zagr. z ogrodem (*ib.* 725);

1650 należy do stołu konw. (*AG 1913–5, 1917*); 1650 konw. święt. daje pobór z 29 domów, 1,5 ł. i od 3 zagr. z ogrodem (*AG nab.* 936 9v); 1651 własn. konw., 12 półrol., 9 zagr., 8 chał., karczma. Wszyscy płacą czynsz na ś. Marcina [11 XI], półrol. po 4 gr, zagr. po 6 gr, chał. po 1 gr, karczmarz i rybak [→Zaborów] po 30 fl. Półrol. dają po 1 kapłonie, 3 maty, 0,5 kor. chmielu i 1 kor. żołądź oraz po 4 kor. przędzy

konopnej i zgrzebnej i 2 kor. przędzy poczesnej, zagr. po 10 jaj, chał. po 1 kor., a komor. po 0,5 kor. żołędzi. Pańszczyzna i pomocne jak w →Boiskach (*ib.* 10, 16, 17–7v);

1662 kl. święt. daje pogłówne od 75 poddanych (*ASK* I/67 74); 1787 liczy 261 mkw (*Spis* I 392; II 114); 1819 wieś należy do stołu konw. święt. (*AOkup.* 6v); 1827 ma 39 domów i 297 mkw (*Tabela* II 309).

4. 1351 →p. 3; 1442, 1553 →Braciejowice, p. 3.

5. Dzies. należy do kl. święt.

1427 →Braciejowice; 1470–80 z wszystkich ról kmiecych dzies. snop. i kon. wart. do 1 lub do 5 grz. dowożą kl. święt. (*DLb.* III 241, 243; II 567); 1529 dzies. snop. wart. 1 grz. należy do stołu konw. święt. (*LR* 351); 1542–3 z powodu zniszczeń spowodowanych przez wylew Wisły wieś nie oddaje kl. święt. dzies. (*Gacki* 280)⁴; 1721 dzies. należy do kl. święt. (*AV* XX 756); 1819 do stołu konw. należy dzies. snop. wart. 72 fl. (*AOkup.* 10).

6. 1542–3 p. →5; studenci U. Kr.: liczne wpisy osób z Z. zapewne dotyczą innych miejscowości o takiej nazwie⁵.

7. *ZDP* rpsy 11035–7; *Gacki* 254; *SG* XIV 322; *Szafran* 205; *Myśliński* 40; *Sułowska* 17–8, 32, 46, 67–8; *Sochacka* 61; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 79–80.

¹ Por. Pabianów, przyp. 1.

² Por. też Braciejowice, p. 3.

³ Por. Boiska, p. 3.

⁴ Por. Głodno, przyp. 2.

⁵ Por.: 1413 Woldymir s. Marcina (*Al.* I 33); 1418 Jakub s. Andrzeja oraz Mikołaj z Z. (*ib.* 42); 1458 Stanisław s. Mikołaja (*ib.* 153); 1468 Mikołaj s. Stanisława (*ib.* 190); 1473 Andrzej s. Marcina (*ib.* 213); 1499 Jakub s. Wojciecha (*ib.* II 51); 1503 Jakub s. Grzegorza (*ib.* 72); 1511 Mikołaj s. Andrzeja (*ib.* 129); 1518 Wawrzyniec s. Stanisława z diecezji krak. (*ib.* 187).

Zarzecin →Zerzęcin

Zarzocin →Zerzęcin

ZARZYJA (1483 Zarzyja) dziś nie istnieje, leżała na lewym brzegu Wisły k. →Łęki. Nie ist-

niała już w 1483 r., a jej grunty weszły w obręb wsi Łęka.

1. [Pow. rad.?: par. Jaroszyn? lub Oleksów?].

3. 1483 folw. Andrzeja Markuszewskiego utworzony z dawnych łkm. (*Gacki* 287).

5. 1483 Piotr pleb. Oleksowa zeznaje, że błonie, na którym znajdowała się niegdyś wieś Z., a które ob. należy do wsi Łęka, było dawniej kmiece, a dopiero Andrzej Markuszewski zamienił je na dworskie, wobec czego dzies. z niego należy do kl. święt. (*ib.*).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Zastów →Zaszczytów

ZASZCZYTÓW (1400 Zastow; w źr. Zastów lub Zaszczytów; *Kosyl* 30, 79; *SHGL* 284; *Osady* 175; *Derwich* 1992a 80) dziś Zastów Polanowski¹, 7 km na SW od Kazimierza Dolnego, u ujścia rz. Chodelki do Wisły; ok. 74 km na NE od kl., 12 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. →Wilków.

Własn. szlach./król.

5. Dzies. należy do kl. święt., następnie do bpa krak.

1470–80 z ról kmiecych niewymierzonych, na których siedzi 20 kmieci, dzies. snop. i kon. wart. do 1 grz. dowożą kl. święt. [Dalej dopisek:] „Haec autem decima alienata est a monasterio eodem, incertum ex qua causa vel modo, aut quo tempore, et pertinet nunc pleno iure ad episcopum Cracoviensem, quia forte nunquam ad monasterium Sanctae Crucis pertinebat” (*DLb.* II 554; III 249); 1492 Fryderyk Jag. bp elekt krak. zatwierdza w rękach opactwa święt. dzies. snop. m.in. w Z. (*Mp.* V/N 306); 1529 z pewnych ról we wsiach →Dobre, →Stok i Z. dzies. snop. wart. 6,5 grz. należy do bpa krak. (*LR* 33).

7. *LL* 1565 39; *RL* 1626 105, 122; *LL* 1661 147; *Paw.* 47a; *Spis* I 448; II 170; (*Tabela* II 319); *SG* III 837; XIV 453; *SHGL* 284; *Osady* 175; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 80; *Rozwalka* 74, 215.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwalka* 168).

Uw. Por. Dobre, uw. Podobne noty w *DLb.* →Garbów, →Rzeczycza, →Wojszyn, także →Barłomiejowice, →Gutanów. Jakies spory o dzies.

z wsi lub. wiódł kl. z bpem krak. (oprócz tego z 1442 r. o Dobrze w 1458 r. (*AKH* 6 31 s. 10)).

¹ Tak też *Osady* 175; *SHGL* 284 identyfikuje go z Zastowem Karczmiskim.

ZAWADA [lub.] (1417; *Kosyl* 43, 79; *SHGL* 284) 4 km na NW od →Wąwolnicy, nad rz. Bystrą; ok. 89 km na NE od kl., 25 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Wąwolnica.

Własn. szlach.

5. Dzier. należy do kl. święt. i prep. wąwol.

1470–80 z 7 łkm. dzies. snop. wart. do 6 grz. dowożą kl. święt., z folw. ... [biorca niewypisany] (*DLb.* III 255); z łkm. dzies. wart. do 4 grz. należy do kl., a z folw. dzies. snop. wart. do 2 grz. pobiera prep. wąwol. (*ib.* 256). [Następnie?] z całej wsi, z łkm. i folw., dzies. snop. wart. do 4 grz. należy do kl. święt. (*ib.* II 569); 1537 →Celejów; 1649 opactwo święt. wydzierżawia dzies. z wsi Z. prepozytowi wąwol. za 30 zł¹ rocznie (*Gacki* 304);

1652 prep. wąwol. płaci konw. święt. za dzies. z Z. 30 zł rocznie (*AG nab.* 936 1v, 2); [ok. 1689] dzies. należy do stołu konw. święt. (*ib.* 2, późniejszy dopisek); [XVIII w.] kl. zamienia swoją dzies. z wsi Z. na dzies. z Gierlachowa [→Sandomierz, p. 5B] należącą do prep. wąwol. (*ib.*, wyblakła, późniejsza notatka; *Gacki* 304).

7. *Paw.* 357, 46a; *LL* 1565 40, 86, 93–4; *RL* 1626 130; *Spis* I 447; II 169; *Tabela* II 320; *Gacki* 303–4; *SG* XIV 470; *Szafran* 205; *Wąsowicz* 242; *Dunin-Wąsowicz* 26; *SHGL* 284; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 80; *Rozwalka* 215.

¹ *Gacki* pisze o 300 zł, najpewniej przez pomyłkę, skoro 3 lata później jej wart. wynosiła tylko 30 zł.

ZAWADA [sand.] (1447n. Zawada [ale: 1508 Zavady, 1529 Zawada, 1537 Zauada]; *Kam.* 243; *Kop.K* 286) dziś północna cz. wsi →Pawłów, nad rz. Świśliną; ok. 13 km na NE od kl.

1. 1504n. pow. sand. (*ASK* I/7 8v), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 319); 1470–80n. par. Pawłów (*DLb.* II 486).

2. 1470–80 graniczy z →Rzepinem i →Rzepinkiem (*ib.* III 236); 1780 graniczy tylko z innymi włościami Bened. święt. (*Inw.Rzep.* 11).

3. Własn. szlach., od l. 1536–7 cz. kl. święt.

1447 →p. 4; 1470–80 dz. Prandota Koniński h. Rawa, 2 lub 4 łkm. niewymierzone, 1 zagroda z rolą, 1 karczma z rolą (*DLb.* I 442–3; II 486); karczma w Rzepinie zw. „in Zawada” (*ib.* III 235); 1504 Jakub Ebermuth z Pogorzałystawu odstępuje Janowi ze Świrczowa dzierz. Ropczyc m.in. trzecią cz. „mediae alterius” wsi →Dąbrowa i Z. (*MS* III 1663); 1504 pobór z 1 ł. (*ASK* I/7 8v, 41, 107); 1508 pobór z Dąbrowy i Z. płaci Ebermuth (*Paw.* 461); 1510 pobór z 1 ł. (*ASK* I/10 20); 1530–1 pobór z 1/2 ł. i 2 kwart oraz od karczmarza Czałaja (*ib.* 215, 459v); 1532 pobór z 1 ł. i karczmy (*ib.* 597);

1537 w zamian za klucz koniemłocki opactwo święt. otrzymuje od Hieronima Łaskiego wwdy sier. i jego ż. Anny z Kurozwęk m.in. części wsi Dąbrowa i Z. zw. Ciołkowskie, które ww. uzyskali od Andrzeja Ciołka z Żelechowa (*AG* 1893; *MS* IV 18286; →Koniemłoty); 1538 pobór z 1 ł. i karczmy (*ASK* I/7 189v); 1546 otrzymuje takie wolności, jak inne posiadłości kl. święt. (*AG* 1894; *MS* IV/3 22389); 1553 Zygmunt A. przenosi na pr. niem. imiennie wyliczone wsie kl. święt., w tym Z. (*AG* 1909); 1564–5 z cz. Ebermutha w Dąbrowie i Z. pobór z 1,75 ł. (*LS* 1564–5 330); 1569, 1571 opat święt. daje pobór z 1,5 ł., od 1 zagr. z rolą i z karczmy (*ASK* I/7 264v, 339, 408v); 1577 opat święt. daje pobór z 1,5 ł., od 1 zagr. z rolą i z karczmy, z działu szl. Jana Korsanowskiego pobór z 1 kwarty i od 3 zagr. z ogrodem (*ib.* 580); 1578 kl. święt. daje pobór od 3 kmieci na 1,5 ł., 2 zagr. z rolą i 1 komor. bez bydła (*ib.* I/10 772v; *Paw.* 190); 1629 opat święt. daje pobór od 8 kmieci na 1,5 ł., 2 zagr. z rolą i 1 komor. bez bydła (*RS* 1629 61); 1662 opat święt. daje pogłównę od 31 mkw wsi (*ASK* I/67 30v); 1673 opat święt. daje pogłównę z Z. razem z →Kuczowem i →Bogusławcem od 65 mkw (*ib.* 236); 1674 pogłównę od 57 mkw, w drugiej racie od 26 mkw (*ib.* 406, 459);

1780 należy do klucza rzepińskiego dóbr stołu opata komendatoryjnego. 4 dymy. 3 kmieci (Jan Garbacz, wd. Maciągowa, Marcin Dudek), 3 zagr. (Walenty Molawa, Józef Krak, Jan Gora). Z po-

wodu słabych ziem powinności są zmniejszone. 2 kmieci pracuje po 3 dni tyg. sprzężajem, daje po 24 gr czynszu i 1 kor. żyta, 1 kmieć pracuje 2 dni tyg. sprzężajem, płaci 12 gr i daje 3/4 kor. żyta. Wszyscy odrabiają po 2 dni powaby, 12 łokci oprawy, dają po 1 kapłonie i 20 jaj. 2 zagr. pracuje po 3 dni tyg. pieszo, odrabia po 6 łokci oprawy i daje po 6 gr czynszu, 1 zagr. pracuje 2 dni tyg. pieszo, odrabia 4 łokcie oprawy i daje 3 gr czynszu, wszyscy zagr. odrabiają po 2 dni powaby. Są zwolnieni od pasania trzody, inne powinności jak w →Rzepinie. Subsidium charitativum wynosi 130 zł (*Inw.Rzep.* 11, 29); 1787 liczy 48 mkw (*Spis* I 414; II 135); 1816 kl. oddaje pustkowie Z. w dożywotnią dzierżawę (*Gacki* 262); 1819 wieś Z. z osadami →Pisarka i →Bogusławice należy do stołu opata (*AOkup.* 3v, 112n.); 1827 ma 9 domów i 63 mkw (*Tabela* II 319).

4. 1447 Kazimierz Jag. przenosi na pr. średz. wsie Prandoty z Zajączkowic, w tym Dąbrowę, →Dziurów i Z. (*MI* 25; *MS* I 9); 1553 →p. 3.

5. Dzier. należy do prep. kiel., następnie do wiceprep. kiel. i pleb. Pawłowa.

1470–80 z całej wsi dzies. snop. wart. do 2 grz. oraz kon. z 4 wiązek dowożą do stodoły prep. kiel. (*DŁb.* I 442; II 486). Po odstąpieniu jej wiceprepozytowi kiel. do jego stodoły zwożą dzies. snop. wart. do 1,5–2 grz. i dzies. kon. z 2 wiązek (*ib.* I 443); 1529 z Z. szlacheckiej dzies. snop. wart. 1 grz. oraz dzies. kon. wart. 3 gr należy do wiceprep. kiel. (*LR* 466); 1780 dzies. snop. z gruntów od wsi Z. do rz. Świśliny należy do wiceregencji seminarium kieleckiego, z gruntów Z. za rz. Świśliną należy do pleb. Pawłowa (*Inw.Rzep.* 11); 1854 dzies. należy do pleb. Pawłowa (*Wiś.H.* 156).

6. Studenci U. Kr.: trzy wpisy osób z Z. do metryki zapewne dotyczą innych miejscowości o takiej nazwie¹.

7. *ZDP* rps 11073; *Gacki* 254; *SG* XIV 470; *Derwich* 1992 wg indeksu; *Wroniszewski*.

Uw. Por. Dąbrowa, uw. Wzmianki źr. z l. 1470–80 i 1529 sugerują, że już w tym czasie opactwo posiadało jakąś cz. Z., wchodzącą w skład graniczącej z nią starej wsi klaszt. Rzepin. Wg tekstu dokumentów z l. 1536–7 kl. uzyskał wówczas tylko cz. Z. i Dąbrowy. Jednak o ile po tej dacie występuje w źr. własn. szlachecka w

Dąbrowie, o tyle nie ma takich informacji (prócz wątpliwej wzmianki z 1564 r.) o Z. Sugeruje to, że od l. 1536–7 kl. posiadał całą wieś Z. Albo zatem opactwo posiadało już wcześniej cz. Z., a w l. 1536–7 uzyskało jej resztę, albo też cz. Z., pozostała po l. 1536–7 w rękach szlach., wchłonięta została przez pobliską szlach. wieś Jabłonna.

¹ 1431 Maciej s. Andrzeja (*Al.* I 78); 1436 Stanisław s. Andrzeja, potem prof. teologii, zm. 1491 (*ib.* 88); 1478 Wacław s. Stanisława (*ib.* 237).

ZBĘDOWICE (1413; *Rym.* 71; *Kosyl* 12, 79; *SHGL* 285) 6 km na NE od Kazimierza Dolnego; ok. 86 km na NE od kl., 22 km na NE od →Braciejowic.

Pow. lub.; par. Kazimierz.

Własn. szlach./król.

5. Dzier. należy do kl. święt. i pleb. Kazimierza.

1465 Jan bp krak. upoważnia Klemensa archid. lub. do rozstrzygnięcia sporu między opactwem święt. a Janem z →Garbowa pleb. Kazimierza o dzies. z wsi Z. (*Gacki* 300); 1465 [?] Klemens archid. lub., rozsądzając ww. spór, przyznaje plebanowi dzies. z folw. król. oraz z wyliczonych ról kmiec., a z pozostałych ról kmiec. dzies. pobierać ma kl. święt. (*ib.*); 1470–80 z 10 łkm. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. dowożą kl. święt., z nielicznych ról kmiecych oraz z folw. dzies. snop. należy do pleb. Kazimierza (*DŁb.* II 553; III 246–7);

1482 Stanisław z Wojszyc oficjał i kan. sand. jako sędzia komisaryczny z ramienia Jana bpa krak. przysądza opactwu dzies. z wyliczonych ról w Z. (*Gacki* 300); 1529 ze Z. i →Stoku dzies. snop. wart. 4/38 grz. należy do stołu konw. święt., z pewnych ról kmiecych dzies. snop. wart. 20 gr pobiera pleb. Kazimierza (*LR* 351, 445); 1616 proces między opactwem święt. a dz. Z., Gabrielem Tęczyńskim, wwdą lub., o dzies. ze Z. (*Gacki* 300); 1622 do 1652 →Skowieszyn; 1686, 1717, 1728 dalsze procesy między kl. święt. a dz. Z. o dzies. z tej wsi (*ib.*); 1749, 1769 →Skowieszyn; 1819 dzies. snop. kupowana przez gromadę za 54 zł należy do stołu konw. (*AOkup.* 10v).

7. *Paw.* 357, 22a; *RL* 1626 139; *Tabela* II 322; *Gacki* 300; *SG* XIV 516; *Wojciechowski* 1930

121; *Szafran* 205; *SHGL* 285; *Sochacka* wg indeksu; *Derwich* 1992 wg indeksu; 1992a 80; *Rozwółka* 215.

8. Materiały z XI–XIII w. stwierdzone w trakcie badań AZP (*Rozwółka* 32, 168).

ZBIGNIEWICE (1427; *SHGL* 285) dziś nie istnieje, lokalizacja nieznana. Leżały w z. lub. lub we wschodniej, nadwiślańskiej cz. pow. rad.

Własn. szlach.

5. 1470–80 wieś Z. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 253).

7. *SHGL* 285; *Derwich* 1992 wg indeksu.

ZBORÓW (1339n., 1410, 1508, 1531 Sborow, 1409, 1470–80, 1529n. Zborow, 1827 Zborów [ale: 1399, 1400, 1470–80n. Zborowski, Zborowszky, 1428 Sborowski]; *Kam.* 244; *Niec.* 235; *Kop.K* 301) 15 km na SE od Buska Zdroju; ok. 53 km na S od kl., 22 km na SW od →Koniełotów.

1. 1508n. pow. wiśl. (*Paw.* 487), 1827 pow. stopnicki (*Tabela* II 323); 1470–80n. par. →Solec (*DLb.* II 355).

3. Własn. kl. święt. do 1339 r., następnie szlach.

1339 opactwo święt. zamienia swoje wsie →Opatkowice [krak.] i Z. na wsie →Rzepin, →Rzepinek, →Żerniki i →Szczybrzę należące do Przybka, podsędką krak. (*Mp.* III 660);

1361 br. Wiktor i Piotr ze Z. oraz Niemierza z Raławic sprzedają kl. w Mogile cz. Muniakowic (*Mog.* 77);

1386–1416 Marcisz ze Z., Zborowski h. Jastrzębiec (*KK* II 330; *AKP* 8 40, 44, 47, 135 (1191), 160, 259, 277; *KK* II 460; *AKP* 8 465 (1597), 1603, 480 (1609), 512, 514 (1658), 611, 620, 701); 1412–28 Piotr ze Z. Zborowski (*AKP* 8 1693, 954, 957, 1089); ok. 1440 zm. Paweł Zbożeński, dz. m.in. Z. (M. Friedberg, *Ród Łabędziów w wiekach średnich*, RTH 7, 1924–5, 43); 1470–80 dz. Piotr Zborowski h. Jastrzębiec, folw. ryc., łkm. (*DLb.* II 355, 427–8); 1508 Andrzej Zbożeński płaci pobór m.in. ze Z. (*Paw.* 487); 1529 wieś z folw. (*LR* 461); 1531 pobór z 2,5 ł. i karczmy dorocznej (*ASK* I/10 489, 519v); 1579 Andrzej Zborowski płaci pobór od 14 kmieci na 2,5 ł. i 13 komor. bez

bydła (*Paw.* 212); 1787 liczy 267 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 374; II 97); 1787 ma 55 domów i 368 mkw (*Tabela* II 323).

5. Dzier. należy do plebanów Solca i Gorzyc.

1470–80 z folw. dzies. snop. wart. do 2 grz. pobiera pleb. Solca, z reszty wsi dzies. snop. wart. do 7 grz. należy do pleb. Gorzyc (*DLb.* II 355, 427); 1529 z folw. dzies. snop. wart. 7 grz. pobiera pleb. Solca, z ról kmiec. dzies. snop. wart. 6 grz. należy do pleb. Gorzyc (*LR* 261, 377).

6. 1529 Paweł ze Z., pleb. Nasiechowic, prebendarz kościoła par. w Kościelcu (*ib.* 59).

7. *Paprocki* 126, 141–67, 219; *SG* XIV 524; *Boniecki* XIII 233n.; *Odkrycia w Wiślicy*, W. 1963, 236, 263, 268; *PSB* XIX 132; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. W zestawieniu pominięto późny falsyfikat, rzekomo z 1305 r. (*Mp.* I s. 164, „Zborow”), oraz liczne wzmianki z 2 poł. XV i XVI w. o Zborowskich h. Jastrzębiec, dziedziczących m.in. wieś Z.

Zegil →Szczegóło

Zerwikaptur →Serwis

Zerwisz →Serwis

ZERZĘCIN (1369 Zerzocin, 1374 Sarzacin; XVII–XVIII w. Żerzocin, Rserocin, Rzerzęcin, Zerzęcin) dziś nie istnieje. Pierwotna nazwa dąbrowy lub pustki, następnie sołectwa. W XVI w. na jej terytorium powstała wieś →Paprocice.

1. 1369 dziedzictwo (hereditas), dąbrowa (merica) (*Mp.* III 830), 1374 dąbrowa (merica) (*ib.* 864); [pow. sand.].

2. 1369, 1374 →p. 3.4.

3.4. Własn. kl. święt.

1369 opat Stefan sprzedaje na pr. dziedzicznym za 6 grz. Okosławowi sołtysowi Olszewnicy dziedzictwo (hereditas) Z. rozciągające się od kopców granicznych klucza łagowskiego do granic wolnizny Miłowana czyli Ratajów [ob. →Wółka Milanowska], a stąd, włączając dąbrowę (merica) Z., aż do ścieżki lechowskiej¹, między dąbrowami (merica) →Senno i →Citanika. Sołtys otrzymuje 3 ł. wolne od wszelkich świadczeń łącznie z dzies., trzeci denar z kar sąd., szósty

denar z czynszów, 3 ogrody, jatki mięsne, ławy piekarzy i szewców, wolny staw, młyn, karczmę oraz pełne sądownictwo w sprawach dużych i małych nad mkcami Z. Może też odstąpić sołectwo dowolnej osobie, akceptowanej przez kl. W zamian ma służyć wedle woli opata oraz dawać co roku obiedne. Kmiecie uzyskują 20 lat wolnizny, po której mają płacić na ś. Michała [29 IX] 1 wiard. za dzies., a na ś. Marcina [11 XI] 1 wiard. czynszu, uprawiać, tzn. orać, siać, zbierać i zwozić 2 morgi, 1 na zimę, 1 na wiosnę, dawać 2 razy w roku obiedne lub po 1 wiard. za każde, inne honory oddawać tak jak w innych wsiach opactwa (*ib.* 830); 1374 opat przyłącza do wsi Rataje m.in. dąbrowę (merica) Z. z lasami i łąkami, położoną między wsią Rataje a →Wolnizną Berstana, którą to dąbrowę Jakub, obecny sołtys Ratajów, kupił za 6 grz. od Żegoty z Olszownicy (*ib.* 864).

5. 1369 →p. 3.4.

7. *Gacki* 81, 255–6; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. Por. Paprocice. *Kam.* 242, 249, a za nią *Niec.* 329, mylnie identyfikowali „Sarzacin” z 1374 r. z wsią Zarzęcin położoną nad rz. Pilicą. Zapiski dorsalne na dok. z 1369 r. oraz kronika-

rze klaszt. wyraźnie stwierdzają, że Z. to późniejsze Paprocice (*AG* 1787 dorso; *Jonston* II/9 19v; *Szepliński* 140). Wzmianki te oraz opis granic Z. dowodzą, że Paprocice lokowano w 1580 r. rzeczywiście na terytorium Z. Lokacja z 1369 r. nie powiodła się i już w 1374 r. teren ten przyłączony został do Ratajów, czyli do ob. Wólki Milanowskiej. Stan taki utrzymywał się jeszcze w XV w. (*DLb.* III 232). Por. też Wolnizna Berstana i Raszkowice.

¹ Nazwa pochodzi od pobliskiej wsi Lechów.

Zirniki →Żerniki

Zirzyna Wola →Serwis

ZWINKOWICE (1470–80 Zwinkowycze) dziś nie istnieją, lokalizacja nieznana. Leżały w z. lub. lub we wschodniej, nadwiślańskiej cz. pow. rad.

5. 1470–80 wieś Z. wymieniona bez opisu wśród wsi składających „ex antiquo” dzies. snop. kl. święt. (*DLb.* III 253).

7. *Derwich* 1992 wg indeksu.

Zyrniki →Żerniki

Ż

ŻERNIKI (1339 Sernyki, Zyrniki, 1351 Zirniki, 1420, 1424 Zirniki, 1430 Zyrniki, 1467 Styrniki, 1470–80 Zyrniki, Zyrniki, 1529 Zyrnyky, 1534 Zerniki, Zirniki, 1538 Zernýkj, 1564–5 Zyrnyky, 1578 Żerniki, 1662n. Zerniki, 1827 Żerniki *Kam.* 251; *Kop.K* 261) 13 km na W od Opatowa; ok. 17 km na SE od kl.

1. 1351 z. sand. (*Derwich* 1992 278), 1538n. pow. sand. (*ASK* I/7 188v), 1827 pow. opat. (*Tabela* II 329); 1470–80n. par. Baćkowice (*DLb.* II 329), 1538 par. Łagów (*ASK* I/7 188v), 1564–5 par. Zbilutka (*LS* 1564–5 328), 1578n. par. Baćkowice (*Paw.* 189).

2. 1470–80 graniczy z Okaliną i →Modliborzycami (*DLb.* I 397; III 235); 1598 ma wyznaczone granice z wsiami Golesze, Modliborzyce, Piskrzyn i Baranów (*Inw.* 1598 214).

3. Własn. szlach., od 1339 r. kl. święt., następnie szlach., a potem bpa włocł.

1339 opactwo święt. zamienia swoje wsie →Opatkowice [krak.] i →Zborów na wsie →Rzepin, →Rzepinek, Ż. i →Szczybrzę należące do Przybka, podsędka krak. (*Mp.* III 660); 1351 Kazimierz Wlk. przenosi na pr. średz. imiennie wyliczone posiadłości kl. święt., w tym Rzepin, Rzepinek i Ż. (*Derwich* 1992 278);

1420–67 Stanisław Żyrnicki z Ż., →Milejowic, →Wierzbątowic i →Jagnina (*Mp.* IV 1189, 1220, 1342, 1359; *ZDM* II 554; *TN* XX 68)¹; 1424 Stanisław z Ż. w zamian za cz. Wierzbątowic odstępuje Mikołajowi ze Zwoli swoją cz. Ż., obciążoną kwotą 120 grz., którą Mikołaj zobowiązuje się spłacić (*Pol.* 198; *Mp.* IV 1220; *Litkowski* s. 33²; *AG* 1815³); 1430 Mikołaj z Ostro-

wa sprzedaje za 300 grz. Andrzejowi z Chronowa swoją cz. Ż. (*Pol.* 200; *Mp.* IV 1269; *Librowski* s. 62n.⁴); 1430 Andrzej ze Strachocina sprzedaje wieś Ż. Maciejowi z Bielaw kaszt. brzezińskiego za 300 grz. (*Pol.* 202; *Librowski* s. 61–2⁵);

1470–80 własn. bpa włocł., folw. biskupi, 11,5 łkm., 3 zagrody z rolą, 3 karczmy z rolą. Kmiecie płacą po 20 gr czynszu, po 1/2 na ś. Trójcę i na ś. Marcina [11 XI], płacą i dają stacyjne, nie dają owsa, dają po 30 jaj i 3 koguty, podwoły do Opatowa i Bodzentyna. Zagr. nie nie płacą, pracują po 1 dniu tyg. pieszo. Dwu karczmarzy płaci po 36 gr, jeden – 1 grz. czynszu, wszyscy z karczem odrabiają pomocne bez dnia (*DLb.* I 624; II 329, 468); 1529 →p. 5;

1534 własn. bpa włocł., klucz piórkowski. Folw., staw rybny, 4,5 ł. osiadłego: po 1 ł. mają Michał [Baka?], Maciej Baka i Marcin Kolastik, po 1/2 ł. Sobieraj, Mozdzen i Marcin Giezek, 6,5 ł. opust., 2 zagr. (Russek i Kądziołka), 3 karczmy, które dzierżą Maciej Grisz, Gorcziczin i Kądziołek. Kmiecie płacą po 22 gr czynszu, dają po 6 kor. owsa, 30 jaj, 3 kapłony, przygotowują po 1,25 kor. konopi, pracują po 1 dniu tyg. Karczmarze płacą po 36 gr czynszu, zagr. po 6 gr i służą na folw. (*AKH* 3 s. 102); 1538 pobór z 2,5 ł., od 2 zagr. i z 1 karczmy (*ASK* I/7 188v); 1564–5 pobór z 3 ł. (*LS* 1564–5 328); 1578 bp włocł. [?] daje pobór od 17 kmieci na 6,5 ł. i 1 zagr. (*Paw.* 189);

1582 własn. bp włocł., klucz piórkowski. Folw., stawek, 3 karczmy, 7 ł. osiadłych, 3,5 opust. 7 kmieci (M[ichał] Baka, J[an] Grisz, W[alek] Grisz, Kolastik, Koczmis, Kemlia i M[ikołaj] Baka) pracuje po 3 dni tyg., daje podwójny przewóz oraz płaci po 22 gr czynszu z 1 ł., daje po 1 kor. konopi, 6 kor. owsa, 3 lub 6 kapłonów oraz 30 jaj, 2 zagr. (Strzałka i M[ichał] Baka) płaci po 12 gr czynszu. Z trzech karczem jedna, dzierżawiona przez Kindora, ma 1 ł. roli i płaci 2 fl. czynszu, 2 pozostałe, dzierżawione przez Grisza i Bakę, mają po 1/2 ł. roli i płacą po 1/18 fl. czynszu oraz dają podwójny przewóz, czyli duży i mały. J[an] Grisz z 1 ł. roli opust. płaci 5 fl. czynszu, Michał Baka także z 1 ł. takiej roli 4 fl., a Walek Grisz z 1/2 ł. – 2/15 fl. (*Inw.* 1582 334, 347);

1598 własn. bpa włocł., klucz piórkowski. Folw. ma 5 ł., dom dla czeladzi, 2 ogrody i sad

owocowy, który przynosi 5 fl. 9 kmieci na 7,5 ł. 6 kmieci (Jan Baka, Jan Grisz, Jan [!] Baka, Walentyn Grisz, Tomasz Koczmis i Wawrzyniec Kemlia) ma po 1 ł., pracuje po 3 dni tyg., płaci po 22 gr czynszu i 6 gr siemienno, ma wystarczającą liczbę świń. 2 kmieci (Stanisław Kolastik i Michał Michalek) ma po 1/2 ł., pracuje po 2 dni tyg., płaci po 11 gr czynszu i 3 gr siemienno, nie ma wystarczającej liczby świń. Kmiecie uprawiający role opust. płacą po 7, a nawet po 10 fl. czynszu z łana. Mateusz Mozdzen płaci 11 gr czynszu i 3 gr siemienno. 2 zagr. płaci po 12 gr, z 3 karczem dwie płacą po 3/6 fl. czynszu, a jedna 2 fl. Wszyscy dają z 1 ł. po 3 kapłony, 30 jaj, 6 kor. owsa, 1 solidzie „spisnego” i 1 gęsi (*Inw.* 1598 214–5); 1629 bp włocł. daje pobór od 7 kmieci na 6,5 ł. i 1 zagr. z rolą (*RS* 1629 59);

1631 własn. bpa włocł., klucz piórkowski. Folw. z piekarnią, stodołą, oborą i 4 chlewami, staw. 7 kmieci (Szesny Grysik, Michalek, Koczmis, Jan Grys, Baka, Pieniążek i Walenty Grys) ma po 1 ł., z którego płacą po 28 gr czynszu, dają po 9 kor. owsa, 3 kapłony i 30 jaj, Matuszek z 1/2 ł. płaci czynsz i daje daniny w połowie wymiaru, chał. Strzałka płaci 12 gr czynszu, a 2 karczmarzy (Szesny Grysik i Michalek) płaci po 1/18 zł czynszu. Wszyscy płacą po 24 gr stróżnego i 24 gr obiednego, „powinni gęś i kura z drugimi”. Z ról opust. Walenty Grys płaci 2 zł, a Pieniążek 4 zł (*Inw.* 1631 226, 237); 1787 liczy 129 mkw, w tym 4 Żydów (*Spis* I 395; II 119); 1827 ma 19 domów i 138 mkw (*Tabela* II 329).

4. 1351 →p. 3.

5. Dzierż. należy do bpa włocł., bpa krak. i pleb. Modliborzyc.

1470–80 z całej wsi oprócz folw. dzies. snop. i kon. wart. do 8 grz. należy do bpa włocł., z folw. dzies. snop. wart. do 2 grz. pobiera pleb. Modliborzyc. Do pleb. Boćkowic należy tylko kołoda i denar ś. Piotra (*DLb.* I 624; II 329, 468); 1529 z łkm. w Ż., Piskrzynie i Gołoszycach [?] dzies. snop. wart. 1,5 grz. należy do bpa krak., z pewnych ról folw. dzies. snop. wart. 20 gr pobiera pleb. Modliborzyc (*LR* 11, 367); 1534 dzies. wart. 12 grz. należy do bpa włocł. (*AKH* 10 s. 112); 1582 26 grz. za dzies. płacą do stołu bpa włocł. (*Inw.* 1582 356); 1598 dzies. należy do stołu bpa

włocł., ostatnio sprzedano ją za 45 fl., ale można ją sprzedać za 48 fl. Pleb. Modliborzyc rości jakieś prawa do półłanka Mateusza Mozdzena (*Inw.* 1598 214); 1631 dzies. należy do stołu bpa włocł. (*Inw.* 1631 226); 1676, 1694, 1727, 1747, 1764 dzies. snop. od poddanych należy do pleb. Modliborzyc (*Kowalski* 260); 1736 do pleb. Modliborzyc należy dzies. snop. od 1 zagr. w Ż. (*AV* XXV 135).

6. Studenci U. Kr.⁶: 1414–15 Jan s. Jaskona „de Szirniki” (*Al.* I 36); 1422 Mikołaj s. Piotra „de Zhyrnyki” (*ib.* 54); 1441 Jakub s. Jana „de Zirniki” (*ib.* 100); 1475 Paweł s. Jerzego „de Szyrnyky” (*ib.* 215).

7. *ZDP* rpsy 1620, 11322–5; *SG* XIV 783; *Derwich* 1992 wg indeksu.

Uw. W lit. często mylnie identyfikuje się Ż. z 1424 r. z Ż. w par. Kargów k. Sopnicy. Nie ulega wątpliwości, że chodzi tu o Ż. k. Modliborzyc, jak zresztą słusznie przypuszczał F. Piekosiński. Nie wiadomo, czy bp włocł. posiadał cz. Ż. już w XIV w. – jest to możliwe. W każdym razie, jak świadczy o tym obecność w archiwum kapituły włocł. oryginałów dok. z l. 1424 i 1430, między 1430 r. a l. 1470–80 bp włocł. wykupił całe 3 części Ż. z rąk szlach. Nie wiadomo jednak, czy te Ż. można identyfikować z wsią uzyskaną przez opactwo w 1339 r. W dok. z 1351 r. umieszczono Ż. między Rzepinem a Boleszynem – nie można zatem wykluczyć, że, podobnie jak Szczyrbrza, także i owe Ż. były niewielkim żrebem położonym k. Rzepina i przezeń po 1351 r. wchło-

niętym. Jednakże mała precyzja redaktora tego dok. (*Derwich* 1992 278), dowiedziona obecność własności szlach. w Ż. przed lub co najmniej równocześnie z biskupią, sąsiedztwo należących z dawna do opactwa Modliborzyc, wreszcie uprawnienia pleb. Modliborzyc do dzies. z folw. w Ż. skłaniają do przypuszczenia, że w 1339 r. kl. uzyskał te właśnie Ż. (lub ich cz.). Dalsze losy tej włości mogły być dwojakie. Albo, jeśli była niewielkich rozmiarów, włączono ją po 1351 r. w obręb Modliborzyc, albo też utracono (sprzedano?) w l. 1351–1420.

¹ W tym samym czasie, w l. 1427–47, występuje Stanisław „Żyrniczski” z Syrnika k. Lewartowa, którego synem był Jan z Syrnika (1447 r.), a także Piotr „Żyrniczski”, dz. Gorzkowa (1452 r.), podsędek z chełmskiej (1460 r.), zabity w 1468 r., br. Macieja z Syrnika (1468 r.) – por. *SHGL* 230. Mimo zbieżności imion jest to chyba inna rodzina, związana z okolicami Opatowa. Stanisław Żyrnicki uzyskał później z rąk kl. święt. Jagnin.

² Z oryginału i kopii w archiwum kapituły włocł., dawny egzemplarz Mikołaja ze Zwoli.

³ Oryginał z archiwum święt., dawny egzemplarz Stanisława.

⁴ Z kopii sporządzonej z oryginału w archiwum kapituły włocł., dawny egzemplarz Andrzeja.

⁵ Z oryginału jw.

⁶ Identyfikacja miejscowości niepewna.

Żerwikaptur → Serwis

Żerwisz → Serwis

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH I TERENOWYCH

W indeksie zastosowano następujące skróty: j. – jezioro, m. – miasto, rz. – rzeka, w. – wieś. Wyróżniono nazwy posiadające oddzielne hasło oraz strony, na których to hasło się znajduje.

Aleksandra, kuźnica 117

Andrzejów → Kuczów

Babice, w. 91

Babin, w. 57, 63, 87–89, 164

Baczków, w. 130

Baćkowice, w. 256, 257

Bajorek Zapławy → Zapławy Bajorek

Bakiel, młyn 139

Bałtów, w. 86, 155, 188, 234

Baranów, w. 43, 48, 61, 245, 256

Bartłomiejowice, w. 41, 47, 73, 81, 230, 231, 252

Bartoszewiny, w. 41, 42, 57, 138, 139, 151, 198, 208

Bartoszewo → Bartoszewiny

Baryczka, w. 88

Baszowice, w. 41–43, 45, 46, 51, 82, 116, 121, 122, 133, 137–140, 169, 179, 180, 197, 200, 204, 205, 207, 208, 248–250

Baszowska Wolka → Wolka Baszowska

Bączyńska, łąka 114

Belnianka, rz. 133, 182, 192

Bełk, młyn 146

Benedyktyńska Górka → Górka Benedyktyńska

Beradź, w. 177

Berstana Wolnizna → Wolnizna Berstana

Beszowa, w. 100

Będko → Bętki

Bętki, w. 43, 47

Białe, j. 60, 192

Białobrzegi, w. 43, 44, 48, 49, 60, 61, 77, 89, 93, 207, 245

Bidziny, w. 240

Biechów, w. 100

Bieliny, w. 133, 182, 198, 230

Bielnik, polana 44, 83, 200, 201, 223, 225

Bielowska, część Bielowa 44, 45

Bielów, w. 41–43, 44–46, 51–53, 82, 121, 133, 137–139, 168, 197, 198, 200, 204, 205, 207, 208, 228, 250

Bielszczyzna, grunty 110

Biórków Duży i Mały → Birków

Birkowski, gaj 156

Birków, w. 156

Biskupie Doły → Doły Biskupie

Błonie, rola 88

Błotne Strykowice → Strykowice Błotne

Błoto Ostre → Ostre Błoto

Bobrowiec, las 76

Bobrowy, bagno 77

Boby, w. 112

Bochnia, m. 149, 204, 205

Bochotnica, w. 46, 59, 61, 168

Bochotnica Kościelna, w. 46, 47, 61, 230

Bodzanowy Łęg, miejsce 77

Bodzentyn, m. 44, 51, 55, 80, 112, 133, 134, 141, 160, 201, 229, 257

Bogartowice, w. 147

Boguchwałowice → Buchałowice

Bogucice, w. 116

Bogusławice, w. 47, 66, 108, 154, 155, 157, 172, 254

Bogusławiec, niwa 47, 155, 173

Bogusławiec → Bogusławice, Kuczów

Bohin, w. 164

Boiska, w. 43, 47–49, 53, 54, 56, 74, 76–78, 88, 89, 93, 97, 132, 182, 193, 205, 207, 208, 245, 250–252

Boiska Kępa → Kępa Boiska

- Bokside, w. 85, 91, 140
Boleszyn, w. **49–51**, 54, 55, 63, 72, 83, 161, 180, 204, 205, 207, 208, 237, 238, 251, 258
 Boleszyńskie Zagaje → Zagaje Boleszyńskie
 Borki, rola 47
 Borkowski, klucz dóbr bpstwa włocł. 58
 Borowy, młyn 144
 Borowy, plac 137
 Borówka → Ciepla, rz.
Bostowska Wola, w. **51**, 59, 79, 112, 114, 137, 207, 244
Bostów, w. 41, 43–46, **51–53**, 92, 97, 112, 121, 123, 127, 160, 198
Braciejowice, w. 41, 43, 46–49, **53**, **54**, 55–59, 61, 62, 68, 73–79, 81, 83, 86, 89, 93–99, 105, 109, 111, 112, 115, 118, 131, 132, 148, 150, 152, 157, 158, 164, 168, 170, 181, 182, 186, 188, 192, 193, 204–208, 227, 232, 238–241, 244–246, 249–254
Bracienino, w. **54**, 157, 240
 Brama Królewska (Święty Krzyż) 200
 Brama Opatowska (Sandomierz) 178
 Brannica → Jabłonica
 Bratków, w. 60, 61, 126, 130
 Brins, bór 48
 Bronice, w. 230, 231
 Broniczkowice, w. 58
Broniewice, w. 51, **54**, **55**, 56, 58, 64, 83, 99, 143, 154, 155, 219, 229, 242, 251
Bronowice, w. **55**, **56**, 112
 Browarzysko, łąka 237, 238
 Brzeście, w. 88, 89
 Brzeście Stare → Brzyście
Brzozowa Gać, w. **56**, **57**, 95, 158
 Brzuchania, w. 145
 Brzyście, w. 89
Buchałowice, w. 47, **57**, 115, 230, 231
 Budki, place 138
Budzyn, w. **57**, **58**, 137, 246
 Bugaj (alias → Stefanów), w. 103
 Bujak, młyn 207
 Bujowa, w. 152
 Bukowiany [pow. rad.] → Bukowyce
 Bukowiany [pow. sand.], w. 177
 Bukówka, droga 125
 Bukowyce [dziś Bukowiany] 167
Bukówka, w. 55, **57**, **58**, 64, 99, 140, 154, 155
 Busko Zdrój, m. 49, 161, 255
Bussecz, w. 41, 57, **58**, 167, 168, 179, 198, 246
 Buzecz → Bussecz
 Bystra, rz. 41, 43, 46, 58, 61, 110, 229, 238, 253
 Bystrzyca, rz. 68
 Bystrzyca, w. 68
 Capla → Ciepla, w.
 Cąsow → Czażów
Celejów, w. 46, 47, **58**, **59**, 66, 93, 168, 181, 186, 204, 230, 231, 239, 253
 Cepla → Ciepla, w.
 Cębrowska, łąka 233
 Charz, w. 230, 231
 Chatków, w. 177
Chelm, las, w. 51, **59**, 79, 136, 159, 160, 183, 186, 208
 Chełmowa Góra → Góra Chełmowa
 Chirnicow → Czerników
 Chlewiska, w. 68
 Chocimów, w. 161
 Chodel → Kłodnica Kościelna
 Chodelka, rz. 68, 95, 96, 98, 158, 159, 192, 252
 Chorzelów, w. 243
 Chotecha → Hżanka
Chotecha, w. 43, **59–61**, 76, 77, 89, 90, 111, 192, 193, 251
 Chotecka Kępa, w. 89
 Chronów, w. 122–124
 Chronówek, w. 124
 Chrosty Dębowe, zarośla 114
Chruszczów, w. **61**, **62**, 108, 231
 Chrzastów, w. 243
 Chyb, rola 98
 Chybice, w. 63, 64, 152, 154, 179
 Chybicka Dąbrowa → Dąbrowa Chybicka
 Ciatratowska, rola 171
 Ciepielów, w. 94, 193, 245
 Ciepla, rz. 62, 63
Ciepla, w. 53, 58, 59, **62**, **63**, 65, 66, 99, 105, 122, 124, 125, 204, 225
 Ciernie Wysokie → Wysokie Ciernie
 Cierno, w. 145
 Ciołkowskie, część Zawady 64, 67

- Cirnicow → Czerników
Citanika, dąbrowa **63**, 168, 179, 246, 255
 Clody → Kłody
 Clodzie → Kłodzie, Kłudzie
 Cluny, m., opactwo 211
 Cmolas, w. 242, 243
 Comemloth → Koniełoty
 Conemloci → Koniełoty
 Conemlotka → Koniełotka
 Connemlothy → Koniełoty
 Crascow → Kraszków
 Crukawa, zarośla 183
 Crzessowske → Rajec
 Cyiedynykye, łąka 132
 Cyranowska Wola, w. 243
 Cysterskie Opatkowice → Opatkowice Cyster-
 skie
 Czadow → Czażów
 Czajęcice, w. 81
 Czapla → Ciepla, w.
 Czarna, rz. 98, 193
 Czarne, las 60
 Czarnków, m. 118
 Czarnocin, w. 219
 Czartkowice, w. 85
 Czasow → Czażów
Czażów, w. 49, 55, 58, **63–65**, 67, 79, 99, 180,
 186, 205, 208, 211, 242, 253
 Częstków, w. 52, 97, 137, 159, 183, 185, 186
 Czechów, dzielnica Lublina 110
 Czechów, w. 110, 111
 Czechówka, grunty, łąny 110
 Czechówka, rz. 109, 111
 Czechówka, w. 110, 111
 Czechy, państwo 203
 Czegel, Czegil → Szczegło
 Czemierniki, w. 148, 186, 187, 239
 Czemny, las 198
 Czepla → Ciepla, w.
Czerników, w. 59, 63, **65**, **66**, 83, 186, 204, 212
 Czerników Karski → Czerników
 Czerników Opatowski → Czerników
 Czolis → Celejów
 Czuch, rola 43, 60
 Czwartek, dzielnica Lublina 111
 Czyepła → Ciepla, w.
 Czyrsl, rola 98
 Czysta Dąbrowa, bór 77
 Dambnicza → Dębianka
 Dąbie, w. 127, 128
Dąbrowa 47, 64, **66–68**, 70, 71, 99, 108, 109,
 116, 117, 152, 154, 155, 157, 171–174, 205,
 207, 208, 228, 253, 254
 Dąbrowa Chybiecka → Dąbrowa
 Dąbrowa Poduchowna → Dąbrowa
 Dąbrowica, w. 56, 84, 87
 Depciński, łąn 171
 Dębianka, potok 46
 Dębiany, w. 146
 Dęblin, m. 227
 Dębne, w. 133, 168
 Dębniak → Jeleniów
 Dębnica, rz. 44, 45
 Dębnica, w. 44, 45
 Dębno, w. 198
 Dębnów, w. 72
 Dębowe Chrosty → Chrosty Dębowe
 Dębowy Las → Las Dębowy
 Dłotlice, w. 110, 111
Długie, w. **68**, 204
 Długoleka, w. 148, 149
 Dmenin, w. 145
 Dmosice, w. 91
 Dobra Woda, miejsce 159
Dobre, w. **68**, **69**, 73, 89, 118, 150, 158, 186,
 250, 252, 253
 Dobre Duże → Dobre
 Dobre Małe → Dobre
 Dobrowodzie, rola 160
 Dobruchna, w. 80, 220
 Dolny Kazimierz → Kazimierz Dolny
 Dolny Michałów → Michałów Dolny
 Dolny Ułęż → Ułęż Dolny i Górny
 Doły, młyn 69, 207
Doły, w. 50, 51, **69**, **70**, 161–163, 205, 207, 208,
 251
 Doły Biskupie → Doły
 Doły Opacie → Doły
 Domamiri, jaskinia 188
 Dominkowska, plac 139
 Dół Rzepin → Rzepin Dół

- Dół Zimny → Zimny Dół
 Drażgów, w. 228
 Drewniane Opatkowice → Opatkowice Drewniane
 Droga Królewska (Święty Krzyż) 200
 Droga Krzyżowa (Święty Krzyż) 200
 Droga Zielona (Święty Krzyż) 200
 Drohucza, w. 148
 Drugi Rzepin → Rzepin Drugi
 Drzewce, w. 230, 231
 Dudy, rola 50
 Dulyove, j. 76
 Duża Niedźwiada → Niedźwiada Duża
 Duże Dobre → Dobre Duże
 Duże Górki → Górki Duże
 Duży Biórków → Biórków Duży i Mały
 Duży Sichów → Sichów Duży
 Dys, w. 111
Dziersław, w. 70
 dzierza szua, j. 132
 Dzierzków, w. 165
Dziurów, w. 66–68, **70–72**, 108, 109, 116, 117, 154, 155, 171, 172, 204, 205, 207, 228, 234, 236–238, 251, 254
 Dziurzyce, w. 187

 Ebermuth, część wsi Doły i Zawada [sand.] 68

Florencja, w. 72, 108, 172, 204, 207
 Forzstkoniś, staw 45
 Frankowskie, cz. wsi Janowice [sand.] 85

 Gać Brzozowa → Brzozowa Gać
 Gaj, w. 220
 Gaj (Zagaje), cz. wsi Czajęcice 81
 Gambyno → Gębino
 Garbacz, w. 72, 86, 140, 232, 233, 247
Garbaczowa Wola, w. 72, 73, 220, 234, 244
Garbów, w. 41, **72, 73**, 81, 157, 158, 164, 171, 250, 252, 254
 Gawłówka, rz. 122
 Gayna, łąka 232
 Gąsiny, j. 76
 Geszewo, Geszow → Jeżów
 Gębice, w. 70
Gębino, w. 72, **73**

 Gieblo, w. 146
 Gielczew, rz. 73, 148
Gielczew, w. 73, 155, 162
 Gieraszwice, w. 101–104, 177
 Gierlachów, przedmieście Sandomierza 175, 176, 178, 253
 Gieschinczko, łąka 49
 Gile, rola 47
Głodno, w. 48, 53, 62, **73, 74**, 78, 84, 90, 97, 99, 111, 114, 131, 132, 182, 192, 204–208, 239, 250, 252
Głogów, karczma lub osada **74**, 93, 114, 124, 208, 251
 Głogówek, w. 96
Głusko, w. **74, 75**, 110, 239, 246
 Gniazdków, w. 60, 61
 Gnieszowice, w. 177
Godów, w. **75, 76**, 96–98, 131, 230
 Golbiow → Gołbiów
 Golesze, w. 256
 Gołąb, w. 73
 Gołbiów, staw 121
 Gołedół, rola 47
 Gołębiowska Wola → Wola Gołębiowska
 Gołębiów, w. 165
 Gołoszyce, w. 257
 Gołoszyce Mniejsze, w. 125–130, 140
 Gołoszyce Niższe → Gołoszyce Mniejsze
 Gołoszyce Większe, w. 125–128, 130, 220
 Gołoszyce Wyższe → Gołoszyce Większe
 Gołyszyn, w. 145
 Gomolka, rola 70
 Gora Roschowa → Roschowa Gora
 Gorki, wzniesienie 171
 Gorlecz, w. 167
 Gornia, staw 128
 Gorzyce, w. 255
 Gostecka Kępa → Kępa Gostecka
Goszcza, w. 43, 48, 49, 53, 54, **76–79**, 89, 94, 95, 98, 114, 182, 205, 207, 208, 213, 245, 251
 Goszyce, w. 99
 Gozd, bagno 198
 Goźlice, w. 180
 Góra, w. 230
 Góra Benedyktyńska → Wzgórze św. Wojciecha

- Góra Chełmowa 59, 184
 Góra Łysa → Łysa Góra
 Góra Psia → Psia Góra
 Góra Puławska → Jaroszyn
 Górka [Stognowska], w. 163
 Górki Duże, w. 91
 Górki Małe, w. 91
 Górne Strykowice → Strykowice Górne
 Górny Michałów → Michałów Górny
 Górny Ułęż → Ułęż Dolny i Górny
 Grabionków, w. 95
 Grabków, w. 51
 Grabowiec, rola 48, 90
 Grabowiec, w. 48, 61, 89, 90
 Grdzonów, potok 58, 198
 Grobelna, droga 77
 Grobelny, młyn 104
 Grodzina, w. 143–147
 Grodzińska Wola → Wola Zegartowska
 Grodzka, ulica w Krakowie 105
 Gródek Jagielloński, m. 187
 Grudziny → Grodzina
 Grudzyń → Grodzina
Grzegorzewice, w. 51, 59, 63, 64, **79–81**, 91, 133, 134, 159, 180, 183, 203, 204, 243
 Grzegorzewice na Mazowszu, w. 80
 Grzegorzowice → Grzegorzewice
 Grzegorzowice, Grzegorzewice (miechowskie), w. 80
 Grzegórzki, dzielnica Krakowa 80
 Grzybowka, łąka 235
 Grzybów, w. 98, 102, 104, 194, 227
Gutanów, w. 41, 73, **81**, 252
 Guzowo, w. 214
 Guzów, w. 62
 Gwiazdów, w. 151
 Gyerzmanice → Wierzbątwice
 Gyezow → Jeżów
 Gymansa → Wierzbątwice
 Gyrzmannowice → Wierzbątwice
 Gzimanska → Wierzbątwice
 Herzmannowice → Wierzbątwice
 Hoszycko → Hucisko
 Hucisko, w. 42, 44, **81**, **82**, 139, 198, 205, 207, 208
 Hucisko → Trzcianka
 Hucka Przełęcz → Przełęcz Hucka
 Huta → Hucisko, Rudka, Rudki, Trzcianka
 Huta Nowa → Nowa Huta
 Huta Stara → Stara Huta
 Huta Szklana → Szklana Huta
 Huta Śliwki, miejsce 160, 208
 Idzik, młyn 207
 Iesouo → Jeżów
 Iłża, m. 72
 Iłżanka (dawniej Chotcza), rz. 59, 60, 94, 193
 Irzmannowice → Wierzbątwice
 Istula → Wisła
 Iwanowice, w. 144
 Jabłonica, rz. 76, 122
 Jabłonna, w. 67, 71, 154, 155
 Jabrzedzina Karczma → Karczma Jabrzedzina
 Jadowniki, w. 171, 172, 174
 Jadowska, droga 171
 Jaglin → Jagnin
Jagnin, w. 65, 66, **82**, **83**, 119, 177, 204, 233, 256
 Jagnion → Jamy
 Jagielloński Gródek → Gródek Jagielloński
 Jakubkowa, kuźnica 235
 Jakubowice, w. 163
 Jakubowice Końskie, w. 110
 Jałowa Łąka → Bielnik
 Jałowasy, w. 177
Jamy, w. 49, 55, 64, **83**, 99, 154, 155
 Jancyce, w. 128
 Janiszów, w. 48, 73, 74, 132
Janowice [rad.], w. 74, **83**, **84**, 87–89
Janowice [sand.], w. **84–86**, 92, 106, 107, 119, 120, 148, 155, 191, 204, 205, 207, 208, 210, 232–234, 247
Janowiec (dawniej Serokomla), w. 48, 49, 83, 84, **86–89**, 111, 118, 164, 179, 190, 239, 240
 Janów, w. 187, 188
 Jarętowice, w. 53, 89, 90
 Jarętowskie Pole, w. 61, 89, 90
Jarnołtowice, w. 43, 48, 53, 54, 60, 61, 76, 78, **89**, **90**, 94, 97, 108, 160, 193, 245, 251

- Jarontowice → Jarnoławowice
 Jaroszyn, w. 54–56, 112, 152, 181, 241, 242, 252
 Jasieniec, w. 193
 Jaszczyce, w. 169
 Jaśłów, m. 243
 Jawidz, w. 87
 Jawor, w. 154, 171
 Jaworka, rz. 171
 Jeleniowska Przełęcz → Przełęcz Jeleniowska
 Jeleniów, w. 137, 138, 151, 152, 167, 183, 185, 186
 Jemelna, w. 187, 188
 Jesion, w. 193
 Jeziorko, w. 44, 45, 52, 121, 133, 152, 168, 198
Jeźów, w. 73, 80–82, **90–93**, 122–124, 173, 178, 185, 205, 207, 208, 210, 211, 232–234, 250
 Jeżyna, j. 131
 Jędrzejów, m. 143, 144, 147, 148
 Jirzmannowice → Wierzbátowice
 Jrzmannowice → Wierzbátowice
Jurczyce, w. **93**
 Jurkowe Pole, bagno i zarośla 74
- Kaleń, w. 124, 158
 Kalinie, łąny 158
 Kalinówka, w. 144
 Kaliszanki, w. 132
 Kaliszany, w. 80
 Kalkowska, pustka 153
 Kałków, rola 94
 Kalyne → Kalinie
 Kamienna, rz. 47, 70, 71, 108, 109, 116, 117, 172, 228, 229, 234–237
 Kamień, w. 48, 73, 74, 94, 97
 Karaskowskye, bagno, j. 77
Karczma Jabrzędzina, w. 74, 82, **93**, 114
 Karczmiski Zastów → Zastów Karczmiski
 Kargów, w. 258
Karmanowice, w. 46, 47, 58, 59, **93**, **94**, 230, 231
 Karniów, w. 156
 Karpaty, góry 199
 Karski Czerników → Czerników Karski
Kawęczyn, w. 90, **94**, 193, 245
 Kazimierz, dzielnica Krakowa 106
- Kazimierz Dolny, m. 46, 58, 68, 75, 83, 86, 88, 95, 111, 118, 152, 158, 164, 168, 170, 171, 181, 182, 186, 192, 232, 238–240, 244, 252, 254
 Kąty, rola 98
 Kębło, w. 231
 Kędzierowska, rów 114
 Kępa, w. 61
 Kępa → Chotecka Kępa
Kępa Boiska, w. 48, 74, **94**, 95, 114
Kępa Gostekka, w. 76, 78, 79, **94**, **95**, 114, 208
 Kępina, mokradło 76
 Kępy, w. 51
 Kielce, m. 57, 200, 203
 Kiernoszek, młyn 183, 207
 Kijanka, w. 61
 Kijany, w. 87, 88
Klementowice, w. 46, 56, 57, 59, 81, **95**, 157, 158, 186, 187
 Klimontowice → Klementowice
 Klimuntowice → Klementowice
 Klin, rola 72, 177
 Kliszczy, pastwisko 135
 Kłoda, mokradło 76, 98
Kłodnica, w. **95**, **96**, 97, 131, 133, 192
Kłodnica Kościelna 53, 59, 74–76, **96**, **97**, 98, 131
 Kłodnica Mniejsza → Kłodnica
 Kłodnica Niższa → Kłodnica
 Kłodnica Nogawczyna → Kłodnica
 Kłodnica Wyższa → Kłodnica
 Kłody, miejsce 148
 Kłodzie, las 77
Kłudzie, w. 63, 74, 77, **97**, **98**, 114, 182, 208
 Kobyłany, w. 190
 Kobyłany Mniejsze, w. 60, 61
 Kociec, las 198
 Kock, m. 150, 186, 227, 239
 Kocmyszów, w. 156
 Kolczyn, w. 132
 Kolna, rz. 237
 Kolonia Rzepin → Rzepin Kolonia
 Komarów, w. 80
Komaszyce, w. 76, 96, 97, **98**, 131
 Konary, w. 57, 124, 143, 192, 249
 Konczan, w. 138

- Koniemłotka, źródło 98
Koniemłoty, w. 53, 55, 58, 62–64, 67, 83, **98**–**105**, 131, 134, 137, 143, 148, 177, 178, 190, 193, 194, 204, 205, 207, 210, 211, 226, 227, 242–244, 253, 255
 Konińska Wola, w. 75
 Konomłotka → Koniemłotka
 Końskie Jakubowice → Jakubowice Końskie
 Końskowola, m. 75, 152, 181, 240, 241
 Kopaniny Marzęckie → Marzęckie Kopaniny
 Koprzywianka → Pokrzywianka
 Koprzywnica → Pokrzywnica
 Korab → Paszkowskie circa Korab
 Koryciska → Korytów
 Korysze, w. 187
 Korytów, w. 122, 124
 Korzeniówka, rz. 122
 Kościelec, w. 163, 255
 Kościelna Bochothnica → Bochothnica Kościelna
 Kościelna Kłodnica → Kłodnica Kościelna
 Kotarszyn, w. 49, 161
 Kotuszów, w. 100
Kowala, w. **105**, 192, 230, 231, 244, 246, 249
 Kowalkowa, ruda 235
 Kowalkowice, w. 91, 232, 233
 Kowalska Wola → Wola Kowalska
 Kozianka, łąka 235
 Kozłów, w. 165
 Kracin, młyn 135
 Kraczevice → Pankraczowice
Kraków, m. 52, 57, 80, 96, **105**, **106**, 129, 135, 157, 176, 190, 204, 210, 213, 218
Kraszków, w. 63, 66, 84, 85, **106**, **107**, 119, 191, 192, 204, 205, 207, 208, 232–234, 247
 Krawara, w. 154, 155
 Krępa, w. 43, 52, 78, 125, 150, 160
 Krępianka (też Nowa Wisła, Przeria), rz. 77, 79
 Królewice, w. 101–104, 177
 Królewska Brama → Brama Królewska
 Królewska Droga → Droga Królewska
 Kruszców → Chruszczów
 Kryecz → Rajec
 Krynki, w. 64, 121, 236
 Krzęcice, w. 146
 Krzczonowice, w. 98, 100–104, 131, 194, 227
 Krzeszowskie, część Rajca 165
 Krzynka, j. 76
 Krzywołęcz, w. 102
 Krzyżanowice, w. 72, 104
 Krzyż Święty → Święty Krzyż
 Krzyżowa Droga → Droga Krzyżowa
 Krzyżowa Wola, w. 70, 109, 171, 228, 234, 235
 Książ, w. 145
 Książnice, w. 244
 Księżek, młyn 121, 207
 Księżyce, rola 73
 Kuczorek, młyn 207
 Kuczowska, niwa 108, 155, 173
Kuczów, w. 41, 47, 66, 70, **108**, 154, 155, 172, 234, 236–238, 253
 Kuczów Gabriela, kuźnica 108
 Kuidowska, łąka 114
 Kumijowa, las 70
 Kunin, w. 77, 137, 138, 185, 186
 Kunów, m. 69, 70, 114, 115, 161–163, 185, 236, 251
 Kunówka, rz. 240
 Kurozwęki, m. 100, 101
 Kurów, m. 56, 57, 157, 158, 161
 Kurówka, rz. 56, 115, 157, 164
 Kuźnica Jakubkowa → Jakubkowa kuźnica, Wierzbnik
 Kuźnica Kuczowska → Kuczów
 Kuźnica Michałowska → Michałów
 Lanka → Łąka
 Las Dębowy, w. 89
 Las Stocki, w. 186
 laseczny Dół, miejsce 105
 Laskowa Wola, w. 122–124
 Lasnyk Nowy, młyn 121
 Łanzek albo Przewdze, las 149
 Łanzek, łąka 149
 Łazek, pastwisko 77
 Lech, zagroda 153
 Lechowiec → Lechówek
 Lechowska, ścieżka 58, 198
 Lechów, w. 58, 133, 167, 198, 256
 Lechówek, w. 58, 167
 Lemiesz, rola 98
 Lemszczyzna, grunty 110
 Lenartowice, w. 98, 102–104

- Lenartów Most**, w. 70, 72, **108**, **109**, 172, 204, 207, 238
 Leszcze, w. 73
 Leszniki, w. 63
 Leszno, w. 95, 105
 Leśnik, j. 243
Leżajsk, m. **109**, 195, 216
 Lip, młyn 160, 201
 Lipa, w. 43
 Lipie, w. 70, 109, 228, 234
 Lipniki, w. 125
 Lipsk, w. 193, 245
 Litwa, państwo 244
 Lubelskie Opole → Opole Lubelskie
 Lubelszczyzna, ziemia 132, 158, 239
 Lubianka, rz. 192
 Lubień, w. 228
Lublin, m. 47, 65, 68, 72, 73, 75, 96–98, **109**–**111**, 116, 148, 204, 206, 208, 230
 Lubonia, rz. 171
 Luborzyca, w. 155–157
 Luborzycka Wola → Wola Luborzycka
Lucimia, w. 49, 60, 61, 74, 88, 89, **111**, 207
 Lusini, rola 78
 Lwów, m. 187
- Łagów, m. 87–89, 111, 133, 134, 151, 164, 182, 192, 226, 248, 256
 Łaguszowska Wólka → Wólka Łaguszowska
 Łaguszów, w. 87, 88
 Łakomy, rola 114
 Ławeczka, w. 88
 Łaziska, w. 62, 73, 122, 124, 131–133
 Łazy, w. 44, **111**, **112**, 200, 223
 Łąka → Łęka
 Łąka Jałowa → Jałowa Łąka
 Łęczna, m. 148
 Łęg Bodzanowy → Bodzanowy Łęg
 Łęg Orany → Orany Łęg
 Łęg Wielki → Wielki Łęg
Łęka, w. 49, 54–56, 65, 108, **112**, 157, 252
Łomno, w. 51, 72, **112**–**114**, 121, 137, 198
 Łopatki, w. 230, 231
 Łysa Góra, allodium w Sandomierzu 111
 Łysa Góra → Święty Krzyż
 Łysaków, w. 143
- Łysiec → Święty Krzyż
 Łysołaje, w. 148
- Machów, w. 48
Maciejowice, w. 74, 94, **114**
 Madejowski, jaz 132
 Maków, w. 166
 Malinowska Wola → Wólka Milanowska
 Mała Niedźwiada → Niedźwiada Mała
 Małacentowski Wał → Wał Małacentowski
 Małe Dobre → Dobre Małe
 Małe Górki → Górki Małe
Małe Jodło, w. 50, **114**, **115**, 118, 133, 161, 162, 177, 251
 Małe Mietelicko, w. 161
 Małe Strykowice → Strykowice Małe
 Małęczyn, w. 228
 Małkowska, łąka 105, 114
 Małopolska, ziemia 86, 199
 Mały Biórków → Biórków Duży i Mały
 Mały Ostrów → Ostrów Mały
 Mały Sichów → Sichów Mały
 Marcetki, w. 231
 Markuszowice → Markuszów
Markuszów, m. 57, 110, **115**, **116**, 250
 Marzeczek → Marzęckie Kopaniny
 Marzęcin, w. 116
Marzęckie Kopaniny, w. 42, 105, **116**, 180
 Masłomiąca, w. 146
 Maszki, w. 43
 Mączymerz → Mięćmierz
 Melk, m., opactwo 211
 Męcimierz → Mięćmierz
 Miasteczko, m. 102, 104
 Michałowska, dolinka 114
Michałów, w. 50, 67, 70, 71, 108, **116**–**118**, 135, 154, 155, 171, 172, 180, 205, 228, 233, 234, 236–238
 Michałów Dolny → Michałów
 Michałów Górny → Michałów
 Michocin, żreb 83
 Miechów, m., klasztor 172
 Mielec, m. 242–244
 Mierzwin, w. 143, 146
 Miesiące → Księżyce
 Mietelicko Małe → Małe Mietelicko

- Mietelicko Wielkie → Wielkie Mietelicko
Mięćmierz, w. 69, 84, 87, 88, 116, **118**, 158, 168
 Międzygórski, młyn 114
 Międzygórze → Małe Jodło
 Milanowa Wola → Wólka Milanowska
 Milanowska Wola → Wólka Milanowska
 Milanowska Wólka → Wólka Milanowska
 Milanów → Wólka Milanowska
Milejowice, w. 74, 82, 84, 85, 106, **118–121**, 131, 155, 160, 204, 205, 207, 208, 232–234, 256
 Mileniów, w. 146
 Milouanj libertas → Wólka Milanowska
 Miłowana → Wólka Milanowska
 Minina, rz. 150
Mirocice, w. 42–45, 51, 53, 82, **121**, **122**, 131, 137–139, 168, 180, 198, 200, 204, 205, 207, 208
 Mirogonowice, w. 91, 232, 233
 Mirzec, w. 228
 Mistrzowice, w. 119
 Mitków, w. 190
 Młodnice, w. 124
 Młyn Wielki → Wielki Młyn
 Mniejsza Kłodnica → Kłodnica Mniejsza
 Mniejsze Gołoszyce → Gołoszyce Mniejsze
 Mniejsze Kobylany → Kobylany Mniejsze
Mniszek, w. 62, 63, 91, 92, **122–125**, 165, 173, 204, 206, 219
Modliborzyce, w. 52, 82, 105, **125–131**, 137, 141, 154, 169, 170, 185, 204, 205, 207, 208, 210, 256–258
 Modrzew, w. 113, 120, 155
 Modrzewie, w. 232
 Modrzewka Prusinowska, rola 49
 Mogiła, w., opactwo 144, 147, 255
 Mokre, w. 104
 Mokre Sokolniki → Sokolniki Mokre
 Mokrsko, w. 66
 Momina, w. 84, 86, 106, 107, 118, 120, 121, 128, 155, 190, 192, 232, 234, 246, 247
 Monte Cassino, opactwo 178, 202, 211
 Most, w. 68, 71
 Most → Lenartów Most
Mostki, miejsce, rz. **131**
 Mostki → Lenartów Most, Paprocice, Słupianka
 Mostkowy Strumień → Słupianka
 Motycze, w. 85
 Mszadła, w. 84, 87–89, 164
 Mściska → Ostrów Mały
Mścisław, w. **131**
 Murowane Opatkowice → Opatkowice Murowane
 Myedzwyeda → Niedźwiada
 Myleowicze → Milejowice
 Myrkowice → Mirocice
 Myśliszowice, w. 165
 Nagorzyce, w. 84, 91–93, 119, 232
 Nagórska, cz. Jeżowa 91
 Nalanszny, staw 45
 Nałęczów, m. 43, 46, 61, 229
 Nasiechowice, w. 255
 Nawodzice, w. 177
 na Zagaiu → Zagaje
 Nazamiedzu, grunt 59
 Nazapłocie, rola 47
 Niebrzegów, w. 87, 230
 Niechanowska Wola → Wola Niechanowska
 Niechanów, w. 180
 Nieciecza, j. 60
 Nieciecza, las 132
 Nieciecza, w. 76
 Nieczujce, w. 119
Niedźwiada, w. 53, 73, 74, **131–133**, 205, 207, 208, 249
 Niedźwiada Duża → Niedźwiada
 Niedźwiada Mała → Niedźwiada
 Niedźwica, w. 131
 Niegosławice, w. 144
 Niegowska, pustka 153
 Niemsta → Małe Jodło
 Niemściny → Małe Jodło
 Nieskurzów, w. 84, 106, 119, 198, 233, 249
 Nietulisko, w. 177
 Niezabitowska Wólka → Wólka Niezabitowska
 Niezabitowszczyzna → Wola Kowalska
 Niezabitów, w. 105, 230, 231, 244
 Niezamiedz, w. 136
 Niwa, rola 61, 111
 Niwa Wielka → Wielka Niwa

Niższa Kłodnica → Kłodnica Niższa
 Niższe Gołoszyce → Gołoszyce Niższe
 Nogawczyna → Kłodnica Nogawczyna
 Nosów, w. 49, 83, 114, 161
Nowa Huta, w. 71, 82, **133**, 182, 198, 208, 229, 236
 Nowa Słupia, młyn 135
Nowa Słupia, w. 41, 42, 44, 45, 51, 57–59, 63, 79–82, 99, 101, 111, 116, 117, 121, 128, **133–143**, 151, 159, 169, 175, 179, 180, 182–186, 192, 194, 198–201, 204–208, 210–213, 216, 225–227, 238, 247–250
 Nowa Wieś, w. 154
 Nowa Wisła (też Krępianka, Przeria), rz. 76, 77, 79
 Nowodwór, w. 228
 Nowy Radom → Radom
 Nyedzalkowsky lanek, zarośla 119

Obie Słupie → Nowa Słupia, Stara Słupia
 Oblasy, w. 87, 88
 Oględów, w. 100
 Okalina, w. 65, 66, 256
 Okały → Skały, podgórze
 Okręglica, niwa 186
Okręglów, w. 55, 64, 99, **143**, 154
 Okrężnica, w. 88, 89, 164
 Okrojów → Okręglów
 Olbierzowice, w. 177, 241
 oleksińska, niwka 70
 Oleksów, w. 55, 56, 252
 Oleszwnica, w. 255
 Oleśnica, m. 77
 Olszynki, zarośla 98
 Omięcin, w. 122
 Opacie Doły → Doły Opacie
 Opatki → Opatkowice [lub.]
Opatkowice [krak.], w. **143–148**, 172, 255, 256
Opatkowice [lub.] w. 84, 101–103, **148**, 204, 206, 226, 239
 Opatkowice Cysterskie → Opatkowice [krak.]
 Opatkowice Drewniane → Opatkowice [krak.]
 Opatkowice Murowane → Opatkowice [krak.]
 Opatkowice nad Wisłą, w. 157
 Opatkowice Pojałowskie → Opatkowice [krak.]
 Opatlik, żreb 85

Opatowiec, m. 218
 Opatowska Brama → Brama Opatowska
 Opatowski Czerników → Czerników Opatowski
 Opatów, m. 65, 66, 82, 106, 125, 127, 169, 178, 190, 213, 240, 246, 256, 257
 Opole Lubelskie, m. 73–75, 94, 96, 98, 105, 131, 132, 170, 181, 182, 246, 249, 251
 Orany Łęg, miejsce 77
 Orzeszny, staw 45
 Osieczek → Osieczko
Osieczko, w. **148–150**, 204–206
 Osieczno, j. 148
 Ossechno → Osieczko
 Ostaszów, w. 115
 Ostre Błoto → Zabłocie
 Ostrowiec Świętokrzyski, m. 49, 54, 69, 83, 114, 161
Ostrów Mały, w. 131, **150**
 Ostrów nad Wisłą, w. 63
Ostrów Wielki, w. **150**
 Ostrówek Vsczyce → Vsczyce Ostrówek
 Oszek → Osieczko
 Oziembłów, w. 125–130

Pabianowskie, j. 151
Pabianów, w. **150**, **151**, 251, 252
 Pacanów, m. 98, 190
 Pachnowola, w. 55
 Pacyna, rz. 165
 Padew, w. 243
 Pająków, w. 88
 Pankraczowice, w. 105, 230, 231
Paprocice, w. 41, 57, 59, 131, 136, 138, 139, **151**, **152**, 184, 192, 198, 208, 246, 248, 255, 256
 Paprocka Wola → Paprocice
Parchatka, w. **152**, 181, 207, 242
 Parchowatka → Parchatka
 Paszkowskie circa Korab, rola 98
 Patroszyn, grunt 87
 Paweńczakowska, góra 49
 Pawłowice, w. 49
Pawłów, w. 47, 54, 57, 58, 66, 70, 83, 108, 116, 117, 128, 143, **152–155**, 157, 171–174, 205, 207, 208, 229, 243, 253
 Pełczyńska, dolinka 114
Pełka, w. 85, 120, **155**, 191, 247

- Pernuszowska, kamienica 110
 Petrzeyowice → Pietrzejowice
 Pękosławice, w. 49, 91, 242
 Piaski → Giełczew
 Piaski Wielkie → Wielkie Piaski
 Piekary, w. 163
 Pierwszy Rzepin → Rzepin Pierwszy
Pietrzejowice, w. 105, **155–157**, 163, 164, 204–208, 211, 226
 Pińczów, m. 103
 Piotrawin, w. 53, 73
Piotrków, w. 112, **157**
 Piotrowice, w. 54, 73, 80, 230, 231
 Piotrów, w. 135
 Piórkowska Wola → Wola Piórkowska
 Piórków, w. 106, 214, 248
Pisarka, w. 47, 155, **157**, 172, 254
 Piskrzyn, w. 126–129, 169, 256, 257
 Pluskana Wola → Wola Pluskana
Płonki, w. 56, 57, 81, **157**, **158**, 160
 Podchoście, rola 160
 Poddębie, w. 58
 Poddębina → Lechów
Podgórz, w. 69, 118, **158**, 159, 207
 Podgórze → Podgórz
Podgrodzie, w. 78, **158**, **159**, 207, 244
 Podklasztorze, w. 139
 Podleszany, w. 137, 138, 152, 185, 248
 Podłodów, w. 191
 Podmiejska, niwa 186
 podmyedze, j. 132
 Poduchowna Dąbrowa → Dąbrowa Poduchowna
 Poduchowny Rajec → Rajec Poduchowny
 Podwały, w. 237
 Pogorzałystaw, w. 66, 253
 Pogwozdów, w. 63
 Pojałowskie Opatkowice → Opatkowice Pojałowskie
 Pokrzywianka, rz. 44, 49, 54, 63, 83, 159, 177, 180
Pokrzywianka, w. 51, 59, 72, 79, 105, 120, 137, **159**, **160**, 177, 180, 183–186, 204, 205, 207, 208, 211, 240, 241
 Pokrzywnica, w. 49, 152, 154, 155, 157, 160
 Polanka → Kaleń, Płonki
 Pole Jarętowskie → Jarętowskie Pole
 Poniatowa, m. 76
 Poniatowska, część Jeżowa 91
 Porzecze, w. 188
 Posiłków, w. 163
 Postów → Bostów
 Postromieńskie, część Rudnik 169
 Poznań, m. 212
 Praskolka, droga 106
 Prawęcice, w. 91
Prawęcín, w. 49–51, 55, 69, 70, 73, 114, **161–163**, 205, 207, 208, 211, 251
 Proszowice, w. 155, 163
 Prusinowice, w. 49, 91
 Prusinowska Modrzewka → Modrzewka Prusinowska
 Pruszyńów, w. 49
 Przedmosty Wólka → Wólka Przedmosty
 Przelank → Przyłęk
 Przełęcz Hucka, przełęcz 192
 Przełęcz Jeleniowska, przełęcz 186
 Przeria (też Krępianka, Nowa Wisła, Wisła), rz. 48, 60, 76–79, 89, 251
 Przerygie alias Główki, rola 244
 Przewdze → Łanzek albo Przewdze
Przewody, w. 155, 157, **163**, **164**, 204, 205, 207, 208, 226, 249
Przybysławice, w. **164**
 Przyłęk, w. 84, 87–89, 163, **164**, 207
 Przytyk, w. 77
 Psia Góra, bagna i zarośla 74
 Puławska Góra → Góra Puławska
 Puławy, m. 55, 56, 88, 112, 152, 181, 206, 240, 241
 Pyeczowskye, łąny 110
 Pyetherzeyowicze → Pietrzejowice
 Pyotrowicze → Pietrzejowice
 Pyotrzeowycze → Pietrzejowice
 Pyszczkowa, droga 233
 Rachage → Rataje
 Raczczyn, w. 127–129, 131
 Radkowice, w. 171, 174, 192
 Radom, m. 55, 62, 88, 90, 122, 165–167, 206, 245
 Radom Nowy → Nowy Radom
 Radom Stary → Stary Radom
 Radomka, rz. 122

- Radoszów, przedmieście Nowej Słupi, w. 133, 135, 138
 Rajczyn → Raczczyń
Rajec, w. 55, 63, 107, 108, **164–167**, 206, 233
 Rajec Poduchowny → Rajec
 Rajec Szlachecki → Rajec
 Ramońtowice, w. 99
 Raniszowska Wola → Wola Raniszowska
 Raniszów, w. 243
Raszkowice, w. 58, **167, 168**, 179, 198, 246, 248, 249, 256
 Rataje → Wólka Milanowska
 Rataje Stare → Wólka Milanowska
Rąblów, w. 46, 47, 58, 59, **168**, 230, 231, 240, 249
 Regów, w. 157
 Rogalów, w. 230
Rogów, w. 69, 118, 122–124, **168**, 207
 Ropczyce, w. 66
 Roschowa Góra, rola 49
 Rottenhan, w. 188
 Rozniszów [na Mazowszu], w. 75, 76
 Rożylce, w. 84, 91, 93, 118, 119, 232, 233
 Rserocin → Zerzęcin
 Ruda, w. 154
 Ruda, w. 88, 89
 Ruda Starzechowska, w. 235
Rudka, dąbrowa 44, 82, **168, 169**, 170, 198
Rudki, w. 82, 87–89, 135, 136, 164, 168, **169**
 Rudnica, j. 76
 Rudnik, miejsce 76
Rudniki, w. 125–130, **169, 170**
 Rudno, w. 132, 150
 Rusinowska Wola → Wola Rusinowska
 Ruska → Rudka
 Ruszkowice, w. 220
 Ruszków, w. 72, 191
 Ruś, młyn 139
 Ruś, państwo 188
Rybitwy, w. **170**, 249
 Rybnica, w. 177
 Rymary, miejsce w Krakowie 106
 Rytwiany, w. 66, 98, 100, 102–104, 193, 227
 Rytwiańska, grobla 103
Rzeczyca, w. 41, 73, **170, 171**, 244, 252
 Rzeczyca Sucha, przedmieście Sandomierza 177
 Rzemianowice, w. 103
Rzepin, w. 47, 66–68, 70–72, 108, 109, 116, 117, 144, 150, 153–155, 157, **171–173**, 174, 192, 204, 205, 207, 208, 228, 229, 234–236, 253–256, 258
 Rzepin Dół → Rzepin
 Rzepin Drugi → Rzepin
 Rzepin Kolonia → Rzepin
 Rzepin Pierwszy → Rzepin
Rzepinek, w. 66, 70, 144, 171, 172, **173, 174**, 204, 205, 207, 208, 229, 253, 255, 256
 Rzeszów, m. 109
 Rzędów, w. 102–104
 Rzochów, m. 242, 243
 Rzym, m. 209–211, 219
 Rzyszka, bór 242, 243
 Sad, dąbrowa 60
 Sadek, w. 143
 Sadków, w. 165–167
 Sadurki, w. 47
 Sadykurz, w. 146
 San, rz. 109
Sandomierz, m. 81, 83, 100, 101, 105, 134, 139, 142, 167, **174–178**, 206, 208, 209, 219, 221, 230, 242
 Sarnia Zwola, w. 80, 91
 Sarzacin → Zerzęcin
 Sborów → Zborów
 Scheglino → Szczeglin
 Sciegna, pastewnik 136
 Szczegiel → Szczegło
 Szczeglino → Szczeglin
 Szczeglyno → Szczeglin
 Szczigiel → Szczegło
 Szygeł → Szczegło
 Szybsza Smuzek → Smuzek Szybsza
Senno, dąbrowa 41, 58, 63, 167, 168, **179**, 198, 246, 255
 Sennow → Senno
 Sernyki → Żerniki
 Serokomla → Janowiec
Serwis, w. 41, 42, 51, 82, 116, 122, 133, 137–139, **179, 180**, 183, 198, 204, 205, 207, 208, 244, 245, 250, 255, 256, 258
 Serwisz, Serwisz Kaptur, staw 135, 139

- Sędowice, w. 144
 Sichów Duży → Swichów
 Sichów Mały → Swichowiec
 Sieciechowice, w. 83
 Sieciechów, m., opactwo 61, 62, 134, 141, 157, 165–167, 239
 Siedlec, w. 101–104, 194, 227
 Sielec → Siedlec
 Sienno, m. 60, 61, 218
 Sieradzice, w. 163
 Sieraszowice, w. 177
 Siostrzytów, w. 148, 239
 Skały, las 233, 234
 Skały, podgórze 198
Skały, w. 49, 55, 63, 64, 79, 80, 99, 117, **180**, **181**, 183, 205, 207, 242
Skoków, w. **181**
 Skoszyn, w. 137, 138, 185, 186
Skowieszyn, w. 58, 152, 171, **181**, **182**, 240, 241, 254
 Skowieszyn, w. 182
 Skowrońcyce, w. 112
 Skułka, góra 133
 Sławęcyn, w. 140
 Słona Woda, potok 133, 234
 Słowikowo, rola 60
 Słup → Nowa Słupia, Stara Słupia
 Słupca, w. 132
 Słupia Stara → Stara Słupia
 Słupianka, rz. 51, 59, 131, 133, 142, 151, 152, 159, 179, 183, 247, 250
 Słupie Obie → Obie Słupie
 Smoleńsk, m. 214
 Smolice, w. 212
 Smoszyńskie, przymiarka 105
 Smug, łąka 183
 Smuzek Szczybsza, miejsce 171
 Sobielżyce → Skowieszyn
 Sobień, w. 91
 Sobieńska Wola, w. 91
 Sobieszyn, w. 176
 Sobowice, w. 145
 Sobótka, w. 219
 Sokolniki Mokre, w. 124
Solec, w. 43, 47, 48, 53, 54, 59, 74, 76–79, 86, 89, 90, 94, 95, 97, 114, **182**, 193, 245, 250, 255
 Solec nad Wisłą → Solec
 Solecka Wólka → Wólka Solecka
 Sosnowski, młyn 183
 Sosnówka, w. 51, 52, 112, 185
 Sosnówka → Rudki
 Soyka → Sójka
 Sójka, dolina 161
 Sprowa, w. 144
 Spytkowice, w. 228
 Stanisławy, j. 132
 Stankomieska, droga 171
Stara Huta, w. 71, 82, 133, **182**, 198, 208, 229, 236, 250
Stara Słupia, w. 41, 51, 59, 79, 92, 101, 116, 121, 128, 133–141, 143, 151, 159, 160, 179, 180, **182–186**, 198, 199, 204, 205, 207, 208, 225, 226, 247, 249, 250
 Stara Wieś, w. 60, 61
 Stara Wieś → Jarnołtowice
 Stara Wisła, rz. 76
 Starachowice, m. 57, 66, 70, 108, 116, 152, 157, 171, 174, 228, 234, 235, 237
 Starachowicka Wólka → Wólka Starachowicka
 Stare Brzeście → Brzeście Stare
 Stare Rataje → Rataje Stare
 Starosłupski, młyn 183
 Stary Radom → Radom
 Starzechowska Ruda → Ruda Starzechowska
 Starzyny, w. 146
 Staszów, m. 98, 103, 193, 227
 Staw Średni → Średni Staw
 Stawki, w. 188
 Stefanów (alias → Bugaj), w. 103, 104
 Stępli, miejsce 114
 Stijchow, kuźnica 67
 Stobiec, w. 127–130
 Stochów, w. 99
 Stocki Las → Las Stocki
 Stoczek, w. 186, 187, 240
 Stoczek → Stok
Stok, w. 58, 59, 68, **186**, **187**, 252, 254
 Stogniowice, w. 163
 [Stognowska] Górka → Górka [Stognowska]
 Stradcz → Stradecz
 Stradecka Góra, góra 187, 188
Stradecz, w. 109, **187**, **188**

Strumień Mostkowy → Mostkowy Strumień

Stryczowice, w. 247

Stryjniki → Żerniki

Strykowice Błotne, w. **188–190**

Strykowice Górne, w. 189, 190

Strykowice Małe → Strykowice Górne

Strykowice Wielkie → Strykowice Błotne

Strzałków, w. 122, 124, 165

Strzelce, w. 230

Strzyżowice, w. 65, 66, 82

Styków, w. 70, 108, 154, 155

Sucha, w. 189

Sucha Rzeczyca → Rzeczyca Sucha

Sulisławice, w. 177

Swarowiec, gaj, pole 51, 59, 159, 160, 180, 183, 184

Swianczice → Święcica

Swyącznica → Święcica

Swichowiec, w. 99, 103, 193, 227

Swichów, w. 98, 99, 101–104, 193, 194, 227

Swiarta, w. 108

Swierzawa, w. 174

Swyslina → Świślina, rz.

Syrokomla → Janowiec

Szabasówka → Ciepła, rz.

Szafranowskie, ogród 128

Szapacze, rola 60

Szczeglin, w. 179, **190**, 204

Szczegło, w. 65, 85, 107, 155, 179, **190–192**, 204, 205, 207, 208, 233, 234, 247, 255

Szczegłów, w. 191

Szczekarków, w. 60, 61, 74, 95, 105, **192**

Szczęka, w. 99

Szczybrza, w. 144, 172, **192**, 255, 256, 258

Szeligi, w. 49, 54, 83, 140, 154, 161

Szewna, w. 236

Szezegło → Szczegło

Szklana Huta, w. 42, 82, **192**, 198, 201, 208

Szlachecki Rajec → Rajec Szlachecki

Szpitalna, ul. w Krakowie 105

szua → dzierza szua

Szwecja, państwo 199

Szwyaczcza → Święcica

Szydłowiec, m. 68, 71

Szydłów, m. 103, 127, 128

Szyproski, grunt 76

Śliwki Huta → Huta Śliwki

Średni, młyn 183

Średni Staw, łąka 236, 238

ś. Wojciecha Wzgórze → Wzgórze ś. Wojciecha

Świątniki, w. 152

Świeradzice, w. 146

Świerże, w. 239

Świesielice, w. 48, 90, 94, **193**, 207, 245

Świesielska Wola → Wola Solecka

Święcica, w. 98–104, 134, 190, 192, 193, **194**, 204, 205, 207, 226, 227

Święta Katarzyna, erem, klasztor, w. 109, **194**, **195**, 209, 213, 216, 218

Świętokrzyski Ostrowiec → Ostrowiec Świętokrzyski

Świętomarz, w. 46, 51, 53, 113, 128, 171–174

Święty Krzyż, góra, opactwo 44, 57, 72, 81, 103, 111, 121, 125, 133, 134, 137, 139–143, 148, 167–169, 184, 192, **195–226**, 229, 230

Świnia Woda, rz. 234, 236

Świniarów, w. 62

Świniary, w. 148

Świńskie, miejsce 114

Świślina, rz. 57, 66, 69, 116, 152, 155, 157, 161, 171–174

Świślina, w. 171, 172, 174, 192, 253, 254

Tarnobrzeg, m. 148

Tatary, zagroda 102, 103

Tczycza, w. 46, 145, 211

Tęczyn, w. 181

Thuklacz → Tuklęcz

Tomaszowskie, rola 105

Trambaczowice → Trębaczowice

Trczynne, bagno, j. 77

Trębaczowice, w. 100, 102–104, 204, **226**

Trębaczów → Trębaczowice

Trocha, młyn 138, 139, 153

Trochowiny, miejsce, w. 42, 51

Troschinska, pustka 153

Truskolasy, w. 106, 107, 177, 190, 191, 233, 246

Trwanik, w. 239

Trzażny, pola kopalne 229

Trzcianka (Hucisko), w. 57, 81, 82, 88, 139, 198, 208, **226**, **227**, 248, 249

- Trzekowskie, przymiarka 105
 Trzemcha, w. 60, 61
 Trzemeszno, m., klasztor 80, 91, 92, 233
 Trzesówka, rola 243
 Trzeszków, w. 154
 Trześń, rz. 243
 Tuchów, w. 209
Tuklęcz, w. 98, 99, 101–104, 134, 193, 194, 204, 205, 207, 225, **227**
 Turów, w. 144
 Tuszów, w. 243
 Tuszyn, w. 91
 Twclancz → Tuklęcz
 Tworków, w. 69, 207
 Tychów, w. 228, 234
 Tymienica, w. 193
 Tyniec, w., opactwo 100, 138, 143, 144, 147, 206, 209–211, 216–218
- Uciska → Trzcianka
 Ulyanowice → Wlonice
 Ułanowice, w. 241
 Ułęż Dolny i Górny, w. 227, 228
 Ułęż → Ułęż Dolny i Górny
 Urzędów, w. 89
 Uzanów, w. 249
- Vasko [?], w. 138
 Vi(y)lewo → Bielów
 Vodomcza, część Rajca 165
 Voravitz → Woronice
 Vorbicz → Woronice
 Vorouicz → Woronice
 Vsczyce Ostrówek, miejsce 77
- Walowskie, rola 139
 Wał Małacentowski, wzgórze 58
 Wałsnów, w. 79, 80, 138, 183, 185, 186
Wanacja, w. 66, 71, 116, 117, 171, 172, 205, 207, **228**, **229**, 232, 234–237
Warschnalve, w. 55, **229**
 Warszawa, m. 200
 Warszowska, łąka 153, 171
 Warszów, w. 70, 151, 154, 155, 171, 172, 174, 229
 Warszówek → Warszów
- Wassosche, część Łomna 112
 Waszyn, w. 167
 Waśniów, m. 49, 63, 64, 72, 84, 90, 91, 116, 118, 159, 180, 232, 233, 237, 242
 Wawrowice, w. 64, 180
 Wawrzyszowa Wola → Laskowa Wola
 Wawrzyszów, w. 122–124
 Wąchock, m. 63, 80, 91, 92, 116–118, 122–125, 128, 171–173, 210, 228, 234, 236, 238, 242
Wąwolnica, m. 41, 43, 46, 47, 57–59, 61, 73, 81, 93, 105, 115, 138, 156, 157, 164, 168, 178, 184, 203, 207, 210, 213, 219, **229–232**, 244, 246, 250, 253
 Welschnów → Wałsnów
 Wenecja, m. 210
 Wenecja → Wanacja
 Wereszyca, rz. 187, 188
 Węgielów, w. 73
Węgierce, w. 204, 206, **232**
 Węgierka, dolina 98
 Węgierka, rz. 114, 161, 163
 Węgierzec → Węgierce
 Węgry, państwo 199
 Węwozek, droga 233
 Wgroda, część Jeżowa 91
 Wiązownica, w. 101–104
 Wieliczka, m. 135
 Wielka Niwa, bagno, j. 77
 Wielki Łęg, rola 244
 Wielki Młyn, młyn 135, 183, 207
 Wielki Ostrów → Ostrów Wielki
 Wielkie Mietelicko, w. 161
 Wielkie Piaski, w. 153, 154
 Wielkie Strykowice → Strykowice Wielkie
 Wieloborowice, w. 49, 134, 154, 249
 Wielogóra, w. 208
 Wieniawa, rola 47
 Wieprz, rz. 148, 150, 227, 239
Wierzbątowice, w. 72, 81, 82, 84–86, 90–93, 106, 107, 117, 119–121, 155, 165, 191, 204, 205, 207, 208, 211, **232–234**, 238, 246, 250, 256
Wierzbnik, m. 47, 51, 70–72, 108, 109, 116–118, 140, 172, 173, 211, 228, 229, **234–238**
 Wierzbontowice → Wierzbątowice
 Wierzbowiec, w. 169

Wierzbuntowice → Wierzbątwowice

Wierzchoniów, w. 45, 58, 59, 232, **238, 239**

Wieś Nowa → Nowa Wieś

Wieś Stara → Stara Wieś

Większe Gołoszyce → Gołoszyce Większe

Wilamice → Wlonice

Wilanice → Wlonice

Wilewo → Bielów

Wilkocin, w. 91, 137, 138, 185, 233

Wilków, w. 68, 69, 75, 95, 96, 111, 158, 168, 192, 207, **239, 244, 246**

Winnica, rola 186

Wir lub **Wiry**, w. 161, 239, **240**

Wisła, rz. 46–48, 53–55, 59, 74, 76–79, 83, 84, 86, 88–90, 93–95, 97, 105, 107, 111, 112, 114, 118, 132, 148, 150, 151, 157–159, 170, 174, 192, 206, 208, 239, 241, 244, 249–252

Wisła Nowa → Nowa Wisła

Wisła Stara → Stara Wisła

Wisłoka, rz. 242–244

Witosławice, w. 119, 138, 233

Witoszyn, w. 168, 207, 232, **240**

Witowice, w. 75, 129, 181, **240**

Witowska Wola, w. 75

Wlanice → Wlonice

Wlonice, w. 120, 159, 160, 204, 207, 208, 227, 239, **240, 241, 250**

Wlyanowicze → Ułanowice

Włochy, w. 63, 79, 159, 180, 183, 185, 208

Włonice → Wlonice

Włostowice, w. 152, 181, 240, **241, 242**

Woda Dobra → Dobra Woda

Woda Słona → Słona Woda

Woda Świnia → Świnia Woda

Wojciechowice, w. 55, 63, 64, 99, 119, 180, **242**

Wojciechów, w. 47

Wojnowice, w. 125, 127–131, 169

Wojśław, w. 79, 81, 100, 102–104, 152, 204, 226, **242–244**

Wojśławska, granica 242

Wojszyn, w. 73, 88, 171, **244, 252**

Wola → Serwis, Wola Solecka, Wolica, Wolnizna Berstana, Wólka Milanowska

Wola Bostowska → Bostowska Wola

Wola Cyranowska → Cyranowska Wola

Wola Garbaczowa → Garbaczowa Wola

Wola Gołębiowska, w. 165

Wola Grodzińska → Grodzińska Wola

Wola Konińska → Konińska Wola

Wola Kowalska, w. 105, 158, 230, **244, 246**

Wola Krzyżowa → Krzyżowa Wola

Wola Luborzycka, w. 156

Wola Milanowa → Wólka Milanowska

Wola Milanowska → Wólka Milanowska

Wola Niechanowska, w. 180

Wola Paprocka → Paprocice

Wola Piórkowska, w. 248

Wola Pluskana → Serwis

Wola Raniszowska, w. 243

Wola Rusinowska, w. 176

Wola Solecka, w. 43, 48, 77, 90, 94, 193, 207, 244, **245**

Wola Świesielska → Wola Solecka

Wola Wawrzyszowa → Wawrzyszowa Wola

Wola Witowska → Witowska Wola

Wola Zamkowa → Wola Piórkowska

Wola Ząbkowa → Ząbkowa Wola

Wola Zegartowska, w. 144–146

Wola Zerwikaptur → Serwis

Wola Zirzyna → Serwis

Wolica, w. 75, 105, 110, 124, 230, 239, 244, **245, 246**

Wolka → Wólka Milanowska

Wolka Baszowska → Wólka Milanowska

Wolnizna → Wolnizna Berstana, Wólka Milanowska

Wolnizna Berstana, żreb lub sołectwo 43, 58, 168, 179, 244, **246, 249, 256**

Worowice, w. 85, 106, 107, 155, 191, 204, 205, 207, 208, 228, 233, **246, 247**

Wójcza, w. 145

Wólka → Wólka Milanowska

Wólka Łaguszowska, w. 88

Wólka Milanowska, w. 58, 114, 118, 121, 133, 135–139, 151, 152, 167, 168, 179, 185, 186, 192, 200, 204, 205, 207, 208, 211, 226, 227, 244–246, **247–249, 255**

Wólka Niezabitowska, w. 230, 231

Wólka Przedmosty, w. 88

Wólka Solecka, w. 245

Wólka Starachowicka, w. 234

Wólka Zamojska, w. 88, 89

- Wrąblów → Rąblów
 Wrocieryż, w. 143
 Wroców, w. 187
 Wronów, w. 230
Wrzelów, w. 74, 76, 89, 105, 132, **249, 250, 251**
 Wszechświęte, w. 228
 Wydrzysów, grunt 173
 Wyelow → Bielów
 Wygoda, w. 104
 Wylamycze → Wlonice
 Wylyanycze → Wlonice
Wymysłów, w. 83, 104, 139, 155, 198, 208, **250**
 Wysoka, w. 62, 63, 122
 Wysokie Ciernie, zarośla 161
 Wyżnica, rz. 170
 Wyższa Kłodnica → Kłodnica Wyższa
 Wyższe Gołoszyce → Gołoszyce Wyższe
 Wzgórze ś. Wojciecha, wzniesienie 175, 178

 Yeszow → Jeżów
 Yezyna → Jeżyna
 Yrzmanczowice → Wierzbątowice

 Za ś. Janem, niwa 233
 Zabłocie, w. 150, 250
Zaborów, w. 93, 114, 208, **250, 251**
 Zaborzyn → Dziurów
 Zabrze → Szczybrza
 Zadąbrowie, folwark 123
 Zadąbrów, w. 124
 Zadołami, rola 47
Zagaje, w. 50, 51, 69, 80, 139, 143, 161, 208, **251**
 Zagaje Boleszyńskie → Zagaje
 Zagorów, w. 128
 Zajączkowice, w. 91
 Zajączków, w. 60, 61, 111, 193
Zakrzów, w. 48, 53, 61, 74, 76, 79, 89, 97, 150, 151, 204–208, 250, **251, 252**
 Załasy → Załazy
 Zaleszów → Zakrzów
 Załazy, w. 88, 89
 Zamkowa Wola → Wola Zamkowa, Ząbkowa Wola
 Zamojska Wólka → Wólka Zamojska
 Zamoście, w. 87, 88
 Zapławy Bajorek, j. 76
 Zapłocie, rola 118
 Zapniów, w. 58, 152–155
 Zaprzenskie, las 77
 Zapusty, w. 237
 Zarudek, łąn 49
 Zarzecin → Zerzęcin
 Zarzęcin nad Pilicą, w. 256
 Zarzocin → Zerzęcin
Zarzyja, w. 112, 157, 240, **252**
 Zastów → Zaszczytów
 Zastów Karczmiski, w. 253
Zaszczytów, w. 68, 73, 171, 186, 230, **252, 253**
 Zaszronin, potok 44
Zawada [lub.], w. 47, **253**
Zawada [sand.], w. 58, 64, 66–68, 70, 71, 99, 154, 155, 157, 171–174, 178, 205, 207, 208, 230, 231, 237, **253, 254**
 Zawichost, m. 150, 175, 178, 230
 Zawida, w. 149
 Zawierzbie, rola 244
 Ząbkowa Wola, w. 151
 Zbąszyń, m. 56
Zbédowice, w. 181, 186, **254, 255**
Zbigniewice, w. **255**
Zborów, w. 144, 172, 178, 190, **255, 256**
 Zdrój → Busko Zdrój
 Zdunkowska, rola 171
 Zegartowice, w. 144–146
 Zegartowska Wola → Wola Zegartowska
 Zegil → Szczegło
 Zerwikaptur → Serwis
 Zerwikaptur Wola → Wola Zerwikaptur
 Zerwisz → Serwis
Zerzęcin, w. 167, 168, 178, 179, 246, 248, 249, **255, 256**
 Zielona, droga 233
 Zielona → Droga Zielona
 Zielonka, w. 208
 Ziemblice, w. 102–104
 Zimny Dół, dolinka 48, 76
 Zirniki → Żerniki
 Zirzyna Wola → Wola Zirzyna
 Złotniki, w. 134
 Złutka, rz. 72, 237

Zoraz, w. 138

Zwinkowice, w. **256**

Zwola, w. 72, 84, 91, 232

Zwola Sarnia → Sarnia Zwola

Zwoleń, m. 188, 189

Zyrniki → Żerniki

Żabionka, w. 228

Żelechów, w. 64, 67, 253

Żelichin, w. 83

Żerniki, w. 83, 126–130, 144, 172, 179, 188,
204, 233, 255, **256–258**

Żerwikaptur → Serwis

Żerwisz → Serwis

Żmigród, w. 145, 146

Żmijowiska, w. 95, 96

Żurów, w. 88, 181

Publikacje Pracowni Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych (LARHCOR)

Opera ad historiam monasticam spectantia edita apud LARHCOR, cura Marcus Derwich
(= Travaux du LARHCOR):

Series I, Colloquia:

1. Marek DERWICH (dir.), *La vie quotidienne des moines et chanoines réguliers au Moyen Âge et Temps modernes. Actes du Premier Colloque International du L.A.R.H.C.O.R.*, Wrocław, Institut d'Histoire de l'Université de Wrocław, 1995, 2 t., 168×238 mm, ss. 816, 39 il.

2. Marek DERWICH, Anna POBÓG-LENARTOWICZ (red.), *Klasztor w społeczeństwie średniowiecznym i nowożytnym. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej w dniach 8–11 V 1996 r. nad Jeziorem Wielkim w Turawie przez Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego i Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego*, Opole–Wrocław, Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych, 1996, 168×238 mm, ss. 558, 79 il.

3. Marek DERWICH, Michel DMITRIEV (dir.), *Fonctions sociales et politiques du culte des saints dans les sociétés de rite grec et latin au Moyen Âge et à l'époque moderne. Approche comparative*, Wrocław, Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych, Silesia s.c., 1999, 168×238 mm, ss. 486, 48 il.

4. Marek DERWICH, Anna POBÓG-LENARTOWICZ (red.), *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej zorganizowanej w Turawie w dniach 6–8 V 1999 r. przez Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego i Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego*, Wrocław–Opole, Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych, Silesia s.c., 2000, 168×238 mm, ss. 652, 33 il.

Series II, Collectanea:

1. Marek DERWICH (red.), *Śmierć w dawnej Europie. Zbiór studiów = La mort en Europe ancienne. Études* (Acta Universitatis Wratislaviensis, 1863, Historia, 129), Wrocław, Wydawnictwo UW, 1996, 168×238 mm, ss. 196, 34 il.

Series III, Libelli:

1. M. DERWICH, *Monastycyzm benedyktyński w Europie i w Polsce średniowiecznej. Wybrane problemy* (Acta Universitatis Wratislaviensis, 2019, Historia, 135), Wrocław, Wydawnictwo UW, 1998, 168×238 mm, ss. 410.

2. M. DERWICH, *Materiały do słownika historyczno-geograficznego dóbr i dochodów diecezji benedyktyńskiego opactwa św. Krzyża na Łysej Górze do 1819 r.*, Wrocław, Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych, Silesia s.c., 2000, 168×238 mm, ss. 278, 2 mapy.

w przygotowaniu:

Series I, Colloquia:

5. Marek DERWICH, Andrzej NIEDZIELENKO (red.), *Dzieje klasztorów i życia zakonnego w Legnicy. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej 16–17 listopada 1995 r. w Legnicy przez Muzeum Miedzi w Legnicy i Pracownię Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych*, Legnica–Wrocław.

Series II, Collectanea:

2. Marek DERWICH (dir.), *Les visites monastiques au Moyen Âge et au Temps modernes*, Wrocław.

3. Marek DERWICH (dir.), *Le monachisme et écriture*, Wrocław.

posiadamy także w sprzedaży:

Anna POBÓG-LENARTOWICZ, Marek DERWICH (red.), *Klasztor w kulturze Polski średnio-wiecznej. Materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej w Dąbrowie Niemodlińskiej w dniach 4–6 XI 1993 r. przez Instytut Historii WSP w Opolu i Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego* (Sympozja 9), Opole, Wydawnictwo Św. Krzyża, 1995, 168×238 mm, ss. 562, 72 il.

dystrybucja:

Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Szewska 49, 50-139 Wrocław, tel. (0-71) 375 29 76, fax (0-71) 343 65 42, e-mail: larhcor@uni.wroc.pl

oraz

Silesia s.c. M. Battek & J. Szczepankiewicz-Battek, ul. Czarnoleska 9, 51-621 Wrocław, tel./fax (0-71) 348 41 73, 348 20 48, e-mail: battek@pwr.wroc.pl